már alszik,
kicsit még gyönyörködhettem benne, ahogy összefogott lábbal kiszalad, pici teste a tiszta pucérság, hamvaspihéjű őszibarack üdesége és szöszi farkincája, ahogy fut, a vállain át oda-vissza verődve viháncol,
aztán ahogy gyorsan bebújik a takaró alá, egyik kezével hatalmas maciját öleli (akinek a buksi feje jóval nagyobb, mint az övé, és emiatt éjszaka folyton leesik valamelyikük az ágyról, hacsak nem fektetem eleve, mihelyt ő elaludt, a helybitorló óriásmackót a szőnyegre, mintha csak spontán, saját akaratából, odagurult volna); a macira kötve kis partedli, rajta a gazdi nevének kezdőbetűje, az ‚N', mert az az övé volt valamikor, én magam szabtam ki és hímeztem bele a névbetűjét még a születése előtt; és amikor megvettem neki a macit, ráadta ezt a régi előkét és ő maga hímezte az ‚N' mellé a kissé dülöngélő ‚B'-t (‚Buksi'); és így egy érdekes közlés keletkezett, ‚jól jegyezd meg' (**N**ota **B**ene): **N**oa és **B**uksi, mi ketten egyek vagyunk! És valóban nem tud és nem is akar megválni tőle. És én abszolút megértem ezt, mert a maci fontos nekünk, emberi lényeknek, sokkal-de-sokkal fontosabb, mint ahogy sejtjük. Amikor hazahoztam őkelmét, a karomra ültetve vittem a villamoson, nagyobb volt, mint egy kétéves gyerek, bájos feje meg háromszor akkora, és ez soha nem felejthető, leírhatatlanul boldog érzés volt, az egész villamos minket bámult, és én azt szerettem volna, ha az út soha nem ér véget…

Annyira megérintett a dolog, hogy aznap egy bocsról álmodtam: a házamban voltam, és azt láttam, hogy ‚valaki' rettenetes dúlást rendezett benne; nyilvánvalóan élelmet keresve mindent feltúrt, minden létező ételt megevett, minden felborogatva, kiöntve, a falakon karmolás-nyomok és lehámlasztott, bepiszkított tapéták… Az egyik szobában aztán egy sarokban megláttam a ‚tettest', amint – a szekrényekből kiráncigált hatalmas halom ruhát maga alá gyűrve, abból mintegy jó magas fészket készítve magának – jóllakottan, édesdeden alszik. És ő, talán mondanom sem kell, egy hatalmas fejű, hosszú ezüstszálas bundájú (nagyon szépséges) medvebocs volt.

Akkor eszembe jutott egyetemi tanulmányaimból, hogy sok régi kultuszban szerepel a kismedve vagy éppen a furcsa medve-szűzek, voltaképpen elég vadon tartott tini-lányok, akik ebben a korszakukban készülnek fel későbbi női szerepeikre.

Talán ezért (is) hat annyira ránk a medvebocs lénye?…

A kislány (királykisasszony, tündérke), a szűzleány (oroszlánon tapodó, lélekmadaras istennők egész sora), a menyasszony (a mennyei állapot utolsó pillanata a megszűnés kapujában), az anya (a megsérült és ettől élet-forrássá változott szűz, a totális nyitottság, a mindent létrehozó-tápláló-megbocsátó, a mindent el- és visszafogadó princípium), végül a banya (akivé az anya lesz, a mindentudó bölcs öregasszony) – azaz a sors fonalát fonó, az élet szövetét szövő nőiség – mind érintkezik valahogy a medvével (legalábbis mintha erre tanítottak volna a mesék és a mítoszok ott az egyetemen)…

Fura módon a macit *Buksi*nak neveztük el az óriási buksi feje miatt, pedig ez *egy kutyanév*. Csak akkor ébredtem rá, hogy ez nem véletlen (merthogy a kutyák ugyanazt a tökéletesen elfogadó szeretetet képviselik a Földön, mint a mítikus medve-tanítók), amikor Schmidt Évát, a ‚medve-lélek' hanti tudóst hallottam beszélni arról, hogyan vette észre, hogy az ún. ‚medvefejű' juhászkutyák tényleg teljesen medveszerűen viselkednek és egészen fantasztikus módon hangolódnak rá: „Megértettem, hogy az az állat, melyet magam előtt látok kutya formájában, tulajdonképpen bennem él. Ezek a medvefejű német juhászkutyák olyanok voltak, mint egy rám hangolt rádió, és azt a programot játszották, ami bennem volt. A viselkedésük olyasmi volt, mint amit a vadászok mesélnek a medvéről"…

Noa – látszólag mit sem tudva ezekről a bonyodalmakról – mindenesetre már évek óta mindig a macijával aludt el, egyik kezével őt ölelve, másik keze két ujja a szájacskájában (nappal már sose szopja az ujját, csak esténként, amíg elmondom valamelyik kedvenc állatos meséjét vagy elzümmögök egy kis altatódalt, *„halkan szól a hal-dal s a halacskák úsznak a dallal, mert csak halkan hallható a halacska-altató"…)*,

így hallgatta ma is, inkább csak jelzésként tartva a középső és gyűrűs ujját az ajka szélén, a pókos horrort *(„Volt egyszer egy hasas pók, igen vitéz híre volt"*…), de már a *„szúnyogok, legyek útjába*" szavaknál lecsukódtak óriási nefelejcskék szemecskéi és elaludt,

még megvártam, amíg épp egy kicsit kicsordult a nyál a szája szélén, akkor óvatosan lefejtettem vékonyka madárszárny-karocskáját a nagy behemót állatról és leoltottam a kislámpát is az ágya mellett,

már alszik is, ó, az öröm s az öröm tiszta váza, és álmában megint a Balaton és szitakötő-szárnyak árnya száll a széles víz hullámzó homlokára, és mindjárt alszom én is, de előtte még megpróbálok olvasni,

Móricz, nem éppen éjszakára való, de annyira szeretem,

és éppen ott tartok, hogy Bethlen beszél Báthori Annához, és mintha hozzám beszélne, én-Annához, az a régi, gyengéd-meleg hang,

„Elmegyek, de itt maradok… Anna… Köszönöm neked ezt a szép emlékezést, amit magammal viszek…
Evvel leült szemben a más székben. Úgy omlott le, mint a bánat férfia.
- Még soha ily nehezen sehonnan el nem mentem.
Anna előreborult, s a térdére tette a fejét. Bethlen lassan simogatta haját és szép fejét… Szédült… a nőből szikrázott az idegen szépség… Még soha a szépséggel nem találkozott, csak itt, csak evvel. Ez a hallgatag szép, aki nem pöröl, nem ellenkezik, nem szól: bizonyára nagyon megismerte már az életet, és nem tiltakozik és nem utasítja el, amit az ég neki ad…
Mélyet s nagyot sóhajtott:
- Elmegyek, Anna, mert el kell mennem. Nehéz életem vagyon…
Érezte, hogy ujjai alatt megvonaglik a szép nő szép nyaka s válla, mintha sírás hajtaná…
- Ha te tudnád, milyen nehéz… hogy milyen magános állat vagyok. Ezer és egy emberrel kell harcolnom…
…Hallgatott. Soká.
- Anna, kedvesem, kis leányom… én nem panaszolkodom… megverne az Isten… Zsuzsanna… egyetlen lángoló okosság. De… a lelke beteg… kínzó, nagy betegség vagyon benne, s nekem abba meg kell halnom… meghalok abban a levegőben… Istennek minden arkangyalai kevés ahhoz ma, amit nekem el kelletik viselni… Már nem, s nem bírom…
Anna most megmozdult és felkúszott az ölébe és a szájára tapasztotta ajkát, s soká úgy maradt…
- Hideg… és beteg… de oly ész van benne, hogy én amellett senki vagyok és semmi… Keresztüllát a levegőn és a legkisebb gondolatomban olvas… Nem lehet előle menekülni, fekete szemei itt égnek, s ha szememet behunyom, akkor még jobban látom szegényt… szegény, mást nem mondhatok rá, csak azt, hogy szegény… S nem tudom, mi baja… Honnan van ez az elégedetlenség benne… szeret, de nem nyújt megbékítő és megvigasztaló szerelmet… mintha jégcsap lenne ágyában, és én egy halottat ölelek”…

… valami lecsúszik (a hideg hal, akit halottá ölve ölelnek?…), a könyv az? vagy én?… csúszom valahová, csillámos puha víz, emlékszem valami álomra, vízbeugrás, igen, emlékszem, nagy, négyszögletes épület lépcsőin mentem fel, egyre feljebb és feljebb, míg már nem volt több lépcső, és én egy keskeny teraszon találtam magam, nagyon magasan volt, és alatta, egyre szűkülően, újabb és újabb teraszok következtek, négy oldalról közrefogva a mélyben egy csillogó négyszöget, egy vízzel teli medencét, olyan színű volt, mint a smaragd, és ellenállhatatlanul vonzott,

víz, síma és puha folyadék, mélyben áramló életvíz, a rezzenetlen, félelemtelen tekintet ős-vize, a lélek szeretet-képességének szín-óceánja, kvantum-óceánja, amely az egyedüli termő bizonyosság, *amelyben a világ bizonytalansága olyan szellemi jelentőségűvé fokozódik, hogy úgy látszik: a sors egész felismerhetetlensége panaszkodik ártatlan cseppjében…*

langyos víz, sokáig keringek le és föl, körbe-körbe, nem kell lélegezni, csodálatos, csodálatos… aztán egyszerre felbukom, valami hang volt az, mintha eltörött volna valami, minden?… vagy az öröm tiszta váza? (a csilló vízen szárnyak szikranásza)…

és Timi húgocskám a gumimatracon, hat-hétévesforma, mint Noa most, és azt visítja,
- Nem fogadom el, amit csináltok, most miért kellett leütni szegényt!?…gyűlöllek benneteket, hiszen így megfullad! - Fulladjon, ronda dög, nem lehet tőle enni, - Hát akkor ne egyetek, - De én éhes vagyok! - Ő is, mit szólnál hozzá, ha téged nyomnának így össze és dobnának a vízbe, hogy megfulladj? - Na jól van, tessék, kiszedem, csak ne bőgj nekem itt, kibírhatatlan vagy ezekkel a hülye mániáiddal,

- Majd megszárad a szárnyacskája és újra repülni fog, ti pedig csúnyák vagytok, csúnyák…

rebbenő félhulla-darázs a habos vízen,

Mégis hogy érti azt, hogy nem fogadja el a törvényt, épelméjű ember ilyet, társadalomban,
Nem az emberi törvényeket, nem CSAK,
Hát még mit azon kívül, te jó ég,
A földi lét alaptörvényeit, ahogy *most* vannak, a ragadozást, ember embernek farkasa, tudja, a farkas az farkas, ő nem tehet róla, de az embernek nincs joga, nincs joga a másik lény, minden és mindenki fölé helyezni magát,

Kóros személyiség, mondanák az erre felhatalmazottak fehérköpenyes jóindulattal, nem elfogadni azt, ami van, ez kimondottan betegség, tehát beteg, diagnózis: személyiségzavar, aláírás, pecsét,
A lelki egészség ugyanis: alkalmazkodás, túlélés, gond nélkül elfogadni mindent, rugalmasan, nincs kritika, meg hogy itt valami félrecsúszott, hogy a világnak nem így kellene működnie, mert egy szentség létezik, az, ami VAN, és egyetlen lehetséges magatartás: elfogadni és alkalmazkodni,

tanulságos a sok Nagy Gerinc a British múzeumban: elavult csontkoholmányok, semmi hajlékonyság, túltengő tartás, a tízméteres fenyőket a viharok lám-lám töves-től, még akkor is konokul függenek a szakadék szélén, águk-gyökerük-törten, a fű bezzeg elhajlik, szétkúszik a földben, kicsi és rugalmas, zöldjében bújik meg a nagy szörnyhős-kövületek aprócska és ruganyoska ükunokája, a kicsi vidám légylakoma-szájnyalogatós, először a fejét, ripp-ropp, aztán a szárnyát… Timinek imádkozó sáska, Ricsinek mozdonyt kell venni, nem felejtettem el?… Imádkozó sáska és mozdony, de hát mikor is, hol is volt ez? egyszer el kellett jönnöm onnan, abból a mindenségből, ahol mindez kibomlott és összetörött és szörnnyé változott és mint sínen robogó őrült mozdony rohant nagy robajjal és megállíthatatlanul valami iszonyat felé, leszakítva az élet éretlen gyümölcsét, a lázadó tudat fészkét, mint bőszült, beteg bika, *‚téged akarlak megenni'*… először a fejét, ripp-ropp, aztán a szárnyát… bestiális végzetként száguldva valaki felé, aki nem akarta elfogadni…

Dehát mégis mi légyen az, ami oly elfogadhatatlan?…

Mi is? mi is hát az, valóban?

talán mindenkinek más,

talán az egyiknek az, hogy az emberi faj tönkretesz mindent, a természetet, a lelket, az életet, önmagát és minden mást is, mintha engedélye, sőt, külön megbízatása lenne a pusztításra, az önzésre, az árulásra, a hazugságra, a rombolásra, a tombolásra,

a másiknak esetleg az, hogy: egyik a másikat falja föl, egyik élet a másikat, hogy éljen, a füvet a sáska, hangosan őrölve, állkapcsok zenéje a nyári rét hőségtömbjeit mállasztva, a sáskát a gyík, villanó kéjszomj, tűhegy-kegyetlen fehér törvény a parányi lyukban, ropp, a feje, ripp-ropp, a szárnya-lába, félelme váladékával megmustározva, de már lakoma ő is, ugyanabban a pillanatban, a nyár terített asztalán, a véletlen most hordja szót meghívóit a fény villogó tálcáin égre-földre, és gyűlnek a vendégek lomhán keringve mozdulatlan magasokban és bújnak elő a föld mélyeiből az ő testét enni és az ő vérét inni és átlényegíteni, talán, ki tudja, utoljára? önmagukká, merthogy holnap adatik-e, egyáltalán: a holnap megadatik-e még, nem tudható, nem érezhető,

föltartott orral szaglásszák a jövőt, de csak a MOST bűze (illata?) tölti be az érzékeny szaglóhámok végtelen felületeit,

emberszagot érzek,

sörbűz, sortűz, felböfögött paprikáskrumpli, tapadó verítékes ing, belebámul, rálép, odébblök, könyök és váll, engedje meg, uram, elvtársam vagy istenverte felebarátom, hogy félrelökjem egy kicsit, most le kell ülnöm egy kicsit a helyére, most bele kell lőnöm egy kicsit a fejébe, három gyerekem van, kérem, és azt akarom, hogy nekik könnyebb legyen,

pedig az ember sem nem ragadozó, kíméletlenül önző állat, aki pengeélesre összeszűkült résnyi szemvillanással csak a prédát lesi, hogy aztán elernyedve, puhán leereszkedő szemhéjjal elfedve ezt a pillantást az emésztés lusta kéjébe zuhanjon,

sem nem zsákmányállat, aki félelemmel teli, ide-oda rebbenő tekintettel lesi a lét minden pillanatában reá *leselkedő halál*t,

legalábbis nem szabadna, hogy az legyen, hogy bezáruljon a félelem vagy az önzés láthatatlan ketrecébe;

azok az állatok, akik ember-mentes környezetben először látnak embert, nem támadják meg és nem bújnak el előle, mert az ember más, mint ők,

mert ő hordozza az eredeti mintát, az igazi Édent (amelynek falait még nem őrizte a tiltás, a harag szorongó-szorongató tüzes fala, a tűzfal, a tüzes angyal lángoló tűz-p(h)allosa) – a valaha-volt tiszta teremtés-paradicsomot, a rezzenetlen, félelemtelen tekintet ős-vizét, amelyben még ott nyugszik, testvérként *elidőz a tigris és a szelíd őz…*

az Édent, amelynek még nem volt fala,

fal, amely elválasztja a sivatagot a sivatagtól, sziszegő kígyók és üvöltő sakálok otthona, a magára záruló félelem-Én tükör-univerzumának kemény határa, amely a töredék-tudatok félelmeinek és vágyainak a valóság rideg üvegén ripityára zúzódott cserepeiből épül erődítménnyé és így tükrözi önvalóját a másik ember tekintetében felvillanó irigység-, hatalomvágy- és önzés-villámok fájdalmas fényében,

falak határolta város, *mintha csak azért építettük volna, hogy ne lássuk a természetet és fenséges közönyét… s megvigasztaljon a háztenger, e látszattermészet – hiszen azt emberek alkották, s óriás tükörként önmagát és az embert tükrözi vissza szakadatlanul… Ahogy lent, a tengerfenéken tükrök vannak bizonnyal… ahogy egy alga, egy szétnyílva süllyedő polip, egy hirtelen hal-arc vagy akár csak maga a víz, a vonuló, hasított, visszazáruló víz idéz fel hasonlóságokat ama tükrökben, távoli, ferde, hamis, máris újra veszni hagyott hasonlóságokat, mását annak, ami valaha volt –*

úgy hever megannyi emlék, emlékdarab csorbán, a sötétben…

…ide verődnek az emberek élni, pedig én inkább azt hinném, meghalni jönnek, mint az a *terhes asszony,* aki *magas, átizzott fal mentén vonszolta nehéz testét, s némelykor megtapogatta a meleg követ, mintha félne, hogy már nincsen ott. És vajon a fal mögött?… Nyáron minden város bűzlik. Az emberek rohannak, hogy megelőzzék egymást. … Lármaéj,* amelyben *némán megmozdul egy fekete párkány a magasban, fellobog a tűz, s a roppant fal hangtalan előredől… Itt ilyen a csend: olyan, mint amikor egyik telefonközpont a másik után kapcsol ki.* És *én csak kiáltoznék, mint egy értetlen gyerek a sötétben: „Légy még türelmes, én Istenem! Ne pusztítsd el ezt a világot!"…*

Majd mi meggyógyítjuk, mondják a hivatásos Zsuzsannák monoton orrhangon kántálva, mintha folyton lesné őket valaki, hogy teszik-e, amiért fizetik őket,

muszáj kigyógyulni ebből, ha valakinek nem O.K. a világ, akkor annyi neki (ha ugyan érti), az a teljes K.O.,

ha diplomás vagy, kegyesen még hozzáteszik, mintegy jelezve, hogy tudnak ők más szinten is hablatyolni,

nézze, ha az ember visszavon mindent önmagába, ha ő maga tud lenni mindennek a középpontja és eredője, tehát az ABSZOLÚT OK, a végső jó, akkor minden oké, ha nem, akkor az egész világ lesz rossz, és ezzel teljesen kiüti magát az ember, ha érti, totális Knock Out, akkor aztán nincs más hátra, jöhet a Tízparancsolat, amelynek betartásához (a betartáshoz) ilyenformán – ‚végső megoldásként' – mindenkinek ra(g/v)aszkodnia muszáj, pedig…

Ó, milyen szellemes, milyen szellemes!… mosolyom rájukfagy, púpjukat riadva rejtik, hullakék körmeik – lakkozva vastagon – bedugják az asztal alá,

én tündérhajú lepke-gyermekem, miattuk néma, ártatlan szőkesége szálakra bomlik fájdalmam fölött,

tünékeny tündéri álom, füveken táncoló lábnyom, emlő emléke édes, zümmögő lényecske éhes, szivárvány tükrei: tócsák, rögökbe szivárgó jóság –

ó, milyen boldogan vártam őt, mindennek ellenére és ellenében, a levegős-lebegős tündér-madárka-szűzből tűz-szűzzé lényegülve a szerelem mindent áthevítő izzó mámorában, s aztán minden sejtemmel elfogadó-befogadó vízzé válva az anyává-levésben, virágból gyümölcshordozóvá éretten, némiképp előre sejdítve a már mindent-átélt (b)anyaság föld-ráncait, az idő és tér törvénytermő gyűrődéseit, átélve a várandósság mindentudásának egész kozmoszát!…

…emlékezve *a változás gyógyító erejére, az élet újraálmodásának képességére… az asszonyokra, az élet hordozóira, akik olvasnak a füst színéből, alakjából, jósolnak a tűz parazsából, az elszórt virágszirom formáiból és a patakok vizének gyöngyöző mélyéből*…Tudtam, minden sejtem tudta, hogy *mi vagyunk az út, mi küldjük az álmok jeleit, szemünk olvas a Természet jeleiből, a kérdező meghallgatja szavunk. A mi kincseink a virágok, erdők, bokrok, a zöld fűvel borított rétek… Táncolunk a zölddel, táncolunk a réttel!* Árnyék mászkál óvatosan a kezemen? egy fa vándorló árnyéka?… Én vagyok az a fa. Hallottam hullani harmatot; hallottam havat hullani; láttam hervadni a napot, s hajnalban újra kihajtani; állok a rothadó anyagon, szívja a szívem a föld erejét: ágaim elérik, hogyha hagyom, létem legtetejét. Én vagyok amaz égig érő fa… az adományozó asszony-fa, amelyen a gyík-ruganyosságú szuper-emberek táncolva szökellnek, elfogadva táplálékul gyümölcseimet, az ágaimról patakzó manna-tejet, szeretet-virág-bolyhokat, illatok italát, színek eledelét. Én vagyok az ember alól kihalt anya-fa; *a nézés roppant fája.* Gyökereim befonják a föld méhét, visszabújtatnak, meggondolatlanul kitörtet, a föld odvas mélyeibe; sűrű nedveket keresnek, messzire elkóborolnak a víz illata után. Gyökereim teste: eleven emlékezés a vízre. Ágaim bejárják az ég boltozatos termeit (szeles terek szélességét, tornyos egek tágasságát), szerelmesen, érzéki bódulatban hajolnak, nyújtóznak a fény felé: minden mozdulásuk a fény mozdulatainak mása: ágaim teste eleven emlékezés, a fény emlékezete. Így emlékezik Istenre a megteremtett és teremtője által magára hagyott Valóság az Idő és Tér kietlen lét-kozmoszában, amelyből a Teremtő kivonta magát, hogy helyet szorítson a létezésnek: ahogy a viselős nők méhe emlékezik az Egyetlenre, akit újra és újra megszülni igyekszik a föld – ó, az Anya édes reménysége, várakozó türelme és lankadatlan szomorúsága! *Ahogy a méz csöpög a méhek lépéből, és tej fakad a nőből, úgy van Benned reményem, ó, uram*… – ó, a Fiú heves növekedése, mohó belesarjadása a fénybe! és a lélek-lányok, a mindig-szűz anyák, ahogy megállnak, karjuk kitárva, mintha az így átölelt távolság kívül kerülne a sorson!… mert az Anya kívül van téren és időn; ott ül akárhányuk a kozmosz mélyén, az utak elején és végén; ijesztőek, csodálatosak; ők szülik a világot; mi vagyunk azok az anyák, mindig jelen lévők, mindig múlttal és jövővel viselősek. *Feladatunk, hogy segítsük, fenntartsuk, tápláljuk az egyensúlyt… Három szent folyó vizét őrizzük: az Élet, a Halál és a Gyógyulás vizét. A Tűz és a Víz egy helyről táplálkozik – a mélységes Földanya mindent tápláló méhéből, a magasba emelkedő Égi Anya tejéből. Mi vagyunk a Szeretet Áradásának Segítői. Gyógyítunk, vígasztalunk, és kitörő örömmel ünnepeljük az egyesülés örömét, mert* ***a létezés egyetlen, kifogyhatatlan forrása a mindent elárasztó öröm!*** *Érezzük az elemek erejét, az Istennők áldott jelenlétét*, akik harangot formázva a Lélek zenéjét árasztják szét, bezengve a kozmosz határtalan tereit a méhükben várakozó csoda hangjaival…

Tőlünk (akik félelemnélküliek vagyunk, mint a víz, amely eloltja a tüzet, a tudat szorongásból lobbanó tüzét), rajtunk keresztül és hozzánk menekül minden: mert mi vagyunk az az óriási, sötét és meleg barlang, melyből kiszakítva magát minden ember egyenként tépi át – épp most születő lényéhez – tagjait, mozdulatait, fogalmait, s apránként megnevezve önmagát így teremti újra a szülőjét is, aki így a legelső ‚Másik', az Ént körülfolyó idegen otthon, az életet sorssá szövő valóság;

mert minden mi vagyunk, ami születik, él és elpusztul; az Anya(g) vagyunk, mindenütt-jelenvalósága szétszórtságában kegyetlen, szülő-mivoltának tökéletes figyelmében végsőkig odaadó: a lélek élő anyaga, a szellem vágyott ágya; boldog anyaföld, amely leglelkéig kinyílva nem védekezik, a legmélyebb bensőségesség, amelyből kinő és amelybe visszanő az élet;

dús sziget ígérete, derengő, sötétvizű öböl vagyunk, ahová *megtér a fáradt utazó*, ha útja végére ért, s melynek rejtett vizében az élni induló lüktetve vár; anyák vagyunk minden bölcső fölött és illatos emlőnkből szavakon túli bölcsesség édes, sűrű teje csorran; így várjuk mindig azt, aki megszomjazott a hosszú úton és hozzánk tér haza: mert ami élet, az halál is, s aki bármelyiktől fél, a létezéstől fél (és ami fél, az nem egész, nem teljes, az csak egy rész, csak egy fél-elem);

pedig neki is emlékeznie kellene anyja ölére, mézes mellére, édes szép szavára, hogyan nevezte mindenének és kincsének és királyfinak hogyan nevelte, győzni; de már elvetette önhalála magját e síkos és édes ölben, amelyből egykor és most újra kicsusszant sírva, fény-kések közé; az meg ott, az óvó dús homályban, pezsegve nő, osztódik lelkesen; már édes vérrel etetik és gyűlnek az édes hazugságok az anyaszájban, hogy őt, a drága gyilkost, fölneveljék, a soros királyfit, a győztes fiúistent – s hogy néki már nincs hátra más: ölelni az áruló testet, gyilkosa fészkét, s mind sűrűbben a holtakkal beszélni: saját elhalt lelkével s apja szellemével, s vélük múlatván megszámlált idejét, saját óráját várnia, mikor az Anya eljön érte újra, s *a Rettenetest* is megcsalván, megenyhíti a kínt, s emlőjében a megcsalattatás ím a dolgok *örök visszatérés*ének legédesebb tejévé változik –

Mater dolorosa, istennek szent anyja, könyörögj érettünk, bűnösökért, szentségtörőkért, kárörvendőkért, irigyekért, hiú önteltekért, szégyentelenekért, maga-tudatlanokért, a lét legaljára lehúzottakért, a hazug ál-gondolatok hullámvasútján szörfölőkért, a hétköznapi tudat cinikus vagy magatehetetlen foglyaiért, a botránkoztatókért, mert *szükség, hogy botránkozások essenek; de jaj annak az embernek, aki által a botránkozás esik*…

„elmene pedig József Mária ablaka alá és mondá neki: Mária, szentek szentje, szűzek szűze, légy az enyém, és felele néki Mária: nem,

és akkor elmene József a fürdőbe és megkenekedék illatos kenőcsökkel és mirrhát csöpögtete az ő fejére és esmég csak elmene Máriához és imígyen szóla néki: Mária, szentek szentje, szűzek szűze, légy az enyém, és felele néki Mária: nem,

akkor elmene József az anyja házába és elővevé legékesebb ruháját és aranyos saruba bújtatá lábait és ismét csak Mária ablaka alá ment és könyörögvén, monda néki: Mária, szentek szentje, szűzek szűze, légy az enyém, és Mária ismét csak így felele nékie: nem,

és akkor József elveszté türelmét és felkiálta: az isten bassza meg!

és lőn,"

lehellet-fűző-zsinór a madonna égkék ruhájának pikáns és szent nyílásán, a szűz hamvas mellbimbóin édes tej miniatűr cseppje, karján a Kisded, a szája nem nagyobb, mint egy cseresznye, szeme alatt csöppnyi kékes árnyék,

Asszony, mi dolgom véled?

és fogja erősen az asztallábat és nyitva az ajka és úgy kipirul,

Világ világa, virágnak virága, keservesen kínzatol, vas szegekkel veretel, és fiatalabb, mint Jézus, tartja őt a lepel időtlen ráncaiba belebabusgatva,

fájdalma fényekké bomlik, anyasága arcán a szenvedni-tudás múlhatatlan képességének sugárzóan örök fiatalsága,

Mama! mama!… most is egyre kiabálom, pedig semmi bajom, mégis meg nem állom,

Tente-baba, tente, ágyacskád már vetve, anyucika ringat, dalocskával altat,

És a tiednek már kibújt? látom, nyálzik,

együgyű szentek csacsogása betontömbök irgalmas fű-oázisaiban, rebbenő figyelmük fölött az ösztönök erős és titokzatos ősvonzása,

két idegenség egyetlen lehetséges egymásba-olvadása örökké szent és örökre ismeretlen pillanatának igájába hajtott áldott földméhűek, a világ minden nyomorultságát és gyönyörűségét önmaguk sötétségéből világosságra-szenvedők, szeplőtelen szeplősök, Káint és Ábelt szülők, korán őszülő utód- és ős-szülők,

anyámnak fáj a feje, anyámnak fáj a semmi, anyám fekete rózsa, nem tud kiszínesedni, egy reggel földre roskad, megtört lesz majd, kicsi, bejön egy madár érte s csőrében elviszi,

Ave Maria, gratia plena, benedictus fruttus ventris tui, a gyereknek kél káromkodni kedve, nem hallod, mama?! szólj rám,

káromkodnék, átkozódnék, mert kicsi vagyok és félek és szeretnék nagynak látszani, nagyfiúnak a többi nagyfiú között, akik szintén félnek, csak nem tudják, mert hát meg kell mutatni, hogy mi fasza gyerekek vagyunk, mi aztán lepipálunk mindenkit, kukurikú, az enyém nagyobb, kukurikú, az enyém vastagabb, ha nem az, hát gyorsabb, fényesebb, drágább, divatosabb, ritkább, értelmetlenebb,

ezért van a férfiembernek szüksége a hegyekre: hogy találkozzék a végtelennel, elfeledkezni bizonytalan körvonalairól, melyeket a másik emberrel való folytonos összeméretés sokkoló hatása ad neki, hogy meglelje határtalan kicsinységének biztos tudását, hogy érezze e parányiság koncentrált végtelenségét, mely bizton megáll a nagyság végtelensége előtt; hogy tudja: nincs más hivatása, mint kiharcolni magának és megadni másnak a felmentést e hazug verseny alól, szabad tereket nyitni a maga és a *másik ember* legigazabb valósága előtt, kitárni a lét kapuit, lenni nem fal, de kifutópálya a másik lét felemelkedéséhez, a kisajátítás ma még szentnek nevezett gaztette helyett az örömre szövetkezés természetes gesztusát ajánlva föl,

szabadság, te szülj nekem rendet, jó szóval oktasd, játszani is engedd szép, komoly fiadat,

akik így látják az életet máris, azok számára minden kaland – mert ők elfogadták az életet minden aspektusával egyetemben, és ezért az élet is elfogadja őket édes gyermekeiként: sokkal kevesebb baj éri őket, mert jót várnak és jót teremtenek, a rosszra pedig nem fordítanak túl sok figyelmet – az ‚itt és most' a jelszavuk, és ők a pszichológia számára az etalon, és akadnak, akik azt gondolják minderről, hogy rájuk alapozódik egy új, felszabadultabb univerzum jövője: mert „*Valami vagy van, vagy megy valahová"*… és ők nem mennek sehová: ők VANNAK, egyszerűen olyan intenzitással léteznek, hogy szinte semmi nem fér hozzájuk, sem félelem, sem gonoszság, sem irigység, sem szánalom, sem kétség. Áll egy ilyen ember a háromszáz méteres sziklafal tetején, ahová csupasz kézzel és társ nélkül, biztosítókötél, karabiner, kampók és életbiztosítás nélkül mászott fel, olyan magasan áll a szikrázó fényben, hogy az őt filmező kamerák szédülnek, a helikopter is elszédül, ahogy körülötte köröz,

és ő még csak nem is mosolyog, csak lélegzik, csak van…

Engedd lenni, s *játszani is engedd*, nagyban is, kicsiben is, *salla-la-la-la,*

hová mész te kiscsibe, megyek a csibebölcsibe, mit csinálsz ott kiscsibe, amit a nagy csibe, csak kicsibe,

és még azt is mondta a Takács, szóval tényleg olyan, mama, figyelj, ilyet szól a hülye Takács, bá, nekem valódi lévisz-farmerom is van, bá, és kiölti a nyelvét, és erre te? és erre én is ráöltöttem a nyelvem és azt mondtam, bá, nekem meg nincs,

ott dől el, mikor azt mondja a gyerek: anyuci-i-i, a kisbaba elvette a lapátomat, brühü-hü: Nem baj, majd visszaadja, te addig játssz mással (ebből bolond), Hé, te gyerek, nem adod vissza azonnal a fiam lapátját?!… (ebből hivatásos senki), Pofozd meg, majd máskor meggondolja (ez fog tudni élni: sikeres ember lesz),

jó szóval oktasd, játszani is engedd - az a drága Mártatanítónéni meg: vegyétek már észre, mind szoronganak az iskolában, elejétől fogva, mióta az iskola intézményét kitaláltak, félnek, és én azt akarom, hogy egyetlen gyerek se féljen, soha többé,

és bejön reggel korábban, hogy már ott legyen, ottabban, mint a padok, biztosabban, mint az osztályterem, amit már idején kidekorál, hogy amikor érkeznek az elsők, ott legyen szépen felöltözve: ünnepre, mert találkozik az övéivel, már tegnap dél óta hiányoznak neki: megbeszéli velük a délutánt, az éjszakát, mit álmodtál? a reggelit, megittad a kakaódat? félkézzel egy-két-három kezecskét fog, félkézzel táblára ír közben: mindenki lássa, értse, mi a teendője, széttolja a padokat, falra tűzi a tegnapi rajzokat, ülhetsz, állhatsz, beszélhetsz, gondolkozhatsz – azért a táblánál dolgozót ne zavarjuk, jó? ide a fülembe súgd az eredményt, te is, nagyon jó, Gabinak ki magyarázná el gyorsan? addig te készítsd elő a következő feladatot, mi meg pihenjünk egyet, futkosás, símogatás, mosoly, te miért nem tudsz figyelni? elfáradtam – egy kicsit kimehetnél a folyosóra, aztán ha úgy gondolod, hogy komolyan be tudsz kapcsolódni a munkába, akkor szépen visszajössz,

feszült figyelem, együttmozgás, felfedezések közös öröme, semmi hierarchia meg parancs meg fegyelem meg szorongás,

ezekből aztán kreatív és szociábilis ember lesz, gondolnád, de halálra csalódnak majd odakint, ahol más törvények uralkodnak, más arcok bámulnak majd rájuk hitetlenkedve és tele rosszallással, nem a pótanyukáé, az ő arcán eszméletlen hit és fáradtság: munka és állandó harc alaktalan és alakoskodó ellenségekkel az új Édenért, mely messze a jövőben virágzik, de most ültetik a bolondok és hívők, a kevesek, akik értik, hogy

minden gyerek eredetileg egy női-anyai-természeti (édeni) valóságba születik (ha nem csempéznék – enyhe bevezetőnek – a szülőszobát hullaházzá a sterilitás technomániásai), a fiú ezért már eleve sérülékenyebben (rögtön úgy kezdődik a dolog, hogy az univerzális ‚X' kromoszómából *letörik* egy darabka, így lesz a ‚*teremtés koronájának'* ‚Y'-ja, amivel rögtön sokkal nagyobb az esélye a méhen belüli elenyészésre, a csecsemőkori elhalálozásra, a korai szívinfarktusra és a rövidebb életre),

mert ők, a mi fiaink egy nem-férfi univerzumba születnek bele és nem győzik egy életen át kompenzálni ezt a hendikepet, és megpróbálnak erőt venni a ‚csalóka női természeten' *(„kit anya szült, az mind csalódik végül, vagy így, vagy úgy, hogy maga próbál csalni"* – mert hát van egyáltalán bármi a csaláson kívül?… *„Ha egyszer a csalás megsemmisül, nem szabad majd odanézned… hiszen sóbálvánnyá változnál"*);

ezért igyekeznek felülkerekedni, győzedelmeskedni az egész világon, voltaképp magán az életen, csalást csalással megfizetve: egy általuk teremtett mű-valóság kényszerével és csábításával,

és próbálják valahogy meggyőzni vagy leteperni a nőt, vagy így, vagy úgy,

„egy férfi vagy úriember, vagy vaddisznó', mondja bölcselkedve író-tanítónk, de ‚a teremtés koronája' egyiket sem tudja igazán, hitelesen előadni, nem beszélve a valódi mintáról, az örök példaképről, akit tíz körömmel szeretnének levakarni a képernyőről vagy a falról és egyáltalán mindenhonnan –

mert a mi kultúránkban Jézus képe sosem törlődik ki a memóriájukból, egyáltalán senki emberfia memóriájából, akibe egyszer belekerült, még a vaddisznók is folyton azt látják maguk előtt, minden makkon ott van a képe, minden fán, minden dagonya vizén, minden tükröződő csillagon, és a férfi nemcsak nemi vágya állatiasságával, hanem mindazzal, amit a világban csinál, militáns erőszakosságával, hatalmi őrületével, önzésével és nemtörődömségével, rendetlenségével, gép- és kütyüfüggésével, csaknem tökéletes empátia-hiányával felcicomázva sehogy sem tudja elhitetni a nők többségével, hogy pont erre vágytak (hiába dolgozik áldozataikban a prosti elcsábultság vagy az amazon harc-vállalás és bosszúvágy vagy az anyai megbocsátás vagy a tündér-remény, hogy egyszer majd minden, így talán ez is jóra fordul)…

és ezért ők, a fiaink, a férjeink: vicsorognak és gyilkolnak szóval, tettel

és hallgatással is,

vagy elrohannak a sufniba műholdat bütykölni és sok üveg sörrel öblíteni le a ketchupbe mártogatott túrórudit és az üvöltő gólörömöt vagy a mondhatatlan vereség-gyászt – mi pedig nem szólunk rájuk, mert a mi fiaink ők, szeretet-koldusok és békának öltözött mesebeli királyfik, és/vagy áldozatok, akiket sorsuk *mások* irgalmának oszlopához kötöz,

legalább sárkányok lennének: felkelni ellene karddal, kővel,

(kövek: másokra vetett, házépítéshez hordott, én *erre a sziklára építem*, szaunában áldott meleget izzadók, gyíkhasak alatt forrósodók, kapuk sarokkövei: a ‚ki' és ‚be' tartópillérei, örökkévalóság-üzenetek, Kába, piramis, templom, sziklabarlangok, kődémonok, szelíd vízköpő sárkányok, megkövült házisárkányok {:zárak, *lélek ez ajtón*… tisztaszoba, mesterségünk címere: lássák, nálunk rend van, én soha az életben nem kértem kölcsön semmit, mi mindig szerényen, mindent mi magunk}, kősárkány, kőszív, kőszokás, kőerkölcs, homok és kő, isten-szikla és isten-szilánk, lassan kapargatom szilánk-sebzett, szomorú ujjaimmal… a kőben benne voltál. Kőre követ, világra virágot, *repül a nehéz kő*, a *föl-földobott*, diadalmasan égre szálló, dacosan földre hulló, marokkő, lélekkő. *A győzedelmesnek enni adok az elrejtett mannából, és adok annak fehér kövecskét, és a kövecskén új írott nevet, amelyet senki nem ismer, csak az, aki kapja.* Furcsa, hogy a kövek között ott a tiéd, furcsa, hogy követ is tudsz dobni, furcsa, hogy repülés közben nem vált szirommá, furcsa, hogy nem roskadt össze az ég, amikor dobtad. Szilánk szakadt belém, éles-ezer szilánk)…

„én fogok egy akkora, de akkora sziklát, és felviszem egy nagy hegyre, és rádobom, mert ez egy sárkány",

pedig még az igazi sárkány is megáll (ha csak egy feje van, mint Süsünek), amikor őslény-mancsa alatt a másik lény holttá merevedve várja a pusztulást vagy a kegyelmet; és ha az igazán megadja magát, ha át tudja élni, hogy meghalt vagy meghal a következő pillanatban és ezért nem mozog, nem lélegzik, nem verdes többé – akkor felemeli rettenetes karmait és hatalmas testével méltóságteljesen elindul, alig hátrapillantva, az óriás páfrányok szegélyezte köves patakmeder zöld-fehér ragyogásában,

nem úgy, mint a százfejű-százlábú szörnyeteg, a tömegember-sárkány, aki ha megindul, úgy gázol át mindenen, élőkön és holtakon, érzéseken és ideálokon, nagyvárosok toronyházain és apró falvak fecskefészek-kunyhócskáin, mint egy eleven Gólem, egy nem-anya-szülte, ál-élő
félelem-bulldózer,

én lepkeszárnyú tündér-gyermekem!

(táncol, mikor szöknek a fények s világol virágjuk, a lélek, fényvetést táncol a földbe és álmokat sző puha ködbe, csendül a csend szíve, alszik, álma a Holdon aranylik, leng a virág öreg ágon, bomlik a Most a világon…) –

én virágarcú tündér-gyermekem!

kő-törvényteknek ütközött, azóta néma, csak a szelíd és könyörületes vadállatokhoz szól, álmaiban zöld gyík s elbújik langy kövek alá, ember-nem-járta fenyvesek szélén álmodja, hallgatag fű, messze a közönyből, gyanakvásból és kapkodásból összerótt városoktól, ahol a titkolt idegenség és egymásrautaltság zord sejtjeiben, lehatárolt és egymás mellé nyomorított aprócska terekben szorong a legnyomorultabb állat: a törvényt nemző, törvényt hágó, véglénytermészetű isten, a világrapottyanása pillanatától potenciális árva, szomorú végtelen a végzetes robogások gyilkosan párhuzamos kényszersínein, önnön kétségbeesett *képtelensége és örök vágyakozása, hogy a másik emberben részesüljön,*

mert még mindig nem lehet, mert *a másik ember* még mindig az egyiknek farkasa, az egyik meg a másiké… „*Futtam, mint a szarvasok, lágy bánat a szememben. Famardosó farkasok űztek vala szívemben”*… „Félek tőled, mert farkasok laknak tebenned. Belőlem élnek, éhesek: csak engem követelnek. Csontom rágják, vérem nyalják, felfalnak lassan. Félek, mert úgy élek tovább: farkas-hasakban… Görögnek fénylő álmaim, törik a kövek, fröccsennek fáradt füvekre s elalszanak tőlük a fáradt füvek”… Lehetne alvófüvű rét is, vagy hullámzó mező napsárga tulipánból, Szentferenc rebbenő kezén a madár bizalma, de hát csak csupasz padló és négy fal, fakó falak, rezzenetlenek, belőlünk épültek, bennünket határolók: legyünk résen! mi vagyunk a fal! mi vagyunk a tégla a falban! a rés a falban! a fal építői! a fal lebontói?… Kinek hisszük magunkat – és *kik vagyunk?* és kik nem vagyunk mi egyáltalán? *honnan jövünk? hová megyünk?* és hol vagyunk? hol nem vagyunk?… vagyunk magunk előtt és mögött, körös-körül, alul-felül? és középütt, mindennek a közepén? vagyunk, aki lenni szeretne? vagyunk, akik vagyunk? aki te vagy? merthogy az „*én, az a másik ember”?… „aki megvonja puszta kénye végett kívül-belől menekülő élő elől a legutolsó menedéket”?…* vagyunk egér? *egérlyukban poshadó ocsmány rágcsáló?… egér, kisegér, minden lyukba belefér, ott a farka, ott a farka, benn a lyukba’…* s vagyunk a macska is? csábos ragadozó, könnyen csábuló kéjenc, egérfogó, aki *nem fog egyszerre kint s bent egeret?* de magunk vagyunk a *macskafogó is?* cicafogócska, fogócskázunk a tudat labirintusában, hopp, azt hisszük egyszer csak, hogy megvagyunk, s akkor: *hová legyünk*?…

…Ha egyszer oda jutsz, hogy nem lesz a falakon ablak és ajtó; ha egyszer oda jutsz, hogy nem lesz a téged körülvevő falakon egy parányi rés sem, akkor maga a fal fog megnyílni neked. Akkor egy pillanatra teljesen szabad leszel: akkor eldöntheted, mint aki a maga ura, hogy mégis ott maradsz. *Szabadon jó mindig minden, csak szabadon jó… Szabad vagyok, mondta a majom a rácsnak, Én nem, mondta a rács, engem majmok közé zártak… Szabadság, szerelem…* Mert csak a szerelem oldja meg a Gonosz láncait, rabsága tombolását hogy megszelídítse. Ha nincs, aki megtegye, sosem lesz vége, nem lesz kezdőpont, amitől számítani lehet az időt, és nem lesz cselekedet, amit ismételni lehet az idők végeztéig. Kell, hogy legyen, aki bőrét, fájdalma burkát, a Nap izzó kötelére köti; kell, hogy az eleven hártya, a kín és gyönyörűség centruma, a közvetítő és elválasztó, egyszer átszakadjon; hogy felcserélődjön a belső és a külső, a félelem és az öröm; hogy *kizökken*jen *az idő*, hogy lángra lobbanjon a test, a lélek háza (*hahogy amaz isten, ki, mint egyébkor megállván zörget vala az ő igéjével és kegyelmes jótéteményivel, bebocsátást nem nyer a testnek hajlékába, ellenem fordítja ítéletét, és lázakkal, senyvekkel megrázatván, házam lángra gyullad forró fakadékaitól, s felette szörnyű fenyegetései előtt megnyílik kapum*): meg kell lennie s ha úgy érzem, hogy eleven szívem viszik az izzó Nap áldozóasztalára, akkor bizonyosan én vagyok, akinek meg kell tennie. *Nem akarom tudni árnyékvető nevedet, nem akarlak hívni, de előhívhatatlan és hívatlan maradj mellettem, hogy a szerelem megtartsa végérvényessége ígéretét,*

hogy világ-gyógyító szerelmemben befogadjam és magamban szépséggé szeressem, új kozmosszá szüljem a Gonoszt;

hogy egyesüljön végre, ami még külön volt, és összefonódjon, ami még nem tartozott együvé, hogy ezentúl minden lökés és impulzus, minden hang és minden rezgés, az öröm és a téboly egyként hasson a kettőre, legyenek a világ túlján akár, a kozmosz legmagasabb és legmélyebb pontján külön-külön és egyszerre, legtávolabb és mégis a legösszeforrottabban közel, mindkettő *míg színültig megtelik paradicsomi szerelemmel,*

mert csak a szerelem van,

hogy a világon-túli, időn-túli semmi kútjába pillantva, *az ős-forrásba, melynek mélységes mélyén, szivárványszínűen, mégis jegesen átlátszón, időkörré zárulva, a kígyó feküszik,* megszelídíthessem Őt, a rettenetest, mint a Kis herceg a maga kígyóját, hogy segítsen hazatalálni (ó, hazatérés! *a megismerés, melynek hazatérő hullámverése mindig a szív partján törik meg!)*… és most betelt az idő, az én időm: *a csillagom pontosan a fölött a hely fölött van, ahol földet értem,*

…és érzem: mind szelídebb és szelídebb a kéz, amely megtartott fönt és lent között, és oltalommá vált, és közel jön a földi világ. Mert aki túlhaladt a rettenet első kapuján, új eszmélet veszi körül és tartja meg… aki fölfelé növekszik és visszatalál önmagához, annak bárkája immár bevont evezőkkel siklik tova, mert aki áthaladt a rettenet első kapuján, az bevonult a valóság pitvarába, mert megismerése, fölfedezve önmagát, kezdi fölfogni a szükségszerűt a mindenségben, s minden szükségszerű történésben tulajdon lelke útját kezdi látni, s akkor rálát a lét egységére, a tiszta jelenvalóságra, amely közös a mindenségben és az emberben.

A szerelemben *föltárult előttem a túlvilág kapuja, mennyeken át repültem, láttam a munkálkodó Istent, szent szenvedéseket szenvedtem, és semmi ellen sem védekeztem, semmitől sem féltem, elfogadtam mindent, mindenek előtt kitártam a szívem. A szenvedés tengere fölé csapó drága, illanó boldogságárban az ember egy-egy pillanatra oly magasra száll saját sorsa fölé, hogy boldogsága csillagként sugárzik,* mint a szépségük sötét fátylaiba burkolt nőké, akik úgy tekerednek befelé a szüntelen finomodás spirálján, mint a haldokló csillagok. *Mozdulatlanul nagy az éjszaka szeme, amelynek mélyén a szerelem nyugszik.* Ott lüktet a szív *az éjszaka lebegő barlangjában, az éjszakáében, az ezüstlő tér barlangjában, a végtelen éj-boltozatban, melynek véget-nem-érő falait oly sokszor végigtapogattuk,*

és mégis lassan, szívütés-halkan és alig-alig észrevehetően elhalványodnak majd az egek tündöklő lámpásai és egyszercsak eljön a hajnal, egy virágtündér, aki harmatot iszik, *és lassan bontogatja szárnyait, hogy a kelő nappal ő is fölröpüljön a lángoló égboltra,*

és én is elindulok majd egy új nap felé, kilépve a *lények seregébe* a felbolydult, ébredő hangyabolyban, és elkezdem a szokásos bújócska-játékot a város hivalkodóan gyümölcstorta-színűre mázolt vagy omladozó, heges falai között, ahol *minden sarkon lesben állunk, hogy elkerüljük egymást,*

én és a *másik ember,*

mi, az egyedül fontosak egymás számára itt és most, és akik elkerülhetetlenül sodródunk egy találkozás felé, amely sorsdöntő is lehet, jövővel vagy múlttal vemhes, bármely pillanatban terheit-virágait ránk ontó, ránk rontó, rontás vagy üdvözülés,

de előtte még: bújócska a téridő-paraméterek és a számok/számlapok labirintusában, a hamis tudat labirintusában, a ‚nagy távolságok' ránk kényszerített hazugságai mentén épített járatokban (metró!… ‚menjetek a föld alá, úgyis ott végzitek'), csak hogy ne tudjunk a kozmosz egyidejűség- és iker-összefonódás és szinkronicitás-lehetőségeiről… –

bukdácsolva-rohanás a *,buckalakók'* feltúrt városában, a lomtalanításnak nevezett szeméthegy-összerakás és -széthordás poklában, mindig változó, eltűnő és másutt rögtön újjászülető gödrök és mocsok-kupacok között kitaposott hangya-ösvényeinken, vakond-alagútjainkban, lótetű-járatainkban, alig rácsodálkozva a kátyúkba ültetett virágokra (pedig ha már több lesz a kátyú és bennük a virág, mint az aszfalt, kénytelenek leszünk letérni a számunkra erőszakosan kijelölt tévutakról és akkor ki-ki elkezdi végre a saját lelke útjait követni, keresztbe-kasul bebarangoljuk majd a világot, mint egy végtelen rétet, amelyen csak *asszonyok és lovak járnak;* és a fehér bárányok nyomán sehol sem lesz magas fű és vadvirág, csak a távoli hegyek felé kanyargó úton) –

és én ezen a reggelen a fénytelen és zavaros hangok közül belépek majd egy zord kapun és beszállok a liftbe, amely elindul velem (velünk) lefelé, a pokol bugyraiba, hiszen többen álldogálunk az álomtalan mélységbe zuhanó (álomtalan magasságba vergődő) élettelen szerkezet harákoló zárófala előtt, amely kék színű és nyílni tud, kinyílni és befogadni éjszakáktól és leélt évektől elporhanyósodott bármilyen testet, amely most íme alászáll,

liftakna, függőleges alagút a biztonság megszokott langymelege és a színtér markáns fényei között, benne egy homályos doboz, mindig két állomás között, zuhan vagy repül? erők egyensúlyozzák, húzzák le és tartják fönn, kicsit nyiszorog a kasztni és mi, a sötétséghez közeledvén a hangok erdejében tulajdonképpen szorongunk egy kicsit –

milyen lenne, ha felébrednénk, és kiderülne, hogy nincsenek hangok, se csönd, se fények, se sötét, se mélység, se magasság, csak a minden van és a semmi egyszerre, egymásban, és mi mindent tudnánk mindenről, arról is, ami nincs már és ami nincs még, ami csak merő lehetségesség, és arról is, ami lenni látszik,

a szerelemről, ami túl van mindenen, a teremtett rend és a mindig-volt-mindig-lesz káosz végzetesen összenőtt, egymásba-lombozódott, kusza bozótján is túl, az épp csak megszületŏ álom üveghegyein és üvegtengerén is túl… *a várakozásról, amely formaként tapad a mezítelen sors mozdulatlanul ragyogó sugár-lényege köré*…

vagy akár például erről a liftről, amely talán valóban alászáll oda, ahol a nyirkos melegben csótányok futkosnak létük eredendő izgalmával a csöveken és éppúgy nem gondolnak az emberre, mint az rájuk, pedig azért mindez ott van valahol, a sötét meg a lent és a csótányok a rozsdás csöveken, a lenti pokol, amitől az emberek félnek, amikor felnőtt-tudatuk egy pillanatra kihúny

és átélik újra, hogy békává változtak és a kénes mocsárgőzök és a nesztelenül surranó, merevszemű kígyók elől menekülve egy szuronyos tekintet boncasztalán végzik – a száműzött rossz, a *minden emberi* pokla, a *másik ember* pokla, a pókként leselkedő besúgás, a kegyetlenség, a kínzások, az aljasságok, a jósággal, együttérzéssel és szeretettel való visszaélés pokla, a fájdalom és a félelem poklai – ó, a választás-nélküliség, a kényszerűség, a kiszolgáltatottság pokla! és az egó, a lélek-gyilkos énkép, a *másik ember* kényszerítő tekintetének pokla! az Éden elvesztésének pokla, ahol *a szemek almái értek!* és a *mindent látó tekintet* égető pokol-tüze, Isten szeme, ahogy külön-külön néz le ránk, mint egyetlen-egyre, egyszülött, méltatlan gyermekére!…

a halál és az élet félelmének pokla, amely együttes, kettős pokol (aki a haláltól fél, az az élettől fél, az élet labirintusától, a labirintusban bolyongó énjétől, aki végtelen hosszú ideje keresi az utat szülőjéhez és *halála urá*hoz),

ó, a szükségszerű és a megmásíthatatlannak látszó dolgok pokla; a rész-szerűség, a szétszaggatottság, a felaprózottság, a beláthatatlanság, a kuszaság és zavarosság pokla; a magány és vele szemben *a kényszerű együttlétben* megjelenő elfordulás a *másik*tól: a *félrekapott tekintetek* pokla…

a bejárhatatlanság, a végtelenített utak, a nem-saját élet megélésének pokla… a hazugság, a megtévesztés, a cselek, a lélektől megfosztott cselekedetek, a hatalmi játszmák soha véget nem érő, kiúttalan labirintus-pokla… és mindez: zuhanás, és mindez: soha-meg-nem-érkezés, egészen a mindent feloldó, mindent magába olvasztó magmáig, a létezés újraszülő tűz-kohójáig, ahol maga a mindent túlélő lélek is visszaolvad a teremtés lét-okába, *hogy először a földiekben teljesedjék be a körforgás és záruljon egyre szűkebbre a születés kikutathatatlan lét-oka körül, amely egyszer majd minden teremtés újjászületésének lét-okává változik, mihelyt isten és ember betöltötte feladatát* –

a lift zökkenve megáll, kiáramlunk egy alagsori folyosóra, lenn méregzöld olajlábazat, fenn festetlen csövek kúsznak a sötét és alacsony mennyezet alatt, összeláncolt kopott székeken nők kuporognak, feszülnek, riadtan tapogatják boldogságuk forrását, *gömbölyödő kis hasukat* és lesik egymást, a gonosz kiszámíthatatlansággal nyíló-csukódó ajtókat, melyekben néha felvillan egy-egy fehér köpeny, a hangra várnak, akár a gyermek ott benn, mind *egyetlen végtelen fülelés... Ó, mindenkit hang-bozót vesz körül, mindenki hang-bozótban jön-megy egész életén át, megy és csak megy, a hang-erdő áthatolhatatlanságában mégis helyhez van láncolva...* Hang-erdőben leláncolt fák, saját nevük hangjaira váró anya-fák, közös áhítatos várakozásukban megszentelődött cinkosok,

most mégis mintha szoronganának kicsit itt lenn, mintha ez a pokoljárás a klinika alagsorának sötét pincefalai között mégsem volna egészen rendjén való, mintha a ‚Terhességi konzultáció' felirat az ajtókon kissé bandzsítana és azt akarná, hogy ‚Terhességi inzultáció'-nak olvassák, és hogy a várandósság áldott állapota immár tényleg terhes legyen, de hát ki akarja ezt?!… ki vagy mi akarhatja, hogy a szelíd derű befelé mosolygó madonnás áramlásából mintegy elősejtésként partra vettessenek a könnyen szenvedők majdani könyörtelen testvériségének fagyos templomába, a szülőszobának keresztelt (élve-) bonc-terem hulla-hideg lámpái, jég-kék csempefalai közé, az együtt-vajúdás kegyetlen hangjaival és a hűtők rázkódástól összeütődő, bordó lében úszkáló placentákkal teli üveg mérőhengerek csilingelő hangjaival teli értetlenség fájdalom-erdejébe,

ahol mérhetetlen idők múlva egy lény, még összemázolva a közös szenvedés vérével, megpróbál, életében először, sírvafakadni, és aztán megint és újra és nem érted, miért,

aztán egyszer csak rád néz, talán először lát meg téged,

és akkor a szeméből hirtelen megérted, miért sírt (miért sírtál):

korlátlanul bízik benned,
mert semmit sem tud még árulásaidról:
hogy elhagytad, amikor kiengedted magadból, és el fogod hagyni újra és újra:
amikor utoljára nyújtod neki a melled,
amikor elviszed, kézenfogva, az óvodába (nem sejti még: megeshet vele, hogy elfelejtkeznek róla, hogy egyszerűen lenn hagyják az óvoda kertjében és senkinek nem fog feltűnni, hogy hiányzik, senkinek nem fog hiányozni), és ott áll majd életében először mindenkitől elhagyottan, értelmetlen, közömbös füvek között, elárvult *élet*ének keserű *sóját* dörgölve maszatos ökleivel hamvas bőrébe, szálakra bomló fehérszőke hajának sátrába menekülve kisírhatatlanul mély bánata elől: nem akar majd rájuk nézni többé, akik elhagyták és elfelejtették, nem akar enni, nem akar szólni hozzájuk: ‚mert ezek sárkányok, és én fogok egy akkora, de akkora sziklát, és felviszem egy nagy hegyre, és egyenesen rájuk dobom onnan',

és attól fogva néma lesz: csak a szelíd és könyörületes vadállatokhoz szól majd, láttán a kígyó pironkodik és elapad a mérge,

szőkesége szálakra bomlik fájdalmad fölött

s te minden reggel élni kezdesz érte

(érte, aki még nem tudja: egyszer talán majd elfelejtik felhívni telefonon, amikor minden idegszálával a csöndre tapadva várja majd azt a csöngést, és percek és órák és évek függönye szövi majd be az ablakait és ő, fölcsipkézve a várakozásban és sebzetten a szerelemtől ott fog majd feküdni a tetszhalott időben, a kín álmába merevedetten, és nem jönnek el érte,
egyszerűen elfelejtenek majd érte jönni),

nem sejti még: fekszik fehér pólyába csomagolva, fehér batyu sok fehér batyu között az emeletes guruló kocsi polcain, először nem tudod megkülönböztetni a sírását, a fejét: sok egyformán oázó egyforma pihés gömböcske,

amikor a nővér lazán hóna alá kap egyet-egyet és hozza az ágyak felé, ijedten keresel ismertetőjelet, de alig találsz mást, mint csuklója gyűrött vászonszalagján a számot: ez a tied, ha ugyan el nem cserélték véletlenül, de nem, ahogy sír! már megkülönbözteted a sírását a másétól, aztán az egyes hangokat is: megérzed jelentéseiket, felismered e jelentések súlyát és telítettségét saját gyöngédséged és örömöd tükrében:

míg egyszer rá nem bámulsz majd, elképedt hitetlenséggel: hogy az a nagy, erős, hamvas és mozgékony test, azok az eleven, mosolygó szemek, melyek tőled várják teljes bizalmuk örök igazolását, az a párnás, az ujjtöveknél lyukacsos kis kéz, az a kis édesrajzú szájacska, hogy az mind belőled lett, és te nem féltél sejtjeiddel világra-gondolni:

akkor hát most se félj,

ne félj a langyos vizes lemosásért sorban álló frissen-szültek, megkínzott hasukat két kézzel ölelő boldogságos-fájdalmas újra-szűzesülők némán várakozó tömegétől a szülészeti klinika sötét alagsori folyosóján, ahol a pszichológia is van (rögtön legyen hol ‚kezelni' őket, beleértve szegényke megsérült csecseműiket is, akik aztán életfogytiglan analízisre járnak az úgynevezett ‚gyermekkori traumák', valójában jórészt a magzati lét és a születés fájdalmas krízisei alatt hozzájuk eljutott, de még feldolgozhatatlan meggondolatlan szavak és az átélt jeges, ‚szakmai' érintések, a hideg és durva környezet és a szükségesnek kikiáltott borzalmas beavatkozások miatt),

és ne ijedj meg a felirattól – PSZICHOLÓGUS – sem, bármi kevés jót ígér (Zsuzsanna a fürdőben, amint úgy tesz, mintha meztelenre vetkőztetné a *másik ember* lelkét a hazugságdiktatúra Véneinek kétértelmű tekintete alatt),

holott

„…nekem, pszichológusnak, az alkalmazkodás a vezérelv, segítenem kell a sok megnyomorítottnak talpra állni, sőt, a sarkukra állni; megtanítom őket, hogyan lehet kijátszani az életnek nevezett rossz színdarabban kapott ócska szerepek kínját. A szenvedni tudók lenézik azokat, akik csak egyszerűen, pallérozatlanul örülni akarnak az életnek… Én ezt a lekezelést betegségnek tekintem, és ha tehetném, mindenkit kigyógyítanék ebből… A pszichológia egy kevés tudományos handabanda, extremitások iránti nyájas megértés, tolerancia, kis megmártózás a művészetekben vagy akár az undergrundban, a keretek és szabályok, a hagyományok disztingvált, enyhén szabados tiszteletben tartása… és főleg, főleg csak akkor kérdezni, ha előre tudom a választ. Főleg a lényegre nem rákérdezni soha…”

De… esetleg lehetne mindez másképp is… Talán emberből van ő is. Mondjuk egyszerűen rám néz és azt találja mondani: „*Értsd meg, nincs nekem vigasztaló szavam a számodra. Talán csak az a bomlott agyam élte át, milyen kimondhatatlanul türelmes az Isten. Csak én nem tudom teljesen befogadni, amilyen nyomorult vagyok. Látom magam előtt a nyitott kaput, de nem tudok belépni rajta, nem tudok”*…

Ő nem tud… de én most belépek… Hova is? Egy ajtó: elválaszt, összeköt? Egy tábla: tájékoztat? félrevezet?… ‚PSZICHOLÓGUS’.

- Jónapot kívánok.
- Jónapot. A papírokat… Igen. Kérem, foglaljon helyet.
- Itt?
- Ott egy karosszék, az kényelmesebb lesz.
- Köszönöm.
- Tehát – hallgatom. Miről van szó?
- Miről?…
- Vagy kiről.
- A gyermekemről.
- Egy van?
- Egy.
- No és mi van vele?
- Nem beszél.
- Születése óta?…
- Ezt hogy érti?
- Nem zavarja, ha jegyzetelek?
- Kérem.
- Tehát születésétől fogva nem beszél?

- Születésekor…
- Úgy. Tehát megtanult beszélni?
- Megtanult.
- Jól?
- Jól.
- És mióta nem beszél?
- Mióta óvodába vittem.
- Óvodába?
- Óvodába. Miért?…
- Miért vitte óvodába?
- Bocsánat, ezt nem értem. Miért ne vittem volna óvodába?…
- Arra nem gondolt, hogy…
- Vagy úgy. Gondoltam.
- És?
- És mindent megtettem, hogy…
- Nem volt más választása?
- Nem volt más választásom.
- Az apuka nem keresett annyit, hogy…
- Nem keresett.
- Miért?
- Ő nem arra való.
- Ő mondta, hogy nem arra való?
- Ő is mondta.
- Maga is így vélekedett?
- Én is.
- Legyen őszinte.
- Az vagyok.
- Mindig?
- Általában.
- Hiúság?…
- Kényelemszeretet.
- Emésztési zavarai nincsenek?
- A gyerekről…
- Persze. Hol is hagytuk abba…
- Óvodába vittem.
- Sírt?
- Nem. Beszoktatáskor általában… A többiek sírtak, a többi új. Ő nem sírt.
- Mit csinált?
- Játszott.
- Honnan tudja?
- Láttam az ablakból. A házunk ablakából. Rálátni az óvoda kertjére.

- Hogyan, hát nem…
- Nem, az első héten még nem dolgoztam, hátha…
- És?
- Láttam, hogy játszik a kertben.
- Akkor hát minden…
- Én is azt hittem.
- Csak hitte?…
- Reméltem, hiszen annyit…
- És nem sikerült?
- Nem sikerült.
- De hát mi történt?
- Az történt, hogy…
- Fogja rövidre, ha lehet.
- Rövidre fogom. Néztem, ahogy játszik…
- Másokkal játszott?
- Nem. Egyedül játszott, és egyszer csak…
- Elvették a játékát.
- Nem vették el. Nem hiszem. Bár az is lehet…
- Lehet, hogy elvették mégis?
- Lehet. Egy kék nyuszi…
- Kék műanyag nyuszi, kerekekkel.
- Igen, olyan sárga kerekekkel, amiknek fehér volt a közepe…
- Minden óvodában van belőle. Talán az?…
- Nem, nem… Kinézek, és látom…
- Végig látta?
- Nem, néha nem láttam… eltakarták a bokrok.
- És egyszer csak…
- És egyszer csak mindenki eltűnt…
- Mindenki?
- Mindenki eltűnt, bementek…
- …bementek a termekbe…
- …és ő kinn maradt egyedül.
- Egyszál maga.
- …egyszál maga és én láttam fentről, hogy…
- …sír.
- …rettenetesen sír ott egyedül a kertben…
- Érthető. Hiszen otthagyták…
- …életében először elfeledkeztek róla…
- …nem kellett senkinek…
- …senki nem vette észre, hogy hiányzik…
- …nem hiányzott senkinek…

- …életében először…
- …és maga nem volt ott.
- És én nem voltam ott.
- De mégis: hiszen látta.
- Láttam és kiszaladtam…
- Berohant a kertbe?
- …berohantam az óvodakertbe…
- És ő még mindig ott állt?
- …és ő még mindig ott állt egyedül.
- És sírt.
- És rettenetesen sírt.
- Maga akkor fölkapta…
- Fölkaptam és…
- Hazavitte.
- …bevittem az óvodába.
- Az óvodába.
- Elmondtam az óvónőnek, mi történt.
- Szabadkozott, gondolom.
- Nagyon sajnálkozott, bocsánatot kért, az első nap, mondta…
- …az első nap mindig.
- Első nap egyszer van.
- Mindig minden egyszer van. És azután?…
- Nem akart enni…
- Sírt tovább?
- …sírt és nem akart enni…
- És maga mit csinált?…
- Hazavittem végül.
- Hazavitte végül. No és másnap?…
- Másnap megint elvittem az óvodába. Muszáj volt.
- És ő?
- Sírt.
- És nem mondott semmit?
- De mondott.
- Mit mondott?
- Azt mondta, hogy az óvónéni egy sárkány, és ő fog egy akkora, de akkora sziklát…
- Sziklát?…
- …és felviszi egy nagy hegyre…
- …egy nagy hegyre…
- …és rádobja, mert az egy sárkány.
- Sárkány.
- Ezt mondta.

- Mást nem mondott?
- Mást nem.
- Semmi mást?
- Semmit.
- És azután?…
- Aztán se.
- Hogyhogy aztán se?…
- Aztán se mondott semmit. Soha többet.
- Úgy értsem – ezután többé egyáltalán nem szólalt meg?
- Úgy. Nem szólalt meg azóta egyetlen egyszer sem.
- Magának se?
- Nekem se.
- Bocsásson meg.
- Ugyan.
- Mondja, mióta van ez így?
- Mármint…
- Mikor történt… ez a dolog.
- Majdnem négy volt akkor – most pedig már a hetedik évében van.
- Értem. Tehát iskolába kell mennie.
- Idén már tulajdonképpen mehetne iskolába…
- Értem.
- Ezért…
- Igen. Értem. Tehát…
- Tehát?…
- Fel kell tennem néhány kérdést.
- Kérem.
- Tehát – hol is laknak?
- A papírokon ott a cím – bocsánat, tehát ott lakunk Palotán, Árnyas utca négy.
- Ez egy családi ház?
- Igen, tulajdonképpen egy nénié…
- A szülei?…
- Kinek a – szülei?
- Az Ön szülei, természetesen. Az édesapja, például…
- Apám…meghalt.
- Sajnálom… És… mikor?…
- Karácsonykor.
- Idén karácsonykor?
- Ó, nem, dehogy, bocsánat. Amikor a lányom született.
- Karácsonykor született?
- Igen. Aznap, amikor Apa meghalt. Már mindennapos voltam, elfolyt a magzatvíz…
- Nagyon… szomorú.

- Voltaképp időben jött, de kicsike volt; formás, érett, de kicsi, és most is…
- Törpenövésű?
- Dehogy, egyáltalán nem, csak olyan kicsike, egyáltalán nem lehet azt mondani, hogy törpe lenne, teljesen arányos, és szép, tudja, nagyon szép kis gyerek, mint egy parányi angyal, csak valahogy kisebb, vékonykább, mint a többiek, valahogy nem nő úgy, egyszerűen nem nyúlik vagy mi. Gyönyörű szőke a haja, majdhogynem fehér, és a szeme…
- Mondja – értelmileg… úgy értem: milyen a felfogóképessége a gyereknek? Nem vett észre semmi különöset?…
- Dehogynem, csak – hogy is mondjam: épp ellenkezőleg, mint ahogy gondolja…
- Szóval normális.
- Nem, épp ezt akartam mondani: már a szeme is – nem csak az, hogy egyszer nefelejcskék, mint az áprilisi égbolt, máskor meg zöldesszürke és egészen átlátszó, igen: vízszerű valahogy, leginkább a Balaton színeire és fényeire emlékeztet bizonyos felhőviszonyoknál…
- Jól lát a gyerek? Nem rövidlátó? Nem kancsalít?
- Nem, sőt – nagyon is jól lát, talán túlságosan is, épp ez az: mintha olyasmit is látna, amit talán senki más nem lát… várjon, hogy is magyarázzam meg? akármit néz éppen, a szeme mintha máshová, nagyon messzire nézne, igen, mindig valami elképzelhetetlen messzeségbe, az embernek akaratlanul is azt kell gondolnia: hatalmas tereket lát be, végtelen horizontokat, és közben semmi sem fátyolozza el ezt a tiszta, távolbanéző, okos tekintetet – hogy is mondjam: nincs rajta a mesének, az álmodozásnak, a rajongásnak az a fátyla, ami…
- Közelre nem is néz?… már ne haragudjon – magára, mondjuk?…
- Már hogyne nézne. Nagyon gyakran néz rám, egészen kicsi korától kezdve szeret a szemembe nézni – nem mondhatnám, hogy belémcsimpaszkodik a tekintetével, bár az az állhatatosság, amivel néz, nehezen leírható másképp – vagy mégis: szinte beleáll a tekintetembe az övével, és aztán elindul benne lefelé, igen, egyre mélyebbre megy, mintha egy végtelen lépcsősoron menne le fáradhatatlanul, félelem nélkül, lépcsőfokról lépcsőfokra ereszkedve a mélység számára átlátszó végtelenjeibe…
- Na és máshová? csak a távolba bámul, ahogy az előbb mondta?…
- Dehogynem. Már hogyne nézne. Az csak eleinte volt úgy, hogy közeli dolgokra, sőt más emberekre is úgy tudott nézni, mintha végtelen távolra nézne, olyan aggálytalan, tiszta tekintettel. De valószínűleg észrevette, hogy a közeli dolgok meg az emberek mások, mint amiket ott messze vagy amiket az én tekintetemben lát. Talán felfogta valamiképpen, hogy kicsivé nem a távolság, hanem az önmagukhoz mért valóságuk teszi a dolgokat; hogy a fal, amelybe beleütközik a tekintet, ha rájuk néz, teljességnek vagy mélységnek vagy egyszerre mindkettőnek akarja magát láttatni; hogy a hiány, amiből vannak, lényegként akar megjelenni; és ezért most már, ha közelre néz, egyre fátyolosabb a tekintete, de nem remény és nem is álom fátyolozza el, hanem valami szomorúság: hiszen jól, túlságosan is jól lát. Ahogy minden szépséget,
minden színárnyalatot vagy a szín legcsekélyebb változását is meglátja

szeme egy apró villanásával, úgy minden kis rendellenességet, minden apró torzulást is észlel azonnal, bármin legyen is az, természetes vagy mesterséges dolgon. Anélkül, hogy figyelnie kellene, erőlködés nélkül veszi észre az elképzelhetetlenül jelentéktelen dolgokat is, és a nagy összefüggéseket is éppígy azonnal és egyszerre, valahogy egyben érzékeli; csak éppen egyre kevésbé tudnak megállni a dolgok egy ilyen tekintet előtt, amely azokkal a számunkra elképzelhetetlen tágasságokkal és mélységekkel veti össze őket – csak éppen széttöredezik az átjárható idő, amikor a szeme megáll a falakkal tagolt terekben, és ő hiába igyekszik, hogy pupillájában újra egyetlen ponttá azonosuljon messzeség és mélység egy emberi – csodálkozik? igen, egy újra emberi – tekintetben; de ha maga a szemére gondolt inkább, nos, a fizikai szemének semmi baja, nagyon is jól lát a szemével, mindenféle, hétköznapi és elvont értelemben is; túlságosan is jól –

- Oké, oké. És maga szerint mit ért mindabból, amit ilyen kitűnően lát, ahogy maga meséli? Amikor még beszélt – hiszen egy ideig beszélt, addig az óvodai incidensig – mennyi lehetett az? két év? – nos, addig is csak mondott valamit ezekről a dolgokról, nem?… amiből meg lehetett tudni, mi van a fejecskéjében minderről? Hiszen maga szerint beszélt…
- Beszélt. Eleinte beszélt. És néha – olyan furcsa dolgokat mondott…
- Miket? például.
- Nem tudtam megjegyezni –
- Nem tudta megjegyezni?… Hogy értsem ezt?
- Valószínűleg nem értettem meg.
- Ne tréfáljon, kérem, erre nemigen van időnk. Maga intelligens, ha a papírjaiból jól látom, diplomás értelmiségi nő…
- Csak azt felejtem el, amit nem értek. Tehát nyilván nem értettem meg ezeket a furcsa mondatait, hiszen elfelejtettem őket; nem mintha butaságokat mondott volna vagy rosszul fejezte volna ki magát – épp ellenkezőleg: nagyon is pontosak voltak ezek a különös kijelentések, mindig rendkívül pontosak és rövidek, és nekem úgy tűnt, hogy olyasmi van bennük, amit én nem tudok – amit nem lehet megérteni –
- Maga – félt ettől? Úgy értem… attól, amiket beszélt?…
- Már miért féltem volna?… Dehogy féltem. Csak egy kicsit megdöbbentő volt, hogy amit mond, az nem tudatlanság, nem gyerekség, mint ahogy az ő korában várná az ember – furcsa volt rájönni, hogy ez inkább valami tudás, olyan, ami felülmúlja a miénket, és hogy ezt a tudást nem a gondolatok hordozzák, mint a mi úgynevezett tudásunkat, sőt, éppenséggel a gondolatok árnyékolhatják le valamiképpen… Tudja, valahogy úgy érzem, hogy az ő kis agya sokkal simább, mint az enyém, nem olyan ráncos és göcsörtös, árkos és tekervényes, és hogy épp ezért tökéletesen nyitott és egyszersmind védtelen is. Az én agyam hegy-völgyeiben, zegzugos kanyonjainak intim tereiben meghúzódhatnak a gondolatok a saját maguk gerjesztette erőtér langyos védelmében, de az ő sima agyára zuhog az információ fényes zápora, és minden sejtje és minden szövete átitatódik vele és ez hullámzik benne egyfajta mindentudásként,

mélyen és nyugodtan és sugárzón, valami, ami nekünk nem adatik meg… és nem viccelek, ez a tudás látszott a szemén már a születésekor is.

- Mégis milyen tudásra gondol?

- Hát igen, tudtam, hogy ezzel baj lesz. Nézze, hogy magyarázzak meg valamit, amit magam sem értek? Ez olyan dolog, amit érzékelni lehet, de érteni nem. Miért akarunk mi folyton mindent megérteni?… Én ezt nem tudom megérteni, és szerintem ez rendjén van. Én ezt a tudást nem értem, nem tudom elmagyarázni, miben áll, csak érzékelem; csak tudom, hogy van. Lehet, hogy nem is őbelőle jön, lehet, hogy ő csak valami tárolóedény vagy ilyesmi. Csak úgy érzem, hogy ez a tudás benne van.

- Azt el tudná mondani, mit érzékel? Vagy legalább azt, hogy – hogyan?

- Azt el lehet mondani. Az nagyon egyszerű és nagyon hihetetlen. Amikor a közelemben van (minél közelebb, annál inkább, de néha elég, ha csak rágondolok, bármilyen messze van is), akkor egyszeriben én is tudom mindazt, amit ő.

- Fantasztikus. És mit tud ilyenkor, ha nem vagyok indiszkrét?

- Nem értett meg… Gondolhattam volna. Na mindegy, így is nekifuthatunk – végül is csak nyerhetünk a tudomány szent nevében, nemde? Hiszen bármi történik itt, csupa merő haszon mindenkinek… Tehát válaszolok: **mindent** tudok.

- Na persze.

- Nem volna lehetséges, hogy mégis megpróbálja elkapni?… az isten szerelmére… Már bocsánat. Mondhatom?… Szóval: ilyenkor mindent ismerek, ami a világon van. Ez a tudás határtalan és nem kifejezhető, semmi köze a fogalmakhoz, a szavakhoz vagy a képekhez, mindahhoz, amit mi tudásnak nevezünk. Nem mozog, hanem van; nem ér véget ott, ahol én véget érek, ahol ő vagy ahol a Galaxis véget ér, és mégis mintha egy tömbben volna, olyan biztos és nyugodt tudás ez – teljesen egyenletes és egyszerű.

- Tulajdonképpen megijeszt. Beláthatja, egy ilyen mindentudóval szemben mi, egyszerű halandók…

- Mondja csak: biztosan csökkenne a hatásfok, ha kísérletet tennénk arra, hogy komolyan vegyük egymást?

- Hogy mi csökkenne?… Kérem, kérem! én a magam részéről…

- Folytathatom?

- Ha megkérhetem rá.

- Hát éppenséggel… de mindegy is. Nézze, próbálja megérteni. Szó sincs itt mindentudásról, szó sincs róla, legalábbis ami engem illet!… Mihelyt elmegyek mellőle nagyobb távolságra, vagy valami egészen más köti le a figyelmemet és nem gondolok rá, szinte azonnal eltűnik az egész, érti?…Csak én maradok ott, önmagammal, a saját világommal, a saját tudásommal: a tudással arról, hogy volt valami, amit elfelejtettem, amire emlékeznem kellene: hogy van valami valahol – mindenhol – , amire minden sejtem próbál kétségbeesetten visszaemlékezni, és amire minden petesejt és minden mag is próbál emlékezni, és hogy éppen ebből az emlékezésből születik minden születő, legyen az fa, gyermek, gondolat vagy

repülőgép – belemerülök az emberi mocsárba és lassú buborékokként száll fel bennem az emlék, milyen is volt, amikor betöltött az a tudás; amikor én magam voltam az. És előbb vagy utóbb elkezd zümmögni az agyam, és ha nagyon kitartóan koncentrálok, esetleg pontosan meg tudom figyelni azt is, hogyan árnyékolják le kapcsolások milliói, finom mágneses erőtereikkel, tudatom remegő felszínét – engem, aki gondolkodom, kombinálok, logikai sorokat alkotok, vad ösztön-robbanásokat bonyolult cselekvések érzékeny rezgéseibe rejtek, s azt állítom minderről, hogy ez vagyok én – és ilyenkor *az* mintha már nem is lenne. És nem is lenne értelme beszélni róla, ha a gyerekre nézve nem lenne informatív; de azt remélem, hogy magának talán jó lesz valamire ez a beszámoló – ha másra nem, hát a háttér tisztázására, ugyebár; például, hogy alkalmasint nem csak a gyerek…

- Miket nem hord itt össze!… Nézze, én igyekszem türelmes lenni, de így nem jutunk ötről a hatra. Térjünk a tárgyra, kérem. Az eddigieken kívül más rendellenességet nem tapasztalt?

- Rendellenességet?… Ne haragudjon, az a benyomásom, nem igazán pontosan értett meg. Mégis, mi az a rend, amivel egy ilyen csodálatos jelenség „ellenes"? Miért tesz úgy, mintha valami abnormitásról beszélnénk? mintha az igazságot látni abnormis lenne? Mert ha így gondolja, akkor a hazugság a normalitás feltétele… akkor a hazudni tudás képessége az életrevalóság mércéje… persze tudom, hogy a pszichológia így tartja, tesztelik is, milyen ügyesen hazudik a gyerek, elárulja-e magát füllentés közben, mert akkor még éretlen a közösségi létre – már ahogy a közösséget a tudomány hallgatólagosan definiálja, pókerként, kollektív átverés-játékként; a leghaladottabbak a pókerarcúak; az üvegarcúak, az átlátszóak, a tiszták „kóros személyiségek" – jól mondom? így tanítják az egyetemeken a tanárjelölteknek, hogy aztán így nézzenek a diákjaikra, nahát, ennek itt mindenféle eszméi és ideáljai vannak, téveszmék persze és illúzió-ideálok, beteg szegény, hacsak nem költő, de akkor meg annyi neki… Maga is így gondolja? tényleg, igazán, a lelkéből így véli?… (bár, jellemző módon, a „lélek" szó nem szerepel a pszichológiai enciklopédiák szócikkei között, sőt, használata az alulképzettség jele), szóval nem csak kamuból *ezeknek* (hogy legyen állása, „tudományos előmenetele", tekintélye)?… hogy tehát alkalmazkodni bármihez, bármi áron – hogy ez a „normalitás" lényege?… sőt – az életé is? hogy az élet csak az idomulás képességéről szólna, még ha szörnyekhez kell is idomulni?… Ha tényleg így hiszi, talán nem kellene… De egyébként is mintha valami nem stimmelne közöttünk. Néha igazán különösek a kérdései. Kérdezhetnék valamit én is?…

- Kérdezzen nyugodtan, csak röviden, ha kérhetem: az idő…

- Igen, természetesen… Mondja, magának van gyereke?

- Nocsak. Hogy jön ez ide?… Egyébként, ha ez…

- Ó, hát persze. Nagyon köszönöm. Szóval, visszatérve a kérdésére: szerintem az ő tudására nem igazán szerencsés szó a rendellenesség – ámbár, ahogy vesszük. De igazi furcsaság is volt, ha érdekli az ilyesmi…

- Igen?…
- Nem tudom, elmondjam-e.
- Miért ne mondaná el?
- Végképp bolondnak fog nézni.
- Ugyan, kedves anyuka, mi nem azért vagyunk itt, hogy...
- ...igaza van, ez úgysem számít. Igen. Szóval egyszer panaszkodni kezdett, hogy szúró fájdalmat érez a hátán...
- Pontosabban?
- A bal lapockájánál, megmutatta a kis ujjával. És tényleg volt ott valami, a bőre alatt, valami sárgás dudor, ami kifelé nyomta a bőrt...
- Voltak orvosnál?
- A gyerekorvos legyintett. A kicsi meg néha mintha elfeledkezett volna a dologról, időnként én is elfelejtettem, aztán egyszer csak a fürdetésnél valami furcsát érez a kezem: hát az a dolog kibújt a bőre alól, és ott meredezett, és én jól megnéztem...
- És?...
- ...és egy kis tollpihe volt, komolyan mondom, egy kicsi, de szabályos tollacska.
- Érdekes. És maga erre mit csinált?
- Kihúztam. Villámgyorsan kirántottam. Ő meg felkiáltott, de nem fakadt sírva. Egy kicsit vérzett a helye...
- Ez minden?
- Gondolja, hogy ez kevés?... Különben még egy kinőtt, a vállán. Azt már nem húztam ki. Erősebb is, nagyobb is, mint a másik: ott van, bárki láthatja... De az emberek semmit nem vesznek észre, ami fontos. Amit nem akarnak látni, azt nem is látják meg. Különben hát nem olyan nagy dolog egy-két toll, igaz? Nem tudom, talán másnak is van. Talán nincs is túl nagy jelentősége. Talán nem szabad túl nagy ügyet csinálni belőle – jól mondom?… ki tudja, talán csak amiatt van, hogy pár nappal korábban született a rendes időnél...
- Pontosan mikor is született?
- Idén karácsonykor lesz hét éve.
- Az édesapja – mondta, hogy akkor... szóval, előtte beteg volt?
- Dehogy, ellenkezőleg, fiatalos és erős, mint egy oroszlán…
- Tehát – baleset?...
- Ugyan, dehogy... egy későn elfogyasztott, nyilván kihűlt vacsora aligha…
- Vacsora?!
-…libahúsleves, pedig máskor szalonnával és gombával tűzdelt szarvasgerinc szokott lenni – csak akkor így alakult…
- Akkor hát mégis...
- *Azt hiszem, amit az ember rejteget, az megmérgezi végül.* Mindig ez van… szentesti méreg langyos hagyomány-lében, titkosan a májba csepegtetve…
- De hát egészséges volt, azt mondta.
- Egészséges… úgy tudtuk, legalábbis nagyjából. Bár a mája…

Karácsonykor az volt a szokás nálunk…az én virágtündér-anyám véres húsokat aprított iszonyodó kézzel, sütötte-főzte, lassú tűzön kevergette… és akkor összegyülekezének és megölék őt…

- Nem éltek jól?

- Már hogy a család?… anyagilag? Ellenkezőleg, mindenünk megvolt…

- A szülei. Egymással. Jól éltek?

- Hát… „Nem jellemző", ahogy Ricsi mondaná. Egy virágtündér, aki hajnalban harmatot iszik, *és lassan bontogatja szárnyait, hogy a kelő nappal ő is fölröpüljön a lángoló égboltra,* aztán járkál *naphosszat a fákon*, *az alkony balzsamos ködében szendereg,* estefelé megfürdik a lemenő nap sugaraiban, így tér az oroszlán ágyába, akinek csak egy kicsit véres a bajsza… Mert hát *megkívánta őt az öreg király*… Hogy látja?… Így aztán *az átkos csalmatok leve*…

- De maga szerette volna, ugye? hogy legalább karácsonykor! a szent család…

- Hát hogyne szerettem volna?…*mennyből az angyal lejött hozzánk* is… szabadság, angyal elvtárs, máris?… miért mindig azok, akik szeretnek, akiket szeretnek? – *…özvegy királyné feketében jár – mint egy fekete rózsa, nem tud kiszínesedni – bolondító fekete hunyor, amely minden szentestén karácsonyi rózsát virágzik… egy reggel földre roskad, megtört lesz majd, kicsi, bejön egy madár érte s csőrében elviszi…*

- Akar még erről –

- Nem.

- Kérem, ennyi is bőven elég. Ricsi?…

- A kisöcsém. Nemrég érettségizett. Még mindig mozdonyvezető akar lenni, de a bölcsészkarra jelentkezett…

- Köszönöm. A gyerekkora…

- Ricsié?

- A magáé, természetesen. Ha nem titok. Milyen gyerekkora volt, maga szerint?

- Jó volt. Egész jó… máskülönben.

- Hol laktak?

- Eleinte a nagymamánál. Anya édesanyjánál, pontosabban. A belvárosban.

- Nagy szobák? A sarokban zongora?...

- …a nagymamánál birsek sorakoznak a komódon…

- ...vacsorára mindig kakaós tejbegríz?...

- Na ne. Ezt meg honnan?… De talán Kossuth bácsit mégse…

- Csak nem a jó öreg doki bácsi?

- Nem, nem! ő koldus volt, a mi koldusunk! öregecske házikoldus olyan ragyogó fehér körszakállal, mint… a legújabb, fénylő forintost kellett a sapkájába dobni, és mindig én szaladtam ki hozzá, amikor kicsi voltam…

- ...aztán elköltöztek?...

- …a város szélére…

- ...egy lakótelepre?...

- Közelebb Apa földjeihez (az Állami Gazdaság földjeihez, bocsánat).

- Az édesanyja?...
- Velünk volt sokáig, gyerekekkel. Apa eleget keresett, túl sokat is… csak… de azért el voltunk látva mindhárman rendesen. Én voltam a legidősebb. Egy húgom meg egy öcsém van, Ricsi (róla már volt szó).
- Tehát egy húga is van.
- Róla is meséljek?...
- Van valami?...
- Talán csak hogy Timi...
- Őrá hasonlít?
- Miért hasonlítana?…Nem, természetesen nem igazán, inkább csak...
- Emlékezteti rá.
- Néha emlékeztet rá, igen. Az a darázs-sztori is... Levertem róla egy darazsat a Balatonnál, mert már kis híján megcsípte, ahogy ott a gumimatracon a barackot ette
- …a darázs beleesett a vízbe…
- …a darázs beleesett a vízbe és Timi kiabálni kezdett…
- …„megfullad!, ezt kiabálta, megfullad!"…
- …„gyűlöllek benneteket, hiszen megfullad!"…
- …„fulladjon csak meg az a ronda dög, nem lehet tőle enni"…
- …„Hát akkor ne egyetek!"…
- …„De mi éhesek vagyunk, és te is éhes vagy!"…
- …„De hát ő is éhes!"…
- …és sírvafakadt…
- …és sírvafakadt és kiabálni kezdett, „mit szólnál hozzá, ha téged nyomnának így össze és dobnának a vízbe, hogy megfulladj"…
- Anyukája csitította, gondolom, „jól van, kiszedem, csak ne bőgj"…
- …én viszont nagyon dühös voltam, „de kibírhatatlan vagy már ezekkel a hülye mániáiddal, talán a szúnyogot is hagyni kell, hogy…"
- …„igenis hagyni kell, neki is joga van enni"…
- …nem, Timi erre már nem válaszolt, tenyerébe vette a félhulla darazsat és halkan duruzsolt neki, …„így-így, majd megszárad szépen a szárnyacskája és újra repülni fog"…és lassan megnyugodott. Megnyugodott és házat épített a darázsnak.
- Igen. Értem. Őt is…
- Mit őt is?…
- …el kellett volna vinni pszichológushoz.
- Kóros személyiség?…
- Meggyógyították volna.
- Nem vittük.
- És most hogy van?…
- *Köszönöm alássan; jól, jól, jól.* Ahogy Apa is. Mindketten jól vannak, remélem, most már… mivel Apa híján Timi egy pillanat alatt rájött, hogy a görbe hátak, rejtett púpok világában milyen csábító egyenes a sín…-

- Értem.
- Nagyon örülök, hogy azt hiszi, hogy érti.
- Nagyon örülök, hogy azt hiszi, hogy örül.
- Talán…
- Hát hogyne. Tehát a családjáról egyelőre... nos, akkor talán ha magáról lenne olyan kedves.
- Magamról? Oké. Mégis mit?...
- Egyet-mást. Ha volna olyan kedves.
- Ha volna olyan kedves kérdéseket feltenni.
- Kérem, kérem! Életkora? Végzettsége? Foglalkozása?
- Harminckettő múltam. Egyetem. Kultúrtörténész.
- A férje?
- Az apuka?... Tanár. Bölcsészkar.
- Csak nem?...
- De igen. Tanított engem.
- Nagyon érdekes. Mesélne erről valamit?
- Jó tanár. Mások is ezt mondták róla. Úgy hírlett, hogy nem szívesen tesz fel kérdéseket a vizsgán; felszólította a hallgatót, hogy értekezzen valamilyen témáról, és rábízta, hogy pontosan miről.
- És maga – milyennek találta?
- Én is… jó tanárnak láttam; emlékszem, úgy javította ki sok tévedésemet és merész föltevésemet, hogy egyetlenegyszer sem mondott ellent.
- És?...
- Mit és?...
- Valami konkrétabb?...
- Konkrétabb?...Nem értem, mire gondol. Olyan rendkívüli...
- ...ember?
- ...körülmények között...
- Rendkívüli?! Hogy érti ezt? Csak nem valami… különleges… előadásokra gondol?...
- Érdekes. Csak nem maga is?... Uramisten… tényleg! Ott ült…
- ...mindig az első sorban...
- ...fehér indiai ruhában? a fehér keze... láttuk, hogy reszketett, valahányszor meghallotta, hogyan cseng-bong...
- ...a kulcscsomó az övszíjára akasztva? ahogy végigmegy az áhítatos leányarcok között...
- ...a hangja...
- ...amint azt mondja, hát akkor ma műfajtalankodunk egy kicsit...
- ...és erre eltakarta a kezeivel...
- ...a verseket… amelyek ott feküdtek készenlétbe helyezve, hogy óra után...
- ...nehogy idő előtt észrevegye ...

- ...majd csak előadás után, kipirulva, a katedránál...
- ...nehogy idő előtt elárulja...
- ...pedig hogy utálta a költőket és a szerelmes lányokat!... A fokhagymás kolbászt szerette, kimondottan a fokhagymás kolbászt. Sörrel.
- De hát ez nem igaz!...
- Mi nem igaz, kedves?
- Nem is az egyetemi előadásokon ismerkedtünk meg.
- Nem maga mesélte az imént?
- Talán maga volt az.
- Furcsa.
- Mi a furcsa?
- Hogyhogy nem beszélt a szeméről meg a kezéről?...
- ...a kezéről? Miért kellett volna nekem...
- Hát nem az a legfontosabb? A szem meg a kéz? Hiszen minden ott van!…
- … ahogy én tudom, tényleg minden: a szemben a teremtés, hiszen nem látjuk, ami van, hanem teremtjük, a fény belülről jön kifelé és alakot, formát teremt a tudatban már régen létező képek alapján, így aztán a szem a teremtő isten szerve bennünk…
- …és a lélek tükre, ahogy dagályosan nevezik…
- …*„és felnevetett az isten hétszer...első felnevetésére megjelent a világosság, és ragyogás ragyogott be mindent...és felnevetett másodszor, és volt minden: víz.... és felnevetett hetedszer úgy, hogy elakadt a lélegzete és nevetés közben könnyet ejtett és lett Psyché: a Lélek...*" De a szem a végső dolgok, *az Igazság tüköre* is, hiszen mi most még csak *tükör által, homályosan látunk,* csak egymás szemébe nézve tudhatunk meg bármit is a valódi valóságról…
- …és akkor ott a kéz, a világba kinyújtott Ego, a manipuláció eszköze…
- …mert miközben a kar erős…
- …na igen: az izmos, szőrös férfikar…
- …ami akar, karol, bekerít…
- …a kéz, lássuk be, inkább gyenge, a kéz kér, kapaszkodik…
- …és ott a kéz természetes csupaszsága, a sima bőr, a *léleksötét legkülső felszíne,* a keze… tudja, kislánykoromban azt hittem, a szerelem csak annyi, összeérnek és megállnak a csúcson, az érintés egyetlen, mítikus pillanata: mert elvesztvén az azonosságot, a világegész elkülönült részei mássá lesznek, másnak érzik magukat és megint másnak a többi részecskét, reakciókat adnak egymásra és meghatározva önmagukat, mindjobban elkülönböznek egymástól; s minél másabbak, annál reménytelenebbül vágynak a másikban való részvételre, miközben önmagukból kitépett téglák ezreivel építik fel a világot mint falat maguk körül s nincs más, csak ez a folytonos elválasztás, <u>teremtés a megnevezés útján,</u> mert a megnevezés: érintkezés valaminek a lényegével, *az érintés pedig minden elsajátítás, hatalmunkba kerítés kezdete*: az a miénk, amit megérintünk, tehát nevén nevezünk, tehát lemondunk róla; az, amit elválasztunk magunktól s ily módon megteremtünk saját létre, saját kínra, hogy megszűnjön *a nemlét kínja, a másban-lét kaotikus világ-előttisége!*…

- …ezért: az érintés világteremtő-világgyógyító áldozat*, „és illeté annak kezét és elhagyá őt a kín” …*

-…a kezére vágytam, a feje nyugodott rajta, lámpa fényköre az asztalon: visszafojtott lélegzetek; erőt vett magán és kinyitotta a szemét, kicsordult belőle a bánat, megvert-kutya- és világba-száműzött-szellem-bánata: szétfolyt az íróasztalon, a székek között, fölkúszott a széklábakon, érintetlen szívekig dagadozott, belecsorrant a fiatal szemekbe, cseppjei: harmat a lefejezett fűszálon, cseppjei: sebszéleken csillognak, mederbe gyűlnek a hallgatás hegyei között szétáradóban a szavak felé, színültig töltve a hangok közötti hézagokat: akkor, megtelvén hiányával, vágyni kezdtem, hogy megérintsen, hogy végre: legyek; a keze! kezein a vér vonulása az erek érzékeny mélyútjain át a bőr összehajló rengetegében, ajkam szellő-érintésének borzongásai alatt, *és ma megint másképpen szeretnélek: épp csak megérinteném halk-vigyázva lehúnyt szemhéjaid az ujjaimmal s nem csókolnám meg csak a súlyosan legördülő egyetlen csepp helyét*… a lélek csókja, mint hinnem adatott, hosszú elmélkedések közössé szentelt pillanataiban érlelődő nagy szellemi találkozások végkifejlete, túl az erkölcs útvesztőin, hitek szemfényvesztő csapdáiból kilábalva a valóság ösvényeire, térdig kételyeinkben, de egymáshoz közelítve mohóságba- fáradt, esetleges kezünk: én vagyok a te labirintusod, és ennyi maradt: egymásra-ismerés felizzó lángocskája a kín barlangjaiban bolyongva, elvillanó semmi-tűz, kettős mindentudás hamuja: csókom kezeden pecsét,

- …”tégy engem mint pecsétet a te karodra, mert erős a szeretet mint a halál, lángjai tűznek lángjai”…

-…de vajon az élet tüze-e ez? a minden múlandóban lankadatlanul izzó örökkévalóság-tűz?… vagy…

-…„Apollón tüze, ez az átlátszó és sötét tűz az életsokaság teljes redukciójának végső tisztaságkilátásával, a halálnak e megváltó, az élettől megmentő aspektusa, a szépség, ami nincs benne a jelenségvilágban, hanem csakis a percepció hozza létre a világ pusztító változatosságával és szinte sokkoló tágasságával szemben, hogy végtelenül törékeny múlandóságában és egyszeriségében hordozza a legbiztonságosabb örökkévalóságot, absztrakt halál-mivolta ezüst tükörképével fedve el mintegy a valóságos halál mélységeit”

- …„én tűz vagyok, a jövő arcába vetett csóva, a világba zárt fény, amely a titkokat hordozza, és az én életem a várakozás,”

- *…„Bizony mondom néktek, úgy fogok eljönni, mint a Nap, amely felragyog, csak hétszer jobban fogok tündökölni dicsőségemben!”…*

- …s hogy félünk tőle! hogy rettegünk, hogy megéget, hogy bújunk félelmek és szokások mögé remegő kézzel, remegő lábbal, bocsásson meg, de nem vállalom, futunk, ólálkodó álmok mögöttünk: kivert kóbor kutyák, talán veszettek is, nincsenek beoltva, mint mi, bátorság ellen, futunk előlük utcahosszat: még mindig követ? gyorsan egy követ, de kő sincs, egy merő aszfalt az egész mindenség, az álmot se megitatni, se agyonütni nincs mivel,

- …futunk, nem merünk hátranézni, kasztni kasztni után: menedék állami szabvány, száma szégyenbélyeg a homlokán, de ki figyel oda?... csak futunk,
- *Futtam, mint a szarvasok, lágy bánat a szememben, famardosó farkasok űztek vala szívemben,*
- ó, szentséges üvegajtó, betonmennyország átlátszó kapuja, csak megtaláljam a kulcsot,
- …ó, a keze, ó, az érintés egyetlen, mítikus pillanata, megvan a kulcs! *és megérinté és elhagyá őt a kín*,
- az álmok megtorpannak, izzó szemük kései a hátába fúródva a rácsukódott szabadulás mögött, előtte az áhított álvilág pótrekeszei, szögletes hírekkel és zsinórírt gondokkal, kikaparja,
- azok még mindig ott vannak a kapu előtt, éhségük lánghegye a hátában, megsajdul az ideg, összegörnyed, nézik sokáig, aztán szétszélednek szűkölve,
- …a lift előtt a megszokott csikk, Kovács a hetedikről és egy friss, piros, szinte teljesen veszélytelen köpés,
- …„*már megint itt van a szerelem, már megint izzad a tenyerem, köpni kell, nyelni kell, köpni kell, nyelni kell",*
- Jaj, ne, csak ezt ne!… Csak ezt ne!… Ott tartottunk az előbb… hol is? Igen. Tehát: hogyan kezdődött?
- Hát persze – hogy is volt? Én az ajtóban álltam, és akkor… „Hát ezért jöttök ide ti mind", szólamlott meg a Főangyal és nekidőlt az originálisan és hamisítatlanul leningrádi kollégiumi falnak, amely tapétailag leányszobásan pöttyös volt, még ha a pöttyök láthatólag szabálytalanok és kívülállók számára érthetetlen módon keletkezettek voltak is (poloska?… na de melyik?…), „ezért jöttök ti ide, ártatlan leánykák, esküvő jár a kis fejetekben, fehér virág, fátyol és gyűrű, ó, pedig hát itt némileg más a leányzó fekvése, itt nincs ki megoldja másnak a saruját, és a hajnal se tejtől lucskos, ahogy a költő mondaná", és leírhatatlanul elegáns és tágas mozdulattal mutatott az ablak felé, melynek koszlott és újságpapírral mániákusan körberagasztott üvege mögött, a sós és nyirkosan fagyos szél uralta szürke mélységben a szögesdrótok és reflektorok egy egészen hétköznapi tehergépkocsi-parkolóhelyet kereteztek, „itt, báránykáim, nincsenek fehérre duzzadt, széltől repedő lepedők, itt furcsa (füstjelző?) készülékek pironkodnak az ágyak alatt és a mennyezeteken, fehér ruha legfeljebb a kölcsönzőből (fertőtlenítve, radikálisan múlttalanítva), de hát minek is? itt a falakon lám egyszerű, de annál boldogabb munkáscsalád bizakodik valamiféle szürkésbarna tónusokban, megkérem az ifjú párt, kinn fogadja a szerencsekívánatokat, hát ti ezért? szerelem életfogytiglan?... a kötelező gyöngédség ketrece előtt a ‚soha más' kemény fehér falával?... pedig" - folytatta a Főangyal és törökülésbe helyezkedett a két szótáron, amin ült, hogy szélesebb kilátása legyen a kozmoszra, „te itt tulajdonképpen elég mutatós vagy" - és felém fordult, hogy jól megnézhessem sötét szemét és a feje körül repkedő dús, sötét bozontot, melyben fehér szálak csillantak -, „tulajdonképp eléggé jól festesz, nekem pedig elsősorban és legfőképpen mutatós nej kellene, a fogadásokra, hogy értsd, a dekoltázsod? megteszi, táncolni tudsz? különben úgyis edzelek majd,

de szerelemről hallani sem akarok, olvassatok Frazert, a szex primér késztetés, egy ‚olyan szerelem'?!… na nem, ez őskeresztény hamuka, megideologizált tulajdonmánia az „erkölcs" címszava alatt, egy ó-zulu húgyagyú tabu, a szex köré épített gátrendszer a félrebaszás korlátozására! ti magatok misztifikáltátok az egészet szerelemmé, merthogy öröklési nehézséggel jár! ennyi az egész, amit ti szerelemnek neveztek itten, fennkölt fátylakba burkolt na-na-nem-szabad-te-kis-huncut, ahelyett hogy tennétek, amire hitelesítve vagytok s amellett házasodnátok értelmesen, ha egyszer a társadalom még ott tart, hogy más módon a fajfenntartás optimumát biztosítani nem tudja: ésszerűen, azaz ideális anyagi és kommunikációs feltételek megteremtésére szövetkezve, értitek, dedósok? tartós szövetség és szolidaritás az élet minőségi le- és kiélésére, az pedig: hatalom, az pedig: pénz és információ, az pedig: majdnem ugyanaz", elégedetten felsóhajt, „te csak ne aggódj, kicsinyem, pénzt én csinálok, az információáramlás rejtelmeibe bevezetlek, az a lényeg, hogy megforduljanak utánad, ha együtt bemegyünk valahová, hogy teljesen lepetézzenek az ürgék", és körbenéz a kolesz-szobában, ahol a vaságyak mindegyikén egy-egy nyeszlett dedós ül füzetek, lexikonok, mikroszkópok, szótárak bástyái mögött, „szóval jól gondold meg, ennél előnyösebb ajánlatot nem kapsz, anyukám,"
én ekkor még mindig az ajtóban álltam, kezemben a fényképezőgéppel, amit valamiért oda kellett volna adnom neki, és mereven bámultam rá, a szentséges vezetőtanárra, minden sztazsorok főangyalára, ahogy ott ül béna alattvalói közepette egy rozsdás vaságyon, feje fölött a csináld-magad-polcok erdejével, melyeken (a kolesz mind a nyolc emelete mindhárom szárnyának minden szobájában egyformán) tonnányi rejtjelzett tudás: hívők, álmodozók és a nagy törvények öntudatlan rabszolgáinak bő lére eresztett agytartalom-befőttjei, irdatlan mennyiségű adat és önmagára csavart adat-interpretáció azokban a könyvekben, amelyeket a félelemtől szűkölő emberi tudat tett el a maga előtt megnyitott, egyre szűkülő, el se hitt, ezért sose-lesz jövőnek, s amelyek mintha csak arra várnának, hogy egy végső falrengető apokalipszisben összedőljön az egész és lezúgjon és elementáris viharának súlyával maga alá temesse az alatta lakozó férget, már akár a világmegváltás pózában ül hajthatatlan szótárain, akár lepkeszárnyakat igazgat apró csipeszével szép egyenesre (hogy könnyebb legyen beleszúrni a tűt), akár fekszik falnak fordulva, holtnak tettetve magát, … - ‚ez meg mit csinál itt?' - szólaltam meg végre, mihelyst megtaláltam a hangomat garatom forró, sivatagos üregében, és rámutattam a holtra, - „passziózik, depresszióziK, kicsinyem" - méltatott válaszra a Főangyal -, „az élet nem fenékig mákostészta, mint gondoltad volt édesanyukád *csipkés kombiné*ján növögetve", és dúdolgatni kezdett, „a-sirályok-a-sirályok-még-elgondolni-se-jó-akkor-szarnak-a-fedélzetre-mikor-tiszta-a-hajó", ‚de hát'... - kérdeztem volna bátortalanul, „semmi dehát, a kedves mama először nemerjnekemnégyesthazahozni akkorinkábbhazasegyere, aztán alig valamicskével később: nézdmegabátyádat márosztályvezetőmárfősztályvezetőmár…, még később már csak el kellett helyezni egy jobb OSZTÁLYON, ha ugyan érted, mit beszélek, ha ugyan értitek" – és jól megnyomta a végződést, „ha ugyan értiTEK, hogy mit beszélek"…

- ‚*Szavad* ugyan *légyzümmögés a fülemben'* - jegyezte meg ekkor a szájából kiálló gombostűk impozáns koszorújától némiképp selypítve a jövő egyik nyeszlett, ám öntudatos ígérete, - ‚mindazonáltal bátorkodnám megjegyezni, hogy ez itten se nem alszik, se nem holt, minden szavatokat hallja és akkor aztán megint – huss! – repül a jég alá'… - ‚ez itt nem tudni, ti mit beszélni itt'… - kottyant bele hirtelen a negyedik ifjú lányosan elpirulva, de rögtön meg is ijedett és ijedtében ostobácskán az ágyacskája alá pislantott, ahol az a bőrönd látszott feküdni, melyről széltében-hosszában járta a hír, minő mesébe illő bőrönd *volna* az, mi mindent *tud* az s mi gyakran romlik el mégis valami csoda folytán, hogyan keletkeznek benne apróbbnál apróbb, fantasztikusabbnál fantasztikusabb hibácskák, amiket a *pubi*, bármi *rafinált* lenne is, mégse tudhat megtalálni, és ráadásul valahányszor a felvételek vagy a szerkentyűben garázdálkodó hibák keresésébe fogna, a legbiztosabb időpontokban is tutira rátördelik az ajtót, - ‚na ja' - vette vissza a szót a gombostűkoszorús, közérthető pillantást vetve erre a falból kiálló *téglára* -, ‚újszülöttnek minden vicc új, ő pedig újszülött, talán még azt se tudja, hogy nem a fájdalom fáj a legjobban, nem a hidegtől fázol a legjobban, nem a haláltól félsz a legjobban, hogy *a pokol* valójában *a másik ember* és még folytathatnám, de hát úgyis rájön, aminthogy a *lékekre* is rájönne előbb-utóbb magától, erre a szupernél is szuperebb lehetőségre, majd meglátod' - és itt egy pillantásra méltatott, bár csak egyetlenegyre -, ‚majd meglátod, te kisbaba, itt akinek magnót raknak az ágya alá és fölveszik, amikor izél a csajával, hogy lebuktassák a vezetőségválasztáson, az fölülhet hajnalban szépecskén a villamosra, és ha nem fagy oda a segge az üléshez, kilajházhat egyenesen az öbölhöz, ami errefelé novembertől áprilisig garantáltan be van állva, fura kerek lékeket vágnak rajta a halászok, legalább negyven centis, ronda sárgászöld jég, alulról biztosan még sárgásabb, a lékeknél hirtelen vakító fényesség, de ha már alatta vagy, aligha találsz vissza, jó hideg a víz, erős a sodra is, és a fejed fölött az a derengő, epeszínű fal' –

- Epe?!… mért pont epe? és hogy jön ez ide már megint?…

- Hogy hogyan?… hát az epe, az annyi mint keserűség, világfájdalom, a teremtés szülőfájdalma, a világ teremtettség-fájdalma… és máj, Apa fájó mája, a tűzlopó-világfelgyújtó Prométheusz mája, ahogy vájja a sas, akinek a szárnya olyan nagy, hogy ha kitárja, eltakarja vele az egész eget, mert akinél a tűz, annak nem látszik az ég, a tűz voltaképpen a szellemet kitakaró tudat, az agytól függő humán elme, amely a keserű emberi tapasztalatoktól növekszik, míg lángba borítja a világot, a sok méreg lángra lobban, világnagy gombaként szétszórja tűz-spóráit… akinek megbetegszik a mája a sok méregtől, amit benyalt, az epés lesz, keserű, *mérges,* talán ha kétüvegnyi altató méregnek számít, akkor konkrét méreg is van ebben a pokoli történetben, a falnak-fordulósak azt kultiválták odakint a kommunizmus földi paradicsomában, aludtak hétszám, talán álmodtak is tőle a jéghideg koleszokban, a paplannak használt matracok alatt, *ők, a repülők,* a lökött álmodozók, *a jég alatt, a jég alatt*…

- …a kis halak, a nagy halak…

- … a vízben táncot lejtenek…

-…mint lepke-tündér szellemek. A gyerekek szeretik ezeket a versikéket.

A tündéreket is szeretik, folyton rajzolják őket, de nem csak a virágtündéreket meg manócskákat, hanem sellőket is nagy halfarokkal… A mesékben a sellők ezeket a jeges vizeket szeretik, a zord, hideg, tiszta északi vizeket…

- …ahol *olyan kék a víz, mint a búzavirág szirma s olyan átlátszó, mint a legtisztább üveg…*

- *…ahol a legcsudálatosabb fák és növények tenyésznek, száraik és leveleik olyan hajlékonyak, hogy minden kis hullámzásra megrezdülnek…*

- *…és a halak, kicsik és nagyok, úgy surrannak el az ágaik között, mint idefönn a légben a madarak…*

- …és ahol a kis hableány az Ember Fiáról álmodozik.

- Mindenki álmodozik valamiről… „Ez is álmodozik - szólalt meg ismét a Főangyal elmélázva -, ezek itt mind ilyenek, idióta bölcsészállatok, alig van köztük normális tétékás emberszabású, de az is mind ilyen ábrándos lélek, aztán mikor indulni kéne, akkor persze nem megy hanem egyszerűen elcsaklizza a polcomról a vodkát meg a tardylt és egyszerre benyakalja az összeset a hülye és meg se nézi hogy nincs meg a dosis letalis csak fogja magát és szunyál nekem három napig a dicsőséges forradalom ünnepének legkellősebb közepén és az istennek se lehet lelket verni bele és kilóg a lilára dagadt nyelve mert nem fér el abban a nyamvadt kis szájában és hiába hogy orvost is kerítünk az csak megáll az ajtóban és közli hogy ez éppen a negyvenedik delírium trémensz és bevágja az ajtót hogy csak úgy nyekken és mi erre föl főzikélhetjük és hűtögethetjük finom langyosra a folyékony tejbepapit napra nap és dugdoshatjuk mokkáskanalanként a szájába és tehetjük tisztába a marháját hogy el ne patkoljon időnapelőtt mert akkor hogy a francba számolunk el vele az évvégi leltárnál amikor lejönnek odaföntről megnézni a szürkeállományt (itt végre levegőt vett), szóval magad is láthatod, milyen genyó alakok ezek, söpredék álmodozók, de legalább én tudom, hogy mit akarok" - félreérthetetlen mozdulat, - ‚ti itt mind őrültek vagytok? - kérdezem ekkor hirtelen támadt kíváncsisággal -, biztos, hogy egyetlenegy normális sincs köztetek?'... - „ ne sérts meg" - imígyen a Főangyal -, „máris megsértettél, hát őrült vagyok én?… nézz rám, én vagyok a legnormálisabb hapsi, aki valaha az utadba kerül, én tudom, hogyan lehet ezt kibírni ép ésszel, kicsinyem, merthogy eleinte úgy volt, hogy kibírjuk, és nálam még mindig úgy van, én megszerveztem (félreérthetetlen mozdulat), hogy lelkes stewardess-lánc adja kézről kézre a hazai téliszalámit, az olasz antilop-csizmát, amiből viszont kaviárra és pezsgőre is telik, akarnád? akarjad, oké, de csak ha vállalod a feleségszerepet, mondjuk próbaidőre: legyél az én drága feleslegem! mindened meglesz, akár finom hazai zsíroskenyér is a füstölt hering helyett, csak egyet jól megjegyezz: kérni itt senkitől semmit ne kérj, meg se próbáld, itt még nyalni se érdemes, mint a viccben, *És az segít? nem, az talpát*, nem, itt még az talpát sem, itt ezeknek szerződéseik vannak, egy aljas állásra öt, úgyhogy fog és köröm, akibírjamarja, itt csak én segíthetek rajtad, persze csak ha benne vagy a főzésben-mosásban-miegyébben, ha beválsz, esetleg elveszlek,

nálam a lényeg a kinézés, csak aztán finnyás ne légy, alulról kezdjük, erre nagyon adok, *mindennek rendelt ideje van*, ennélfogva egyelőre még saját szobám sincs, itt vannak ezek a tetűk velem egy lyukban, de rá se szagolj, nem figyelnek oda, nekik is megvan a maguké" …

- Szóval odakinn.
- Ha arra gondolt, mikor láttam először.
- Valami részképzés vagy efféle?
- Talált.
- Ekkor kezdődött.
- Mellé.
- Egek ura! Úgy értsem –
- …vagy egy hónap múlva megint arra jártam, bekopogtam, az ágyon feküdt talpig feketében, a falnak fordulva, felhúzott térdekkel, ‚magzat-pózban' (ahogy Ur városában temették a holtakat a földbe, a Nagy Anya méhébe azok, akik még őrizték a tudást a mag sorsáról, még emlékeztek nemzés és alászállás, sír és anyaméh, másban-lét és nem-lét szent azonosságára… akik még ismerték az Istennőt, az állatok és így az ösztönök Úrnőjét, aki a test és a szellem sötétjében őrzi a tiszta fehér lelket, és befogadja a testet, a lélek sors-szőtte ruháját mint tudatlanságában diadalmas falloszt, és ott tartja magában a Teremtő és az Ő Megváltó Fia képét és hasonlatosságát, a Magot, míg világra nem hozza eleven feloldásként, halhatatlan megoldásaként az anyagban halállá változott sokság és végesség tragikus sorsának)…
- Meglepődött, hogy most ő feküdt ott holtnak álcázva, a fölényes nagyszájú, azzal a mívesre csiszolt, tökéletesen felépített cinizmusával?
- Ugyan már!… Addigra, aki ott él… ó, Dosztojevszkij és Lenin városa, csodák hona, te földi paradicsom!… Az egyik kollégiumban se zuhany, se fürdő, a folyosóvégi betört ablakú hidegvizes mosdókban belefagy a csapokba a víz, az első emeleti óriás-szamovár előtt kígyózó sor áll melegvízért lavórral-kancsóval… a mélységben valahol, a csövek labirintusában félhomályos, gőzölgő pokol, fa-teknők sora, mosószódás redves bűz, sulykoló kezek, ősi, érdes nevetés… néha el-elkapnak egy lányt a gomolygó gőzben, a lihegést alig is hallani, a sikoly nevetésbe fúl… Ebben a koleszban mosnak, ámde nem mosakodnak. Másutt viszont zuhany van. Be lehet szökni hamis própuszkkal, de kockázatos. Ott mosni nincs hol. Végül van, ahol enni lehet: büfé!… kotlett sótlan, vizes krumplipürével, néhanap még meleg is… Angolvécé csak a belvárosi szállodákban. Mindazonáltal hazudik, aki azt mondja, nem lehet megszokni. Mások például hadifogolytáborban éltek… az annyi mint lapostetű, a szifilisz előnyei pedig közismertek (zsenialitás, távozás még időben). A csótányt időnként irtják is. A poloska meg csak egészen ritkán okoz agyvelőgyulladást. Az is viszonylag ritkán fordul elő, hogy valaki az élő poloskát halott hangjegynek nézze a kottán és folyton belejátssza Mozartba és beledilizzen, hogy mitől olyan veszettül fals az ‚*az édes úr*'. Még ritkább, hogy valaki úgy beleszeressen Dosztojevszkij nyelvébe, hogy ne bírjon többé megszólalni a sajátján.

De azért előfordul néhanap ez is, az is. A púpos félkarú osztályvezető mindenesetre két kézzel verte volna azt a minisztériumi asztalt, ha lett volna neki két keze: „Mert maguk átkozott nyárspolgárok! Mert a forró vizes kádba hordta az anyukájuk a kakaót maguk után! Micsoda csürhe. És mi ezeknek csináltuk a forradalmat! Hogy szakadtunk volna meg. (…) Hát még mi kéne?! A feneküket, azt ne töröljük ki?! (Isten ments! A Pravdától tiszta néger lesz az ember.) …Mindenek urai, elvtársaim, hogy' ver engem ez a Párt…"…

- Ez talán kicsit később lehetett, gondolom, miután hazajött…

- Valóban, ez tényleg kicsit később esett meg… ha megesett. Akkor – ez tehát másodjára volt – mindenesetre megint az ajtóban álltam, pisszegtek, mutogattak, hogy ne mozduljak. Az ágya fejénél egy óriástulokszerű valami ült, átizzadt kockás ingben, gallérjába lógó hosszú zsíros hajjal. Rögtön megérezte, hogy ott állok és nézem, megfordult, bölényszeme belém akadt egy pillanatra, aztán intett. Kicsit közelebb léptem. Valami folyadékot tartott a kezében, azzal időnként behintette a fekvő alakot, mormogott, hajlongott egy kicsit ültőhelyében, megint behintette. Fáradt pap és egyhelyben hintázó elefánt. Fakérgen vakarózó őstulok. … Mindenki márványmereven ült. A tetszhalott Főangyal meg se moccant. Meleget éreztem, lassú, biztonságos, súlyos meleget. A sámán a kezemért nyúlt, megfogta a csuklómat, és a tetszhalott térdéhez érintette egy pillanatra. Kőlap dermedt fagyát éreztem, megborzongtam, de akkor elindult ereimben a forróság, a karomban fölfelé, a fejemen át le a lábaimba és újra fel. A sámán befelé somolygott, eleresztett, ráérősen összepakolta a motyóját, mindenkit megnézett egyenként és megindult az ajtó felé. Nem tudtam, mennem kell-e vagy maradnom; de nem nézett rám, kiment. Még mindig nem mozdult senki, akkor én gyorsan, hátra se nézve, kiosontam a szobából.

- És?… Gondolom, csak hazautaztak egyszer?

- Mi előbb jöttünk el, mint ő, neki ott még be- és elszámolni valói voltak, de kikísért bennünket a pályaudvarra. Persze matt feketében. Egy pillanatra hozzám is odajött, nem szólt, csak átölelte a vállam, másik kezével eltolta a vodkásüveget és egy darabig így álldigált, szó nélkül. A Keletiben várt az a srác, akivel itthon jártam. A csoporttársaim elájultak. Talpig feketében jött, a hülye. Sötét szemű volt, irdatlan sötét hajzuhataggal. A többiek azt hitték, káprázik a szemük. Hogy a Főangyal az. Hogy valahogy megelőzött minket… Messziről nem látszott, hogy jóval fiatalabb. - Te - súgtam neki, amikor odaértem. - Tűnj el.

- És eltűnt?

- El. El. (De még mennyire eltűnt. Nekem úgy mesélték, baleset volt. Elvitte a Nagy Hajó. Mert a nagy hajók megeszik a kis hajókat: hangosan őrölve, kegyetlen fehér örvény-törvény, ropp, a feje, ripp, a gerince, reccs, az evezője, és gyűlnek a hívatlan vendégek lomhán keringve a mozdulatlan magasokban és bújnak elő a vizek mélyeiből az ő testét enni és az ő vérét inni,
mert tiszta és fiatal volt,
lobogó fekete tüzű fehér gyertya,

úgyhogy ha megláttam, a sejtjeim harangozni kezdtek, giling-galang, ő pedig mosolygott: mosolya édes vizű csermely, gömbölyű fehér kavicsok az alján. Én is elmosolyodtam, ő pedig „Most meg mitől virul a búrád?" - kérdezte kicsit sértődötten. „Hát azon, hogy te mosolyogsz." „Én? Én azon mosolygok, hogy te mosolyogsz". Jól összekaptunk, de megint csak mosolyogni kezdett. Nem tehetett róla: meglátott engem és mosolyognia kellett. Ha nem talált otthon, vett egy csomag vécépapírt, lekuporodott az ajtó elé és leveleket és verseket irkált rá, amíg csak el nem fogyott a papír vagy ki nem fogyott a tolla. Akkor az egészet átnyomkodta a levélrésen… Aki elsőnek ért haza, kis híján agyvérzést kapott: a sok papírtól alig lehetett kinyitni az ajtót…)

- Akkor hát… maguk… bocsi, tegeződjünk inkább, jó? én vagyok az idősebb, így mégis egyszerűbb lesz…
- Persze, köszönöm.
- Akkor tehát mikor és hol jöttetek össze, ha nem titok?
- Amikor én felvettem kiegészítő szakként a kultúra- és eszmetörténetet, nem mondtam volna? De hát miért fontos ez?
- Ezek szerint közben ő is hazajött.
- Hát persze.
- És láttad?
- Az előadásokon.
- De hát az nem is úgy volt. Azt mondtad.
- Nem is egészen úgy.
- Hát hogy?
- Valami megváltozott.
- Várjál csak… Kitaláljam? Mondjuk… egészen más lett, mint volt: mondjuk finom, gyöngéd…
- Hogy jutott ez eszedbe?
- Hiszen már beszéltünk erről.
- Igen, persze. Elfelejtettem.
- Szóval…
- Szóval a kultúrtörténeti speckollégium. Azt már elmondtam, fiatalabb korában hogyan nézett ki, később is olyasformán, csak addigra már valamivel erősebben őszült, középen fönt meg kicsit kopaszodni kezdett…
- *Minden férfi megkopaszodik, csak van, aki már nem éri meg.*
- Aha. Biztosan… Szóval egy fényes, csupasz folt lett a homloka fölött, körülötte meg az a szörnyű nagy, őszes bozont, mintha valami kócos, szürkés láng repkedne a feje körül…
- …pedig folyton fésülködik.
- Nocsak!… Igen, folyton fésülködik és kezet mos. A szobájában van egy mosdó, *„ama mítikus közép buzgó kútja*, ahol *az idő önmagába fordul és hurkot vet, ahol az erők sűrű közepe sötétlik; ahol az idő térbe fordul s a tér súllyá szűkül"*, az idő méhének titokzatos öble, ahonnan kétfelé folynak a vizek…

- …előadás előtt és utána is?
- Igen, nagyon gyakran, és néha gyötrelmesen sokáig…
- …és utána teljesen gyanútlanul beletörli a kezét a mosdó oldalán függő piszkos törölközőbe.
- …amit láthatóan soha nem cserélnek ki. Az ablaküveg is…
- …nemcsak kormos, hanem zsírfoltos is…
- …és a függöny…
- …ne is beszéljünk róla.
- Este szerencsére nem látni annyira.
- Este szeret előadni?
- Este. Az ablakot behajtjuk, mert kinn nagy a lárma…
- Idegesíti a zaj, szereti, ha a hangja…
- …szép, telt hangja van.
- Talán előtte otthon nyers tojást eszik cukorral vagy mézzel.
- De mielőtt megszólal, előbb rágyújt…
- Sokat bagózik?
- …a feketére kormolódott függöny hátterében föllobban egy kis láng, ahogy…
- Láncdohányos, hogy pontosítsam a kérdést?
- Remeg a keze.
- Kicsit.
- Remegő kézzel rágyújt…
- …aztán még két kis láng lobban fel…
-…hatalmas barna szemeiben mintha a cigaretta parazsa tükröződne, de nem, a lángocskák ott maradnak akkor is, amikor a cigaretta már rég utolsó görcsbe merevedve fekszik a hideg hamutálban, mert ez lobogás a fejében van, mint valami eleven tűz, mindent elemésztő hatalom; egyedül akar maradni benne ez a tűz, nem tűr meg mást, mint néhány öngyilkos gondolatot, akiknek már szinte minden mindegy, akik imádják és nem félik és nem bánják a halált, csak hogy ne kelljen ott maradniuk abban a sötétségben, amit a kín pillanatnyi hiánya áraszt maga körül. Ott áll ez a gyávaságában hőssé lett néhány gondolat a fájdalom táncoló lángjaitól megvilágítva *és várja a véget, a sűrű homályba bukót, a csodákat*…és igen, megnőnek ezek a lángocskák, szétrepülnek…
- Kizárólag lányok? *Javíts ki, ha tévedek…*
- …ha minden jól megy, a vége felé tizenhat-húsz kis gyertya világít a szobácska félhomályában…
- És közben persze épül a „kristálypalota”…
- …gondolatok pontosan egymásra illesztett áttetsző tégláiból, hogy mire a szomszéd templomtoronyban – mindig váratlanul – elkondítják a hetet…
- Addigra már piszkosul éhes.
- …és a harangszó öblösen végiggurul a repedezett, poros padló résein és hallani, ahogy nekiütődik figyelmünk falának –

…addigra helyére kerüljön az utolsó szó, az utolsó tégla, a gondolat tornyának csúcsa is, és akkor egy-egy megkönnyebbült mosoly, néhány sóhajtás és csosszanás légörvényében kialszanak a lángocskák, kattannak a tollak, reccsennek a székek meggémberedett ízületei…

- …és nemcsak a székeké, vélhetőleg?…
- …a kitáruló ajtónyíláson át fény, zaj és hűvösség szivárog be a folyosóról…
- …vége az órának. Hála az égnek.
- Miért? Talán nem erről kérdeztél?
- Nem éppen.
- Pedig…
- Egy kissé konkrétabban gondoltam. De hát ahogy a kedves vendég parancsolja…
- Konkrétabban? Konzultációk. Beszélgettünk. Minden alkalommal megtudtam valamit…
- …a ‚bolygójáról'?…
- …ahol a rókák öregek voltak, ravaszak, és nemigen akarták, hogy megszelídítsék őket… Ahol valamikor régen a gyerekek visszaéltek a hatalmukkal s aztán már hiába hívták, a kis herceg nem jött soha többé. Nem is volt, vagy ha volt, hát már őszöreg, tehetetlen agg – egy vén kintornás egy nevesincs töpörödött planétán, aki reszkető hangon sosemvolt szelíd rókákról énekel…
- És… a rózsa?…
- …*és a rózsa halkan nevet a lábainál*… ‚És vannak ott… üzletemberek? vagy hiúk? - kérdeztem egyre szomorúbban. - Vagy legalább iszákosok?!'… Csak tűzhányók! – felelte a szeme, - tűzhányók és majomkenyérfák!
- De hát miről beszéltetek mégis, az isten szerelmére?!
- *Imbolygó árnyuk a küszöbre tévedt, így beszéltek ők, nem is ejtve szót*… Ó, hát miről is? hogy a társadalmi igazságtalanság egyszer majd mindenütt csúf véget ér, és az egyetemes jóindulat, a bizalom és a közös kultúra…
- …lesz a rendező elv, melyre a jövő boldogabb társadalma…
- Akkor miért kérdezed?
- Oké, oké. Na és – ő maga?… Gondolom, mindig udvariasan feladta rád a kabátot?… aztán se szó, se beszéd, lesmárolt?… Megkérte egyáltalán a kezed vagy csak úgy ukk-mukk-fukk összeházasodtatok?
- Egyszer búcsúzáskor…
- …egy idegen, mohó férfiarc bámult rád mozdulatlan, egyforma mosollyal…
- …két forró kezébe vette feléje nyújtott fázós kezem és azt mondta: „Mi ketten nehéz sorsú emberek vagyunk, Anna. Nehéz élnünk, mert látással vagyunk megverve vagy megáldva"…
- „Micsoda kísértés maga nekem, Anna". Riadt lehettél…
- …„de maga ne féljen"…
- …talán el is húzódtál…

- …„megkapaszkodhat bennem. És én magában”…
- …és türelmetlenül intett, hogy várj még.
- Gálánsan lehajolt…
- …te meg bénultan engedelmeskedtél…
- … és nagyon óvatosan, mintha egy kicsi kék virág volna…
- …testetek összefeszült…
- …ami egy sóhajtól is elhervadhat…
- Jaj, csak a számat ne!…de ő…
- …megcsókolta…
- …úgy foglalta el, ahogy egy erődítményt szokás. „Gondolkodjon rajta, hogyan oldjuk meg”. Szavai szétfutottak, mint lépések hangjára a…
- …kezében tartott kezem.
- …résekből előbújt svábbogarak.
- Jaj.
- Ejha!… Ez végre mégiscsak valami…
- Nem lesz elég mára ennyi?… nekem tisztára zsibbad a fejem.
- Főzök egy kávét. Van itt benn kávéfőzöm – bizonyos esetekre…
- Te ezek szerint ráérsz még?
- Egy kicsit. Gondoltam, amíg felteszem a kávét, te közben beszélhetnél a házasságodról. Mégis az a legfontosabb a gyerek szempontjából…
- Ha muszáj… Hol kezdjem?
- Ahol akarod.
- Inkább kérdezz.
- Rendben. Azt mondtad az előbb, megváltozott.
- Meg.
- Milyen lett? És milyen lett férjnek, legfőképpen?
- Hogy milyen lett férjnek?… Hát… hogy is mondjam… jó…
- Ezt hogy érted?
- Hát hogy érteném? Jó lett… jó-sá-gos…
- Igen? És mégis miben áll ez a jóságosság? Segít a házimunkában? Vagy…
- Segít…sokat segít…sok mindenre megtanított… eleinte.
- „Anyám nem így főzi a húslevest".
- Mondjuk.
- Te az ilyesminek örülsz?
- Hát már hogyne örülnék…? Otthon mindent Anya csinált, én nem nagyon figyeltem oda, így aztán a húslevesbe…
- …csak úgy beledobáltad a zöldséget, húst, mindent.
- Ahogy mondod.
- Pedig náluk a sárgarépát először hosszában szeletekre vágják, megsózzák, zsíron megfuttatják…
- Pontosan.

- Enni véletlenül nem tőle tanultál?
- De igen. Bizonyos értelemben igen. Nézd, én…
- … „te egyáltalán nem tudod, mi a jó. Nem élvezed az életet. Fogalmad sincs a tejszínes gombafejekről”…
- Fogalmam se volt.
- De neki van, gondolom. Ő imád zabálni, vagy tévedek? Mohón, gyorsan eszik, valósággal fal…
- …a szakállán kétoldalt csurog a zsíros lé, néha két ujjal lehúzza róla…
- …a lépcsőházban is hallani…
- …a vége felé lelassul, akkor kezdi el igazán élvezni…
- …hangos cuppogással leszopogatja az utolsó csontot is…
- …a morzsákat felszedegeti a terítőről és gyors mozdulatokkal a szájába dobálja…
- Szóval szakállt is növesztett.
- Mikor középen az a dús hajzat elkezdett…
- Kopaszodni. Világos. Ül az asztalnál, kicsit már homályosuló szemmel, mint egy portugál rabszolgakereskedő, és téged néz. Nézeget, nézelődik…
- Én mosogatok.
- „Ne mosogass”. Nem mondja?
- De mondja.
- „Ráér az az átkozott mosogatás. Inkább gyere ide. Ülj egy kicsit az ölembe azzal az édes...”
- Istenem. Szereti a szexet.
- Szexőrült.
- Legalábbis nem impotens.
- Pedig az igazi parancs így szól: ne szaporodjatok, ne sokasodjatok…
- …nehogy már túl sokan legyünk a végén és elérje a nyáj a *kritikus tömeget,* amikor már statisztikailag is biztos, hogy valamelyikünk felébred és felemeli az itatónál a fejét, mert meglátta az arcát a tócsa tükrében és meglátta a többiek álomba merült arcát, és megérti, hogyan terelgetnek mind-nyájunkat *azok,* akik kedvéért kiirtottuk az erdeinket és kiszárítottuk a forrásainkat és a meddővé tett földeken gürcölünk arcunk verejtékével, kicsikarva az agyonvegyszerezett, haldokló földből a termést *nekik*, miközben a mi gyermekeink egész nap sírnak az éhségtől a hátunkon, mert elapadt a tejünk, a földanya áldott teje, amely minden időben képes táplálni az ő gyermekeit, mert *minden, ami szül, a gyermekeinek szükséges táplálékkal is rendelkezik*…
- …merthogy az idézett régi auktorok tudni vélik, hogy kezdetben a föld a gyermekeit saját tejével táplálta születésük után.

„Mert az ő méhei, mint valami tömlők, mélyen lenyúltak gyökereikkel…s az erek nyílásain tejszerű nedvet folyatott, amiként most is szülés után minden asszonyi állat emlőjéből
édeskés tej folyik…

- Egynémely ritka pontján a földnek, mindössze csak kettő vagy három lehet ilyen, s méghozzá rejtett s lakatlan helyeken…

- …a hajdankor ily tápláló nedvforrásai, mélyen az anyagi organizmusból fakadván, mintegy régi szokásból, ha csökkent tevékenységgel is, megmaradtak"…

- …amíg erőszakkal terméketlenné nem tették a földet, kivágva tüdejének lombos erdeit, méhének forrásait szeméttel eltömeszelve… éppúgy, mint szegény gyermekeit…

- …antibébi, szakaszos potencia, drogok, óvszer, önmegtartóztatás és túlhajtás…

- …azt mondják, védekezés, csak azt nem mondják meg, mi ellen védekezünk valójában: a természet ellen, a bőség ellen, a jóság ellen…

- … és még mesterséges sterilizálás sem kell, elég a farmernadrág vagy Csernobil…

- …a ***„fekete üröm"***: … *„a harmadik angyal is trombitált, és leesék az égről egy nagy csillag, égve, mint egy fáklya, és esék a folyóvizeknek harmadrészére, és a vizek forrásaira; a csillagnak neve pedig üröm: változék azért a folyóvizek harmadrésze ürömmé; és sok ember meghala a vizektől, mivel keserűkké lőnek"*…

- …tényleg, a keserűvíz is jó, meghajtás-túlhajtás, zabálj és add ki, hízz hordónyira, hogy már csak ágyastul, daruval tudjanak kivinni a szobádból, fogyj cérnavékonyra, hogy kétszer kelljen bemenned a szobába ahhoz, hogy egyszer benn legyél…

- …csak egészséges ne legyél, egész, teljes, tágas, termékeny és félelemtelen…

- …csak úgy érezd, muszáj védekezni, beoltatni magad minden és mindenki ellen…

- …hogy elfelejts bízni, benne lenni a végtelen pillanatban, ámulni, örülni…

- …mert akkor mi lesz a gyógyszerekkel, a tápszerekkel, a vegyszerekkel, a műszerekkel, a fegyverekkel, a pénzzel, a politikával, a piaccal, a tudománnyal, a kereskedelemmel?…

- …az *ő* pénzükkel és hatalmukkal, az *ő* kereskedelmükkel, a bábeli ikertornyaikkal?…

- …mi lesz, ha valaki egyszercsak meglátja, miről is szól ez az egész, és kötelet feszít ki a két monstrum között és táncolni kezd a kötélen, könnyű szívvel egyensúlyozva a világ, az ő világuk felett…

- …*„íme könnyű vagyok, íme repülök, íme magam alatt látom magam, íme isten táncol képemben"*…

- … és nekirepül könnyű szívvel az ártatlanná álcázott hatalom pöffedt tornyainak…

- …hogy láthatóvá tegye, hogy minden félrecsúszott…

mert már **‚semmi sem úgy van'…**

- De hát a nő még…
- …a nő vagy belecsábult az *ő* világukba…
- …és akkor karrier, szépségszalon, szolárium, fittness, plasztikai sebész, pláza, butik, szingli-klub, féltve óvott üres méh…
- …a sivatag halállal viselős barázdái. Minden magok halála…
- …vagy?…
- …megtanulnak fát ültetni a sivatagban, az élet fáját, aminek tövében a halhatatlanság forrása fakad, a lélek halhatatlanságáé, vizében a tündöklően tökéletes test diadalmas és folytonos megújulásának ígéretével…folyton *elakadó hó-szám, áldott állapot, lüktető mocorgás a hasban, vajúdó-fájdalmak, lebetegedés, diadalmas jajkiáltás és forró törlőruhák*: gyerek, még egy gyerek, sok-sok gyerek, megdicsőült terhességek, boldogságos szoptatás…
- …„hagyj békén, tudod, hogy ilyenkor nem lehet”…
- *…ha már nővé tettek bennünket, s hozzáadtak a magukét, ám menjenek, ahova akarnak, akkor már úgysem jók semmire… figyeld meg, mily csodaszép lesz s alapjában sokkalta szebb, mint az a nesze-semmi ölelés…*
- …valaki egyszer azt mondta nekem itt, a rendelésen: *„A nők hamarosan mindent átvesznek a férfiaktól, mindent ők fognak csinálni, a férfiaknak nem marad más, mint szeretni őket, annyira szeretni, hogy belehaljanak a szerelembe… és így kihalnak a férfiak, csak a nők maradnak – kihal az egész férfinem…”*
- …gondold el: szép szülések (nem hideg csempék és jéghideg, éles műszerek és jeges szakmai pillantások között, hanem a családban, ahogy mindig is, támogató és örvendező szeretteink között, a legboldogabb meghittségben, a boldog és meghitt várandósság szépséges folytatásaként)…
- …szinte meg sem szakítva az anyaméhben kialakult szimbiózist…
- …amelyben anya és gyermeke együtt ringatózott a lélekszülő szeretetóceán kozmikus hullámain…
- …és ahogy tudatosodnak az anyák és már foganás előtt a gyermekükre gondolnak és vigyáznak önmaguk teljes épségére a baba kedvéért…
- …és ahogy egyre többet beszélnek a kicsijükkel már az anyaméhben-növekedésük ideje alatt, énekelnek nekik és megmutatják nekik mindazt a szépséget, amit ők szeretnek…
- …például a szép zenéket, én főleg Mozartot szoktam ajánlani nekik…
- …és tudatosan kimennek velük az erdőkbe és a rétekre és együtt élik át a levegő lényeinek mókás táncát a felhevült füvek fölött és a madarak önfeledt énekét a fák lombjaiba bújva vagy az ágak tetejéről indázó pimaszka rigófüttyöt egészen a nyár közepéig, amikor a természet a termés hallgatag kihordásába fog…
- …és figyelnek, hogy mivel etetik magukat és a babát és sem mérges ételeket, sem mérges gondolatokat és szavakat nem engednek magukhoz…

- …egyre szebb és csodálatosabb gyerekek születnek majd így…
- …és egyre okosabbak és ígéretesebbek: akik megdöbbentik majd a szüleiket értelmük valószínűtlenül gyors kinyílásával…
- …ahogy fehérszőke hajuk puhaságával és nefelejcskék szemük ártatlanságával is…
- …nem is beszélve elevenségükről és akaratosságukról…
- …amit csak idővel tudnak majd a folytonos csodálkozásba és alkalmazkodásba néha kissé belefáradó anyák az ő újfajta gyermekeik isteni adottságaként értelmezni…
- … és azt mondani nyűgös, bár meglepően iparkodó párjaiknak: „most képzeld el, ha rád hallgatok, akkor ez mind nincs"… -
- … nincs ez az édes gyereksírás, pelenkaszag és ezek a telhetetlen fióka-szájak, óriás-csőröcskék: tömni étellel, tudással, nekik szentelt idővel!…
- Micsoda határtalan lemondás, munka, türelem!…
- …micsoda édesnek érzett igába-görnyedés!…
- Micsoda képtelen, paradicsomnak nevezett pokol…
- …micsoda boldogító lehetetlensége a lázadásnak!
- …No lám csak!… Ezt talán mégse tőle tanultad.
- Hát ezt talán tényleg nem. Mert ezt inkább csak a nő tudja, és minden nő tudja születésétől fogva, csak már túl sokan nem emlékeznek rá; mindent elfelejtettek, mert a férfi azt akarta, hogy ne emlékezzenek. Már Éva is ostobácskán és naiv tudatlansággal ődöngött Ádám paradicsomában, az Édenben, és csacsogott és ábrándozott és nem tudott semmiről, pontosan úgy, ahogy Ádám akarta volt; de Lilith, a kígyó, Ádám első felesége a fülébe sugdosott; elmondott neki mindent, mert ő tudott mindent, mert ott volt a teremtés kezdeteinél, mert ő volt a teremtés, Isten gondolata, Isten álma, a világ maga. Mert Isten álomba merült, és ezzel lemondott ébrenlétének önmagába zárt tökéletességéről és lemondott korlátlan szabadságáról, a ‚bármikor bármi lehet' végtelen lehetőségéről, hogy álma, a Világ, ez a meghatározott és bekorlátozott Valami megszülethessen és rá emlékezzen örökké; mert *a Világ* nem egyéb, mint *a tökéletes*, abszolút, egyetlen Tudat, a Mindent és a Semmit egyként magába ölelő, minden lehetőséget magába foglaló, örökkévaló és *végtelen Isteni Tudat emlékezete, az önmagáról lemondott határtalan szabadság élő emlékműve*, amely Teremtőjét szüli meg újra és újra minden sejtben, minden testben és minden lélekben. Mert minden anya erre az Istenre emlékezik, amikor fiút szül és minden fiú Rá akar hasonlítani, feléje törekszik nyugtalan lobogással, az Ő szabadságára, tökéletességére és hatalmára tör, Istenére, akinek álmából és emlékére fogant, mert a Világ az Ő tökéletességének emlékével van tele, az Ő emlékét virágozza szüntelen termékenységében és az Ő számtalan alakját formázza és megszámlálhatatlan nevét szólítja örökkön-örökké az emlékezés bölcsességében.
Mert a Világ – a folytonosan szülő és mindig született – nem más, mint maga a bölcsesség lelke, Sophia,
minden titkok tudója, őrzője és megvalósulása;

és ő elmondta Évának az átalakulások csodáját és a gyarapodás lényegét és a világ növekedését. Elmondta az élet működését és a halál természetét, hogy miként szervesülnek az ősi energiák egyre finomabb és bonyolultabb kötésekbe és hogyan ágaznak-bogozódnak szabályos és mégis minden törvényen túlnövő bonyolult mintákba és alakzatokba a lelkes növekedés titokzatos és felülmúlhatatlan szabadságában, amit bámulva lesnek a Törvények hatalmas megalkotói, az egymásban lakozó ősi istenségek is, közös magányuk fenséges kozmikus tereiben. És ha Éva hallotta, hát én is hallottam, és én is láttam a világ kezdeteit és ott álltam az utak elején és láttam az Urat és emlékezem reá; mert én ettem a tudás fájáról és én hallgattam Lilith beszédeit; mert öröktől fogva vagyok és örök időkig leszek. „Hallottam hullani harmatot, hallottam havat hullani, láttam hervadni a Napot s hajnalban újra kihajtani; állok a rothadó anyagon, szívja a szívem a föld erejét; ágaim elérik, hogyha hagyom, létem legtetejét" –

- Ó –
- Hát így. És bármit gondolsz erről, te magad is…
- Mintha korábban azt mondtad volna, ő tanított téged.
- Hát persze. Ők, a mi Ádámjaink, tanítanak bennünket…
- Felejteni?…
- Igen, felejteni, **mert félnek.**
- Hát persze hogy félnek, hiszen a valóság, amibe már születésükkor úgy pottyannak, mint ha egy lavór hideg vízbe esnének az anyaméh (bár nekik kicsit idegen, mégiscsak) barátságos melegéből…
- …az a valóság rémületesen női természetű, számukra halálosan idegen és érthetetlen a maga végtelenül és sérthetetlenül tenyésző ősi biztonságával, szemben az ő villám-természetük gyors és bizonytalan fényével, amely alighogy földet ér, elenyészik…
- Hát ezért halnak meg gyakrabban a fiúcsecsemők, mint a lányok! és ezért akarják, ha mégis túlélik az első megrázkódtatásokat, hogy mi, nők… tanuljuk meg élvezni az ő világukat…
- …ezt a **két**ségbeesésből összebarkácsolt második valóságot, az **Egy**etlen, a Tökéletes elleni lázadás félresikerült gyümölcsét… De hiszen ezt magad is tudod. Elég sok mesét elolvastattak veletek is ott a pszichológia szakon, nem?… és hát a mese meg a mítosz maga a Tudás, a mindig elásott és elveszettnek hitt, mindig annyira vágyott és keresett kincs… A mesék nélkül semmit nem lehet megérteni, egyáltalán semmit. Emlékszel még, hogy a Sárkány eredetileg, ahogy elfekszik az égbolt közepe körül, valójában a Kincs (a világ-virág, a Tündérkert, a mi csodálatos tündérszűz-Boldogasszonyanyánk) őrzője?… Csak egyszer aztán megáhította azt az általa őrzött gyönyörűséget, ő akart Ura lenni, majd már a Teremtője is… Az ő tanítványai a mi Ádámjaink, és igen szorgalmatos tanítványok. Olyan lelkesen hordták össze a maguk bábeli univerzumát, hogy végül csak elhitték, istenek máris, és elhitették velünk is…

Nélkülük mi, asszonyok, füvet ennénk, és úgy fogannánk s hoznánk világra borjainkat, olyan jámborul és olyan egyformán, mint a némán vajúdó, párás szemű szarvastehenek. Ők azt akarták, hogy kövessük őket az ő világukba, ahol a gőzölgő hús föllobbanó, gyors, vad energiákat szül és nagy, boldog elernyedéseket, óriási teljesítményeket és halálos álmot; lángoló gondolatokat és mély depressziót; forró kilövelléseket és kozmikus ürességet. Azt akarták, hogy mi, nők, nőjünk ki az örök ‚most' kérődző bárgyúságából; ragadozókká neveltek bennünket, hogy kövessük őket a vadászataikra…

- …és élvezzük…
- …vagy legalább ne vegyük észre rajtuk…
- …a vér szagát…
. …és önfeledten csodáljuk…
- …dagadó izmaik erejét…
- …és imádjuk vad támadásaikat…
- …és az akrobatikus pozitúra-váltásokat…
- …a lelkek önfeledt, csillagokba katapultáló összeolvadása helyett!….
- Hoppá-hoppá!
- Csak nem vádolod…?
- És te – csak nem véded…?
- Ó, nem, dehogy. Hiszen nem szorul védelemre. Férfi, tehát isten; itt van a világban, tehát bukott isten; istensége a bukásában van; én pedig az asszonya vagyok.
- Hát ezt tanultad tőle.
- Mondtam már: nem tudtam főzni se; még a fedőt is rosszul fogtam…
- „Már megint hogy van a kezedben az a fedő?!"
- Mindig elejtettem.
- Talán mert féltél tőle? „Már megint…
- …miért nincs rajtad kötény? A hajadat se kötötted be! Pedig annyiszor elmondtam.
- De te soha ide se figyelsz!
- Egyszerűen nem figyelsz rám! Bármit mondhat neked az ember, mindig valami máson jár az eszed…
- Hol jár az eszed?! Megmondanád?!
- KI jár az eszedben, hogy azt se tudod, mit csinálsz?!… Tessék, már megint leejtetted! A tej meg kifutott. A gyerek bőg! Megőrjítesz. Megkértelek, hogy legyen végre egy kis nyugalom, amikor"…
- Nocsak.
- … „hazajövök, tisztára meg vagyok mérgezve, az a tanszék ott egy mocsár, a szobámban meg kell fulladni a portól, az utcán vastagon a szemét,
alig látni, akkora a szmog"…
- Lám, lám…

- „…és akkor tessék, ez vár. Megnézted te azt a könyvet egyáltalán? Vagy csak úgy idedobod nekem, mint kutyának a csontot, és ezt nevezed te ajándéknak? Nem láttad, hogy a hátsó borítóján van egy szakadás? Már arról tudni lehetett volna, hogy azt nem szabad megvenni! Kinyitni már pláne sok lett volna a nagyságos asszonynak, annak a finom lelkének, hogy neadjisten vissza kelljen tenni, esetleg kérni egy másikat! Ez már túlságosan nagy áldozat lenne szegénykének! Abban a könyvben két lap teljesen üres, tudsz te arról? hát hogy lehet egy olyan könyvet megvenni, amiből teljes lapok hiányzanak? …És még te mondod, hogy szeretsz?! Te akarsz engem ‚megváltani'? mikor egy könyvet nem tudsz nekem venni, és arra kényszerítesz, hogy az ajándékaidat sorra kidobjam az ablakon, mert megaláznak? mert a képembe ordítják, hogy fütyülsz rám, hogy nem érdekel, én mit érzek, én mit gondolok, hogy se én, se a vágyaim, se a szenvedéseim nem érdekelnek?!… Csak tudnám, hogy akkor mégis miért jöttél hozzám?! Miért nem hagytál"…
- És erre te?…
- …„Miért nem hagytál megdögleni? tudod, nagyon jól tudod, hogy nekem az jobb lett volna, ezerszer jobb lett volna, mint ez az élet, amelyben még az is halálra gyötör, aki legalább hazudja, hogy szeret"…
- És te? Te mit válaszolsz ilyenkor?…
- ‚Nagyon jól tudod, hogy nem hazudok.' …„Akkor hazudsz a leginkább, amikor a legőszintébb vagy, és hazudsz, amikor örülni próbálsz és engem örülni kényszerítesz, mert a valóságban nincs tökéletesség és csak a tökéletességnek szabadna örülni! Aki örül, az mindig eltagad valamit és mindig megfeledkezik valamiről és mindig elhazudja az igazságot!… Mert nincs más igazság, csak a szenvedés, és a tökéletesség egyedül a fájdalom örökkévalósága és átlátszósága, amiben nincs csalás, hiány, hézag és fátyol, nincs benne a boldogság ledér, kiszámíthatatlan tünékenysége és az öröm elviselhetetlen változékonysága" –
- Micsoda fennköltség!… ilyet csak néhány középkori perzsa költő… na és te?
- …,és az nem lehet, hogy ha csak néhány rövid pillanatig együtt tudnál élni *azzal* a változékonysággal és *azzal* a hiánnyal, amely a megvalósult öröm és a saját legjobb lehetősége között feszül, akkor még nagyobb öröm várna rád, és nem lehet, hogy amikor csupán a hiányt érzékeled az örömben, akkor valójában csak a benne rejlő még nagyobb öröm lehetőségétől menekülsz?'…
- Ez viszont az első egyetemek arabokon és görögökön iskolázott bölcselete…
- „Lehet, hogy menekülök, talán mindentől menekülök, de éppen ezért hazudsz te olyan iszonyatosan, mert te örülni akarsz és mert szánni mersz engem, és azt hazudod, hogy ez szerelem, és ezzel a hazugsággal csikarod ki, hogy éljek és olyan dolgokkal legyek körülvéve, amelyeket egyformán gyűlölök!
szánalommal, ami a legeslegnagyobb aljasság, amit ember ember ellen elkövethet és szerelemmel, ami hazugság az elejétől a végéig, és igazságtalansággal, mindenütt és folytonosan iszonyatos igazságtalansággal,
mert a szobámban a por is igazságtalanság és a leejtett fedő is igazságtalanság és a hibás könyv is igazságtalanság!…

Mert az kellene, hogy a világban minden a helyén legyen és minden hibátlan és tökéletes legyen és aki a tökéletesre vágyik, azt ne sértsék meg minden pillanatban tökéletlenséggel és ne nézzenek úgy rá, mint egy beteg állatra és ne merjék megvetni azért, hogy kidobja az ablakon a nyomorult életéből azt, ami már elviselhetetlenül nyomorúságos és megalázóan rossz és olyan hibás, korcs és undorító, hogy gyűlöletes ránézni, igen, a puszta látványától rosszul van az ember és fölfordul a gyomra"… ‚Te tényleg kidobtad azt a gyönyörű könyvet?'… „Nem egyszerűen kidobtam, az ablakon dobtam ki, a kilencedikről dobtam ki, nem is csak a könyvet dobtam ki, mindent kidobtam, érted? mindent a világon, ezt az egész átkozott életünket, mindent, amit találtam, a párnákat, igen, a képeket a falról, a könyveket, az összes könyvet azzal a rengeteg nyálas hazugsággal, amit annyira imádsz bennük, azzal a sok gejl humanizmussal, kisjézussal, megváltással, *amíg te voltál az úr, emelyítő jóságod árnyékában éltem*, de én kidobtalak, kidobtam az egész mindenséget, a szekrényt, az ágyat"... ‚Kérlek, ne. Kérlek szépen, nyugodj meg, nincs semmi baj', „…a virágot is, amit a házassági évfordulóra vettem neked, amit meg se néztél"… ‚de hiszen alig értem haza, nekiálltam'… „…nem, nincs értelme, már nincs értelme, vége, mindennek vége, kidobtam, mindent kihajítottam az ablakon, mindent, a gyereket is"… ‚Ne! … hallasz engem?!… térj magadhoz, hallod?!' „…igenis kidobtam a gyereket is, legalább ő ne szenvedjen, legalább ő ne"…

- Nem. Ezt már nem…

- Dehogynem! Dehogynem!… Hallgasd csak végig, hiszen ezt akartad hallani, nem? …a sarokban áll, szinte belenyomódik a falba, reszket, vinnyog és nyüszít, „kidobtam, meg se próbáld …úgyse az én gyerekem volt, nekem nincs gyerekem, soha nem is volt"…

- Ne!…

- …én pedig berohanok a gyerekszobába, úgy tépem fel az ajtót, hogy csaknem belezuhanok a kiságyba, a gyerek sikoltásszerű ijedtséggel riad fel, karomba kapom, visítva sír és reszket, magam is vinnyogva sírok, hirtelen észreveszem, hogy a kiságy körül a falra újságkivágások vannak kiragasztva, te jóságos ég, meztelen csontváz-emberek valami sötét hátterek előtt, az ember szinte látja a rájuk szegezett puskacsöveken megvillanó fényt, képek szépen körbe-körbe, akkurátusan, én még a gyerekkel a karomban, ‚Te megőrültél!… atyaúristen, te nem is vagy ember', a nyitott ablakban áll, a gyereket le kellene tennem, hogy el tudjam rángatni, de nem merem, egész erőmből iszonyatosat kiáltok, ‚Ne merészeld!' – megtorpan, összegörnyed, elkezd hányni, vért és habot hány, hörög, a gyereket gyorsan vissza az ágyba, becsukom az ajtót, lavór (a kicsi még bömböl, bár rögtön elaludna!)… lenyomom a fejét, bugyborékoló hangok, öklendező sírásba fordul… „Hagyjál - mondja erőlködve -, hagyjál békén - alig forog a nyelve -, hagyjál felfordulni, hiszen én nem vagyok ember, igazad van, én egy állat vagyok, egy nyüszítő állat, egy roncs, aki csak fájdalmat tud okozni,
semmi egyebet, csak fájdalmat,

már az anyám is majdnem beledöglött, hogy világra kínlódjon, de miért tette, miért?!" (kínlódva, alig kapva levegőt, zokogva kiáltozza) – „Átkozom azt a percet, amikor megfogantam, mert az volt a legrosszabb perc, senki nem akarta, hogy én megszülessek, és én a legkevésbé, mintha már akkor tudtam volna, hogy csak bajnak jövök a világra, csak a magam és mások megkínzására! Te is mi az ördögnek botlottál belém? miért nem hagytál régen magamra, miért hagyod, hogy tönkretegyem az életedet, kiszívjam a véredet, hogy minden percben megalázzalak és kifosszalak, hogy kiszárítsalak, elhervasszalak, elfonnyasszalak, szörnyű kínok között elpusztítsalak? téged, aki a legjobb vagy, téged, aki az egyetlen jó vagy ezen a világon, a jó egyetlen hírnöke, az igazság egyetlen harsonása, a szerelem és szépség egyetlenegy tanúságtevője! nélküled már rég ránk dőltek volna a falak és tűzözön pusztította volna el a világot miattam és az én szavaim és gondolataim miatt, mert egyetlen gondolatom elég ahhoz, hogy az összes kutak kiszáradjanak és az összes füvek felperzselődjenek és izzó üszökké váljon minden… pedig én nem akartam! nem akartam epét és nyálat köpni a világra az öntudat szikláiról, a szenvedés kietlen partjain állni és csúszni és mászni a sós fövenyen, ami másnak napáldotta part, de én hal vagyok! hal a partra kivetve, megkínzott, haldokló állat, mert naponta megölöm magamban Ábelt az igazáért és forró kövek az igazság a számban és akasztott rózsák himbálódznak álmaimban és hiába menekülök, minden sarkon magamba ütközöm, véresre verem a pofámat és békává változom, csakhogy ne kelljen megbosszulnom magam s ne kelljen másban ütnöm önsebet s ne kelljen látnom, hogyan változik el a világ arca, ha rám néz"…

-…mert *„én beteg ember vagyok… én magam találtam ki ezeket, nem csoda, hogy örökre az agyamba vésődtek. Én állandóan tudatában vagyok, hogy sok-sok ellentétes elem él bennem, egész életemen át nyüzsögtek bennem, de én nem engedtem, nem engedtem, csak azért sem engedtem ki őket magamból; annyira gyötörtek, hogy valósággal görcsökben vonaglottam… én sokszor akartam féreg lenni; de még erre sem találtattam méltónak: a tudat túltengése! ez betegség, igazi, hamisítatlan betegség! Minél jobban fogalmat alkottam a jóról és arról a „szépről és fenségesről", annál mélyebben belesüppedtem a mocsaramba, amíg a keserűség valami szégyenletes, átkozott élvezetté, végül pedig határozott, igazi gyönyörré nem változott. A gyönyört lealjasodásom éles tudata szerezte: hogy ez förtelmes dolog, de nem lehet másképp… éppen a kétségbeesésben rejlenek a legperzselőbb gyönyörök… Ez annyira kifinomult gyönyör, hogy csak egy kicsit is korlátolt vagy csupán erős idegzetű embereknek a legcsekélyebb fogalmuk sincs róla; gyűlöltem, lenéztem valamennyit, de egyúttal mintha féltem is volna tőlük… mert én gazfickó vagyok, mert én a legaljasabb, a legnevetségesebb, a legsekélyesebb, a legostobább, a legirigyebb vagyok a világon*
valamennyi féreg közt"…

- …„de te, csakis te vagy a felelős mindenért: a te kéretlen jóságod az oka az én ocsmányságomnak és a hallgatásod miatt van, hogy nekem kiabálnom kell, a világba kell üvöltenem, hogy kínzol! hogy halálra kínzol a szelídségeddel és a türelmeddel és megőrjítesz a jóságoddal és a józanságoddal, azokkal a hideg szavakkal, az észérveiddel, amelyekbe a fájdalom elől, a tökéletesség elől akarsz elmenekülni s amelyek mindegyike egy-egy jólirányzott rúgás a gyomromba, a legérzékenyebb, legforróbb zsigereimet rugdosod szét az okos szavaiddal, te hidegvérű gyilkos, mert te vagy a gyilkos! te gyilkolsz ördöggé engem a megváltással, mert szánalommal akarsz megváltani, és *jaj minden szerető szívnek, kinek nincs magassága, mely részvéte fölött vagyon!*.. Hát jaj, ezerszer jaj a te szívednek, mert neki én vagyok Lucifer és én lázadtam fel az ellen a hiú és eszelős vénember ellen, aki egy olyan ocsmány mindenséget hordott össze, hogy még nevetni se lehet rajta, mert ha már semmi sem tökéletes benne és semmi sem hibátlan és semmi sem működik úgy, ahogy kellene, akkor legalább lennének a dolgok változatlanok, legalább tökéletlenségük lenne tökéletes az állandóság révén, de nem! még ennyi sem! ó nem, olyan változékonyak és tökéletlenek a dolgok, amilyen tökéletlen és változékony csak egy nő képes lenni – és ha már így van, akkor nem lehet másképp, mint hogy rosszak legyenek a dolgok, mert rosszaságuk a legsajátabban övék és nincs olyan reménykedő és naiv lelkendezés és olyan kitartó ostobaság, mely a rosszaságukat elvehetné tőlük, ha egyszer én már megajándékoztam őket vele! mert az ő rosszaságuk az én tökéletességem! s mindezek okából még egy sátáni kacajra se futja a dühömből ellenetek, akik angyalnak neveztettek, ti korcs és öntudatlan teremtményei egy vak demiurgosz önnemző orgiájának! mert a MI fiaink óriások, és miénk a föld és minden dolgai és minden asszonyai és az ő magzatjaik, és ideje, hogy megtudjátok mind, önimádatotok egeiben lakók, hogy ezt a világot nem Isten, hanem az ördög teremtette és hiába szorítotok minket a karjaitokba, ó, anyák, hiába énekelgettek nekünk a holdról, hogy elkábítsatok és úgy imbolyogjunk jóakaratotok illatában, mint a mákgubó, mi nem hajolunk meg égkék varázsotok pihesúlya alatt, hanem felkelünk ellenetek és levetjük magunkat hazugságaitok egéből és dicsőségesen pusztulunk el, mint az istenek" –

- *… „mert Lucifer a legnagyobb angyal volt, a fény hozója és újra a legnagyobb angyal lesz, amikor ismét fölfelé fog szállani”…*

- …és kirántja az ajtót, és lerohan kabát nélkül az éjszakába, fedetlen fejjel, ‚Ne! - kiabálom -, gyere vissza, késő van, le kell feküdni, holnap…’

- *… „de ő futott, egyre futott. Nem talált már senkit, hanem folyton csak magát találta meg és élvezte és szürcsölte magánosságát és órák hosszat jó dolgokra gondolt: „íme könnyű vagyok, íme repülök, íme magam alatt látom magam, íme isten táncol képemben”…*

- …én ott ülök a konyhában, a gyerek fel-felsír, beszaladok, felkapom, sírok vele is egy sort, már teljesen bedagadt a szemem, a fejem mint egy robbanógázzal töltött léggömb, fázom, kinn rettenetes sötét van, rég elmúlt éjfél, félek, sohasem tudom, megjön-e,

múlnak az órák, nem tudom, hova ment, él-e még, nem aludt-e el egy padon, ittas suhancok vehetik körül valahol... már két, már három óra, akkor a kaputelefon őrületes szirénája, idegen férfihang, kinyitok, két rendőr hozza, nem voltak nála papírok, alig tudták belőle kiszedni a címét, nagyon mogorvák, békítőleg odasuttogom: ‚ne haragudjanak, hiszen látják, nem egészen'…
- Ezt te mondod?…róla?…
- Hogyan?…
- Te mered mondani?!…róla? Hiszen…
- Tessék???…
- Hiszen te bolond vagy! - kiáltja felugorva a pszichológusnő és megperdül a tengelye körül - , nem ő, te vagy az őrült! - és begörbült ujjait görcsösen kifeszítve rám mutat -, te! te vagy az őrült!… hát mit képzelsz, hogy lehet így - és rám mered
- …és a gyerekkel! mi lesz így azzal a szerencsétlen gyerekkel - és hirtelen az asztalt kezdi ütni a kékre festett körmeivel és a hangja furcsa visításba csap át: - …de hát nem is igaz!…
- Nem igaz?… – kérdem csöndesen. – Mi nem igaz?
- Az egész hazugság volt… hogy is hihettem… te nem lehetsz az ő felesége!
- Nem is voltam soha - mondom egészen lassan. - Én soha nem éltem együtt senkivel.
- Szóval… nem éltél együtt…
- És soha nem voltam férjnél.
Hosszan kitartott mozdulatlanság, nehéz, ziháló légzés, majd:
- Úgy… úgy. Nagyon… elmés. Na és a gyerek?… Őt is csak… kitaláltad?…
- A gyerek, kérdezed? Ó, a gyerek, az más.
Ő az angyal kedves gyermeke, és meg van neki engedve, hogy a jót tegye büntetlenül –

És most már csak fel kell állni és elmenni. *Kelj fel és járj*… A másik nem fog mozdulni. Azon fog gondolkodni (percekig még? órákig? *időkig és idők feléig…?)* testének minden izmával és idegével, olyan bénultságban, amely a halálhoz hasonló, hogy mi volt ez. Hogy mi történt vele. És én is azon gondolkodom (csak bénultság nélkül, szinte átlebegve a városi utcák fölött), hogy mi történt és mi nem történt meg itt és most. Hiszen *nem oldódott meg* (minek is kellett volna?…) *semmi,* mondhatnám, de akkor hozzá kellene tennem azonnal, *rajtam kívül*… mert én, ha egészen *meg* nem is, de némiképp *eloldódtam*, igen, valamitől, ami mindeddig gúzsba kötött: hogy itt valamit *muszáj* tenni, hogy itt valamit feltétlenül ‚meg kell oldani'… mintha az élet csupa gubanc, göcsört,
oldásra váró bog és rög lenne –

(mi volna, ha a vérünk is így gondolná? hány infarktus óránként?) – mintha nem áramlás lenne az élet, eleinte féktelen, vidám, játékos szökdécselés a szűkecske mederben a vén sziklák óvó, mindentudó tekintetének terelgető biztonságában, aztán egyre lassuló, mélyülő, egyre akadálytalanabb áramlás vissza, a tenger mindennél biztonságosabb és mélyebb áramlatai felé… Ugyan miben reménykedtem? Tényleg azt gondoltam, hogy ez az idegen majd segít nekünk abban, amiben mi nem tudunk segíteni egymásnak? Meggyógyíthat-e egy ember egy *másik ember* által ütött sebet? az élet sebét az emberi szíven, ami annyi sérülést hordoz magán, mint a feketébe öltözött falusi öregasszonyok kopott bibliáiban könyvjelzőként szolgáló színezett, naiv szentképeken Jézus szent szíve, amint körbefonja a valaha fejébe nyomott rettenetes töviskoszorú (amely, úgy hiszem, sokszorosára felnagyítottan ott áll egy hatalmas emelvényen most, emlékműnek kifaragva, mintha mahagóniból lenne, egy mennyei város ragyogó főterén)?… Meggyógyíthat-e bennünket más, mint annak az előttünk járt bölcsességnek az irgalma, amely azt tudja kérni kínzóinak, *bocsáss meg nekik, Uram, mert nem tudják, mit cselekszenek?*… – Egyszer Budán, séta közben bekukucskáltam egy templomba, mert emlékeztem, hogy korábban láttam ott egy bámulatos gótikus szobrot, ami a megkopott, ódon festék és a szú ütötte ezer apró seb ellenére (vagy talán épp azért) teljesen megbabonázott. A templomban igehirdetés folyt, óvatosan meghúzódtam a szenteltvíztartó mellett a félhomályban. A szobor még mindig ott állt és most is lenyűgöző volt nemes kontúrjainak egyszerűségében és elevenségében. De a pap különösen öblös, olajsíma hangja betöltötte a templom zugait és nem engedte, hogy másra figyeljek. Azt mondta éppen: …„Vajon eljutunk-e oda mi, emberek, akik az Ő nyomába akarunk lépni, hogy megértjük végre saját tetteink brutális öntudatlanságát, hogy vaktában csapkodunk magunk körül, olyan gőgös és kíméletlen önimádat látás- és kilátástalanságában, mint a vak kőistenek az azték templomok vértől megfeketedett roppant lépcsői fölött, akik semmit sem tudnak sem az általuk teremtett világ iszonyatosságáról, sem az irgalom világáról, sem arról, hogy „*egyszer még a gyógyulás helye lesz ez a Föld*"… Hogy egyszer majd az emberek szeméről lehull a hályog és meglátják önnön tetteik következményeit *a másik ember* tetteiben, saját öntudatlanságukat *a másik ember* álom-létében, a maguk hibáit a többi ember folyton ismétlődő, kínzóan bántó hibáiban, és hogy éppen ezért nincs más út, nincs más lehetőség, mint megbocsátani mindent a másiknak, azaz saját magunknak, vagy inkább megpróbálni nem ítélkezni, hogy ne kelljen megbocsátani se, míg legvégül megértjük, hogy nincs is mit megbocsátani, mert ennek a játéknak, amit mi, emberek, egymással játszunk itt a Földön, épp ez az értelme,

hogy sebeket adjunk és kapjunk egészen addig, míg megértjük, mit jelent szeretni… másokat magunkban, és a többiekben saját magunkat… és akkor *idő többé nem lészen,* mert a múló idő nem egyéb, mint az öntudat megszűnésétől való félelem kivetülése a világba; pedig ha tényleg volna öntudatunk, ha valóban tudnánk, *kik vagyunk, honnan jöttünk, hová megyünk,* ha tudnánk, mit csinálunk valójában, akkor azt is tudnánk, hogy a tudat sosem szűnik meg, az élet sohasem múlik el, hogy tehát nincs halál: *halál, hol a te fullánkod?* hol a kígyó marása a sorserőkkel szembeforduló hős sarkán? *a sosem gyógyuló seb?*… Egyszer majd megértjük és teljes lelkünkkel át is éljük mindezt, azaz megváltottságunk: tudatosulásunk valóságát, mert egyszer, és remélem, hamarosan, eljön amaz örökkévaló pillanat, és akkor a mindig háborgó emberi szívekben is végre *béke lesz… ó, tarts ki addig, lélek, védekezz!* – ahogy a költő kiáltja. Mert ha most káosz és sötétség van is, minden sötétségben ott lapul a fény magja, ahogy a fehér szín is a feketeség magját hordozza magában. És ez a káprázatos összefonódottság maga az élet" – ezt zengte a pap oboa-hangja a csaknem üres templom ritkás csendjében (néhány nénike zizegett csak imakönyvének összeszáradt lapjaival, mint amikor véletlen tavaszi szellőcskék meg-megrezzentik a nyírfákon maradt óarany tavalyi leveleket)… „mert – újra figyeltem a hangra – a halálos marású, éjfekete Skorpió közepén az univerzum talán legfényesebb csillaga ragyog, egy fantasztikus kettős csillagzat, egyik a másik atmoszférájában kering úgy, hogy teljesen egynek látszanak, egyként mozognak (*én és az Atya egy vagyunk),* mégis kettő ez az egy, egyikük ott kering a másik körül, vagy inkább a másikban (*higyjetek nékem, hogy én az Atyában vagyok és az Atya én bennem van),* mint magzat az anyaméh lüktető virágában – és így a sötétség szíve a legtündöklőbb Fény maga, egy élő gyémánt, mint ha Krisztus halhatatlan szíve lenne… és tudjátok meg, a jó és a rossz talán most utoljára feszül így egymásnak, mintegy feloldhatatlan ellentétként, az emberi tudatban, mert gyermekként még félünk a sötéttől, a gonosztól, nem ismerjük fel és nem tudjuk jóvá szeretni magunkban, mint a Szépség a maga Szörnyetegét, és nem látjuk, hogyan van ez a kettő egymásba fonódva, egymásba szőve-nőve a teremtés isteni természetében; hogy amiként a levél színén a fény, fonákján az árnyék egymással játszik a szélben, a sötétség és a fény egymásba van szervesülve és nem létezik egyik a másik nélkül. Nézzétek a föld sötét mélyét, hiszen az minden élet szülőhelye, és a mag, amely kinő onnan a fény felé, egyszerre hordozza a szellem fény- és az anyag sötétség-természetét. A tudatosuló léleknek meg kellene értenie, hogy az életnek itt a Földön épp ez a lényege, és akkor nem félne ettől és nem különülne el benne ilyen végzetes ellentétként
ez a polaritás.

Akkor megértené, hogy éppen ebben jelenik meg a VILÁG TELJESSÉGE, és akkor végre egy-egy tengely két végpontjává lehetne a fent és lent, a kint és bent, a lélek pedig ott állhatna a kereszt közepén, a pólusok középpontjában, és nem kellene felfeszítve lennie az anyagra többé, hanem világa uraként, kiáradó szeretetében kitárhatná karjait a világ felé. Akkor nem félne többé az idő látszat-valóságától, megértve, hogy egy perc vagy az örökkévalóság ugyanaz, MIND-EGY, és maga az élet, akármilyen hosszúnak vagy rövidnek érezzük, *ajándék,* amit az élet hercegétől, az irgalom hercegétől kapunk – ismeritek ezeket a sorokat bizonyára: *Véred kiomló harmatával irgalmazz nékünk, Jézus herceg!*… Voltaképpen *haladék* az egész élet, kicsiny haladék az átalakulás következő fázisa előtt…" (érdekes, jutott eszembe ekkor, ez volt a Démon kedvenc szava is, sosem értettem egészen, miért mondogatja folyton, néha teljesen váratlanul és oda-nem-illően is… vajon elég volt-e *neki* az a haladék, amit kapott, ami éppen most járt le)… „amit arra kellene használnunk, hogy megértsük az életnek ezt a termékeny szépségét és gazdagságát, amit éppen a fény és árnyék bonyolult játéka ad…" (ő közel volt hozzá már sok évvel ezelőtt is, hogy megértse, gondoltam, és végtére is mi az, hogy sok év?)…

„…hiszen egyetlen perc is elég lehet ahhoz, hogy az ember megforduljon (*pálforduljon?),* amikor megadatik az élet megváltoztatásának, újraértelmezésének a lehetősége mintegy kegyelmi ajándékként; egyetlen pillanat is elegendő lehet (egy villámcsapás, az égbolt hirtelen fellángolása egy szupernóva-robbanás nyomán), hogy az ember befejezze azt, amit elkezdett az életében (ha tényleg hajlandó rá): a testbe zárt lélek öntudatának egyetlen, akár utolsó fellobbanása is elég, hogy elkészüljön a nagy mű, megíródjon a regény, kimondódjék az utolsó, legfontosabb mondat, amiért éltünk"

(erről hirtelen eszembe ötlött az a hídra felakasztott ember ott a Bagoly folyó felett, aki abban az egyetlen töredékmásodpercben, amíg a megszorult hurok eltörte a csigolyáját, végigélte, ahogy a leszakadt kötélről lezuhanva a vízbe csapódik és úszni kezd a felocsúdott őrök puskatüzében lefelé, lefelé, vörösre festve a vizet, megsebződve – legalábbis így emlékszem – a zuhatag kövein, míg végül ájultan sodródva az áramlattal, lassan kidobódik a partra, és a lövések hangjától magához térve rohanni kezd, be az erdőbe, az egyre ismerősebb fák, bozótosok, tisztások során át a kis ligetben álló házig, amely előtt anyja hajolgat, hirtelen észreveszi a fiát, kitárja a karját, ő pedig tudja, hogy megmenekült, egyre közelebb ér, egyre közelebb – és abban a szempillantásban véget ért az álma, az élete. És Borges író-embere is eszembe jutott most, Hladík, aki haladékot kért az istentől, hogy drámáját befejezhesse, és a kivégzőosztag puskacsöveinek torkolattüze előtt vagy alatt *a fizikai világ megállt*… mert *a Mindenható adott neki egy évet.*

A puskagolyók megölik, de *a parancs kiadása és végrehajtása közt egy év telik el,* és ezalatt ő gondolatban megírta a drámát, megtalálta az utolsó jelzőt, és ekkor *őrült sikoltás tört ki belőle, megmozdította az arcát, s a négyszeres lövés leterítette*) –
…„és arra is elég lehet egyetlen szemvillanásnyi idő, hogy az ember jóvátegye, amiről eddig azt hitte, immár jóvátehetetlenül félresiklott… és akkor Jézus leszállhatna végre a keresztről és kimehetne a templomok elé az ő atyjafiaihoz, az emberek pedig örömmel üdvözölnék Őt, mint saját megváltott és feltámadott lelküket…"
Ekkor váratlanul egy hang hasított a visszhangok közé, egy férfi feldúlt hangja, aki ezt kiáltotta: „És így is van, a Föld igazi gyermekei tudják, hogy Krisztus valóban feltámadott és én magam, a saját szemeimmel láttam Dél-Amerikában, ahogy minden húsvétkor leveszik őt a keresztről és nagy vigyázva kiviszik a templom elé és örömujjongások és hálaadó énekek közepette körülhordják a városban és végül a templom kertjében, a virágzó fák között készítenek helyet neki (mint ő minékünk az ő Országában, amely *nem e Földről való)*, hogy a virágok között lehessen, a Földanya karjai között, mert Ő *a virágzás és az élet*… ámde a papok (és ezt is a saját szememmel láttam) megfogják az éj leple alatt az ő szentséges testét és titokban újra beviszik a templom félhomályába és halkan, nehogy az igaz lelkek észrevegyék, újra felszegzik őt a keresztjére, óvatos kalapácsütésekkel verik át újra szegény meggyötört csuklóján és lábán a szögeket…", ezt kiáltotta feldúltan valaki a padokból, és a pap – „…mert még nem jött el az idő, mert az Embernek fiai még oda vannak szögezve saját félelmeik szögeivel a saját életük keresztfájához, és amíg mi magunk le nem jövünk onnan, amíg a halál előli menekülést fel nem váltja a halál tudatos vállalása az életért cserébe adott hálaajándékként, és amíg meg nem értjük, hogy ezt nekünk magunknak kell elérnünk - és itt nagyot sóhajtott a szegény pap -, addig Krisztusnak is ott kell maradnia a maga keresztjén fölszegezve általunk és érettünk, általunk és érettünk…" – ezt motyogta megfakult hangon ott a templom túldíszített falai között, ahogy lassan mindenki elindult kifelé, a kevéske csoszogó hang fölerősödött a kongó ürességben és a nyitott templomkapun át beömlő fényben kifakultak a barokk aranyozások és az angyalok hófehér szárnyai a félhomály tartóoszlopai között, amelyek olyanok voltak, mint egy késő nyári délelőtt napsütött párájába temetkezett sírkert fái, ahogy óvatosan és védelmezőleg ráhajolnak a tökéletesség angyalainak hallgatag szobraira…
csaknem ugyanúgy, mint itt, ahová megérkeztem végre, gondolataimban egészen elmerülve, az álom és ébrenlét derengő határán lépdelve végig, és akár egykor abban a templomban, most is meghúzódom az árnyékban (egy vastagabb törzsű fa mögött), hogy észrevétlen maradjak,

hogy csak néma tanúként, mások számára észrevétlenül adjam meg az amúgysem szabványos végtisztességet a Démonnak, életem mélyen rejtőző értelmének, titkos szerelmemnek és gyermekem rejtett dimenziókba menekült, ismeretlen apjának, akinek temetésére lassan gyülekezik a csekélyke ‚gyászoló közönség'… Süt a nap, bár egészen sötét, lilásszürke felhők gyülekeznek az ég alján, és ettől az egész kép még abszurdabb lesz, ahogy a vakítóan fehér murvával beszórt utak és terek valami tolakodó, neonfényre emlékeztető ibolya-színben csillognak, és ilyen színű a fehérmárvány urnafal is nem messze tőlem … *Az egész temető olyan, akár egy mező, ahol TÜKRÖK VANNAK ELTEMETVE, melyekben valaha emberek látták magukat.* És valóban: egyforma fehér, fekvő sírkövek is vannak az egyik térségen, rajtuk szép tisztára suvickolt üveglapok, tükrök, amelyek most egyszerre tükrözik a az ég kékjét és a felhők püspökliláját, talán valami kisebb katonai temető, mert úgy emlékszem, a lapok alatt ilyesfajta viccesnek szánt feliratokat olvastam a kövekbe vésve, szépen aranyozott betűkkel, amikor egyszer, csavargásaim közben, bekíváncsiskodtam ide: „Itt nyugszanak a honvédek, könnyű nekik, mert nem élnek", vagy „Jobbra át, balra át, én masírozok középen, temetjük a nagymamát", máshol: „Itt fekszik, aki által sokan feküsznek itten"… „Fel! Támadunk!"…

Mivel egyáltalán nem akarom, hogy felfigyeljenek rám, ezúttal nem nagyon bámészkodom, akkor úgyis jól megnéztem magamnak ezt az elit-temetőt, ahová a házikedvencek is eltemethetők a gazdáik mellé, akár nagy közös mauzóleumba is (csak egy kikötés van, hogy minden fehér márványból készüljön, az egységes szuperdesign miatt, megértik, ugye?), láttam már a csillogó fehér falat is holografikus képpel díszített urnáival (ahogy a kedves vendég parancsolja, lehet rajta akár a hamvasztást megelőző kép a gyönyörűen feldíszített halottról, vagy csecsemőkori kép digitalizált-holografikus változata csak igényeseknek, a hamvak felét haza is lehet vinni a kandallópárkányra vagy szétszórni a műszélben, persze valódi szélben is lehet, természetesen egy kis felárral, mert arra ugye várni kell meg kockázata is van, hátha nem jó irányba fúj és a kedves rokonság esetleg telefújódik a hamvakkal, ezt pedig mindenképp el akarjuk kerülni, amint a hamvak elkeveredését is, mert jóllehet mindannyian por és hamu vagyunk nemdebár, mi azért – exkluzív rendelés esetén – garantáljuk a külön hamvasztást, az előző hamvak kikaparása mellett),

és ismerősek a fehér és arany és színes zászlócskák a falakon meg a sírokon is (mert ha a kedves gyászolók úgy döntenek, lehet a földbe is temetkezni, bár ez nagyon elavult technológia,
de mi nem szólunk bele,

sőt, biztosítjuk a lég- és gilisztamentes acélkoporsót és/vagy víz- és törésálló üvegkoporsót is tudunk ajánlani igen tisztelt ügyfeleinknek… de olyan különleges szolgáltatásaink is vannak – alig észrevehető kacsintás – , mint saját idomított keselyűink ott a torony tetején, és adunk hozzá, természetesen gratis, egy egész különlegesen elegáns kanárisárga nyakkendőt vagy női sálat ezekkel a fekete madarakkal, igény szerint),

és tényleg: csipkés mellvéddel körbevett tetejű hófehér torony ködlik odébb egynémely gubbasztó hatalmas madár-sziluettekkel, és mindenfelé hófehér kápolnák minden felekezet hívői számára, kicsit távolabb pedig diszkrét fehér mellékházikók és még diszkrétebb aprócska fagyizók (hűvösebb időben babarózsaszín vattacukorral, amitől andalítóan édes cukor- és vaníliaillata van az egész temetőnek és ahol persze jóféle szíverősítők is kaphatók, télen még forralt bor is); és amerre nincs vakító márványyzúzalék-borítás, ott golfpálya-simaságúra nyírt fűnek látszó műgyep zöldell télen-nyáron, most is, amikor a nyárvégi görcsös napsütés alatt valami mágikus mérgeslilába hajló, sötét és gonosz *szándék ébredez,*

a gödör már kiásva, körötte alig néhány ember (láthatólag ők fogják a nekrológokat elmondani, vajon *ki* tekinti ‚saját halottjának az eltávozottat'? jut eszembe, és vajon miért éppen *itt* tekinti annak?), a fekete özvegy a sírnál (ismerős sziluett) egy kisfiú kezét szorongatja (hát persze hogy *van* gyerekük, hiszen tudtam, aminthogy azt is, hogy nem akarják az orromra kötni); balján egy sudár, lobogó hajú ifjú, az esőtől terhes égalja ellenére hajadonfőtt (biztos a szép haját sajnálja eltakarni), támogatólag. A fekete sziluett épp most lép előbbre, kicsit bizonytalanul igazgatja sötét szemüvegét, bár csak egy kis cetli van nála. Persze hogy ismerem. Bár talán csak álom mindez, talán csak álmodom valahogy ezt az egészet, így is felismerem. Egy másik álomban vagy egy másik valóságban, egy másik időben már láttam ezt a nőt, tisztán emlékszem rá. Akkor szűk fehér köpeny volt rajta. Most bő, fekete, kapucnis esőköpeny, redői mint egy fekete rózsa szirmai… Tudtam, mindig is tudtam. Talán ő maga említette is annak idején, mivel foglalkozik a felesége. De a nevét sose mondta ki. Ha kellett, csak így nevezte: *a feleségem.* ‚Mennem kell, a *feleségem* már biztosan nyugtalan.' …A sors akarta így? Nézem, ahogy odaáll a félig leeresztett cifra fehér koporsó mellé, megigazítja a virágokat, a mikrofont, nehezen gyürkőzik neki. Örülök, hogy ő nem lát engem. Felismerne, biztosan felismerne, még most sem heverte ki a velem való beszélgetést. Hiszen most volt ez, az imént, egy közeli álom-időben. Ott ködlik az arcán a sokféle korhadt álom összeomlása, és ez a rengeteg illúzió, nem-tudás, önhitt, vaksi biztonságérzet és félreértés hirtelen belezúdul a gödörbe,
ami ott sötétlik előtte.

Talán nem fél, csak mérhetetlenül zavart. Bizonytalan fél-felismerések visszfénye tükröződik az arcán, a sötétlencséjű szemüveg körül. Most köhécsel egy kicsit, öregesebben, mint az ember várná, de aztán mégiscsak belevág hirtelen, enyhén hisztérikus elszánással.

> Én akartam elsőnek elbúcsúzni tőled, de ez sokkal, sokkal nehezebb, mint gondoltam. Elhagytál, itthagytál hirtelen a kicsi fiunkkal, és most meg kell próbálnom, hogy ne tegyek ezért szemrehányást. Mi több, hogy semmiért ne tegyek szemrehányást, amiért lehetne. Sőt, hogy egyáltalán ne is érezzek szemrehányást. Mert nem volna értelme. Minden ember ura és parancsolója a saját életének – legalábbis annak kellene lennie. Saját akaratunk van (ha nem is szabad ez az akarat, ahogy nevezik, hiszen ezer meghatározottság veszi körül, préseli szűk határok közé), és ez a saját akarat mégiscsak ad egyfajta szabadságot, hogy azt tegyük, amit legjobban szeretnénk – legalább így, egy utolsó döntéssel fityiszt mutatva a sorsnak. Nem gondoltam rólad, hogy ilyen bátor vagy, bocsáss meg – és azt sem, hogy ilyen gyáva. Tudom, mi és mi között választottál. Tiszteletben kell tartanom ezt a választást, bármilyen kemény leckét adtál is fel nekem. Nekünk. De te tanár vagy, feladatot adó tanító, még holtodban is. Én mindig is keményen szemben álltam azokkal, akik az életet valami kiképzőtábornak gondolják (egyébként sokkal többen vannak, mint amennyinek – józan ésszel nézve a dolgot – lennie kellene). És így veled sem értettem egyet ebben a kérdésben (ahogy sok egyéb dologban sem, el kell ismernem). Szerintem a normális ember a boldogságot keresi az életben, az örömöket, *„az élet elviselhetetlen könnyűségét”*, hogy egy klasszikust idézzek. Vagy hogy közhelyesebben fogalmazzam meg, minden épeszű ember azt gondolja, hogy egyszer él, és ezt a rövidke időt az élet napos oldalán sétálva szeretné eltölteni. Ha a pácienseim attól stresszelnek vagy totál depisek, hogy dolgozniuk kell egy utált munkahelyen napi nyolc órát, nem tudok nekik mit mondani, mert igazuk van. Az ember nem arra való, hogy egy gépteremben vagy egy irodában szikkadjon egész héten, miközben odakint süt a nap és a járdára kitett teraszokon a többi, szerencsésebb ember fagyit eszik vagy habos kávét szürcsöl. Mások pedig a havasokon síelnek vagy oroszlánra vadásznak az afrikai szavannákon. Egyáltalán, az ember nem arra való, hogy olyasmit csináljon, amit nem szeret. Hogy rohanjon pénzt keresni, gürcöljön a családja eltartásáért, mint egy rabszolga,
>
> aztán megbetegedjen, szenvedjen, végül értelmetlenül meghaljon anélkül, hogy valaha is igazán élt volna.

De nekem, pszichológusnak, az alkalmazkodás a vezérelv, és segítenem kell a sok megnyomorítottnak talpra állni, sőt, a sarkukra állni. Megtanítom őket, hogyan lehet kijátszani az életnek nevezett rossz színdarabban kapott ócska szerepek kínját. Azért teszem ezt, hogy boldogok legyenek – így vagy úgy. Nem gondolom, hogy szerencsétlen életük valamiféle iskola lenne. Hogy azért van a szenvedés meg a baj, hogy okuljunk belőle. Hiszen akkor a ‚jótanulók' egyre rosszabbul járnának! Azoknak még és még nehezebb feladatokat lehetne kiosztani, hiszen ők megoldják! És ők maguk, egyedül oldják meg! Nekik nincs is szükségük se pszichológusra, se orvosra, se világmegváltókra – ők boldogan roskadoznak terheik alatt! Attól a legboldogabbak, ha szenvedhetnek – mert a szenvedés nemesít! És ők mindenáron nemesek és egyre nemesebbek óhajtanak lenni. Lenézik azokat, akik csak egyszerűen, pallérozatlanul örülni akarnak az életnek… Én ezt a lekezelést betegségnek tekintem, és ha tehetném, mindenkit kigyógyítanék ebből. Csakhogy ezek nem kerülnek hozzám. Ők nem a pszichológusok váróiban töltik szabadidejüket, hanem rengeteg bajuk mellé még külön terheket vállalnak, jótékonykodnak, eljárnak szegényke öreg nénikékhez, hogy bevásároljanak nekik és közben meggyőzzék őket az élet szépségéről. Nem tudom, honnan veszik az erőt és a bátorságot ahhoz, hogy így éljenek. Így is túl ‚jók' (idézőjelben), hát miért akarnak még jobbak lenni? *A jobb a jó halála,* mondják. Kinek akarnak ezek megfelelni? Mit akarnak még megtanulni – és ugyan miért? Amíg szenvednek és okulnak, az élet kifolyik az ujjaik közül. Szóval nem értem én ezt, és így, megvallom, téged sem értettelek. Olyan ritkán beszéltél azokról a dolgokról, amiken gyötrődtél! Évek óta, egészen egyformán mindig, ott ültünk (ha ugyan időben hazajöttél) az ételszagú kis konyhában és megtárgyaltuk, mit főzzek, mit kell bevásárolni, aztán hogy mi van a gyerekkel, fájt-e a hasa, beszél-e már és miket mond, és a hétvégén hová megyünk kirándulni vagy sétálni (persze ha szép idő lesz). Mindig ez, az életnek ezek az apró, hétköznapi dolgai. „A fridzsiderben a tegnapi pörkölt, papucsodban saját lábad szaga"… Nem is emlékszem, ki írta, mindegy. Nem, ne tiltakozz, nem akarom lebecsülni mindezt. Mindketten szerettük Kosztolányit, pont ezért: hogy a fenségeset a kicsiben is látta. Én nő vagyok, és mint nő, éppen az élet apró dolgairól tudok sokat. És azt hiszem, hogy maga az élet, igen, az élet éppen ezekből a kicsiségekből ömlik elő, mint forrásból a kis ér, ami egyszer aztán csörgedező patak lesz, rohanó folyó, szélesen hömpölygő folyam… Csak nálunk még a forrás is mindig eltömődött. Sajnálom kicsit (ne nevess ki), hogy sose voltál igazán beteg… úgy értem, testileg… talán ha ápolhatlak, ha komoly áldozatra kényszerít az állapotod, akkor megmutathattam volna a bennem lakó *emberi nagyságot*…

De semmi ilyesmi nem volt. Viszont fal, az volt. Kettőnk között volt, és jó masszív. Mindig azt hittem, ez a te falad. Láttam, hogy kínlódsz, de mintha élvezted volna ezt. Nem akartad, hogy segítsek neked az én szerény eszközeimmel. Lenézted ezeket az eszközöket. Neked ott voltak az ideák, az ideálok, a gondolatok, a problémák, és a diákjaid, akik csüggtek a szavaidon. Végülis boldog voltál, nem? Egyszer hazahoztál egy aláírásokkal teli követ, „Aljosa sziklája", mondtad, és rátetted a tévé tetejére, hogy mindig a szemed előtt legyen. Ma sem tudom, mi volt az. Nagynéha említettél egy *kristálypalotát* vagy mit (akár üveghegyet is mondhattál volna, sohasem tudtam rászánni magam, hogy Dosztojevszkijt olvassak, a sötétség prófétáját, akit te annyira szerettél, kivéve egy könyvét még az egyetemen, az aztán úgy belém ragadt, mint légy a lekvárba). Annyit megértettem, hogy az a palota valami olyasmi, ami egyszerre tökéletesség és ezért boldogság is – már ahogy te a boldogságot értelmezted, szerintem. És ezért nem hittem igazán a szenvedésedben sem – valahogy túlságosan uraltad mindezt. Birtokoltál valamit, amit én az önuralom szabadságának neveznék. És én ezt a te belső szabadságodat falnak láttam, amin sehogyse látok át, pláne mögé vagy fölé látni nem vagyok képes. De, ha a pszichológia többnyire képtelen is arra, hogy lebontsa a falakat, főleg ha azok a mi saját falaink, egy villám egyszercsak mégis becsaphat, durr!… és az egész örökkévalónak hitt tákolmány egy pillanat alatt összeomlik. Így jártam én ma reggel. Kicsit zúg még a fejem, és igazság szerint legszívesebben lefeküdnék a sárba és ott bömbölnék, mint egy csecsemő (na tessék, az eső is rázendített, ajaj, eláznak a koszorún a művirágok, szerencsére az élőknek viszont jót tesz, bocsáss meg, nem hiszem, hogy téged most nagyon érdekelne ez az egész), szóval ma reggel villám és leomlott fal, igen. És ahogy ültem villámsújtottan a székemben, ahová visszaroskadtam, és nem tudtam mozdulni sem, és azon gondolkodtam (percekig? órákig? *időkig és idők feléig…?)* testemnek minden izmával és idegével, olyan bénultságban, amely a halálhoz hasonló, hogy mi volt ez?…hogy mi történt velem… egyszercsak megláttam azt, ami a fal volt, a törmeléket a maga teljes szétesettségében, a visszaállíthatatlan, mindinkább széthulló *körkörös romok*at, és hirtelen megértettem, hogy ez az én falam volt, nem a tiéd, én építettem magam köré, hogy védekezzem – mi ellen is? A te szabadságod ellen? Az általad képviselt tágasság vagy a gyengeségedben rejlő rettenetes erő ellen?… Mindig sejtettem, hogy van valami nagylelkűbb igazság, bőségesebb élet, fényesebb lehetségesség, mint ami körülöttem volt. Éreztem, hogy szűk ez a világ, mint egy odú, mint egy egérlyuk,
amit emlegetni szoktál –

de olyan biztonságosnak tűnt az összes szokással, tudásnak gondolt hiedelemmel, betanult automatizmusokkal együtt! Körülbástyáztam magam a halott betűk halmazából összeállított halott könyvekkel, és büszke voltam erre a jól kitalált kisvilágra, amit a szakma elismerése és klienseim (eleinte oly eleven) bizalma övezett. Majdnem elhittem, hogy ez így jó, ahogy van, megbízható és meleg kuckó, nem is akarom, hogy más legyen. Azt csak érezgettem, szinte belekoccanó fogakkal, hogy bármi más sokkal, de sokkal durvább lenne. Hogy odakinn szeles terek lehetnek, elképzelhetetlen méretek és dimenziók, félelmetesen szaggató lélekviharok, a szellem tomboló kétségei önmagával szemben. A szembesülés ismerős volt a tanulmányaimból, a praxisomból, de milyen lekerekített volt mindez, mennyi okos kiskapu volt beépítve a tükörszobába, milyen hajlékonyak voltak a görbetükrök – miért is akartam volna feladni ezt a sima, langyos biztonságot? A mi kapcsolatunk is ilyen volt – sima és langyos, mint a hévízi iszap. Én megelégedtem ezzel is. Gyógyító is volt a kiszámíthatósága.

Tudtam, hogy az okos asszonyok elzavarják férjeiket a kihűlt szerelmükkel a kurvákhoz, hogy aztán részeg kábulatukban kimossák őket lelkifurdalásuk szennyéből és ismét-diadalmas, tisztára fürdetett meztelenségükben újratalálják a már elveszettnek hitt szerelmet. Én nem tettem így, és nem tudom, mi lett volna, ha így teszek. Azt sem tudom, meddig mentél volna el – meddig mentél el valójában. Nem akartam tudni. Én csak azt láttam, hogy ez így is működik, aminthogy azt is láttam, hogy a hagyományozott ismeret, amit átvettem az egyetem falai között (ó nem, nem a világegyetemről van szó!), az a szabványos oktatási ismeret-köteg pont rám van szabva, normális emberre, aki nem igényel semmiféle tudati viharokat, nagyobb lelki megrendüléseket, fizikai hőstetteket, csak egyszerű életet, egy kis elismerést, egy parányi előrehaladást – csak hogy mégse érezzük magunkat sárban dagonyázó disznónak… És én nem is éreztem magam annak. Nem láttam az ízléstelen díszleteket, sem a darab triviális komolytalanságát. Elvoltam, mint befőtt a polcon, ahogy a kisfiam szokta mondani, ha megkérdem tőle, mi volt az oviban.

Hátrapillant a fiúcskára, aki a lobogó (bár némiképp már elázott) hajú ifjú kezét szorítja és annyira próbál figyelni arra, amit az anyja mond, hogy elcsorran a nyála.

Elvoltam. És óvakodtam attól, hogy beleüssem az orrom bármibe,

ami veszélyesnek látszott.

És hát mi az, ami a legkevésbé veszélyes? A bizonyosság!… Az igazolt, a megmagyarázott, a kikísérletezett, a rögzített! Olyan egyszerű!… Tudományos handabanda, akár extremitások iránti nyájas megértés, tolerancia, kis megmártózás a művészetekben vagy akár az undergrundban, a keretek és szabályok, a hagyományok disztingvált, enyhén szabados tiszteletben tartása… és főleg, főleg csak akkor kérdezni, ha előre tudom a választ. Főleg a lényegre nem rákérdezni soha. Az gőg. Az tudatlan pimaszság. Az nem vezet sehova – vagy ha mégis, olyan veszélyes helyekre, olyan ingoványokba, olyan keresztutakra, ahol el lehet tévedni, ahol el lehet süllyedni, ahol meg lehet fulladni a nem emberi léptékű térben, ahol belécsaphat az emberbe a villám. Apropó villám… Ott van Pál, ugye? Belé is belécsapott rendesen… Tudod, csak most, a hagyaték rendezgetése közben néztem bele az írásaidba (pedig nem rejtegetted, de nem is igen beszéltél minderről) és csak most jöttem rá, kit és mit vesztettem el valójában; de talán éppen ez kellett, hogy megértsem, mivel is foglalkoztam mindeddig mint pszichológus, amikor azt hittem, hogy a lélekkel; valójában robotpilóták szoftverjeit bütykölgettem tettetett odaadással. Most kellett megértenem, hogy a lelket nem lehet barkácsolni és elemezgetni; hogy a pszichoanalízis *maga is betegség, ami a saját gyógyításának hiszi magát.* Engem csak arra tanítottak, hogy egy ‚elromlott működést' próbáljak kicsit optimalizálni, de mindeközben semmit nem tudtam meg arról, hogy mi valójában a lélek. Mi nem is a lélekről beszéltünk, hanem a pszichéről, és eközben még arról is teljesen elfeledkeztünk, hogy legalább a pszichéről tudunk azért valami lényegeset azon kívül, hogy van neki tudattalan meg tudatos része és működik (már amikor). Hiszen az azért szembeötlött egyszer valahol, hogy Psyché egy *áldozatul kitett királylány*: azaz *a* neki megfelelő lélek-forma fontos attribútuma – a *királylányság*on kívül, amit talán értünk vagy érteni vélünk – az *áldozatiság* és a *kitettség.* És a Bíborszín virág (vagy A Szépség és a Szörnyeteg, ha így bulvárosan jobban bejön) mese szüzséjéhez nagyon hasonlóan ő is egy láthatatlan, ámde csodálatos vendéglátónak és gyöngéd szerelmesnek bizonyuló férfiú palotájában találja magát; az aprócska különbség csupán annyi, hogy Psyché, megszegvén a kíváncsiskodás tilalmát (míg a boldogabbik lélek *kikönyörögte a láthatást),* szörnyeteg helyett a világ legcsodálatosabb szépségű ifját, a szerelem istenét, Ámort pillantotta meg az ágyában. Mindazonáltal a happyendre még sokáig várni kell, mert a kíváncsiság (ami pedig a személyes lélek eredendő és legfőbb sajátossága)
azonnal megkapja méltó jutalmát:

a gyönyörű isten szárnyra kapva azonmód eltűnik, huss, és a mese innen egy szenvedésekkel, reményekkel és csalódásokkal teli, ám tanulságos keresés története – az életé, egyszóval. Ahogy a költő panaszolja: „naponta az ébrenlét tövises csapdáiba botolva így bolyongok diadalmas léted hiányának komisz rengetegében és a dögevő magány testvérem így lett amióta pompád árnya sivár utamra nem borul”… De én még ezt sem tudtam igazán a tudatomban tartani, hogy így nézzek a mások életére (és talán néha a sajátomra is így kellett volna), hogy az a lélek kíváncsiságáért kapott egyfajta ‚büntetés', vagy inkább egy tanösvény, amelyen járva megtanulunk várakozni… kivárni a megfelelő pillanatot, nem megsértve a törvényt, miszerint *mindennek rendelt ideje van…* Az idő nagyon fontos a psziché szempontjából, és egy szakember hajlamossá válhat úgy tekinteni a pszichére, mint egy túlhúzott vekkerre, amely a sok belévitt emlékre (a nagyon elfojtottakon kívül szinte mindre) mint beállításra reagál és egyre többször jelez, a végén már folyton-folyvást csak csörög és csörög, hátha sikerül felébresztenie alvajáró gazdáját… Pedig azt kellett volna megértenem, hogy **a lélek** sokkal több ennél; valójában **az ember abszolút középpontja, önálló entitás, amely a szeretet legősibb közegében jön létre**, ahogy az isteni tudat szikrája belehatol az élet csupaszín anyai óceánjába és az körülöleli örök odaadásának melegével. Ez *a szeretetburokban élő isteni szikra az egyedi emberi lélek, amely a létbelépéskor arra vállalkozik, hogy mindent átél, ami elébe kerül, és kifogyhatatlan kíváncsiságának tapasztalatai, bánatai és örömei, szenvedése és boldogsága hőmérőjével jelzi vissza folytonosan a Szellemnek teremtése milyenségét.* Hogyan lehet, hogy én semmit sem tudtam erről? És a kollégáim sem? Miért vezetnek minket félre folyamatosan, az óvodáktól az egyetemekig és tovább, hogy mindent félreértelmezzünk és félrekezeljük a betegeinket (akik nem betegek, sőt, talán éppen ők a normálisak, a folyton jelző vekkerek, azok, akik nem akarnak alkalmazkodni egy őrült világhoz)?… Miért tanították azt nekünk, hogy a hazudni-tudás a legfontosabb képesség a lelki egészséghez, amit már kisgyermekkorban jól el kell sajátítani ahhoz, hogy sikeres felnőtt váljon belőlünk?

Emlékszem egy remek filmre, óriási vállalkozás volt, tananyag a mi szakunkon: nyomon kísérték egy csomó, különböző helyekre született gyerek fejlődését csaknem felnőttkorig. És négy- vagy tán ötéves korukban bezárták őket egy tortával egy szobába és a lelkükre kötötték, hogy ne egyenek belőle. Aztán (miután értelemszerűen egyikük sem tudott ellenállni a kísértésnek)

bementek hozzájuk és megkérdezték őket, ettek-e a ‚tiltott gyümölcsből', majd kiértékelték, melyikük találta ki a legjobb hazugságot a nyilvánvaló, szemmel jól látható igazsággal szemben, mennyire árulták el magukat azzal a *majdnem ártatlan*, édes kis pofijukkal, amelyen még ott volt szétkenődve a tejszínhabos csokimáz. Abból, ahogy ez a modern társadalom működik, ahogy minket tanítottak, abszolút ez a követelmény következik: minél jobban, okosabban és ügyesebben hazudsz, annál többre viszed az életben. Fel sem merül az igazság, az igazságosság, a szellemi/lelki és erkölcsi értékrend, a szeretet és a mindent eldöntő bizalom kérdése ebben a gejl konszenzusban, amibe belenövesztettek minket. Minden efféle még csak legyintést sem érdemlő, bűzlő trivialitásnak van elkönyvelve, egy szentimentális és dilettáns magatartás ismérveként, úgyhogy egyetlen ‚komoly ember' fejében sem fordulhat meg, hogy ilyesmit kiejtsen a száján, mert azonnal diszkvalifikálja magát. És nem lehet kilépni ebből, nem lehet megfordulni, mert azonnal rádrontanak, hogy kinyírjanak, hiszen veszélyes vagy. Nem csak a fejedet törik be, ha igazat próbálsz beszélni – a saját gyereked is megtagad, nyüszítve esik neked, vicsorogva, mint egy farkaskölyök, hogy tönkre ne tedd az életesélyeit. Már amit annak tartanak. A farkascsordában. *„Agancsom rég elhagyám, törötten ing az ágon. Szarvas voltam hajdanán, farkas leszek, azt bánom"…* Én már egészen jó farkas kezdtem lenni. Már majdnem az voltam, amikor becsapott a villám.

Szóval, amit elkezdtem mondani, amit még szívesen elmondanék most neked:

találtam a papírjaid között egy regénytervet Pálról, Jézus megfordult hirdetőjéről, egyházának eszmei megteremtőjéről. Nem volt még elég időm, hogy megértsem, miért éppen ez az alak foglalkoztatott téged annyira?… ez a fordított Júdás? …Nekem személy szerint az eredeti az igazi probléma. Én ugyan nem vagyok szerelmes Jézusba, mint oly sokan mások

(bár tinilányként azért írtam róla, még verssel is próbálkoztam,

emlékszem, megmagyarázhatatatlan okból valami cipőzsinórral voltam megakadva,

„csak jön és jön emlékek havasából", valahogy ilyenformán, vagy inkább talán „mégis jön és jön árnyak havasából… Ő, kit világgá téptek, úgyhogy semmi nem maradt véle, csak önmaga-lelke; azt köti koszorúba kioldozódott cipő-madzagával", na ugye, itt van a cipőfűző, nem is fűző, madzag,

„míg feje felett megreped az ég”… ez baromian tetszett akkoriban, amikor leírtam, azért is emlékszem rá, tovább nem is nagyon, csak onnan, hogy „s íme, akkor hajából hamvas patakok erednek, és amikor a feje lehanyatlik, a hegyek ránca langy völggyé simul s mikor a szíve végre elcsitul, elhallgatnak a barna csalogányok s a hajnal arca mélyen elpirul”,

szóval ilyesmiket irkáltam a kékfedelű spirál füzetembe, ami a titkos naplóm volt akkoriban, de sokkal kevésbé voltam szerelmes belé, mint mások),

ajaj, remek doktorit írhatnék ezekből az esetekből, azt is mondhatnám, Ő a legfőbb válóok, valójában utána sóvárog minden csaj az első rémséges meghágása előtt és bármennyire igyekszik, hogy megfeleljen a vaddisznók elvárásainak (nem én hívom így a férfiakat, egy hírneves és jóérzésű férfiút idéztem, aki azt találta mondani, *egy férfi vagy úriember, vagy vaddisznó*), nem igazán megy a megfelelés, mert Jézus képe, sőt, az érzete, képének illata!… egy paciensem, fiatal nő, mondta egyszer, ‚Jézus teste jószagú kellett hogy legyen még azután is, hogy szájába törött a szó és ecetbe mártott szívét egy lándzsa hegyén ajkához emelték’ – szóval ez a kép, Jézusé, sosem törlődik ki a memóriájukból, egyáltalán senki emberfia memóriájából, akibe egyszer belekerült, még a vaddisznók is folyton azt látják maguk előtt, minden makkon ott van a képe, minden fán, minden dagonya vizén, minden tükröződő csillagon – szóval én egészen normálisan viszonyulok ehhez (is), de azt azért mégsem tudtam soha elképzelni, milyen emberszabású az, aki ezt a lényt el bírta árulni. Mert vagy azt kell gondolnom, hogy egy ilyen árulás csak úgy, alapból lehetséges – aljas indokból, nyereségvágyból, gyávaságból, hiúságból etc. – , akkor pedig bármi szörnyűség megtörténhet, és akkor vége a világnak (és mindenki láthatja, nagyon úgy kezd lenni, hogy mihamar vége lesz),

vagy azt kell hinnem, hogy nem erről van szó, sokkal többről, egészen másról. Hogy *valakinek el kellett árulnia Őt,* hogy megtörténjen a legnagyobb bűntény és hogy mi most – az egész emberi faj – folyton ezt lássuk, ahogy függ a kereszten, hogy úton-útfélen az ő szenvedő arcába nézzünk, *a másik ember,* saját testvérünk szenvedő arcába. És ebben az értelmezésben Júdás *a legnagyobb áldozat*ot hozta: *a legnagyobb szeretet elárulásá*t, a legrosszabbat vállalta, amit ember vállalhat. Tudok róla, hogy van, aki éppen ezért azt gondolja, hogy Júdás a megváltó, mert az ő tette a legszörnyűbb és legszeretőbb emberi tett. Vagy mert ő ment a legmélyebbre, ő az, aki az emberi lét legaljára küzdötte le magát.

Nem hinném, hogy van ennél drámaibb ügy ebben a világcirkuszban. Ha mégis lenne reinkarnáció, ugyan milyen életeket élhetett azóta Júdás?… Engem ez izgat, de nagyon. Te azonban Pált választottad, a fordított árulót, aki ebből a sztoriból egy egész hatalmas világvallást gründolt össze, és nekem el kell gondolkodnom ezen. Én baloldali értékrendben nőttem fel és azt hittem, ez automatikusan pozitivizmust és ateizmust jelent; józan paraszti észt, szolidaritást, tudományos világnézetet meg ilyesmit. Ha azt hallottam, spiritualitás, hirtelen halottidéző szeánszok meg a bulvárlapok horoszkópjai jutottak az eszembe. Csak nagyon apránként és, beismerem, mindmáig elég kevéssé vettem be ezeket az áltudományos, megalapozatlannak és fantazmagóriának látszó divatos ezoterikus témákat, beleértve az önismerettel foglalkozó kurzusokat és könyveket is. Hiszen ez utóbbinak megvan a tudományos módszertana, kikísérletezett és bevált (na, mondjuk azt, néha bevált) praxisa. Szóval épp ebben engem nem könnyű megvezetni. Nem is hagytam magam. És csak most, és most is csak a páli fordulat leírása, amivel te foglalkozni kezdtél, értetett meg velem egy csomó dolgot, igen fontos dolgokat, végső soron akár szakmai problémákat is. Amilyen például a szex. Hiszen az emberek, akikkel foglalkozom, szinte mind küzdenek szexuális problémákkal (is). Mindenki a boldogságot keresi, és sokak számára a legfőbb örömforrás mégiscsak a szexuális kielégülés. Azt azért nagyjából mindenki ismeri (legalább mások elbeszéléséből), milyen egy jó szeretkezés, amikor minden, szó szerint minden lekerekedik, simává, lággyá és ellenállás nélkülivé válik, tej és méz íze keveredik az ember lassan elzsibbadó szájában és önkívületi állapotában szinte a csillagok közé vagy a magmába robban… Már bocsánat, hogy itt és most erről beszélek, de hát pszichológus vagyok. És mi pszichológusok elfogadjuk, sőt támogatjuk ezt az igényt minden eszközünkkel, jóllehet nem igazán tudjuk (úgy értem, a lényegéhez nem jutottunk el), mi ez a minden mást felülíró libidó-központúság. Én magam egyre inkább úgy látom, hogy a Földanya ajándéka ez az ő gyermekei számára: a két ösztön segítségével (amelyek közül az ‚önfenntartási' a táplálkozás okozta örömökkel, a ‚fajfenntartási' pedig a szexualitás gyönyöreivel) tudja táplálni és gyógyítani az életharcokba belefáradó lelket. *„Mert egyszer még a gyógyulás helye lesz ez a Föld",* … valahogy így mondta, ezt jósolta a nagy filozófus, aki arra gondolt, hogy a természetben és az ember valamennyire még megőrződött, egészségesen maradt ösztöneiben (…ha-ha, mondaná a clown, hát mégis hol vannak azok az egészséges ösztönök?

Tudat alatt, kicsi házban
ül az ösztön talpig gyászban)…

szóval hogy az ösztönökben van a gyógyír mindarra, ami a lelket ebben a történelemnek nevezett vérzivatarban halálra kínozta, mindarra a fejlődésnek csúfolt őrült csalásra, amit az önmagából kifordult lázadás és lélekidegen hatalmi téboly szabadított az emberiségre, és ami mostanra már a testet és az elmét is megbetegítette. Csak a Föld, a mi szülő- és éltető édesanyánk, lehet képes teljes anyai kompetenciájával meggyógyítani bennünket, ha legalább hagyjuk, hogy előbb kigyógyítsa önmagát az általunk okozott sérülésekből, mert ő biztosan képes erre; ameddig ellátunk, éppen ő az a sok halott égitest között, aki még mindig csordultig van élettel a káosz véletlenszerű támadásai és a saját gyermekei által ütött számtalan sebe ellenére. Aki szeretetével még mindig tűr és még mindig kezében tartja – Ő, a befogadó-elnyelő, pusztító és újrateremtő, világra-szülő Ősanya – életünk és halálunk, minden földi élet és halál fonalát és szövedékét, ezt a drágaságos, ezerszínű szőnyeget, amit feltekerve őriz a kataklizmák alatt szívének legbensőbb, legvédettebb szentélyében, hogy a vészek elmúltával újra és újra világgá terítse szét: vizek hatalmas morajlásává, erdők titkot-sugdosó susogásává, rétek hullámzó tenger-zöldjévé, virágok drágakő-pompájú szirmaivá, madárfüttyök fuvolaszavává, kisbabák első, váratlanul felcsillanó mosolyává… És közben megpróbálja mindezt egyensúlyban tartani, szüntelenül navigálva bennünket (az ő ostobácska, önfejű és lázadozó, a szükségszerű kasztráció öntudatlan fenyegetésétől halálra rémült és nárcisztikus önkényeztetésbe menekülő kamasz gyermekeit) az önfenntartás egoista és a fajfenntartás altruista impulzusai között, a szellem gőgjének újabb és újabb ön- és közveszélyes akciói és a víziló-lét öndestruktív, lealacsonyító hedonizmusa között, az Atya büntetéssel fenyegető/jutalommal kecsegtető elvárás-rendszere és saját anyai engedékenysége, feltétel-nélküli gyöngédsége között…

De, ismétlem, miközben mi, pszichológusok, a lélek gyógyászainak mondott esendő lelkek, mindezt még alig is sejtjük,

arról is leginkább csak *véglegesnek hitt hipotéziseink* vannak (gyerekkori traumák ésatöbbi), hogy az életnek miért éppen ez a területe, a nemiség annyira sérült. Az evolúció-hívők például kitalálták, hogy az emberhím féltékeny lett a folyton az emlőkön csüngő utódokra és azért fejlesztette ki az állatvilágban ismeretlen elülső, ún. ‚misszionárius-pozitúrát', hogy kisajátíthassa a női mellet,
a bőségszarut, amelynek csecsemőkorában
teljes jogú birtokosa volt…

Mások azt gondolják, hogy az aktus ki-be mozgása a magzat méhbeli boldogságát és az anyából való kitaszítottság fájdalmát hivatott ismételni újra meg újra, egy valamikori elfogadás, visszafogadás reményében… merthogy a kis Ádám-magzatok vannak a mai napig is Évában és nem Éva volt Ádám része, mint írva vagyon – bár egyesek szerint éppen ez az inverzió és a nő ‚áldott állapota' lehet a bűnbeesettség maga… A ‚legszakrálisabb' kép, ameddig képesek vagyunk ellátni az Oidipus-komplexustól csaknem teljesen megvakított szemeinkkel, *az „élet szent okokból élni akar"* Ady által elénk festett ikonja, valamint a bibliai ‚szaporodjatok és sokasodjatok' parancs, ami azt jelenti, hogy *akarnunk kell az egyesülést*, és így magából az akarás tényéből (is) következik a szexualitás néha enyhén beteges jellege. De az egyik legéletképesebb magyarázat még mindig az androgünitás lehet, azaz hogy az ember valaha hímnős volta és szétszakítottságának ténye okozza a szex vágyának elsöprő erejét és problematikája egészét úgy általában. Az Éden egyik definíciója: *„Amikor Éva még Ádámban volt"*… És akad olyan tiszteletreméltó férfiú, aki úgy gondolja, hogy a Biblia szavai: *„Teremté tehát az Isten az embert az ő képére"*, azt jelentik, hogy *férfiúvá* ***és asszonnyá teremtette őt*** (azaz az embert: kétneművé). De mivel ugyanő (a terem-tő) később megállapítja, hogy a hermafrodita jelleg következménye, a magányosság, nem jó dolog, elaltatja Ádámot, elveszi tőle ─ nem az egyik oldalbordáját, hanem az egyik „oldalát", a női oldalát, azaz a női nemi szerveit, és ezekből egy különálló embert csinál. Ebből kiindulva érthető, miért „nincs a nőnek igazi szexuális testrésze", ugyanis *ő maga a szexuális rész*, mondja ez a helyes kis elmélet: ***„a nő a férfi szexuális része, amely túlságosan terjedelmes, semhogy állandóan magánál tartsa; tehát idejének jelentős részében megválik tőle, s csak szükség esetén veszi magához.*** *(Egyébként is, az ember sajátja az állattal szemben, hogy bármikor fel tudja szerelni magát egy eszközzel, szerszámmal, fegyverrel, amelyre éppen szüksége van, de amelytől nyomban meg is válhat. És ahogy a kéz az összekapcsolás szerve, amely lehetővé teszi, hogy szükséglete szerint kalapáccsal, karddal vagy töltőtollal szerelkezzék fel, ugyanúgy nemi szerve is inkább a szexuális részek összekapcsolásának a szerve, mintsem maga a szexuális rész"…)*

Nos, ez a bűbájos elgondolás legalább ahhoz hozzájárulhat esetleg, hogy jobban megértse az ember, hogyan lehetséges, hogy még férfiak is eljutnak néha odáig, hogy feladják az egész nemiséget. Mert az ilyen adalékok kínálta rálátás nélkül
a szex-ellenesség vagy a szüzesség mint életideál
teljességgel értelmezhetetlen.

Valahol azt írják, hogy *a kereszténység olyan kultúra lett* (megpróbálom viszonylag pontosan visszaidézni), *ahol a szűz személyesít meg mindent, ami tiszta, a pénisz pedig mindent, ami aljas.* Eszerint Mária szentsége abban van, hogy *nem került kontaktusba pénisszel.*

Ez természetesen teológia és nem pszichológia, de sajnos túl gyakran találkozom ezzel a problémával a rendeléseken ahhoz, hogy legyinthetnék rá. A férfi-tudomány ezt persze pénisz-irígységnek keresztelte el és ennek megfelelően bánik vele, csakhogy én a gyakorlatban látom, hogy a nők között, akik hozzám járnak, milyen soknak vannak ilyesfajta belső meggyőződései, amit persze nem tesznek ki azonnal közszemlére, ó nem,
először mindenki felmondja a jól bemagolt leckét a harmonikus párkapcsolatról, csak amikor már sírnak, akkor bukik ki belőlük az elvesztett ártatlanság, a defloráció traumája, a sokszor brutálisan kierőszakolt közösülések szenvedésteli átélése, egyáltalán a nemiség mint erőszak, szemben az esküvői ruha által hangsúlyozott meny-asszonyság szentség-ígéretével, hogy ők akkor a menny asszony-királynői, tündérkirálynők, *„s a tündérek hajnalban hazamennek tündöklő útjain a végtelennek'*, így van valahogy?…
és bármilyen abszurd, valami ilyesmi van bennük,

érintetlenség-vágy, tisztaság-vágy, saját tündérségük utáni vágy,

amit a férfi, mindig a férfi tesz tönkre, mintha az a tökéletes fehérség ott rögtön, a nászéjszakán besározódna, bevérződne, minél tisztább a lélek, annál több mocsokfolt kerül rá akkor mindjárt, és a férfi, ha jóindulatú és empatikus, ami ritka ugyan, de a szerelem néha csodákat művel,

szóval a férfi egyszercsak észreveszi, hogy asszonya *„hideg és beteg… mást nem mondhatok rá, csak azt, hogy szegény… S nem tudom, mi baja… mártír, de nem asszony, és szeret, de nem nyújt megbékítő és megvigasztaló szerelmet… mintha jégcsap lenne az ágyában, és én egy halottat ölelek."*

És egyáltalán: a férfi nemcsak a nemi vágya állatiasságával, hanem mindazzal, amit a világban csinál, a militáns erőszakosságával, a hatalmi őrületével, az önzésével, a nemtörődömségével, a rendetlenségével és/vagy a rend-mániájával, a gép- és kütyüfüggésével, az empátia-hiányával… nem ragozom,
katasztrófa,

fel kellene venni és leadni szerkesztetlenül, egy az egyben, ahogy a nők (ezek a sokszor vagány csajnak vagy elégedett családanyának maszkírozott megtépázott virágtündérek a saját gyereklány-álmaik hervadt, tönkrenyúzott bimbóival halálra sápadt kezükben) a másik nemről beszélnek – nem is beszélnek, sírva-zokogva ömlesztik rám, az egész süket világra csalódott lelkük fájdalom-áradatát… Hát ebből tudom, hogyan lehetséges az, hogy bár Pál aszkézis-, sőt cölibátus-mániája a pszichológia szempontjából tökéletes eltévelyedésnek látszik, ami minden ízében életellenes és csak boldogtalansághoz vezethet, mégis életben tudta tartani a kereszténység két évezreden át, és már az elején is sikeres volt, olvastam róla, hogy a legősibb római családok asszonyai lettek lelkes követői, megtagadván házastársi kötelességeiket, és szinte szó szerint vissza-szűzesültek, és ettől egyáltalán nem lettek boldogtalanok (férjeikkel és szeretőikkel szöges ellentétben). Persze nyilván az efféle extremitások maguk is lehetnek örömforrások, hozhatnak mindenféle abszurd kielégülést, ez világos, de csak most értettem meg, hogy itt merőben másról, sokkal komolyabb kérdésről van szó.

Pál átalakította a kereszténységet, ami még születőben volt, azzal, hogy a szexet mintegy a szenvedéssel cserélte fel. Nagyon nehéz megérteni, hogyan és miért válhatott sikeressé egy olyan vallás, amely nemcsak kívül helyezte az emberi boldogságot az élet keretein, hanem látszólag egyenesen a boldogtalanság vállalására szólította fel híveit… Ez csakis akkor lehetséges, ha a boldogság – az, amit az ember annak nevez – mégsem az; ha mégis csak cselesen elénk vetett csalétek, csalóka ábránd csupán, és erre minden emberi lény ráébred előbb-utóbb. Hogy az általunk ismert szex csak pótléka valami fontosabbnak; hogy

a testi egyesülés – lelki egyesülés nélkül – nem adja valódi, tartós kielégülését annak a vágynak, amely igazából nem a másik *testét* vagy pláne annak egy részét akarja, ideiglenesen, a magáéval egynek tudni és a szaporodás ösztönzésére belérakott kód alapján kéjt érezve szinte azonnal ismét elválni tőle – hanem a másik lényt akarná, a maga testi-lelki-szellemi valójának teljességében, önmagával tartósan vagy örökre azonosnak érezni, vele tökéletes harmóniában és a legnagyobb, múlhatatlan gyönyörben
egyesülve.

Az ego persze tiltakozik ez ellen a gondolat ellen, vehemensen védi a saját érdekeit;

[lehet erről némi kis fogalmacskánk, lám csak lám, az Ego-Napkirály ott ül a trónusán, de az ikertestvére, aki szintén ő maga, csak szegény egy kicsivel előtte született meg s így ő lett volna a nyerő, ha hagyják, de persze nem hagyták, nem hagyhatta ez a fényességesként imádtatott, ám valójában árnyékos-ármányos-furmányos középpont, hogy az igazi trónörökös kerüljön a trónra, ezért tehát az ikertestvér, úgyis mint a tündökletes Nap bűzhödtnek kikiáltott árnyéka, egyszer csak egy börtönben ébredt egy ötkilós vasálarccal a fején, amit soha le nem vehetett rövidke élete testi és lelki kínoktól hosszú negyven éve alatt, mert nem tudta levethetni s még ha sikerült is volna valamiképp ez a cselekedet, őre és bizalmasa, a magát isten felkentjének s önmagát is istennek kikiáltott trónbitorló-király leghűbb embere, a karrierista és a hatalomhoz mindig lojális, könyöklő hivatalnok-börtönőr-testőr-titokőr – tiszte és kötelessége szerint – azonnal megölte volna őt, ártatlan foglyát és voltaképpen egyszersmind saját fogvatartóját a cella-élet sejtsötét titkainak homályában, csak azért, hogy jutalmul ő is a napkirályos ego-lét, a gonosz cselszövések és hatalmi orgiák fényes forgatagába kerülhessen egykor („fekélyek, táncok, tőr, lepel, lakat, perc-ízű álnedv műkristály kehelyben, atomórán megakadt pillanat"), ahol a trón árnyékában *veszedelmes viszonyok* szövődnek ártatlan leánykák lassú és élvezetes *megalázására*, kéjjel kitervelt megkínzására és meggyalázására, butuska szüzek *megszomorítására*, akik érintetlenségüket tartják legnagyobb, talán egyetlen kincsüknek egy mohó tülekedéstől, fogdosástól, erőszaktól, harácsolástól és eldobálástól, illegitim kisajátítástól és epekeserű csömör-öklendezéstől ragadós álfény-világban, az ‚élet napos oldalán' karneválozó duhaj hullajelöltek elő-ítéletnapi haláltáncában],

de a lélek, akiben még van, akiben még eleven tudott maradni… nos, épp ez az eleven lélek az, aki annyira csalódott az ideiglenes mű-egyesüléstől, hogy belemegy (önmaga örömtermészetének ellenére – vagy épp azért –) egy ilyen szenvedés-vállalásba/vallásba is, csak hogy biztosan megvalósuljon az ő álma, a másik felével való teljes összeolvadás – még ha az nem itt és várhatóan nem most történik is meg, még ha ennek kedvéért le is kell mondani a földi/testi kielégülésekről…

Persze a gyakorlatban semmi nem úgy van (amúgy sincs semmi sem *úgy*), de az anyagi lét keresztjére felfeszített, szenvedő Krisztus képe
mégis elfogadottá vált,

az néz vissza ránk úton-útfélen, mint saját esendő, kínlódó és halandó lelkünk a földi lét mindenféle megpróbáltatásai közepette, mert „*Isten fia bennünk van keresztre feszítve, mert a kereszt alakját rányomta a világra"…* És Pál lassanként elfogadtatta velünk, hogy az élet nem az általunk ismert boldogságért és örömért van, hanem a megpróbáltatások általi tanulás kedvéért.

Akik nem így gondolják (a lét-turisták, akik számára az élet egy nagy kaland), azokat mi igazából nem ismerjük, mert ők nem járnak pszichológushoz vagy pszichiáterhez, mert ők elfogadták az életet minden aspektusával egyetemben, és ezért az élet is elfogadja őket édes gyermekeiként: sokkal kevesebb baj éri őket, mert jót várnak és jót teremtenek, a rosszra nem fordítanak túl sok figyelmet, viszont edzik a testüket és a lelküket, hogy mindig a megfelelő választ tudják adni, ha az élet kérdéseket tenne fel nekik, és vigyáznak, hogy mindig több legyen az örömük (bármi hitványka öröm is az a mi finnyás ízlésünknek), mint a bánat vagy a gyász – nos, ez a ‚magáért való lét' breviáriuma. Nem törődnek túl sokat sem a múlttal, sem a jövővel – az ‚itt és most' a jelszavuk. És ők a pszichológia számára az etalon. És akadnak, akik azt gondolják, hogy rájuk alapozódik egy új, felszabadultabb univerzum jövője: szerintük a bátorság és egészség eme szuperembereinek mentális erői mozgatják azokat a végtelen energiákat, amelyek – messze a mi világunk határain túl – apránként kiemelnek magukból egy új világot, egy szabadabbá lett isten új világát, amelyben az élet pazarló bősége, a mindentudás lehetősége és az emberi lélek kíváncsi, örömkereső és kockázatvállaló nyitottsága olvad össze egyetlen hatalmas, hypertudatossá váló Lélek-valósággá.

Valami vagy van, vagy megy valahová – nos, ők, ennek az új világnak esetleg még öntudatlan, hitetlennek látszó építői nem mennek sehová: ők VANNAK. Olyan intenzitással léteznek, hogy szinte semmi nem fér hozzájuk, sem félelem, sem gonoszság, sem irígység, sem szánalom, sem kétség. Áll egy ilyen ember a háromszáz méteres sziklafal tetején, ahová csupasz kézzel és társ nélkül, biztosítókötél, karabiner, kampók és életbiztosítás nélkül mászott fel, olyan magasan áll a szikrázó fényben, hogy az őt filmező kamerák szédülnek, a helikopter is elszédül, ahogy körülötte köröz, és ő még csak nem is mosolyog, csak lélegzik, csak van… Mások undorodva vagy tamáskodva vagy értetlenül bámulják a televíziók képernyőin, hogy az ott meghibbant-e, és vajon sérülten és nyomorék lábbal és műlábbal is visszamegy-e az ő hegyeire, az ő magasságaiba, és miért teszi, és hogyan…

Mi, pszichológusok ugyan nem ajánlhatjuk senkinek az önmegvalósítás ilyen szélsőségeit, de azért alapjában véve… azt mondanám, tulajdonképpen mi mégis efelé navigálgatjuk a mi pacienseinket vagy klienseinket vagy ügyfeleinket vagy felebarátainkat vagy hogy is kellene neveznünk őket: *a másik embert,* azaz valójában önmagunkat *(én, az a másik ember,* mondta Sartre), hogy tanuljanak/tanuljunk meg *ennyire hinni* magukban/magunkban és ennyire hinni az életben általában, de főleg ki-ki a saját életében.

Mert valóban ez az egyik út, és mindösszesen az nem volt világos, hogy csak két út van és mindenkinek választania kell előbb-utóbb, mert bármelyikre lép az ember, ahhoz képest a másikkal való kacérkodás mindmegannyi vargabetű és zsákutca… Ha a ‚vanság' útján lennék és akár egyetlen morális gesztust teszek, máris betévedtem a kauzalitás világába: következményeket húztam magamra és nagyon nehéz lesz újra kievickélni az ok-okozati hálóból, a felelősség és a következmények sűrűsödő szövedékéből. Valaki azt mondta nálam egyszer: „Istenem, de hát egy pillantás, egy puszta tekintet is mekkora felelősség…" A saját tekintetem, ahogy másra nézek, és *a másik ember* tekintete rajtam… ***„A pokol a másik ember",*** ez is írva vagyon; teszem hozzá, épp **elég *a másik ember* szeme**… Nos, az emberiség nagyobbik fele többé-kevésbé ezen tekintetek súlya alatt görnyedt nyomorékká, gerincbeteggé, szívbeteggé, stresszbeteggé, mert észrevétlen, mintegy vétlenül és véletlenül magára vette ezt a felelősséget, *a látó tekintet* felelősségét: *látni és látva lenni;*

akik viszont eleve elfogadták a rossz létét és a szenvedés szükségességét, és mindig is a megszabadulás, a megváltás útját keresték, azok számára a földi lét, kinek-kinek az ő ereje és képességei szerint, próbatételek sorozatává, a testi-lelki és tudati fejlődés komoly iskolájává válik,

amelyben – attól a perctől, hogy valaki *valóban rászánta magát erre az útra* – minden ‚félrelépés'-t, minden apró letérést (az önismeret és önnevelés szűk ösvényéről a szabadság, a hedonizmus és a felelőtlen önélvezet tágas horizontja felé) a lelkiismeret azonnal és valóságosan hibává, vétekké, bűnné interpretál, akár akarja ezt az illető, akár nem;

és minden ilyen ‚kihágás' egy-egy kicsiny ostorcsapás, amely alatt szinte hétrét görnyed az eredendően vidámságra és örömre született lélek…

Ezen a (néha nagyon fájdalmas, a bűntudattól gyakran teljesen elsötétülő) úton egyetlen irányfény világít:

Krisztus, a testben élővé lett Szellem és az Ő tudatossá vált Lelke, amelyek immár örök egyesülésben nemcsak a szexualitás végső értelmét adják, a szent nász megvalósult képét minden látó tekintet számára (akinek van szeme…), hanem Ő így és ezért a szellemi üdvözülés világítótornya is a kozmosz beláthatatlan, ismeretlen, sötét terein.

De én magam csak most, a te életed végpontján kezdtem meglátni ezt, aminthogy azt is, hogy te talán más is voltál, több is voltál, mint a tökéletesedés bűntudatos vágyától halálra korbácsolt lélek, aki az ő megváltóját várja. *„Bukj fel az árból, istenem", „…mert tudom, hogy él az én megváltóm, és végre porom felett megáll"…* Nem, nem. Valahogy azt hiszem, te talán mégiscsak sassá lettél végül… Emlékszel?… emlékszel arra a versedre, amit a nászéjszaka reggelén adtál oda nekem? az én reszkető kezembe? ami reszketett még akkor is, ahogy olvastam a remegő papíron a te gyöngybetűiddel írt sorokat: „Őszt álmodtam, üvegen átderengőt, vendég-zsivajt s téged, ki benne áll, és mint egy sast, vérittasan kerengőt, szívem láttam, ahogy kezedre száll"… Talán már akkor ezt hívtad, ezt akartad, ezt a sas-életet, sas-halált, aki nem arra vágyik már, hogy sugárzó Napisten-édesatyja élettől-feltranszformált energiájú fénytojása, Sas-apukája ízletessé szenvedtetett tápláléka legyen, hanem hogy maga is sassá váljon, amint szívébe összegyűjtve minden megpróbáltatása és megvívott küzdelme esszenciáját, *belülről izzó tűzzé* fókuszálja a lélek meleg burkába rejtett és ott életre kelő isteni szikramagot, hogy a megistenülés transzformációját bevégezve végül diadalmasan felrepüljön a halál szakadékából…

Másképpen, kissé ‚tudományosabban' megfogalmazva ezt a dolgot, mondjuk inkább, szakmailag nézve:

te bizonyos értelemben a jungi individuáció egy prezentációja lettél számomra, nemcsak a szent nász (a lélek és a szellem egyesítése) szintjén, hanem az árnyék felszámolása, a fizikaiba való letranszformálás vonatkozásában is,

amennyiben a végére már mindenféle egós önmutogatást, exhibíciót, expanziót felszámoltál, méghozzá úgy, hogy mindent visszavontál önmagadba két művelettel: a (korábban már felszámolt ego helyén lévő új) középpontra való fókuszálással és a (más számára már alig-alig észlelhető) határok pontos kijelölésével, lényegében megválasztásával,

és ezáltal – számomra legalábbis – egy magasabb rezgésszintre (mintegy valamely határos dimenzióba) való átlépést mutattál be, miközben valami belső fény által teljesen átvilágítódtál, egészen úgy, mintha üvegből lenne az arcod, a tested (no lám csak: ‚üvegtest'!… és megint és újra a szem! a látó és a fény által teremtő tekintet!), melyben mintegy lámpaként ég a belső fényforrás, *a fénytojás* magja –

és ahogy az üveg ellenáll a durva külső impulzusoknak (vagy ellenáll, vagy törik), úgy nem engedtél a végén már te sem magadba semmit a fényen kívül, miközben egyre inkább úgy tűnt, hogy még a véred is kifehérül –
szóval csak amikor elmentél, csak ezeket a dolgokat magamon átöblögetve lettem képes nagyjából megérteni azt is, amit a te (általam alig érzékelt, rejtett) ‚spirituális fejlődésed' lényegének neveznék most már:

hogy egy ilyen ‚fejlődés' végbemehet egészen apránként, mint egy élő kristály szerves növekedése (valahogy így mondtad, ha nagynéha beszéltél ilyesmiről), amely teljes nyitottságában befogad bonyolult és tökéletes struktúrájába bármely arra járó aprócska elemet, atomocskát, gondolat-csírácskát anélkül, hogy hibátlan szerkezetében, ragyogó felszínében bármi kár esnék;

de talán ezt az alig észlelhető, organikus folyamatot is megelőzi, mégiscsak, valami, valami egészen váratlan dolog is, egy villámcsapásszerű robbanás talán, a léleknek valami katarzisa, amelyben a körkörös védelmi vonal összeomlása a középen álló Ego pusztulását is jelenti egyúttal. Talán ezekből a középpont nélküli *körkörös romok*ból, egy szétrobbant csillag ködökké oszlott törmelékéből és porából épülhet fel az új, szerves világ, az eleven kristályok világa, melyekben úgy lobban fel az élet, mint a szerelem, az örökkévalóság soha ki nem fogyó olajú mécsese. Megtörténhet, és talán te is erre vártál, hogy miként egy csillagban belobban a máglya, felgyúl a belső tűz és nyomában az összes többi csillagból is kirobban a fény és a kozmosz egyszerre csak ragyogni kezd, mint egy csodálatosnál is csodásabb tűzijáték –

az emberek, sok-sok millió ember elméjében is így gyulladhat ki egyszercsak a felismerés, hogy egy bámulatos teremtés tudatos és érző lényei vagyunk, nem csak merő biológiából, húsból, csontból és vérből véletlenszerűen összegányolódott, elemzések és összegzések elvégzésére képes komputer-aggyal rendelkező karrierista ösztönlények, amilyeneknek látjuk magunkat elvesztegetett tizenkét vagy akár húsz évünk iskolának csúfolt húsdarálóján ledarálva, ahogy azt a Fal című horrorban
olyan látványosan elénk rakták;

és talán meglátják akkor az emberek, hogy az istenfiú-Krisztus, aki Jézus-emberként itt járt a Földön, éppen olyan, mint a lámpagyújtogató a Kis herceg-ben. *„Borzalmas mesterség az enyém. Valamikor volt értelme…,(*de) *a bolygó évről évre egyre gyorsabban forog… most percenként tesz egy fordulatot, és nekem nincs egy pillanatnyi pihenésem."* A mi időnk is egyre gyorsabban forog, az emberek egyre gyorsabban és gyorsabban futnak az örömeik után, hogy valahogy a napos oldalon maradjanak,

és Ő még most is megpróbálja meggyújtani az emberek szívében a szeretet lámpácskáit, hátha megállnánk akkor végre és rájönnénk, hogy ha nem futunk semmiért és semmi elől – ha egyszer majd megállunk és *szétnézünk könnyedén*, félelem nélkül és vágyakozás nélkül – akkor egyszerre megáll majd ez az eszeveszett forgás, ez a minden csepp igazságot magától elverő, minden csepp eszméletet kiszárító centrifuga, és a Nap örökké és mindenkire egyformán sütni fog, és akkor Ő is megállhat, megoldhatja végre a saruját és akkor a megrendült Nap lehajol hozzá és sugárhajával törli meg az Ő értünk kisebesedett, fájó, fáradt lábait… bocsánatot kérek. Bocsánat.

És sírva fakad és (levéve szemüvegét) hátrébb botorkál, a kisfiú és a csapzott ifjú mellé; most látom csak, milyen *nagy arca van, rengeteg könny elfér benne, s a könny mégis peremig tölti a tágra nyílt szemét. Nagyon óvatos kell legyen a fejével, mintha csurig teli csészét vinne.* És valóban így, óvatosan hátra tartott fejjel, kicsit mégis előrelép megint, és (messze maga elé tartva az elázott, ronggyá gyűrt papírlapot) ennyit mond még:

El ne határold magad, szív, jótól-gonosztól és a felismerhetetlentől.… és ti,
ti mindnyájan, fogadjátok akként, amik most vagytok, a halál szenvedélyteli érintését, és viszonozzátok az ő meghittségét; mert hát mit tudtok ti az ő irántatok való szeretetéről? …ő nem tér ki, és átvonul a mi falainkon, és szórabírhatatlan.
De én tudom, hogy te szóra bírtad mégis. És tanultál tőle. Én tudom már, hogy megtanultad tőle, mit jelent szeretni. Mert *tűrted, amit tűrnöd adatott,*
és szívedet átrágtad sorsán, és így megkaptál mindent.

A hála, az alázat, az igazságosság mind megadatik annak az embernek, akinek lényege a szerelem lett. És te *nagy magányosságodban szerettél, egész természeted eltékozolva, és kimondhatatlanul rettegve, hogy a másik szabad maradjon. Mint a felhőkön áttörő fény,*
úgy szóródott szét körülötted az istennő…

Lassan megtanultad, miként kell a másikat a szerelem sugárzásával átvilágítani, ahelyett, hogy elroncsolnád. Ó, azok a vigasztalan éjszakák, amikor szívedből tépett ajándékaidat darabonként kaptad vissza, mulandóságtól súlyosan… Ugyan ki írhatná le az ilyen kurta életet az átélt napok hosszúságával és roppant éjszakáinak túlméretezett tereit? És te épp akkor fogtál csendes munkába, hogy Istent tartósan megszeresd. De messzeséghez szokott lényed megérezte Isten roppant távolságát. És akkor választottál: elmenni, örökre. És a felismerések órájában elég erősnek érezted magad, hogy alábukj, és szíved forgószelével magasba rántsd a földet.

És most hátat fordít anélkül, hogy valójában elbúcsúzott volna. Egy ideig zavart csend támad, még az esőcseppek bizonytalan, szürkéslila neszezése is alábbhagy mintegy, és csak felfoghatatlan idők múltával támad óvatos mozgolódás a kicsiny csoportozat peremén, ahogy valami szélszerű kavargásból kibontakozik egy alak fekete, keskeny gallérú esőkabátban, alatta fehér ing és pedáns fekete nyakkendő – alkalmasint egy férfi alakja, de ezt inkább csak a ruházata jelzi, ő maga olyan, mintha kartonból lenne kivágva, annyira semmilyen, amennyire ez egyáltalán lehetséges. De hogy mindenki észrevegye mégis, odafordul az özvegyhez és egyszerre tapintatosan lehalkított és mégis tolakodóan erős hangon (hozzám is tisztán elhallatszik), hangsúlyozottan férfias udvariassággal azt ‚suttogja': „Zsuzsanna kérem, megengedi?", és választ sem várva odaáll a mikrofon elé, megigazgatja, megkopogtatja, bepárásodott szemüvegét letörli, kabátja belső zsebéből elővesz egy csomó akkurátusan összehajtogatott papírlapot és megköszörüli a torkát. Olvasni kezd (közben a papírlapok szép csendesen áznak a meg-megerősödő esőben, időnként a szél is szétcibálja őket).

Kedves egybegyűltek, kedves barátaim és kollégák! (Sehol senki.) Azért vagyunk itt, hogy a legfájóbb, mert utolsó búcsút vegyük nagyrabecsült és hőn szeretett tanártársunktól, aki idő előtt itthagyott bennünket, s akit tanszékünk, az egyetem és a mi határozott közbenjárásunk eredményeképpen a kulturális tárca is saját halottjának tekint. (Szigorúan kitekint a szemüvege fölött.) Talán nem mindenki tudja (nyomatékosan körülnéz), talán nem mindenki előtt világos, hogy mit jelent tanszékvezetőnek lenni. Merthogy én az vagyok. (Megigazítja a nyakkendőjét, ami ettől olyan ferde lesz, hogy szinte ki se látszik immár a kabát alól, és nekem a Szókratész-szobor ugrik be, amelyet egy zseniális csoporttársam faragott ki jó sötét és kemény rönkfából, kezét keresztbe teszi, kopasz feje szinte világít hajlott nyakán és meztelenségét csak egy, az ágyékán megkötött nyakkendő takarja.)

Tanszékvezető vagyok tehát, és egy tanszékvezető az hivatalnok ugyebár, csinovnyik, egy mindenre kiterjedő hatalmas közigazgatás része.(Khm, khm.) Ezt a feladatot sokan lenézik, akik gondolkodóknak tartják magukat, pedig ehhez kvalitás kell, hogy úgy mondjam, kaliber, mert ez logisztika meg infrastruktúra meg pénzügyek meg háer meg koordináció meg adminisztráció és nem sorolom, rengeteg szervezés, rengeteg kudarc, példának okáért mi most ugye a saját halottunkat temetjük itt és a koporsókölcsönzés nem jött be, pedig mennyivel gazdaságosabb lett volna, szóval itt mindenhez érteni kell valamicskét, hogy el tudjuk kormányozni, ugyebár, biztos kézzel, az universitas süllyedékeny hajóját, és nem akárhol, kérem, nem akárhol. A mi világ(i)-egyetemünket, he-he, egy meglehetősen zavaros tengeren kell elnavigálni, a luciferi – ha megengedik nekem ezt a metaforát – szellemi túlfűtöttség lázadó tűz-Scyllája és az ahrimáni (már bocsánat), a sátáni materializmus jéghideg Carybdis-e között (nehogy itt a materializmus tudományos változatára gondoljanak, az éppen ellenkezőleg, sőt). Úgy kell irányítanunk ezt a hajót, hogy ne sérülhessen se a nagy előadásokon zsúfolásig megtelt impozáns hajótest, se a sok kis szemináriumi csónak, amelyek kirándulóhajócskáknak tűnnek, úgyhogy senki sem veszi észre, hogy valójában mentőcsónakok, amiket óvatosan a háborgó vizekre eresztünk telve derék diákjainkkal, hogy kedvükre gyönyörködhessenek az általunk nagy gonddal létrehozott szellemi tájban – nos tehát úgy kell navigálnunk a szellem viharos tengerén, hogy soha ne kaphassanak léket ezek az értékes alkotmányok és ne kelljen szégyenszemre kimenekülnünk belőlük, mint patkányoknak, a sebtében leeresztett megbízható hajóhídon, mert persze mindeközben soha nem szabad a biztonságos parttól eltávolodnunk, érthető okokból, ugyebár, és nem is tesszük, he-he.

Azért mondtam el mindezt (bár a papírjaim már szinte teljesen eláztak és kénytelen leszek innen fejből folytatni), szóval csak azért tettem szóvá a kevéssé irigyelhető tanszékvezetői státuszt, mert van itt, kérem, ebben az elhalálozásban, hogy precízen fejezzem ki magam, valami tisztázatlanság, valami homályos pont, amit feltétlenül tisztába kell tenni. Illetve nem tisztába tenni, ez nem egy csecsemő, már bocsánat, ezt tisztázni kell, mint férfi a férfival. Elnézést kérek, asszonyom (kissé oldalra és hátra fordulva komikusan meghajol az özvegy felé), remélem, nem sértem meg a jogos érzéseit.

Mert ugyebár mégis előfordul, hogy egy ilyen nehéz munkát és felelősséget és mindenféle kompetencia-kihívásokat rejtő állást, mint az enyém, mégis megkíván valaki,

vagy hogy is mondjam, úgy érezheti valaki, hogy azt valamiért inkább neki kellene betöltenie. És a végsőkig elmegy ebben a helytelen gondolatában. De hát miért, kérdem én, és hogyan? Hát lehetséges ez?… Az illető talán nem is tudja, mivel jár mindez. Mennyire kell ismernie az ilyesmire vállalkozó hajóskapitánynak a tenger áramlatait és a szelek fúvását, hogy minden időben megtalálja a helyes irányt, és a parttól se sodródjon túl messze a lelkek sokasága, akik mind rábízattak. Ha valaki nem tudja jókor kivetni a horgonyt a sekélyesben, akkor menthetetlenül elviszi az árapály és hajója kisodródik a veszélyes vizekre, ha pedig nem szedi fel időben, megfeneklik a hajója vagy belefagy a zord tél vastag jegébe. Már elnézést a költői hasonlatért, de kénytelen vagyok ehhez folyamodni, mert a papírjaim… szóval, mi pláne egy kultúra- és eszmetörténeti tanszék vagyunk, ezeken a vizeken nagyon sok a veszélyes áramlat, tudják. Sok, nagyon sok furcsa örvény van mifelénk, egyeseknek még nevet is adtunk. Ilyen pl. az ún. vöröshangya-effektus. Van valaki, aki, teszem azt, tisztán szimbolikusan és a hasonlat kedvéért, az erdei vöröshangyákat tanulmányozza. „És mondja, a kollégája *osztozik az ön érdeklődésében? - Sajnos nem. Az ő szakterülete egészen más. Ő az erdei fekete hangyákkal foglalkozik"….* Egy másik ilyen örvénynek a prérifarkas-csapda nevet adtuk. Elnézést, persze mi egyáltalán nem állatokkal foglalkozunk, hanem ideákkal, ez csak képletes. Szóval itt a függetlenség eszméjének vagy akár gyakorlatának az elburjánzásáról van szó. Hogy valamire vagy valakire nem érvényesek a szabályok. Van, aki odáig is elmegy, hogy mivel több a kivétel, mint a szabály, egyáltalán nincs is szükség törvényekre és előírásokra. Mert ugyebár a szabadság a teremtés legfőbb eszménye és a minden haladás mércéjéül szolgáló polgárosodás legfontosabb tartópillére. Ezek a magukat szellemi embereknek gondoló ön- és közveszélyes álmodozók a *prérifarkasok.* Egy magamfajta középvezetőnek, egy ilyen hivatalnok-félének, aki ráadásul tanár is, *nem csak a kollégáival kell kijönnie, hanem más állatokkal is…*

(Hallottam a nyögést hátulról, az asszony felől. Talán a szónok is hallotta, mert kicsit megingott, talán egy pillanatra felfogta cizellált férfiúi tudata, hogy itt most *valami bonyolult dologgal valami baj van*, mert hirtelen halkabban és gyorsabban kezd beszélni, úgy hadarja a szöveget, mint éhes pap a zsolozsmát) –

*… A pusztai farkas*ról mondja Hesse, *„erényével szorosan összefüggött szenvedése és sorsa. Az történt vele is, mint bárki mással; amit legbensőbb ösztöneivel makacsul keresett és kívánt, azt ki is vívta, csakhogy olyan mértékben, amelyet az ember már képtelen elviselni. Eleinte álma volt, boldogsága, aztán keserű sorsa lett.*

A hatalmon lévő a hatalomba pusztul bele, a pénzember a pénzébe, a szolgalelkű a szolgaságba. Így pusztult bele a pusztai farkas a függetlenségbe. A megszerzett szabadság közepette rádöbbent, hogy ez a szabadság nem más, mint a halál."

(És most büszkén körülnéz – egy amolyan ‚mit szóltok, mit tudok én' tekintettel –, de amit lát, kissé elbátortalanító. A fekete özvegy alig hallhatóan szitkozódik, és már szinte senki nincs a sír körül, csak egy nyiszlett szürke madár gubbaszkodik a szürkévé homályosult márványfal tetején a szürke, lankadatlan esőben. Hogy kissé helyrehozza – mit is? –, vagyishogy feldobja a hangulatot, gyorsan még hozzáfűzi):

… De ez a halál Prométheusz halála! a szabályok megszegőjéé! aki gőgjében az istenek tüzét a mohó és renitens emberek kezére adta, hadd süssék ki a húst, a haladást, a társadalmi és ipari és pénzügyi forradalmakat! és akinek büntetésből akkora sas marcangolta a máját, hogy két szárnyával egészen eltakarta az eget… az ideálok, a szellem dicsőséges egét!…

(És miután jó hangosan kifújta az orrát, teljesen más, hivatalos hangnemben folytatja.)

Mi természetesen tudtunk minderről. Egy kedves segítőnk a diákok közül több ízben mesélt nekünk arról, amit ezügyben tapasztalt. Elmesélte, hogy az óráin miket mondott a tanár úr, hogyan helyezte magát minden elfogadott konszenzus fölé. A francia forradalmat például, ami az egyik szakterülete volt, rendszeresen az emberiség ellenségei által összekoholt ármánynak nevezte, gondosan kitervelt bolygóközi összeesküvésnek. Szerinte, ha jól értettem a hallgató elbeszélését, a Gonosz éppen oly módon működik a legszívesebben és leghatékonyabban, hogy az embereknek kedves ideálokat, eszméket *idő előtt*, még mielőtt a megvalósítás valóban lehetséges lenne, néhány hangadó szájába adja, rátűzi valamely mozgalom zászlajára – és ezzel örökre lejáratja. Izgalmas gondolat, hát nem? Tudjuk, hogyan csügg az ártatlan ifjúság ilyféle gondolatokon, főleg, ha azokat egy elfogadott tekintély mondja ki… Hát persze hogy csőstül rohantak a szemináriumaira, még amikor a hidakon nem lehetett átjutni, akkor is átmásztak az autókon a hallgatói, csak hogy odaérjenek az ő órájára, miközben az egyetem amúgy kongott az ürességtől… Mert ugye ráadásul még valahogy lelke is volt a megboldogultnak!
Lélek, úgy rémlik, erről már volt itt szó ma, csakhogy mi az, hogy lélek? Az eszmetörténet kénytelen foglalkozni ezzel is, bár ennél bonyolultabb és zavarosabb história nincs is
az emberi gondolkodás egész történetében.

Egymást öldökölték teológusok meg filozófusok, természettudósok és nagytudású rabbik, misztikusok és alkimisták, hogy egyáltalán van-e vagy nincs, hogy önálló létező-e vagy csak aspektus, szubsztancia-e vagy minőség, férfias vagy nőies, esetleg androgün jellegű, tudatos vagy tudattalan, nem ragozom. Nekem az a személyes véleményem, hogy a lelket mint olyat egy férfiellenes összeesküvés találta ki, és a körülötte zajló, mesterségesen gerjesztett polémia a legfőbb fegyvere annak a harcnak, ami azért folyik, hogy megdöntsék az ész, a logikus gondolkodás és a felvilágosodott tudat által létrehozott, hatalmas társadalmi és technikai haladást produkáló, szédületes iramban fejlődő modern világrendet. Amit, kár lenne tagadni, mi, férfiak teremtettünk meg négy-öt-, esetleg hatezer évvel ezelőtt, amikor létrehoztuk az első városokat, megépítettük az első templomokat, feltaláltuk az írást, a jogrendet, a pénzt, a feleslegtermelést, a munkamegosztást, az első gépeket – sorolhatnám napestig, de nem sorolom, mindenki tudja, miről beszélek. Újabban egyes nők mindezt ‚második valóság'-nak nevezik, amit a férfiak hoztak létre az emberi lelkek otthonául szánt isteni teremtés (az ‚eredeti valóság') helyébe, hogy a nőket belecsábítsák – anyaságuknál (azaz gyermekféltésük grabancánál) vagy női hiúságuknál elkapva őket – a felkínált kényelembe (barlang vagy fűkunyhó helyett takaros vályogház vagy kőház vagy palota, *mondd, te kit választanál?…).* Ez az úgynevezett ‚második valóság' egyfajta Gólemként értelmeződik mint a mi rémteremtményünk, alias Frankenstein fia, akit apja felcipelt a tetőre, hogy *belecsapjon a villám* és életre keljen; ő fog majd eljönni, hogy bosszút álljon a teremtőin, *az ő keze mindenek ellen és mindenek keze őellene…* Ezek szerint az elméletek szerint a férfiak kompenzatorikusan, hatalomvágyból, kompetencia-igazolásul vagy unaloműzésből hozták létre mindazt a sok szörnyűséget, amit mi történelemnek, kultúrának és civilizációnak szoktunk nevezni… Igen jellemző módon, mostanában elterjedt egy helyre-kis toposz a (főleg nőnemű) kultúrantropológusok körében, mely szerint az indián férfiak azért találták ki a tollakat meg a tetoválásokat, hogy legyen mivel agyoncsapniuk és valahogy legitimálniuk a rengeteg szabadidejüket azalatt,

amíg az asszonyok gyűjtögetnek-őrölnek-szárítanak-kevernek-vízhordanak-főznek-mosnak-fonnak-szőnek-varrnak-edénykorongolnak-kosárfonnak-sátorlapnemezelnek-szülnek-szoptatnak-gyerekdajkálnak satöbbi, satöbbi;

és míg ők napokig díszítik a dárdáikat mindenféle faragványokkal és festésekkel és színes tollakat erősítenek rájuk, hogy kellőképpen impozáns legyen rituális halfogó kivonulásuk a patak felső folyására (amely dárdás-szigonyos módszer gyakorlati eredménye a nullához közelít, de természetesen nem is ilyen alantas célt szolgál…),

addig az asszonyok már rég dugig töltötték fonott vesszőkosaraikat a zúgó alatt és mire a hős férfiak fáradtan és üres kézzel, de változatlan méltósággal visszatérnek, a készre sült halvacsora ínycsiklandó illata fogadja őket –
…egyszóval a felesleges férfiakról terjedő eszme, mint tudjuk, már a férfinem kihalásáról álmodozik („*Védett férfiak*" és a többi), mert a fiúgyerekek nagyobb mortalitása, az anyai valóságban való idegenségük, a női-növényi ivartalan szaporodás lehetősége (egyfajta szűznemzés még állatoknál: egyes hüllőknél és rovaroknál is előfordul!), a férfinem militáns, ön- és közveszélyes irányultsága, agresszivitása és önpusztítása mind efelé mutat, ismerjük jól. És most már a gyakorlatba is átviszik a ‚lélek forradalmát', ahogy ők nevezik: anyaként megtanítják a gyermekeiknek, hogyan szabadítsák fel magukat a ‚férfi-terror' alól a rock- meg a popzene segítségével, a bulizás segítségével, ugyanők elfoglalják jól kipárnázott helyeinket, bebizonyítják, hogy mindent tudnak, amit mi tudunk, és mi semmit abból, amit ők tudnak (s ez szerintük maga az élet: a lét átélése, a valódi, adakozó anyai szeretet, az igaz szerelem ésatöbbi, ahogy ők gondolják). És lássunk csodát, Irene Papas áll egy filmben a kandalló (egy férfi által épített palota férfi által tervezett és épített csodálatos kandallója) előtt és a következőket bírja mondani: „*A nők hamarosan mindent átvesznek a férfiaktól, mindent ők fognak csinálni, a férfiaknak nem marad más, mint szeretni őket, annyira szeretni, hogy belehaljanak a szerelembe… és így kihalnak a férfiak, csak a nők maradnak – kihal az egész férfinem*"… Hát így. Így gondolják ők. És így is tesznek. Ezek a nők (és férfiak, teszem hozzá, mert sajnálatos módon férfiak is csatlakoznak hozzájuk, valami zavaros lélek-ideától vagy inkább egyfajta modern, érzelgős animizmustól hajtva),
ezek a *sötétben bujkáló ellenforradalmárok*, már elnézést az allúzióért, vissza akarják hozni a civilizáció előtti zavaros és súlyos időket, az egzisztenciális kiszolgáltatottság, a vérverítékes munka, a durva ösztönök, a babonás hiedelmek és a sötét tudatlanság uralta törzsi, többnyire anyajogú társadalmak és előzményeik szörnyű korát, amit épp a lélekről elnevezett animista hitrendszerről ismerünk fel. Hát talán mégse kellene mindezt a zagyvaságot elfogadni a mi felvilágosult korunkban, amit olyan fáradságosan küzdöttünk ki a sötétségből, ugyebár? Így hát a lélek fogalmának a puszta említése sem igazán kívánatos a mi köreinkben (mondhatnám azt is, hogy van némi kockázata), nemhogy pozitív értékelése vagy pláne egy lélek-uralta világrend propagálása, főleg a mi túlérzékeny, szinte betegesen fogékony hallgatóságunk körében. És ő, a mi kedves, korán eltávozott kollégánk és barátunk éppen ezt tette. Tudtuk mi ezt, mint említettem – de mégis mit tehettünk volna?… Mások talán úgy látják, egy ilyen ember *vagy angyal, vagy gazember. Az önmagam iránti tiszteletből* én inkább *úgy tekintek rá,*
mint angyalra…

És így természetesen nem bántottuk, amíg konkrétan ő se bántott minket. Ki tudhatta, hogy önmagát fogja bántani?… Meglehet, egyszerűen csak művészlélek volt ez a mi kedves kollégánk és barátunk, és *„a legértékesebb életet élő emberek félnek legkevésbé a haláltól"*, ahogy a mi derék Kantunk állítja. Talán még írt is titokban, hiszen az ember legfőbb rendeltetése az igazság felé vezető úton, szellemi-lelki vizsgálódásai közben az alkotás, amely a művész saját, személyes nézőpontját fejezi ki, miközben arra törekszik, hogy minél inkább önmaga legyen… Ez mind igen szép, kedves egybegyűltek, igen dícséretes törekvések ezek, és mi igenis nagyra becsüljük az emberi élet ezen különösen cizellált megnyilvánulásait, mert, ahogy mondani szokás, *„az élet a lét legtökéletesebb kiadása, az élet legtökéletesebb kiadása pedig az egyéniség"*, és különösen szembeszökő ez az igazság az eszmék történetének fényében, amely fényben jól látható, milyen borzasztóan egyhangú és alantas és triviális volna az egész emberi létezés, ha a mindinkább kifejlődő és ezáltal egyre elkülönültebb személyiség nem venne magára egyre bonyolultabb mintázatú ruhákat és a kivételes szellem nem vállalná egyre veszélyesebb utak bejárását, kockáztatva, hogy nem tér vissza onnan, a világ általa felfedezett végeiről, mint szegény Nietzsche, soha többé. *Talán* ő is *csak meg akart menekülni, és hirtelen árulónak, nagy bűnösnek érezte magát, amiért önmagát mindenki mással és egyben az élettel is szembeállította.* Igen, mi, szegény hivatalnokok, akik a rend és a poros egyhangúság hűséges szolgái vagyunk, akiknek tulajdonképpen a mindenkori rendszer iránti rendíthetetlen lojalitás az egyetlen igazi értéke, nos, titokban mi magunk is áhítattal csüggenénk (akár a szegény lelkes diáksereg) az ilyen prófétai hevületekkel és gondolatteremtő, kicsapongó mámorok képességével megáldott vagy megvert tanártársunk beszédein,
és tulajdonképpen nagyon sajnáljuk, hogy nekünk nem szabad, nem lehet ott ülni a sötétedő szemináriumi teremben vagy az ő poros és méltatlanul szegényes szobájában este, amikor arra készülődik, hogy megszólaljon és tündöklő szavaival ezt az odút (mert odú, méltatlan és igazságtalan odú az, kérem szépen), szóval hogy ezt a piszkosüvegű ablakokkal és rogyadozó furnérpolcokkal keretezett lyukat, megszólalván, a szellem legragyogóbb szentélyévé avassa; mert *a zsenit, bárhol tűnjön is fel, vagy megfojtja környezete, vagy ő uralkodik felette; az emberiség virágának számít, mégis mindenhol csak bajt és zűrzavart okoz. Mindig elszigetelten, magányosságra ítélve tűnik fel, és mindig hajlik az önmegsemmisítésre; mindazt az elszemélytelenedési hajlamot mutatja, amely csakúgy felveheti az istenné válás, mint az önmarcangolás lehetőségét. Minél inkább „befejezik" önmagukat az ilyen emberek, életük és életművük is egyre inkább a feloldódás felé mutat. Egy megsejtett távoli lehetőség felé törekszenek, amelyet*
már nem lehet
emberinek nevezni –

és hát, nos, íme bevallottam, hogy is állunk mi az ő fajtájával, ugyebár, és mégis, legyenek belátók, he-he… mégis hogyan lehetett volna rábízni többet, mint az ő néhány rajongó diákját? Hiszen nem lehetett, és most sem lehetne, bármilyen szomorú is ez, végeredményben, ugyebár. A sorsa és az erényei – nos, ismerjük őket. Nem mi, és személyesen én sem tehetek róla, hogy ez lett belőle. Mi itt építettünk valamit, ugyebár, egy egész ország, a fél világ építette. És még ha falakat építettünk is (mert mi mást is építhetnénk? – kérdem én), nem lehet mindezt csak úgy lerombolni, merő szabadságvágyból vagy igazságérzetből. Hova jutnánk, kérem, ha ezt megengednénk? És ne higgyék, hogy csak erről van szó. Mi szakmai fórum vagyunk, azt tanítjuk, amit mások megértettek, áttanulmányoztak, leírtak, átadjuk a hitelesített tudás és a tudományos munkálkodás eredményeit. Vannak, akik másképp vélekednek erről. Szerintük magát a gondolkodást és a tudásszerzés képességét kellene kinevelni, kinöveszteni, nem romlott ismeret-konzerveket föletetni a szegény éhes ifjúsággal. Ön- és világismeret, szajkózzák egyesek, nincs más, nem is kell más. Amit mi tanítunk, merő métely. Azt mondják ezek, csak hogy szétverjék a mi elveinket, hogy *„azok az emberek, akik létező társadalmi formákhoz igazítják megvalósítandó igazságaikat, olyan lényekre hasonlítanak, amelyek szárnyakat kaptak, hogy repülhessenek, szárnyukat mégis járásra használják."* *„Gyökerek és szárnyak"*, dalolják szirénhangon, *„a szárnyak zenéje"*… És ráadásul még Ágostont is a fejünkhöz vágják, hogy lám és *„íme, összevissza csavarognak az emberek, hogy megcsodálják a hegyek csúcsait, a tenger iszonyatos taréjait, a folyók roppant kavargását, az óceán tágas tereit, a csillagok futását, de magukra ügyet sem vetnek."* Pedig *„Minél mélyebben megismered az életed, annál kevésbé hiszel a halál pusztításában."* Így hát szerintük csak ezt a két dolgot kellene tanítani, ezeket is összefüggéseikben, önismeretet és világismeretet, mindenféle tantárgyi felosztás és megkötések nélkül, átjárható és holisztikus módon, épp csak más-más szinten, az óvodától a doktorandusz-képzésekig. Pompás, ugyebár? Lehet, hogy valamikor lesz valami hasonló, ha megérjük. De akár igazuk van, akár nem, az egyetem, a mi egyetemünk az utolsó mentsvár, a világegyetem képe és hasonlatossága, és ha nem őrködünk a rendjén lankadatlanul, menthetetlenül szétviszi a káosz, azok a sötét energiák, talán tudják, miről beszélek. Sötét energia, ez jó, he-he. Meg fekete lyukak. Ezzel van tele az egész mindenség, hát nem látják? Itt rendnek kell lenni, mert huss! szétesik az egész kóceráj. Véletlen és szabadság, a ‚szellem szabadsága', no nem, ez nem helyes, ez nem igaz. ‚Amint fenn, úgy lenn': a szellem éppúgy nem szabad, mint a magunkfajta egyszerű, dolgozó emberek, bár ezt eddig nem volt szabad kimondani, ugyebár, de hát nem is úgy kell érteni…
ismerik ezt a kis bökverset biztosan,
„szabad vagyok, mondta a majom a rácsnak, én nem, mondta a rács, engem majmok közé zártak",
nos, ha kell, még a rácsokat is (ha azok biztosítják a kis szabadság-morzsákat legalább), amíg még megvan a rács legalább, addig azt is mindenáron meg kell védeni, és mi meg is védjük… Akár azon az áron is, hogy egyeseknek úgy tűnik, minha aludnánk, és mindenképpen
fel akarnak ébreszteni bennünket…

> Dehát az egész emberiség alszik, könyörgöm, mindnyájan horkolunk homályos múltunk és bizonytalan vágyaink, szép kövér tudattalanunk és hitványka tudatunk degeszre tömött hátizsákjával a fejünk alatt, mindaddig, míg a talpunkat nyaldosó tigrisek vagy a pokol lángjai fel nem ébresztenek bennünket. De az egyetem akkor is templom, még ha Bábel tornya is, az utolsó zikkurat, a tudás lehetőségének utolsó menedéke. *Amíg még vannak ilyen helyek, van remény. Erőt adnak kimenni* ***az alacsonyhomlokúak közé –***

Ekkor hirtelen, mintegy az utolsó szavaktól kocsonyává dermedt levegőben, heves turbulencia képződik, és a sértetten hátráló egyetemi tótumfaktum mellé, majd egyenesen eléje odafurakszik egy vaskos alak ronggyá ázott vastag, kockás flanellingben, sáros és kopott farmernadrágban, reszkető kézzel megragadja a mikrofont, majd elereszti, kezefejével megtörli a vizes arcát és az orrát, és mint akit kergetnek, érdes hangon, izgatottan beszélni kezd,

> „bocsánat, muszáj, ismertem az építkezésrül, a ‚tanár úr' kijárt megnézegetni, hogy' áll a jövendőbeli otthona, amit már kiutaltak nékije panellakás gyanánt, konkrétan tutta, mellik az, és szóba elegyedett velem, egyszerű kétkezivel, ami ugye nagy megtiszteltetés, mer' bár én proletár vagyok vagy mi s itten az én diktatúrám vót vagy mi (esztet mon'ták folyton a fejtággíttókon, meg hogy funda-micsoda, valami fundamentális demokrácia talán? – hogy hogy gyün ez össze, asztat én nem tom, nem vótam jósnő az ÁVH-n, csak eccerű ember, a többi emberek meg csak úgy hítták a dolgot, demokratúra, meg hogy odaki valami katasztrojka készülődik, én ezeket sose bírtam főfogni ésszel), éneke'tek is róllunk, ‚világ proletárjai, mi lesz veletek', de bármi lesz is, akárhogy is van épp, proletár vagy munkavállaló, én mégis csak ugyanollan kétkezes dógozó ember vagyok, amillenek a szüleim is, akikrül follton úgy láccik, hogy mink vónánk a ‚másikok', pedig igazábul az ‚egyikek' vagyunk… és ugyanolyan szegényen is éllünk, hogy épp csak van tető a fejünk fölött meg megvan a betevőre való meg a sörre, s illenformán, tőzsgyökeres szegényemberként csak asztat tudom gondúni, hogy egy egyetemi tanár az egész másikfajta ember, az tüllem sokkal fellebb van, még ha ollan kicsike meg gyengécske is, de azok az okos szemei meg a beszédje, az csak egy úré, nem is tuttam vóna elvtársnak nevezni, hijába hogy úgy kéne, meg tán ténleg azok is vótunk, amennyire nékem láccott, mer' bár a tanár úr nem vót párttag, de szegénynek szegén' vót s egy csöppet sem vót rátarti, barátkozott még véllem is lám meg a bótossal,

alig akartam elhinni, hogy ugyanabba a bótba vesszük a parizert (a bótos meséllette, hogy meghótt)

s akkó ez az úrféle még szegényebb is vót tüllem, mer albérletbe lakott egy kis régi házba Rákospalotán a csalággyával s már igenyest szűken lehettek ottan, mer olljan nagyon örült ennek az új kéglinek ott a panellházba, amit én építettem a két kezemmel e, szintrül szintre, s ahová ü sokszó kigyütt estefele, ahogy montta, ‚kiszellőztetni a fejit', és ottan ténleg vót nemhogy csak szellő, de bizon még széll is, főleg ahogy egyre magasabbra nőttek az emeletek s a darunak egyre fejjebb kellett hozni az én kiskályhámat meg a lócámat, ami napközbe odale vót e, a ház tövibe, a csupasz födön, de amikó asztán a többiek elmentek a műszak végin, én akkó ottmarattam őrnek a legfelső kész szint tetejin s eccer (mikor még viszonlag lent vótunk) a tanár úr is főmászott s én attam neki a kajámbú s igen jó vót ottan a csillagok alatt együtt vacsorálgatni meg sörözni meg beszégetni a világ dógairól s néki is ugyan jól eshetett ez, mer másnap hozott egy verset, amit errül az estérül írt vóna, elhosztam, tessék, föl is óvasom, ha megengedik, ezzel emlékezek én őrája, szóval így van ez a vers, megpróbállom szépen e'mondani:

„Úgysem hiszitek el: erős északi szél fújt, olyan farkasos, majd' elvitte az épp összerakott első emeletet, s egyszer a daru a szélostromolt / tető-padlóra kirakott egy kályhát (vaskályhát vaskéménnyel, igazit) / a higanygőzlámpás házikó mellé, mely világít / azoknak, kik éjjel építenek; akkor egy munkás jött fával kezében" (ez én vónék itt, képzejjék csak el)… *„szépen lerakta és ahogy szokás, a fölizzó kis kályhába begyújtott, aztán leült a házikó tövébe / s a vad szél fújta félkész-ház-tetőn / duruzsoló kályhája parazsánál / kirakta esti elemózsiáját / és falatozni kezdett jóízűen: kenyér, szalonna, sör – s közben az óriás daru lámpái kialudtak"…*

– na szóval így vót ez s én ezér monttam ollyan nagy bátran, hogy elvtársak vótunk mink, meg tán még barátok is lettünk valahogyan, mer ollan egyformássan gondókottunk a világrul, hogy mi van itt meg minek kéne lenni, s hogy mér van az, hogy sehogyse nincs pont az, amit mindenki szeretne, hogy legyen, legalábbis az a mindenki, aki én vagyok meg ü is meg az az összes többi emberfélle,
akit csak ismerek;

s hogy az is hogy’ lehet, hogy akiket nem ismerünk mink meg a többiek, azok valahogy eldöntik, hogy mi legyen nékünk jó s az minékünk folyton csak rossz, és amennyit tudunk a világrul, ez mindig is ugyanígy vót, kivéve netántán amikó’ még az erdőkbe meg a tágas rétekbe bóklásztunk s mindenki azt csinátta, amit úgyis szeretett csináni, ami jó is vót meg ippeg kelletett is… Asztán eccer valakik aszt montták, hogy dógozni köll, s rögvest meg is vá’toztattak minket e, hogyhát robotójjunk, mint valami rabszógák, valamiér, amirül halványlila gőzünk se vót s megmondom az őszintét, máma sincs, pedig párezer év is e’ment így s mink csak gürcölünk egyfollytába valami dógokér, amikből nekünk csak az ajja jut s annak sincs semmi értelme. Azér’ nincs értelme, mer’ nem leszünk tülle bódogok, csak asztat hisszük, hogy maj több lesz s akkó haj de nagyon hepik leszünk, de akkó meg még több kéne s ennek sosincs vége,

penig régen a kevéssel is jó’ e’vótunk, megfértünk egy kis házba is, de hányan is ugyan, még emlékszek, mennyit ‚bomlottunk’ mink, gyermekecskék (nanó szólt reánk ekképpen sokszó, ‚ugyan ne bomojjatok má’) papóék kis nyárikonyhájába meg a fészerbe s emlékszek, hogy s mint szaladoztunk mindég s kergetőztünk meg hengergőztünk a szép virágos legelőbe s a jó szüléink meg csak mosologtak reánk, mikó csatakosan elékerűtünk s nem haraguttak még a komiszságainkér’ se nagyon s egymásra se vicsorogtak, mint manapság szokják a farkasok. A nagyanyó meg a papó pláne, tisztára mint a gerlicék, de hát ük azt csináták egész életükbe, amit a főd meg a nap mondott nékik, hogy mikor mit meg hogy’ köll, nem parancsót nekijek ugyan senki, azér turbékótak annyit, gondolom én. De ük valami maradvány vótak vagy csökevény vagy hogy mongyák, mink meg ugye haladó emberiség vagyunk, mink follyton-follyvást csak megyünk, sőt futkozunk valahova (pedig a tanár úr azt szokja mondogatni, *‚valami vagy van, vagy megy valahová’*, nahát mán ebbül is láccik, hogy mink igazábul nem is vagyunk),

mink follyton csak haladunk és follyton építünk valamit, ezeket a randa szürke betonkockákat meg a szocializmust is csak építettük egyfolytába, a cucilizmust, ahogyan mifelénk mongyák, a cucli-világot, amibe mindenki egyforma bőgőmasina purdé, aki addig bömbölészik, amíglen állam-apuka a szájába nem tömi

a mákos-tejes cuclit,

tudjják, vadiúj házgyári lakás meg Trabi meg telek meg hűtő onnét a szomszédbó, ahun minden tejjel-mézzel no meg mákonnyal folyik szintén, bár esztet mifelénk tagadni szokás, főképpen a tejet meg a mézet, a mákony inkább mehet, még ha azelőtt a vallásra montták is a nagyfejűek, hogy a nép mákonya, csak mer' akkó még nemigenyest ismertük a reklámot,

ámbátor ük arra kifele (ahova mink hosszú tömött sorokba özönöltünk hűtőér' meg sparherdér', s ahonnét minden átkos dolog *begyűrűzött* illesformán), ottan nyugaton – egyesek asztat sugdossák – ezek má' *a szakadék szélin állanak* állítólag, de hogy *mink meg egy lépéssel előbbre vagyunk, felettünk a béka, előttünk az özönvíz*, s így mink most mán nyugottan várhassuk a legeslegjobbat, mer' rosszabb má' nem lehet, eccerüen nem tud lenni, esztet nem én mon'tam, bocsánat, esztet csak úgy mongyák mások, akik szintén mink vagyunk, ha értik. S bizon a tanár úr is úgy montta valahogyan, hogy ha mán minden elromlott (furán szokja ezt kifejezni, hogy *„minden-egész eltörött"*, hát ez nem tom honnét való, de egész jó arra, ami ténleg van), szóval hogy ha már ollan régóta rabszóga az ember gyereke (nem igazán tunni ugyan, kiknek a rabszógája, de azok aligha lehetnek szintén emberek, ha ilyen gonoszok, mer aki emberbő' van, az úgy alapbó' inkább csak jó, a tanár úr is esztet mondogatta follyvást, ‚az ember jó, csak az urai rosszak'),

szóval ezér' csak heles vót, amit Lenin elvtárs akart vóna, hogy a szegények dobják le a láncaikat és mindenki legyen eggyellő meg tesó is, egészen ollyanformán, ahogy a templomokba' is tanítsák, mer' bár én nem szokok illyen helyekre járni, de másoktól tudom, hogy illyesfélléket beszél ottan a pap is, meg hogy szeressük egymást gyerekek, na ezt kellett vón valahogyan nyélbe ütni. Meg hogy csak keveset kelljék gürcőni (dógozzanak a gépek, ha mán ilyen rusnya dógokat találunk fő') és a többi időben legyünk bódogok, eccerüen csak bódogok meg szabadok vagy hogy, csinájjuk asztat, amit szeretünk, éjjünk szeretetben meg szerelemben, no, az kéne még a legjobban. Ahogyan az a Maxi-Gorki nevű író leírta (kötelező olvasmány vót az iskolába vagy tán a foximaxi szemináriumon, onnét emlékszek), leírta az élletet, hogy az millyen színes meg érdekes, mer' mindig történik benne valami és az ember abbó' tanul a legtöbbet, ami megesik vele abba az igazi életbe…

S mink csinátuk is, ahogy tuttuk, lelkesen jártuk a kijelölt utat, úgyhogy mára mán el is danászhassuk akár: *„lenini út, hát végigmentem rajtad én”*… Na és mostan?… most asztán honnét tudhassuk, hogy merre van az arra, mikó mán a vörös csillagot is leszették az égrő’, vagy a toronyró’, fene tuggya… jó magason vót és ha kicsi vót is, azér világított rendesen a nagy ködös sötétségbe is, ha eccer az vót mindíg, s külömbenis a vörös a vér meg az éllet színe s így asztán nyugottan gondóhatta naggyábó mindenki, hogy mostan mán örökkétig ott lesz… Valami nagy kőtő még meg is írta, tanútuk annó, hogy *„ameddig ember néz az égre, vörös csillag lesz a reménye”*, vagy valahogy illesformássan, s még a csillagászok is úgy mongyák a tévébe’, hogy a kis vörös törpecsillagok élnek a legtovábbig, szóval szinte örökké… Ezek meg aszonták, csak megstírölik, nem rozsdás-e nagyon, hát naná hogy rozsdás vót ennyi nyá’kás-ködös év után, mikor asztat se tudhattuk, merre ne nézzünk… Hijába monták, hogy fel a fejjel, hát ottan se láccott semmi se, penig mink, ahogy az öntudatos győzteseknek illik, jó’ ki is húsztuk magunkot, miközben minket meg jó’ *tőrbehúztak*… Penig ,a jó ügy érdekébe’ mink szót is meg hűséget is fogattunk s a fejlett tudatunk miá megtettük még asztat is, hogy hajnalba’ sarkig tártuk az ablakot a szmogos uccára s nekiálltunk reggeli-tornászni a rádió vezényszavára, hogy aszongya „Álljanak a falhoz és emeljék fel mindkét kezüket”, azóta is így állunk a falnak s gőzünk sincs, hogy közben a hátunk megett nem tesznek-e a helyünkre csilibili robotokat, vagy eccercsak maj’ mink válunk egészen robotokká kiberelvtásaink keze alatt, akik osztán jó’ kupán billentenek, ha nem sikerül eléggé gyorsan kikupálónni ebbül az elmaradozott emberfaji mivótunkbul. Félős, hogy ha így mennek a dógok, még emberevők leszünk a végin mink magunk is, mint a viccben,

,- Vannak köztetek kannibálok? - Nincsenek, tegnap ettük meg az utósót’,

ezer bocs meg egy anyamedve, de hát véllünk mégis mi légyen most mán? és itten nem róllunk van szó csupáncsak, balul elsült kétkezesekrül, hanem amerre a szem ellát, róllunk földlakókrul úgy átalljába (egynehány napoldalasat kivéve), akiknek ezek valamikó kalácsot ígértek, azt montták, tik csak dógozzatok, maj meglássátok, hogy az élet szép, mink meg úgy szótfogattunk, hogy ha *egy percig nem figyelünk oda,*
máris dógozni kezdünk,

viszontag az élet mégse lett direkte ollyan édes, ahogy montták, mint a kürtőskalács, mink meg nem is ettünk még ollyat, oszt halványlila gőzünk se vót, hogy az se fenékig cukor, sőt igazábul *„belül lyuk, kívül máz, nekünk meg mindig csak a lyuk marad. Barátom, hát kürtőztesd magad”*. Kürtöztessük is mink, csak mán szakad a cérna, mer’ mindég csak a nesze semmi fogd meg jól, csupa jó tanács a jó kalács helyett, tele vele a pallás (ha ugyan le nem söpörték a nagytakarításkó, ami régen ki- vagy beszógátatás vót, vagy hogy is hítták)… Hisz’ most mán azt se nagyon tudhassuk, hogy *mit hoz még a múlt*. Mer’ hijába voltak azok olyan nagyokosok meg nagy szellemek vagy igyenest ‚Maha Atmák’ vagy mik (Lenint hítták így Indiába vagy hun-e), túl sok vót köztük a *komcsi indíttatásbul e’követett személ*,

oszt hijába is gondóták, hogy amit kitanálnak nekünk e, hogy eggyellők legyünk meg ilyesmi, az nékünk csak jó lehet, ük is csak emberbül voltak s túságos nagyon akarták ük esztet a dógot, a világfórrada’mat vagy mit, s nem bírták kivárni, míglen az idő beérik hozzája. Mer csak rágyütt vón az emberiség magátul is elébb-utóbb, hogy ez az egész el van fuserálva s valahogy másképpen kéne a dógokat csináni, hogy ne legyen ekkora ménkű nagy küllömbség egyik ember s a *másik ember* között, aminthogy valójjába nincsen is, csak valakik ezt akarják elhitetni mivélünk.

Penig az idő csak afelé ment, hogy beérjen a vá’tozás és hozzá elég sebesen, s vótak, akik látták, hogy na még csak egy kicsi kell s akkó… *„mert fődünkön az idő érik”;*

dehát csak e’vitte üket a nagy fene akarás meg a sok gonosz tanácsadó, az ég tuggya miféle nem-emberek, csupa rossz felé, de még millyen rosszba!… Az ember meg se érccse, hogy mér csúszik minden férre; hogy bárki bármibe kezd, hogy valami újjat vagy jófélét kigondújon, az mind elromlik rögvest… Talán tán azér van ez, mer – aszongyák - *„az igazságot megtanáni gyerekjáték ahhó’ képest, amillyen nehéz utánna mindég e’titkóni”*…

E’ hát nem is megy rendesen úgy átaljába. S ezér asztán ténlegesen úgy szokik lenni, hogy *ami elromolhat, az el is romlik, és ami eccer elromlott, az elromlik még eccer.*

De még *ami működik* egyátalába, *az is csak titkója, hogy milyen rossz is tud lenni*…

S pláne amit az ember tákol össze, aki csak szeretne istennek láccani, de sehogy se bír, hát az persze hogy mind romlandó. S énnékem nagyon úgy néz ki, mostanra má' maga az ember is romlott lett, mint az egérszaros büdös hús, mán elnézést, amit a legjobb vóna kidobni – s ki tudhassa, nem kerülünk-é mink magunk is a kukába a sok csilibili ócskaság mián, amit összekontárkodtunk, nem visznek-e az újrahasznosítóba, *szemetet szemetért*? Úgyhogy ha mégse halunk ki momentánul, mink meg az összes többi emberiség cakli-pakli mint a dínók annó, hát akkor még örű'hetünk is, hogy éllünk valamelyest, s ugyan *ez se jó, az se jó, de ha nem jó, úgy is jó… Langyos a sör, de nekünk*… tulajdonképpileg… még a mi János királyunk is jó lett vóna, mink még szerettük is, ha netán emlékszenek, szinte mindenki kedvellette, aki halandó szellemű volt errefele, csak mindig vannak, akik nem… még ü maga is montta a Roj Medvegyev kérdésére, hogy kik támogassák: *"Kilenc és fél millió magyar, a többi ötszázezret pedig kötelezi a pártfegyelem"* – szóval *„jó király lett vóna, ha nincs görbe dóga sok"*, meg ha megérti, hogy *a szél mindig szembe fúj, ha visszafordulsz, akkor is*, és hogy *ha a gyík farkáról levágják a gyíkot, nem nő vissza többet* – bizon' akár jó is lehetett vóna, ha nem terjeszti el a csukaszürkeséget a szép csiricsáré színek helyett, meg ha nem fél annyira, hogy körbeveszi a gonoszság tengere s nincs máshova meneküjjön a népével eggyütt, mint a nem-levésbe, a krumplilevésbe… Mindig *túl nagy vót a főhajtás,* hát tán azt gondóta szegény magába, hogy ha az egész mán úccse nagy meg egyenes, hanem csak törpe meg görbe, akkor mán jobb a gödörbe, ottan legább nem tuggyuk ebek harmincaggyára szórni az írmagunk… vagyis hogy jobb elbúni egy egérlikba, mint kiláccani, hogy aztán mindenfelő' ránk uszújjanak, jobbrul is, balrul is… *„Gyerekek, itt lőnek! – De a mieink!"* – na most ez egy vicc vót, de sajna a vallóság is. A tanár úr is sokat beszé't valami ‚egérlyuk'-rul, nahát itten mink mindnyájasan pont ottan vagyunk, szürke egerek egy sáros egérlikba'. Penig „kristálypalotára méltó az ember", esztet mondogatta a tanár úr, s el is meséllette, hogyan is nézne az ki. Már nem emlékszek jól, csak hogy nagyon szép vót, amit mesétt. Mintha neveccségesnek montta vóna, talán magát vagy aszt az embert, aki esztet így kitanáta, pedig egy kicsikét se vót vicces. Tisztára mintha
a Paradicsomrul
meséllett vóna,

az örökkéten örökké ződ fáival meg a színes virágokkal s madarakkal, meg a mindíg vidám arcú emberekkel, akik sose nem hazudnak és tejjes szívvel szeretik egymást úgy igazibul, s egyfollytába csak dalokat énekűnek egymás szépségirül meg jóságárul. Ottan minden nap egy ünnep, úgy meséllette. Akármeddig is e'ha'gattam vóna… Igaz, ollyasmiket is mondott ezekrül a paradicsomi dolgokrul, amiket én egyátalába nem bírtam megérteni. Csak asztat éreztem, hogy szinte fáj a szívem-körülte, ollyan nagyon szép és szomorú vót. Egy illyen mondását le is írtam, megkértem, hogy szép lassan meséjje, hogy utó'érjem valahogy a körmöléssel. E'hoztam esztet is.

„Akkor és ott – így montta – *az élet mennyei fele valóban pontosan illeszkedett a lét félgömb alakú héjához, mint ahogy két teljes, összeillesztett félteke egyetlen ép aranygolyót alkot. Ám alighogy a kettő összeilleszkedett e hiánytalan megvalósulásban, a gömbbe zárt szellemek máris hasonlatot láttak csupán; a tömör csillaggömb vesztett súlyából, felemelkedett az űrbe, s arany gömbölyűségén tompán tükröződött a még le nem igázott dolgok szomorúsága.*"

Megnézhetik, le van ide írva. Illyeneket bírt ü mondani nékem. Hát az biztos tuti, hogy én tök hülye vagyok meg minden, de hát mongyák meg az őszintét, maguk értik esztet?… S akkó még ollyat is szótt, hogy olyik bolygó odaki az űrbe igazibul is tiszta ollyan, mint a Főd, csak ottan ténleg minden sokkal de sokkal jobb. Igaz, hogy kicsit másmillen lények lakják, mint mink, de pont úgy éreznek meg gondúkodnak, akárcsak mink, fődi emberek. Csak ippeg má' régestelen régen nincsen ünálluk semmiféle háborúság, de sőt pénz se nincs, ha jól emlékszek. Minden közös, így asztán alapbul megvan mindenkinek mindene, ami csak kellhetik. Autókázni akarsz? Ott állanak a szép tiszta és csöppet se büdös autók a téren, tán még röpűni is bírnak, fogod s beleülhecc s mehecc, amerre a szemed lát. Enni akarsz? Amikó' jó'esik. Többet uccse tucc magadba tömni, mint amennyi a hasadba fér, nem igaz? Eladni meg nem tod, nincs mér', meg nincs is kinek. Na?… Eccerű, hát nem? És közbe ollyan szép, hogy nem is lehet igaz… Talán nem is igaz. De azér' én a tanár úrnak minden szavát e'hittem, mer az mind ollyan tiszta vót, mint a színarany. Még amit azokrul a csodás kristálypalotákrul meséllett,

asztat is mind.

Mer’ valahó csak kell legyenek azok a nagy átláccó csarnokok a tisztára hang-nekű’ mozgó lépcsőkkel meg üvegliftekkel, ha ü asztat illyen pontosan le tutta rajzóni elébem. Csak hát ez egyá’talába nem vót neveccséges, inkább kicsit rémisztő – nékem legábbis. Mer’ hogy én egyátalába’ nem esztet akarnám. Ha éngem megkérdenének, hát én istenuccse nem akarnák mán illyen házakat, még palotát se, még gyémántbul se. Én mán nem hagynám magamat itten tovább atrocitá’ni. Én csak visszamennék nanóhoz meg papóhoz a kis házukba, oszt etetném a galambokat, simogatnám a macskát, tán még pipázni is megtanúnék, netán még mosologni is megintlen, vigyorogni, mint a vadóma, ahogy gyerekkoromba szokok nanó szerint. Ottan má’ csak azér’ is elkellenék, mer’ a házak arrafele mind beomlanak, oszt’ ha a gyerekek bémennek olyikba aká’ jáccásibul, aká’ mán kíváncsiság szempontyábul, hát az veszélles, én meg hát meg tunnám a kalibákat kicsit reparáʼni… Hát így, és bocsánat a sok szóér, meg hogy hívatlanul idefurakodtam, de hát én ismertem űtet, igen bizon, egész jóll ismertem, s reméllem, hogy hijába hogy meghótt, ü attul még hallotta ezt a szpícset s kivételessen somolyog most valahó itten, na nem ippeg abba a csicsás koporsóba, mer abba nem igazán vidámságos, dehát ű biztos tuti nincs is ottan, abba’ reménykedek, inkább valahó itt áll közöttünk e, mint Jézus az asszonyok között a sírnál (ahogy nanó meséllette mikó még ráha’ggattam a mesékre), szóval itten áddigál s jóll megmosolog minket, hogy mink ütet nem lássuk, penig ű lát s hall bennünket mind egy szállig. Hát esztet kelletett hogy elmongyam, bocsánat, és nagyon köszönöm a kedves türe’müket, hogy megha’ggattak egy magamfajta ‚elszabadult evolúciós zsákutcát’, ahogy a fejtággíttókon híttak mindig a nagyfejűk. Igen köszönöm.

A kövérkés, kerekképű, kissé borvirágos orrú középkorú pap, aki oldalt állt eddig (hol fenséges nyugalommal, hol enyhe türelmetlenséggel pirospozsgás arcán), most tiszteletet követelő, megfontolt léptekkel előre indul, kibújva hatalmas fekete esernyője alól (amit egy fiúcska tartott – sűrűn váltogatva elfáradt karjait – a tekintélyes személyiség feje fölé és aki most riadtan utánamozdulna, mígnem egy apró, parancsoló intés meg nem állítja),
és nem túl hosszú, de méltóságteljes hallgatás után, mialatt felfelé nézve a fenyegetően sötétszürkére vált égre *(„gyűl a vihar serege, még lila s már fekete”…)*, amelyből most éppen csak gyéren szitál valami mindent elnyálkásító nedvesség, valószínűleg egy
imát mormol,

ezzel mintegy azonnal megteremtve a kapcsolatot a fenti, szemünknek (most különösen) láthatatlan fényesség és az alanti (momentán különösen) érzékelhető iszapos sötétség között, és nyilván védelmet is kérve egyszersmind a mélység fenyegető szörnyei ellen,
amely védelmet máris megteremtettnek érezvén, lassú, nyugodt tempóban, olajozottan és anélkül, hogy körülnézne, összekulcsolt kezére szegezve apró szemeinek semmitmondó tekintetét, váratlanul belefog (a mindenki által várt, a koporsó leeresztését végre lehetővé tévő búcsúszertartás helyett) egy hosszasnak ígérkező, láthatólag kényelmesen előadandó beszédbe, imígyen:

Tisztelt gyászoló gyülekezet! Nem tehetünk jobbat, mint hogy itt és most máris köszönetet mondunk a Mindenhatónak, áldassék a neve, amiért ezt a csodás alkalmat megteremtette számunkra, hogy végre a Lélekről hallhattunk és még mondhatunk szavakat, legyenek azok bármilyenek, már ami a beállítódást és a színvonalat illeti. Csoda ez önmagában a mai világban még akkor is, ha egyesek úgy vélik, nagyon helyesen egyébként, hogy „vagy minden csoda, vagy semmi sem az". Így igaz, és ajánlom elmélyült megfontolásra eme bölcs szavakat is. Ám ez a mai alkalom valódi csoda, abból a fajtából, amit megint mások úgy fogalmaztak meg (elnézést kérek az esetleg jelenlévő finom érzésű hölgyektől az idézet frivolitásáért, cserébe roppant lényegláttató erejéért): „A csoda mindig ugyanaz: hullák seggéből liliomok nőnek"…, ami szinte teljesen olyan, mint amikor gyöngéd édességű középkori festményeken a tökéletes szüzek pórázra veszik a sárkányt, eme korántsem népmesei, hanem nagyon is valóságos szörnyetegét a lelkünkben lakozó árulásnak és bírvágynak, amely felmondja az Őrző magasztos szolgálattevését a hatalom és a kapzsiság kedvéért, mit sem sejtve arról, hogy mindez a hívság elenyészik és egyszer mégis kinő a tiszta, szűzies élet a fizikai létezés mohó és önző mocskából, és szelíd képe elindít bennünket az igazság és a valódi élet ragyogó útjain…

És ha megengedi a tisztelt gyászoló gyülekezet, ide idéznék még egy másik fényes bölcsességű meglátást, miszerint „Aki megismerte a világot, egy hullát fedezett fel". Mert nem Isten halt meg, ahogy Nietzsche őrületében feltételezte, hanem a világ, amely nem fogadta be Őt; mert írva vagyon: „felnőtt mint egy vesszőszál őelőtte és mint gyökér a száraz földből, nem volt néki alakja és ékessége, és néztünk reá, de nem volt ábrázata kívánatos", és mi nem is láttuk meg igazán az Atyát az ő Fiában, aki maga a Feltámadás és az Élet, és ezekért van, hogy az élet elhagyta e világot, bár Ő a világban volt és a világ Őbenne, a Mindenség Lelkében. A mi tagadásunk miatt a világ immár halott, és mi is hullák vagyunk, már elnézést, akik ebben a halott világban élünk. Hallja, akinek van füle a hallásra, mit mond a költő erről a hullabálról: …„csak mi járunk köztük álarcosan, álarcunk alatt forró könny folyik, álarcunkon a festett száj nevet, neveti halottak játékait, meg ne tudják a titkunkat – hogy élünk, még mindig élünk e nagy hullabálban, álarcunk alatt patakzik a könny s szívünkön szám van kinn a ruhatárban"… Az élet álmát álmodjuk mi, halottak, akik már halottan is jövünk e világra a fehérre csempézett hullaházakban, amiket tévesen szülőszobának nevezünk. A gyermekek első felsírása siratóének, reménytelen és kétségbeesett sikoltás a még meg sem született és máris elvesztett életért. Olyan vigasztalanul üvöltenek szegények, mint az elkárhozottak a pokol kapujában. Mert oda is jutnak, mert ***a lélek nélküli földi élet*** *egy pokol. Vagy inkább az* ***maga a pokol.***

Mert ***csak*** *a lélek, csakis „****a lélek az, ami megelevenít****", ahogy Jézus urunk próbálta beleverni ezt a legfontosabb igazságot apostolainak nem túl fogékony elméjébe. Ők sem értették meg,*
mi sem értjük igazán
mind a mai napig.

Ezért örülök ennek a csodás alkalomnak, ismétlem, ennek az isteni csodának, hogy itt, egy halott fölött (aki pedig nem is halott, hanem éppen hogy élő, aki már megelevenítettetett a Lélek által, hiszen én tudom – mivel eljárt néha hozzám titokban gyónni vagy éppen csak beszélgetni és pontosan most van itt az ideje, hogy feltárjam ezt a tényt, ami talán nem volt ismert eddig a jelenlévők számára, és kijelentem, hogy nem képezi gyónási titok tárgyát –, hogy ő teljes szívéből szerette Krisztust és vágyta, szomjazta és elfogadta a Szentlelket, és ezért tette nem megfutamodás volt, hanem a legmagasabb fokú szabadság elérésére irányuló isteni szándék tudatos megértése és végrehajtása),
hogy tehát én itt és most, megragadván e csodákkal teljes alkalom nyújtotta lehetőséget, magam is bátorkodjam néhány szót ejteni a Lélekről. Mert ahogy előző szavaimból is kiviláglik, a Lélek az, ami megelevenít, lévén a Lélek maga az Élet. A szeretet ***és*** *az élet, teszem hozzá, de közelebb kerülünk az igazsághoz, ha azt mondjuk,* ***a szeretet maga az élet****;* ***és*** *mindez a lélekben van, vagy még inkább* ***ez együtt maga a Lélek.*** *A mi csodálatos magyar nyelvünk tudja ezt (ahogy mindent tud, legalábbis szinte mindent), és ezért a pünkösdkor kiárasztott szubsztanciát a magyar szentírás-szöveg* ***Szentlélek****nek nevezi, szemben például az angolszász és germán bibliafordításokkal, amelyekben Szent* ***Szellem*** *(Heilige* ***Gest****, Holy* ***Ghost/Spirit****, aminthogy a szintén indoeurópai szláv nyelvekben is* ***святой дух*** *stb.) szerepel.*

Ám miközben mi esetleg – és látszólag – nagyvonalúan átsiklunk eme – szintén csak látszólag – apró különbségen, a háttérben ádáz csatározások dúlnak ebben a témában (elnézést a kifejezésért). Mert persze egyáltalán nem ugyanazt a szubsztanciát jelölik ezek a kifejezések és mindez egyáltalán
nem mindegy.

A Szent Szellem ugyanis nem a megelevenítő Lélek, hanem, ellenkezőleg, az elvont, rend-, séma- és struktúrateremtő isteni princípium küldötte lehet, az Atya teremtő szelleme, mások szerint a Fiú igazság-szelleme (és e kettő egybe is eshet); de akár így, akár úgy magyarázzuk, az mindenképpen elmondható róla, hogy absztrakt, élettelen és férfias jellegű dologról volna így szó, nem pedig a női természetű élet-esszenciáról, ahogy mi értjük ezt és amiről Jézus, a Földön járt Krisztus maga is mint a megelevenítőről beszélt. Az igazság ugyan szabaddá tesz, de élővé nem; és Krisztus éppen azért jött, hogy integrálja ezeket a dolgokat az általa bemutatott, számunkra kitaposott (elöljárt) Út segítségével: azaz egyesítse az Ő Szeretet-Útján az Életet (a Lelket) és az Igazságot (a szabadságra szomjazó Szellemet).

És most talán már értitek is, kedves hívek (elnézést kérek azoktól, akik e percben talán még nem azok), hogy ***amikor a Lélekről beszélünk, akkor az Életről beszélünk,*** *mindarról, amit annyira elnyomnak itt ebben a civilizációnak becézett horrorban, annyira eltapossák (vagy olyan cinikusan mímelik, oly szentimentálisan szájukra veszik, csak hogy mindenéből kiforgassák, lemeztelenítsék, megalázzák) itt a Földön, hogy már maga a Földanya is haldoklik a gonoszság szellemének egész halott üveg- és vasbeton-világa, a föld összezúzott és élettelenné tett anyagából fölhúzott törmelékfalak eme pokla alatt, ahol az élősködés és a hazudozás, a testvér-ember letiprása vagy haszonállatként kezelése lett a mérce. A lélek már alig él sebei közepette az ‚érvényesülés' és a versenykilátások mérlegelésének eme ál-mosolyokkal álcázott zombi-világában, belerántva és belecsábítva ebbe a – már a keletkezése pillanatában halott, merő látszat – férfivilágba.*

Mert a férfi elkapta a szűz lelket azonnal és egészen,
amikor testét
megnyitotta;

a bemocskolt szűz, a testi anyává tett lélek pedig szinte teljesen elfelejtette, hogy nincs mitől félnie, hogy maga az Élet vigyáz rá minden szépségével, vigyáz őrá és minden csodálatos magzatára, ahogy a fákra, a virágokra, a madarakra vigyáz millió kicsi tündérkéz féltő gondoskodása által. És így az anyák, gyermekeik féltésében, elfeledkezvén a Teremtés csodálatos rendjéről és az Élet bőségének hatalmas erejéről, becsábulnak a félelem-alkotta élettelen falak közé, mesterséges tetők alá, amelyek elzárják előlük az életet, és megtámadván, halálra sorvasztják bennük a lelket. És nem is akarok erről többet mondani. Mert innentől minden érthető, gondolom: miért a sorozatos lázadások a fennálló világrend ellen, és miért a nők harca a férfiak ellen, és miért olyan divatos manapság Mária Magdolna. Mintha a Lélek táncolna a feszület körül, mert „ott az egyetlen forrás és az igazság kútja". Jól figyeljetek: Mária, a szűz anya, az Éden újrateremtését jelenti. Mert ott, kezdetben csak ő vala ember egyedül, Ádám, és benne foglaltatott még világra-sem-jött ártatlanságú szűz párja, aki belőle lett; itt pedig a mindig-szűz anyában lett, benne foglaltatott a még világra-sem-jött égi ártatlanságú második Ádám, Krisztus, aki így megfordította az Édent és ezzel mindent jóvátett, ami ott történt.

Jól meg kell érteni, hogy mi az a bűnbeesés, ami ott ment végbe, és mi az a tudás, amiért az ember kitaszíttatott a tökéletesség paradicsomából. A fügefalevél a nemiségre, pontosabban a két nemre való szétválásra, a megrontottság szégyenére, az EGÉSZ-ség elvesztésére utal, de annak visszaszerzésére, a megvilágosodás lehetőségére is (Buddha); a csábító kígyó pedig a vénuszi/luciferi tudást hozta a szájában, amely tudás éppen ennek a gonosz dolognak a felismerése (mivel az a lázadás-szembekerülés, a dualitás, a nemek közötti vonzás-taszítás, a jó és rossz kettősségének következményeire vonatkozik).

„És mondá az Úr Isten: Ímé az ember olyanná lett, mint mi közülünk egy, jót és gonoszt tudván. Most tehát, hogy ki ne nyújtsa kezét, hogy szakasszon az élet fájáról is, hogy egyék s örökké éljen, kiküldé őt az Úr Isten az Éden kertjéből, hogy mívelje a földet, a melyből vétetett vala."
Tehát halandó és kétneművé hasadt lett az ember, megízlelte a halál rettenetét és a szaporodás örömét, és „átkozott lett a föld őmiatta, fáradságos munkával él belőle élete minden napjaiban"… Ezt az állapotot jött megváltani Krisztus, a Teremtő Atya Teremtő Fia. És ahogy ő Jézusként (elhagyván önmagában-teljessé, mindig-szűzzé szentült anyját), tökéletes ***kívül-lét****té válva élt itt emberül az elátkozott földön, örökre példát adott az isteni/szellemi útról mindeneknek; és kész volt arra, hogy vágytalanságában és félelem-nélküliségében, a szellem-ember abszolút, neutrális egész-voltában magához emelje méltó párját, a teljesség-tudatossá vált* ***belül-lét****et, a vágytalan és félelemtelen Lelket.*

Mindezekért nem a patriarchális hatalom által prostituálttá degradált főniciai papnő, hanem ez az egyenrangúvá tisztult lélek-társ valójában Mária Magdolna, a szellem leghűségesebb társa, tanítványa és tanítója is egyben. De hát mi emberből vagyunk mindnyájan, és szeretjük a titokzatosságot, és persze a lefüggönyzött nász-szoba, a derengő félhomály, ahol a ‚hyeros gamos', a szent nász végbemegy!… Itt még a Biblia is merő egy költészet, hallgassátok,

„Arany láncokat csinálunk néked, ezüstből csinált gyöngyökkel. Mikor a király az ő asztalánál ül, nárdusnak jó illata származik tőlem… Olyan az én szerelmesem nékem, mint egy kötés mirha, mely az én kebeleim között hál."

És az apokrifek,

nos, azok tobzódnak csak igazán a nászra készülő menyasszony földöntúli szépségének leírásában:

„Amikor odahajolt mosdani, látta, hogy arca olyan, mint a nap sugarai, szeme mint az Esthajnalcsillag, mikor felkél, orcája mint a magasságos mezői, ajkai, akár az élet frissen szedett rózsája" –

*és nem is csodálkozhatunk mindezen, mert a menyasszony (**minden menyasszony!) a menny szűze,***
(tükröm, tükröm, mondd meg nékem, ki a legszebb földön-égen? Te voltál az, szép királylány, senki sem volt szebb náladnál…),
***mielőtt** a valódi fénykincset, a teremtő szellem szférákon túli derengését összetévesztette – ő, az élettel teljes Lélek – annak földi/anyagi tükröződésével és lebukott érte a legalsó eónba, a halál világába (a Földre), ahol valójában a ‚külső sötétség' lakozik (ami persze belül van, mibennünk) és ahol a hatalom Oroszlánfejű Erője ellentmondást nem tűrő, s ugyanakkor csábítóan magabiztos (abszolút uralmat megjelenítő és feltétlen alávetést elváró) gesztussal tette mancsát a prédává lett, otthonát és tájékozódását vesztett, megesett fényszűzre,*
és ahonnan, sok csalódás és szenvedés múltán, megérlelődve a megváltásra, kimenti őt a vőlegény, hogy szent nászban egyesüljenek.

A vőlegény természetesen Krisztus, a menyasszony pedig ki más lenne, mint az anyagba zuhant, foglyul esett Lélek, aki szent kíváncsiságával már nem a Teremtő céljait, hanem az anyagban lakozó Gonoszt kell hogy szolgálja. És akinek majdani győzelmét e fölött az egós hatalom fölött egy oroszlánon tapodó, lélekmadarakkal körberöpült leányalak szimbolizálja. És aki felemeltetik, és újra szűzzé (lélekkel teljessé) tétetik, mert szüntelenül hívja,
várja a Vőlegényt fáradhatatlanul,

és a Vőlegény jő és lehajol hozzá: és Szellem és Lélek
‚egy test-egy lélek' lészen.

Így hát Jézus és Mária Magdolna nászáról, esetleges gyermekükről, gyermekeikről fecserészni – nos, mindez divathóbort, de mint minden ilyesmi, tartalmaz valami igazság-magot. Némelyek azt gondolják, hogy eme nász itt, az anyagi-fizikai világban, a történelmi valóságban ténylegesen lejátszódott. Mások meg éppenséggel azzal állnak elő, hogy mindez egy alaposan megtervezett és többé-kevésbé elfogadhatóan kivitelezett genetikai program része. Szerintük Ádám és Éva volt az eredeti ‚tenyészpár' (már elnézést, de ez a megfelelő tudományos ‚terminus technicus' ehelyütt), akik – ha nem is a történelmi időkben, de az emberi faj teljes múltjához képest tulajdonképpen a közelmúltban – azért érkeztek a Földre, hogy megalapozzák egy új faj, az ádámita ember genetikai és szellemi jövőjét. Szerintük egy idő előtti (figyeljétek meg, a Gonosz mennyire szereti túl korán vagy túl későn csinálni a dolgokat), terven kívüli vérkeveredés okozta azt, amit mi a bibliai bűnbeesésnek nevezünk,
és ezért (is) oly zavaros a fehér faj eredete, ami éppen most hozza áldatlan gyümölcseit, legázoltatván azoktól, akiket voltaképpen ő maga húzott magára (állandó igazságtalan és izgága tetteivel, dicsekvésével és önzésével, erőszakosságával és az ezek miatti folytonos bűntudatával) mint az Igazságtétel sötét angyalait, az Apokalipszis lovasait. „Megszőve a mű, vörös a mező, pusztulás hullámai söpörnek végig a földön…" Ebben az összefüggésben a ‚jézusi vérvonal' egyfajta genetikai szintű megváltás lenne. Közben pedig azok, akik szellemi oldalról néznek erre a problematikára, sokkal optimistábban fogják fel ezt az egész kérdést. Ők azt gondolják, hogy a ‚szent nász' (egyáltalán minden egyesülés, mint olyan) valójában egyfelől a nemek, másfelől a Lélek és a Szellem polaritásának a feloldására irányul, ami maga az örök élet diadala.

Nagyon leegyszerűsítve a dolgokat azt mondják például, hogy amikor Éva még Ádámban volt, nem volt halál; ha újra benne lesz (mármint a szűzi Lélek – az ‚új Éva' – Jézusban, az új, szellemi Ádámban), akkor a halál végleg veszít.
És vannak, akik ezt az új Évát Mária Magdolnának nevezik (vagy fordítva).
Tehát megint csak a Szellem és a Lélek egy (új, örökkévaló) testben való egyesüléséről és ezzel az örök élet elnyeréséről van szó.

Én ezen a ponton szükségesnek látom elmondani, hogy ***a mi Krisztusunk Teremtő Fiú, aki a Teremtő Atya képviseletében járt itt a Földön, és a megesett Lélek felemeléséért jött.*** *Az ő sokat emlegetett menyegzője Mária Magdalénával azt írja le, hogy amint minden hímelvű teremtett dolog megtalálja a nőelvűt, hogy kiegészüljenek egymással, ugyanúgy a Szellem is rálel egyszercsak a Lélekre, melynek ő adta az öröklétű tudat egyre növekvő lehetőségét, amikor isteni magjaival megtermékenyítette az Élet öntudatlan, kaotikus óceánját. És ezek a saját tudattal, saját akarattal bíró lélek-cseppecskék most boldogan egyesülnek isteni teremtőjükkel, felemelkedve Hozzá, miközben az kegyelmesen lehajol hozzájuk, újraszületett lélek-szűzekhez, akik megtisztították magukat a föld sarától, a testben-lét minden piszkától, és felöltve legszebb díszeiket, újra megtalált ártatlanságuk legcsodálatosabb ékességeit, türelmetlenül várják a szellemi nász elképzelhetetlen örömű pillanatát.*

Ne haragudjatok, hogy ezt most elmondom, drága testvéreim az Úrban, talán ebben sem köt a gyónási titoktartás kötelessége, hiszen senki nem fogja tudni
(főleg mivel már magam sem emlékszem),

kinek a szavait idézem,

de annyira ideillik, olyan életteli volt, ahogy ez a gyónó hölgy töredelmesen megvallotta, hogy folyton vissza kell járnia a tengerhez, mert már a végtelen víztükör látványa is, főleg pedig a vízbe lépés élménye olyan (remélem, elég pontosan sikerül fölidéznem a szavakat), ‚mintha az ember a világmindenséggel közösülne' – bocsánat a vulgáris kifejezésért, de a hitelesség kedvéért nem akartam finomabb leírást eszközölni.

Az univerzum szelleme kéri így a halandó embert, legyen társa a teremtésben: „Úgy lépjél vizembe meztelen egészen, mint kinek ez a perc legjobb perce lészen – úgy lépjél vizembe mezítelen lábbal, mint aki megbékélt végleg a halállal".

És kedves megboldogult testvérünk az Úrban megértette mindezt és éppen így tett. Igen, ő

„tudta, hogy nemcsak az emberektől – mindentől eltávolodik. Még egy pillanat csupán, és értelmét veszti minden… semmit, ami köznapi és kézzelfogható, semmit nem ért már, mert minden nehéz és idegen. Talán így üldögélt valahol utoljára, és várta, míg lezajlik minden. S már nem is védekezett".

És aki így megbékélt a halál előtt, az Jézus és Mária Magdolna, azaz Krisztus (a Szellem) és Pistis Sophia (a Lélek) valódi gyermeke, igazi krisztusi ember

(amilyen Miskin volt, az egér-herceg, a legkisebb a kicsinyek között, vagy Aljosa Karamazov, a másik ‚szent együgyű', most eltávozott hívünk kedvenc regényalakjai, akik egyetlen ügyre tették fel az életüket, a jóság megvalósítására itt a földön) –

aki tehát ilyenfajta emberré lett, azaz aki készen áll
a Teremtő hívásának való boldog engedelmességre,

azért ragyogó szeráf jön, hogy átölelje és oda vigye, ahová mindig vágyott: az isteni tökéletesség színe elé.

Még ha hosszú is az az idő, amíg a lélek levetkezi bűneinek, tévelygéseinek és értelmetlen anyagi szokásainak megannyi ruháját, megrontott lénye Salome-táncának sokszínű fátylát, a szeráf ölelése olyan biztonsággal emeli őt egyre nagyobb magasságokba, hogy nincs az a Gonosz, az a fogcsikorgató bukott Démon, aki fekete lényének teljes dühével és kétségbeesésével látva tervei összeomlását, a lélek iránt érzett bűnös és csábító szerelme kudarcát, a szűzivé nemesült lelket újra hatalmába keríthetné.

Még ha maga a föld nyílik is meg a Démon rettenetes haragja és bánata nyomán –

(és most hirtelen furcsa, kopogás-szerű hang és tompa morajlás hallatszik),

…ahogy dühöngve ökölbe szorítja a kezét – miként a megbabonázott festő látó tekintete látta – és a haja megátalkodott fekete láng, csupasz válla mint a megmászatlan szikla, arca: kristályos gőg és forró, buja kegyetlenség… és a szeme!…: olvasztókemence torka, szikrázva dől belőle a fehérre hevült vágy s mögötte a kétségekkel vert lázadó magány kifejezhetetlen, bársonyfekete mélységei nyílnak…

(közben mintha a sötét gödör egyre mélyülne és mind nyitottabbá válna, ahogy valami láthatatlan, morajló erőörvény mindent lefelé és befelé vonz, akár egy fekete lyuk végtelen éhségű szája),

…és még ha a pokol összes hadai gyülekeznének is, hogy elragadják a testtel együtt a lelket is –

(sáros göröngyök mint varangyok puffannak a félig leeresztett koporsó fedelén, ahogy a kilapátolt, átnedvesedett földkupacok

lassan csúsznak a sírgödör felé),

…és ha a purgatórium jajongó lelkei mind hangosabban dübörögnének
is az oly nehezen várt feltámadás elérkeztének reményétől megittasulva
–

(és most valóban dübörgés, föld-rianások érdes hangja hallatszik, ahogy a félig átázott talaj sugárirányban, cikkcakkosan mindenfelé megreped),

…a szeráf akkor is átölelve tartja a megdicsőült lelket, ahogy azt a
látnok-költő, Lermontov, eltávozott hívünk kedvenc költője, oly
szépen, oly pontosan megénekelte:…

(…és most, a fokozódó recsegés-ropogás közepette, ahogy a föld méhszája megnyílik, valami mintha jönne, jönne az alagútból kifelé… *jön immáron feltartóztathatatlanul, fejével tágítva az élet kapuját, öklelőzve, én vagyok a félignyúzott bakkecske, lábaimmal kapálok, bajuszommal szurkálok, vigyázz innen, mert megdöflek,*
és most mintha eleven sejtek szakadása, reccsenés, repedés, de ím! csupáncsak egyetlen szarv a csillagos homlokán, de ím!, a szőr helyén csak pelyhes fénybolyhok dércsillogású derengése… és fölötte valami zengő gyönyör ömlik, ezer trombita lángfolyama, lobogó szélhimnusz, léleksiketítő hozsánna,

és ekkor a pap ihletetten, patetikusan szavalni kezd, egyre erősebb hangon, hogy túlkiabálja a káosz tombolását) –

„Az éter végtelen ködében egy fényes, égi kerubin repült aranyló
szárnyain,
s egy bűnös lelket vitt ölében vigyázva, gyöngéd karjain,
becézve fogta suttogóra kételyt űző vigasz-szavát,
ezüstkönnyével mosva róla a bűn és szenvedés nyomát”…

(s immár nemcsak az újfent rázendítő eső szakad, hanem villámlik is messziről és a mennydörgés is idegurul végül, mint erejét vesztett ágyúgolyó),

… „sötét füstfelleget kavarva a poklok lelke tört elő –
mint fergeteg tombolt az égen, körötte villámszülte fény
és gőgös, esztelen dühében”…

(a sötét, vizes föld most már teljesen beszakadt a koporsó mellett,
olyan ez a gödör, akár egy őrjöngő küklopsz egyetlen kinyomott szeme sár- barázdás állati homlokán)

„…ki ismerhette volna meg? Milyen dühödt szemet meresztett,
szavában mennyi ármány rezgett s békíthetetlen szörnyű harc,
és síri fagy mögül derengett a mozdulatlan lárvaarc"

(hirtelen észreveszem, hogy valami lárvák vagy kövér pajorok dobódnak fel, ahogy a föld a koporsóval zúdul lefelé, és talán svábbogarak vagy mik törnek elő nyüzsögve a sárból, felspannolt soklábú sárcsomók, a lét eredendő izgalma, apró drónok, megannyi kicsi megelevenedett agyag-gólem tapos egymáson – ha kisebb lennék, akár ők! micsoda iszonyat… már látom is, döng a föld ezer fém-szőrös ízelt lábuk alatt, homlokukon a varázsige, *EMET* {temet?)}… nem félni, ez a lényeg, ezer ordas százlábú rovar fémhadseregétől sem félni, „*nem félünk a farkastól, farkastól, farkastól, nem bánt az, csak megkóstol*",

a pap kicsit megtántorodik, de még mindig hallom az alig megcsukló, egyre zengzetesebb hangot),

„Távozz, sötét kísértés lelke!…A megpróbáltatás letelt,
és döntött már az Úr kegyelme! Már zeng a győzedelmi dal…
Tudd meg: mi vártuk őt e honba, hisz egy volt ő a sok közül"…

(ekkor mint egy bomba berobbant a gödör, mint egy kráterben eltűnt a koporsó és körötte kilátszik a föld mezítelen húsa és csontjai, a földalatti sziklák és kövek és alatta a só piszkosfehér rétegei és még lejjebb valami izzás, és hirtelen arra kell gondolnom, talán mégiscsak van tisztítótűz meg pokol, nem csak úgy, ahogy a huszadik századi meggyötört ember látta, hogy *a pokol a másik ember,* hanem nagyonis olyképp, ahogy boldogtalan eleink elképzelték:

hiszen a testükhöz túlságosan hozzátapadt szegényke lelkek talán tényleg bekerülnek a romló hús mellé a földbe, a *'földigiliszta-nézőpont'* alvilágába, és ha nem találnak hirtelenjében valami mennyei mentőkötelet

{jótettek vagy reménykedő bizalom vagy könnyes megbánás fényeske emlékét, amibe kapaszkodva, mint aki saját hajánál fogva húzza ki magát a vízből, sikerül feljebb evickélniük, kikötve végre egy lepke diadalittas szárnyán virító pöttyben vagy egy irgalmas segítő karjaiban},

akkor tovább süllyednek, rétegről rétegre, ahogy gondolataik és tetteik súlya húzza őket lefelé és csak ott állnak meg, ahol már nincs több tőkesúly és kidobható ballaszt…ahol a talaj vagy a mind mélyebb rétegek tömörsége vagy forrósága már nem enged további süllyedést. Akkor ők – hosszú-hosszú, kibírhatatlanul hosszú időkre – ott maradnak bezárva, hadd tisztuljon és égjen ki belőlük a sok nehéz indulat és fekete energia {amelyet átadnak így apránként a földnek}, és akkor végre feljebb dobódhatnak valami mozgással, míg egy kő vagy egy virág vagy egy kis bogár le nem hajol értük és fel nem veszi őket, hogy megváltójuk kicsinyke életének hajóján felevezhessenek, legalább néhány pillanatra {napra, évre…} a felszínre, a fényre. És ha megtanulták a leckét, legközelebb még feljebb jutnak – lámcsak, itt a hinduk nagy igazsága? –, újjászületve mindig másként, mindig közelebb és közelebb az emberhez – és Istenhez…

De némely lelkek talán egészen a magmáig lemennek… Talán ők azok, akik később a pokolbéli szenvedések hű krónikásai lesznek, miután egy tűzhányó a lávájában felszínre köpte őket. Ott kucoroghatnak a lassan kihűlő, ráncosodó, apránként szilárduló sötétszürke kőzet-folyásban, míg egy magocska oda nem hullik a közelükbe, és fel nem szivároghatnak vékonyka gyökér-szálán keresztül a csíra méhébe és meg nem születhetnek onnan újra élőnek, a Földanya megpróbált gyermekeinek megint, akik leírhatatlan boldogsággal kóstolnak bele újra a víz és a levegő mondhatatlan édességébe és akik ezek után legyőzhetetlen harcos fiakként védik lélek-újjászülő bolygó-édesanyjukat) –

…„akiknek hasztalan reménye s kibírhatatlan szenvedése
egy percnyi létben egyesült. Az Isten szent sugárból szőtte
e gyönge lélek szárnyait”…

(és égszakadás-földindulás, és rögök *hasadnak rendületlenül)*

… „s a föld sem érti álmait!”

*(*és most egy végső rengés, rázkódás, törés és…)

„Nehéz, kegyetlen volt az ára, de megváltotta kételyét…”

(zuhanás és a zuhanásban elhaló hang)

… „s szerelmének megnyílt az Ég!”

A ránk szakadt, sűrűsödő, megvakult káoszban egy pillanatnyi csend támad…

nagyon lassan, nagyon halkan próbálok még távolabb húzódni, nehogy valamiképp magam is az egyre táguló, kavargó sáros vízzel megtelt gödörbe essem, ahonnan, mint valami mélységből jövő hörgés és morgás, a felfordult gyomrú ős-Anya, Tiámat hasának korgása szüremlik fel;

a túloldalon most mindenki sikít és kiáltozik, azt még látom, hogy a sötétbe burkolt özvegy megpróbálja elrángatni a szintén feketébe bújtatott szepegő kisfiút, aki kiabálva kérdezi, *„A papa most már mindig halott lesz?”*…

(épp akkorka, mint az én Noám, villan az agyamba),

és aki még mindig eltátott szájjal, hihetetlenül óriási zsebóra-szemekkel bámul a gödörbe, aztán mintha észrevenne engem a fák között, egyenesen rám néz, egy szikra villan meg a szemében, határozottan felpillant, és akkor meglátom, amit (tudom) ő is lát:

az angyalt (aki eddig ott álldogált a félhomályban, az orrát törölgetve és azt mormolva magában, „*milyen jó lesz megint a fényben, de értsd meg végre, nem lehet mindig, nem húzhatom ki magam egészen az emberiségből”),*

ahogy felfelé száll édes terhével, egy belülről világító, opálüvegként áttetsző test-szerű alakkal,

keresztül a súlyos, sötét esőfelhőkön, amelyek résein most áttör egy fény-nyaláb, valahonnan a föld homályos, betegesen sápadt légkörén túlról,

egyszerre lassan és óvatosan, mégis óriási sebességgel száll, keresztül a kozmosz üres és sötét terein a lassan előderengő gyengéd fénybe, a másik világ elfeledett partjai fölé,

ahol a nemrég eltávozottak álmodják tovább éppencsak elhagyott életüket, észre sem véve, hogy szobáik álmokból vannak, kertjeik ködből, az erdők angyal-ábrándokkal teleszőtt zúzmarás csillagporból, szeretteik a kielégítetlen vágyakozás tarka selymei csupán, melybe az ő elválásra még képtelen érzéseik
öltöztették halvány emlékképüket,

és ott álmodnak mégis, valóságnak érezve az eltávolodó élet eme álmait:
mert a leélt élet itt a halál álma csupán;

és miközben a kételkedők vad tajtékokon hányódnak Scylla és Carybdis rettentő sziklái között, mások fényből szőtt virágok szirmait számolgatják, szeret, nem szeret, anyák gyermekeiket szólongatják, és a nemtörődöm gyermekek hétszín-gyümölcsök mézédes nedvét szopogatják a mennyei gyümölcsösben;

de az öngyilkos lelkek, ezt is láthattuk, saját félelmük és kétségbeesésük, fájdalmaik és megbánásuk sötét falai között kucorognak, mit sem tudva arról, hogy egyetlen szép gondolatuk, egyetlen mosolyuk rést ütne szenvedésük falán és a betörő fényben szabadon kiszaladhatnának saját tévedéseik gyötrő ketrecéből. Néha angyalok szállnak le hozzájuk és a szerencsétlen sötétben-didergőket szeretetük fényes, bolyhos takarójába bugyolálják…

Ám a Démonnak nem kell itt maradnia. Az ő megszenvedett, minden földi mélységet-magasságot bejárt, tisztává nemesült és immár rezzenetlenné bölcsült emberfölötti tudata más dimenziókba viszi a lelkét, neki nem az újjászületésre várakozók között van a helye.

Így lassan elszállunk e tájak fölött és nemsokára meglátjuk a halál álmaiból apránként felébredőket, ahogy – egyedül vagy vezetőikkel – egyre sűrűsödő sorokban közelítenek egy hatalmas, ragyogó térséghez, amelyből, mint valami fényküllők, sugárirányú utak nyílnak. Ezeken mozognak a lelkek, mint apró szentjánosbogarak, új helyeik felé.

Nagy csarnokok ezek a tanító-helyek, valamiféle többszintű, körkörös fény-amfiteátrumok, középütt nagy, nyitott arénával, melyből szintén sugárszerű utak vezetnek kifelé, és ezek mentén páholyszerű szobácskák helyezkednek el egymás fölött.

Lélek-csoportok foglalják el őket, akik itt tanulmányozzák a földi élet mibenlétét, saját, részben a csoport-tagokkal közösen leélt életeiket

és itt készítik el
következő inkarnációjuk
életterveit.

Látjuk az épületek teljesen átlátszó kupoláin át, ahogy képernyőkön, izgatottan nézik ezeket az életfilmeket, és messzire sugárzik belőlük a kölcsönös, feltétel nélküli szeretet boldogsága (holott talán örökké veszekedő párok, hadakozó apák és fiaik, marakodó testvérek, egymást legyilkoló vetélytársak ülnek itt most teljes egyetértésben; csakhogy ők jelenleg – a következő leszületésig legalábbis – értik az élet-játék lényegét, a konfliktusok értékét, fejlesztő hatását, és határtalan kreativitásuk, ahogy mentoraikkal – a kielemzett problémák alapján – új színdarabjaikat tervezik, hatalmas öröm-kilövellések formájában jut el hozzánk). Még megpillantjuk az újjászületésre készülődők folyamait, ahogy vékonyodó, fénylő erecskékké válnak szét a Föld egyre zsugorodó, tündöklő kék golyóbisához közeledve, és érezzük, hogy fényük egyre növekvő izgatottságukból ered – aztán eltávolodunk ettől is, mind mélyebbre hatolva az űr hatalmas térségeibe, valami rejtett, sötét ragyogás felé navigálva a láthatatlan erővonalak mentén. Furcsa, fénylő lények húznak el mellettünk, néha egész angyal-rajokat látunk, ahogy enyhén előredőlve száguldanak titokzatos útjukon, hírvivők cikáznak nehezen kivehető objektumok között –

aztán egyszercsak egy hatalmas ankh-kereszt tűnik elő a semmiből, és áttetsző ember-lényeket figyelhetünk meg, amint kitárt karral ráfekszenek erre a világító jelre, mielőtt belépnének az egymással egyetlen ponton érintkező, egyre táguló körök mindjobban homályba vesző struktúrájába és elfoglalnák helyüket a belső kör közepén. A körök érintkező pontjában Krisztus ül, a körökön végig ülőhelyek, némelyiken még lobogó gyertya.

A két egymás felé forduló lény, Krisztus és a testét nemrég elhagyott, középen ülő ember halkan beszélget, látszik, jól megértik egymást; az emberi lény bólint, feláll középről és elindul, amerre az útja van, amit most már ismer. Újabb gyertya alszik ki, újabb lény fekszik az Ankh-ra, annak jeléül, hogy eggyé vált az örök Élet eme végérvényű kulcsával, újabb ember ül Krisztussal szembe, középre, és ez így megy vég nélkül, nekünk legalábbis így tűnik;

és bár elragadtatásunkban még néznénk, csak néznénk ezt a lenyűgözően meghitt látványt, valami fényes örvény magába ránt, elrepülünk egy ragyogó, szilárd víztükör fölött, amely izzik, mintha belülről lenne megvilágítva (de gyönyörű, gondolom, talán ez az *üvegtenger?),*
legszívesebben belekapaszkodnék,
hogy ne kelljen továbbmenni,

de visz az ellenállhatatlan áram és ekkor, mintha valaki kinagyítaná a képet, egy tiszta ultramarin-kék bolygót látunk, az egész felszíne óceán, és tekintetünk, behatolva a víz alá, fantasztikusan gyönyörű világot fedez fel, amelyben boldogan fickándozó emberarcú halacskák integetnek felénk szivárványos uszonyaikkal, mintha testvéreink volnának és üdvözölni akarnának bennünket; és még fel sem ocsúdunk a meglepetésből, amikor egy olyan planétához közelítünk máris, amely fölött két nap világít, egy óriási fehéres-sárga fényű, a mi Napunkhoz hasonló, és egy kisebb narancsszínű; és e csodálatos természeti tájakkal megáldott világ fölött hattyú-rajok repülnek leírhatatlan méltósággal, és mi megértjük, hogy ez az ő földjük, az ember-tudatú, világszép madaraké, akik a mi számunkra lehetséges egyik legmagasabb beavatási szintet jelentik, és akik most mosolygó arcokkal fordulnak felénk; és egyikükön csodás diadém csillog és fenséges hófehér tollazata mint egy palást és arca mint ifjú szűzé, és nefelejcskék hatalmas szemében a mindentudás bölcsessége lobog olthatatlan tűzként, és én rémülten és boldogan ismerek Noa arcára, amilyen lesz majd, ha felnő és amilyen mindig is az örökkévalóság vásznára festve – és szerencse, hogy továbbsodor az ismeretlen vonzás, mielőtt elveszteném a tudatom…

és íme most egy fényes mesterséges bolygót látunk magunk alatt, egy furcsa, a mi anyagunknál könnyebb és áttetszőbb anyagból épített világot, rajta óriási, tökéletes építményekkel, lenyűgözően csillogó átlátszó csarnokokkal (érzem a Démon lelkének megdobbanását, a *kristálypalota!…)*, és mindenhol megdöbbentő sürgés-forgás. Oldalsó fülkékben lelkek alszanak, mintha holtak lennének, másokat most vezetnek elő türelmes angyal-szerű lények, ők egy véneknek látszó, tekintélyt parancsoló testület elé állnak (valamiféle meghallgatás vagy ítélkezés folyik itt?), majd elvezetik őket valamiféle tanulószobákba, ahol – akárha új ruhát – új, finomabb felépítésű és anyagú testet kapnak. És látjuk, hogy ez így megy, sok-sok ilyen átalakuláson mennek át, miközben hasonló világokra viszik őket, látjuk az egyre tökéletesebb világok sorát és ezeknek a felemelkedő, folyton finomodó valahai halandóknak a soha meg nem szűnő áramlását feljebb, egyre feljebb, egy beláthatatlan és felfoghatatlan méretű és rendezettségű univerzum középpontja felé, útközben megtapasztalva és megtanulva ennek a kozmosz-méretű misztérium-minisztériumnak számtalan ‚szakterületét' – mert ez a hatalmas, leírhatatlan fenségességű irányító apparátus azon dolgozik örökkévalóan és teljes odaadással, hogy a világegyetem úgy működjön, ahogy mi látjuk (már amennyire képesek vagyunk látni), azaz
rendezetten és
megbízhatóan,

megingathatatlan lojalitással a Teremtő iránt, aki felé (mert Ő nem csak intelligencia, hanem a tökéletesség *személyes* jelenléte is egyben a középpont paradicsomi szigetein) minden teremtett lény – évmilliókon keresztül is akár – lankadatlanul törekszik, mert *ami mindeddig legbensőbb természetünk érthetetlen szükségességének látszott, megfogható tartalom nélküli parancsolatnak: most csodálatos, őshonos, végtelenül változatos és maradéktalan békességet hozó világgá változik, minden boldogok felfoghatatlanul benső közösségévé Istenben,* és mert ez a megelégedés, a felemelkedés, a megdicsőülés útja – hát hogy is ne akarná ezt az utat járni a sok megtépázott halandó lélek, aki belefáradt az élet viharaiba és a halál sokkjába és most, íme, egy mindennél parancsolóbb és dicsteljesebb vonzásnak engedelmeskedve mehet egyre feljebb és feljebb a világegyetemi köröket róva, beláthatatlanul hatalmas szellemi térségeken át, amelyeknek mi csak egészen halvány tükröződését látjuk a szorgoskodó szolgálattevők elégedett odaadástól fénylő, egyre hasonlóbb arcain, és a hatalmas isteni személyiségi vonzerőnek is csak gyenge visszfénye lehet az a furcsa mágnesesség, ami úgy húz befelé egy végtelen magasságba, mint ha egy *mélységes mély kútba* zuhannánk,

úgyhogy én, személy szerint, alig tudok kievickélni mindebből, szem elől vesztve az én Démonom lelkét, és egyáltalán belevakulva a lassan semmit-se-láttató nagy ragyogásba,

és talán ezért is van az, hogy elborítja szemeimet a könny, elhomályosul a látásom, már alig látom az egyik fény-város főterén emelkedő megrázó emlékművet, amelyet mintha valami tökéletesen símává csiszolt mahagóni-színű, fára emlékeztető anyag-szerűségből alakítottak volna óriási tövis-koronává, már-már alig elviselhetővé szépségének és szörnyűségének bizarr harmóniájában,

és így szinte jólesik, ahogy apránként valami szürke homály ereszkedik rám (mint hályog az öreg szemekre, amelyek már túl sokat láttak) és ez végre eltakarja az egyre abszurdabb képeket (melyeket, jól tudom, szerelmem távozó lelkének nem-fizikai szemén át néztem). Minden egyre homályosabb, aztán a homály kifehéredik, köd, egynemű, áthatolhatatlan, nincs irány, nincs idő, nincs tér, nincs pont, egyáltalán nincs semmi…

Minden vagy valami, vagy megy valahová… de itt és most nincs ‚valami' és semmi sem megy sehová! …nincs hová menni, nincs kinek bárhová menni, de hát akkor
ki gondolja
ezeket?!

…Ha azt tudnám gondolni, hogy én vagyok a világ és kívülem nincs semmi (még akkor is, ha valójában én magam mint egy amőba faltam fel mindent, ami közel jött, de már nem emlékszem erre, mert már nincs semmi, ami közel vagy távol, rajtam kívül lenne)… ha másnak tudom gondolni magam, mint ami körülvesz, mert semminek tudok látni mindent, és csak önmagamat valaminek,

ha az eredendő élet szín- és hőtengerében úszkáló magányos kék szigetként azt tudom gondolni, hogy kizárólag én létezem (éppen mert ezt tudom gondolni);

akkor ez az ‚én' maga a megszüntetni vágyott, rettenetes, szűkölő félelem
(attól a semmivé degradált előbbi teljességgel való azonosságtól {nehogy újra eltűnjön benne}, amiből oly nehezen vált ki, hogy tudatát önmagára fókuszálva, önálló létté válhasson, ami a megtagadott teljesség helyett egy világot {valami kerek, egész rendszert} tud létrehozni –
félelem az eltűnéstől és a nem-teljesség felismerésétől);

és akkor már csak az ‚én' van, a hiánytól-sebzettség világteremtő akarata, mert önmaga számára csak ő maga maradt, a benn-szorult, félelmi létező a ki-szorított és nemlétezővé gondolt, ám megállíthatatlanul terjeszkedő és teljesedő Élőben…

és **a félőlény**nek ez a tudata {az ‚én'-tudat} **akar** (azt akarja, hogy *csak ne az a dal legyen*, puszta tagadása a minden/semmi-nek),

AZ **AKARÁST AKAR**JA, az isteni létezést akarja, meg akarja teremteni önmaga **van**-ságát, hatalmat akar, **úr**-rá akar lenni önmaga léte fölött, **jó**-sággá és életté: **isten**né akarja önmagát akarni,

időt akar, hogy az örökkévalóság meghasadjon és létrejöjjön ebben a hasadékban egy pillanat, egy egyedi egész első és utolsó pillanata, *az idő egésze*,
egy teremtés kezdő- és végpontjának mindent magába foglaló hologramja, az információs ‚mátrix' buborék-hártyája, melyből visszafelé árad a tér és az idő,

a teremtett világ (távolodásában egyre homályosabb, végső eredetéhez egyre kevésbé hasonlító) manifesztációja, amely a másik, közelítő irányban a zavaros ősidők brutális energiáit folyton finomodó formákba és szerkezetekbe, szervezetekbe, a lét egyre bonyolultabb hálózataiba és szöveteibe
bontja szét;

teret akar, hogy legyen közel meg távol, legyen nagy és kicsi, pontot akar, ami ne az összes többi volna, mozogni akar, pontról pontra, elmozdulni valami felől valami felé, irányt akar, választhatóságot, hierarchiát, értéket, középpontot, korlátokat, világot, nem-ént –
…és **e tudat, ez a félelemből akarattá fókuszált**, egyre kisebbé és kisebbé élesedő szellem-sziget a semminek tartott mindenben egyszercsak **felrobban**, szétszakítja az örökkévalóság ködfátylát és (mint lavórba a véres-mázos újszülött) hirtelen belezuhan a létezésbe. –

Egy fal az, ahol állok, végtelen fal egy végtelen tájban. Még mindig nem látok semmit, de érzem a falat magam előtt, és tudom, hogy az egész Föld rajta van, hogy minden, ami a Földön van, rajta van ezen a falon, hegyek és síkságok és vizek, melyek áramlanak, állnak és hullámzanak rajta (függőlegesen, veszem észre, és nem csodálkozom). Nem csodálkozom, hanem keresek, (nem csodálkozom, mert keresek), vak szemeim helyett látó ujjaimmal, elgyötört ujjaimmal tapogatom a falat, amely homok és kő, isten-szikla és isten-szilánk, lassan kapargatom szilánk-sebzett, szomorú ujjaimmal (a kőben benne voltál). Kőre követ, világra virágot, repül a nehéz kő, a föl-földobott, diadalmasan égre szálló, dacosan földre hulló, marokkő, lélekkő. *A győzedelmesnek enni adok az elrejtett mannából, és adok annak fehér kövecskét, és a kövecskén új írott nevet, amelyet senki nem ismer, csak az, aki kapja.* Furcsa, hogy a kövek között ott a tiéd, furcsa, hogy követ is tudsz dobni, furcsa, hogy repülés közben nem vált szirommá, furcsa, hogy nem roskadt össze az ég, amikor dobtad. Szilánk szakadt belém, éles-ezer szilánk...

Csupa seb az ujjam, de azért én itt most, ezekkel a kisebesedett ujjaimmal, egy tavat keresek ezen a világfalon, amely tó, valamiért úgy tudom, könnyből van, tiszta könnyből van. Egy kisfiú könnyeiből lett ez a tó, aki üldözői elől menekülve a félelemtől sírni kezdett és a könnyeiből keletkezett tavacskában rejtőzött el. Őt keresem, aki a tóban van, és akit megöltek.

Gyilkosain szörnyű bosszút állt az apja, egyenként megkínozta és megcsonkította őket. Az üldözők megkínzottan, iszonyúan megcsonkítva üldözték a kisfiút, aki a könnyeibe menekült előlük. Nem találták meg őt, mert elrejtőzött a könnyek kicsiny tavában, így megmenekült üldözői elől, és nem tudták megölni. Ő az, akit keresek, hogy kimentsem őt a tóból. Azt gondolom, meghal, ha nem találom meg őt,
és nem hozom ki onnan,

ahová menekült apja bosszújának áldozatai, az ő gyilkosai elől. Én vagyok az apja, aki megbosszultam az ő gyilkosait, és az anyja is én vagyok, aki sebzett ujjaival örökkön-örökké keresi őt, a könnyek tavába rejtőzöttet. Sebes ujjaimat hosszú hajammal törölgetem, vak szememet sebes ujjaimmal mosogatom. Ha megtalálom őt egyszer, ha megtalálom a kicsiny tavat a végtelen fal végtelen sok tava között, a hegyek között, dombok között, halmok között rejtőzőt, a tiszta könnyek tiszta tavát, akkor kihozom őt onnan,
kiemelem a könnyeibe rejtőzöttet, az én fiamat, aki nem fiú immár, a *megölöttet*, akit nem találtak meg gyilkosai, aki ma is él, és ha előjön önmagából, könnyei kis fehér tavából, fehér lesz a haja, mint a hó, és bőre fehér és átlátszó, mint a könny, mintha üvegből lenne a teste, és szíve úgy világít át rajta, mint a Nap, és szemei a tündöklő homlok alatt mint két izzókék mennyei gyémánt, két ikercsillag, melyekből úgy görögnek elő a fény apró buborékai, mint a könnyek.

Előttem fog állni, és ő is meg nem is, megfoghatom a kezét, de félek, hogy eltöröm, törékeny, mint a szellem, mint a fény olyan törékeny, és félek ránézni, mert mindene látszik, középpontja és határai, ragyogása és árnyassága, levegős-tüzes arányossága.

- Te vagy? – kérdezem tőle.
- Én vagyok.
- Vagy tehát, létezel.
- Nem tudok nem lenni.
- Velem vagy hát? velem leszel?
- Veled, veletek. Most már mindig. *Az idők végeztéig.* De miért kérdezed, amikor tudod?
- Mindig tudjuk már, amikor kérdezünk – tudod.
- Tudom. De én nem fogok kérdezni semmit. Válasz leszek. Leszek, ha kell, és nem, ha szükségtelen. Boldog vagyok, és ti is boldogok lesztek.
- Csak az idő…
- Láss. Nézz fölé, alá, mögé. Ez a fal itt az idő, ettől nem látsz. Nincs ez a fal. Nyisd ki a szemed. NINCS EZ A FAL.

És megérinti a falat és nincs. Nincs a Föld és az erdő és az üldözés, a gyilkosság és a bosszú, a félelem és a könnyek. Nincs a Démon… Nincs a semmi és nincs a minden, a köd és az átláthatatlanság, a ‚nincs' kontúrjai,
a ‚van' tévedésének élessége.

Csak Ő van, az átlátszó, és rajta keresztül látszik minden, rajta, mint egy óriási, eleven kristály-prizmán keresztül látható a most, és ami előtte volt és ami utána lesz, az egész felfoghatatlan, káprázatos világegyetem.

Ott állok még mindig, nyitott, könnyhályogos szemmel a sírnál, mellettem az urnafal, kicsi fal kicsi, elázott koszorúkkal, de nincs se fal, se sír, csak egy hatalmas kráter, és mindenki elment már.

…Nagyon lassan, vaksin elindulok, amerre a kijáratot sejtem, azzal a furcsa érzéssel, hogy *visszafelé megyek* egy derengő zöldes átjárón keresztül, amelyre szőlőlevelek alig-látszó, átlátszó, de tökéletes körvonalú árnyéka rajzolódik. Valaki, talán egy nő, jön mellettem, beszél, el-elkapok egy-egy szót, mondatot, néha egy gondolatot is, de mintha álomban, elmosódik a kép, a hang, az érzés. Mint a játék vagy álom, olyan ez a hang, ringató, mint az anyaöl. Valamit mesél, talán *az ősidők szövetéről, az éj titokzatos varázsáról, a háborgó lelkek beavatási próbáiról, arról, hogyan gyűjtik egybe a Hold növő fénye alatt a különböző növények erejét. Mesél a bátor asszonyokról és hős férfiakról, a harcos szellemről és arról, ahogy a Változás átszövi az újra és újra születő életet.* ***„Emlékezz a változás gyógyító erejére!”*** Aztán megint mintha aludnék és álom jönne, a halottak édes álmai két születés között, minden nagyon színes és élénk, mint az elfeledett gyermekkor káprázatos, drága tájai, és *ebben az álomban könnyedén repültem a vidék felett, és a Törzs tagjai madarak képében repültek velem… A papnők így vitték a lelkeket hosszú utakra, így ajándékozták meg a különböző Nemzetségek tagjait az élet újraálmodásának képességével…* És megint a nyugodt, anyai hang, a mindentudó anyák sebzettségen-túli, dúdoló hangja: *Három szent folyó vizét őrizzük: az Élet, a Halál és a Gyógyulás vizét… A Tűz és a Víz egy helyről táplálkozik – a mélységes Földanya mindent tápláló méhéből, a magasba emelkedő Égi Anya tejéből.*

Mintha varázsitallal itatott volna ez a hang engem, egyszerre elmúlt minden kín, az élet és a halál szomjúsága is, és hirtelen úgy *éreztem, szívem minden dobbanása egy lépés önmagam és a világ felé. Karjaimat kitárva úgy éreztem: mindenkit szeretnék megölelni – és ekkor a* hályog lehullt a szememről. Még *láttam, hogy a sebesült szíveket milyen nagy gonddal kísérik be a Gyengélkedőbe, és mily sok szerető kéz, érintés és dal próbálja megvigasztalni őket. Láttam, hogy a szívek sokszor nem akarják meghallani a gyógyítást, de aztán lassan a Föld lüktető légzésére újra megindul bennük a vér, és a sebek elkezdenek összeforrni…*

„Emlékezz ránk! Mi vagyunk a Szeretet Áradásának Segítői. Gyógyítunk, vígasztalunk, és kitörő örömmel ünnepeljük az egyesülés örömét!” …és ekkor megláttam, hogy ***a létezés egyetlen, kifogyhatatlan forrása a mindent elárasztó öröm!*** *Átéreztem az elemek erejét, az Istennők áldott jelenlétét,* és *kincsként ragyogtak fel előttem tapasztalataim*,

minden, amit átéltem és ami még vár rám az időben, egyszerre ott volt, *és erre az egész, koszorúval ékesített és nekivadult világra hullott, egyre hullott a rózsa.*

Öntudatlanul találtam meg magamban újra azt a harmóniát, amelyet gyerekkoromban éltem át… ***A földet elárasztja a legtisztább boldogság, de az emberi lények ezt nem veszik észre, túlságosan komolyan veszik magukat…***

Egyszerre teljesen éber lettem, amint megértettem, hogy mostantól *életem új fordulatot vesz.* Megérkeztem az álom vizein, a lélek vizein át haza, a saját életembe, a mostba.

Felébredtem.

Még teljesen sötét van, *mozdulatlanul nagy az éjszaka szeme, amelynek mélyén a szerelem nyugszik, aminek gyökereiből valami gyümölcsöző derű tömött, áttelelő növénye sarjadt* váratlanul. Ülök az ágyamon, megpróbálom visszaidézni, milyen volt az *a szüntelenül fokozódó mozdulat, amely fölemelte és tartotta nehéz szerelmemet, magasan önmagam fölött; a szerelem (ahogy a másikat valamivé válni kényszeríti, végtelenül sokká lenni, a legvégsőbbé, amire erejéből telik)…minden próbát kiállt.* A Naplóm! az a napló, igen, *egy páratlanul megmunkált szerelem leírását őrizte meg: miként egy régi csipkében, úgy futnak össze benne a fájdalom és a magány szálai, hogy virágokat alkossanak, kuszán összefonódó virágok ösvényét.*

…Hol is lehet a múltam, emlékeim őre, szegény lánykorom tanúja? Kissé kapkodva keresgélek, rég volt, azt sem tudom, hová tehettem, de mintha meleget éreznék az egyik fiók felől, és kissé reszketve az éjszakától *(melyben az anya az úr…)* és az emlékek súlyos vizének máris-érintésétől *(mélységes mély a múltnak kútja…)*,

kinyitom azt a fiókot, és meglátom a kifakult, megsápadt-kékes borítójú vastag füzetet kissé sárgás, néhol meggyűrődött lapjaival (itt-ott behajtások, papírfecnik jeleznek valamit, nyilván fontosabb, többször újraolvasott lapokat, bekezdéseket, mondatokat, szavakat), néhány összehajtott, talán utólag belehelyezett lap széle árulkodón, rojtosra szakadozva próbálja felhívni magára a figyelmet,

tintával az van a fedőlapjára írva, NAPLÓ,

és én most megint a kezembe veszem,

és megint olvasni fogom,
olvasni,
olvasni…

Napló

Budapest, 1986. március 1. szombat

Már egy félórája ülök ez előtt a füzet előtt, mint Ricsi, ha nem érti a házi feladatot. Állati furcsa egy naplót elkezdeni az én koromban (hiszen már huszonhat éves vagyok, az egyetemen régóta vénlányként tartanak számon)… Mégis szükségem van erre, mert meg kell magyaráznom valamit magamnak, amit sehogysem értek…
(Kicsit olyan ez, mint a „Zörög a sárhányó! - Mi van?! - Zörög a sárhányó!! - Mit mondasz?! – Zörög a sárhányó!!! – Nem értem, mert zörög a sárhányó!!!"… vagy Brueghel összekapaszkodott vakjai, ahogy egymást vezetik… vagy legalábbis mintha magamban beszélnék, mint Anya mostanában a konyhában.)

Egyáltalán, itthon minden egyre olyanabb, mint volt, a világ (már amennyire én egyáltalán érzékelem) élvezettel, biztosan rohad (bűzlő háborúk s még bűzlőbb békék), a vizsgaidőszak közeledik, a kiegészítő szakon lassan esedékes diplomamunkámról még elképzelésem sincs, az egész mégis úgy fest, hogy nagyobb baj nélkül meg is úszhatom (úszhatjuk) akár, egészében véve mintha nem történne semmi, mintha nem lenne semmi rendkívüli az egészben… Pedig olyasmit érzek, amit a rókák érezhettek a pompeji lyukakban: valami tompán mocorog mélyen benn a hegy gyomrában, és bizonytalan füstök gomolyognak valahonnan, és folyton megreped valahol valami, és az embernek (bocsánat: rókának) rettenetes szűkölhetnékje támad, de nem tudja,
pontosan mitől;

de még szűkölni is veszélyes dolog, ezt súgja valami, s ettől a félelemtől még jobban összekucorodik az odújában s tehetetlenségében valami másra próbál gondolni, valamire, amit nem szabad elfelejteni ahhoz, hogy életben maradjon az ember (bocsánat: a róka), miközben a veszteségre s a fájdalomra várakozik, egy másik, valaha épp ily kiszámíthatatlanul érkezett áldozatra és veszteségre: „várakozás a küszöbön, a még le-nem-küzdött lét sokféleségétől vetett árnyékunk előtt, az álom néma világítóhangjai közepette" -

…ez volna az emlékezet?… arra emlékezünk, ami lesz?… s ha egyszer mégis olyasvalami lesz, ami sohasem volt, vagy legalábbis nem tudunk emlékezni rá, olyan borzalmas volt vagy olyan félelmetesen nagyszerű - ha egyszer mégiscsak olyasmi történik, ami még nem történt? hogy elszabadul a sivatagi hegyek gyomrába örökre leláncolt óriás, s kitépi az időt a sziklák szorításából és kitör a felszínre s úgy húzza végig iszonyúan csörgő láncát a föld felszínén, mint egy könnyű, tarka szerpentinszalagot, s mi hiába látjuk, nem tudunk emlékezni rá, mintha sohase láttuk volna, mert előtte nem jár más, csak rettenetes léptű szörnyeteg árnyéka, a félelem, és mögötte sincs semmi, csak a felejtés mélységes mély szakadéka?…

s mégis: ebből a szakadékból fel-feltör a füst, valami távoli zengés, sóhajtás, sziklák repedése, hegyek moccanása s mi tudjuk, hogy valami van ott lenn, hogy valami lenni készül, „valami szándék ébredez… kitölti az üres teret, kitör a formát képzelő meleg barlangok éjjeléből", s a fal átszakad, kihasad a sík, a határ rózsásan megreped, kráteresen felhasadozik, valami feltörí belülről, valami, ami növekszik, ami csírázik, valami tej, ami emlőt keres, valami mag, ami rögöt keres, valami áttörni valót, valami repeszteni valót, valamit, amin túl valami más van, talán fény? talán üresség? esetleg sors? vagy netán valami jövő? …s hirtelen valaki bennünk mégis-mégis emlékezni kezd?…

Így kezd most bennem is emlékezni valaki, egy gyerek, aki talán sohase voltam, mindenféle dolgokra, amik talán sohase voltak, most, amikor a hajszálrepedések a falakon már nem tűnnek a véletlen szeszélyes mintáinak, s a füst már szemet-szájat betölt. A felnőtt-lét épp csak mostanában megmászott hegyén állok, a kráter közelében, s lefelé hallgatózom, a rég elhagyott virágos völgybe, füves hegyoldalakra, ahonnan jöttem örökre elfeledett könnyű léptekkel, ugrálva a hegyeken, szökellve a halmokon: itt állok a paradicsom kapujában, koszorúsan a várakozásban, s házam lángra gyullad; morog és dörög a hegy gyomra
s a kráter széle egyre közelebb jön…
és én emlékezem.

Emlékszem egy kopottas, nagyon puha s nagyon langyos kis ágyra, a kicsorduló nyál ízére (az államra rá is száradt egy kicsi), s hogy már nem tudom, mi volt, ami megijesztett az előbb: talán a kéményseprő, ahogy belépett, az ujján pörgetve azt a csigaszerű, fekete kefét? ahogy szó nélkül közeledett, fekete képéből kifehérlő szemmel s az ágyam hátrálni kezdett előle? fehér háttámláján a hámló hattyú sírvafakadt, lába nekiütődött a falnak, az behorpadt és kinyílt s mintha elnyelt volna mindnyájunkat… és a kéményseprő… Apa!… jaj , itt van, segítség, megfulladok, Apa!… még ki se mondtam a nevét, már itt van, lehajol, suttog, „bolondoska, bogárka, no…", ki se nyitom a szemem, anélkül is látom őt, ahogy bebugyolál a bolyhos nyuszis takarómba, lábam alá begyűri, fülemre ráhúzza s végül megcsókolja a homlokomat, mielőtt halkan kimegy… A középső szoba volt az enyém (ez volt a legkevésbé óriási a három egymásba nyíló nagy szobából), amelyben a hattyúhercegnős-fehértámlás, oldalt rácsos kiságy (talán még Nagymamáé lehetett) mindvégig kitartott, amíg ott laktunk. Én se váltam volna meg tőle semmi áron, bár a végén már csak felhúzott lábakkal tudtam aludni benne, az oldalamon fekve, arcom alá tett kézzel… A vénséges vén matrac hepe-hupáit itt-ott elrongyolódott lepedőkkel pótoltuk ki. A szoba eredetileg ebédlő volt, közepén nagy ovális ebédlőasztal terpeszkedett sötét fából készült régimódi székekkel, az egyik sarokban kredenc (oda gyömöszöltem be a játékaimat, pontosabban elhalt játékaim tetemeit, úgyhogy olyan lett végül, mint egy ősrégi temető, ahol az egymás hegyén-hátán heverő holtak türelmesen várják a feltámadást); a kredenc tetején mindazonáltal horgolt csipketerítő díszelgett s rajta mindenféle, az étkezéshez ‚nélkülözhetetlen' ezmegaz (például egy körtét formázó kék porcelán sószóró, amitől mindig zavarba jöttem, mert soha nem láttam kék körtét); a jobboldali kétszárnyú ajtón viszont pirosra festett fahinta függött, az én hintám. Ez az ajtó Apa és Anya szobájába vezetett. Az ő szobájukban minden bútor világospiros cseresznyefából készült, és minden terítő, ágytakaró és függöny tündéri finomságú fehér csipkéből volt, ahogy Anya gallérjai és kézelői és néha még a korallszín vagy fűzöld selyemkombinéjára felvett nyári ruhái is –

mégis mindenki tudhatta rögtön, hogy itt Apa az úr: neki szolgált a nagy, puha, ódon karosszék a melléje készített asztalkával, rajta a ‚zajláda' (a rádió – az új lakásban TV-nk is lett), a súlyos és jellegtelen, zöld posztóval fedett íróasztal az ablak előtt… minden nagy volt, gyerekszemmel egyenesen óriási:

ha egybenyitottuk a három szobát, több mint tizenöt méter hosszú, hat méter széles hatalmas terem keletkezett csillárokkal és a mennyezet gipszstukkós sarkaiban függő színes lampionokkal kivilágítva, s Apa ilyenkor végigkeringőzött ezen a báltermen iruló-piruló, nádszál-törékeny és elragadtatott
tündér-anyámmal…

Ma már tudom, nemcsak azért bújtam ilyenkor az asztal alá, hogy nyugodtan bámészkodhassam, miközben előbb-utóbb észrevették, hogy eltűntem, és élvezhettem, hogy mindenki engem keres; hanem legfőképpen azért, mert titokban bánatos voltam: mindennél jobban szerettem volna Anya helyében lenni...

Nagy volt itt minden, mint Apa, de valahogy mégsem illett hozzá: túl elegáns volt mindez és valahogy túl sok is; az ő valódi kontúrjai, impozáns méretei csak kinn, a földeken tudtak magukra ismerni; folyton nekiment a bútoroknak, mintha állandó konfliktusban lett volna minden dologgal, ami nem isten szabad ege alatt nőtt ki a földből. Talán ezért is szeretett annyira főzni; kinn a konyhán ismerős lényekkel volt dolga; akkor aztán nem is engedett senkit a közelükbe; még a krumplit is egyedül hámozta meg az utolsó szemig. Ritka ünnep volt az ilyen nap (Apának szinte soha nem volt ún. „szabadideje": hajnalban kelt, estével jött meg a gazdaságból és ha a sofőr nem veszti türelmét, ki tudja, nem éjfélkor ért volna-e haza nap mint nap; hétvégeken meg vagy a határt járta, az ő határtalan királyságát, vagy az íróasztalánál ült és ‚dolgozott': terveket írogatott vagy bezárkózott a kisszobába titokzatos figurákkal tárgyalni; ezért-e vagy valami mástól, de a gazdaság egyre csak virágzott, mind nagyobb és nagyobb lett és Apa számára más nem is igen létezett a világon). A ritka ‚különleges alkalmakkor' viszont igen komótosan látott neki az ebédkészítésnek; minket szétzavart - pihenjetek! készüljetek fel lelkileg, mert ilyen még nem volt s nem is lesz soha többé - és azután órákig, titokzatosan készülődött ott a folyosó másik oldalán lévő nagy konyhában, zárt ajtók mögött, s csak nekem engedte meg, hogy néha bekukkantsak, s ilyenkor hallhattam, hogyan dünnyög magában: ‚táplálék -táplélek' - ilyeneket mondogatott félhangosan, nekem címezve pedig, tanítólag: ‚az étel az élet' meg ‚az életélvezet: az étel él s vezet'... és huncutul mosolygott hozzá;

vagy - ha különösen jó kedvében találtam - leülhettem az asztal mellé egy fehér hokedlira s onnan nézhettem, hogyan tesz-vesz; s én segédkezhettem a terítésnél is: ilyenkor kivételesen széthúztuk a szobámban lévő nagy ovális ebédlőasztalt (a közepén kiemelkedő lappal még sokkal nagyobb lett), ropogós fehér damasztabroszt terítettünk rá s arra jöttek a Nagymama sötétkék-fehér, aranyozott szélű porcelánjai. Apa nem szerette a naptári ünnepeket, neki saját időszámítása volt; s amikor nála ünnepre kongattak, akkor aztán csakugyan ünnep lett, káprázatos is, félelmetes is, ki-tudja-honnan gyűlt vendégsereggel, cigányzenével, pezsgővel, gyertyákkal... Megbabonázva bámultuk a pompázatos asztalt, ahogy Apa sorra szedett mindenkinek a saját kezével (ez a rituálé része volt, akármennyi időbe tellett), ahogy első tósztra emelte monogramos csiszolt poharát
s szavai végeztével a cigányok
tust húztak;

a szinte imádságos csendben elfogyasztott első falatok mindenkiből mély sóhajokat szakasztottak s aztán egyszerre csak kitört a szilaj jókedv, mindenki megpendült, mint megannyi porosodó húr, ha feldől a nagybőgő,

s a dús lakoma végül hatalmas, féktelen, táncos-zenés dáridóba ment át.

Nagymama szegény, akitől em balra, a lakás legbelső szobájába húzódva élte titokzatos, ismeretlen tartalmakkal teli napjait, látszólag jól birta ezeket a csak úgy ukk-mukk-fukk kitörő ünnepélyeket; úgy rémlik most, még táncolt is bivalytermetű apámmal s mintha sokkal jobban illett volna hozzá, mint az én törékeny, rebbenő anyám a maga nem evilági finomkodásaival, keresztény félénkségével, aggodalmas és szelíd rosszkedvével. Pedig Nagymama aztán tényleg ‚elkényeztetett királylányként' nőtt fel: reggeli kakaóját meg sem itta volna, ha nem viszik utána a kádba, s ‚korán elhúnyt szegény drága férje' (azaz a nagypapa) az egyszem leánygyermeken kívül irdatlan nagy lakást hagyott rá (zongorával és festményekkel, ahogy dukál), s akkor ott volt még a tömérdek kézzel hímzett stafirung és porcelán és egy üvegháznyi hasonlóképpen elkényeztetett szobanövény… Ezek közé préselődve élt Nagymama a maga robosztus testi-lelki alkatával, aminek meg se kottyant háború és béke, rezsimek, bőség és nélkülözés állandó váltakozása; tette, amit a szükség parancsolt s amihez kedve volt; s mivel a világégés utáni szükség úgy hozta s mivel ahhoz volt úri kedve, fogta magát és elment egy soroksári gyárba ápolónőnek, asszisztensnek az üzemi orvos mellé; a gyárban mindenki imádta, a portástól az igazgatóig, s bármi meglepő volt ez, ő is imádta a gyárat mindenestül. Hajnali négykor kelt ki csípkés ágyából s hatvan éves korában is futott a villamosmegállóig, hogy a határás műszakot már beöltözve, bemosakodva várja; a munkások apróbb baleseteket csináltak direkt, csak hogy felmehessenek a rendelőbe egy kis kötözésre; ő volt mindenki üdvöskéje, nap mint nap csokrokkal meg házisüteménnyel megrakodva jött haza s egy-egy védence nemegyszer egész hazáig elkísérte. Egyik héten reggeles volt, a másikon délutános, a harmadikon meg éjszakás. Vasárnaponként úgy hiányzott neki a gyár, hogy bánatában talpig levendulaszínbe öltözött, fekete bársonyszalagot kötött a nyakába s barátnőivel a Zserbóban a sárga földig leette magát krémessel, vagy elment az Operába a Faustra valamelyik élmunkás brigáddal és két monogramos batiszt zsebkendőcskét is telesírt a nagy kultúrélmény hatása alatt.

Apa nagyon szerette őt, jóllehet az anyósa volt,
Anya pedig eszelősen
féltékeny volt rájuk;

én magam nemegyszer találtam őket bensőséges hallgatásban Nagymama szobájában: Apa a sarokkanapén fekszik becsukott szemmel, Nagymama pedig halk keringőket játszik a zongorán s dúdolgat hozzá. Ez a hely volt számomra is a lakás legfontosabb zuga: egy télikerttel és szentéllyel keresztezett budoár; rengeteg filodendron és fikusz, értelmezhetetlen tárgyakkal teli vitrinek, bírsek a komódon (amelyek mintha az idő valamiféle tehetetlensége folytán, tévedésből maradtak volna itt különleges illatukkal egyetemben, titkosan s valahogy funkciójuk vesztetten), s mindez cseppet sem tűnt abszurdnak, hanem inkább kedves volt, mosolyogtatóan meghitt és rettenetesen szeretnivaló.

Tíz éves voltam, amikor egy hirtelen csattanás felriasztott ebből az álomból. Mintha a mennyezet hasadt volna ketté. Repedések addig is voltak, talán hallatszott is éjjelente egy-egy reccsenés, koppanás, de akkor még: ‚az a sok ócska régi bútor nem bírja a lehűlést' - lehetett mondani. Mégis: valami készült, valami pókhálóként húzódott a szobák rejtett sarkaiban, az egyre sötétülő falak között - pedig elképzelhetetlen volt, hogy bármi is megváltozzon. A lét olyan egyforma volt, hogy az ember azt hihette, már százezer éve vadászunk ugyanezeken a vadászmezőkön s még százezer évekig itt fogunk vadászni. A bírsek, a gyár, a ‚határ', az iskola a templom mellett, a vasárnapi húsleves, Anya halk perlekedései - mindez örökkévalónak tűnt, olyasvalaminek, aminek a létét senki és semmi nem vonhatja kétségbe. De talán csak a gyerek érezte bennem így. Mind jól megvoltunk; egészségesek és boldogok voltunk, azt hiszem; ‚mindenünk megvolt', ahogy mondani szokás, s a világ sokféle, biztonságos, vidám és valamiképpen a sajátunk volt, legalábbis nekem úgy tűnt. S akkor egy reggel apám és anyám elémbe álltak és egyszerűen közölték velem, hogy másnap elköltözünk, mert hamarosan kistestvérem fog születni és ezért több szobára lesz szükségünk; meg hogy ‚itt a belvárosban nagyon messze vagyunk Apa gazdaságától, jobb lesz, ha kijjebb lakunk'.

Tudtam, hogy hazudnak; toporzékolni próbáltam, hiába; este bebújtam a sarokban álló cserépkályha mögé s meglapultam, mint a sebzett vad, hogy ne találjanak meg s ott kelljen hagyniuk, de Anya megtalált és életemben először hatalmas pofonnal jutalmazta mindenki számára nyilvánvaló hősiességemet; minden lepergett hazugságaik konok faláról. Nagymama sírt (nem akart egyedül maradni a hatalmas, üres lakásban, siratta Apát, engem és szegény önmagát); én üvöltöttem, mint a fába szorult féreg; Apa úgy járt fel s alá, mint egy sebzett oroszlán;
de minden hiábavaló volt.

Másnap emberek jöttek, mindent felraktak teherautókra, engem Anyával együtt beültettek Apa szolgálati kocsijába és elhurcoltak. Otthagytam a régi kredencben minden játékomat, a könyveimet, egész gyerekkoromat, gyerekkorom holttestét. Hiába könyörögtek, fenyegettek később, soha nem tudtak rávenni, hogy még egyszer elmenjek oda. Hallani sem akartam róla. Két hónapra rá Apa egy szép nap elvitt ebédelni a gazdaság csárdájába, mindenféle jókat hozatott, s amikor már jóllaktunk, azt mondta: - Meghalt a nagyanyád. - S mert meg se rezzentem, hozzátette, - Megpattant a fejében egy ér, álmában történt, nem szenvedett. - Értem - , bólintottam, s egy árva könny nem sok, annyit se préseltem ki a szememből.

(később)

Abba kellett hagynom az írást, mert Ricsi berontott. Ha valaki ideges a családban, okvetlen Ricsire ordít rá, pedig a szerencsétlen szinte biztosan ártatlan. Ő csak magnózik - igaz, hogy hangosan, és az is igaz, hogy állandóan, de szerintem lehetetlen rá haragudni: fekszik az ágyán és mint csecsemőkorában, ide-oda ringatja magát a zene ütemére. És hiába nagy fiú már, az arca még mindig hamvas és gömbölyded, a szempillái lányosan hosszúak és a szája nem nagyobb, mint egy cseresznye s a szeme alatt csöpp kis árnyék és ha rászólnak, az árnyék megnövekszik, eltakarja az egész arcát, a szája legörbed és sírvafakad (az iskolában sokat csúfolják ezért); ilyenkor berohan hozzám és az ölembe fúrja a fejét. Néha megpróbálom megértetni vele, hogy másokat zavar (a ‚másik ember'... amikor először mondtam neki, hogy „na de Ricsikém, gondolj bele, a másik ember!" - olyan röhögőgörcsöt kapott, hogy percekig fetrengett a szőnyegen, és azóta is elég megemlíteni előtte a mindenkori ‚másik ember' létezésének puszta tényét, mindig ugyanolyan mulatságosnak találja);
de ha máshonnan próbálom megközelíteni a kérdést (mivel a másikemberezésnek a fergeteges hahotán kívül más hatása nincs) és mondjuk megkísérlem elmagyarázni neki - felnőttségem fölényének biztos tudatában - , hogy teljesen meghülyül és előbb-utóbb a szívritmusa is bekrepál attól a sok dum-dum-tól, vagy megtudakolni, hogy szerinte mégis mi ez a zenének nevezett ‚acélhenger- gőzhenger- úthenger' a nem kevésbé rémes ‚alkohol - Technokol - fuldokol' mellékzöngéivel?!... - ez csak olaj a tűzre: „Ti vagytok a hülyék, nekem ez a szabadság, miért nem fogjátok fel? és egyáltalán nem is értetek hozzá, akkor meg minek szóltok bele?!" - és bömbölni kezd,
mint egy dedós;

ilyenkor megcsikizem, vagy elővezetem kedvenc versezetünket (Süsü után szabadon): - ‚Én vagyok a... hát te ki vagy? engem könnyű, téged nehéz, karom erős, szívem bús, én vagyok a rántotthús' - erre rögtön abbahagyja a sírást és még azon-szipogva kacagni kezd, kiszalad és bekapcsolja a tévét. Tudom, hogy most órákig fog ott ülni a képernyőre meredve szinte bénultan, s tetőtől talpig lyukasan tűri, hogy a fél(re)információ befolyja szegényke dermedt agysejtjeit...

Elolvastam, amit eddig írtam, és mit ne mondjak, enyhén gyászosra sikeredett. Pedig valójában nem tudom, nem éppen az-e a jó, ami olyan rossznak tűnik először - és fordítva. Az a boldog biztonság már soha nem tér vissza, de valami mégis megmaradt belőle: az állandóság. Ahogy lassan, alig észlelhetően, de folyamatosan romlanak azóta a dolgok, abban szintén van egyfajta bizonyosság: holnap megint rosszabb lesz minden, mint ma volt, számíthatsz rá... Volt egy pont, amikor még minden egész volt, egy csúcs, ahonnan még látható volt minden; s azóta lefelé ereszkedem a mélybe; s próbálok nem félni... Valami történik velünk, velem, és nem értem, mi az. Vagy talán úgy van, hogy valahogy hirtelen megmozdulnak és így lenni kezdenek a dolgok és mi egyszerűen csak megtörténünk a dolgokkal? Talán tényleg az lehet, hogy ami csak úgy létezik, ami egyszerűen csak van, azt nem is tudjuk meglátni, kizárólag azt fogjuk fel, ami mozog?... és íme, most hirtelen minden megmozdult, és benépesült az idő, az én időm, valósággal nyüzsög, mint egy kukacokkal teli sajt... Hát erről akarok írni.

Pedig - hol is kezdjem - látszólag nem történt semmi: Kata barátnőm tüzet kért tőlem az egyetemen... a folyosón álltunk, volt nálam egy skatulya gyufa, pedig nem is dohányzom, igazából mindig van nálam

[ez tulajdonképpen magyarázatra szorulna, de azt mégse mondhatom, hogy egyszerű kis pirománia - inkább egyfajta, mélyen a gyerekkorban gyökerező gyengém ez: valamikor réges-régen, öreg időkben szerettem kiszaladni a csillogó forintossal ‚Kossuthbácsi'-hoz: koldus volt, öregecske házikoldus ragyogó fehér körszakállal; becsöngetett, s mindig a legújabb forintost kellett a sapkájába dobni, és én nagyon szerettem ezt, amikor én még kislány voltam;

csakhogy egyszer aztán, szép tavasszal, sugaras nyáron esett olyan szégyen, olyan nyomorúság: félni kezdtem tőle;
mintha lett volna abban valami rendellenes, hogy ő koldus,
mi meg nem;

így hát ha csöngettek (bármelyik csengetés jelenthette őt is), úgy tettem, mint aki nincs is: nem nyitottam ajtót, nem feleltem Nagymama szólongatásaira, sőt egyszer a kredencbe is bebújtam, ahol akkoriban az elhalt játékok csontvázai hányódtak temetetlenül, arra a pillanatra várva, mikor is egy indokolatlanul pufók és koszos gyerekkéz benyúl a résen - az ajtót egészen soha nem nyitja ki - és óvatosan keresgélni kezd a kinyomott baba-szemek, lyukas hálók, féllábú bohócok és lelkeszakadt japán legyezők között, hogy végül megragadja és nyugalmából rémületes erővel kitépje az aktuális újjászületőt, aki ijedtében teljesen halottnak tetteti magát, mint ezúttal én magam is, a fenyegetően behajló két polc közé préselődve, megnémulva önnön merészségemtől és a folyamatosan közeledő büntetéstől való félelemben (ahogy a keresés intenzitásával a kibújás lehetősége egyre csökkent) s mégsem mertem elképzelni, hogy megint szembekerüljek a ragyogó fehér szakáll és a foszlott, kilógó sapkabélés vakító kontrasztjával, amit csak fokoztak a rádió szűnni nem akaró hírei az öntudatos dolgozó nép megérdemelt jólétéről,
úgyhogy azt javasoltam Anyának, hogy felezzük meg vele, amink van, úgyis szocializmus van és mi rendesen részesültünk a folyton emelkedő életszínvonalból,
de Anya váratlanul (tündéri finomságát egyszerre feladva) azt felelte, hogy tehülyevagyédesgyerekem, és mert az arcom hirtelen igazolni látszhatott eme kijelentését, mintegy enyhítőleg vagy visszavonólag hozzátette: nem ez az egy koldus van a világon...
de bár sose mondta volna! mert ettől a naptól fogva - mintha szavai spórák vagy osztódó sejtek lettek volna - a koldusok felfoghatatlan szaporodásnak indultak: egyszerre csak mindenütt ott voltak, álltak-ültek-feküdtek úton-útfélen és akármerre mentem, mindig éppen szembejöttek velem; Anya persze (ó, az anyai ösztönök csalhatatlansága!) bámulatos gyorsan rájött, miért kér újabban gyermeke, aki csecsemőkorától fogva egészen kivételes módon undorodik az édességtől, naponta többször fagyipénzt, s felfedezését ,kár nekik adni, úgyis elisszák' megjegyzéssel hozta tudomásomra;
tényleg!... kaptam én észbe, főleg, miután kicsit később sikerült mást is megfigyelnem: hogy a szomszéd vénkisasszony
(akinél csak egy pohár hideg teát lehetett inni egész délután és én azt is mindig otthagytam és ezért mindig megszidtak mert beárult és én végül már nem akartam hozzá átmenni egyáltalán még a két sziámi macska kedvéért sem és a kép kedvéért sem pedig az a kép arany őszi erdőt ábrázolt és a levelek igazából arany levelek voltak és még az is mind semmi mert jobbra volt ott egy zsinór és ha azt meghúzta a néi - nem engedte senki másnak meghúzni - akkor az erdőn átfutó patak
elkezdett folyni

és a vízimalom kereke elkezdett forogni és az ő zike édes csengettyűszóra elindult a fák alatt és keresztülsétált az erdőn, amitől ugyan kicsit olyanformán érezte magát az ember gyereke, mintha túlságosan sokat evett volna a krémesből, amit amúgyis utál, de azért ez a kép mégiscsak szenzációs volt)
milyen kiszámított, álságos, alázatoskodó leereszkedéssel dobta a nyomorult forintját a kiszemelt boldogítandó kopott kalapjába, és megpróbáltam elképzelni, micsoda bűnei lehetnek, hogy így akarja jóvátenni (így képzeltem: ül a néni egyedül a szőnyegektől és függönyöktől mindig sötét szobában és zománcozott kék lavórban áztatja a lábát, ami a bűneitől mindenütt gennyedzik),

és akkor én gyermeki daccal eldöntöttem, hogy nem, én ugyan soha,

mígnem egyszer egy szép napon az egyik osztálytársnőmet pillantottam meg a sarkon álldigálni, ez már a telepi lakásunkban volt, pont rálátttam az ablakból; nem volt benne semmi különös voltaképpen, álldogál és annyi, csak valahogy túlontúl sokáig ácsingózott ott (ugyan mire?...), a lámpa alatt, mintha bizony randija lenne,
pedig hát éppen neki aligha volt randija: különös egy lány volt, valahogy egészen más, mint mi, kövér, ügyetlen s valamiért mindig szederjes volt a bőre, úgyhogy tornaórán különösen vigyázni kellett, nehogy véletlenül ránézzen az ember,
pedig ez egyre nehezebb lett, mert olyan eltúlzott igyekezettel csinált mindig mindent, hogy a tanárnőnek végül feltűntek minden ügyetlensége ellenére hibátlanul végrehajtott gyakorlatai s egyre sűrűbben állította ki elénk a legjobb tornászt megillető helyre, hogy bemutassa nekünk, közönséges földi halandóknak, az istení mozgást, és mi bámulattal elegy ízonyodással néztük rengő testén az igyekvés nagy, lilászpiros foltjait, melyek fölött krétaszínű arca mint egy halotti maszk imbolygott a mindent leigázó szenvedés grimaszába fagyva, úgyhogy a folyosón is elkezdtünk kitérni előle s ő egyszer csak arra eszmélt, hogy már padtársa sincs;
ekkor, mintegy válaszképpen, körözni kezdett egy füzetet az osztályban s most megint rajtunk volt a sor, hogy elcsodálkozzunk a sors véletlen, pazarló adományain, melyekkel őt legnagyobb megrökönyödésünkre kitüntetni látszott: versek voltak ugyanis a füzetben, melyeket (legalábbis a címke tanúsága szerint) szende és vélhetően egészen szentéletű társnőnk borzongatóan képtelen szellemi tulajdonának kellett vélnünk, szégyellve önkéntelen gyanakvásunkat, mellyel lénye megalázott bennünket ifjúságunk leghamvasabb
idején;

mígnem egyikünk óvatos hitetlensége megrázó felismerésbe torkollott a versek alkotóját illetően, akiről némi nyomozómunka eredményeképpen bebizonyosodott, hogy Ady Endre az, a korai Ady, kicsit cirkalmas kialakulatlanságában bár, de már akkor is a zsenialitás pecsétjével a homlokán;
s így eljővén a leleplezés órája (vártuk és rettegtük is egyben a véres leszámolást) váratlanul azt kellett hallanunk, hogy egy kísérlet alanyai voltunk mindösszesen és ő - úgymond - örömmel nyugtázza vizsgánk sikerét annál is inkább, mert ugyanezen a vizsgán egyik vezető irodalmi folyóiratunk szerkesztősége dicstelenül elvérzett; s ezzel - mint bűvész a nyulat - káprázó szemeink elé tárt egy valóságos és ‚hiteles' (azaz fejléces és körpecséttel is ellátott) iratszerűséget, melyben az ő (természetesen diáklányosan álnaív) levelére válaszolva, figyelembe véve a beküldött „Pokolhintán…" kezdetű versezet gyatrácska erényeit, azt javasolják (fentiek szerint Adynak), hogy mivel még „túlságosan kiforratlan" és „nem lehet tudni, mi van mögötte" (sic!), mindenesetre „olvasson sokat, az feltétlenül hasznára válik"…;

mindez úgy fejbevert bennünket, hogy eltekintettünk az áldozat feldarabolásától, mi több, a rá vonatkozó tabu megerősödött s bűvköre mintegy szentesítette minden furcsaságát; úgyhogy igazából nem is csodálkoztam olyan nagyon, hogy ott szobrozik a sarkon; csak amikor már harmadik napja állt ott és én teljesen belesápadtam az erőltetett figyelembe és képzelőerőm mértéktelen megfeszítésébe, hogy megértsem, mit akarnak jelenteni már megint ezek a dolgok, csak akkor szegeztem a torkának a kést, mely kérdés formáját öltötte magára és szólt imígyen: „Mondd csak, mégis mi a fenét szobrozol te ott minden délután a sarkon?", s igazán meg sem lephetett, ahogy erre ő a mártírok szent együgyűségével lerántotta magáról a leplet (nekem, bűnös léleknek, úgy tűnt, de ez egyetlen röpke másodperc futó benyomása volt csupán, hogy várta, mohón várta ezt az órát és a megdicsőülés előérzete egyszerre lehámlasztotta róla alázatossága maszkját):
ő azért álldogál ott, magyarázta, a lámpák alatt, a sarkon, hogy ha véletlenül éppen arra járna egy vak bácsi vagy néni, hát biztosan legyen ott valaki (mondjuk ő, éppen akkor és éppen ott), aki átsegítse a szegény szerencsétlent az élet vad folyamán;
esetleg nem várod meg?… kérdezte.

Nem, nem szeretném, válaszoltam lesújtva,
most még
nem.

Ezt megértem, nagyonis megértem, helyeselt buzgón a leányzó, az olyan érzékeny embert, mint te, a vakságnak már a puszta látványa is ászonyian felkavarná, hiszen rögtön beleélné magát a sorsukba. Az ilyen mimózalelkűek, mihelyt egy ilyen nyomorultat látnak, rögtön a saját nyomorúságukra gondolnak; hát persze, mondta, hát persze. Ezt mondta, s úgy emlékszem, nagyjából ilyenformán.

Mármost én, amikor a titok leleplezése révén keletkezett romhalmaz alól kikászálódtam, nemigen tehettem egyebet, mint hogy a korábbi esküm (‚nem, én ugyan soha!') véglegesítésével - minden ezirányú ösztönömet kinyírva - kiróttam magamra, kárpótlásként, a doboz gyufát, amely jótékonyan eszembe juttatja olykor az adakozás hatalmi játékának kétes örömeit és megajándékoz egy közelhajló arc egyetlen meghitt villanásnyi, teljesen veszélytelennek remélt látványával] - -

és hát így történt:

az egyetemi büfé, alias Depresszó mellett (fejünk felett a radikális diákszervezet, a NUNE EGYESÜLET plakátja, dekódolva a név annyit tesz: Nincs Undorítóbb a Normális Embernél) tüzet adtam Katának -
és ekkor láttam meg először őt.

Vasárnap

Tegnap már nem voltam képes folytatni az írást. Most viszont jól vagyok, teljesen kipihentem magam: reggel bringára kaptunk és húgocskámmal kirepesztettünk a kiserdőbe.

Timi serdül, de rendületlenül szőke és szótlan. Csak a legelkerülhetetlenebb közlendőkre szorítkozik s akkor is jól megnézi, kihez beszél. Valahogy nem bízik túlzottan az emberiségben. Ha a kezére néz az ember, tulajdonképpen lehet benne valami: nem emberi kéz az, hanem egy kismadár szárnya. („Mi a különbség egy veréb két szárnya közt? semmi, mert mind a kettő egyforma, különösen a bal"...) A gyíkok pislogás nélkül ülnek meg az ő kis tenyerében, ami csodával határos,
mint ahogy az is, hogy nyaranta
még egyáltalán
találunk gyíkot

(Timi ott fogdossa s azonmód el is engedi őket) annak a pataknak a partján, amely teljesen hiteles szennycsatornába ment át az idők folyamán: barna lé, piócák, a csobogást pedig egy fekete autógumi szolgáltatja, szeszélyesen elnyúlt macskahullával a közepén. És bár a természet erőlködik, s így tavasztáját különösen zsengezöld füveket fakaszt, hogy ápolyon s eltakarjon, nem sok jó néz ki a jövő velünk öregedő arcából... (Holnap valószínűleg még rosszabb lesz minden.) És mégis: kis zöld üdeségek, óvatosan előbújó bogarak és hangyák, körözve kapirgáló hűvöske szelek, borzas állatocskák - mégiscsak... tavasz! Hazafelé a panelház tövében megbújó tavalyi rózsatövön még mindig ott leng a lyukas fekete ing („...ing az ágon..."), forintért világmárka: az önkritika nélküli kritika visszavágásának gyászlobogója - de az aszfalton ünnepi ragyogás: csillogó barna és zöld üvegcserepek,

...szóval tegnap ott hagytam abba: az történt, hogy az egyetemen tüzet adtam a barátnőmnek, és a láng engedelmesen fellobbant, áttűnt rajta Kata ismerős képe, kissé elnagyoltnak és fölöttébb álmosnak látszott csaknem csukott szemhéjú, egészen világos kék szemeivel. Közelebb hajoltam, mert a tüzecske most mintha megerősödött volna s már nem volt átlátszó, hanem valahogy mélysége lett s egy szempár tűnt fel benne: egy szempár. És nem Kata szemei voltak, bár magát az arcot csak körvonalaiban, csak később láttam meg. Ez a szem sötét volt, csaknem fekete, óriási és lenyűgöző és erősen emlékeztetett valakire - nem is tudom, talán arra a fiúra, aki...? Elköszöntem és sietősen elindultam. Hosszan felrezgett bennem egy csak mostanában megismert új érzés - valami rémült várakozás... A szem eltűnt ugyan, de jelen-nem-lévőn is kényszerített, hogy megfejtsem a titkát; nem volt kegyelem.

Rohantam volna haza, de még be kellett ugranom a boltba tejért. Az ajtóban csaknem beleütköztem egy nénikébe, jött kifelé, kis háló-szatyrából valami fehér lé csöpögött kitartóan. A látvány eszembe juttatta, hogy valahol azt olvastam, ‚egyes népeknél a fölösleges tejmennyiségből sok munkával vajat vagy túrót készítenek, fejlettebb országokban zacskókba töltik, és egyszerűen szétfolyatják az üzletekben'...

- Néni - szólítottam meg -, tessék vigyázni, elfolyik a tej.
- Tudom, angyalkám - mondta sírósan -, dehát most már mit csináljak?... -
- Így semmi nem marad, mire haza tetszik érni: majd én visszaviszem, tessék csak ideadni.
Erre sírva fakadt
tényleg.

- Nem is kell már énnekem semmi. Mióta meghalt az én drága jó uram, azóta enni se nagyon tudok. Csendes, felejthetetlen jó ember volt. Most tudom csak, mennyire szerettem, holtában is mindig szeretni fogom.
- Gyerekei nincsenek a néninek?
Földkopár arcán szétfutottak a ráncok.
- Hát persze hogy vannak, drága jó gyerekek. Csak hát az egyik Amerikában van ötvenhat tele óta…
- Nem jár haza látogatóba?
- Dehogynem, volt itthon egyszer, jó sok bőrönddel jött, hozott nekem egy nagyon szép rózsás szoknyát, tényleg nagyon szép szoknya, szörnyű sokba kerülhetett szegény drága gyerekemnek, nem is mertem megmondani neki, hogy nem tudom én azt felvenni már, öreg vagyok én már ahhoz, ő meg szegénykém még mindig fiatalnak gondolt engemet…
- És haza nem jön végleg? Sokan visszajönnek.
- Nem, azt mondta szegény kislányom, már nem tudna itt megszokni, szörnyű neki ez a klíma, őfeléjük, úgy mondja, soha nincs tél meg ezek a ronda esők sincsenek, s hogy az élet is egészen más ott, ő például reggelente egy óra hosszat csak sminkel, így mondta, anélkül már nem is érzi embernek magát, itt meg valahogy mintha nem lenne értelme az ilyesminek, így aztán nem tudta mivel elütni az idejét, csak lődörgött a házban, pedig szép házunk van, kedveském, három szoba, konyha, még fürdőszobát is csináltunk a spejzból, ez nem lakótelepi szardíniásdoboz, hanem ház, amit együtt építettünk az urammal s igazi tűzhely is van benne, ami mellett ott futkoztak kicsi korukban az öccsével, de hiába, neki ez már nem jelent semmit, elszokott már tőle az én szegény gyerekem, csak ténfergett itt s aztán visszament, azóta nem jött, csak ír mindig, komputerrel ír nagyon szép leveleket és sok bélyeget küld mindig nekem benne.
- És a másik? azt tetszett mondani, gyerekek.
- A kisebbik, igen, a fiú az itt van, csak ő meg nem ér rá sose, mindig úton van, csak akkor ugrik be, ha megérkezik éppen valahonnan, idehajt egyenesen a reptérről, nézd, mama, mit hoztam neked, mondja s néha annyi ideje sincs szegénynek, hogy megvárja, amíg kibontom a csomagot, pedig mindenféle csoda gyönyörűségeket hoz nekem, öregasszonynak, még krokodilbőr cipőt is kaptam tőle, meg gyönyörű szép színes televíziót, csak azt se tudom nézni, mert mióta szegény apjuk meghalt, baj van a szememmel -

(megfogja a kezem, közelebb húz magához, jelentőségteljesen a szemére mutat és szinte suttogva
folytatja):

nem vagyok én vak, nehogy azt gondold, csak annyit sírtam, mikor a szegény öregem meghalt, hogy nem bírta a szemem és most vigyáznom kell, nehogy lecsukódjon, mert akkor már nem tudom megint kinyitni - s még halkabban: - az orvos azt mondja, szemidegsorvadás, de nem bízok én abba se. Azért nappal leginkább csukott szemmel ülök, s csak akkor nyitom ki nagy nehezen, így, a kezemmel - megmutatja, az ujjaival húzza szét a szemhéját -, amikor muszáj néznem; márpedig gyakran van szükségem arra a fránya szememre, mert mindkét szomszédom még nálam is öregebb, képzelheted, még én vagyok a legstrammabb közülük s megpróbálok a segítségükre lenni, néha reggel öttől este tízig talpon vagyok s még olyankor a legjobb a szememmel, ha szaladozok valami után, akkor ritkábban csukódik le, néha még sikerül is elhitetni magammal, hogy javulok, pedig csak rosszul vagyok minden nap…
- Rosszul is tetszik lenni? De hát azt mondta a néni…
- Tera néni, szólíts csak így. Hát persze hogy rosszul is vagyok, angyalkám, a szomszédaim meg még nálamnál is bénábbak, a múltkor már majdnem meg is haltam igazából: nem is értem, mi volt, csak azt éreztem hirtelen, hogy nem kapok levegőt, valami nagyon, de rettenetes nagyon szorítja a mellemet, de úgy, hogy kiáltani se tudok, de meg hiába is kiabálnék, ugyan ki hallaná meg az ablakon meg a kerten keresztül, különben is az utcánkba majdnem mindenki tök süket, úgyhogy csak összekucorodtam gombolyagba, mint a hernyó s na, mondtam magamnak, te Terus, itt a véged. És meg is haltam én, azt hiszem, mert semmit se tudok, hogy mi történt onnantól, csak azt láttam valahogy, mintha fentről látnám, hogy a földön fekszek, és nagyon sokáig fekszek úgy a földön s csak nem jön senki. És tényleg nem is jött, mert elmesélték aztán, hogy csak másnap tűnt fel, hogy én hol is vagyok tényleg és miért nem szólok, hogy mit vegyek a boltba, és csak akkor csoszogtak át és vették észre, hogy én ott vagyok meghalva. Akkor kihívták az orvost, az meg valahogy életre keresztett; azt nem tudom, hogy hogyan, én sose kérdek tőlük semmit, mivel bennük se bízok egészen, mert az orvosok is csak meghalnak és a családjaik is…

Úgyhogy én most már tényleg félek egyedül, a szemem miatt is félek, hogy ha odaülök este a tévé elé, egyszercsak lecsukódik a szemem és elalszok és ott maradok egyedül és senkise ébreszt fel és akkor tényleg elaluszok örökre. Fel is adtam egyszer már egy olyan hirdetést is, hogy eltartási szerződés vagy hogy is hívják ezt… de aztán mikor jelentkeztek, nagyon megbántam, hogy ilyet gondoltam akkor, hogy én arra kényszerítsek egy szegény fiatal embert, aki a gyerekem lehetne,
hogy engem, undok öregasszonyt
pátyolgasson,

s közben, hiába hogy nem olyan, hiába rendes meg minden, csak arra tudjon gondolni - és én magam, azzal, hogy még vagyok, kényszeríteném folyton-folyvást arra gondolni - , hogy haljak meg minél gyorsabban, hogy meglegyen végre a lakása szegénynek. Hát az teljesen lehetetlen, hogy én ilyet tennék valakivel, hogy ilyen szörnyű séges helyzetbe hozzam, azt én nem tudom megtenni. Úgyhogy már beletörődtem, hogy ha megint úgy leszek, akkor talán már nem találnak meg időbe és akkor annyi nekem. De már nem is olyan nagy kár értem, öregasszonyért.
Persze sokszor a fegyelem is gyógyít, meg az is, hogy az a többi vénség még nálamnál is bénább és nélkülem be se tudnának még vásárolni se. Igaz, hogy... de hát ne ácsorogj itt velem, kisangyalom, a végén még tényleg elfolyik a tej egészen s akkor már igazán nem cserélik ki még neked se... Csak nekem olyan jó volt most beszélgetni veled - hogy is hívnak, kislányom?
- Anna.
- Anna, Annuska, milyen szép neved van. Amilyen szép vagy te magad is. Hanem te, angyalkám, tudod mit?... ha te eljönnél hozzám lakni...
- Hogy én?...hova gondol, Tera néni.
- Te hát. Miért ne?... Nem tudnál eljönni? Az egészen más lenne. Nagyon jól eléldegélnénk mi kettesben, hajjaj. Gyönyörű rózsáim vannak a kertben, azt még nem is mondtam. Mióta az uram meghalt, magam metszem őket, nagyon szeretek kint pepecselni alkonyatkor, amikor a nap már nem bántja a szegény szememet; pláne nyáron meg még kora reggel is: minden virág csupa harmat, mintha örömkönnyekkel köszöntenék a napot, s olyan erős ilyenkor az illatuk, hogy el lehet szédülni tőle... Te biztos nem kertes házban laksz.
- Nem. A lakótelepen lakunk a szüleimmel és a testvéreimmel. De közel az erdő...
- Persze, persze. Ne haragudj a bolond öregasszonyra: képzelődik, mindenféléket kitalál már. Ez attól van, hogy olyan sokat vagyok egyedül. Veled is ez lesz, ha egyedül maradsz, meglásd. Nem panaszkodni akartam, csak néha ámítom magam ezzel-azzal; kigondolok dolgokat, s akkor egy darabig kicsit könnyebb. Akkor kicsit lassabban távolodnak a dolgok. De távolodnak így is, úgy is. Minden elfele megy tőlem. De már majd beletörődök lassan. Csak te ne haragudj Tera nénédre. És ha egyszer mégis úgy lenne, hogy jöhetnél - az ember sohasem tudhatja -, akkor jusson eszedbe: Árnyas utca négy.

(Árnyas... Vagy azt mondta, Árok?... Én árok, te ársz, ő ár... nem, nem árok, árnyékot mondott, a test árnyéka a lélek teste...
csak be ne dilizzek.)

A tej már csaknem teljesen elfolyt: hamvas fehér tócsa dagadozott a járdán, a tapadós por közepette. Teljesen megzavarodva kikaptam a szatyrot Tera néni kezéből és bekóválygogtam a boltba. Csak a pénztárnál vettem észre, hogy a cseretej is csöpög. Nem volt képem azt is visszaadni: még egyet hoztam, mindkettőt kifizettem, a csöpögőset bevágtam a táskámba (szegény jegyzeteim!…) és a másikat sietősen a szatyorba gyömöszölve az öregasszony kezébe nyomtam.

- Itt a tej, Tera néni. Jó egészséget és minden jókat!
- Köszönöm, kislányom. Árnyas utca négy!…

A busz éppen beállt a megállóba. A sarkon befordult egy ember és nekem valamiért arra kellett gondolnom, hogy nem könyvet visz, hanem a hóna alatt egy darab gondosan becsomagolt szalonna van… **A szem** nem hagyott nyugodni. Szaladni kezdtem.

Otthon bevágtattam a szobámba és lekaptam a Lermontovot a polcról; már tudtam, mit keresek. Persze ott nyílt ki, annál a megrendítő képnél, ahol a Démon Tamara ágya előtt térdel: haja megátalkodott fekete láng, csupasz válla nem védtelen, hanem kihívó, mint a megmászatlan szikla, de egyszersmind törékeny és ártatlan is, mint valami sötét virág; egyik keze a fáradt anyák tartásával az ölében pihen, a másik a féktelen dac erejével fúródik a párna testébe, amelyen a szegény lány zokog. Arca: kristályos gőg és forró, buja kegyetlenség és átszellemült érzékiség… brutálisan, lélegzetelállítóan gyönyörű. És a szeme!… **ez volt az a szem** ott a gyufalángban: olvasztókemence torka, szikrázva dől belőle a fehérre hevült vágy s mögötte a kétségekkel vert lázadó magány kifejezhetetlen, bársonyfekete mélységei nyílnak.

…Hol a rajzot néztem, hol a szememet csuktam be, hogy ne tévedjek. A gyerekeknek szánt tej csendesen kifolyt és belealudt a táskámba.

Reggel hirtelen eszembe jutott valami. Emlékszem, annyira megijedtem a gondolattól, hogy alig kaptam levegőt, mintha hosszan futottam volna… Már mindenki elment; a falióra ketyegése visszhangzott az üres lakásban. Csukott szemmel megvártam, hogy a lélegzetem lecsendesedjék. Csak akkor vettem elő a gyufát, amikor már nem hallottam a saját zihálásomat. A kezeim erősen remegtek, ezért gyorsan letettem a dobozt, mihelyt meggyulladt a szál. Erősen belenéztem a lángba,
egyenesen
a közepébe.

Ott volt, valóban. Most már az arcot is láttam - messze volt ugyan, de kivehető. A Vrubel-rajzolta Démon arca volt - vagy legalábbis valami hozzá hasonló. Mozgó láng volt az arca szövete, s mégis mozdulatlanabb volt, mint egy hegy. (Lehet, hogy a hegyek is mozognak, csak olyan lassan, hogy mi nem tudjuk őket tetten érni? Lehet, hogy vándorok ők, akik néma léptekkel róják a föld útjait és senki nem látja őket, csak társaik és senki nem üdvözli őket, csak a szikláikon vonító farkasok?... „Egy hegy megy; szembejön egy másik hegy. Ordítanak ordasok: össze ne morzsoljatok! Én is hegy, te is hegy: nekünk ugyan egyremegy"...)

Ez az arc nem rám nézett, hanem valahova nagyon messzire, mint akinek hatalma van. Féltem tőle. A gyufa végigégett, lassan letettem, és sokáig bámultam a láng helyére vakon. A gyufásdobozt, felocsúdva végül, visszatettem a táskámba. És nem tudom, hogyan telt el az a nap.

Másnap megint be kellett mennem az egyetemre. A kultúrtörténeti speckolon (az egyik legjobb szakszemináriumot hívjuk így) már a ‚végét jártuk': tizenkilencedik század vége (a kultúra vége)... Nyugtalan voltam - pedig nagyon szerettem ezeket az órákat. Mindig későn tartjuk, a tanár úr (csúfnevén a „Démon", talán mert Lermontov a kedvenc témája) szeret este előadni; az ablakot behajtjuk, mert kinn nagy a lárma; az asztalon csak egy kis lámpa ég, nem látni, milyen kormos és zsíros az ablak üvege, sötét a függöny, foltos a mosdó oldalánál függő törölköző... szeretem a kezét nézni, ahogy megszólalás előtt a fejét nyugtatja rajta, csukott szemmel pihen így egy kicsit, miközben körégyűlnek a visszafojtott lélegzetek. Akkor egyszercsak erőt vesz magán s kinyitja a szemét, és kicsordul belőle a bánat, világba-számű zött-szellem-bánata: szétfolyik az íróasztalon, szinte belecsorran a fiatal szemekbe, cseppjei (vérharmat a lefejezett fűszálon) lángokként csillognak, mederbe gyűlnek a hallgatás hegyei között szétáradóban a szavak felé, színültig töltve a hangok közötti hézagokat, melyekből épül a ‚kristálypalota' gondolatok pontosan egymásra illesztett, áttetsző tégláiból, hogy mire a szomszéd templomtoronyban - mindig váratlanul - elkondítják a hetet és a harangszó öblösen végiggurul a repedezett, poros padló résein s hallani, ahogy nekiütődik figyelmünk falának - addigra helyére kerüljön az utolsó tégla, a gondolat tornyának csúcsa is - s akkor egy megkönnyebbült mosoly, néhány sóhajtás és csosszanás légörvényében kialszanak a lángocskák, kattannak a tollak, reccsennek a székek meggémberedett ízületei, a kitáruló ajtórésen fény, zaj és hűvösség szivárog be a folyosóról -

vége az órának.

…Máskor látom, nem fáradt-e nagyon, lehet-e kérdésekkel zaklatni; néha órák közben erős fejfájás kínozta; de most nem tudtam tekintettel lenni rá; önző, vad nyugtalanság hajtott… Mi az, hogy „túl jón és rosszon”?!… Megint azt éreztem, hogy csak beszélünk, beszélünk és valójában fogalmunk sincs a szavakról, amiket kimondunk éppen. Mi lenne, ha…
Ó, a szerencsétlen, aki arra vetemedik, hogy felnyissa egy szó tetemét!…a boldogtalan, aki kilopja a hullát, mint egy megszállott középkori anatómus, a feledés megszentelt földjéből, élete kockáztatásával agya sötét pincéjébe hurcolja s egy reménykedő gondolat pislákoló lángjánál ízekre szedi, atomjaira elemzi a formát, s aztán ott áll egy halom értelmetlen elem előtt, és még kevésbé érti, mint annak előtte, hogyan fért ebbe a részecske-halmazba a jelentések fölmérhetetlenül buja tobzódása, a mágikus képesség, mellyel egyetlen szó világot teremthet, ha jókor s jól ejtik ki: ahogy varázsütésre emlékek és gondolatok egész halott hadseregét kelti életre a tudatban és behatolva az elfelejtett szavak óceánjába, az újjászületés viharát támasztja benne és villámlás és mennydörgés nyomán íme sziget születik, egy kicsinyített kozmosz, egy valahavolt-új világ:
a Jó Szó, mely alkalmas a bajok elhárítására, mert minden a szó által keletkezett: „kezdetben vala az Ige”, és ezért minden a szó által váltható meg?… „egy istennek csupán egyetlen szót kell szólnia, s abban a szóban benne lehet az elveszett teljesség”;
mi azonban számtalan szó összeharácsolásával próbáljuk nem a teljességet, csak annak látszatát, csak hitvány atomjait megteremteni s azok is mind roggyant térdű torzszülöttek és félhalottak vagy egészen azok és szavaink elbeszélnek egymás mellett és nevetgélve fecserésznek és mosolyogva hazudoznak, ‚én megmondom neked az ő szintét’…
halott szavak, gyilkos szavak („mert mind megöljük kedvesünk, akárhogy csűrd-csavard; a gyávák fegyvere a szó, a bátraké a kard”)… halott szavak forgataga, hullabál: … „mi csak megyünk köztük álarcosan, hogy meg ne tudják titkunkat, hogy élünk, még mindig élünk e nagy hullabálban: álarcunk alatt könnyet ízzadunk s szívünkön szám van kinn a ruhatárban”… – s amikor minden szó halott, akkor a költő, mivel már nem hihet szavai világteremtő erejében, kereskedő módján alkudozni kezd a világgal, mígnem egészen elhallgat; az utolsó felvonás vége egy artikulálatlan kiáltás csak: a csodáról való lemondásé;
pedig vagy minden csoda, vagy semmi sem az – tehát mégis-mégis
(nem ezért, de ennek ellenére),
újra és újra: „szó, szó, szó”… hátha most sikerül –
(…hisz feldobott, s lám, szárnyalok, az ég alatt magam vagyok,
az ég fölött, az ég alatt:
szabad körök, szabad szavak)…

-Tanár úr - mondtam.

Lüktető ereit leszorította a homlokán, mintha attól félt volna, kibuggyan belőle a fájdalom és elönti a szobát; olyan volt ez a lobogás a fejében, mint az eleven tűz, mint valami mindent elemésztő hatalom; egyedül akart maradni benne ez a láng, nem tűrt meg mást, mint néhány öngyilkos gondolatot, akiknek már szinte minden mindegy, akik imádják és félik ezt a tüzet és nem bánják a halált, csak hogy ne kelljen ott maradniuk abban a sötétségben, amit a semmi áraszt maga körül. Ott áll ez a gyávaságában hőssé lett néhány gondolat a fájdalom táncoló lángjaitól megvilágítva és várja a véget, a sűrű homályba bukót, a csodákat...

- Mondja, Anna. Látom, valami nyugtalanítja magát.

- Igen... legelőször is az, hogy zavarom; másodszor, hogy hülyeséget fogok kérdezni; de muszáj megkérdeznem, mert belebetegszem különben.

- Nem hinném, hogy nagyobb hülyeséget kérdezne, mint amit válaszolni fogok rá - nagyon is próbára teszi mindig szegény tanárát. De hát ez a vállalt szereposztás, és mindenképp maga van fölényben; én csak lelepleződhetem, maga csak gyarapodhat; de végülis erre szerződtünk; ne kíméljen.

- Kicsit hosszasabb lesz a bevezetés, mert minden tilalom ellenére most mégis egy amolyan ‚végső kérdésre' kell rákérdeznem - nem baj? A Jóról és Rosszról van szó, természetesen.
Nézze csak: még a hétköznapi tudatban is van valami zavarodottság ezügyben. Ha azt mondom, ‚halál', vagy ‚erőszak', a többség azt mondja, ‚rossz'. Mégis mintha egyre többen, egyre mohóbban akarnák érzékelni, mintegy beszívni ezt a Rosszat; egyesek még titkolják, tagadják, de őszinte, titkos gyönyörűségüket lelik benne; és már vannak, akik egyenesen azt mondják... igen, egyesek azt állítják, hogy nincs is rossz mint olyan egyáltalán, csak félelem van az ismeretlentől. Ha azt mondom: ‚élet', ‚könyörületesség' - a többség azonnal rámondaná: ‚Jó.' De ez sem egészen igaz: a szánalom pusztítóbb lehet, mint a halál. Annak, aki szenvedésében a halált hívja minden megmaradt erejéből, annak már nem az élet és nem az úgynevezett jóság a jó... Ha az a szegény roncs, akit egy kórház infrakamrájában láttam, még tudna beszélni azok helyett az artikulálatlan üvöltések helyett, amelyeket akkor hallani tőle,
ha a kínjai
eszméletre térítik,

akkor ő azt mondaná, hogy az élet a legszörnyűségesebb valami, s azonnal mentsék meg tőle ahelyett, hogy csövekkel próbálják belépumpálni és kiüríteni belőle, és inkább hagyják az ágyban elrohadni, mint hogy merő könyörületességből a mennyezetre függesztik a szétmálló, csonttá aszott testét, amelyből darabokban esik ki a csontokon még megmaradt lilásvörös hús, és szupertechnikával táplálják és infraégőkkel melegítik s naponta vizitelik mély erkölcsiségükből kifolyólag…

- Te jóságos ég, de hát honnan veszi maga ezeket, Anna?… csak nem akarja komolyan azt mondani, hogy ilyesmiket átélt? hogy a saját szemével látta? hiszen maga még csecsemő, nemrég vehették ki a rózsaszín járókájából…

- Azt maga nem gondolhatja komolyan, tanár úr, hogy én ilyesmiket csak úgy kitalálok… Sajnos (vagy szerencsére?) én egy olyan gimibe jártam, ahol valami szakmát is akartak adni, így aztán ápolónő-képzés ürügyén kórházban ‚ottfelejtett' csecsemőket gondoztunk, elfekvőkben haldokló rákos betegeket etettünk tizenhat éves korunkban, amikor mások számára az élet még merő szórakozás… A barátnőm mindig azt mondja, ha ez valamiképp szóba jön, hogy úgy kell nekem, csak az kerül ilyen élmények közelébe, aki ezt akarja. Hogy az ember maga hívja elő a valóság végtelen számú lehetséges képei közül éppen ezeket. És én persze látom, hogy sok ember tényleg nem is megy keresztül ilyen dolgokon vagy pedig egyszerűen nem észleli őket, mintegy álomban elmegy mellettük…

Az az én bajom ezzel, hogy Kata barátnőm azt ismételgeti folyton, <u>rossz nincs is, és minden, ami van, az jóból lett és jó. És ha valaki mégsem jónak lát egy dolgot vagy embert, akkor ő maga a rossz</u> (jó kis ellentmondás, ugye? mert végül Kata is csak kimondja, hogy ‚rossz'…), <u>és ő vetíti azt bele a világba</u>. Amiben tehát minden jó…

Nekem pedig egyfolytában az az érzésem, hogy ez hazugság, és ezért is akadtam ki a „Túl jón és rosszon" nietzschei megfogalmazásán, amit tanár úr idézett, mert mintha azt sugallná ez a mondat, hogy a jó és a rossz olyasvalami, amin ‚túl lehet lenni', hogy tehát ez a polaritás nem a létezés alapstruktúrája…

mintha az emberi (‚nagyonis emberi', tehát egyáltalán nem isteni, hanem szélsőségesen esendő, halandói) **tudatnak lehetne olyan szintje, ahol egy emberi lény a legszörnyűbb dolgot is ténylegesen jónak érzékeli;**
és nemcsak bemagyarázza magának, hogy az ijesztő történések is jók, mert azokból ugyebár mennyit lehet tanulni,
hanem **úgy is éli át,**
mint jót…

Én meg csak azt tudom gondolni, hogy Kata valójában soha nem élt át igazi szörnyűséget és ha egyszer szembekerülne valami ilyesmivel, valami igazi tragédiával
(akár csak azzal a halálüvöltéssel, ami nem is olyan régen egy éjszaka fél órán át verődött házfalról házfalra ott a lakótelepen, az elevenen darabokra kaszabolt nő szájából s amit én hallottam elejétől a végéig és másnap leírták az újságban is… vagy akár csak egy sima acsarkodó vérebbel találkozna, mondjuk a „Sátán kutyájával", mint Pio atya),
akkor nem mondaná többé ezt. Ezek az emberek egyszerűen elzárják magukat (védekezésből) a valóságtól, mert nem tudnák elviselni azt, ami a világban ténylegesen van, és ami nagyon hasonlít ahhoz, amiről Iván Karamazov beszélt. Ma totális, apokaliptikus káoszként működik a Gonosz, sorra derülnek ki a legszörnyűbb gaztettek, például hogy papok kisgyermekek százait rontották (és talán a mai napig is rontják) meg angol és ír árvaházakban, német templomi angyal-kórusokban, aztán a szerencsétlen felnőtteket, akik ezekből a kicsikből lettek, megalázzák, elítélik és börtönbe csukják az ún. ‚másságuk' miatt… Lehetséges, hogy valaki ezt jónak lássa?… Azt tudom, hogy ***minden lehet jó valamire,*** *és a tudat mindenből okulhat, de a lélek?… a lélek hogyan bírja ki mindezt?…*

- ***A lélek*** *az, aki mindezt átéli és szenved és a végén* ***akár bele is őrül mindebbe, mert a rend nélküli káoszban a rossz túlmegy azokon a határokon, amelyeket a lélek ismert és elviselt volna azért, hogy teljesíthesse vállalását, hogy a szellem felé közvetítse a hibás gondolatformák következményeit.*** *Ha a lélek öntudatra ébredne és megértené…*

- Én sajnos úgy vettem észre, tanár úr, hogy az emberek nem gondolkodnak ezekről a dolgokról, csak mennek és ‚csinálják az életet' valahogy ösztönösen, félig álomban, mintha bábuk lennének vagy robotpilóták, akiket mozgat valami, amiről nem tudnak vagy nem is akarnak képet alkotni maguknak;
néha ugyan meg-megszólal bennük egy hang, ami figyelmezteti őket arra, hogy most valami rosszat tettek, és akkor a maguk módján esetleg bűntudatot éreznek, megpróbálják jóvátenni vagy önigazolást keresnek,
de szinte ugyanazzal a lendülettel mennek és csinálják tovább… azaz valójában egyáltalán nem ismerik fel, mit tesznek (Atyám! bocsásd meg nékik, mert nem tudják, mit cselekszenek)…
és így aztán azt sem látják, hogy ***a rossz a világban rajtunk keresztül működik,*** *és ezáltal ők maguk is részei a külsővé gondolt,*
az ‚istenverte másik ember'-ben megjelenő
vagy ördöggé személyesített gonosznak;
aztán ha nagyon összegyűlik a rossz ‚körülöttük' (bennük magukban valójában), akkor a világ
és Teremtője ellen fordulnak.

És hajlamosak ilyenkor úgy látni, hogy minden, de minden és egyáltalán mindenki rossz (kivéve persze a szeretteiket) és csakis ők maguk a jók, szegény ártatlan áldozatai ennek a világméretű gonoszságnak. Ilyenkor „minden túl dagadt... vagy túl sok benne a salátalé", pedig a hiba bennük, azaz bennünk magunkban van - jól mondom, tanár úr?

- Bennünk, de tényleg mindannyiunkban; és ezt mindenkinek meg kellene értenie:
a rossz a fény hiánya bennünk, és senki sem fénnyel teljes;
de amikor elkeseredettségében bármelyikünk rosszat gondol a világról vagy istenről, tehát aki gyanakszik vagy vádol, az tényleg a benne lévő sötétséget vetíti ki és terjeszti szét a világban;
ha az ember, minden negatív tapasztalata ellenére, nem tud bízni a jóságban, istenben, a világban, önmagában - ha folyton gyanúval él, ha folyton pöröl, akkor folyamatosan a Gonosszal él, mert a rossz éppen ez és éppen ezt teszi velünk: eredendő bizalmunkat, a jóság hatalmába vetett hitünket kezdi ki, és mi, félrevezetve, ‚jogos' gyanakvásunkkal az ártatlanságot is gonosszá tesszük.

- De hát éppen ez az: hogyan lehet nem gyanakodni, hogyan lehet még mindig bizalommal lenni, amikor az emberi élet egész tapasztalata a megcsalattatásról, a bántásról, a hazugságról, a visszaélésről szól?...

- Csakis úgy, hogy minden erőnkkel megpróbáljuk megérteni és aztán a legkomolyabban praktizálni is azt a felismerést, hogy a hit lényege éppen a tapasztalat hiányában vagy ellenében való ‚mégis-tudás' -
hogy ***a hit valójában a világ megváltottságának rejtett tudata****, és éppen arról szól, hogy* ***minden látszat ellenére*** *(mert amit látunk, az tényleg csak látszat, képzet, illúzió, maya)* ***lehetséges bízni*** *abban, hogy mégis, mindenképpen a Jó győz; hogy lehet úgy viszonyulni a dolgokhoz, mintha azok (eleve vagy már) jók lennének, még ha oly rossznak tűnnek is...*

- Érdekes, amit mond - itt lehet Katának igaza?... hogy ha ő maga egyelőre nem is tudja ténylegesen egybelátni a dolgokat (úgy, ahogy az isteni tudat, a még/már teljes potencialitás, a Minden-Egy számára ezek a dolgok nyilvánvalóan egyben vannak), azaz ő még nincs igazából ‚túl jón és rosszon' - mégis, pusztán azzal, hogy ebben hisz, ezt állítja, ezt akarja látni, azzal valójában <u>teremti</u> is a valóságnak azt az arculatát, amelyre vágyva vágyik? annak a lehetőségét, hogy a gyanút a bizalom, a félelmet a szeretet váltsa fel, hogy mindaz a negatív tapasztalat, ami összegyűlt az emberekben, nehogy elöntse a földet mint valami fekete sárlavina vagy véres iszap -
hiszen ezért vannak valójában a sárlavinák,
ezt próbálják megmutatni nekünk,
nem igaz, tanár úr?...,

tehát hogy ez a sok negatív indulat valahogy apránként felszáradjon, feltisztuljon és végre megszűnjön, ne szedjen több és még több áldozatot, és a sár, a sötétség, a káosz ne boritsa el végleg a világot…

- Csodálkozni fog, de a fizikusok már sok mindent kezdenek megérteni ezekből a dolgokból az anyag és a kozmosz törvényeinek egyre gyorsuló feltárása következtében… Most éppen úgy látják, hogy kezdetben, az ősrobbanás során keletkezett óriási hő a fénysebességnél gyorsabban fújta fel a teret és a hűlés következtében váltak ki az energiából az első részecskék óriási káosz közepette, és csupán a cikázó elektronok felhőinek tejszerű derengése világított halványan a szinte teljes sötétségben úgy 380 ezer évig. Csak amikor kialakultak az anyag kezdeményei (figyeljen, egy megilletődésében költői magasságokba emelkedő kozmológus azt találta mondani, hogy a Gonosz ‚mintegy beleburkolódzik az Univerzum anyagának palástjába'…), és az atomokban pályára álló, pályát váltó elektronok fotonokat szabadítottak fel, lett átlátszóvá a kozmosz, és ekkor talált utat az első fény az űr feketeségén át. Végül pedig, úgy 200 millió év múltán, begyulladtak a csillagok máglyái, és akkor vette kezdetét az általunk ismert fényjáték, és ez nem változott azóta sem, fény-szigetek, galaxisok és csillagok úsznak a sötétség óceánjában, hatalmas, gyönyörű látomások mintegy az űr fekete vásznára festve.

Azaz a teremtés kettősségben zajlik (maga a teremtő gesztus, ami létrehoz valamit - mintegy önmagán kívül - , már ezt a kettősséget teremti meg): ***a teremtés a kettő teremtésének folyamata, szétválasztás*** *(elsőként a kint és bent, majd a felső és alsó ‚vizek' elkülönítése…), amelynek során a Teremtő semmit (sem jót, sem rosszat) nem zár ki önmaga teljességéből, de elkülöníti egymástól a dolgokat. És így a tudatnak - a lélek átélő segítségével - végig kell járnia mindazokat az utakat, amelyek így a ‚minden-lehet' kezdeti, világ-előtti tökéletes szabadságának elvesztésétől annak ‚minden-tapasztalaton-túli' visszanyeréséig vezetnek: hogy az istení szabadság újra létrejöjjön a teremtések és a teremtett világok működtetésének egyre sűrűsödő gondjaiban és hol örömteli, hol fájdalmas küzdelmeiben.*

Mert ***az akarat*** *deklarált (bár sokszor félreinterpretált)* ***szabadsága*** *(ami persze nem feltétlenül szabadságot jelent, hiszen millió és millió dolog korlátozza minden időpontban, a ‚másik ember' jelenlététől a saját lét - genetikus, karmikus, szociális stb. - determináltságáig… emlékszik, ugye: „szorítja, fogja, összenyomja egyik dolog a másikát s így mindenik determinált" - tehát ez* ***a*** *(ha nem is szabad, de legalább)* ***saját akarat*** *mégiscsak megengedi a* ***lélek****nek (tulajdonképpen el is várja tőle), hogy az (kvázi a maga jószántából) bejárja a pólusok szélsőségeit és hogy érzéseit és tapasztalatait, mint jó gazda a termést, időben begyűjtve gazdagítsa a* ***szellem*** *önmagáról és saját teremtéséről való tudását és felfedezze közben a szabadság mind újabb, egyre tágasabb tereit…*

- Ha jól értem a tanár urat, akkor ebben a ‚játék' -ban a lélek a szellem céljait szolgálja, mintha ő nem is volna érdekelt mindebben? vagy csak annyiban, amennyiben kíváncsi? Márpedig alapvetően az… A lélek, ahogy én érzem, a Minden; ő az életet hordozó Létező maga, akinek a világ merő élmény: látni-, hallani-, szagolni-, átélni-való újdonság, és számára a megtapasztalás maga az öröm… De a szellem - és mintha egyre inkább így lenne - olyan tapasztalatokat is kínál neki, amelyek megölik ezt a spontán örömöt - és a lélek elfogadja ezt… elfogadja a negatív, örömtelen, kínzó élményeket is, hogy elősegítse a tudat megváltását a sötétségtől?… Valahogy így lehet? Engem ez kicsit a tündérekre emlékeztet, akiket a „természet szolgálólányainak", „Isten árváinak", „az édenből kiűzött angyaloknak" szokás nevezni…

- Ha már így rákérdezett, én azt hiszem, az emberi lélek és a tündérek között az az alapvető különbség, hogy míg az emberi lélek olyan mag (:szem! a lélek tükre!), amelynek a burka szeretetből, míg legbelseje a szabadság isteni szikrájából áll, a tündér-lényeknél ez fordítva van… De drága Anna, jól értettem? maga hisz a tündérekben?…

- Már hogy ne hinnék?… Nekem elég ránézni az anyámra, szinte látom a lapockája fölött a szivárványosan csillogó hártyás szárnyacskák villámgyors rebegését… talán csak azért nem látjuk ezt igazából, mert túl gyors ahhoz, hogy lomha látásunk és gondolkodásunk érzékelni tudja… de ha ő már valódi ember is, a hófehér bőre, a sudár, hajlékony és törékeny termete, a vékony, szinte éteri, mégis erős csontozata, a sugárzó hajkorona a fején, minden finom mozdulata és leírhatatlan belső szabadsággal teli, mégis szelíd és olykor megkínzottsága ellenére is gyémánt-tiszta tekintete elárulja… A teste néha szinte áttetszőnek tűnik, mintha merő illatból lenne összeszőve, és sokszor úgy érzem, ha nem ragyogtathatná fel sugaraival az ő csodálatos lényét, a Napnak nem volna miért felkelnie…

- Ó, nem is tudja, mit beszél, nem is tudja… Azt mondta most el, amit én csak száraz, tudományos szavakkal tudok eldadogni: hogy minden valóságot a hit teremt meg… hogy a teremtés egyetlen anyaga a szeretet energiája… hogy csak amit elhiszünk, az lesz, sőt csak az van, mert amit nem hiszünk el, attól megtagadjuk a létet, az - számunkra legalábbis - nem tud lenni! …

így aztán végeredményben a lélek (is) felelős azért, hogy milyen valóságban létezik, hogy mit hisz el az elme bűvészstrükkjeiből, a tudat holografikus valóság-illúziójából, hogy a szellem mely sugallatainak engedelmeskedik… Mert bár felvállalta, hogy belemegy a tudat-teremtette világba és eljátssza azokat a forgatókönyveket, amelyeket a szellem írt számára, a lélek mégsem csupán báb. Amennyire hallgat a szellem suttogására, amennyire feléje fordítja arcát, azaz: amilyen tempóban tudatosodik,

aszerint van módja másik darabot választani, vagy kicsit átírni, módosítani a szöveget, és az átélés minőségével, hite erejével szépséget tud varázsolni a szürke díszletek, a durva vagy hazug vagy üres szavak közé is -

ha úgy dönt, vígasztaló lehet, Paraklétosszá válhat (olyanná, mint Krisztus Szent Lelke, ahogy a keresztények hiszik), hogy segítse a szellemet a Jó és Rossz minél pontosabb felismerésében. És ha megbocsát annak a tévelygő tudatnak, amely őt a szenvedés labirintusaiba kényszeríti, azzal utat mutat neki;
mert a megértéssel és kiengesztelődéssel hozzásegíti a Teremtő Szellemet, hogy az megbocsássa önmagának ezt a tragikus világjátékot, a Fény és a Sötétség kozmikus harca okozta végtelen sok szenvedést, kínt és bánatot, amiről mi, emberek, azt hisszük, hogy mi magunk okozzuk azt egymásnak...

és mivel bizonyos értelemben ez így is van, nekünk is meg kell tanulnunk megbocsátani mindezt önmagunknak és egymásnak,
megértve, hogy mindez egyfajta szolgálat és egyszersmind út a Fény, a megvilágosodás és a kiteljesedő szabadság felé.
Mert ami van, az jó is, rossz is: az a Valóság;
és nem lehet más a jó, mint ami Lehetséges, ami Eljövendő: a Szabadság és az Igazság;
és az maga a Szeretetben élő Élet...
és az a Jó.

Emlékszik erre, Anna?...
„...mert isten hatalma a határtalan szeretet... de aki odaáll egy másik ember meg annak az igazsága közé, az maga a hazugság"... Mi szeretjük egymás ártatlanságát, mintha nagyon szeretni azt, ami nincs, eltakarhatná azt, ami van. De van ám egy angyal, aki éjjel-nappal mindig visszahozza pontosan azt, amit el akartunk veszíteni; nincs az a sötétség, amiben eltéveszti az utat; ezért hát szeretni kell, mert ő tartja fenn az igazságot a világban. És minden más hazugság...

- ...vagy „néma csend".

Megütközve nézett rám, de én elszántan folytattam:

-... „mert mihelyt kimondunk valamit, sajátos módon megfosztjuk értékétől. Azt hisszük, a mélység mélyébe merültünk alá, s amikor újra felbukkanunk, sápadt ujjunk hegyén a vízcsepp nem hasonlít többé a tengerre, amelyből származik. Azt hisszük, csodálatos kincsek bányájára leltünk, de mire ismét napvilágra kerülünk, kezünkben nincs más, csak hamis kő és üvegcserép;
és a sötétség mélyén mégis változatlanul
fénylik a kincs"...

Arca kisimult, szeme kitágult egy pillanatra, míg tekintetét át nem itatta az okos fájdalom.

- Ugyan, gyermekem. Miket beszélek itt össze!... Kislányom, Anna: hát miért nem szól rám?! Hát mi az, hogy hazugság?... Hiszen az igazság arca minden pillanatban változik; csak egy igazság van, mondják, de az olyan hosszú, hogy nem lehet kimondani;

ott ül az Igazság nagy Öregje a Vének között, és kezében a kristálytojás végtelen számú fazettája a végtelenül sok igazság milliárd színét tükrözi.

Hiszen minden percnek és minden szónak saját igazsága van; hiszen ha valamit igazságnak érzékelünk, akkor biztosak lehetünk benne, hogy egyik ösztönünk diadalát érzékeljük egy másik, elnyomott ösztön felett, s hogy ott, ahol világos, tiszta fényben ég egy gondolat, ott éppen dogma születik, ott valami éppen meghalt;

míg a másik oldalon, ahol pedig homály van, ahol veszélyt érzünk, ahol több, körvonaltalan, bátortalan, bizonytalan dolog mocorog, ott van születőben az igazság:

az általunk kihordott, akkor egyedül érvényes, de rögtön meggyanúsított, eltolt, elfojtott igazság, az egyedüli, amely annak a percnek a megváltását hordozza... És **aki** AZT **letagadja (a számára születő, akkor és ott legmagasabb igazságot, amit már elérhetne), az önmagát veszíti el.**

„A megváltáshoz két út vezet: az igazak számára az igazság útja, a bűnösök számára pedig a kegyelem útja. Én, bűnös, már megint elkövettem azt a hibát, hogy az igazsággal próbálkoztam."

Felálltam. Akkorát sóhajtott, hogy a függöny beleremegett.

- Semmilyen érzés nem olyan erős bennem, mint az a vágy, hogy szeressek. De senki sem talál rá a boldogságra. A földi lét nem nyújt állandóságot semmiféle örömben. Mégis, a kegyelem úgy árad ki rám, mint a többi emberre: az igazságról szóló kölcsönös tanításban...

Mi ketten nehéz sorsú emberek vagyunk, Anna. Nehéz élnünk, mert látással vagyunk megverve - vagy megáldva. De maga ne féljen - megkapaszkodhat bennem; és én - magában...

Lehajolt, és nagyon óvatosan
- mintha kicsi kék virág volna -
megcsókolta
kezében tartott
kezem.

Március 4. kedd

Tehát pénteken.

A múlt héten kaptam hét szál rózsát. Az a lobogó ingujjú, lobogó hajú, lobogó szemű fiú nyomta a kezembe a folyosón, a tanszék előtt, aki annyira hasonlít… Mindegy. Semmi nem azonos semmi mással, de minden hasonlít valami másra. Miért ne hasonlíthatnának fiatal fiúk gyertyára, vagy tündérre, vagy rózsára? „A rózsa talán semmi: tiszta ellentmondás, csalárd gyönyörűség: annyi temérdek pilla alatt senki sem alszik”… A fontos a hét szál: minden szál rózsa egy nap; én vagyok az a hét szál rózsa. „És a kertben a rózsák nyársra húzott szívek, csupa könny bársony bőrük, mire megjön a hajnal”…

Azért is gondoltam különben, hogy naplót írok, hátha a véletlenszerűen leírt szavak között megtalálom az egyetlent, amely a megoldást rejti. Hiszen a megoldást jelentő szónak ott kell lennie a végtelen sok szó között, amelyek bármelyikét leírhatom. Ezek a szavak tükrök lesznek, melyeket a kiismerhetetlen valóság elé tartok, hogy legalább a kaleidoszkóp szimmetriáját megteremtsem vele s ilyenképpen mégis megláthassam a törvényt. Mert nem élhetek többé úgy, mint eddig éltem, hogy szavaim és gondolataim és mozdulataim csak úgy elfolyjanak az idő homokjában. Az a gyermeki biztonság, a ‚bármiből bármikor lehet bármi’ váratlan csodákkal teli, mégis oly meghitt teljességének gondolattalan, bensőséges nyitottsága talán már soha nem tér vissza; minden formába ég és a forma a káoszt egy pillanatra világgá bűvöli. Az emberi gondolat, már születése pillanatában, az anyagi agy labirintusában találja magát, falak, korlátok, törvények, egymást tükröző tükrök ravasz csapdájában. És a tükörben, amely a fény segítségével való megkettőzés révén formát teremt, jelenik meg a világ;
az egész világ, ahogy az őt meghatározó láthatatlan törvények létezni engedik, bármilyen szűknek tűnjék is az a tér és az az idő, amely otthont ad neki. Mert a törvénynek épp az a sajátja, hogy az általa leírt rendszerben mindenre vonatkozik;
így hát bármi jelentéktelenek legyenek is szavaim, gondolataim eme tükrei, világom paraméterei
teljes bizonyossággal
egy hiánytalan kozmosz
koordinátái.

Ebben a kozmoszban - mint bármelyik másikban is - ott feszülnek a szabadság és a meghatározottság finom szálaiból szőtt láthatatlan hálói a rendnek, a mindig jelenlévő (és mostanában egyre inkább láthatóvá lett) káosz gomolygó és sötét formátlansága fölött. És ahogy egy kör bármely pontjában titkosan összeér egy ciklus eleje és vége, úgy kötődtek egymáshoz - ennek a világnak a szabályai szerint - kezdet és vég, halál és születés, fájdalom és öröm csereszabatos minőségei az én kicsi, a gyermekségből épp csak föleszmélő életem akkoriban még csak néha meg-megrázkódó valóságában.

…Nagymama még meghalni is remekül tudott. Apa találta meg: ő volt az egyetlen, aki azután is eljárt oda, hogy elmentünk; én hallani sem akartam róla, Anya pedig ‚gyengélkedett'. A hasa hatalmas volt, már nem lehetett nem észrevenni, de ritkán beszéltünk róla. Anya általában boldog, tényleg ‚áldott-állapot'-os volt (Apa szerint velem kifejezetten virult, később Ricsinél én is megfigyelhettem ezt): soha nem hányt, mint azok a nők, akiket legbelül megaláz és tiltakozásra ingerel a méhükbe került idegen anyag, a mindent leigázó fajfenntartási kényszer, a férfi nemző hatalma; ő saját akaratából mondott le hosszan őrzött, szinte papnői szüzessége tündéri virágáról, hogy teljesen alávesse magát (apránként sebzett oroszlánná sápadó, újkorában azonban vértől csöpögő bajszú, éj- és tűz-sávos bundájú) tigris-ura kényekedvének („tigris, tigris, éjszakánk erdejében sárga láng"…) és főleg az anyaság olyan mérhetetlenül édes, ugyanakkor olyan halálosan titokzatos misztériumának;
mert egész tündér-mivolta arra vágyott, mint a mese kis hableánya, hogy kikerüljön valahogy öntudatlansága szépséges álom-mennyországából és igazi emberré váljon végre, emberként szeressen és szenvedjen; és ez most kezdett sikerülni neki. Színes élet-ragyogása ebben a második viselősségében egyre fehérült és fogyott, a nyolcadik hónap felé már szinte átlátszó, makacs lobogássá szűkült, mint ha egy súlyos és mohó titkot hordana, amely hamuvá emészti.
Az utolsó időkben pedig már tényleg nyűgös volt: elmúlt a szülés kiszámított napja és saját belső órája is csörgött már, de a magzat hallgatott; apró, baljós görcsökkel jelezte ugyan magát, de nem voltak komoly szándékai. Anya nyugtalanul járkált, naponta többször felmosta a konyhát meg az előszobát, hátha az segít, fogta a derekát, halkan nyögött, de a kórházból dolgavégezetlen jött meg. Énekelt is a babának, simogatta a hasán keresztül, bátorította, duruzsolva hívogatta;
elmondta neki, mennyire várja,
mennyire várjuk
mi mindannyian.

Ez persze nem volt igaz. Én nagyon haragudtam rá. Sehogy sem értettem, mire jó ez az egész: minek kell nekünk ide egy idegen, vísító, erőszakos, ismeretlen lény, aki miatt már eddig is minden felfordult és minden összetörött s aki nyílván még több, beláthatatlan és zavaró változást fog hozni máris annyira meggyötört életünkbe?... minek a sok új gond és fájdalom, mire ez az egész nyugtalanság?... mindez sehogyse fért a tízévesforma fejembe. Apa is egyre idegesebb lett: rá-rámorrant Anyára, aki rögtön sírvafakadt, Apa erre meg elrohant hazulról - kellett ez nekünk?!... Talán ezért a vacak lakásért?!... (hallottam valami olyasmit, hogy a ‚beigért gyerekekre' osztják a panellakásokat - ezt nem értettem, de szörnyen hangzott) - vagy azért a pénzért, amit utánunk kapnak majd, ha sokan leszünk?... Nem, én a magam részéről ezeket a dajkameséket már akkor sem hittem el. Már gyerekként is tudtam, hogy egy nő csak magának, a szeretet miatt és a gyermekért magáért hordoz és szül, egy mindent átható, minden egyebet felülíró belső hívás szerint -
nem rendeletre, kedvezményre, „népesedéspolitikából" (vagy hogy is hívják)...
Anya pedig nem annyira magának, mint magáért (is) szült, mert
szeretni akart
(meg akarta találni saját rejtőző szeretetét feláldozott szabadságának még mindig kemény héja alatt),
és szenvedni akart, és félt.

Akkor még nem értettem, ma már tudom: addigra már meglátta a bomlást, s rettegésében költözni, változtatni, változni, szülni próbált; ha egészsége engedi, talán abba se hagyja. Pedig már ez a terhesség is elég figyelmeztetés volt. Egyre rosszabbul érezte magát: émelygett, feszült mindene; Apa meg otthagyta, el-elrohant (ezt mondta utólag mindig): Nagymamához. Így találta meg a tévé előtt; aludt; álmában halt meg. Apa nem ismert se istent, se embert, ha Nagymamáról volt szó: először nekem mondta el, aztán Anyára borította rá a hírt; Anya felsikoltott és összeesett; tócsában, görcsök között tért magához...

Mentőt hívtunk. Az orvos megvizsgálta: legalább a burok megrepedt, végre. Később kiderült: a babának már nem volt oxigénje; a méhlepény olyan öreg volt, mint egy százéves szivacs: Tímí kis híján megfulladt. Nem akart kijönni.
Mintha már ott is tudta volna, mi lesz a véleménye az emberek által megrontott világról...

Nem akart megszületni: két görcsös kis marokkal kapaszkodott a drága burokba, szívta az édes vért magába, gyűjtötte magára a zsírt rosszabb időkre;
nem és nem akart kijönni. Akkorára nőtt odabenn,
Anya biztonságos méhében,
mint egy pöffeteg-gomba.

Mondhatom, senkinek nem született ilyen testvérkéje, mint nekem: amikor megmutatták az üvegen át és én megláttam a többi kisbaba között, szégyenemben könny szökött a szemembe. Másfélszer akkora volt, mint a többiek; hatalmas feje alatt, a nyaka helyén körbe hatalmas toka; arcocskája mint egy kis hörcsögé, körmei visszakunkorodtak és letöredeztek; sűrű, fekete haja úgy állt a beleszáradt vértől és máztól, mint a sündisznó tüskéi. Ez a püffedt hörcsög-süni falta Anyát, s ha Nagymama időben közbe nem lép az áldozati halálával, talán felfalja egészen…

Más kérdés, hogy Nagymama engem nagyon megbántott: nem elég, hogy hagyott minket elmenni az ő paradicsomából s aztán orvul meghalt, még ránk is szabadította ezt a kis szörnyeteget. Jó ideig nem tudtam megbocsátani neki mindezt s tudom, hogy ez Apának se sikerült. De akkor megkönnyebbült, hogy Anyát elvitték. Nem is ment vele: ezt meg Anya nem tudta neki megbocsátani soha. És ez tényleg nagyon rossz lehetett: később újra és újra, részletesen elmesélte az egészet,

milyen rosszul volt a mentőben s bent az orvos sem biztatta semmi jóval; nem tágult úgy, ahogy kellett volna: Timi megbabonázta a kijáratot és az a cinkosa lett, úgyhogy „egyujjnyi", mondta az orvos, akit láthatóan álmából vagy miből ébresztettek a kórházban, dagadt szemmel és foltos nyakkal hajolt fölé, „várunk egy kicsit";
akkor ez még inkább megnyugtató volt, és nem is félt, csak a borotválásnál lepődött meg egy kicsit, a szent rítust, no lám, immáron Harkov villanyborotvával végzik a misztérium profán papnői, - csinos frizurácskát csinálunk - mondja a madám kacsintva, - ne féljen, kinő! - …és hogy fog szúrni! - vihognak fel a nyögések között a kibicek, merthogy jó páran jajgatnak a vajúdóban, - Fáj, kedveském? az a jó, fog az fájni még cudarabbul is -, és ettől széles öröm ömlik szét a bába örök-fáradtságra ránőtt figyelem-álarcán; hűlt helyére egy egész tucat medikus özönlik, fél-tudók és egész-tudatlanok, megállva a nagy szent létrehozás ágylábainál, hetykén zsebrevágott vagy professzormód hátratett kezekkel a szépen púposodó kinok előtt,
- Mit ordít itt maga? - szólnak tiszteletet várón összevont szemöldökkel, - Nagyon fáj! - sikoltja az egyik asszony, - Másnak is fáj, mégse üvöltenek, jól néznénk ki - szól az egyik, mint akinek hatalma van, - De nekem… de ez!… - Viselje türelemmel, félóra múlva újra benézünk - az asszony összeszorított foggal, vicsorogva sír, a többiek suttogva sajnálják
(„Szegény, nincs fizetett orvosa,
az ilyen fel is fordulhat tőlük"),
és lőn
(:„méhűri vérzés");

istenem, az orvos is ember, nem lehet belelátni, hisztizik-e a páciens vagy tényleg a végét járja; „a magzatot elvesztettük, de hát az anya majd megnyugszik és szül másikat" (szűzanyám, legalább nekünk ne hazudnának, láttuk, ahogy letakarva elvitték)… - „ez itt mind egy merő görcsölő uterus, vajon tudnak-e élvezni ilyenkor is"?… óvatos pattanásos orvostanhallgató-ujjacska a klitorison - ez az ő pillanata, elképzelhetetlen bűnét megvalósítani most: a szülés kapujában matat, a megkínzott állat rúgni se tud, gyötrődve gyűjti az erőt, hogy világra nyomja a következőt, aki megváltja vagy meggyalázza majd a soros áldozatot, kit sorsa a mások irgalmának oszlopához kötöz -

az ügyeletes orvosnak határozottan jókedve van, egy csöppet sem kapkod, mindenki láthatta, ahogy a fürdőből jövet bolyhos fehér fürdőköpenyét elöl mélyen nyitva hagyta, hogy göndör fekete szőre láttán a kísnő vér eltátsa a száját (friss husi, talán először ügyelnek együtt) s a nagyobb hatás kedvéért - jó hangosan, hogy mindenki hallja - így felel egy alig hallhatóan feltett, de kikövetkeztethetően az egyik kollégájára vonatkozó kérdésre: „ó, a Géza doktor? ő remek, egyszerűen remek, Géza maga az isten, majdnem olyan jó, mint én" - szóval minden lehetséges módon jelzi, ő itt bizonyos értelemben maga a Teremtő vagy legalábbis annak teljhatalmú helytartója, és természetesen egyáltalán nem jött ki a sodrából attól, hogy egyesek itt most szülni fognak, úgy rutinozza be az oxytocint (ó, a szeretet-hormon és az injekciósű abszurd násza!) és az obligát kérdéseket követő saját letörölhetetlen válaszait, mint egy megbízható automata, a szavai akárha magnóról: „kár-hogy-nincs-szünet-a-fájások-között-jól-el-fog-fáradni" és
„dehát-ezellen-nem-tehetünk-sajnos-semmit",
meg, humornak szánva,

„egy pirinyókát se cidrizzenek, kérem, bízzanak bennem, orvos vagyok, higgyék el, megfelelően le lesznek gyógyszerelve" -

és szavait bizonyítandó már meg is lép a magányos kín közös terméből, a szocialista egészségügy eme obszcén templomából az ügyeletes kéjszoba felé… és már nem is hallja (egészen másfajta sikolyokra vágyik), ahogy vagy tízen jajgatnak ebben a tömeg-sírószobában, ki-ki magának, a mások szenvedése csak arra jó, hogy egy pillanatra mindenki láthassa saját magát, hogyan dobálja a fejét, s némi kajánsággal vizsgálhassa arcukat (arcát) a rövidke fájásszünetekben (ha vannak),

ó, a hűségesen szenvedők könyörtelen testvérisége a teremtésnek ebben a fájdalmasan steril, mégis lucskos pokollá torzított
édenében!…

hideg lámpák, hidegkék csempe, a véres lepedők egymásra dobálva az emeletes kocsiban, a hűtőszekrény csilingel, mint egy játékvillamos a tetején sorakozó s a rázkódástól folyton összeütődő mérőhengerektől, melyekben sűrű, bordó lében úszkálnak a placenták, a gyermek után már muszáj-kinnal világra hozott és eltaszított anyák-az-anyákban, holtukban is szolgálva a jövőt felbecsülhetetlen értékű anyagaikkal, melyekkel a legnagyobb, az egyetlen kincset védték a világ ellen, s amiért a régiek oly nagy becsben tartották őket, hogy eltemették a ház sarkában külön kis emlékhelyen és mindig friss virággal díszítették az apró sírt, hogy a méhlepény még halálában is szolgálja a gyermeket, biztosítva az állandó kapcsolatot közte és az ősök segítő szellemei között,

- …jaj, gyorsan az orvost, az orvost!
- …na nehogy má', kismama, várjon még, az isten szerelmére! a doktor úr a szobájába van, máris rohanok, szólok neki, csak maga addig tarccsa vissza! tarccsa vissza,
- Szűzanyám, nem lehet, jaj!…
- A mindenségit, tartsa hát vissza, legalább amíg bemosakszom! …
- …nem tudom, nem lehet, hiába!… jaj!… már jön is!… ja-a-a-a-a-j…

és tényleg jön, jön az alagútból kifelé… mit neki orvos, segítség, világ! jön immáron feltartóztathatatlanul, fejével tágítva az élet kapuját, öklelőzve, én vagyok a félignyúzott bakkecske, lábaimmal kapálok, bajuszommal szurkálok, vigyázz innen, mert megdöflek, hosszan visszatartott életszomja és légszomja egész erejével töri az utat, levegőt!,
szakadó izmok, roncsolódó szövetek között, a vér iszamos bársonyába tekerten jön, kidugja a fejét (de niní! hiszen csak egy szarvacskája van a csillagos homlokán!)… és egy kis szünet, egy pirinyót visszahúzza, nekikészül, aztán egy minden eddiginél erősebb fájdalom, eleven sejtek szakadása, reccsenés, repedés (de ím!… durva szőr helyett csak pelyhes fénybolyhok dércsillogású derengése)… és fölötte valami zengő gyönyör ömlik, ezer trombita lángfolyama, lobogó szélhimnusz, léleksiketítő hozsánna -

egy hatalmas, gömbölyű melegség kicsusszan, a feje után már olyan könnyen, mint egy síkos halacska (és halkan szól a hal-dal s a halacska úszik a dallal), nyomában pedig édes és forró, tisztító folyam árad el, oldón és nyugtatón, kimosva mind a szenvedés hordalékát a vajúdás meggyötört öbléből
(az újjászületés csillagméhéből),

„nagyon megijedtetek volna,
ha látjátok, mennyi!
és milyen nagyon piros!" -

de ő maga is csak egy pillanatra nézett oda… ernyedten feküdt, bevérzett szemei csukva, a pillanat feloldotta sejtjei falát és tiszta térré ömlesztette, így mesélte, melynek nincs kiterjedése;

egy hangos szó rendezi majd újra formává: „Az ollót!";

hirtelen rájött, hogy tud nézni és mozogni, s felkönyökölt, bármilyen hihetetlennek tűnt is ez; s ekkor meglátta őt, a lábai között mocorgó, vérrel és mázzal összekent, lilába játszó kis lényt, aki akkor próbált meg, életében először, sírva fakadni, miután ebben az ősrobbanásban megsemmisült az ő világa, s ő maga, egyes-egyedül, kizuhant az anyaméh szimbiotikus, komplex, teljességes univerzumából egy új, hideg és zajos és magányos és idegen világba és most sír, és duzzadt kis szemhéja mögött a sötétben visszaálmodja magát a régi boldogságba -

később odahozták, melléfektették, s akkor Anya fakadt sírva; valahonnan nagyon mélyről, barlangjai legmélyéről sírt, és sehogy sem értette, miért; hiszen még oly gyanútlanok voltak mind a ketten… Vajon tudhatott-e a fehér pólyába bugyolált fehér batyu a sok másik fehér batyu között az emeletes gurulókocsi polcain, sejthetett-e valamit arról, hogy ez a kilökés még csak az első a megcsalattatások hosszú sorában, hogy majd elveszik tőle a méh édességét pótló mellet is, aztán a mellet pótló cumit is s aztán sorban mindent, amit a pótlások pótlására kitalál magának az idegen világban, amely túlságosan tág hajléknak bizonyul majd ahhoz, hogy meghúzhassa magát benne?…
mit sem sejtve arról, hogy ő maga a hajlék, az egyetlen menedék, amelyben szülei együtt létezhetnek…
…a gyanúk még álomtalan álmukat aludták a lét újszülött testében, s még ő sem, aki megszülte ezt a testet, aki világra-álmodta a belesikló lélek vadonatúj hajlékául, még ő sem sejtett semmit. Eleinte nem is emlékezett a sírására, pedig nagyon különösen, mintegy a mindentudás küszöbéről, fájdalmasan sírt, nem olyan üres kis egyforma oákkal, amelyek szinte megszakítás nélkül jöttek az egyforma pihés gömböcskék felől; valahányszor a nővérke nagy lendülettel hóna alá csapott egyet-egyet s határozottan elindult az ágyak felé, újedten keresett valami ismertetőjelet: a szalag! a csuklócska gyűrött vászonszalagján az a szám! tehát mégis ez az övé (ha ugyan el nem cserélték véletlenül már rögtön az elején… de ettől a gondolattól annyira megijedt, hogy hirtelen látni kezdett: hiszen ez tényleg ő):

az ő lilás bőre, süni hajacskája , kövér kis pofija,
(a sok sírástól?) dagadt,
alig nyitott szeme -

ez volt Timi, az én húgocskám, aki nem akart megszületni, s félelmében hörcsögfiókává hízlalta magát Anya jóságtól dús méhében;
s amikor mégis megszületett, bosszúból lefogyott és kifehéredett, sötét sün tüskéi helyére vékonyszálú fehérarany árvalányhajat növesztett s úgy járkál a világban fel s alá, mint egy halálra sértődött nagyhatalmú sündisznócska, akit elrabolt tüskevárából, kidobott a földre és királykisasszonnyá varázsolt egy szörnyűséges és gonosz vihar; annak a viharnak pedig a neve: Ember. Timi ott áll a forgószél közepén,
pörög a saját tengelye körül
és csendesen átkozódik.

…Vele ellentétben én megpróbálok úgy tenni, mintha őselemem lenne ez az életvihar; hetykén, felszegett fejjel ugrom belé, s hagyom, hogy halálra táncoltasson. Még cifrázom is. Talán azt remélem, hogy akkor előbb elenged, s lihegve, kipirultan leülhetek valahol egy sarokban s jól kisírhatom magam. De nem történik semmi, és én egyre gyakrabban gondolok a lovakra, akiket lelőnek (ugye?)… Talán kezdek belefáradni, hogy úgy tegyek, mintha…
*Kata barátnőm szerint ennek legfőbb jele, hogy versírásra adtam a fejem. Még az előző szemeszterben jött rám a dolog, egy esztétika-szemináriumon. „Nézzétek csak meg a preraffaeliták asszonyait, milyen szelídek és szépek és szo-szo-szo-morúak" - dadogta tanárunk, egy hajlott ifjú, akinek feje szolgálatkészen görnyedt, mintegy megvilágítandó a mélyben zajló sötét és titokzatos életet, kórószerű teste fölé. „Okos, messzire néző vagy halott szü-szüzek, akiknek minden ereje mintha arra pazarlódna el, hogy sze-sze-szellemük súlyát, a vállukra omló vagy a vízben szé-szétterülő fenséges hajkoronát elhordozzák valahogy… Hol van már az a kor, amely <u>az anyát tudta és</u> - tegyük gyorsan hozzá, a legigényesebb igazság kedvéért - **<u>merte</u>** szépnek látni?… Hol az ősi korok művésze, aki földből őrölt festékeit még diadallal vonta a Nagy Anya terjeszkedő hatalma fölé? hol van Rubens áradó telítettsége, aki az új világrészek feletti uralom és a gazdagodás tékozló bőségéből s a puritanizmus fegyelmének büszkeségéből táplálkozó aggálytalan férfi-potenciálok diadalmas szabadságát festette túlcsorduló meztelenségű nőalakjaiba?… Már régen beburkolták a nőt önnön szépsége sötét fátylaiba, hogy burjánzás és szaporodás helyett önmagába forduljon s úgy tekeredjen befelé a szüntelen finomodás spirálján, mint egy haldokló csillag…"*

A dadogás eltűnt, és én megnyugodva firkálni kezdtem a füzetembe;

a lassan formálódó opuszban valahogy
egy lámpaoszlop kapott
kimagasló szerepet.

Kata, aki szokása szerint bele-belenézett a jegyzeteimbe, a következő kritikát bírta gyakorolni: - Ha nincs teste, hogy lehet nyaka? - Ő az, akinek csak nyaka van - mordultam rá a meg nem értett művész mély sebzettségét érezve máris (…elhervadtak a költő szájában a virágok, s az álmok már nem ülnek meg kezében; víztiszta gyémánttá fagyott tüze, ha lép, bordáira piros sebeket rajzol…).
- Szóval zsiráf.

- **„Apollón tüze** - hangzott eközben fáradatlan -, ez az átlátszó és sötét tűz az életsokaság teljes redukciójának végső tisztaságkilátásával, a halálnak e megváltó, az élettől megmentő aspektusa - **a szépség - nincs benne a jelenségvilágban**, hanem csakis a percepció hozza létre a világ pusztító változatosságával és szinte sokkoló tágasságával szemben, hogy végtelenül törékeny múlandóságában és egyszeriségében hordozza a legbiztonságosabb örökkévalóságot, absztrakt halál-mivolta ezüst tükörképével fedve el mintegy a valóságos halál mélységeit" -
…Feje sincs? - szíszegte Kata. - Már hogyne lenne?! - szíszegtem vissza. - Anélkül mivel világítana?
…A tudásába belerokkant ifjú tanár ekkor vágta be maga mögött az utolsó mondatot, Kata pedig bánatosan nézett rám (szeretem, mikor így néz: ettől valahogy eltűnnek az arcáról magabiztosságának egyenes és túlmetszett vonalai és csaknem szép lesz): - Érzed te egyáltalán…? - de én fejeztem be helyette, nyílvánvalóan visszájára fordítva és durván kicsorbítva kérdésének triviális élét: - …a lét eredendő szomorúságát?… - és tettem ezt a beavatottak reményvesztett gőgjével, melyből süthetett, hogy a kígyók nekem speciel kinyalták a szememet és a fülemet, és nyelvem alatt parazsat melengetek.
Nyílván ő ezért nem látta momentán, amit én figyeltem közben, s ami lehetővé tette, hogy várható reakcióját elmellőzzem:
azt a megszállott arcú leányzót tudniillik, akit már láttunk a Démon előadásain is, ahogy az első sorban ül csapzott hajjal, többnyire talpig fehér indiai gézben; hosszú fehér ujjait most is fehér papírlapokon nyugtatta rokokó bájjal, ám némi túlfűtöttséggel is egyben. Az utolsó padokból is látszott, hogy szemei olvadoznak a révülettől s kis híja, hogy rá nem csöppennek azokra a szerelmes-versekre (ugyan mi mások lehetnének azok?), melyeket most mindjárt felkap s odanyújt, ahogy szokta, tettetett vagánysággal, a mellette kifelé iszkoló szerencsétlen tanárnak, aki rémülten hátrál majd egy lépést, mielőtt sikerül visszatornásznia lecsúszott mosolyát és - A jövő óra után majd megbeszéljük, jó? - kínyögnie,
mire a leányzó akkorát sóhajt majd válaszképp, hogy egy légy ijedtében nekicsapódik a vastagon kormos ablaküvegnek
és fejvesztetten a padlóra zuhanva
búcsúzni kezd

(a szépségre íly módon valamiképp mégis emlékeztető, mert önmagára tekeredő s egyre halványabb, egyre szomorúbb, egyre finomabb spirális zümmögéssel) az élettől, amely pedig oly pompázatosnak tűnt, oly ígéretesnek az első nekirepülésnél, hogy el se tudta képzelni akkor, hogy ide juthat végül, ennyire padlóra (amiből jól látható, hogy a leemelkedésnek szinte nincsenek korlátai) -

…és lám, én mégis-mégis, mindezek ellenére, notórius versíróvá lettem az utóbbi időben… Mondják, vannak egészen különös törzsek egészen különös szokásokkal; leírtak olyat, ahol nyilvánosan enni a legbotrányosabb vétség a jóízlés ellen; „a törzs másik szokása az, hogy költők vannak: az egyik embernek eszébe jut, hogy kimondjon hat-hét, általában titkos értelmű szót. Nem tudja magában tartani, és kiáltozva kimondjaőket, egy kör közepén állva, amit a földön heverő varázslók és a köznép alkot. Ha a költemény nem hozza indulatbaőket, akkor nem történik semmi; ha a költő szavai felzaklatják őket, akkor mindnyájan csendben eltávoznak tőle, valami szent ászonyat parancsára. Érzik, hogy megszállta a lélek, senki sem szól hozzá, és senki sem néz rá többé, még az anyja sem. Már nem ember, hanem isten, és akárki megölheti. A költő, ha teheti, az északi sivatagokban keres menedéket"… Az északi sivatagok… hát így vagyunk. Látszólag kívülről, ok nélkül tört rám, mint gondolkodóra a sors. Egyszer csak azon kaptam magam, hogy ott ülök az egyetem melletti parkban egy jéghideg korláton; február végi hegyes újjú szél pengeti az elhajló napsugarakat (melyek a percekkel előbbi mélységes múltban történt beláthatatlan eseményekről hoznak megfejthetetlen híreket)
és saját ötsorosaimat olvasom újra meg újra.

„Arcát csupaszra mossa egy mosoly / fázó kezem csókjába burkolózik /
és meztelen lábnyomaink / lassan / borzongva / hűlnek"…

Egy csoporttársnőm ült mellém a korlátra. - Elolvashatom? - Megrezzenő gyerekválla fölött kicsit elmosódva látszottak a drága, ezerszer újraolvasott betűk:
„És ma megint másképpen szeretnélek / épp csak megérinteném halk-vigyázva / lehúnyt szemhéjaid az ujjaimmal / s nem csókolnám meg csak a súlyosan / legördülő egyetlen csepp helyét"…

- Annus - ezt tényleg te írtad? - Belepirult tanácstalanságába. - Ez valami gyönyörű. - Hosszan, eszméletvesztetten bámultam rá. - Te szerelmes vagy - mondta még. Sírós-nevetős hangja kicsit reszketett.

- Létformám - próbálkoztam (sikertelenül) valami gyerekes cinizmussal, de aztán hideglelősen kapkodva beledobáltam mindent a tarisznyámba és - Na szia! - felvágtattam az egyetemre.

A Démon szobájának ajtaja nyitva volt; belestem; naná, hogy nem volt benn senki… Vagy talán csak én láttam úgy? Villámgyorsan ledobtam a borítékot a versekkel az asztalára és kiosontam, mint egy tolvaj. A következő napokat azzal töltöttem, hogy véreset vizeltem (mégiscsak hideg volt az a korlát) és kapirgáltam magam tehetetlenségemben. Ezenkívül megpróbáltam elkerülni egy elkerülhetetlen találkozást. Futva közlekedtem az egyetemen, és nem voltam se élő, se holt. De hát ki az közülünk, aki azt hiheti, hogy a sorsa meg ő, az két külön dolog?

Egyenesen beleszaladtam a folyosón.

Így akartam?… Én akartam így? Jó szélesre tárta előttem az ajtót. Ott kinn már március volt: ütött az élet órája. Én pedig egy piszkos, homályos szobában ültem, csupasz falak, asztal, székek és szekrény, s valaki nézett rám, ahogy vergődő kismadarat nézne a porban a vasárnap délelőtt csillogó cserepei között, szánalom nélküli nagy gyönyörködéssel -

Ültem. Néztem az arcába, összeverődtek a térdeim. Most hát megkapom a magamét. Jól kiérdemeltem.

De nem szólt egy szót sem. Nézett rám és mosolygott. Aztán fölém hajolt, óvatos mozdulattal felhúzta a lábamon a szoknyát és megcsókolta a térdemet. És még mindig mosolyogva azt mondta: - Nagy kísértés maga nekem, Anna. Ha mi egyszer kettesben maradnánk…
Rámeredtem, végtelen ostobán. Mintha nem is ő lett volna - egy idegen, mohó férfiarc bámult rám mozdulatlan, egyforma mosollyal. Nagyon riadt lehettem, talán el is húzódtam, mert türelmetlenül intett, hogy álljak fel. Bénultan engedelmeskedtem. Megölelt. Teste megfeszült, remegett. Ezer apró csókot éreztem az arcomon. Csak a számat ne, jaj, csak azt ne!… (szomjazó szemem előtt a forrás, kút csigájának csikorgása, csillagok éneke) - hátraléptem, de megtalálta az ajkamat mégis; úgy foglalta el, ahogy egy erődítményt szokás.

Fuldokoltam vágyától, a dohány szokatlan ízétől, a kétségbeeséstől.

Amikor elengedett, olyan volt a szeme, mint egy részegé.
- Gondolkodjon rajta, hogyan oldjuk meg - suttogta. Szavai szétfutottak a padlórésekbe,
mint fürge, vörösesbarna
svábbogarak.

Egy hét volt előttem -
ez az a hét.

Március 5. szerda

Talán már leírtam: múlt pénteken kaptam egy csokrot; hét szál rózsa volt benne. Attól a sráctól kaptam, akivel valamiért feltűnően sokszor összefutok az egyetemen. Olyan mosolya van, hogy a légy is leesne tőle a falról. De sohasem szólít meg: rám mosolyog és továbbmegy; néha észre sem veszem, csak arra figyelek fel, hogy a metróban énekel a mozgólépcső; akkor tudom, hogy aznap megint elment mellettem a mosolyával. Kár, hogy ez a mosoly kicsúszik a hálón, elfolyik az idő rácsain át, mint szatyorból a tej –

(ó, ti, a „mindörökké-csak-téged" rácsai mögé zárt boldogok, akiknek szabad egymást szeretniük, szabad és muszáj, gyöngédségtek ketrece előtt a ‚soha-más' kemény fala… „Ha két életem volna, az egyiket neked adnám, de a másik szabad volna"… – „Szabad vagyok, mondta a majom a rácsnak, én nem, mondta a rács, engem majmok közé zártak"… – a rács maga hordozza lényegét, mint az izzásig hevített vastrón a vértanú testét),

mert nem ez a mosoly a kulcs az én életemhez, nem őt hordozza az én sorsom, nem az ő napfejű, mosolykoszorús életkeresztjét – engem hordoz egy kereszt, az én kereszt-rácsom, szabadságom hálója, amiből ő szelíden kifolyik tej-mosolyával és a rózsákkal együtt, amelyeket valahogy a kezembe nyomott múlt pénteken. A rózsák szirmai közül, ahogy sorra kinyílnak, nagy meglepetésemre pálcavékonyságúra pödört kis tekercsek potyognak ki: hártyapapírra írt rejtélyes üzenetek.

„Álom volt az, egy álom-rózsa, / fehéres, mint a korai halál;
s a kertben, ahol szirma hullt, azóta / nem mer dalolni semmilyen madár"…

Nem tudom, az ő üzenete-e ez, nekem szól-e valóban, mit jelenthet,
s üzenet-e mindez egyáltalán; mégis feszülten figyelem a rózsáimat, ahogy éréshez hasonló lassú hervadásuk arra kényszeríti őket, hogy megnyíljanak s elhullassák titkaikat. Minden titkuk valahogyan rám vonatkozik; mintha én magam lennék az a titok.

Szemem láttára, szemérmetlenül haldokolnak,
és én minden halállal
gazdagabb leszek.

Nagymama halála után Apát alig láttuk itthon: azt mondta, vadászni jár, és épít egy esőházat a les környékén. Anya nem nagyon hitt ebben a dologban, morgott, panaszkodott. Apa egy hajnalon magával vitte. Anya soha többé nem hozta szóba a vadászatot, és más sem beszélhetett róla előtte; ha Apa a fegyvereit tisztította, üzött tekintettel bezárkózott a hálószobába és aznap nem is jött elő. Ez aztán végleges szokásává vált, míhelyt újra várandós lett, pedig egyébként nagyon megváltozott: beszédes és kedves volt, csaknem vidám; valami mámoros várakozás öntötte el. - Fiú, érzem - mondta már az első hónapokban ragyogó arccal. Ágya fölé egy papírt szegezett, rajta az ő csodálatos gyöngybetűivel egy idézet: „Így szól Zarathustra: Van-e áhítatosabb állapot a terhességnél? Mindent, amit teszünk, abban a csöndes hitben tenni, hogy valamiképp javára kell válnia a bennünk létrejövőnek! Emelnie kell titokzatos értékét, amelyre elragadtatással gondolunk. Ilyenkor sok minden elől kitérünk, anélkül, hogy erőltetnünk kellene. Ilyenkor visszafojtunk egy-egy heves szót, békülékenyen nyújtunk kezet: a gyermek abból nőjön fel, ami bennünk a legszelídebb, a legjobb... Várunk és megpróbálunk készenlétben élni. Közben valami mélységes felelőtlenség tiszta és megtisztító érzése uralkodik bennünk; így érezhet a néző az összehúzott függöny előtt - a magzat nő, napvilágot lát; nekünk nincs módunkban dönteni sem értékéről, sem születése órájáról. Egyszerűen rá vagyunk utalva minden közvetett áldó és oltalmazó befolyásra. ‚Ami itt növekszik, nagyobb nálunk.' Ebben a szent áhítatban kell élnünk”...

És Anya ebben a szent áhítatban élt, mozgott, aludt: a királyfit várta, aki megmenti és megbosszulja majd őt, s akit éppen ezért a legszebbnek, legokosabbnak és legerősebbnek kellett elgondolnia.

[Szegény Rícsi! Szépnek ugyan szép lett, talán túlságosan is:
feje akár egy fia-angyalé, amilyen a nagy barokk templomok súlyos díszeit fogja két kis ujjal, miközben könnyű szárnya meg se rebben, órjási kővirág-feje gyenge kis szár-nyakán picit lehajlik, kő-fürtjei eláradnak patakként (még homlokába is becsöppen egy-egy) -
vagy még inkább hasonlított a csöpp olasz fiúkra, kik tengerkék ég és holt oszlopok reneszánsz hátterében bíborruhás anyjuk ölén madárral játszanak: csigás hajuk sötétszőkén aranylik, és óriási sötétkék szemük van s alatta csöpp kis árnyék és szájuk nem nagyobb, mint egy cseresznye s ahogy lágyan anyjuk térdére dőlnek, ízmos, pufók kis testükön
száz puha fény szaladgál;

szépséges kis királyfi volt, de sehogysem hasonlított oroszlánra,
ahogy Anya titokban remélte

(hacsak reggelente a szaga nem, s ugyancsak harcias hangja, ahogy kiságyában a rácsot rázva bömbölt; később meg négykézláb szeretett bemászni az asztal alá, ilyenkor mindenki nevetni kezdett, mert eszünkbe jutott a kedvenc oroszlános viccünk, „miért van az oroszlánnak farka?... hát mert hogy nézne az ki, oroszlán - semmi - bojt?”...);

még most is olyan gyöngéd a szájvonala, hogy sírva lehet rajta fakadni, s a szeme alatt az a finom, lilaskék árnyék... álmoska feje szinte imbolyog, mint törékeny szárán a mákgubó, s az ifjú kék hold énekel neki...

Szegény Anya! és szegény oroszlánszagú Richárd királyfi!... Szegény mindannyian.]

Apa már egyáltalán nem akarta ezt a gyereket; ingerült volt ettől az erőszakos szaporodástól. Előbb gyanakodva, aztán dühös lemondással nézte Anyát, aki minden nappal teltebb, virágzóbb, diadalittasabb lett. Lassanként felderengett előtte, hogy miről van szó. Szeme elsötétült; el-elbődült, mint egy sebzett bölény. Meg se kérdezte, mit szólok hozzá: egy estébe hajló késődélután se szó, se beszéd magával vonszolt, begyömöszölt a hátsó ülésre és kihajtott velem a határba. Tizenharmadik évemben jártam; koranyár volt.

Soha nem felejtem el annak a délutánnak a gyöngyszínét, hamvaszöldjeit. A lakótelep melletti kiserdőn hajtottunk át, ki a szabad mezőre, a gazdaság földjeire. Messzebb ligetek, cserjések borzongtak az alkonyat egyre rőtebb előérzetében; mintha nem lett volna tudható, kihordja-e terhét a Nap, vagy szétterpesztett lába közt elejti és szétfolyik majd, mint egy nagy, vérző tojás. Apa úgy ülte meg a kocsiját, mint más a lovat: fejét hátravetette, remegő orrcimpákkal szagolta a betóduló szabadság fűszeres levegőjét, és én bizsergő pórusaimmal éreztem, hogyan önti el a hatalom, a teremtés féktelensége.
„Ez mind az enyém” - suttogták mámoros, erős nyakán a göndör fürtök, a kezéből kitóduló mozdulatok.
„Itt minden tőlem ilyen gazdag” - kiáltotta a mellkasában zengő gyönyörűség.
A búza - az ‚ő búzája' - alázatosan kérkedik: virágba bomló fejjel várja a kaszást, dús aratást kíván neki, lehajtja; ligetek toporzékolnak fiatal büszkeségükben; nem túl gyorsan s meglehetős önkéntelenül belehabzik a nyárba a lonc, bevárni a szél-akarást, szakadás-szegülést,
és hullnak, szállnak az öröm pihéi;
remeg alattunk a gép, ez a zabolátlan állat.

- Itt az idő - mondta Apa. - Látnod kell
mindent.

Olyan súlyosan ejtette a szavakat, hogy végigrázott a hideg. Keze után nyúltam: hátradőlt, jobb kezét levette a kormányról és az ülés támlájára tette. Villám csapott belém, ahogy hozzáértem: forró szikrák ezrei csapkodtak körül. - Apa, Apa... - Arcát csupaszra mosta egy mosoly. - Bogárkám, drágaságom - mindent látni fogsz; csak ne félj. -

És én láttam.

Egy hűvösödő erdő szélén szálltunk ki; Apa elővette a fegyverét, nekem kiterített egy plédet, és leültetett egy fa tövébe a tölgyesben, szemben a még világos mezővel. Várakozni kezdtünk, mozdulatlanul, hangtalanul.

Először a sáskákat vettem észre:
nem voltak még túl nagyok, drappok és világoszöldek,ették a füvet hangosan őrölve (állkapcsok zenéje a nyári rét illanó hőségtömbjeit mállasztva), a sáskákat meg a gyík kapta el (villanó kéj-szomj, tűhegy-kegyetlen fehér törvény a szájnyi lyukban, ropp, a feje, ripp, a szárnya-lába, félelme váladékával megmustározva), de már lakomaő is, ugyanott, ugyanabban a pillanatban a nyár terített asztalán (hej, kockás terítőcske, négyzethálós kultúrácska, síkbaszántott dimenziók, terülj-terülj asztalkám!):
a véletlen most hordja szét meghívóit a hanyatló fény villogó tálcáin égre-földre, és gyűlnek a vendégek lomhán keringve mozdulatlan magasokban és bújnak elő a földanya mélységes odvaiból aző testét enni és aző vérét inni, s feltartott orral szaglásszák az ismeretlen jövőt,
de csak a ‚most' illata tölti be az érzékeny szaglóhámok végtelen felületeit;

így állt a fiatal bak is a hamvaszöld zabban, a tölgyes sötét háttere előtt, mit sem tudva az alkonyatról, mely lassan úrrá lett a vonakodó erdőkön, sem a puskáról, melynek remegő célkeresztje apránként megállapodott zsemleszínű homlokán, a bolyhos bőrrel fedett, alig ütköző kis szarvak alatt,

- ...a két szeme között: látod? - suttogta Apa, - nézz bele még egyszer, és állítsd a homloka közepére... arra a világos kis foltra...
(amely, tisztán láttam a puska távcsövében, valahogy épp az Élet emberformájú, napfejű, kereszt alakú kulcsát mintázta),

láttamőt, homlokán a remegő célkereszttel, ő pedig nem látott engem:
nem látott mást, csak a pillanatot, kitágult orrlyukakkal,
reszketve szagolta a pillanat illatát és a hely illatait, ahol állt,
az elálmosodó fény ölelte
erdő küszöbén,

és nem tudott semmit az előző pillanatról sem, melyben kilépett a világló vetésbe a homályból, és a következő pillanatról sem, amelyben ismeretlen kín rogyasztja majd térdre, hajlítja remegő, fiatal nyakát, ütköző kicsi szarvakkal ékes fejét a zabba -
nem, minderről nem tudott semmit, nem gondolt semmit, nem hitt semmiben, nem várt semmit, nem emlékezett semmire, csak állt és létezett, mint körülötte minden, a pillanat abszolút örökkévalóságában,

ó, az ember nyomorúsága - gondoltam és néztem őt,

Apa ekkor halkan, valahogy befelé inkább, fütyörészni kezdett, mint aki ismeri önnön valósága leghatalmasabb képét,

én pedig csak néztem a fiatal szarvast s hirtelen
az idő gyűrűje összezárult, és a vég volt a kezdet, s nem lévén más, csak az álom önmagáról való tudása, megszűnve múlt és jövő és tükrözés - nem voltam kép, nem vertem visszhangot: tökéletesen és kizárólagosan voltam, megszületetlen angyal,
mint az a szarvas ott az erdőszélen, még mielőtt szagot fogott volna, megriadva és hátraszegve fejét önnön kiömlő vérének sós előállatától, most még: gyanútlan és emléktelen, minősítés és várakozás nélkül, feltöltve, mégis feszülés nélkül,

lenni: fiatal szarvas az alkonyatban, lenni fehér folt a homloka közepén, fehér csillag, rózsa, galaxis magja, vonzások középpontja, sugarak forrása, pont...

pont, amelyből minden pont látszik, pont, melyben minden pont benne van;

a titokzatos alef, a rózsa szíve,
ahol ugyanaz bánat és gyönyörűség,
ahol minden csalás és minden igazság;

ahol
csillag módra nevek csillognak, mintegy azok a felismerések csupán, melyek a létalakzatokból és egykori megformálásukból származnak; a megismeréstől kiürült névtelenség nagy hallgatása, a közép buzgó kútja, ahol az idő önmagába fordul és hurkot vet, ahol az erők sűrű közepe sötétlik;

ahol az idő térbe fordul s a tér süllyá szűkül, az idő méhének titokzatos öble, ahonnan kétfelé folynak
a vizek;

a világtojás sárgája, a szent csíra, melybe minden belefut s melyből a világ újra kilép a tűz-szippantotta alagúton át, a leküzdhetetlen vonzások tengelyében;

az idők vége és kezdete, végtelen kicsivé zsugorodott kozmoszból, önmagába roskadt megvakult csillagból szertesugárzó térhiány, végtelen súlyú végből végtelen könnyűségű kezdet: íme könnyű vagyok, íme repülök, íme magam alatt látom magam, íme isten táncol képemben: ahogy csak egyszer adatik, egyszer és mindörökre,

lenni fiatal szarvas az alkonyatban, csengős szarvas, misegyertyás szarvas, csillagos égen futó, életfához hasonlatos; ágas-bogas tejút, a Nagy Anya ágaival és gyökereivel, napgyermekkel viselős állatanya (a nevezhetetlen vad, mintha az egyszemű volna: nyolc cafrang osztja fel őrületét, terhét már-már kiönti; a rettentő alakot öltött anya, a Bölcsesség, a szeme csupa könny);
vízre hajló szarvas (hím a nőstény fölött), szellemmé gyilkolt ősatyák sírját őrző phalloforikus angyal, szarvassá változott fiúk (kedves édesapánk, ránk te sose célozz! Mert téged mi tűzünk a szarvunk hegyére és úgy hajigálunk téged rétről rétre, téged kőről kőre, téged hegyről hegyre, S téged hozzávágunk éles kősziklához: ízzé-porrá zúzódsz, kedves édesapánk); vadászűz titeket, őrszellem lát le reátok: s mit látnék, ha az ő szemükkel néznék most, a remény pillanatában?...

valahol valaki fütyörészik, magafeledten, az idő partjain túl,

én pedig láttam, éltem és élt: állt a világoszöld zabban, fejét riadtan hátraszegte az elsötétült erdők előtt, a következő percet ízlelgette remegő orral (a következő percet ízlelgettem remegő orral), kiömlő vérének (kiömlő véremnek) sós előillatát szagoltuk, reszkettünk, szemünk elé könnyű fátyol, homlokunkon a puska remegő célkeresztje -
- Apa, ne!...Apa!!!... - de már a lövés villámától borzong a mező
(és jött a villám, és megtermékenyítette a vizeket),

reccsen a bőr, szakad az ín, a roncsolt seb fölé egy irgalmas döfés, lábunk kapálja a földet merevedő-lanyhulóban, bőrünk csatakos
(én vagyok a félig nyúzott bakkecske, lábaimmal kapálok, bajuszommal szurkálok, vigyázz innen, mert megdöflek),

Apa zihál,
szívében a halál csöndből-kitört mini-detonációja:
győzelem!
megint nem én!...

…aprócska győzelem hang-lobogói a hajló vetésben, de azt tudom, hogy szőkék a mezők, ha dús kalásszal jő a sárguló nyár (dús aratást kíván neki, lehajtja) s e szőkeségben újra érzem őt,

kezeimmel érintettem a halált,
a más halála: édes-sós íz a szájpadláson, a levegő hűvös kortyai a lelkiismeret belefacsart cseppjeivel, épp csak annyira fanyar, hogy gejl ne legyen, hulla a csomagtartóba, és most: gyerünk;
és most: megyünk, tébolyultan száguldunk az egyre sűrűbb sötétben, vak dűlőutak őrült hepe-hupáin, néha akkorákat fékezünk, hogy beleverem az orrom az ülésbe:

félek;

Apa rám nevet, a fékre tapos és kiszáll, „csókolom" , mondja valaki (nekem mondta?… istenem…) és beül a kormány mellé;
- Az erdőőr - magyarázza Apa, miközben hátraül hozzám,

de hiába a közelsége, a félelem nem múlik, furcsa reszketés tart hatalmában: édeskés vérszag szivárog az ölemből, ahol Apa feje nyugszik és keze (ahogy mellére húzza vonakodó kezem) furcsán ragad; meredő férfi-bimbókat érzek a nyitott ing alatt, a göndör szőr bozótjában veszett ritmusú dobolást,

- úgy-úgy, majd mindjárt megmosakszom - mondja lihegve -, rögtön ott leszünk a háznál - és verdes a szíve, mint egy meglőtt sólyom szárnya, majd kiszakad;

nyers, hűvös levegő vág be az ablakon s néhány erőszakos, fiatal ág… ritkul az erdő, kutyaugatás közeledik, bizsereg és növekszik bennem egy világító csóva: táncoló tűz visszfénye egy kis ház előtt s egy furcsa, mozdulatlan árny; kocsilámpánk rávillan egy hatalmas fekete hajbozontra, s pirosan felszikrázik egy szempár, mint egy nőstényfarkas szeme. A kutyák veszettül, acsarkodva vonítanak, Apa egész testében reszketve csusszan ki és bevágja a kocsiajtót; a kocsi lámpái kialudtak; sűrű, zajokkal teli sötétség ömlik rám; megrettenek. Apa bezárt - bezárt!…

Az erdőőrre pillantok: kényelmesen hátradőlt, mint aki alváshoz készülődik. Hallom a szűkölő kutyákat; az árnyék elmozdult a házikó tükröző ablaka elől; a vízcsapot próbálom fölfedezni, önáltatásból, a farakások között, de hiába: ahol tűz ég, ott nem látni mást, csak a tüzet meg azt,
ami vagy aki elég vakmerő,
hogy melléje álljon;

csak két imbolygó árnyat látok a ház fala előtt
(„imbolygó árnyuk a küszöbre tévedt"),

két veszettmód egymásba kapaszkodó, egymásba forrt, dulakodó árnyat, és hallom a dulakodás tompa nyögéseit is, acsarkodó hörgést, rekedt sikolyokat -

bevág a hideg a kocsiablakon, felborzolódnak a szőrszálak és égnek állnak a karomon, befogom a fülem, de a szemem nem merem lehúnyni és nem tudok máshová nézni, csak a tűzre és a tűz melletti házfalon viaskodó árnyakra -

s akkor valami forró lökődik ki belőlem, ismeretlen, sikos, meleg folyam önti el a combjaimat: véresen húzom vissza a kezem.

Apa zihálva jön, vakon és süketen; úgy veti magát az anyósülésre, mint egy győztes hadvezér; de parancsoló mozdulata megáll a levegőben: meglátta a visszapillantó tükörben arcom könnyel és vérrel telimázolt viaszfehér halotti maszkját.

Nem mertem megnézni a sokat emlegetett kis faházat, se körülnézni az udvaron, ahová Apa magával vonszolt, hogy megmosakodhassam;

csak a fájdalomból tudtam, hogy egy égő pillantás átlyukasztotta a bordáimat a szívemnél.

Otthon Anya, mint ilyenkor rendesen, egyáltalán nem mutatkozott. Bár reszkettem a kimerültségtől, segítenem kellett Apának a fegyvertisztításban. Kezébe kellett adogatnom az eszközöket és meg kellett kevernem az italát: kólába konyakot egy csepp citrommal, hogy egy kicsit fanyar legyen; s aztán megitatnom vele, mert mindkét keze könyékig olajos volt.
Amikor megtöröltem a száját és a mosogatóhoz mentem, hogy letegyem a poharat, hatalmas durranás vágott a falhoz. Elájultam.

Apa ellőtte a bal lába ujjait. Az én üvegcserép-vágta sebeim hamar begyógyultak, idővel Apa lábfeje is összeforrott, de az a csonkalábú, sántikáló ember már nem ő volt többé.

Apa, az isten, az oroszlánkirály
halálos sebet kapott
azon az estén.

Csütörtök

Tehát holnap. Oké. Csak mintha félnék… Pedig azért írom ezt a naplót már csaknem egy hete, hogy ne féljek; hét nap, hét kis törpe; mitől félne Hófehérke?… A királynét megölni nem kell félnetek jó lesz: all right. Az öreg király jó helyen van?… A királyné tükröt kapott tőle; ő maga elbújt a tükör mögé; ő a tükör?… volt, nincs, hova lett? a jó király odalett…

Vigyázat!… A tükör takar (kétes perspektíva), a tükör hazudik;

a tükör jóságos is, a megismerés egyetlen lehetőségének látszik (kérlek, Uram: tedd, hogy a dolgok azzá lehessenek, amik; lásd, így örökké önmagukra vágynak; tükörbe csak a halott lelke nézne, s nem vakítanák kormos, sűrű vásznak; a nevetés lehetne nevetés, s a boldogság: áttetsző, tiszta látszat);
ő a Hold (Sín, a közvetítő és kísértő), ő az óceán-szem, melyben a Nap nézi magát, és amelyben hajdan a Teremtő megpillantotta a Sátánt (önmaga tükörképét);

ő a szépség eszköze és csábítása, álarc és tűz (a kihamvadt férfi önmaga helyett a tükröt tartja a nő elé: saját lobogása helyett az asszonyt önnön képével, önszépsége visszfényével hipnotizálja):
szép vagy, szép vagy, szép királynő… ám Hófehérke is szép (ó, a másság mámoros nárcizmusa! a mindig egyforma, egyedülvaló, önazonos szellemi hatalom helyére növesztett törékeny különbségek finom mozgásai, melyeket érzékelni a nő csak önmaga megfojtott anyasága, a rákényszerített szépség önérzékelése révén tanult meg);

és - igen, Hófehérke szépséges királylány:

álmodj, királylány, az is álom volt, hogy éltél; valahol egy lány feketében jár (megkívánta őt az öreg király?!…); a királyé nem leszek, nem leszek, akkor inkább elmegyek, elmegyek, soha vissza nem jövök, nem jövök már…

Erdő, erdő, de magas a teteje! Jaj, de régen lehullott a levele; jaj, de régen lehullott a levele, árva madár párját keresi benne.
Zöld erdő ben járok, járok egyedül… zöld erdő ben, zöld mező ben
sétál egy madár,
zöld a szárnya, kék a lába,
jaj, be gyöngyen jár…

Zöld erdőben nagy fák, tápláló-védő asszony-fák, az ember alól régi időkben kivonult és bosszúból a lombjaikban tanyázó tündérekkel egyetemben tűzre vetett, elevenen megégetett, az őket fölfaló tüzet öntestükkel tápláló, önmagukból jóságot világra-szenvedő, meleget és biztonságot agonizáló, a fény minden mozdulatát követő, leképező, megőrző fa-anyácskák, akik, ha megérik, ‚állva halnak meg'…

Az ember, mint fa-édesanyja, fölegyenesedve áll, ám megpihenni: aludni, szeretni, meghalni lefekszik… Egyenesen, növekedésre szántan, fölnyúlik az emberi lélek a lét televényének sötét gyökér-örvényeiből egészen a fény elárasztotta csillagvilágig…
és minél inkább fény-átitatta formává teszi növekedése, minél inkább árny-forma lesz, fa módjára szétágazva és kibontakozva, annál inkább képessé válik rá, hogy ágainak árnylombjában egyesítse a sötétet a fényessel;
de ha lefekszik aludni, szeretni, meghalni, ha maga is szétterülő tájjá válik, akkor behúnyja szemét, és se nem jó, se nem rossz többé, csak egyetlen végtelen fülelés immár… Ó, mindenkit hang-bozót vesz körül, mindenki hang-bozótban jön-megy egész életén át, megy és csak megy,
a hang-erdő áthatolhatatlanságában mégis helyhez van láncolva…

Hang-erdőben leláncolt fák, fából lett élő királyfik: meghúzkodják a hajam, megtépik a szoknyácskám…

Zöld erdőben szarvasok, szarvassá lett kilenc fiú: a mi szájunk többé nem iszik pohárból, nem iszik pohárból, csak tiszta forrásból. Voltam tiszta forrás, síró patak lettem; kövek közt törettem, megsebeztek engem. Voltam tiszta forrás, föld alá bebúttam; ha egyszer bebúttam, ki se jövök onnan –

ha mégis kijönnék, vesd le a csizmádat, vesd le a csizmádat, csupaszítsd le lábad; úgy lépj a vízembe mezítlen egészen, mint kinek ez a perc legjobb perce lészen; úgy lépj a vízembe mezítelen lábbal, mint aki megbékült végleg a halállal –

a mások halála: édes-sós íz a szájpadláson, és most: gyerünk, mert ránk esteledik, és el kell érni a kis házig…

Ki lakik a házikóban, se magasban, se apróban? Hát én lakom ottan, a hét kicsi törpe…

Hét kicsi törpe tud olvasni biztos, így nyilván elolvasta az ötsorosokat, ha egyszer már az asztalon voltak.
Hét kicsi törpe valószínűleg egyből, férfiasan kitalálta, hogy ***itt valami bonyolult dologgal valami baj lehet;***
hogy azok a versek esetlegesen neki szólnak.
Hét kicsi törpének az is feldereng lassan,
hogy valamit lépnie kellene…

Ugyan vajon mit is lépne
a hét kicsi törpe?…

Szende rettenetesen elpirulna, és azt mondaná: az teljesen lehetetlen. Az annyira hihetetlen, hogy egy ilyen gyönyörű Hófehérke őneki (aki szóra sem érdemes) ilyen meseszép verseket tegyen az asztalára, hogy ő ezt valójában el sem hiszi. De már a puszta lehetőség, hogy valami ilyesmi egyáltalán igaz lehetne, személy szerint őt annyira zavarba hozza, hogy azt tartja az egyetlen és egyben a legtökéletesebb megoldásnak, ha ezt a puszta lehetőséget is, mivelhogy képtelenség egyáltalán hinni is benne, ő a maga részéről azonnal elfelejti, és szeretné, ha mindenki így tenne, aki ezzel a sajnálatos dologgal bármiféle kapcsolatba került.

Tudor megsimogatná világszép szakállát, megigazítaná roppant intelligens szemüvegét és két ujját mélyértelműen egymás mellé helyezve a hullámos szőrzeten, mosolygós derűvel picike pirosló száján kifejtené, miszerint ha egy dolog megtörténhet, akkor a végtelennek tekinthető téridő valamely szegmensében bizonyára meg is történik, ami azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy e dolog konzekvenciái a szereplők számára oly mértékben determináltak lennének, hogy ez megakadályozhatná őket a szabad akaratnak nevezett illúzió élményének (természetesen fölöttébb szubjektív jellegű) átélésében, ami által viszont olybá tűnhet, mintha a sors döntéshelyzetek sorozatából állana, jóllehet egyetlen döntésünk sem határozza meg abszolút érvénnyel a sokkal inkább a különböző véletlenek játékából és tükröződésük kép-töredékeiből összeálltként értelmezhető történés-sort, amit életútnak nevezünk…

Vidor már e szónoklat elején elkezdene kuncogni, és mire szóhoz jut, már fuldoklik a kacagástól és azt mondja, sohasem hallott ennél jobb viccet – mármint nem csak a történtekre gondol (bár egy humorügyben kellőképpen kifinomult ember abban is találhatna egy s más vidulni valót), hanem mindenekelőtt egy bűbájos viccecskét mondana el, amit a szituáció ellenállhatatlan erővel idézett az emlékezetébe, hogy tudniillik

két barát találkozik; az egyik alig ismer a másikra: az ugyanis átoperáltatta magát nővé. „De hát miért tetted?" „Megirigyeltem a feleségemet és a lányaimat: a tenyeremen hordoztam őket, fantasztikus jó dolguk volt mindig." „No és nem fájt?" „Nem." „Amikor a melledet növesztették, az sem?" „Az sem." „És amikor …ott alul?…" „Akkor sem éreztem semmit. Csak az volt rossz, amikor az agyamat zsugorították."

Ha-ha-ha!…

Morgó egyre sötétebb arcot vág s azt mondja, hogy mindez iszonyú badarság, és a legsötétebb aljasság is egyben; hogy ő személy szerint kizárólag identitása és autonómiája ellen előre megfontolt szándékkal, aljas indokból elkövetett merényletnek látja ezt a vers-dolgot, de a legjobb esetben is azt tartja az eseményekről, amit Gusztáv király vendége gondolhatott, mikor a vadászaton a király belelőtt.

A meghívottakat díszkréten figyelmeztették, hogy őfelsége igen rosszul lát, és ezért ha a hajtóvadászat során valaki a közelébe kerül, kiáltsa el magát: „Nem én vagyok a jávorszarvas!" Így tett a vadászat végén az egyik elő kelő meghívott is, de legnagyobb rémületére az idős uralkodó vállához emelte fegyverét, és rálőtt. A sebesültet hordágyon vitték el, de minthogy csak könnyebben sérült meg, a hallali után szót válthatott a királlyal. Gusztáv elnézést kért. - De Sir - csodálkozott a sebesült -, hiszen én mihelyt megláttam felségedet, odakiáltottam, hogy „Nem én vagyok a jávorszarvas!" És úgy tetszett, mintha felséged épp a kiáltásom hallatára lőtt volna rám! - A király elgondolkodott, majd a következő magyarázatot adta: - Bocsásson meg, barátom! Már nem valami éles a hallásom. Valóban hallottam a kiáltását. De úgy tűnt, azt kiáltja, „én vagyok a jávorszarvas."
Erre természetesen lőttem... -

Akinek van füle a hallásra, hallja! Mert én is kiabáltam, és most is kiabálok, és nem tehetek egyebet, mint hogy ismételten és jó hangosan felhívom az érintettek figyelmét: nem én vagyok a jávorszarvas!...

Szundi ettől a csatakiáltástól felébredne, és sajnálkozva megcsóválná a fejét. - Milyen rettenetes kár, hogy a törpék sem tudják a dolgok mértékét és minden semmiségből ekkora ügyet kavarnak! Én nagyon szívesen elveszem Hófehérkét - ásít -, ez végleges döntés, már aludni se kell rá; elég, ha a kivitelezés előtt alaposan kipihenem magam, mivel a döntéshozatal felelősségteljes munkája minden erőmet kiszívta... - és máris édesdeden szunyókálna tovább.

Kuka szegény annyira megzavarodna ettől az egésztől, hogy csak állna a sarokban, széttárná magatehetetlenül a karját és egy árva szót se szólna.

És ekkor állna elő Hapci. - Azt gondoltam - kezdené -, megvárom, amíg mindenki nyilatkozik, nehogy tolakodónak tartsatok. Most hát eljött az én pillanatom, amikor végre kijelenthetem, hogy én vagyok az egyetlen, aki megérti Hófehérke bonyolult és finom lelkét,
és aki mindenképpen
méltó arra,

hogy a hófehér kacsócskákat, amelyek azokat a gyönyörűséges sorokat a hófehér papírra vetették, magáénak tudhassa. Mindenképpen méltó vagyok rá, ismétlem, ha leszámítjuk azokat a hörghurutokat, amelyek minden évszakváltásnál rendszeresen elővesznek, hiába próbálkozom a jégeralsó, a térdig érő trikó és válogatott gyógyfüvek együttes alkalmazásával. A tavaszi sömört és a téli depressziót nem kívánom ideszámítani, mivel abszolúte átmeneti jelenségek, még kevésbé a május végi ámokfutás-időszakot, amely a legrosszabb esetben sem tart tovább néhány hétnél és sohasem éri el a kritikus mértéket. Mindemellett valójában még csak igazi alkoholista sem vagyok, mivel a kábítószerek folyamatos fogyasztása megakadályoz - a többihez hasonlóan - eme szenvedélyem kiélésében is, úgyhogy állandósult náthámat nyilvánvalóan a rendszeresebb kalapkúrák hiánya idézi elő. Tehát minden okom megvan rá, hogy magamat egészséges és boldog törpének ismerve joggal feltételezzem, hogy azok a gyönyörűséges sorok éppen ezen erényeket óhajtották megénekelni, s boldogan ismerve fel címzettjüket magamban, ezennel ünnepélyesen megkérjem Hófehérke hófehér kacsócskáját. -

És Hófehérke csak állna ott, bénultan a megtiszteltetéstől (vagy mitől), és magában, szótlanul

(ó, mert kevés lenne a beszélt és írott nyelv minden szava, ha arra kellene használnunk, hogy kifejezzük a női szív leírhatatlan álnokságát),

önmaga lelkének legmélyén titkosan arról ábrándoznék, hogy hátha még történik valami más is

(mert bár - „jobb híján", próbálná kimagyarázni a magyarázhatatlant, tudván tudva az elkövetkezőket és ismervén a valóságot - a hét törpét szerencséltette szíve elhamarkodott kiárasztásával, mégsem szűnt meg reménykedni egyetlen percre sem, hogy jön álmai lovagja és kimenekíti áldatlan helyzetéből, nagyvonalúan mellőzve annak feszegetését, volt-e esetlegesen őneki, mármint Hófehérkének, valamiféle szóra sem érdemes szerepe a dolgok ilyetén alakulásában) -

mondjuk jön a bősz muflonvadász, és lába elé hajítva a még gőzölgő, friss zsákmányt, megáll előtte diadalmas vadságában és alig mosolyodik el, amikor ő, végképp legyőzetve,
minden porcikájában remegően elgyengülve
a kivérzett vad
mellé rogy;

vagy megérkezik végre a várva várt nemes lovag, büszke arcán egy évezrednyi genetikai beltenyészet enyhén szomorkás arisztokratizmusával és egy küzdelmekkel teli hősi élet mélyen bevésett, finoman szögletes vonásaival, valamint annak a szerény, de rendíthetetlen tudatnak a glória-szerű kisugárzásával,

hogy egyedülő (ők), a magányos és jutalmat megvető lovagok, a nőt (biztonságos magasságba) maguk fölé pozicionáló és ezért az (istennek legyen hála, elérhetetlen) eszményképért (!) szinte (!) mindenre (!) képes (!) férfiak (!) oldották meg (?) végérvényesen (?) a férfi-nő konfliktus időtlen dilemmáját (mert, bár a ‚betyárbecsület' és a ‚bajtársi hűség' sűrű fátylai próbálják elfedni, tudjuk jól, hogy egyes lovagi testvériségek és a kolóniákon állomásozó ezredek ‚becsületbeli' ügyeknek járó titkolózása mögött rettenetes erkölcsi romlás érhető tetten, egészen az ‚oltalmazott' hadiözvegyek és árvák tényleges levadászásáig rituális ünnepségek keretében)…

amely nemes lovag tehát, meglátván őt, könnybeborult szemmel ereszkedik térdre, és (kissé fullasztóan) liliomillatú szavai az oly soká és oly sokfelé (s végül már csaknem reményvesztetten) keresett, és most, íme, annál hihetetlenebb örömmel feltalált értelméről szólnak a lovag viadaloktól súlyos életének, melyre Hófehérke tündökletes léte (puszta létezése, minden várakozástól és ígérettől függetlenül, melyek amúgysem jelentenének egyebet a lovag harcedzett szívének, mint az ördög utolsó, ám már régen erejét vesztett incselkedését) teszi fel a legragyogóbb koronát;

vagy (és ezen a ponton mintha kissé elbizonytalanodtak volna Hófehérkénk ábrándjai) szörnyűséges csatazajjal (valószínűleg ez vele jár - és itt nagyot sóhajt) gonosz pogányok támadják meg a kulipintyót és rágyújtva azt a törpékre (szegénykék), őt rabláncon hurcolják a hatalmas pasa elébe, akinek szeme elnyílik a bámulattól, amikor megpillantja, azonnal leoldja méltatlan láncairól, selyembe-bársonyba öltöztetí, dísz-sátrába költöztetí, drága kenetekkel, finomabbnál finomabb falatokkal, csodálatosnál csodálatosabb ékszerekkel halmozza el s háreme gyöngyének, asszonyai legszépségesebbjének, szíve királynőjének nevezi;

s csak most, hogy sorsa imígyen a legjobbra fordult, mer a királyfira gondolni, akit valamiféle mitikus szabályok szerint
várnia illenék,

de akit valahogy sápadtnak s kissé keshedtnek látna a horpadt konzervdobozra emlékeztető páncélzat kihívóan másodlagos burkában, ahogy úszkál olajos verítékében, mint egy szürkésfehér, hitványka hering a hagymás lében, s aki Hófehérke mesébe illően kötelességtudó sóhajára - Ó, királyfi!... - riadtan iszkolna a konyha felé, alig tudván kinyögni a jóelőre lecsekkolt gonoszelhárító varázs-jelszót: „Ugyan már, királylány, én csak a libamájas szendvicsemért jöttem!"...

...ám ekkor, ekkor borzongató dübörgés hallatszik, s a kitáruló ajtóban megjelenik egy háromszemű vak óriás (talán egy azok közül, akik a föld mélyének rejtett barlangjaiban a sziklafalakhoz láncolva rettenetes hátukon, favágó-vállukon tartják a földet, iszonytatón nyögve, borzasztón zihálva a roppant teher alatt, s kikre titkos, megnevezhetetlen ős vigyáz, nehogy valamelyikük egyszer csak ledobja - a rendelt idő előtt - pokoli terhét s kitörjön világtalan hűsége örökkévalóságának barlang-éjszakájából a fényre):

mind a három szemén fekete szemüveg, kopasz, göröngyös, gömbölyű koponyáját kissé féloldalas agancskorona díszíti, néhány milliárd év becsapódásaitól kráteres bőrű hatalmas kerek hold-arcán egy szopó vízilló-csecsemő átszellemült bárgyúsága; spirálisan körbeforgatja világtalan fejét, lomhán szaglászni kezd és a népmesék asztrálmitikus horrorjain izzított láva-hangon megszólal, annak rendje és módja szerint: „Frisshús-szagot érzek!" ...

Na és most, kedves kis Hófehérke, ártatlan szűz leányka?...erre aztán mit lépsz?...

Semmi hézag, Hófehérkének efféle esetekre is van néhány jól kidolgozott és már több ízben igen eredményesen letesztelt mesébeillő megoldása:

felrántja az ablakot és velőtrázó sikollyá alakítva velős közlendőjét, tájékoztatja az egybegyűlteket, hogy ő most kiugrik (bár ha esetünkben kertes családi törpe-házikóról van szó a hatvanas évek szocreál stílusában, nem esne túl nagyot, ámde súlyosan téved, aki azt hiszi, hogy ennek bármiféle köze van a jelenet tartalmához),

vagy egyszerűen holtnak tetteti magát (szimplán elájul), ami remekül be szokott jönni;

de kaphat fergeteges sírógörcsöt is, ami különösen emberevő óriásoknál produkál lenyűgözően látványos és
azonnali hatást;

mindamellett ebben az egyedinek mondható esetben nagyon szeretne valami egészen különlegeset tenni, valami soha nem próbált megoldással kísérletezni…

…mondjuk megdicsérni ezt a lényt szépségéért, kedvességéért,
meg azért, hogy olyan nagyon erős, és nincsen benne semmi hamisság,
pedig a világ gonosz és álnok,

s ő talán kifejezetten örülni tudna annak, ha az óriás érzelemgazdag, mélyértelmű bőgéssel válaszolna, egyetlen lehetséges jeleként annak, hogy állva maradt az igazságtalanul túlméretezett gravitáció és a megdicsőülés frivolan könnyed lebegése összjátékából keletkezett feszültség kozmikus viharában;

de nem;

váratlanul valami egészen mást vél megtalálni önmagában:
nézést;

nézni kezdi a világtalant, bámulni:

úgy bámul a vak szörnyetegre, ahogy kizárólag hollywoodi színésznők néznek a Férfira, szemükben az álmatag odaadás könnyes áhítatának és a beteljesült boldogság vad lángolásának specifikus elegyével –

s lám, máris valami hihetetlen történik: a vak óriás hátrálni kezd;

kihűlt, érdes lávahangja olvadásnak indul és azt rebegi:
– Egy „olyan" szerelmet?… no nem, Hófehérke, azt nem lehet, az maga volna a halál –
és az ajtófélfának szorulva, egyik óriási lába már a küszöbön, sírós hangon még hozzáteszi alkalmilag, mintegy pontosítva az előbb elhangzottakat, álláspontja félreérthetetlenül egyértelmű tisztázásaként:

– „Többféle konkrét koegzisztenciával is elérhetjük ugyanazt a célt" –

Hófehérke erre végtelen bájosan félrehajtja a fejecskéjét, és várakozik, mindösszesen csupa merő egy várakozás,

mert most valami olyat hall majd végre („ez nem kitérés akar lenni a konkrét részletek tisztázása elől!"), amiről egész csalhatatlan női ösztönrendszerével érzi, hogy
páratlan
a maga nemében,

hogy ő az idők mélyéből galaktikusan építkező, anyagtalan térrészeit egyenletes háttérsugárzással lefedni megtanult, önmagát a pszichés, történelmi és politikai reáliák vasfüzőjébe/ből mártírium nélkül, isteni könnyedséggel ki/beszorító planetáris/kozmikus intellektus kizárólagos megnyilatkozásának örökre idvezült tanúja e percben,

(amelyből majd minden megvilágosodik: atyja, az öreg király tettei, a bolyongás az erdőben, a figyelmeztetés valószínűen igen mély értelme: …, ne vágj ki minden fát, legalább néha-néha pihenj egy fél órát!'…, a szépség veszélyes tükre, a mostoha alma, a törpék bölcs válaszai s a jövő titkai) -

s ímé, hallja a hangot, a régen vártat, az alig reméltet, a csodásat:

- „Én úgy gondolom, hogy nem a részletek a fontosak! a virtuóz együttműködés, az egymásrautaltság ténye a lényeg!"… -

Hófehérke alig inog meg;

bűvölő-ráolvasó tekintettel csupán néhány kérdést hajít az elnagyolt és mintegy keretbe rajzolt (fejét levágja, lábát levágja az ajtófélfa, de közbül révetegen előderengő) óriáscsecsemő-alakzat felé: - Hogyan szereti?… intertextuálisan? nonverbálisan? metakommunikatíve? distanciózusan? nagyívű szorongásokból kivont középhatótávolságú merészséggel?….

A Szörnyeteg most váratlanul meggörnyed, s kihátrálva a képből, még néhány jelentőset kiált a várakozó Szépség irányába, egyre oldalazva a kicsinyítő/elfedő perspektíva oltalmazó mélységei felé:

- „Triumfáló magaslati nyugalom!… Föl, föl, szellem proletárjai!… Szövetségi politika!… Leszállni a büszke heverőről!… Foszoljon a szép élet mítosza!"…

És, igen, a perspektíva törvénye mindenható:

hiába hogy óriás, már apró egészen; fölényes machiavellizmussal eltűnik a képben, az idő mélyében, a dolgok hátterében, onnan igyekszik átszerkeszteni, oda és vissza, a világ erővonalait;
nem csak ő nem lát, őt se látni többé;

egy óriási Hófehérke áll a mozdulatlanná emlékezett kép előtt,
és nagy, ostoba könnyeket
sír.

És most?… – Mi volt, mi lesz? Ki volt, ki lesz? És: ki vagyok én? (kivagyok, de nagyon)…

Cetlicskékre írkáltam hülyeségeket, hogy ne kelljen gondolkodnom rajta. („Gondolkodjon rajta, hogyan oldjuk meg" – suttogta. Szavai szétfutottak a padlórésekbe, mint fürge, vörösesbarna svábbogarak. „Nagy kísértés maga nekem, Anna. Ha mi egyszer kettesben maradnánk…") Ha mi egyszer kettesben maradunk! Hogy ott mi lesz!… Futtam, mint a szarvasok, lágy bánat a szememben. Famardosó farkasok űztek vala szívemben… Félek tőled, mert farkasok laknak tebenned. Belőlem élnek, éhesek: csak engem követelnek. Csontom rágják, vérem nyalják, felfalnak lassan. Félek, mert úgy élek tovább: farkas-hasakban… „Gondolkodjon rajta, hogyan oldjuk meg"… Patak is lehetne, pisztránggal, fényesre-mosott kavicsokkal, amilyen patakokat példának okáért Kaliforniában árulnak nylonzacskóban, hat dollár ötven cent folyómétere, köveket kellene faragnom önmagamból a futása alá, köveket önmagamból a futása alá,
összetörni az álmot?…
görögnek fénylő álmaim, törik a kövek, fröccsennek fáradt füvekre s elalszanak tőlük a fáradt füvek, lehetne alvófüvű rét is, vagy hullámzó mező napsárga tulipánból, szentferenc rebbenő kezén a madár bízalma, de hát nem lesz, csak csupasz padló és négy fal, fakó falak, rezzenetlenek, belőlünk épültek, bennünket határolók: legyünk résen! mi vagyunk a fal! mi vagyunk a tégla a falban! a fal építői! a fal lebontói?…
Kik vagyunk? és kik nem vagyunk mi egyáltalán? honnan jövünk? és hol vagyunk? hol nem vagyunk?… vagyunk magunk előtt és mögött, körös-körül, alul-felül;
vagyunk, aki megvonta puszta kénye végett kívül-belől menekülő élő elől a legutolsó menedéket?

s akkor: hová legyünk?

…Ha egyszer oda jutsz, hogy nem lesz a falakon ablak és ajtó; ha egyszer oda jutsz, hogy nem lesz a téged körülvevő falakon egy parányi rés sem, akkor maga a fal fog megnyílni neked. Akkor egy pillanatra teljesen szabad leszel: akkor eldöntheted, mint aki a maga ura, hogy mégis ott maradsz.

Szabadon jó mindig minden, csak szabadon jó… Szabadság, szerelem… A szabadság szálakra bomlik fájdalmam felett. Szárnyak árnyéka rebben: megadhatod magad (szarvasünő-szemedben tündérlány-pirkadat). Tündér-királylány
feketében jár –

…Ha nincs, aki megtegye, sosem lesz vége. Nem lesz kezdőpont, amitől számítani lehet az időt, és nem lesz cselekedet, amit ismételni lehet az idők végeztéig. Kell, hogy legyen, aki bőrét, fájdalma burkát, a Nap izzó kötelére köti; kell, hogy az eleven hártya, a kín és gyönyörűség centruma, a közvetítő és elválasztó, egyszer átszakadjon; hogy felcserélődjön a belső és a külső, a félelem és az öröm; hogy kizökkenjen az idő, hogy lángra lobbanjon a test, a lélek háza (hahogy amaz isten, ki, mint egyébkor megállván zörget vala az ő igéjével és kegyelmes jótéteményivel, bebocsátást nem nyer a testnek hajlékába, ellenem fordítja ítéletét, és lázakkal, senyvekkel megrázatván, házam lángra gyullad forró fakadékaitól, s felette szörnyű fenyegetései előtt megnyílik kapum):
meg kell lennie, s ha úgy érzem, hogy eleven szívem viszik az izzó Nap áldozóasztalára, akkor bizonyosan én vagyok, akinek meg kell tennie.

…A rózsák a vázában (a lobogó ingű, lobogó szemű fiú rózsái) sorra elnyíltak; szirmaik láthatatlan üzenetei (apró, összesodort kis hártyapapír-darabkák a még ki nem nyílt virágok titkos leplei közé dugdosva) egyesével az asztalomra hulltak. Most már mind ott feküdt.
Így szóltak hozzám:

„a rózsa a rózsa a rózsa”

„És a kertben a rózsák Nyársra húzott szívek Csupa könny bársony bőrük Mire megjön a hajnal…”

„Rózsaszál, mályvaszál, kék gyöngyöt tesz bársony tokba, addig jó, míg szundikál…”

„Álom volt az, egy álom-rózsa: Fehéres, mint a korai halál; S a kertben, ahol szirma hullt, azóta Nem mer dalolni semmilyen madár.”

„Te előre láttad gyötrelmed megvalósulását. Mikor rózsákat tartottál magad elé - olyan volt ez, mint szemtől szembe egy álarc - e rózsáknak el kellett volna téged rejteniük.”

„Erre az egész, még mindenható, de már lélektelen, még koszorúval ékesített és nekivadult, de már kimúló világra hullott, egyre hullott a rózsa…”

„A rózsa? A rózsa talán semmi: tiszta ellentmondás, csalárd gyönyörűség: annyi temérdek pilla alatt
senki sem alszik”…

A kis papírtekercsek ott feküdtek a váza alatt a lehullott, barnuló szirmok között. Sokszor, sokszor elolvastam mindegyiket; ma aztán összeszedtem őket meg a sok teleírkált nyavalygós cetlimet
(ilyesmiket firkáltam rájuk:
‚lehet, hogy az élet napsütötte, homokos föveny, csakhogy én hal vagyok'…,
‚nézz hát rám: szájam sarkában egy sókristály, szeretem a sót, olyan az íze, mint a könnynek, mint a vérnek… nézz rám: idegen évek, olajos sár a cipőm talpán… mégis!'…
‚ha most nem, soha többet, mert a hitetlenség testet ölt…
könyörgök, hígyj el engem, ne kelljen visszamennem rámdőlt álmaim óvóhelyére, visszamenned banalitásod cellájába most'…
‚persze, a kötelékek, és irigység-falak fülelik hallgatásunk mélységes titkait körben'…
‚főtt kukoricát ettél a téren, és én csókoljalak meg, és érezzem a kerubok szárnyrebbenésének hűvösségét és lángphallosának forróságát egyszerre és haljak meg álltóhelyemben és szülessek meg:
akarom,
és mert akarom, a pillanat behúzza farkát, bekucorodik a sarokba és vinnyog'
‚Még van idő, még lágy vagyok, és mint a viasz, olyan lehetek a Te kezedben. Végy kézbe, formálj meg, fejezz be! …Senkit sem szólítanak már ezek a szavak, kitárt karral suhannak, belé a napba')…

- most mindet összetéptem apró darabokra és a kis tekercsekkel meg a szirmokkal együtt beletettem a nagy üveg hamutálba és meggyújtottam az egészet.

Csak amikor a leégett gyufát beledobtam a lángra lobbant apró halomba, ocsúdtam rémülten és boldogan. A levél nagyon lassan ég, csupa apró, remegő lángocska, mégis - ez most valóságos tűz! nem az eddigi parányi, hamar kilobbanó, elszökdöső kis lángnyelv! Hogy is nem jutott előbb az eszembe, nekem! aki pedig a tűzre gondolok folyton, ahogy legmélyebb, egyetlen titkára gondol az az ember, aki szélén jár földjeinek, önnön leglelke felé indulóban… a tűzre, amely
a születés kikutathatatlan létoka, az alkotás nagy vándor-érzése, a sors kimeríthetetlen világa, amelybe a teremtés véletlenként van beleágyazva, a megújíthatatlanul-tágíthatatlanul állandó tér-teljesség, amelyet a benne működő szépség egyensúlya tart: Apolló végső, árnyéktalan fényessége, melyet a legáttetszőbb, legrugalmasabb, legvékonyabb hártya véd, színtiszta energiából szőtt vibráló burok, a fájdalom és öröm zengésre kész húrjaiból feszülő eleven fátyolszövet, a lényeg féligátereresztő, szívárványosan derengő bőre, mely mögött érezni a lesben álló robbanáskészséget, szintelő shonosan fellázadva
az alakot öltött ellen:

várakozás a küszöbön, a még le-nem-küzdött lét sokféleségétől vetett árnyékunk előtt, az álom néma világítóhangjai közepette; ó, hazatérés! nyugvás és fülelés a világ és a lélek ősi tájain!...

Reszkető ajkakkal belefújtam az üveg hamutálba; a lebegő láng kacér engedelmességgel lobbant magasra. És ahogy megjelent a gőgös, a lázadó, az elérhetetlen szépség a tűz fényes belső terében, kikezdhetetlen keleti szőnyegek, állatok és színek és érzetek között, melyekben úgy áramlik a vágytalan kielégülés, mint a fény a fák rejtett érrendszerében, kiszáradt a szám, kivert a víz. Suttogni kezdtem magamban, szaporán, mintha nem biztam volna a megbénult időben: - ,Nem akarom tudni árnyékvető nevedet, nem akarlak hívni, de előhívhatatlan és hívatlan maradj mellettem, hogy a szerelem megtartsa végérvényessége ígéretét.' - Akkor megmozdult váratlanul e szépségtől nyűgözött alak, előrehajolt és elnézett az álom mezői fölött; tekintetében nem volt hívás, csupán megtöltötte hirtelen egy kimondhatatlanul szelíd villanás, végérvényességtől csöndes. Villámsújtottan meredtem rá.
Nem hív; nem hív és nem kényszerít és nem vár; tehát én vagyok az, egyedül: tőlem függ minden, megint. - Látni akarlak - suttogtam -, látni és megérinteni. Egy térben és egy időben lenni veled. Segíts.
És ekkor megszólalt, felhangzott egy olyan roppant magányú hang, hogy egyetlen csillagként villogott a sötétségben: - Akard. Fogd össze minden akaratod, vágyad és gondolatod, és ezzel a nyalábbal üss rést a valóság falán, hogy beléphess a tűzbe. Irányítsd rám minden érzésed, és ne legyen vágyad rajtam kívül, és ne akarj mást, ne gondolj mást, ne hívj magadhoz semmi mást, csak ezt, egyedül ezt. Akard, ha mégoly lehetetlen is.
Ezt mondta az angyal, szelídségében ijesztően, szomorúságában vigasztalón, elérhetetlenül a vágytól. Hangja, éjrejtő nappal, amellyel uralkodott mindeneken, lényege és kívánsága szerint, ama törvénnyé vált, amelyben a kristály növekszik - - -

,Igen. Akarom.'

Becsuktam a szemem és megfeszítettem egész benső met, így kényszerítve magam, hogy átlépjem a határt, a késekkel kijelölt titkos kört, amit a lélek von maga köré, hogy a farkasarcú fel ne falja;

s akkor hirtelen úgy tűnt, hogy kinn is vagyok, benn is vagyok: nem egy voltam többé, hanem kettő; valahogy kettéváltam, s egyik énem belépett oda, hozzá,
a megnevezhetetlen kapun át
a tűzbe,

a másik pedig kinn ül és nézi önmagát, ahogy furcsán lebeg, hullámzik és lobog a tűz belső terében, amelyből egyszerre eltűnt minden szín, mintha felrobbant volna az éj rejtett ideje (az örökké tartó éj, melyben az anya az úr), eltűntek a színek és illatok és szőnyegek, csak az idő maradt, pillanat pillanathoz illeszkedett tértelenül, mint végtelenül megsokszorozott jelen, többé semmit-nem-tükröző -
ó, a tértelen szomorúsága! a nem-lét határtalan falai, a határok végtelensége: az ember szomorúsága! …s ekkor a kívül maradt érezte teste emlékezetének mélységét: miféle jövőbe akar torkollni ez az emlékezés? falak, csupasz asztal és meztelen székek, az éjszaka felgyülemlett és feketesége levetkőzte puhaságát, s e mind keményebb derengésben mozdulatlanul ült az elkárhozott angyal, érinthetetlenül fekete mozdulatlanságában, ő pedig ott libegett körülötte, mint egy nagy fehér káposztalepke, - semmi baj - mormogta sebesen - , sok itt a korom, nem baj, attól vagy ilyen mozdulatlan, attól vagy ilyen érinthetetlen, megmenekítlek, nincs semmi baj, megtisztítalak mindjárt, úgy-úgy, várj csak szépen, máris, máris - s térül-fordul, felkapja a sarokból a seprűt és elkezd vele sepregetni, porolgatni, tisztogatni, körbe-körbe, - úgy-úgy, szépen - duruzsolja -, leverjük a csúnya kormot - s szálldos-repdes körbe-körbe, hamvashajú fehérarany-pille, - úgy-úgy -, s csak verdes, püfölget szelídeden, száll a korom, mint a füst, mint a felhő, sötét fátyol, már szemet-száját betölt, aranyseprű csapásai, fogy a korom, tűnik el
és egyre fogy a Démon is:
volt-nincs, hova lett, a zord Angyal odalett; …félrehúzódva a sorstól lassan felosztott, elszivárgott az idő repedésein át, némán eltűnt, áttetsző, tiszta látszattá: semmivé vált a sors tisztító csapásai alatt, a semmi pedig megtöltötte az ürességet és mindenséggé lett s íme ő (én) most már egymaga(m) volt(am) ebben a Mindenségben, az ősidők felvert finom fekete porfelhőjében; a másik énem immár fekete seprűt szorongatva fekete kezében, saját fekete arca a szférák tágra nyílt arca, teste a szférák várakozó kristályedénye, telve az emlékezés immár örökkévaló italával, elsötétült szeme maga lett az éj, amely a szeme előtt történt, s nem volt ebben a mindenségben más rajta kívül, csak egyetlen, roppant nevetés, a szépségbe merevedett tér szétrobbanása tátogó hasadássá, melyben az önmagára ismert isten ünnepelte megfoghatatlan önmagát - - -

…és íme áttetsző árnyék fátyolozta a tüzet; a fájdalom és az égett szőr szaga egyszerre lobbant fel az utolsó lánggal. Óvatlanul felkiáltottam - fekete pernyedarabok lebbentek az ablak felé, mint sötét pillangók. Fájt a szemem, mint a megvakítotté, aki ezen a délutáni órán, megpillantva a késeket, egy darabig küzdött
a sátánnal.

- Vacsora-a-a! - szirénázott végig a lakáson Anya hangja. - Aki kézmosás nélkül idemerészkedik… - Felkaptam a hamutálat, rászorítottam egy keményfedelű füzetet és a fürdőszobában gyorsan beleborítva a WC-kagylóba, megrántottam a láncot. Szerencsére nem vették észre. A füst lenge illatára rátelepedett a szalonnás rántotta súlyos, zsíros szaga; a konyhában egyenletes, meleg nesszel csöpögött a kék melegpadlóra a fehér zacskóból szivárgó tej.

Márc. 8. szombat

Valamelyik este a tévé valódi nagy mutatványt tálalt a kedves néző vacsorájához („a dolgozó nép étvágyát szolgálom")… A műsor mohóságtól reszkető kamerákkal habzsolta a sosemvolt látványt: egy emberi lényt, aki kívül hordja a szívét. Az a szív kinn dobogott, kívül a kicsi csecsemőtesten, a technika jóvoltából láthatta az egész világ, dobogott nyugodtan és halálraítélten és csak egy vékonyka hártya védte az egész világ ellen, amely szenzáció-éhségtől csillogó szemek millióival támadt rá és körbelocsolta szolidaritásának forró ólmával. Az aprócska hullajelöltet figyelemreméltó ügybuzgalommal és műgonddal alakították szabványosra: azt az esztelen szívet gyorsan visszagyömöszölték a fekete lyukba, ahova való, a visszautat pedig lelkiismeretesen összevarrták, nehogy még egyszer kedve szottyanjon megszökni a kis haszontalannak. Nem tehetek róla, nekem erről az az autós jutott az eszembe, aki vezetés közben felfigyelve a rádió közleményére egy őrültről, aki a forgalommal szemben rohan a sztrádán, így kiált fel: - ‚De hiszen nem is egy - MINDENKI!'…

*Dehát nem erről szeretnék írni most - vagy mégis? …A pénteket kellene megörökítenem, **azt** a bizonyos pénteket, ami miatt ebbe az egészbe belefogtam. Voltaképpen arra jutottam, hogy abbahagyom ezt a naplót: letelt a hét, eldöntöttem, vége. Még ha úgy megyek is, mint a felkoszorúzott lányok a Minótaurosz elé, habos ruhájuk alatt remegő szívvel - akkor is elmegyek; ha valóban áldozat is, ha olyanná leszek is ettől, mint a szentség törött tála, melyből bíbor cseppekként folyik el a remény - épp azért kell, hogy meglegyen, hogy hatalmasan fölé kerekedjek mindannak, ami eddig voltam. Azt gondoltam, utána már soha többé nem kell önmagamra vesztegetni egyetlen szót sem. De hát nem úgy lett.*
Soha semmi nincs úgy:
Minden másképpen van,
mindig.

Eljött a péntek; csak félig jutott el a tudatomig, hogy ‚nők napja' előestéje van. Úgy éreztem, az én nő-napom, nő-időm, nő-létem már kimúlt; az én friss rózsáim elhervadtanak, elégtek az áldozati oltáron… Az ajtó előtt megigazítottam a ruhámat, megnyaltam kiszáradt ajkaimat és benyitottam.

Az ablaknál ült;
futni kezdtem felé, a karja, a nyaka, a válla felé; ráfonódtam, kerestem a bőrömmel a bőrét, a csak sejtett illatút, a még ismeretlen melegűt, kerestem ajkaimmal az ajkát - de nem találtam. Pontos és rideg mozdulatokkal kifejtette magát az ölelésből; amikor végül magamhoz tértem, egy hangot láttam, amely tisztán, mereven, egyenesen állt előttem, mint egy fal.

- Fegyelmezetlen voltam, többé nem fordul elő, bocsásson meg.

Leereszkedtem egy székre, nehogy elessem, és próbáltam megérteni, mit mond. De addigra már tudta a bőr az arcomon (a kevéske kis festék alatt), tudták az ujjaim, a szemem; csak én nem értettem még mindig. De hát én - én nem is voltam. Én - sárfröccsenés voltam vágtába eresztett lovak patái alatt. Fűszál lemetszett feje voltam a napsugár szuronyára tűzve. Ocsúdva, valamikor később, mint aki kómából ébred, körülnéztem:

az a szürkés, homályos szoba, csupasz falak, asztal, székek és szekrény; a piszkos mosdóba víz csöpögött; valaki nézett rám, ahogy vergődő kismadarat nézne a porban; ragadozómadár-tekintet csapott le verdeső tekintetemre.

- Nem, nem, ne gondolj semmit! én nem szégyellem a szegénységemet… Ellenkező leg: büszke vagyok rá. Az ember fokozatosan összemosódik sorsával; végeredményben az ember azonos a körülményeivel. Szegény vagyok, de nemes lelkű… Hisz lehet valaki egyszerre szegény és nemes lelkű!… - Meg sem tudtam szólalni. Valami idegen volt a hangjában, mint aki nem a saját hangján beszél. - Minek jöttél ide? kérlek, mondd meg csak! - kiáltotta az arcomba, felugorva; a székem csaknem feldőlt. - De hát mi lelte magát? Mi lelte magát?! - ismételgettem rémülten, magam is mint ha idegen parancsnak engedelmeskednék, de ő tovább kiabált: - Miért jöttél? Felelj! Felelj! - S hogy nem válaszoltam, így folytatta, furcsán eltorzult, elvékonyodott hangon, mint amikor egy rossz színész először mondja fel a szerepét: - Megmondom én, édes lelkem, miért jöttél. Azért jöttél, mert én egyszer szívhez szóló szavakat mondtam. Nos hát: kényeske lettél, és most megint megkívántad azokat a „szívhez szóló szavakat". Hát tudd meg, hogy én akkor kinevettelek. Most is kinevetlek. Mit remegsz? Igenis, kinevettelek!…

Engem megaláztak, hát én is meg akartam alázni valakit;
engem ronggyá téptek, hát én is meg akartam mutatni a hatalmamat... Hatalom, hatalom kellett akkor nekem, játék kellett...; megalázni, hisztériába kergetni - ezt akartam... Gyűlöltelek, mert akkor hazudtam neked. Mert én csak játszom a szavakban, ábrándozom magamban, de a valóságban tudod, mi kell nekem: az, hogy tűnjetek el! Nekem nyugalom kell... e néhány nap alatt folyton reszkettem a félelemtől, hogy eljössz. És tudod, mi nyugtalanított legjobban?... Az, hogy én akkor afféle hősnek látszottam a szemedben, most pedig váratlanul... hitvány fickónak látsz... és ettől félek a legjobban, jobban, mintha tolvaj volnék, mert én annyira hiú vagyok, hogy ha lenyúznák a bőrömet, nekem a puszta levegő is fájna. De hát csakugyan nem eszméltél rá még most sem, hogy nem bocsátom meg neked soha, amit most itt bevallok?... Igen, te, csakis te vagy a felelős mindenért, mert így az utamba kerültél, mert én gazfickó vagyok, mert én a legaljasabb,a legnevetségesebb, a legsekélyesebb, a legostobább, a legirigyebb vagyok a világon valamennyi féreg közt... Tudod-e, hogy én most, miután mindezt elmondtam neked, gyűlölni foglak azért, mert itt voltál és végighallgattad?! Hát mit akarsz még? Mit akarsz még mindezek után? mit kínozol, miért nem mégy el?! - - -

Ekkor már sírtam. Hallottam, hogy ő is sír.
- Nem lehetek jó! Nem engednek... - suttogta. - Nem vagyok isten, a képességek teljessége, és angyal sem vagyok, szárnyaló jóság, mint maga;
***én démon vagyok**, lázadó fél-lény, a hiánytól gonosz, a teljesség, a mindentudás, a lélek és az anya elvesztésétől megrontott férfi;*
és itt és most kijelentem, hogy nem vagyok ártatlan! Sem jó!... Ez minden, ami vagyok: nyálkával borított, mint az újszülött igazság; vak és tudatlan. És nem lehetek jó, mert akkor végem... Menjen el. Menjen, amíg nem késő. Értse meg: mindig azok okozzák a legnagyobb fájdalmat, akiket szeretünk... mert ők azok, akiket nem menthetünk meg. Megmenteni egy lelket... víz kell neki, levegő, napsütés - hogy végül felébredjen Urunk erdejében... hát ki tud víz lenni, édes anyaföld, levegő és napsütés? Nem, maga még mindig semmit sem ért. Nem érti: ha nem üldöztek volna, nem menekültem volna meg. És még mindig nem tudja, még mindig nem érti, milyen fájdalmat tudok én okozni azoknak, akik szeretnek engem... -

Megfogta a kezem, egyenként csókolgatta az ujjaimat. - Kibírja. Maga erős, okos és jó. Ki kell bírnia... - Valami betegségről beszélt, s hogy erő kellene, erő...
A lelke csupaszra volt nyúzva: rózsalevél zizzenésére,
légy moccanására
vér serkedt belőle.

Ujjaimat lüktető halántékára helyezte, és gyöngéden kényszerített, hogy masszírozzam… Láttam a kiduzzadó homlok-ereket, hogyan mutatják, gonosznak lenni mily megerőltető. Amint mozgattam az ujjaimat, bele-belepillantottam fantasztikusan közelkerült arcába, amely elterült a fájdalom és a megkönnyebbülés kéjében; szemei messze futottak egymástól, orra belapult, szája vékony, kegyetlen mosollyá húzódott szét. Ha beleütök, darabokra hullik. Ha leköpöm, nyálam lecsorgott volna önelégültsége üvegén, amelyen át úgy bámult rám, mint kisvendéglők üvegkádjából a tükörponty. De én csak írtam a kis köröket az ujjaimmal az erei fölött, amíg meg nem értette, hogy most már soha nem változik semmi, hogy most már minden mindig így marad, örökkön-örökké; akkor iszonyodva ellökte a kezemet, felugrott és járkálni kezdett a szobában. A családról beszélt, azt hiszem, a család szentségéről, s hogy ő nem akar áltatni engem; meg valami patakról, aminek futása alá köveket kellene faragnia önmagából, hogy az fel ne kavarodjon, össze ne szennyeződjön, de ő nem, ő nem képes már erre; valami illúziókról és tisztességről is szó volt, azt hiszem;

ezüstös gömböcskék potyogtak sűrű eséssel a szájából, szétgurultak a padlón, elbújtak a repedésekben, és én nem hajoltam le, hogy fölszedegessem őket. Szorosan bezártam a szemhéjaimat, és a vörös és zöld karikákat figyeltem. Amikor eljutott végre hozzám a csönd kegyelme, kicsit meghajtottam a fejem, mint aki attól fél, hogy beleverí a következő, túlságosan alacsony pillanatba, biccentettem egyet hátrafelé és kezemmel megkerestem a kilincset. Az ajtó súlytalanul nyílt ki. Képen törölt a folyosón úszó fény és zsivaj. Futni kezdtem.

Márc. 15. szombat

A család végre szétszéledt; Anya hívott, menjek velük kirándulni, de nemet mondtam. Most vagyok olyan állapotban, hogy nekiállhatok leírni az elmúlt két napot… Tegnapelőtt éjjel, mintha pontosan tudtam volna, mi vár rám, arra ébredtem, hogy kőből vagyok. Azt álmodtam, hogy növekedni kezdek; előbb a kézfejeim, aztán a lábfejeim nőttek meg, és lassan terjedtem… Mindenem óriási lett, kemény és iszonyúan súlyos. Nem tudtam megmozdítani sem a kezem, sem a lábam, sem a fejem. Kőből voltam: egy óriási kőszobor - mint Niobé, aki kilenc napon és éjszakán keresztül siratta gyermekeit, míg végre Zeusz megszánta és kővé változtatta;
mint a mesék hősei, ha elérték céljukat;
mint az anyag, ha belefáradt a létezésbe.

Kő voltam, mint Virakocha óriásai, kiket a maga képére és hasonlatosságára teremtett, de bűneik miatt megharagudott rájuk és kővé változtatta őket;

kő voltam, és ebben a kőszoborban belül élt és mozgott valami, tört volna kifelé, mint egy kétségbeesett tenger, lázadozott és dagadozott, csapkodott a határok, a partok felé egyre kinzóbban, egyre sóvárabban, és úgy tűnt, ha eléri, ha csak egy cseppje is kijut a partra, ha sikerül túlcsordulnia a bőr határán, a halott kő-páncélon, megszűnik a gyötrelem, és én megmenekülök; de minden hullám rögtön visszahullott, elapadt a cél előtt, nem tudott kiszabadulni egy sem. Szerettem volna dobálni magam, jajgatni, segítségért kiáltani, felkelni és elfutni, de egyetlen tagomat sem tudtam megmozdítani, szájam kiszáradt, ajkam mozdulatlan volt és torkom néma. Meghalni - gondoltam -, meghalni biztosan könnyebb. Ettől felébredtem, és tényleg kőből voltam: egy kőlépcső (…Irgalmatlan szelídséged arca elé /Vond ma a feledés hűvös hatalmát /Óvja fényedtől az emlékezés /Leomló lépcsőin /Hozzád /Halandót…); hangtalanul suhogva súlytalan lények lebegtek le s föl rajtam, édes, tejes neszezéssel; integettek és kacarásztak hallhatatlan kis kacajokkal, és én sajnáltam, hogy meg kell mozdulnom, mert tudtam, hogy akkor ők eltűnnek majd; de bármilyen erőfeszítéssel igyekeztem is nem mozogni, úgy tűnt, megszakad bennem valami, ha még akár egyetlen másodpercig így kell maradnom…

és ekkor valaki akkorát sikított, hogy rémületemben kipattantam az ágyból és szinte bezuhantam a konyhába, ahonnan a hang jött - de elkéstem. Apa, tajtékozva, éppen eleresztette a vaslábú konyhaszéket. Anya szemében még megláttam a halál várásának azt az engesztelhetetlen keménységét, ami Apa karját az utolsó pillanatban vizes agyaggá változtatta, aztán Ricsi még egyet sikoltott és zihálló, vinnyogó sírásban tört ki, mint egy meghámozott kiskutya. Timi is hangosan sírt, és az ingénél fogvaráncigálta öccsét a szobája felé.

Láttam még az erő kilobbanását is Apa szemében (melyben néha óvatos szarvasgimek vonulnak a hűs víz felé a tejes júniusi alkonyatban, zabvetések zöldezüst párájában), láttam sebzett koronáját begurulni a konyhapult alá és súlyos lábnyomait is, melyekben még a kilencedik emeleten is pillanatok alatt összegyűlt a talajvíz, ahogy elindult olyan sílánnyá aljasítani magát, amilyennek becsmérelték, csak hogy ne kelljen halandó istenvoltával szembenéznie;
hallottam Anya suttogását, ahogy útban az elárvult hálószoba felé újra kévébe kötögette szétomlott (szelíd áldozatok földre verődött füstjétől könnyfacsaróan csípősszagú, fájó és értetlen) életének kipergett szemű szálait.

Szerencsére találtam tejet a frigóban. A „tejbegríz" szótól testvérkéim elhallgattak, az édes előérzetek kicsordultak
elpattant szájukon.

,Tejgebríz'... Ugye kakaóval?...

Evés közben, telí szájjal, kórusban elmondtuk a ,pókot' (Timi kedvenc meséje volt kiskorában): „Volt egyszer egy hasas pók; igen vitéz hire volt. Hát ez a pók nekilátott, sodort-font egy széles hálót, kifeszítette futtában, szúnyogok-legyek útjában"...

- Csendesebben, Anya már biztos alszik! -

Ricsi próbált megvigasztalni: - Holnap reggel majd úgy köszönök Anyának: ,kisztihand, nagyságos asszonyom', és kezet csókolok neki. Ez hatni szokott - mondta öregesen és ügyetlenül kacsintott egyet, aztán nagyfiú létére ölembe hajtotta a fejét, úgy aludt el;

csak Timivel ketten tudtuk nagy nehezen az ágyába cipelni, miközben ő meg azt mormolta magában: ... „lehetetlen, hogy botránkozások ne legyenek; de jaj annak, aki által esnek. Jobb annak, ha malomkövet vetnek a nyakába és a tengerbe dobják"...

...Fél tizenkettő volt, mire minden elcsendesedett. Félő volt, hogy nem sokat alszom éjjel ezek után, pedig másnapra volt meghirdetve a ,nagy előadás', ezúttal a nagy előadóteremben, mindenhol ki volt plakátolva,

Március 14. 14 óra: A FORRADALMAK ESZMETÖRTÉNETE (NAGYTEREM)

Meg kellett volna hallgatnom, de nem igazán voltam benne biztos, hogy okos dolog lenne ott lenni... és így persze nem is voltam ott.

A 14-e délelőttöt végigaludtam, és mire felébredtem, már lekéstem volna az elejét; Katát viszont még sikerült elérnem telefonon, úgyhogy felvette nekem az egészet, és amikor később berohantam, odaadta a kazettát, úgyhogy most egész hétvégén ezt fogom másolni, és beteszem ide a naplóba...

Kata elhadarta, milyen sokan voltak, főleg fiúk, mindenki nagyon fel volt spannolva, sokat nevettek, a tanszékvezető benézett és látszott rajta az elképedés meg a rosszallás, egyébként minden rendben zajlott; én is láttam utána a hallgatóságot, milyen vidám felajzottsággal széledtek szét az egyetem kongó folyosóin (az ünnep miatt nem volt benn rajtunk kívül senki)...

Tehát itt következik az ő előadása, ahogy a kazettáról leírtam. Kata ügyesen helyezte el magát a magnóval, úgyhogy mindent jól ki lehetett venni,
még a nevetéseket meg a sugdolózós morajlásokat is,
úgyhogy ezeket is beleírtam a hecc kedvéért.

„Kedves forradalmi ifjúság, gyermekeim,

azért bátorkodtam ma délutánra tenni ezt az előadást, ráadásul ezzel a provokatív címmel, hogy ‚A forradalmak eszmetörténete', mert reménylettem, hogy a holnap délelőtti ‚kötelező' programokra úgyse mentek el, a délutáni ‚események'-től meg hátha visszatart benneteket az, amit itt hallani fogtok, és köszönöm, hogy átmásztatok a jóelőre megbilincselt [kuncogás] autók tetején meg a kordonokon, és azt gondolom, hogy ezzel jócskán túlteljesítettétek az elvárható virtuális virtus-szintet [nevetés], úgyhogy a legnagyobb lelki nyugalommal foghatunk bele témánkba, amit szokás szerint igen rendhagyó módon fogunk megközelíteni [nevetés].

És, igen, ha már a forradalmakat tűztük ki ünnepi lobogónkra logónak [nevetés], legelőször is az úgynevezett ‚neolitikus forradalomról' ejtenék pár keresetlen szót, bár, amint máris sejtitek [kuncogás], nem lesz benne köszönet. Annyiszor elmondtam már a lényeget, hogy akik járnak az óráimra, azoknak már a könyökén jön ki, úgyhogy most egyetlen rövid körmondatban körvonalaznám […] ezt a kis kulturális szenzációt, amit állítólag mi magunk gründoltunk össze:

hogy miután százezer éveket mászkáltunk naphosszat a fákon meg a bozótosban a bunkóinkkal,

egyik pillanatról a másikra hirtelenjében feltaláltuk a városépítészetet, a szobrászatot, az írást, a vallást, a jogot, a földművelést, az élelmiszertárolást, a munkamegosztást, a matematikát, a csillagászatot, a kereskedelmet, a tengerhajózást és a fegyvergyártást és nem sorolom, mindenki hozzátehet még, ahogy fényes úri kedve tartja. És igen gyorsan tökélyre vittük mindezt, alighogy kiléptünk a barlangból. A jobb érthetőség kedvéért ide gyorsan beapplikálhatunk egy kis kultúrantropológiát meg genetikát:

például a tűzről lehetne pár szót ejtenünk itt, ami eleinte leginkább villámcsapás okozta bozóttűznek látszik

(bár mi, vájtagyúak […] már sejtjük, hogy a világ tüze a tudattalan, az hajt bennünket, mióta elfojtás létezik és az teremti a világot is, nemdebár, méghozzá tükrözés és gyorsítás révén
{hiszen eszközként használva a tűz minden egyéb eszköz létrehozására és így a képességek korai meghosszabbítására és illegitim kiterjesztésére szolgál},

úgyhogy miközben az élet maga folyamatosan bomlik
egyre bonyolultabbá és komplexebbé,
szintről szintre finomodva,

addig a tűz az indokolatlanul vehemens felnagyítás és ily módon a fejlődés illegitim és váratlan felgyorsításának a kulcsa, amely a komplexitással szemben a durva erődemonstráció, az erőszak, a ragadozás
és az élősködés irányába tolja el a természetes folyamatokat)…

hát igen, mi már sejtegetünk egyet-s-mást ezekről a dolgokról, bár még most is alig-alig látunk bele az összefüggésekbe - hát akkor mondjátok, az a szegény ősember csak úgy magától kitalálhatta-e, honnan jön a tűz, amit lát (és, tegyük hozzá, abszolút életveszélynek lát…), fölfoghatta-e, mi az, hogyan kell bánni vele és mire jó? vajon a villámcsapástól elégett fa vagy a megolvadt ásvány látványa rávezethette?… gondoljatok bele: legfeljebb ha arra jöhetett rá, hogy rajzolni lehet a szénnel vagy vágni a kővel -

szóval valószínűleg ez sem ment magától (akár a többi): <u>kellett egy</u> Prométheusz-i, erősen ‚külső', mondjuk ‚istení' <u>beavatkozás,</u>
egy álcázott (mondjuk azt: álruhás?) ‚árulás' [villámderültség],

(és korántsem zárójelben jegyezném meg: a színhely a Kaukázus, ott csipkedi halhatatlan - mindig megújuló - istení máját az istení {bár lekötözött és ember-mód szomorú} bűnösnek az istení sas,

és {véletlenül?} épp arra repked a Lermontov-i Démon, az emblematikus Megrontó is, amikor megpillantja a szűz Tamarát, aki éppen legnagyobb kincse elvesztésének ünneplésére készül,

aminthogy a Kaukázus és a számunkra sokatmondó nevű ‚Van' tó közötti hegycsúcson feneklik meg Noé bárkája is {az emberiség bárkája?…}, [kacarászás], annak a Noénak a hajója, aki az első szőlőtermesztő és borász volt, így a mindenkori borászok ős-ásza […] és a Szentírásban valószínűleg az első és utolsó kimondottan részeg pátriárka [nagy nevetés] - {mellesleg ennek a dolognak durva etnikai és geopolitikai következményei lettek, olvassatok csak utána a ‚Sém-Kám-Jáfet' történetnek az inkriminált helyen},
amely kapcsolat a bor és az ember között talán az emberiség menekülésének valóságosabb lehetősége és záloga lett, mint maga az elhíresült bár{ocs}ka [elbűvölt kacagás], már tudniillik a szeszes delirium üdvözült állapotának kegyelme nélkül [vihorászás] nyílván egyáltalán nem birnánk ki ezt az egészet, mármint…),

hogy <u>beinduljon a</u> (zárójel előtt megpendített) <u>fejlődésnek becézett illegitim gyorsulás…</u>
Lehet, hogy éppen az annyit és annyira vitatott neandervölgyi/homo sapiens váltás (és, minő véletlen, az ‚elfuserált'/bűnbeesett „ádámita" fehér ember nagyjából egyidejű megjelenése i.e. 30 ezer körül) volt ennek a forradalomnak a nyitánya?…

Csak érdekességként említem meg, hogy a meglehetős sikerrel kipusztított, de bennünk szerencsére tovább élő neandervölgyitől örökölt géneket - amit ma kb. 2,5 % -ra saccolnak - tudósaink betegségekként értelmezik, mint általában mindent, ami természetes [kuncogás]:

példának okáért a lassú, organikus ‚fejlődés' mentális alapja, a megfontoltság, a késleltetett cselekvés, az empátia (satöbbi) a modern ember izgága, felpörgetett, mondhatnánk úgy is: centrifugális ‚forradalmár' viselkedésének hátterében ‚depresszió'-ként értelmeződik - és így tovább... [felszabadult kacagás].

Viszont mindeközben kivételes tehetségű művészeink, akik i.e. tízezerben olyan skorpiókat meg sasokat meg sárkányokat (vajh' miért pont ezeket?), meg (kicsivel később) madártoll-ruhás, nagy kék szemű, kerekfejű, épp csak meg nem szólaló sumer papokat szobrikoltak, hogy majd leszállnak a kőoszlopokról,

szóval ugyanők megmagyarázhatatlan módon fej nélküli vagy iszonytató csúcsosfejű, hosszúkás és beragadt szemhéjú isten-szobrokat is gyártottak, akik a legakadémikusabb régész szerint sem emberek, hanem valami furcsa másik világhoz tartoznak láthatóan, esetleg (bár ezt ő már nem meri kimondani) ahhoz a világhoz, ahonnan a fentebb leírt forradalom ötlete származik.

Az, hogy a tűzhasználat meg a fegyvergyártás összetartozik, talán nem olyan túl vad gondolat. Hogy a feleslegtermelés meg az urbanizáció nemkülönben, nos, ez is evidens lehet, ha valaki veszi a fáradságot, hogy utánagondoljon, mit is eszik egy városlakó. Hogy mindez a legszorosabb összefüggésben áll az ún. ‚ipari forradalommal', sőt az ‚információs forradalommal' is - nos, ennek elemzése nem fér bele a mai délutánba, de írhatnátok belőle egy remek kis szemináriumi dolgozatot. Esetleg a következmények felvázolásával. Néhány apró támpontot kaptok azért ma is, ne aggódjatok... [boldog sóhajtozás, mocorgás].

Az a forradalom, amiről leginkább beszélnék ma, valójában nem zajlott le.

A jeruzsálemi forradalomról van szó, valamivel Krisztus után (helyesebben alatt)... [derültség]. Mindnyájan tudjuk, Jézusra a legtöbben úgy tekintettek, mint a Messiásra, akit a zsidóság várt. Azt gondolták róla, akik hittek benne, hogy ő lesz az, aki az élükre áll a Róma elleni szabadságharcukban, és függetlenné válva megteremthetik végre Isten királyságát, megújíthatják a Szövetséget, felépíthetik az új, igazi Jeruzsálemet a salamoni templom útmutatása szerint, amely elpusztult és amelynek Heródes ‚második tempoma' a rossz nyelvek szerint
csak halvány visszfénye...

Jézus megtehetné ezt, Róma ellen fordulhatna, Messiás lehetne, meghódoltathatná a világot - és nem teszi; éppen ezt utasítja el. Ez az a híres megkísértés-jelenet, ahol valójában a *másik fél*-lel ‚tárgyal', a cselekvő, lázadó, hatalmat bitorló Tudattal. Ő azonban sem a zsidók, sem Róma, sem a világ királya nem akar lenni így, vérfürdő és hatalomgyakorlás árán; éppen az erről való lemondás teszi majd mindezzé, később, persze, később és más értelemben - de hát az idő neki nem sokat számít, mert itt éppen **az idő uralásáról van szó.** Maga a ‚templom' szó is a ‚tempus' ≈ ‚idő' tövet tartalmazza, talán majd még beszélünk róla. Önmagunk birtoklása: a bennünket irányítani akaró (és mostanság ördögien gyorsuló) idő feletti uralom; márpedig aki meg is ismeri a mindenséget, ha önmagában hiányt szenved, mindenben hiányt szenved. Nem véletlenül tanították a görög bölcsek, hogy „Ismerd meg önmagad!"…, mert csak ezen az úton jön szembe (mint Krisztus a Via Appián) az a felismerés is, hogy
a megvalósulásnak a lemondás az előfeltétele.

Mit gondoltok, miért kellett Jézusnak meghalnia?… Hiszen elfuthatott volna a halál elől - nem? Tudta, mi készül - elmenekülhetett volna - sok mindent másképp tehetett volna… Ő, aki úgy beszélt és cselekedett, „mint akinek hatalma van" - miért döntött így? Persze ennek is számtalan magyarázata van. Én csak egyre hívnám fel a figyelmeteket. Jézus tudta, megértette abban a viadalban, hogy le kell mondania arról, amit pedig meg is tehetett volna akár. Csak túlságosan sokba került volna. Ártatlan, szerencsétlen életek ezreibe. Hiszen Jeruzsálem forrongott. Csak a vezért várták, aki az élükre álljon… És Ő lehetett volna az. Ha élükre áll - ha saját hitével és tudásával és erejével lángralobbantja az elkeseredettség parazsát - forradalom tör ki Jeruzsálemben, korai, halálraítélt forradalom, amit Róma könyörtelenül vérbefojt, és a hívők lelkes ezreinek halálával vési az utókor tudatába, értitek? a becsapottak, kétszeresen becsapottak tudatába - hogy nincs remény! hogy nincs feltámadás!… Hát ez az, amit Jézus nem tehetett - amit egyetlen érző és tisztességes, övéit felelősséggel szerető vezető sem tehetne. Épp itt rajzolódhatott ki az Ő valódi útja: feláldozni önmagát és a világ népeinek álmait, hogy vére elfojtsa a tüzet, hogy halála véget vessen a zavaros, éretlen vágyak vad forrongásainak, ami csak pusztuláshoz, széthulláshoz, iszonyathoz vezethetett volna. Éppen azért kellett feláldoznia ezeket az álmokat, hogy megvalósulhassanak. Majd, amikor a rendelt ideje van. Hát akkor miről beszélünk?… Ugyan mi valósul meg a nép álmaiból, ha maga a nép elpusztul?… Az az igazán nagy személyiség, aki a történelem mérlegén tudja megmérni a percet, és bele tud látni a következő perc titkaiba.

Jézus látta, hogy korán van még a nagy világforradalomhoz. Hogy talán nincs is szükség arra a forradalomra. A világ élete majd kiforrja a megoldásokat, ha az emberek lelke felébred a tetszhalálból.

Csak fel kell ébreszteni a tíz (száz, ezer, millió) szunnyadó szüzet, a sok-sok alvó leánykát (mert Isten szemében minden emberi lélek egy szűz), és Jézus gyöngéd és erős hangon szól a lélekhez: - Leányka, ébredj fel! -,

úgy, ahogy soha ember nem beszélt;

és a lélek megérti, hogy Közte és köztünk nincs semmi távolság - szemtől-szembe vagyunk Vele.

És akkor a felébredt lelkek lámpásai tovább világítanak a tűzhelyek tüzeiben, amelyek melegénél mindenki élhet tovább, álmodhat tovább, és hagyhatja az időt érni, amíg el nem jön az értelmes cselekvés órája - így kell lennie, nem lehet másképp... A felébredt lelkek lámpásai... **Semmit nem értünk, amíg meg nem értjük, hogy mit jelent a szűz lélek a maga lámpásával.**

Jézus (egy apokrif szerint) kijelentette, hogy ‚Én azért jöttem, hogy elpusztítsam a Nőstény műveit'. Természetesen itt nem a ‚Nő'-ről beszél (akinek még napja is van, remélem, megünnepeltétek rendesen)... [derültség] - nem is a nőkről, akiknek „isten számolja a könnyeit"... és nem is a Lélekről beszél, az ő örök-szűz menyasszonyáról - hanem a Nagy Bestia világáról, ami Babilon volt, ami az ő idejében a Római Birodalom volt, és azóta az összes többi nagy birodalmak - a Nagy Paráznáról, aki a falak közé szorított sárkányon lovagol. Mert, és ezt jól értsük meg:

van egyfelől a Szűz, aki akkor lett, amikor a Szellem önállósította magát, öntudatra ébredt és kivonta magát a Minden-Egyből, a lét Élet-teljességéből;

és van másfelől az Anya, aki viszont akkor lett, amikor ezt a Szűz Életet megtermékenyítette a különvált, önreflexív Szellem, újra (bár csak mag-szilánkjaiban) visszakerülve belé,

létrehozva így - **az isteni szikrák Élet-óceánba csapódásával - az egyedi lelkeket.**

Ekképp <u>az egyéni emberi lélek a Minden-Egy-től elkülönült, tudatos Teremtő Szellem és az örökre szűz</u> (mert a férfias, istenült, teremtő tudattól megfosztott) <u>Élet-Anya gyermeke</u>.

És amikor eljött a Fiú, akinek szűz anyától kellett születnie,

akkor a Szellem (a férfi) visszakerült mint mag(zat) a Lélekbe (a nőbe, aki így újra-teljessé lett); és olyan szellemi (férfi)-minőségként született meg onnan, aki maga volt az abszolút bennelét, ember-voltában az abszolút közelség mindennemű távolság (s ezért vonzás-taszítás) nélkül;
és így nem volt köze sem a vágyhoz,
sem a félelemhez;

és így és ezért képes megtökéletesíteni és magához emelni az ő Lélek-párját (az eredeti fénykincs hamis tükörképéért, a fellázadt világok hatalmi őrületének visszfényéért a mélységeket-választott Szüzet),

aki azért neveztetik Bölcsnek (Sophiának) és Hűségnek (Pistisnek), mert megjárta a Poklokat és feleszmélt és a mélységek mélységéből is hívta Urát és párját, hogy megmeneküljön [felolvas]:

„A mélységből kiáltok hozzád, Uram! hallgasd meg az én szómat; legyenek füleid figyelmesek könyörgő szavamra! Hiszen nálad van a bocsánat... Várom az Urat, lelkem várja őt, jobban, mint az őrök a reggelt,
az őrök a reggelt."

Mert lenn a mélyben, az elátkozott Földön a sivatag oroszlánja hatalmába kerítette volt a szűz lelket, ahogy nőt a férfi, aki erejével odavonz, kényszerít és eltaszít, mint az atommag vagy a csillag vagy egy roppant fekete lyuk;

és a hatalom e játékába bevont nő, a Parázna, a megtanult csábítással, a fegyverként használt szexualitással uralja azóta is, és anyaságával meg kurvaságával bünteti a férfi félt-imádott-gyűlölt, halálos hatalmát.

Ám a keserves tapasztalatai kohójában bölccsé és hűségessé égett lélek-szűz a megváltó társa a megváltásban. „Női társam fog megítélni benneteket" - mondja Krisztus... Az ő Jézusa kezét újra megfogó, a maga újra-megtalált tisztaságával, ártatlanságával és teljességével méltóvá lett szentséges Lélek igaz égi-földi párja a maga szellem-férfiának, Krisztusnak.

Mindent, ami halál a Földön, csak a lélek elevenithet meg, ahogy ő maga mondja... Jézus kiontott vére az élet vize („véred kiontott harmatával irgalmazz nékünk, Jézus herceg")... [az auditórium szinte az elejétől együtt mormolja ezt, mint egy imát],

és annak a lámpásnak az olaja is, amelyben a megelevenítő lélek örökké táncoló, belső, égi lángja ég. [Olvas]: „Minden táncol az égben, ami csak van. Velem táncoló, nézz magadra - és Bennem látva, mit csinálok, hallgass... A táncban tudd meg, hogy a te emberi szenvedéseddel akarok Én szenvedni... Ki vagyok Én, megtudod, ha elmegyek. Én nem az vagyok, akinek látszom."

Mert bárminek lássék is, ő valójában a szenvedésébe csaknem belehült, csaknem holttá dermedt lélek feltámasztója, az immár örökké élő és örökké táncoló Léleké, aki a Levegő és a Víz angyalainak segítségével megtisztult, és ha hűséges marad ahhoz, amit megértett, ezek [olvas]
„az idők végezetéig benne fognak lakozni és szolgálni fogják őt; és mindeneknek újjá kell születniök a napfény és az Igazság által, mert testeteket melegíti Földanyátok napsugara, szellemeteket lángra gyújtja égi Atyátok igazsága".

Ha majd a Lélek feléled és ott táncol ura előtt, ahogy Dávid király az ő istene előtt - „ő az én napom, aki elűzi a sötétséget a lélek arca elől, sugarai körülöttem táncolnak" - ,

akkor a Szellem, a boldog vőlegény maga után vonja majd felékesített menyasszonyát (aki olyan, mint a völgyek lilioma), a megtisztult Lelket ágyásházába („Te szereted az igazságot, isten tehát, a te istened, fölkent téged az Öröm olajával"),
és beviszi őt a szent nász-szobába, ahol a konjunkció, a ‚hyeros gamos' végbemegy („Ahogy a méz csöpög a méhek lépéből, és tej fakad a nőből, ki szereti gyermekeit, úgy van Benned reményem, ó, uram") -

nos hát, igen és igen, drága gyermekek, pontosan erről van szó, és itt akkor, a költői meghatottság kellős közepén [óvatos derültség] rögtön meg kell említenem Jungot, aki kidolgozta ezt a nehéz kérdést tisztán pszichológiai szempontból s e bonyolult folyamatot ‚**indivíduáció**'-nak nevezte el (nem tévesztendő össze az individualizációval, amit leginkább ti műveltek extravagáns és narcisztikus egyénieskedéseitekkel)... [kacagás];

szóval tehát Jung arra jutott, hogy e folyamat spirituális lényege (a test majdani átszellemítése érdekében) **a szellem lélekkel való átitatása**, ami **az első lépcsőfoka a** - mintegy az alkímiai folyamatok végső esszenciájaként - (remélhetően) létrejövő **teljes indivíduációnak:**

azaz hogy a Léleknek a Szellemmel való egyesítése után

(tehát miután az emberi lélek rátalál ‚Istení' vagy Felsőbb Énjére és átéli a Vele való teljes egységet: ez volna Szellem és Lélek, Király és Királynő, Férfi és Nő stb. egyesülése, az alkímiai nász, az ‚Unio Mystica', a ‚Hyeros Gamos')

megszületik a világba, a fizikai létbe a Gyermek, a szent hármasság 3. tagja (ahol is A KIRÁLY AZ ATYA, A SZELLEM; A KIRÁLYNŐ AZ ANYA, A SZENT LÉLEK; ÉS KRISZTUS A GYERMEK, AKI MAGA A TESTBE LEHOZOTT, ABBAN REALIZÁLT SZELLEM-LÉLEK EGYSÉG); és ez a gyermek-istenség ugyanakkor az új atya, lélek-párja megmentője és társa, az örökké ismétlődő hármasság új férfi-tagja.

Ehhez az egyszerű kis teóriához azonban Jungnak 14 évet kellett eltöltenie a kimeríthetetlenül gazdag, bonyolult és zavaros alkímiai irodalom tanulmányozásával [ó...] - többek között Newton idevonatkozó kutatásainak terjedelmes jegyzeteivel is. Mert mi ugyan azt gondoljuk, hogy Newton tudós volt és nem misztikus, csak azt nem értjük éppen (pedig nekünk, a mi népünknek éppen ennek a megértése és gyakorlása lenne a dolgunk), hogy e két szellemi ág ugyanannak az almafának két iker-ága, amelyről az a bizonyos alma (Éva almája, a Tudás almája!)
lepottyant [derültség].

Ráadásul a gravitációnak, a tömegvonzás almapottyantós […] erejének nagyonis sok köze van az individuációs folyamat szellemi arányához: merthogy a jelentős gravitációs hatás a nagy tömeghez tartozik, a középponthoz, az istenihez (aminő például, hogy egy ‚nagyon közeli' példát hozzak, a mi Napunk). És az alkímiai nász, amelyről most szellemi értelemben értekezünk, éppen egy ilyen középpont, az emberi teljesség középpontjának létrehozásáról szól a szellem és a lélek, e két elem egyesítésével.

Ez kétségkívül egyfajta megistenülés, abban az értelemben, ahogy Jézus beszél róla: „Nincs-é megírva a ti törvényetekben: Istenek vagytok?"… azaz hogy Isten gyermekei vagyunk mindnyájan, az istenekké növekedés lehetőségével megáldva. És akkor már itt vagyunk a lényegnél végre [kuncogás]:

*Amit Jézus elhárított magától, az a külső forradalom útja. És amikor magára mutatva kinyilatkoztatja: „Én vagyok az Út, az Igazság és az Élet" - akkor egy **belső forradalom** útjára mutat, a belső átalakulás igazságára és arra az isteni életre, ami e belső úton járókra vár. [Ez nagy, erőteljes hangsúllyal volt mondva, és a hallgatóság, végre megértve valamit az elhangzottakból, szinte hallhatóan megkönnyebbült.]*

…Nagyon fontos azonban azt is látnunk, hogy Jézus természetesen tud a külső utakról is. És amikor Pétert kiválasztja a többiek közül, éppen erre gondol: a külső úton járás képességére - amit Péter sokszor, sokféleképpen bizonyít. Péter emberi, túlságosan is emberi (hogy végre egy filozófust is idézzek) [kuncogás], ahogy dühbe jön, ahogy megpróbálő is vízen járni, ahogy hirtelenjében háromszor is megtagadja Jézust, úgyhogy a Mester többször is leördögözi egyházának szikla-talapzatát [derültség]… És Péter szokott egyre-másra összefutni a feltámadottal - Róma útjain… nota bene: a birodalom, a hatalom útjain!…

És alkalmasint éppen így történt az a nevezetes eset is, amikor Jézus állítólag megkérte őt, ugyan szálljon már szembe a hírhedett Simon mágussal, aki ekkortájt épp Rómában múlatta az időt, megkeresztelkedett hívőként holmi vásári csodatételekkel lejáratva az igaz tanítást, a belső út igazságát. Mert a csoda nehéz ügy; egyesek szerint minden csoda szemfényvesztés, mások szerint vagy minden csoda, vagy semmi sem az, harmadikok szerint pedig „a csoda mindig ugyanaz: hullák seggéből egyszercsak liliomok nőnek" [kirobbanó, hitetlenkedéssel elegy röhögés] - pedig (elmondanám, ha kissé halkabban vidulnátok) valójában a csoda vagy az isteni valóság része, az isteni személyiség attribútuma, vagy pedig mágia, a valóság akaratú, bitorolt tudás alapján való manipulálása.

Simon mágus, mint a neve is mutatja, ez utóbbi képességgel rendelkezett, és ezzel akart (legalább szellemi) hatalomra szert tenni Rómában.

Amikor Péter a városba érkezett, az elöljárók ‚panem et circenses' -alapon úgy vélték, jó buli lenne egy afféle nyilvános vetélkedő-show a főtéren [nevetés], így hát expediáltak egy rabszolgát azzal, hogy a mágus a puszta szavával ölje meg, Péter pedig támassza fel. (Figyelitek? A Jézus-tanítvány teljes neve Simon Péter: így hát ők ketten végeredményben egyek, egy bot két vége: a pusztító és az újjászülő…) És így is történt: Simon a rabszolga fülébe súgott valamit, mire az holtan rogyott össze; Péter pedig imádkozni kezdett a holttest fölött, és az megelevenedett. Bár már ez is egészen értékelhető eredmény volt […], a vesztes mágusnak nem tetszett túlságosan, így rátettek még egy lapáttal […]: Simon mágus felemelkedett a levegőbe és repkedni kezdett a Fórumon összegyűlt szájtátó tömeg fölött; Péter viszont megint csak imádkozásba kezdett, hogy ellenfele lezuhanjon - és lőn… [kuncogás].

És így, miután amaz ilyképpen ripityára zúzta magát a díszburkolaton [vihogás], ezennel a dolog - mármint az igaz hit győzelme a hamis hit és a szemfényvesztés felett - el is dőlt. [Derültség].

De mielőtt még teljesen elernyednénk a dolgok ilyetén jóra-fordultán […], talán érdemes egy gondolat erejéig ránézni, mi is történt itt valójában: vajon nem éppúgy mágiát művelt-e Péter is, mint ellenfele (nem beszélve a végeredmény és a krisztusi felebaráti szeretet közötti enyhe súrlódásról)?… [kuncogás]… Mert ha a mágia akarati aktus, akkor mi az ima? És itt van a lényeg: a mágia - hatalomgyakorlás; az ima pedig - még amikor önző, egyéni célok érdekében történik is - a hatalomról való lemondás, az akarat visszavonása. Minden, a legbugyutábban kérő-követelő ima is arról szól, hogy segítséget kérek valakitől/valamitől, aki/ami felettem áll, elismerem ezt az alávetettségemet, és végülis, ha akár ki sem mondatik, mégis tudván tudja az ima elmondója, hogy úgyis a másik akarat dönt majd: „de legyen meg a Te akaratod, ámen." [Megilletődött csend].

Ez azonban még mindig a külső út, a világban-lét útja - úgy is mondhatnánk, a világi, a világos út…[derültség];

a másik út, a belső, a világtalan útja, kicsit sötétebb: elég, ha Saulus-Paulus megvakulására gondolunk, amit ama jézusi villámlátogatás látomása idézett elő nála. [kuncogás].

Mi persze különösebb villámcsapás nélkül is abszolváljuk a teljes szellemi-lelki vakságot, csak még ezt se látjuk;

jut eszembe, nemrég olvastam valahol, hogy a méltatlankodásra,
„A világ olyan embertelen", valaki azt válaszolta,
„Nem inkább az emberek
világtalanok?"

Egy szó mint száz, egyszerre csak lett valaki, aki jobban megértette Jézust, mint a többiek, valaki, aki pedig „csak" a lelki szemével látta, a lelki fülével hallotta őt… és őbelőle lett Pál, sokak szerint a kereszténység megteremtője. Azért történhetett meg ez az elhíresült pálfordulás [kuncogás], mert vele pontosan a fordítottja történt, mint Júdással. Júdás, látván Jézust, aki a Messiás (vagy az lehetett volna), **kifordult önmagából:** akart valamit, egy forradalmat, és nagy elszánásában azt (is) gondolhatta, hogy megdöbbentő árulása megfordítja a Mestert és az mégis rááll a **külső út**ra, amelyen látni szerette volna (mert akkor ők, a zelóta hazafiak, megmentették és királlyá kenték volna). Talán abban reménykedett, hogy éppen ezzel az idő előtti (!) kézreadással háríthatja el a Jézusra leselkedő veszedelmet (mert azt pontosan tudta, hogy ellenfelei mire készülnek), hiszen a nép Jézus mellett állt és senki nem gondolta volna, hogy egy pillanat alatt ellene fordulnak…

Mások szerint **árulása a legmélyebb megértésből** fakadt: szerintük valójában így segítette szeretett mesterét abban, hogy véghezvihesse szükségesnek ítélt áldozatát… Így ő maga is óriási áldozatot hozott - ám lelkiismerete másképp beszélt hozzá, és végül öngyilkossága megakadályozta Jézust, hogy az ellene vétkezőnek való megbocsátást az élő Júdáson mutassa be - és lehet, hogy éppen ő az a szegeletkő, amit az építők elvetettek - minderről sokat lehetne és fogunk is még beszélni az elkövetkező hosszú évtizedekben [értetlenkedő, örvendező vihorászás], most tehát csak a különböző árulások egymás-tükrözését bemutatandó idéztem ide azt alakját is Péter és Pál mellé, akik, mint tudjuk, „jól megférnek a naptárban", és most talán világossá vált, hogy az eszmetörténetben is… [nevetés.]

Merthogy azért Pál is elárult egy-s-mást [kárörvendő kuncogás]:
példának okáért korábbi önmagát, valamint Rómát is, legalábbis ami Róma volt (és ezzel teremtette meg annak a lehetőségét, amivé Róma lett).

Pál ettől a villámcsapástól **nem kifordult magából,** mint Júdás (pedig az a vakság-dolog elég húzós lehetett […], bár talán örökre megszabadította a látvány-függőségtől és a világnak a szemen, a látáson keresztül megvalósuló kísértéseitől…),

hanem befordult önmagába: megtalálta a valódi Jézus-üzenetet, a belső út üzenetét.

Azt is mondhatnánk, ha nem röstellenénk már a sok pimaszkodást [kuncogás], hogy ha Júdás a forradalmár (márpedig ő tényleg az), akkor Pál az ellenforradalmár… [moraj], és ti nyugodtan megkérdezhetitek egymást, „mondd, te kit választanál?"… De persze nem hagyhatom, hogy elhamarkodjátok a választ [derültség]. Hiszen azért a szeretet vallásának a létrehozásába is becsúszott egy kis gikszer.

És most figyeljetek jól. A világ egyik legszebb (és a belső út jézusi lényegét legmélyebben elkapó) szövege a ‚korinthusi' szeretet-himnusz, ezért most felolvasom ezt nektek, hallgassátok valódi odaadással, ha kérhetem [papírzörgés, de hallani, hogy fejből mondja, egyre árnyaltabb, zengőbb hangon]:

„Ha embereknek vagy angyaloknak nyelvén szólok is, szeretet pedig nincs énbennem, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy pengő cimbalom.

És ha jövendőt tudok is mondani, és minden titkot és minden tudományt ismerek is; és ha egész hitem van is, úgyannyira, hogy hegyeket mozdíthatok ki helyükről, szeretet pedig nincs énbennem, semmi vagyok.

És ha vagyonomat mind felétetem is, és ha testemet tűzre adom is, szeretet pedig nincs énbennem, semmi hasznom abból.

A szeretet hosszútűrő, kegyes; a szeretet nem irígykedik, a szeretet nem kérkedik, nem fuvalkodik fel. Nem cselekszik éktelenül, nem keresi a maga hasznát, nem gerjed haragra, nem tartja számon a gonoszt, nem örül a hamisságnak, de együtt örül az igazsággal;

mindent elfedez, mindent hiszen, mindent remél, mindent eltűr.

***A szeretet soha el nem fogy:** de legyenek bár jövendő mondások, eltöröltetnek; vagy akár nyelvek, megszűnnek; vagy akár ismeret, eltöröltetik.*

Mert rész szerint van bennünk az ismeret, rész szerint a prófétálás:

de eljön a teljesség, és a rész szerint valók eltöröltetnek.

Mikor gyermek voltam, úgy szóltam, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek, úgy értettem, mint gyermek:

minekutána pedig férfiúvá lettem, elhagytam a gyermekhez illő dolgokat.

Mert most tükör által homályosan látunk, akkor pedig színről színre;

most rész szerint van bennem az ismeret, akkor pedig úgy ismerek majd, ahogy Isten ismer engem.

Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három;

ezek között pedig legnagyobb a szeretet."

[Hosszú csönd, szinte visszafojtott lélegzetek, ő is csak sokára szólal meg]:

…Hát igen, talán a legcsodálatosabb üzenet ez, amit valaha földi ember papírra vetett, de most egy pillanatra nézzetek rá kicsit más szemmel:

ahogy Jézus maga is úgy áll az ember előtt, mint utolérhetetlen példakép, a legtökéletesebb ember, aki emberisteni-istenemberi mivoltával akár kétségbeesésbe is kergetheti az őt követni akarókat (ezért ne akarjatok egyáltalán akarni! és főleg ne akarjatok tökéletesek lenni! mert az úgysem sikerül)…[hálás derültség],

…úgy Pál is (eltúlozva az isteni szeretet hirdetését az ember számára lehetséges emberi szeretet helyett) olyasmit tett, amivel nem segítette, hanem hátráltatta a Jézus lénye és élete iránti csodálattal teli, igaz emberi vonzalom, a lélek iránta való mély szeretetének kibontakozását - pedig azt felnövelni lett volna a feladat. Ő maga valószínűleg nem jött rá erre, mint ahogy talán azt sem mérte fel igazán, hogy a feltétel nélküli szeretet tanításával mekkora és milyen természetű hatalomra tesz szert.

„Mert isten hatalma a határtalan szeretet; de amikor egy ember ezután merészel kapaszkodni, csak a hatalomért kapaszkodik. Aki a határtalan szeretet hazugságával akar megváltani egy másik embert, az árnyékot vet isten arcára. És aki odaáll egy másik ember meg annak az igazsága közé, az maga a hazugság"…

Talán túl kemények Miller szavai, de mégis fontosak, mert rávilágítanak egy alig észrevehető okra: hogyan tudott a páli Egyház felülkerekedni a császárok hatalmán olyannyira, hogy most, a nagy megrendülések idején, alig győzi az Egyház a megszerzett hatalmat visszaépíteni Jézus eredeti hatalom-nélkülisége irányába…

*<u>Pál az aszkézis- és cölibátus-tanítással</u> is - miközben nyilvánvalóan az akarat és a lelkierő **építés**ét hívta be célként - mintha éppen a hatalom-**leépítést** akarta volna demonstrálni, <u>alapjaiban ingatta meg az aktuális hatalmat és az egész urbánus létmódot,</u> amikor Róma arisztokráciájának romlottságát vette célkeresztbe. Figyelmeztetései az emberi lelket maga alá gyűrő urbánus, élősködő, hatalmi és romlott Egó és a vele járó, az eredendő ártatlanságot megrontó lélek nélküli szex visszavonására irányulnak;*

és ilymódon az egész patriarchális/kozmopolita rendszer lélekpusztító működését leplezi le még azelőtt, hogy mindez természetes normává lett volna.

Semmi sem láttatja tisztábban ezt a problémát, mint a sumer kőtáblák - szerintem a legkényesebb ízlés számára is eléggé hiteles - leírása a hős városalapítóról, Gilgamesről (a múlt félévben
el kellett volna olvasnotok)…
[nevetgélés],

amikor az egy örömlányt küld a vadonba, hogy elcsábítsa és a városba hozza az ártatlan természeti embert, mondhatnánk, az igazi, földi, eredeti embert, Enkidut [papírzörgés, felolvassa]:

„Félredobja a lány a ruhát: mezítelenül, reszkető térddel simulnak össze.
Tanítja a fekete kéjre, a nő ölének gyönyörére -
s odahagyják tulajdon barmai, a mezei jószágok elkerülik...
Hat napon és hét éjen által összetapadnak szerelemben,
egyesülnek kínban, gyönyörben; **Enkidu a kéjjel betelik.**
Hetednapon, megiszonyodván attól, amit testével mű velt,
kiszakad a leány öléből és **a csorda nyomába indul.**
Lám, messziről szimatot fognak, elmenekülnek a gazellák,
tekintetétől fél az állat, a föld jószága elkerüli.
Vánszorog agyagsúlyú testtel, térdei, mint a sár-koloncok,
ereje nem könnyű szökellés, de, mint nehéz kő, föld felé von.
Úgy érzi, hogy lelke fagyott meg, tagjait rendre kicserélték;
körbejár s kőfalként keríti a gonosz tudásának átka.

A prostituált hízelgéssel veszi rá az elgyengült, talaját vesztett Enkidut, hogy **menjen** vele **a városba**"...

eddig az eredeti szöveg, amit idézni akartam nektek, de ide kívánkozik még egy mondat ugyanonnen, amelyben szinte valószínűtlen pontossággal fogalmazódik meg a tanulság is e városba-csábítás lényegéről:

„Bizony mondom, a kényelem iránti vágy megöli a lélek szenvedélyét".

Bizony így van, vegyétek már észre, mind a mai napig,

ezért aztán érthető és előre megjósolható, hogy szegény Enkidunak annyi: bizony hamarosan bele is hal - mint mindnyájan jól tudjuk... [kuncogás]... el is patkol tök fiatalon ebben az urbánus kalandparkban vagy bulíban vagy míben... [nevetgélés].

És ha e pillanatban azt gondoljátok, hogy mostanra teljesen elvesztettük (a még meg se talált) fonalat, amit ki akartunk lopni a párkák kezéből [nevetgélés], ne örüljetek korán, mert éppen hogy most találtuk meg. Még csak nem is mellékszál ez, hanem a fősodor [kuncogás], aminek például a következő címet adhatnánk:

‚A neolitikus forradalomtól az ipari forradalomig,
avagy Gilgamestől Marxig' (és így tovább)...
[Felszabadult nevetés].

Mert figyeljétek meg, mi történik valójában:

amíg a sumer birodalomban a ‚neolitikus forradalom' címszava alatt egy - valószínűleg már akkor is **kívülről irányított**, ‚idegen érdekeket szolgáló' (ismerős?...) - urbanizációs puccsot figyelhetünk meg [elismerő kuncogás],
addig a salamoni templomba kódolt tudás egy későbbi, gótikának nevezett kulturális forradalom alapja lett,
és ez a titkos vonulat rejteki módon (bár ugyancsak egy ‚külső' úton)
az Új Jeruzsálem felépítésének angliai (később amerikai) álmába torkollott...

Képtelenség elősorolni az összes hamvábaholt utópiát (Hénochtól Leninig), amelyek hol ezeken a búvópatakos utakon, hol nyílt forradalmakban kitörve, hol ártatlan álmodozók, hol tudatos, világhatalomra törő ellenerők kezében futottak zátonyra. És igen, része ennek a zavaros álomvilágnak a mi Newtonunk is (az Új Hang)..., aki a régiek elveszett, nyugodtan mondhatjuk, világ-építői, úgymond **kőműves**-tudását próbálta (**szabad**on!) ötvözni a még csecsemő-állapotban lévő, a tudományra és a technikára, de elsősorban a pénzemberek tőkéjére {=kivágott fák maradványaira!...} épülő ‚Új Világrend' alapjainak lerakásával.

Mindennek bázisa a régi (még spirituális allúziókat sejtető) arab alkímia helyére lépő kémia volt {=lombikban, ellenőrzötten és felgyorsítva lemásolni a természeti folyamatokat} - emlékeztek?... valaki [sejtő mormolás] bejósolta: „Az ember ezt, ha egykor ellesi, vegykonyhájában szintén megteszi... de ha sorra fecsérli s rontja majd a főztét (jól mondom?), akkor gyúlsz késő haragra... Pedig mit várasz mást egy mű kedvelőtől?"... és hát, igen, ez a kontár, ez a megvezetett és önnön (még igen csekély) képességeibe totál belebódított emberiség szépen rontja is a főztöt, és nem veszi észre, micsoda lehetőségeket tesz tönkre, mit fuserál el lépten-nyomon valami gonosz erőnek engedelmeskedve.

Mindmáig sehogy sem tudja érzékelni és így megérteni sem ez a megnyomorított és elhülyített embertömeg, hogyan lesz a Mennyei Jeruzsálemből dickensi pokol, a legszebb jelszavakból véres karnevál...

az egyenlőség gyönyörű, igazságos ideájából nemzetiszocializmus, hitleráj és GULÁG,

a szabadság-eszményből szabad piac, szabad kizsákmányolás, szabad gyarmatosítás és szabad rabszolgatartás

(a sötétebb színeket majd ti magatok keverjétek hozzá, én most csak néhány címet említenék, úgyismint Iván Gyenyiszovics, A kis Dorrit, A nagy Sargasso-tenger, Anna Frank naplója, Távol Afrikától
stb., stb.)...

És itt látszik, hogy akkor még mindig a krisztusi testvériség-gondolat járt a legjobban, mégsem volt hiábavaló az áldozat: abból legalább csak kereszténydemokrata-keresztényszociális pártalkudozás vagy konzervatív izolacionizmus lett (néha leöntve akár a terrorizmus iránti felebaráti szeretettel is) [bizonytalan kuncogás].

Ez hát a mi forradalmaink rövid története, drága fiaim, és eredményei itt láthatók mindenütt, utcáinkon és tereinken, az emberek arcát beborító szürke kétségbeesés- és közöny-maszkokon, a média és a kötelező ‚keep smiling' felturbózott, harsány, irreális színeiben, a nyugati hipermarketek és plázák csilibíli álom-gazdagságában, a filmekben percenként látható és az ezen keresztül kvázi-öntudatlanul megteremtett véresen valódi, jelenidejű robbantásokban és lövöldözésekben és a világvég-váró, apokalipszis-megidéző szörny-történéseken való össznépi, sőt: ‚nemzetek feletti' csámcsogásban [...],

és, igen, a csábosan mosolygó retusált politikusok hazug plakátjain és hazug ígéreteiben is leképeződik ez a forradalmak segítségével előállított katasztrófa - és akkor csodálkoztok, hogy legszívesebben eltiltanálak benneteket, mint óvodásokat a böllérkéstől, hogy ki-kimenjetek egy kicsikét forradalmaskodni? [zavart nevetgélés] -

de hát legyetek őszinték: mégis mit gondoltok, mi van, amikor kimentek az utcára hőzöngeni, ki áll mögöttetek, ki súgja a fületekbe akár azt is, hogy világszabadság - hát tényleg nem látjátok? nem halljátok a sárkány rekedt hangját, ahogy uszít, a szája bűzét se érzitek?... hát tényleg alusztok? tényleg nem hiszitek el, hogy neki ordítoztok, az ő kedvéért vadultok állattá, maszatolódtok tömeggé - nem veszitek észre, hogy neki jó, ha elfelejtitek, mit jelent embernek lenni, ha úgy tesztek, mintha nem tudnátok, miért feszítették Jézust a **rabszolgák** *keresztjére?* **Miért nem néztek körül**, *csak egy kicsit,* **mielőtt beléptek az útról?**... *Mégis mit láttok, ha magatok mögé vagy elé vagy mellé néztek?!... [nyílván egymásra nézés, nevetgélés]*

...Hát igen, valójában mindent feladtunk már, ami érték volt, ami valaha is felemelkedett az emberben, mint lehetőség, mint a tisztesség és a bátorság, a józanság és a szenvedély, a fontolva haladás és a tüzes tett-akarás együttesének bámulatos esélye - mi magunk ástuk ki a gödröket, amelyekbe belelőtték legjobb valónkat, hát nem veszitek észre?!... Nem akarom elhinni! ... Évezredek óta bányákban gürcöltetik, építkezésekre hajtják, árkolni görnyesztik az Embernek fiát, a Föld gyermekét, kocsmákba züllesztik, fegyvert nyomnak a kezébe, csatamezőkre terelik, barikádot építtetnek vele,
levágják mint birkát,
felfalatják vele
testvérei húsát,

és ti még mindig nem látjátok a sárkányokat, akik üvöltő asszonyaitoktól elveszik majd a gyermekeiteket, hogy bábukat, robotokat, egyenruhás szörnyeket gyártsanak belőlük ezen a civilizációnak becézett vágóhidon? Hogy méreggel etetnek, klórral itatnak mindnyájunkat, átmossák az agyunkat zselésre „fertőtlenített" hazugság-vizükkel, sötétzöld információ-nyálukat ránk köpködik? Ti meg rohantok szavazni, futószalag mellé állni, pénzzé herdálni a javaitokat, szélbe szórni saját (gyógy)irmagotokat […] az ő nagyobb dicsőségükre?… Sárkány-emlékműveket nem faragtatok még eleget? Hova rohantok, mit gyűjtötök, miben hisztek, milyen utakra vezet még benneteket a vakságotok? Nem megmondták nektek egyszer (csak egyszer!), hová nézzetek? – a mező liliomaira, az ég madaraira! hogy lássátok, őket nem a Sárkány etetí, nem a Gonosz küldi a plázába fölösleges dolgokat vásárolni […], pártgyűlésekre ágálni, utcára jelszavakat skandálni, mint titeket?! …

Gyermekeim, drága gyermekek, hát nem látjátok, hogy kifut alólatok az idő, mindnyájunk alól kiszalad? és még mindig nem akarjátok megérteni, hogy a múltat taposva, a jövőt hajszolva nem sikerülhet megállni a mostban, megállni és megnézni, mik vagymuk?… Isa por és chomu vagymuk, bizony immár holt salakká égtünk ebben a rohanásban…

És ha mi nem, majd maga az idő áll meg, mert bizony megáll az idő egyszer, és akkor már késő lesz bánni az egészet, az idomulás magasiskoláját, ami az élet számotokra és amit most törként szegeztek nekem – nekem, aki az igazat elmondani jöttem hozzátok, fiókáim, embergyerekek, szép fiaim, Isten arcai!

Ó, ne hagyjátok, hogy a farkasmosoly megtévesszen benneteket! bármennyi szépség, vad nemesség, falkabecsület látszik lenni mögötte, csak egy pillanat, és vagy ragadozóvá lesztek magatok is, vagy széttépett áldozattá!…

…pedig ti lelkek vagytok, soha-nem-volt, sohasem-lesz-többé egyszeri emberi csodák, minden rosszal, hibával, befejezetlenséggel, esetlegességgel, csiszolatlansággal együtt is bámulatos eleven gyémántcsírák, a fantasztikus isten-gazdagság élő sejtjei, önálló életre sarjadt isten-palánták a teremtés kozmoszának soha többé meg nem ismételhető, mindig más végtelen-pillanataiban, gyönyörű, friss hajtások, akikből külön-külön és együtt növekszik a világban manifesztálódó létezés felfoghatatlanul hatalmas és sokszínű isteni élete!…

Szeressétek nagyon ezt a csodát, ami ti vagytok, szeressétek nagyon magatokat, és szeressétek nagyon egymást, ahogy az anyák,
ahogy a Teremtő Tudat szereti gyermekeit,
lássátok önmagatokat teljes egészében
és bocsássatok meg magatoknak
teljesen,

hogy tudjátok egészében látni a másik embert

és tudjatok megbocsátani a többi úton lévőnek, a sok utat-tévesztett, megvezetett, romlandó és megrontott, mégis örökre remény-hordozó, remény-sarjasztó másik embernek, másoknak, képmásaitoknak, tükreiteknek!…

Ne féljetek belenézni a másik ember arcába, önnön arcotokba, és bármit láttok, úgy nézzétek, mint legkedvesebb szeretteitek arcát, mint újszülött gyermeketek arcát! legyetek önmagatok imádott gyermeke és egyszersmind szerető, segítő szülőanyja, aki minden lépéseteket figyelő gonddal vigyázza és utatokat egyengeti örökké, elhessegetve az árnyakat és megszelídítve a rémeket,

és ne engedjétek, ahogy ő nem engedné, hogy elhitessen és végül elpusztítson benneteket a sötét sarkokban és a hamis látszatok kivilágított óriásplakátjai mögött ólálkodó önzés, a humanizmusnak álcázott erőszak és a műmosolyos hazugság!…

Ne engedjétek, hogy minden elpusztuljon, amiért oly sokan az életüket adták! ne hagyjátok, hogy a sárkányok álmait álmodjuk tovább még ezer éveken keresztül! Értsétek meg, amit beszélek, amit Krisztus beszélt, amiről az írók írnak:

<u>Az embert rabszolgává tették a kezdet kezdetén olyan erők, amikben hinni is szégyen</u>. Lermontov Démonja nem csak mesebeszéd. Takaros egy szimbólum ő, de nemcsak az, hanem eleven erő is; ma is, szünet nélkül rabláncon tart bennünket és cinikus álarcokkal vakít el mindnyájunkat. Lehet, hogy ő maga már rég belefáradt a gonoszságba, ahogy írva vagyon, mert mi olyan képtelenül jó tanítványai lettünk; de mivel az ő kétségbeesését feltehetőleg ismerítek [kuncogás], ezért én most inkább két ördögöcske beszélgetését idézném Lewistól, akik elmesélik, mi történt az emberekkel valójában [olvas]:

„Ama folyamatoknak köszönhetően, amelyeket évszázadokkal ezelőtt indítottunk el bennük, ma már szinte képtelenek hinni a szokatlanban, amíg a megszokott az orruk előtt van… <u>Sugalmazd hát nekik továbbra is a dolgok közönségességét,</u> nehogy csak egy pillanatra is eltávolodjanak ama igen becses ‚hétköznapi élet'-től" …

…szóval, értitek, egészen apró ördögök is rajtunk köszörülik a villás nyelvüket […], de mi csak nem tudunk lemondani arról, hogy a Gonosz bálványai előtt hajbókoljunk, az ő megszokott világát építsük ‚önként és dalolva', neki robotoljunk látástól mikulásig […]. Mert „nálunk a munka becsület és dicsőség dolga"…

Ha jól kinyitjátok a fületeket,
ha egyáltalán van fületek
a hallásra,

olyasmit mondok egész halkan, amit még tutira nem hallottatok soha senkitől: [várakozástelí sutyorgás, hatásszünet]…

…A munka sem nem becsület, sem nem dicsőség, hanem átverés!… már ha a gyökerét nézzük!… A lombja mostanra persze már igen szép nagyra nőtt, árnyas nagy fa, egész erdő lett belőle, és ma már nem tudunk nélküle élni, annyira rászocializálódtunk, hogy a munkakerülés mostanság nemcsak ‚közveszélyes', hanem a legkomolyabban önveszélyes, a többség legalábbis azt hiszi (mondanom sem kell, a szerencsés kisebbség igen jól elvan nélküle, a munka legalábbis nem akadályozza őket a pénzkeresetben, mint minket, akiknek ők, a dologtalan gazdagok azt sugallják, nem lehet nélküle tisztességes és egészséges életet élni)…

…pedig az igazság az, hogy ***valójában… nem kellene dolgozni****!… Egyáltalán. [Itt , gondolom, körülnézhetett, mit szólnak az ő gyermekei ehhez.]*

…Ez persze jó vicc, gondoljátok. Tetszik is nektek, csak nem hiszitek el. Ott van kiírva a fejetekben nagy betűkkel, innen látom: mégiscsak dilis a prof, vagy minket néz hülyének. Pedig akár emlékezhetnétek is, olyan sokszor láttátok. Képek tucatjain. Emberpár ***a Paradicsomban****. Az almafán a kígyó. Sőt, emberszabású gyík, lányarccal, vastag, nagy farokkal … Megvan?… Hát akkor: mégis ki az ott? - kérdem én. - És mégis mi történik akkor és ott?…*

Akkor és ott pedig valami eldől, valami elvétetik, mi több: szinte minden. Mert onnantól van az a bizonyos „arcod verítékével"…

Láttatok már ***melanézeket*** *mondjuk az Új-Hebridákról? Ők* ***még mindig ott vannak. Nem dolgoznak, hanem élnek****. Fogalmuk sincs arról, mit jelent az a szó, munka. Vadászni mennek - izgalom, kaland. Az asszonyok főznek, dajkálnak, gyűjtőútra mennek - énekelnek, bolondoznak az úton és a tűz mellett, játszanak, tapasztalnak, táncolnak a léttel, együtt vannak, élnek.*

Vagy nézzétek meg, hogyan villog ki örökké mosolygó szájukból a dél-szudáni marhapásztorok hófehér foga… Két méteresre nőtt óriáscsecsemők, akik kizárólag saját teheneik saját kezükkel kifejt tejével táplálkoznak, mégis olyan erősek, mint a gigászok, közben pedig olyan szelídek, mint lantszarvú állataik borjai és olyan kacagásra- és játékra-készen boldogok, mintha az Édenben élnének a bűnbeesés előtt… És ott is élnek -

mert még senki nem kínálta meg őket a ‚tudással', hogyan vágj bele ekével a Földanya húsába, hogy fölösleget termelj és eladhasd más fölöslegért;

hogyan építs idegenek vezetésével falat, falakat (jusson eszetekbe a ‚falépítő' Gilgames!)… falakat kívül, falakat belül,
falat a hatalom megvédésére, falat az ego körül,

hatalmas templomokat a városépítő, civilizációt ideplántáló idegen isteneknek, akik elveszik azt is, amid nincs... Ők, a Föld őslakói, még nem tanulták meg leírni, mi mennyi, mert nem ez érdekli őket, és ami fontos, azt úgysem felejtik el. Csakhogy ők ‚vademberek' - ez van nagybetűkkel kiírva a fejetekben. Menjetek, tanuljatok tőlük méltóságot, bölcsességet, derűt, nyitottságot, nyugalmat, mert én nem tudom megtanítani nektek. Én magam is falak között, a mindent áruvá hitványító piacról élek - halok... Nekem is ‚pénzt kell keresni' (bár mi, akik dolgozunk, hiába keressük, nem találjuk, a rengeteg munka mellett nem jut rá időnk, így aztán azok ‚találják meg', helyesebben, találták FEL számunkra, akik elhitetik velünk, hogy ez az egyetlen életlehetőség) - és így tovább,

és nem látszik az alagút vége, mert nincs is - higgyétek el nekem, ennek az alagútnak nincs vége!...

...ennek a labirintusnak, amibe belezavartak minket és amiben Minotaurusként kóválygunk és létünk legjavát felzabáljuk, ennek a labirintusnak, amit vaksi szemeinkkel, tétova gondolatainkkal, kiürült lelkünkkel nem is látunk, valójában nincs is kijárata...

Ezt a láthatatlan útvesztőt először észre kell venni, meg kell látni, és aztán lehet csak eltüntetni, erős és tiszta szándékkal. Nem hiszitek?... Hát akkor nem is! Akkor nem is lehet! mert „akinek van, annak adatik, de akinek nincs, attól az is elvétetik, amije van"... mármint a hit! mert itt az élet iránti bizalomról, az ember teremtő hitéről van szó, még ha soha eszetekbe se jutott ez az értelmezés.

Akinek van hite - azaz tudása arról, kicsoda ő, mije van, milyen képességcsírákat, milyen személyiség-magot kapott nem csupán megőrzésre, hanem kihajtatásra -, annak minden megadatik... Akinek nincs, aki tehát nem tudja, hogy mije van neki, aki nem ismeri fel, hogy milyen kincset kapott (amikor önmagát megkapta, hogy éljen és mint a folyó, megtalálja és megformálja önnön medrét, amivel elérheti majd a tengert), aki gyanakszik és kételkedik az adományban és az adományozóban és az életben és önmagában -

nos, az ilyen ember éppen az a ‚szerencsétlen flótás', aki folyton azt fogja megtapasztalni, hogy lenullázódik az élete (és nem tudja, hogy maga veszejti el önmagát is és az életét is, tehát az is elvétetik tőle, amije van). Persze ez az élet egészére igaz, tehát az illető anyagi javaira is (ahova ezt a mondást redukálni szokás) - de ezt ő maga teszi, öntudatlanul, tudatlanságában és hitetlenségében, önmagával!
Mégis micsoda isten volna, aki csak úgy ukk-mukk-fukk
elvenné a szegény embertől
az utolsó krajcárját is?...

De ha itt is arról a kis mustármagnyi hitről beszél az igazságos Istenfia, ami ha van, hegyeket mozgat meg és egyre csak nő és növekszik - akkor már elfogadhatóbb, nem? …

…hogy az a tálentum, amit nem szabad elásnunk, az a mi gyönyörű embervoltunk, minden szépséges adottságunk, amit úgy kellene gyarapítanunk, ahogy ma a koszos kis pénzünket próbáljuk fialtatni […] -

…hogy az a tálentum valójában a mi képességünk és akaratunk, hogy jobbá tegyük önmagunk által a világot, még ha nem vagyunk is egyéb, mint gyenge kis palánta isten kertjében, mennyei életre szánva, aki tudja a növekedés, a virágzás, a kiteljesedés, a termés kötelességét és boldogságát -

ha tényleg akarnánk ezt, a kizökkent idő és az elfuserált, béna dolgok helyrehozását [kuncogás], mindannyian mi emberek, hát nem kellene itt megvárnunk, míg ez az általunk kotyvasztott törmelék-valóság („hiába: valóság!”…) végleg összeomlik. „Míg minden leáll, míg minden kihűl”… Már csak néhány milliárd évünk van, és a leghatalmasabb, legragyogóbb csillagok mind összeomlanak, és a közepesek is, mint a mi napunk, kihűlnek, elhalványulnak és eltűnnek, és aztán trillió évekig csak a vörös törpék világítanak majd az űr sötétjében, a lélek fekete éjszakájában, ilyen faramuci módon igazolva a költő visszás szavait („…mióta ember néz az égre, vörös csillag volt a reménye”…), míg végül az egymást felfaló, gigászokká növekedő fekete lyukak lesznek a kozmosz egyedüli lakói, kannibál urai, felzabálván végül mindent, magát a teret is, a teremtett univerzumok téridejének szövetét, elhaló morzsalékát, utoljára talán a mindent beborító sötétséget magát is…

…szóval mígnem a kozmológusok iszonyú jövőképe talán kockáról kockára megvalósítja magát,

még lehetne érkezésünk arra, hogy megpróbáljuk visszazökkenteni az időt, meggyógyítani beteg valóságunkat és önmagunkat, lebontani a ránk erőszakolt, de saját kezünkkel felhúzott falakat, amelyek csak a szemközti falat takarják, szétszedni és feldolgozni szeméthegyeinket, új életet sarjasztva belőlük, abbahagyni a fölösleg- és hulladék-teremtést, a fogyasztás (önmagunk és a világ életének elfogyasztása) spirális haláltánca helyett a lélek örömtáncát táncolni, behegeszteni a megerőszakolt és agyonmérgezett Földanya sebeit sok-sok szeretettel, a mi isteni-emberi szeretetünkkel, és tanulni a természettől és egymástól is odaadó figyelemmel, elfogadó türelemmel, hiszen mára jól kidolgozott módszerek vannak arra, hogy minden megteremjen, bármi, vegyszerek nélkül, erőszak nélkül -
vannak, akik már dolgoznak ezen, mások meg hisznek nekik,
és hisznek egymásban, a közösségben,
az emberek eredendő
testvériségében…

Vannak ilyenek, és még csak nem is ama rosszfajta álmodozók, akikről már hallhattatok meg olvashattatok is ezen a környéken… [sutyorgás]…,
de ti csak nevessetek a szabadság vagy mifene nevében, vigyétek az életerős, eleven-szép lányokat a mű-barlangjaitokba, etessétek az áldottakat adalékanyagokkal, hergelő-kapszulákkal, drogokkal - mégis mit gondoltok, mi lesz ebből? És meddig hiszitek még, hogy így maradhatnak a dolgok, és hogy aki mást mond, az leginkább elmebeteg? Jó, én talán tényleg… én talán tényleg túl sokat láttam már, túl sokat hallottam…
Őt is hallottam, komolyan, az Emberfia-Istenfiát, ahogy hívja tanítványait, hagyják ott hálóikat, munkájukat, családjukat - mert valami mást akar mutatni nekik.

„Ne aggódjatok a holnap miatt, majd a holnap gondoskodik magáról." „Minden napnak megvan a maga baja". „Nézzétek az ég madarait, nem vetnek, nem aratnak…" -

Mégis mit gondoltok, miért mond ilyen zagyvaságokat, miért hord össze ennyi badarságot?… Csak nem meghibbant Ő is, aki pedig Egy a Teremtő Atyával? Nem gondolhatnátok inkább azt, hogy tanít bennünket, előjátszik nekünk valamit, ami eljövendő és amit sehogy sem akarunk megérteni?…

Nem lehet, hogy azért egyezett bele istenfia létére a rabszolgák keresztjén való kínhalálba, mert éppen ezt a képet akarta belénk vésni valamiért? Pedig milyen kockázatos volt, milyen nagyon ciki [óvatos kuncogás]… Nem csak a szenvedés miatt, amibe bele is halhatott… és bele is halt. [zzz…] Hanem mert sokan elveszíthették a hitüket emiatt… és el is vesztették. ‚Micsoda isten az, aki ott lóg, embertől meggyalázva, legyektől leköpve?' Mennyivel hihetőbb lett volna, hogy ő valóban isten küldötte, ha dicsőségtől övezve ül a királyi trónusán!… Csakhogy Ő nem hatalmat akart, hanem ellenkezőleg: kinyitni vaksi szemünket a hatalom játékaira, hogy látva lássuk az igazságot…

Az igazság pedig az, hogy ezen a Földön mi foglyok lettünk, rabszolgák, igavonó állatok, és nem is tudunk róla! Ha nagynéha mégis észrevesszük, akkor lázadozunk egy kicsikét, még be is dobnak közénk egy kis szellemi koncot a mi láthatatlan isteneink, ‚eszméket' meg jelszavakat, szép színes zászlókat meg pattogós indulókat is kapunk ilyenkor, és mi harsogunk, menetelünk, vitatkozunk meg egyetértünk (mivel ugyan? hiszen fogalmunk sincs, mi történik valójában), sőt, határozatokat is hozunk meg építünk is (mit ugyan? hiszen fogalmunk sincs, minek az alapjait rakjuk, mit falazunk be, mit zárunk le formás kis tetőkkel vagy impozáns kupolákkal) - erre futja a lázadásunkból, aztán megy minden tovább, ahogy addig ment…

És mindez azért van, mert nem látjuk, nem merjük meglátni azt az akaratot, amely fogva tart bennünket. És ez az akarat sem akarja, hogy meglássuk.

És valóban: ha meglátnánk szemtől-szembe, talán rögtön bele is halnánk. Vajon el tudnánk-e hinni, hogy az a szörny csak egy elvarázsolt királyfi? Hogy a sárkány csak hitünket, igazságunkat, tisztaságunkat akarja próbára tenni? Hogy csak azért vette el kincseinket és ül rajtuk rettenetes pikkelyes testének egész súlyával, hogy mi - a kegyetlen sárga szembe nézve - felismerjük és megharcoljunk vele?... hogy nyissz, levágjuk a fejét, ha kell, mind a hetet, sőt akár százat, ezeret - és ő majd egyenként szépen visszanöveszti mindet? [Kissé meglepett kuncogás].

Pedig épp ezt akarja, és mi még ezt sem értjük. Hiszen ha legyőznénk is - nem estünk-e már előtte a gyűlölet csapdájába? És amit legyőzünk, nem költözik-e belénk, mint a tönkretett indiánok az amerikai fehérek lelkének legmélyére? Nem válnánk-e sárkánnyá magunk is, mint a bennszülöttek, akik megeszik ellenségeik máját és szívét? vagy nem vagyunk-e azok máris, és csak azért nem látjuk őket, mert már réges-rég bennünk vannak?...Mit gondoltok minderről?...

*<u>Tehetünk-e mást</u> a „külső sötétség"-gel (ami persze sosem volt egészen ‚külső'), azaz <u>a Gonosszal</u>, a Démonnal, a Sárkánnyal, <u>mint hogy</u> megszeretjük látatlanban, felismerjük ismeretlenül, **<u>magunkba engedjük és megváltjuk magunkban, magunkon át</u>**, mint a Szépség a Szörnyeteget, ahogy Krisztus <u>megváltott bennünket, mutatva az Utat a poklok mélyeitől az Igazságon keresztül az Élethez?</u> [Meglepett morajlás.]*

Az nem lehet, hogy ne ismerjük fel ezt, ne értsük meg ezt - az mindennek a vége lenne... A Sárkány ott van odaszögezve a falhoz mindnyájunk pincéjében, a tudattalan rejtekszobájában. És előbb-utóbb jön a királylány, az ártatlan (vagy már csak annak látszani akaró, álnaivságban tetszelgő?...) lélek, és megsajnálja, és megkínálja szeretete könyörületével, az Élet vizével. És akkor a Sárkány megerősödik és sorra lepattannak róla jól kitalált hazugságaink, a fegyelem meg az alkalmazkodás meg a szocializáció meg a tolerancia meg a korrektség szépen megformált bilincsei, és egyszercsak huss!... kirepül, és többnyire magával viszi épp csak megtalált lelkünket - a mi saját világszép tündérkirálykisasszonyunkat. És akkor nincs más hátra, mint előre: útra kelletik kelni, hogy újra (most már tudatosan és kiérdemelve) megtaláljuk őt. És ez általában ‚nem semmi' túlélőtúra, biztosíthatlak benneteket...

Épp ezért merni kellene megkeresni és idejekorán meglátni a mi bepincézett sárkányainkat, életünk savas borát [...],

akár a föld alatt lapulnak jól megépített, komfortos bunkereikben (ahol, ki tudja, milyen jövő reményében, hírek és kapcsolatok nélkül, tartalék generátorok segítségével fölmelegített étel- és kultúra- és intimitás-konzerveket csócsálva próbálják majd túlélni az általuk világra-szabadított atom-holokauszt tűzviharát, hamu-sivatagát...),

akár üvegpaloták szuperpanorámás irodáiban trónolnak, ülvén a világ minden pénzén és hatalmán, irányítva mindent és kifosztva mindeneket, míg Bábelük már az egeket ostromolja -

és miután megtaláltuk és valódi mivoltukban megláttuk őket, nem a fejüket kell levágni (mert ezer fejük van és úgyis mind az ezer visszanő), hanem - miután a saját sárkányaink ők - meg kellene tanulnunk uralni ökelméket (ld. a „Hogyan neveljük a sárkányunkat?" témájú oktatófilmeket) -

olyanná lenni, hogy a hatalmas lény meghajtsa a fejét és önként mondjon le minden bitorolt kincséről és lábunk elé feküdjön, megtiszteltetésnek érezvén, hogy pórázra fogjuk vagy kantárt vetünk reá és újra szolgálhat minket, mint az idők hajnalán, mielőtt fellázadt volna,
birtokául kívánván azt, ami őrizetére volt bízva -

hogy egyszer majd úgy uraljuk őt is, mint legnagyobb kincsünket: önnön-magunkat, ami ránk bízatott az idők kezdetétől fogva - mert csak errefelé vezet az út a fényhez, amelyre pedig annyira vágynánk mindannyian.

...Láttátok már a Szűz Királylányt, amint pórázon vezeti a sárkánygyíkot?... Lefestették pedig, hogy látva lássuk. Vagyunk-e olyan tiszták, vannak-e még közöttünk olyan tiszták, akik rá mernek mutatni a szörnyre, amely elvette mindenünket, legfőbb jónkat, tiszta szűz lelkünket - tudjuk-e felismerni és rámutatni, saját valóságunk megvallásának teljes erejével, hogy a szörny, megjuhászodva, a lábaink elé feküdjön?...

Mi, ellenkezőleg, a saját megváltó szüzeinket vettük pórázra, becsábítva őket a kényelem tisztátalan barlangjaiba. A férfiak gőgös becsvágya nélkül ők még mindig kinn élnének - a Neander-völgyben, mondjátok... [Óvatos derültség.] Legyen úgy...

Ők a tudást, a felismerést, a szellemet akarták (minket?...), mi viszont őket (a lelket, az érzelmeket, az életet) akartuk (ezért nem érti a nő a férfit és a férfi a nőt, mondja a keserű bohóc, mert mindketten mást akarnak)... [Derültség.]

Dehát mi történik tulajdonképpen annál az édenkerti almafánál? Mit kínál fel ‚ama ősi kígyó' az alma képében?

Annyit tudhatunk, hogy ez az alma (más népeknél másfajta gyümölcs) a tudás fáján termett. Hogy miféle tudásról van szó, azt is sejteti az Írás: „Ímé, az ember olyanná lett, mint miközülünk egy, jót és gonoszt tudván." Tehát a jó és rossz megismerhetőségéről, a róluk szóló tudásról van szó,
valószínűleg a teremtés legfontosabb titkáról.

Tudjuk azt is, hogy ezzel az almával ‚halált ettünk' -

tehát a Gonosz halált hozó tudásába haraptunk bele, a kezdeti (‚egyszer 6-os:' csábító) Lucifer/Vénusz, és a ‚végső' (‚háromszoros'= 666 - a ‚végrehajtó') Antikrisztus tudásába. [A számokat valószínűleg felírja a táblára, a pillanatnyi csendben hallatszik a kréta csikorgása]. Zárójelben: nagyon érdekes, bár nem igazán értjük, mi az oka, hogy a hálózatok kialakulásában 6 lépés játszik szerepet; szorgalmi feladatként pedig utánanézhetnétek, mi lehet akkor a ‚kétszeres', a 66?...

Egyszóval: ennek a tudásnak, a lázadó szellem teremtés- és pusztítás-tudásának ígérete lett saját benső nkké, vált kórrá és szenvedéssé, halállá és betegséggé bennünk; de ugyanez a végesség tudatának serkentő erejét is magával hozta. A tudás pedig hatalom (nem ez volt felírva a tábla fölött az osztálytermetekben?)... [helyeslő, derűs moraj]. És minden tudások között ez a fajta tudás a Rossz természetéről, működésmódjáról és a Teremtésben játszott szerepéről (beszélni fogunk még erről a Démon-tematika kapcsán) az elképzelhető legnagyobb **hatalmat** adja (főleg, ha valakiben önmagára vonatkoztatva is működik) -

tehát ama ‚édeni' jelenetben **a sárkány/kígyó Évának, Éva pedig Ádámnak** valójában **a hatalom titkát adta át** (figyeljétek meg a sorrendet!). Hogy pedig a magyar hagyomány miért éppen almáról beszél, nos, az nyelvünk eléggé föl nem dicsérhető ősi mindentudásáról árulkodik - ahogy, némiképp triviális módon, ez a közszájon forgó kis versike meg is világítja a lényeget (figyeljetek közben a 6-osra): „Azt mondják a **hat**almasok, hogy akinek **hat** alma sok, az már elég **hat**almas ok, hogy ne legyen **hat**alma sok" [nevetés].

Ez a mostohától, ál-anyától, (b)anya-kígyótól kapott mérgezett alma, az a bizonyos ‚hat alma' végülis nálunk, férfiaknál kötött ki (Hófehérke helyett mi, hupikékre hűlt, szellem-hideg törpikék ettük meg a hatalom almáját, torkunkon is akadt, ezért van ádámcsutkánk, az egyik kis többletünk a nővel szemben)...[cinkos-cinikus vihorászás] -

nem csoda hát, ha egy némi tisztánlátással megáldott/megvert Hófehérke azt látja bennünk, amit megettünk: „Léted kerek, hibátlan, mint az alma: magábazárt, sértetlen férfilét. Járkálhatok halálig körbe rajta, nem érinthetem drága belsejét. Nem ismeri belülről, csak a féreg, amely édes nedvéből tartja fönn nyomorult életét" [sóhajtások, kuncogás].

És mi - hogy ne maradjunk a nők adósai a megkapott hatalomért -, mi szépen visszaadtuk nekik azt a bizonyos (mérgezett, féreg-lyukas) almát luxuskocsi és színestévé képében, mosogatógép és mosógép és automata műkörömfényező és méregdrága parfümök és akkora rózsacsokrok képében, amelyekhez minden alkalommal egyre nagyobb és csilibilibb vázákat is kell venni
a legdrágább nyugati hipermarketek
specializált ajándék-részlegeiben -

és így, miközben mi, férfiak, az általunk bitorolt gonosz tudás segítségével létrehozott ‚második valóság' hatalmi játszmáival, rabszolganőinkkel vagy imádott masináinkkal és kütyüinkkel szórakozunk (≈ „szórjuk szét magunkat!"), kivéve azt a néhány mártírt, aki ehelyett (helyettünk) „nem ember szívébe való nagy kínok késeivel játszik" -

ezalatt hölgyeink szisszegve, beletörődve vagy bestiálisan belecsábultan is próbálják helyreállítani az eredendő Rend és a növekvő Káosz egyensúlyát, minden apró kis gesztusukkal kísérletet téve a véletlen és a törvény újraegyesítésére, a természetes szépség újjászülésére, a gonosz tudások jóvátételére…

De ezen a csatatéren nagyon sok az áldozat. Mert adok-kapok folyik, az elcsábult nő most maga csábít, és nem veszi észre, hogy az ő nőisége, az ő mindigszűzi, újra-szüzesülő anyasága áldozódik be ebben a harcban, amiben ő (a nem-harcos, a befogadó-princípium) eleve csak vesztes lehet,

és amit elveszít a ‚majd-én-megmutatom-neked' jelszó feminista-szabadelvű (öntudatos és autonómnak hitt, valójában mégis prostituált és prostituáló) oltárán, az nem egyszerűen egy minőség vagy egy életlehetőség a sok között, hanem az egyetlen valóságos út, ami ugyanakkor az egyének, a közösségek és a világ újjászületésének, megváltódásának is egyetlen lehetősége és reménye lehetne.

A valaha jogosulatlanul csapdába ejtett, kolonializált női lélek trappol otromba szüfrazsettként tábláival és arrogáns jelszavaival a férfi-világ városainak utcáin és terein és foglalja el a helyünket mindenütt

(mint később majd a többi megrontott gyarmat, a megbetegített, megtévesztett és kizsigerelt ‚őslakosok' és a szolgasorba taszítottak, a háborúkba kényszerítettek, a ‚megalázottak és megszomorítottak' egyszercsak feleszmélő, az őket tönkretevő gonoszok pénzével és hazugságaival fellázított tömegei, meg a büntető/megtorló hatalom és a hivalkodó gazdagság épp most születő jelenkori Góleme, amely felkelti és ránk zúdítja a népeket),

így gondolván elégtételt venni a világgá felfújódott férfi-tudaton, amit lufikönnyűvé és kipukkasztható tesz és teljesen kiherél önnön feldolgozatlan bűntudata.

És akkor, mit gondoltok, mégis mi lesz?…

Ki fogja keresni a bíborszín virágot?

Ki fogja meglátni a lelkünkön fekvő sárkányt
és pórázvégre fogni a Rettenetest?…

ők, a mi megrontott megváltóink ma már nem szüzek és nem is Évák, hanem házisárkányok, szinglik vagy felvilágosult kurvák , már elnézést […], akik azt duruzsolják a fülünkbe, „én vagyok az odaadó, bomló anyag, az ellenpont, alákfekszem az aktualitásnak”… [meglepett sutyorgás],

akik manapság nem a Föld és a Teremtés igazságáért és szépségéért, nem a szent Grálért küldenek minket a világba, hanem hogy ‚bontott csirkét hozzunk, bontott csirkét, bontott csirkét!’ …főleg pedig sok pénzt, sokat és még többet… [sóhaj, kuncogás]. Egynémely elrablott asszonykák (nehogy mi, hős lovagok, kiszabadítsuk őket a sárkány összkomfortos villa-várából), a kötelező, júliásan epekedő sóhajtások és a mellé dukáló hosszú aranyhaj-fonatos kötélgrádics leeresztése helyett sűrű tányér-dobálással igyekeznek meggyőzni bennünket törekvéseink álságos voltáról… [kuncogás] és, mint tudjuk, más hasonló sárkányos variációk is léteznek…[nevetés].

A harc, drága gyermekeim, ma is folyik. **Zajlik** egyfelől **‚a lélek forradalma’** (jazz-klubok, popzene, kocsmázás, bulik - a megrontott társadalomból kitörni akaró lélek jogos lázadása a zene univerzális nyelvének fegyverével) - csakhogy ‚az ördög nem alszik’, éppen akkor a legéberebb, amikor ti az éjszakában teljesen alvajáróvá kábítjátok magatokat:
hiszen miközben azt gondoljátok, hogy éppen a legszabadabbak vagytok, a nálatok sokkal éberebb Rossz pányvája szorítja láthatatlanul, észrevétlen a nyakatokat, ringat kellemes illúziókba, veszi el a józan rálátás utolsó lehetőségeit is a lélek elcsábításával-elkábításával, rájátszva a pattanásos forradalmi öntudatra…

Mert **másfelől**, bármennyire nem akarjátok tudomásul venni és megpróbálni adekvát módon reagálni rá, **most a Gonosz** („a Sátán, ama régi kígyó”) **ideje van** soron; ő mutatja meg nekünk a maga erejét, céljait, működésmódját, csapdáit, hazugságait, erőszakosságának és pusztító természetének alattomosságát, ravasz manipulációinak átláthatatlan szövevényét. A sárkány itt van a mi Földünkön, ahová levettetett, és a Megváltó Fiút hordozó szűzi lelkünkre pályázik. [olvas]

„És láttaték nagy jel az égben: egy asszony, a ki a napba vala felöltözve, és lábai alatt vala a hold, és az ő fejében tizenkét csillagból korona; a ki terhes vala, és akarván szülni, kiált vala, és kínlódik vala a szülésben.
Láttaték más jel is az égben, és ímé vala egy nagy veres sárkány, akinek hét feje vala és tíz szarva, és az ő fejeiben hét korona; és a farka utána vonszá az ég csillagainak harmadrészét, és a földre veté azokat; és álla az a sárkány a szülő asszony elé, hogy mikor szül, annak fiát megegye.

És lőn az égben viaskodás: Mihály és az ő angyalai
viaskodnak vala a sárkánnyal;

és a sárkány is viaskodik vala és az ő angyalai; de nem vehetnének diadalmat, és az ő helyök sem találtaték többé a mennyben. És vetteték a nagy sárkány, ama régi kígyó, aki neveztetik ördögnek és a Sátánnak, ki mind az egész föld kerekségét elhiteti, vetteték a földre, és az ő angyalai is ő vele levetteténeк.

És hallék nagy szózatot az égben, a mely ezt mondja vala: Most lett meg az idvesség és az erő, és a mi Istenünknek országa, és az ő Krisztusának hatalma... Jaj a föld és a tenger lakosainak; mert leszállott az ördög tihozzátok, nagy haraggal teljes, úgy mint a ki tudja, hogy kevés ideje van."

...Tehát írva vagyon: itt van a Sárkány, akit ördögnek és sátánnak is neveznek, és nagy haraggal teljes... Kevés ideje van neki, ahogy nekünk is, hogy eldöntsük, kinek az oldalán állunk. Nemdenem ő az, aki békétlenséget szít egyfelől, pénzen vett könyörtelen jóléttel kecsegtet másfelől? Aki teleszórja szeméttel, taposóaknákkal és sárkányfog-veteménnyel a mi áldott termékeny földjeinket egyfelől - és aki képernyők millióiról árasztja ránk a pisztolyok, gépágyúk és rakéták torkolattüzét a legkívánatosabb samponokkal, krém-pudingokkal és politikai jelszavakkal elegyítve másfelől? Aki odaszögez komfortigényeink és hatalomvágyunk egyre növekvő karosszékébe, és ugyanakkor őrült eszmék és kedvtelések szakadékaiba kerget? Ébresztő, hölgyeim és uraim, ébresztő! Megértettétek végre, hogy vagy kinyílik a szemünk és most azonnal jóvátesszük mindezt, vagy a Föld megrázza magát és úgy potyogunk le róla mindannyian, sárkányostul, Évástul, mindenestül, mint bolhák a kutyáról? [Nevetés]. És akkor aztán lázadhattok kedvetekre - már nem lesz mi ellen, nem lesz miért...

Fogjátok végre fel: ***nem mindegy, mivel azonosulunk*** *- mondhatnám, ez a legfőbb lényeg, amit az elmúlt húszegynéhány évben se sikerült az okos fejetekbe verni... Identifikálódni muszáj, mert ez a tudat egyetlen fegyvere az ő világa, egyáltalán az egész univerzum szétesése ellen... (Ha vannak itt keresztszakos fizikusok, azoknak a termodinamika II. törvényéről, az entrópiáról beszélek, gyengébbek kedvéért nevezzük a káosz vagy a rendezetlenség növekedésének, még gyengébbek kedvéért mondjuk úgy, az a gubanc, hogy ami elromolhat, az el is romlik [kuncogás], ami széteshet, az szét is esik, főleg ha a tudat kitartóan szemlél valamit)... [bizonytalan nevetgélés],*

ezért hát a valami megfoghatóval, megnevezhetővel, leképezettel való identifikáció nélkül a világgal együtt mi is széthullanánk, huss, apró és még apróbb dararabokra hullanánk
és szétrepülnénk a kozmosz világtalan tereibe,

mint a megnevezhetetlen sötét erő korbácsától szerteüzött
megvakuló
galaxisok.

Hogy egy érthető példán demonstráljam a dolgot:

beazonosulhattok például (az információ megmaradásának törvénye vagy egyszerűen a biztonság kedvéért) a közismert vicc két főszereplőjének bármelyikével
(mert **a bolond** ugyebár **eleve ti magatok vagytok** - vettétek? a ti magotok! - , az az eszement egó, aki folyton valami másnak képzeli magát, mint ami valójában lehetne - mint aki valójában):

tehát **lehettek a kakas**

(és néha tisztára azok is vagytok,
felhúzott kakas, aki már kora hajnalban legszívesebben lövöldözne és ott kukorékol a szemétdombon vagy a hordón, hogy elmondhassa a magáét, mielőtt a tyúkok felébrednének [nyerítő nevetés] ,
vagy a Vénusz szerelem-szekerén kocsikázó hencegő kakasok... [kuncogás], vagy azok, amelyek akkor kukorékolnak, amikor kísértet jár a közelben [Ó!...] , legyen az akár a hazugság vagy az árulás kísértete, mint az Péter apostol elhíresült kakasával történt... sőt még a szélirányjelző kakasformája is e kísértet-babonaság továbbélése - de hát mit is beszélek: „tinéktek, akik a szél szárnyán jártok, ugyan mely szélkakas szabhat irányt?")...[derültség],

vagy lehettek a mag

(amelyből minden kicsírázik, ami csak él a földön, minden sarjadzás és élet ősfészke, vagy akár az elmúlás magja, mert hiszen [papírzizegés, felolvas] „azelőtt mindenki tudta, hogy **a halál bennünk fészkel, mint gyümölcsben a mag.** A gyermeké kicsi, a felnőtté nagyobb. Az asszonyok méhükben hordozták, a férfiak pedig a szívük táján. Az övék volt, s különös méltósággal, csendes büszkeséggel járkáltak vele a világban. ...És micsoda bánatos szépség lebegett a várandós asszonyok arcán, amikor keskeny kezüket vastag testükön nyugtatva megálltak, s két magzat növekedett bennük: a gyermek és a halál. Vajon megtisztult arcuk nem azért mosolygott-e dúsan, szinte tápláló fénnyel, mert néha megsejtették, hogy már növekszik mind a kettő?"... -
és akkor már lehettek a búzaszem is, az a mag, amelyet a mindentudó magyar csodanyelv ‚élet'-nek hív (emlékeztek Adyra? „mit nekik az égő **élet**, nincs benne részük soha"), mert életet ad mindennapi kenyerünk-ként, de ehhez többszörös halált és újjászületést él át: levágják, megtapossák, agyba-főbe csépelik [derültség], kiszárítják, megőrlik, megdagasztják, kemencébe vetik... - azt csak tudjátok, remélem, mi a kemence?... [óvatos kuncogás],
azt még a kisBence is tudja, mert hogy bele is lát néha - ‚belelátni Pécsbe-Bécsbe {‚печь' annyit tesz, ‚sütni'}, füstös kemencébe' - azzal a ‚mindent-látó-szemével' s így történt,
ami történt,

„nyitva volt a kemence, belebújt a kisBence”, [nevetgélés, sugdolózás],

asszociálgassatok csak nyugodtan, de figyeljetek is közben, mert észre kellene vennetek, hogy ha ***mag*** *vagytok, akkor* ***szem*** *is vagytok [szinte hallani, mennyire igyekeznek megérteni, ami elhangzik], amelyet talán arra is használhatunk, hogy lássunk [kuncogás], de akár arra is, hogy ne*

(ahogy Wilde Saloméja világgá kiáltja: „Nem akarom látni a dolgokat; nem akarom, hogy a dolgok lássanak engem” - vagy ahogy ő maga viccet csinált belőle, amikor már „túl sokat látott, túl sokat: szeme attól sebes…”, és agóniájában már csak a végső határt, a falat nézte az ő halálra fáradt szemeivel: „Élet-halál harcot vívunk, a tapéta meg én - egyikünknek mennie kell”)… [zavart nevetgélés].

És lehettek akár a ***szellemi mag****, a csíra, az egész Teremtés alapszerkezete, és a lélek alapszerkezete is, melynek a magja (figyelitek? a mag magja!) az az isteni szikra, ami ugyebár ott lángol bennetek mint mindannyiótok páratlan zsenialitása, folyton ki akarván törni belőletek [kuncogás],*

…szóval beazonosulhattok a maggal, aminek a vicc bolondja képzeli magát, vagy akár a kakassal, aki elől folyton fut, nehogy megegye őt, a magot…

és amikor a pszichiátriáról a hosszas kezelés eredményeképpen elengedik végre [nevetés], és szinte azonnal visszarohan, teljes pánikban, az orvosa kétségbeesve megkérdi tőle: - Mi a baj? Mi történt magával? - , akkor a szegény bolond így felel: - Alighogy kimentem az utcára, szembejött egy kakas… - Na és?… hiszen maga már tudja, hogy nem mag! - Én tudom, doktor úr, de a kakas nem tudja!… [Óriási hahota.]

Na szóval, ha kikacagtátok magatokat, folytatnám a baljóslatot ott, ahol sikerült eltérülni: arról beszéltem ugyanis, komolyra fordítva a szót, hogy most még talán megtehetnénk, hogy legalább a megértés okozta szenvedés aprócska keresztjét felvegyük, és elhamarkodott akciók és reakciók, indulatok, akarások és aktusok… [kuncogás] helyett, kicsit lelassulva és icipicit megokosodva megismerkedhetnénk a ‚wuwei’, a nem-cselekedve cselekvés bölcsességével és a ‚háborgás tajtékja’ helyett a megbékélés és elfogadás nevű ‚élő-haló-víz’ forrásából próbálhatnánk inni -

jó víz az, föld-anyácska emlőjének teje, rajta nevelkedtünk, kivéve akik sárkánytejet szoptak - csak nem?… szóval mégis vannak itt ilyenek?… [felszabadult nevetés].
…Na jó, semmi pánik, nem muszáj azonnal szint vallani - ma még nem. Csak tudjanak róla az érintettek, hogy nekik egy kicsit nehezebb lesz Krisztus Országába belépni egy olyan vadúj, tiszta, éteri testtel,
ami egészen ilyen lenne, mint ez, csak éppen szebb egy kicsit,
épebb, tisztább, talán pirinyókát átlátszóbb, fényesebb, harmonikusabb,
mint ha csak egy álom teste lenne…

Mert némi harmónia azért szükségeltetne ehhez, akár a gyermekkorban átélt öntudatlan boldogságé, akár a küzdelem drámai harmóniája, az anyagi és szellemi lényeg egyszerre-megélése, harca vagy kibékülése, s talán - mint mondják - „a boldogság valóban nem más, mint e két lényeg közül valamelyiknek az elvesztése az örökkévalóság egyetlen pillanatára"…

„Az ellentét - megegyezés", tanítja Hérakleitos, „a titkos harmónia törmuzsikája"…

Hiszen ha tisztességesen és alaposan körülnéztek, még a legnagyobb káosz magjában is találtok valamiféle összhangot… mondjuk, az oroszlán és az elárvult gida természetellenesnek és lehetetlennek hitt és teljességgel váratlan együttélése valami anya-gyermek bizalom és ráutaltság hihetetlen harmóniájában (nem láttátok? tényleg megtörtént valahol Afrikában)… [hitetlenkedés-moraj].

Majd másutt még szót ejtünk a tökéletes, égi harmóniáról is, a „harmonia coelestis"-ről, a paradicsomi állapotok mibenlétéről, most már csak azt a bekezdést olvasom fel nektek a Karamazovokból, amit már mindenki biztosan kívülről fúj [nevetgélés]:

„A tulajdon szememmel akarom látni, ahogy a dámszarvas az oroszlán mellé fekszik, meg ahogy a leszúrt ember felkél, és összeölelkezik gyilkosával. Itt akarok lenni, amikor egyszeriben, a gyermekének hóhérát átölelő anya láttán, mindenki megtudja, miért volt mindez…",
szóval ott és akkor, az újra megtalált Paradicsomban megérthetnénk végre a dolgokat, ám ez még mindig nem jött össze… [derültség],

de azért mi addig is higgyük el (mert jelen helyzetünkben még mindig ez a legjobb, amit tehetünk), hogy még egy gyilkos tett, például egy oroszlánvadászat is lehet akár a legmagasabb rendűként átélt harmónia forrása - csak tőlünk függ, mit tudunk kihozni belőle, mint az élet által nyújtott lehetőségekből általában - akinek van füle a hallásra, hallja: „ha az élet citromot ad, csinálj limonádét" [csodálkozó derültség].
Szóval olvassátok csak el Blixennél:
„Az oroszlánvadászat… tökéletes harmóniát nyújt. Közös, mély, égető vágy és tisztelet két hűséges és rettenthetetlen teremtmény között, akik együtt rezdülnek. A síkságon élő oroszlán… látványa a szívig hatol. Dante nem lehetett jobban megrendülve, amikor megpillantotta Beatricét Firenze utcáján."… [Kis kuncogás.]

És akkor, ha már Beatricénél tartunk, nem hagyhatjuk ki a szerelmet, amely jó esetben a másik lényt akarná - a maga testi-lelki-szellemi valójának teljességében - önmagával tartósan vagy örökre azonosnak érezni, vele tökéletes harmóniában és a legnagyobb, múlhatatlan gyönyörben egyesülve…
de hát ezügyben majd inkább én hallgatom meg a ti előadásotokat.
[Zajos derültség].

Most aztán szaladjatok haza, kérlek, szeretett gyermekek, ne nézzetek se jobbra, se balra, véletlenül se meredjetek múlandó jelszavakra, kirakatokra, plakátokra, nőkre…

„Futottam én is a hervatagért, s mire megláttam az igazi célt, tüdő m kifulladt, elfáradt a lábam…"

És ami nem ‚hervatag' [kuncogás] vagy ‚efemer' - ha így jobban értitek… […], az talán leginkább ez:

összhangban lenni önmagunkkal, a másik emberrel, a teremtett világgal és istennel, mert mindannyian a lélek ítélete alatt állunk.

És így, feltéve, hogy az elmondottak alapján esetleg mégsem a forradalmi hőzöngés, a hősinek feldicsért férfias lázadás, hanem a megbékélés lehet az a bizonyos Út, amely az élő Föld és a rajta élő boldog emberiség ajándékához vezet,

hadd idézzem végezetül Hakuin zen mestert:

„Ha a nagy megbékélésre vágysz, készülj fel arra, hogy igazgyöngyöt veritékezz!"

És most: szép estét és jóéjszakát mindenkinek -

[És miközben még alig mozdul valaki, a nagy csendben még hozzáteszi]:

Ja, és a fiúknak ajánlanék egy testhezálló szemeszterzáró dolgozattémát - mondjuk ezt a kis Blake-versezetet, amit felírtam a táblára :

„Ha megkötöd az örömöd: a szárnyas életet töröd;
ha röptére csókot lehelsz, öröklét hajnalára lelsz",

mindez természetesen a TAO Hamvas-i szellemében: „Nézd meg és menj tovább"…

…a lányoknak pedig javasolnám esetleg azt az aranygyapjú-dolgot a tüzes ércbikával meg a sárkányfog-veteménnyel"…

[És most az ide-oda hullámzó nevetésekkel, a felismerések felszabaduló örömével teli auditórium elkezd éledni, mozgolódni, szedelőzködni -]

Hát ez lehetett, ilyenformán történt a felvétel alapján -
én nem voltam ott.

Csak ez maradt
belőle.

Márc. 16. vasárnap

Na és akkor most nekirugaszkodom a péntek-estének… A dolog persze csütörtökön kezdődött, amikorra megígértem, hogy mivel úgyis be kell mennem, benézek hozzá. De nem mentem be, helyette beültem a szemináriumi terembe és ott ülve írtam, amíg el nem ment. Aztán volt az a szörnyű éjszaka és az átaludt délelőtt, és a délutáni berohanás, hogy még ott érjem Katát és őt is az előadás után, és ahogy loholtam felfelé, hogy még biztosan benn érjem, olyan furcsa volt minden, hogy beleborzongtam fölfelé menet a lépcsőn, nem mintha más lett volna, mint máskor, épp ellenkezőleg, ijesztően ugyanolyan volt, mint mindig, ahogy egyre feljebb tettem a lábam az engedelmes köveken, olyan volt a felismerés, mint egy ősi óra túlságosan hangos ketyegése, hogy mindez volt már,

a lépcsőálarcú tenger, melyben hasztalan fut az elérhetetlen part felé a sóvárgás, s azok a sápadt denevérekre emlékeztető cédula-lepkécskék, melyek képesek föl-s alá libegni a fal és a lépcsőkorlát között néma suhogással és teljesen elfedni a kőlépcső opálos és néma virágzását, úgyhogy a pillanat megáll tőle s ott függ, mint meztelen kard, az anyagnak álcázott időben –

ez a nap, meg egy másik nap (talán) egymást tükrözték szemeimben és ide-oda dobáltak engem tereik félvégtelenjei között –

- Szép jónapot kívánok, tanár úr. (Haragszik?… lehet, hogy haragszik.)
- Kezét csókolom, Anna – hát itt van végre! Jöjjön, kedves, jöjjön.
Lesegíti a kiskabátomat.
- Tanár úr - tegnap nem voltam itt, pedig megígértem, hogy bejövök. Ne haragudjon.
- Dehogy haragszom, egyáltalán nem haragszom. Nem történt semmi. Bejöttem, ahogy megbeszéltük, egy kicsit tettem-vettem (fésülködés? kézmosás?…), összepakoltam ezt-azt, vártam talán negyedórát… (húsz perc volt az! húsz perc!) – aztán elmentem.
- Húsz perc volt az, tanár úr, nem negyedóra. Vagy inkább huszonegy.
Nem reagál – hallgat. Arca mozdulatlan, csak a jobb szemöldöke húzódik még feljebb. Nem kérdez semmit. Hallgatunk.
- Én is itt voltam, tanár úr. Itt voltam, csak nem jöttem be magához.
Komolyan, szinte gyönyörködve néz rám.
- Jól tette. Nagyon jól tette.

Meghűl bennem a vér.

Tudta?!…
- Sejtettem. De nem vált bizonyossággá.
Elmosolyodik. Nyugodt, vár.
- Ott ültem egész idő alatt az üres szemináriumi teremben… hallottam, ahogy megjött, bement a szobájába…
Vár. (Megmondjam?… Miért ilyen nyugodt? Mire vár? Mit tud, amit én nem?…)
- Ott ültem, hallottam a lépteit, ahogy bement… aztán a kulcszörgést is, ahogy bezárta maga mögött az ajtót, és…
Hirtelen előredől, arcán cintányér-simaságúra feszül a bőr a türelmét vesztő várakozástól.
- És?…
- …és ültem és leírtam mindent – úgy, ahogy akkor a dolgok voltak… leírtam mindent, ami akkor az eszembe jutott, ahogy ott ültem, miközben maga várt rám, ott lélegezve magányosan, nélkülem, alig néhány méterre tőlem és mégis messze és mégis egyedül… hogy miként hallottam ezt a lélegzést, a lépteket és a zajokat, a világ megismételhetetlen neszezését, ahogy kapálózott a téridőnek arra a szögére feltűzve, ami az az óra volt abban a szobában…
Szava úgy csap le, mint túl sokáig körözős egy alig-mozdulatra.
- Elhozta? Itt van?!…
- Elhoztam, persze. Otthon egy kicsit javítgattam rajta, de különben – ahogy jött.
- Remek. Hadd lássam.
Feszült, mohó arccal olvas, mintha enne, állkapcsa mozog, mint aki rág vagy a fogát csikorgatja.

„ HALADÉK

I

Összegyűltem, hogy meghallgassam a csöndem énekeit. Remeg tőlem az asztal. Fehér kréta úszik vizein. Fázom; megdideregtet, amire várok (semmibe csapódó hullám): a part ismeretlen helyre távozott. Sehol senki: a csönd szentségtörő. Az idő lüktetését hallom, vagy lépések konganak? ver a kulcs szíve, nagyot dobban az ajtó… A remény nem adatott a valóság kezére: más ajtók nyílnak: távoznak az élők a szűk kapun. Magam fogyasztom el őrültségem tisztes vacsoráját:
az idő maradékát.
Győzelem. Győzelem!…
Szép álmokat, kedves embertársaim.
Mindenkinek.
Mindenkinek - - -

II

Különben nem te. Valami mástól remegett az asztal. Csak hitted, hogy te zörögsz ott a kulccsal. Tán a kilincs kapaszkodott kezedbe (haldoklott? sírt?): elengedted; lebillent, a kréta elsüllyedt, a perc kiáradt.
Különben nem te. Mondják, aznap este nem is csukódtak ajtók. Nem te voltál. Nem te. Mondják, nyolc és kilenc között kialudtak egy percre mind a lámpák. Lehet; de azt tudom, hogy nem te voltál;
én láttalak. TE nem voltál SEHOL.

III

Gyűrtre-facsartan a szélbe szakadtam:
keményre-feszesre, fehérre szeret.
Már szárad a tócsa a szívem alól.
Már csattog a fény. Vond vissza kezed."

- …Nahát!
Csodálkozva és némileg kételkedve nézek rá, de újból beleolvas.
- Nahát!… Hogy a csodába jön ez ki magából?!
- Hát csak úgy (vagányra veszem a figurát), csak úgy a tollam hegyén.
- Remek. Különösen a címe. Ez az enyém, ugye? Nekem akarta adni. Hiszen már meg is kaptam. Haladék: hát ez az. Erre volt szükségem… Talán nem is nekem: a világnak. Köszönöm, Anna.
- Ugyan, tanár úr.
Valószínűleg süt az arcomról, hogy nem értem.
- Nem érti.
Nem válaszolok; micsoda szégyen.
- Hát persze hogy nem érti. Hát ki vagyok én, Anna?… És ti - mindnyájan - ti kinek mondtok engem?…

Valóban: nem tudom. Rámeredek, ahogy élete egyetlen, legfontosabb titkára mered az ember,
kezére, kezein a vér vonulására az erek érzékeny alagútjain át a bőr összehajló rengetegében, sötét, ragyogó kutyaszemére, amelyből szinte kicsordul a bánat, homloka és szemhéja meleg, fényes bőrére, a feje fölött repkedő dús, őszes bozont profán glóriájára,
és az ölembe ejtem a kezem, mint a sokat-szült asszonyok estefelé:
valóban nem tudom, és talán
nem is akarom
tudni -

- Nos, tényleg… ki is vagyok én?… az a feketébe öltözött rejtélyes, cinikus alak ott kinn a kollégiumi ágyon, aki néhány évvel ezelőtt úgy halálra ijesztette magát? …vagy okoskodó tanaracska az egyetem szecesszióson túlzsúfolt, fülledt mocsarában, gyanútlan leányszívek hiúcska bálványa?… vagy kockásinges, bőrzekés kisember, aki aggódva nézi a közértben a mérleget, nehogy orvul tizenkét dekát mérjenek a tíz deka párizsija helyett, mert kikap az asszonytól, s összegörnyedve siet panelotthonába, ólálkodó álmok (kivert kutyák) izzó szemeinek szögeivel a hátában?… vagy talán inkább Miskin, az egér-herceg, a szent félkegyelmű, aki komolyan veszi Krisztust és megrontja az embereket jóságával?… megátalkodott Don Juan, aki nem tud ellenállni egyetlen alkalomnak sem, hogy bosszút ne álljon halálra-mérgezett fiúszívéért?… vagy egyszerűen egy mocskos odúlakó, a világ legszürkébb, leghitványabb patkánya, aki áporodott őszinteségével belélegezhetetlenné moralizálja a levegőt?… Melyikük vagyok én, Anna?…

Hátrahőköl tekintetemtől, mint aki kígyó-sorsa merev szemébe pillantott; egészen az ablakig hátrál, ott meghúzódik a sarok homályos odvában.

- Nem válaszol - rosszul teszi, rosszul teszi! Valamit csak lát rajtam: ki vele! Köpést lát? glóriát? koronát? vagy szarvat a homlokomon?!…csillagot vagy keresztet?… nézze hát meg! nézze meg! nézze meg jól - és kidugja a fejét a sarokból, megforgatja, gyorsan visszahúzza - …nos?…
Hát azt hiszi, vicceltek, akik a csúfnevemet adták - hát azt hiszi, véletlenül ragadt rajtam?… Nem, kedves Anna, nem, kis ártatlan madaracska, én nem vagyok sem ez, sem az, én valami egészen más vagyok, de nem baj, hogy nem jött rá magától, mert én úgyis megmondom, és tudjon róla, hogy ***csak egy isten képes megnevezni önmagát:***
Én démon vagyok, az istenének az az aspektusa, melyben az mint sors jelenik meg; én démon vagyok, én a világ legsötétebb tereiből jöttem, a teremtetlenség tanújaként…
én vagyok A DÉMON.
Az vagyok, bár talán nem annak látszom; az vagyok, csak rejtőzködöm; az én tükröm az idő: a várakozás pajzsa mögé bújtam; érti-e már?…

Elhallgat; homlokán nagy kerek cseppekben üt ki a víz; olyan most, mint egy csatakos ló, akit halálra hajszolt a lovasa és már késő, hogy megitassa. Hangosan, nehezen szedi a levegőt, mint aki nagyon elfáradt,
vagy tudja, hogy megmérgezték.

- Haladék - ez azt jelenti,
hogy adatott még
egy kis idő;

hogy még tart az én időm, a lappangás ideje, a gondolat és a lelkiismeret ideje, a tisztesség és az igazság ideje, a csend ideje és a megállásé…
hogy még egyszer mérlegre tehessem magam, hogy pontosan ismerjem mindannak a súlyát, amit majd ledobok magamról, ha ugrani kell;
hogy ne tévesszem el az ugrást: mert csak akkor érvényes az áldozat, ha teljes és hibátlanul pontos, ha nincs benne sem tévedés, sem hazugság;
csak az teheti meg, aki pontosan tudja, miről mond le és minek a kedvéért teszi: aki tudja, hogy annak, aki a tett hordozójául kiszemeltetett, a tetthez hasonlóan kettős gyökerűnek kell lennie, valakinek, aki vár, aki tudja: nem a tett eredménye, hanem maga a tett szükséges, hogy valami új, más keletkezzék, hogy megint egyszer kizökkenjen az idő s ismét új időszámítás vegye kezdetét, új legenda és új rítus, új napköve, nehogy az élet elsüllyedjen, belefulladjon a monoton szaporodás, önnön ismétlődése mocsarába.
Tudja - előrehajol - az a hír járja, hogy nincs nemzedék, melyben ne volna négy igaz ember, aki titokban a vállán tartja a világegyetemet?…
És azt is tudja, hogy én bármikor - megismétli - bármikor szikrát dobhattam volna maguk közé?…
Ó, kislányok, az az édes, butácska tapasztalatlanság, gyöngéd rajongások dobozkáiba rejtve! s a fiúk lobbanékony, nyers virtusa! mint a fűszeres szagú friss fűrészpor s benne a kunkorodó, hetvenkedő forgács - bármikor lángra lobbanhat!…de hát - még jobban előrehajol, arcába csóvát vet a lámpa, szemében piros láng villan - ha tudja valaki, mit lobbant lángra - s ha tudja, micsoda tűz az - hogyan tehetné akkor… a világgal a vállán?

…Így hát bárminek látsszék is - ez mégis élet volt - és még most is élet, habár úgy tűnhet, álmok nélkül való és torz és kicsike és csalódott és bűzös és poshadt és vak és hitetlen és gyáva és romlott -
ám ***valójában*** *csak* ***várakozás****,*
olyan, mint az egész női valóság: csendesen, egyhelyben, mintegy az időn kívül érlelődő, ahogy a magzat növekszik a méhben láthatatlanul;
amikor
mindent abban a csöndes hitben teszünk, hogy valamiképp javára kell válnia a bennünk létrejövőnek… emelnie kell titokzatos értékét, amelyre elragadtatással gondolunk. Ilyenkor sok minden elől kitérünk, anélkül, hogy erőltetnünk kellene. Várunk és megpróbálunk készenlétben élni. Közben valami mélységes felelőtlenség tiszta és megtisztító érzése uralkodik bennünk; így érezhet a nézőt az összehúzott függöny előtt - a magzat nő, napvilágot lát; nekünk nincs módunkban dönteni sem értékéről, sem születése órájáról. Egyszerűen rá vagyunk utalva minden közvetett áldó és oltalmazó befolyásra.

‚Ami itt növekszik,
nagyobb nálunk'…

Az a másik élet pedig maga lett volna a halál: fizikai halál vagy erkölcsi halál; vér vagy hatalmi téboly, furkósbot vagy nyálzó gyűlölet, ‚szent háború' vagy öldöklő rágalmak, hamis keresztes hadjáratok és gennyedző ostobaság, vérhabos torozások és képmutató aljasságok, fölkorbácsolt szennycsatorna-indulat és simaszájú hazugság-tenger, győzelmi mámorok és ájtatos szemforgatás, gyilkos karrierizmus és könnyes-nyálas öntömjénezés, mellhasogató önmegtagadások és fáklyás tömegpszichózis:
s maguk, kicsi ártatlan borjak, vakon rohannának a tűzbe, jelszavakat kiabálnának és izzana az arcocskájuk, és nem vennék észre, ki dobta a csóvát, miféle harcban állnak, mit égetnek föl miféle tűzben:
megteszi egy ócska bálvány is, egy aranyborjú, egy rózsaszínű műanyag malac,
s maguk máris szentnek hitt szavakat kiáltozva hagynák ebek harmincadjára a szülői házat, taszítanák bánatba legédesebb szülőanyjukat s tűznék szarvuk hegyére kedves édesapjuk;
s mire megértenék, mi lett a harcból, miért is harcoltak, miből van a bálvány, ott állnának csupasz kézzel, kifelé fordított üres tenyérrel, ahogy a nagy beteljesülés után, a nagy győzelem után magára ismer a férfi, apja tükre és hasonmása, meggyilkolt apja gyilkos fia, saját gyilkosára várva ugyanannak a mélységes barlangnak a sötét odvában, ahová a szellemi gőg eszmének hitt esztelen csóváját vetette:
az élet fölégetett méhében;
és én, láthatja most már, tudom, hogy mi ez, és ezért várok hallgatva és nem cselekedve, gondolkodva és töprengve az igazság sokarcúsága felett, előre megszenvedve mindent, ami eljövendő és előre megsiratva mindent, ami az elmúlás felé halad, mert
az embert mindenkor megvárja a terhe, s mindennek rendelt ideje van:

mert én tűz vagyok, de nem akármilyen tűz, hanem a jövő arcába vetett csóva, a világba zárt fény, amely a titkokat hordozza, és az én életem a várakozás, amely így szól hozzám: csukd be hát eszedet, bölcsességed gyűrd a lábad alá.. hallgatni, hallgatni! - és én hallgatok és hálát adok (nem azzal a nyelvvel, mely egyszerre mond igazat és hamisat): én a hallgatás belső szavával mondok hálát a hallgatás áldott idejéért;

de im elközelgett az én órám, az én áldozatom ideje, pusztulásom diadalmas és gyötrelmekkel teli órája -

és kiegyenesedik és kezét ökölbe szorítja s ahogy egyre erőteljesebben beszél (mintha nem is ő beszélne),
hangja mind nagyobb terekre nyílik és
mély, belső zengéssel
telik meg:

- Bizony mondom néktek, úgy fogok eljönni, mint a Nap, amely felragyog, csak hétszer jobban fogok tündökölni dicső ségemben!... Tudja, mi lesz itt, ha fellángol majd ez a tűz?... De hát hogyan, honnan is tudhatná, szegény madárka-kislány, aki ebben a mocsárban nőtt fel, dagonyázó disznók és óvatos szarvasünők között, ahol nem volt más fény, csak a hold ravasz tükre s más tűz, mint a lidérclángok kékes villódzása a szellem éjszakájában?...
Először csupán a láp egy-egy pontja fog majd tüzet, egy-egy megrokkant, halálra mérgezett magányos fenyő, s csak lassan kerülnek elő a farkasok, hogy szemük vörös szikrájába fogják s úgy hordják szét a lángot, míg fellobbannak az erdők, a kiszáradt cserjések és a kupacokba hordott, széltől szétfújt, mindent beborító szemét, aztán a városok, a mulatók és a szállodák és az autók és az utcák,
és kövek hullanak majd és zászlók vijjognak a terek fölött és elszabadult jelképek fáklyái lobognak szerte a kontinensen és önmagukba robbant leláncolt energiák máglyáinak füstje borítja be sötét fátyolával a napot és mérgezi ürömkeserűvé a kutak vizét és rajzol baljós jeleket a pusztulás hírnökeinek és végrehajtóinak homlokára,
míg végül lángra lobbannak a hajók is a tengereken és megfulladnak a halak a vízben és meggyullad a végtelen víztömeg s a vörösen lángoló világóceán egyetlen óriási tűztengerré változik s a földgolyó mint egy hirtelen fellobbant fáklya a kozmosz éjszakájában bevilágítja a teremtés hézagait, a kihagyott lehetőségek fájdalmas, megnevezhetetlen mélységű világtalanságát s az eljátszott lehetőségek gyilkos súlyú fekete lyukait...
hogy túlnan, a sötétség túloldalán kilövellhessenek az egyetemes újjászületés legtündöklőbb energiái, melyek beforrasztják a teremtettség irdatlan sebhelyeit és az eredeti potenciálok információival felülírják az eltorzult, megsérült kódokat az űr mélységes mélyeitől egészen a mi kis bolygónk óceánjainak fenekéig - mert írva vagyon, hogy egyszer még
a gyógyulás helye lesz ez a Föld...

...de addig - kegyetlen, torz mosoly feszíti szét a hatalmasra tágult sötét szemeket keretező, nyugtalanul villódzó arcot - addig még

***lesz egy kis idő**, hogy küldött farkasok portyázzanak ember-alakban a bégető nyájak között, hogy hazudjanak és gyilkoljanak nyájasan mosolyogva vagy fölényes bölcsességet és humanizmust mímelve,*

lesz idő a kutak lassú és észrevétlen megmérgezésére a legyilkolt igazságok hulláival s a hazug tettek savas esőivel,

lesz még idő a levegő lélegezhetetlenné rontására
a fölmagasztalt mammon-disznó pazarló
fogyasztás-fingjával -

még mielőtt a farkasok levetnék ember-maskarájuk s a halálra hajszolt szarvas is (agancsom rég elhagyám,törötten ing az ágon) farkassá válna
(farkas leszek, takaros, varázs-üttön megállok,
ordas-társam mind habos, mosolyogni próbálok)
ahelyett, hogy lehajolna a fölégetett világ hamujába a kis alig-zöld, félig-elhamvadt virágtündérért, aki tudatlan lélek-kíváncsiságában hajdanán a tűzmadárral játszott, s most félholt, remegő kicsi teste kínosan felkapaszkodhatna az óriási, csupa-megértés melegségű mélybarna szemek közelébe, a dicső szarvas világfa-biztonságú nyakát átölelve, hogy megbánásának könnyei ezüstös esőként áztassák a halott földet, amelyben újjászületésre váró apró csírácskák, növényi magzatocskák rejtőznek láthatatlanul, hogy sarjadásukkal újra megcáfolják a végső pusztulás lehetségességét,

***lesz egy kevés idő**, még mielőtt az emberarcú sárkányok vicsorogva és udvariasság-mosoly-tajtékos szájjal egymásnak esnének a hivalkodás pulpitusain az aknák és felrobbant repülőgépek és rejtekező bombák és égből zuhanó ballisztikus rakéták és robbanó lövedékek által széttépett bárányok véres tetemei fölött,*

***lesz még idő** a fenyegetően tornyosuló hullámok hetyke meglovaglására, a tajték lefölözésére, hatékony hájnövesztésre a kapkodásban kidobált pazar hulladékból,*

***lesz még ideje** az élősködő semmittevésnek kibújnia az óljából*
s úszonyodó kis szegények kifosztott álmaiból fényes filozófia-palotát építenie,
naphosszat heverészve a büszke heverőn triumfáló magaslati nyugalomban s hiúságának megvakult tükre előtt simogatva
oly hatékonnyá ideologizált érdekei mutatós kis pocakját,

***lesz még idő**, hogy lerántsák sorra a lepleket, hogy csupasz beléig hámozzák a kultúra egymásbanőtt finom hártyákból szervült gyümölcsét s végül - az utolsó fátylat is leszakítva - megvakuljanak, amikor meglátják az Igazság csontig kimarjult, leprától elrohasztott arcát;*

***lesz még idő**, mielőtt minden porig ég,*
hogy a győzelmi halálra ítélt ‚én'-gondolat ezernyi alakot öltve és ezerféle stratégiával lebegjen a világ fölött, mint millió diadalmas kis éjtőernyő, mintha csak a gyermekláncfű májusi bolyhai lennének
a befogadásra-kárhoztatott, örömre-megnyíló
földek felett,

és arra is ***lesz még egy kevéske idő****, hogy ez a hipervirulens ego-vírus a maga agresszív és titkos fegyvereivel úgy landoljon a gyanútlan valóság önkéntelenül tárulkozó leszállópályáin, akár egy kozmikus információk terhét ravasz és felsőbbrendű technikákkal célba juttató láthatatlan űrhajó sárkányfog-rakománya, mint egy dimenziókat váltogató, az élet és halál kapuin át szabadon közlekedő cinikus mentális spóra,*

még mielőtt a vak óriás kilépne az Idő sírboltjából, szétmorzsolva őreit, a szárnyuk-leeresztett, magukba roskadt, értetlen angyalokat;

mert - és ezt jól meg kell értenie, mivel ez a titkok titka, és a kulcs mindahhoz, ami történt és még történni fog -

mert más van leláncolva az idők barlangjában, már nem az igazi Messiást őrzi nem az igazi Gólem - és egészen összegörnyed, ahogy a szent szavakat kiejti, s úgy húzódik vissza zsugorodó önmagába, mint saját hatalmas, védtelen szeme a maga tátongó, végzetes üregébe -

nem azt a Messiást őrzi nem az a Gólem, a legmagasabbrendű emberi létesülést önnön gyökérállapota, a Valóság tüzén tökéletessé égett szellemi aranyat a por, az élettelen, száraz agyag, a föld, amelyből vétetett;
nem az ember nyersanyagául szolgáló élettelen anyag, a létezés legalsó lépcsőjén önnön jövőjét rettenetes képekben halálra váltan álmodó ős-massza vigyázza most már a lét méhében formálódó önmagát,
a lehetőségei isteni teljességét létével kiküzdő, végsőkig tisztított esszenciát, a tökéletes embert, a Krisztust, az Ember felkentjét, aki eljövendő volt
s aki eljött, de korán, túlságosan korán -

hanem az út lerövidítésével, a rítusok nem felidéző, hanem helyettesítő használatával, a szent titkok hétköznapi mágikus praktikákká silányításával létrehozott, a mohóság gyors tüzén kiégetett halott, anyagi aranyat vigyázza az életre kelt agyag, a lelkesült massza az Igazság hamis jelével a homlokán:

ő menetel majd, a milliószemű szörnyeteg, a világ látszólag szabad terein, ahová kiszabadította a megsértett tudás a hagyomány sivatagából,

ahol a világ ősi rendjét, a bűn és a bűnhődés, a pusztítás és az újjászületés törvényét tartotta,
százezer éves vezeklésül,
barlangfalhoz láncolt
írtózatos vállain;

mert a felszentelt királyok valaha eleven kincse régen közprédává vált:

a megváltó tettek eszközét, az életet szolgáló fénytermészetű anyagot, a népek fölé hajló teremtő potenciált, a Nap földi képmását és egyszersmind a teremtésből sárként kihulló anyagi fölösleg képét és hasonlatosságát,
az aranyat
(amelynek - „virággá,
ahogy a szellemnek - testté és lélekké kellene válnia,
hogy élővé legyen")
szentségtelen kézzel kivonszolták a barlangok mélyeiből és a templomok szentélyeiből és a királyi paloták szent termeiből és hamis bűbájjal életre keltették mindenen átgázoló, mindent felforgató és mindent közönyösen felfaló, törvénnyé torzult rettenetes hatalmát,
és igazságnak nevezik a gazság eme szörnyét s így kényszerítik szolgálni őt a nagy Bestiának, a meggyalázott, puszta anyaggá lebűvölt zombi-valóság sóvár és telhetetlen, szemérmetlenül szaporodó istenasszonyának;

...s ímé az őrizetlen maradt (I)gazságtevő, a sivatagba száműzött másik ember, (I)smaél, a Bosszú Angyala fölkel idő előtt és eljön, hogy visszafordítsa a visszafordíthatatlant és megoldja a megoldhatatlan köteléket, hogy kűzze az igazság kufárait a templomból és hamis üdvösséget ígérjen a megalázottaknak és megszomorítottaknak, akiknek törékeny igaza prédául esett a kiárasztott arany, a rosszul felhasznált, holttá-szennyezett tűz özönvizében;

...és jön majd mint fellázadt őrző s mint kiszabadult őrizett, mint a betonsivatagok hőségtől hullámzó papírsárkánya, és aző keze mindenek ellen és mindenek kezeő ellene, és ímé ráfeszítik őt a valóság maga-ízzította hálóira és rácsaira, hadd égjen el testi-lelki nyomorúságának, a bűnre való nem-emlékezésének, nem-tudásának, félreértett igazságának, irigységének, bosszúvágyának és kiszolgáltatottságának villódzó tüzében,

nehogy ő legyen immár minden dolgok lenyomata és minden csomó feloldása az idő hűséges szövetén,

és rettegnek tőle, és hazudnak néki, és ígérnek néki és reámosolyognak a vakuk torkolattüzében, és el akarják tüntetni a föld színéről, nehogy már ez legyen az Atya anyagba-anyába-halását saját végzetébe nyomorító, hatalom-bitorló, szüzesség-gyalázó, lázadó fiú-lélek végső megoldása,

nehogy már ő legyen az elszalasztott lehetőségeket
bevilágító tűz,

az Élet napfejű, kereszt alakú kulcsa helyett a fogyó Hold titoktörő halál-kulcsa, akit korán-születettsége, helyettesítő-volta a gyűlölet mindent feloldó és kiegyenlítő csapdájába, a közép mélységes-mély kútjába vetett, őrizze csak onnan, próbálja most már emberré-bukott álságos istenként, önjelölt istenné ajzott emberként szemmel tartani **a hamis Messiást**,
az út lerövidítésének bálványát;

… s ím **a felkelt**, feluszított, **maga-tudatlan embertömeg** bár a valóság ezerráncú arcát hordja az álarca mögött és bár felnőtt mint egy vesszőszál és mint gyökér a száraz földből, de nincs néki alakja és ékessége, és nézünk reá, de ábrázata nem kívánatos,
mert az önmaga vágyainak vagy szenvedéseinek és a másik ember könyörületének és érdekeinek való-kiszolgáltatottság gyűlöletes ruháját viseli
és mert szemünk láttára fuldoklik mint fekete hal-tömeg
az életapály napverte fövenyén
és mert az elvetett sarokkő-Igazság kietlen szikláján állva köpköd le reánk epét és nyálat
és mert fekete tüzes kő a hit az ő kezében és csorog fejéről az átok -

azért **hiába hogy „a világban volt és világgá lett, a világ nem ismerte meg őt”;**

mindezekért **elérkezik az ő órája**, hogy világgá menjen és üszköt vessen a pimaszság és a gátlástalan önélvezet Bábel-tornyaira és latrok ajkán magasztaltassék a neve -

s az ő nevében osztogathassanak leereszkedés-alamizsnát a mindenekből kiforgatók a mindenükből kiforgatottaknak és ápolgathassák lelkiismeretüket a lelküket nem ismerők, a törvényekre és a valóságra és a jogra és az értelemre és a hagyományra és a fejlődésre és a gyarapodásra és a szolidaritásra és a világegészre és az emberségre és az emberiségre hivatkozó, okosan eltitkolt érdekeiktől mámoros győztesek,

akik az ő vérén váltják meg azt, akit imádnak, a trónján reszkető Mammon-bálványt, a jólét és a megideologizált/felidealizált/legalizált érzéki örömök aranyborját:

mert a bálvány nevével felékesítve és az ő álarcát magára véve épült fel
az ál-Messiás új királysága,

az Új Babilon,

ahol az élet és halál félelmétől mind feljebb és feljebb tülekvő népek úgy alszanak el a pénz, a jólét, a mennyiség, a fejlődés és a csapokból folyó langyos élvezet mákonyos bűvöletében, az eget ostromló torony egymás fölé növő, rikító álfényekben villódzó szintjein,
hogy álmukban szorongatják fejük alá gyömöszölt kis vágyaik és jelentéktelen tetteik rongyoska hátizsákját
és azt álmodják, hogy élnek, még mindig élnek e nagy hullabálban -

...és én, kicsi Anna - és szeme felém ugrik, mint egy fényesbarna, lomha varangy -, én az vagyok, aki előtte jár, és az ő útját készíti:

mert földünkön az idő érik, zajtalanul és félelmesen, és ő az, aki eljövendő;

mert a Rossz művének még diadalra kell jutnia,

mielőtt elközeleg az idő, a győzelem és pusztulás órája, amikor hatalmasan beszívódik a világ köldöke s a vizek kétfelé kezdenek folyni és megszűnik a tér öblében az idő és a tűz pusztító és tisztító áradata mossa ki az újjászületés csillagméhét;

...és én vagyok az, kicsi Annám, aki a csóvát a teremtés arcába dobja majd, ha betelt az idő és én feltöröm hallgatásom pecsétjét - de addig: csend - szájára teszi az ujját - , addig várakozás és készülődés, addig még: gondolkodás és munka és tisztesség és türelem és gyönyörködés és (talán) egy morzsányi boldogság is, mert ***adatott még egy kis idő - egy kicsinyke haladék****...*

de hát ezt maga tudja - ***maga az, aki tudja*** *ezt -*
s hirtelen gyűlölet villan a szemében -, hiszen ***maga adta nekem!*** *... -*

és akkor az utolsó szónál kilobban az a kegyetlen szikra, égő szemére lágy, finoman csillogó hártyát borít valami pulzáló, eleven melegség,
hozzám lép (aki állok már, szédelegve,
székem biztonságos menedékét elhagyottan),
kitárja a karját (annyira kinyílik, hogy bordái között belátok egyenesen a léte közepébe),
magához öleli remegő madár-testemet
és,
mint aki először csókol életében,
ajkával csupasz
lelkemhez
ér.

Péntek, március 21.

Tanítási szünet van (roppant talányosan „Forradalmi Ifjúsági Napok”-nak nevezik az ürügyet ahelyett, hogy egyszerűen tavaszi szünet lenne, sohasem értettem, miért, még szerencse, hogy néhány plakáton megjelenik némi tartalmasnak látszó, bár könnyen félreértelmezhető információ, mint amilyen pl. igencsak neves-jeles szobrászművészünk heroikus proletárjának dekoratív, bár lélekszakadt futása lefelé a lejtőn). Ricsi bejelentette, hogy ma egész napos rituális tévézéssel és magnózással kíván ünnepelni (s mivel a tévében honismereti vetélkedők és riportműsorok váltják ilyenkor egymást, előre tudható: Pink Floyd, a végkimerülésig);
erre mi ketten Timivel egymásra néztünk és egyszerre indultunk a bicíklitároló felé. Timi (nyakában leharcolt Zenit-jével) két-három méterrel előttem tekert az egész úton, annyira felajzotta a vadászat vágya. Bizony: Timi vadászik. Ha nem látnám, ha más mesélné, nem hinném el. Addig bóklászik könnyű ősz-suta lépteivel, míg a korán rügyező bokrok felszívják, ott, ahol ilyentájt
kérgek tűnnek s kímélet szivárog szét a rétek szürkén tárt során, s hangsúlyt váltanak kis vízfolyások. Gyengédségek, tétován, nyomulnak a földhöz közelébb;
egy fa rádvillantja láthatatlan sarjadó tekintetét,
s ő eltűnik mögötte,
csak vibrálás marad belőle a rügyek között, csak hiánya húzódik utána a térben, mint egy fordított fátyol.

Aztán egyszerre megjelenik, tévedhetetlenül és pontosan az ember orra előtt, fűszál se hajlik jöttére. - Sikerült? - De még mennyire! Egy tücsök!... csoda, hogy ilyen korán... Közelről és távolabbról is felvettem. Meg oldalról. Látszani fog a bajsza is, ha minden igaz, és a szárnya... már hogyne lenne neki?!... majd meglátod a képen: gyönyörű; akár az öreg Biblia préseltvirág-rajzolatú fedele. - Arca lobog, sugárzik a nefelejcskék szeme, fehérszőke haja röpköd a válla körül.

...Hihetetlen, de elfogadta Apától a fényképezőgépet
(szörnyeteg, véreskezű apjától egy technikától bűzlő, ronda fekete puskát)...

Apa már régóta körözött körülötte; láttam, valamit akar, valamivel magához akarja édesgetni ezt a hallgatag tündérboszorkányt, ezt a szótlan csillagmadarat,
aki néma megvetéssel nézett el
Apa diadalainak és veresége inek érdektelen horizontja fölött
a maga látomásainak
egébe.

Eleinte sehogyan sem tudott zöldágra vergődni vele;
de míg Ricsire csak legyintett, Timit nem tudta ilyen egyszerűen elintézni;
folyton sündörgött körülötte, s mivel beszélni nem tudott vele (Timi egyszerűen válaszra se méltatta), rászokott, hogy időnként beüljön hozzá, s amíg Timi a teknőseivel meg az egyéb állatai egész seregletével foglalatoskodik, vagy éppen írdatlan mennyiségű ‚állatos' könyveinek egyikébe merül,

ő ott olvasgatja az újságját vagy egyszerűen csak bámulja érthetetlen leány-fejének idegesítő (mint egy cikázó, zümmögő, szemtelen légy), ugyanakkor mégis kápráztató titkát.

Timi eltűrte Apa jelenlétét, idővel meg is szokta s egyfajta meghittség alakult ki ebből, ami fájdalmasan emlékeztetett Apának a Nagymamánál töltött óráira;
csakhogy engem ebből kategorikusan kirekesztettek, szótlan egyetértéssel;
ha néha véletlenül rájuk nyitottam, mint amikor kavicsot dobnak a rezzenéstelen víztükörbe, úgy fröccsent szét a még cserepeiben is vonzó nyugalom arca, az ő közös arcuk.
Timi változatlanul ritkán szólt Apához: ilyenkor röviden gyilkosnak, Nérónak vagy - jóval megbocsátóbb intonációval - egyszerűen szörnyetegnek nevezte;
Apa hamar letett arról, hogy változtasson ezen, mint ha egyenesen hízelegtek volna már neki ezek a szavak.

Talán hálából azért, hogy megtanulhatta élvezni vereségét (erre eddig nem sok alkalma nyílt), vagy mert újra felfedezhette a hallgatás és nem-cselekvés gyönyörét, ajándékokkal halmozta el a kis bestiát.

Például vett neki egy parafa-táblát, amire (az aktuális lepkehullákon kívül) kis cédulácskákat is feltűzködtek egymásnak a színesvégű gombostűkkel.

Ilyesmiket olvastam rajtuk, ha valami ürüggyel nagyritkán beszabadultam ebbe a tiltott Édenbe:

… „Ma a borulat ural, mákonyul" - - „Éhenpóráz: egy(s)másvilágot mindenkinek!" - - „Köszönöm, hogy dicsérgeted csibecsinált költöttemet, hamvába-holt papamása hajába-sült ma-tojása: egy kékes egzisztencia" - - „Egy kártyavár omlott össze bennem! szorul körülöttem a burok" - - „Ide-oda: ez a hiba, ezt nem bírja orrunk líka. Lóg belőle drótkarika, s így táncolunk szamármód, merre rántja a szamár drót." - - „Bika-líka, ló-líka, bennünk van a kólika…" - - „Bennem is a kóli tanyáz, anyád anyáz, kiráz a láz" - - „Hamuka és mamuszáj, szakad a szál, ha muszáj,
én is megyek hajcsiba, te is menjél -
Éjcsibe" - -

„Alkatárs! Hallga!... Két alka hallgatni tanul a halra, de még lassú a haladás, sajna, s benövi őket az alga" - - „Világos, mint a bakablak és a fekete bárány" - -„Őrülök!" - - „Az én váram blabla-lak, ablaka kis vakablak, ablaklikba kis bak lak, vakugrál, ha van abrak" - -„Ez vagy baki, vagy telitali" - -„Ki mekk be-e, mekkergülünk" - -„Bánatos a mandzsu nindzsa / mancsaiban puncsos findzsa / Findzsájában puncs már nincs. A / puncs a mandzsu nindzsa kincse" - -„Köz(önöm) szépem" - -„Bekent a valósár - jó éjzést"...)

A teknősök már minden vízszintes felületet elfoglaltak a szobában s egyre újabbakról esett szó;

s míg Ricsinek Anya és én vettünk titokban egy-egy új kazettát, abban reménykedve, hogy Apa úgysem tudja a sok „üvöltő dervist" egymástól megkülönböztetni, és ekképp nem bírja észrevehetni a turpisságot, s ugyancsak mi próbáltuk csupaszságtól kongó félszobáját fúúbanda-poszterekkel és kedvenc mozdonyai képeivel úgy-ahogy kidekorálni,

addig Timi szobája rohamosan alakult át pálmaházzá, melynek fojtóan párás, az élet kígő zölgéseitől sűrű levegőjében buja virágú délszaki növények virítottak, ritka trópusi (az odatévedt laikust szárazkóró-külsejükkel végzetesen megtévesztő) növénycsodák és rejtélyes célokat szolgáló tücskök, sáskák és halak burjánoztak el a kizárólag rájuk vonatkozó vágyak és gondolatok tömény klímájában, amit már senki emberszabású el nem bírt viselni, őket kettejüket kivéve;

így történhetett, hogy Apa (megérezve-felismerve szűziestündér-királykisasszony lánykájában a szájacskanyalogatós-tűfogacskás villám-villanású kis fenevadat) megkockáztatott egy visszautasítást is - és jól számított:

az állatok nagy barátja, a „minden emberi idegen tőlem" jelszavát világgá-hallgató, minden ember-alkotta rendszert és technikát csonkra-metsző kritikával kezelő és véresen gyűlölő természetimádó beleesett a csapdába:

elfogadta a fegyvert, a legalattomosabb fegyvert az élők világa ellen,
amely foglyul ejti és magába börtönzi a fényt, mint Lucifer,
kiragadja a dolgokat az őket élettel megtöltő folyamatokból
és egyetlen önkényes metszetüket öntörvénnyé, öncéllá,
egész létezésük autentikus hordozójává
nevezi ki,

úgy nyerve hatalmat fölöttük, hogy nem kell megharcolnia értük másik létezővel, hogy kizárólag ravaszságra és türelemre van szükség ehhez a győzelemhez (akárcsak az aljasság és a kultúra útján első lépését megtevő primordiális embernek, aki, amikor kése helyett először épített csapdát a vadnak {:a veszélynek}, mit sem tudott arról, hogy önmagának építette azt, és saját mag[j]a sorsát képezi le ezzel az első csellel),
s a teleobjektív, akár a messzehordó íj vagy puska, a távolság uralásával megnövelt hatalom gőgjének glóriáját hazudja a bitorló feje fölé.

Ó, az nem lehet, hogy Timi ne tudta volna: vadászni fog és csapdába ejteni, uralmat gyakorolni és titkosan, mágikus eszközökkel bitorolni;
hogy az ő fotópuskája, amint a puska általában, a tényleges feladat megkerülésének eszköze, s ezzel az első lépés az áldozattá válás útján;
mert a férfiak ‚második valósága', miközben elkerülési és túlélési stratégiák szolgálatába állított taktikai eszközöket szolgáltat tárgyai és eszméi alakjában, az embert önmaga áldozatává teszi.

Épp csak azt nem tudatosította (minden valószínűség szerint), hogy Apa csak Nagymama halála után kezdett vadászni (ő maga épp akkor született), tehát már a bomlás idején, a saját hatalmába és annak jogosságába vetett hit meggyengülésének korrekciójaként, talán mert ő is úgy hitte (akár a szeleburdi ifjonc Hemingway az olasz lövészárkokba tett kirándulásakor, vagy mint a diktátorok hatalmi tébolyukban), hogy a puska a kulcs,
pedig amint a kulcsot saját lényege (a zár) hordozza, a puskát az ember viseli, mint győzelmi jelvényt, s arra használja, hogy elhitesse magával, az majd megoldja a problémáit…
Pedig a kulcs, a probléma megoldásának eszköze (mint minden eszköz) az első lépés a szabadság-vesztés (a bezárulás/bezárás) felé, amely az embert elveszíti.

Azt viszont tudhatta az ő káprázatos, koraérett eszével az én hugocskám, hogy a puska annak a folyamatnak a szimbóluma, ahogy az önmagát saját kompetencia-őrületébe bezáró, állandósult kudarc-félelmébe kagylóként belecsukódó férfi a maga veszélyben érzett hatalmát kiterjeszti;

aminek első lépése a tűz uralása, majd a tűz ráhagyása egy hűséges őrzőre, míg ő megtanul távolból ölni (elsőként nyíllal,
ami a kés távolható változata,
majd a puskával,
ami a tűz és a nyíl
egyszerre),

s hogy ezzel önmaga és hatalma realizálódása közé distanciát, közvetítéseket helyez és amennyire lehet, növeli a távolságot, eltávolodván így a birtokolni remélt, elbitoroltnak vágyott világtól, amely - hiába: valóság!... - mégsem az övé, még az ölés önbeáldozó mágikus aktusa révén sem szerezheti meg soha

(...ott túl, messze az ember gyilkos szándékától, magasra tartott fejjel állt a fiatal bak a hamvaszöld zabban, a tölgyes sötét háttere előtt, mit sem tudva az alkonyatról, mely lassan úrrá lett a vonakodó erdőkön, sem a puskáról, melynek remegő célkeresztje apránként megállapodott zsemleszínű homlokán, a bolyhos bőrrel fedett, alig ütköző kis szarvak alatt)...

Timi ne tudta volna, a mindentudó tündér-boszorkány, az ‚okos szűz', hogy a legmélyebb lehetséges azonosulás az ölés, akárcsak az ölelés?
...hogy a vadra rásütött fegyver a férfiúság fegyvere egyben, a tűz átadása, villám-megtermékenyítés, a halál magjának behatolása az élet szűzi testébe?...
(Kedves édesapám, rám te sose célozz!) -
...a kozmikus ‚élet-halál' és ‚azonosság-másság' rejtély megvilágosodás-szerű megoldása?
(Szarvassá változtam erdő sűrűjében) -
...amit így most az ő (mindentudó, mindenható) fényképezőgépének vaku-villanása képvisel...
(Az én szájam többé nem iszik pohárból, nem iszik pohárból, csak tiszta forrásból)...

ő ne tudta volna: a fényképezés a megbabonázás egyik válfaja, bekebelezés, amely a fényképezett birtoklását szolgálja?... Tisztán látszott rajta a gyönyör, hogy új, még élesebb, még hatalmibb szemmel szerelte fel magát.

ő ne tudta volna, mi az, hogy szem? aki azt mondta egyszer: „Amikor sokáig nézek valamit, bármit, hasonlítani kezdek hozzá, mint testvér a testvérre. És tudom, mi szerettem volna lenni: egy kék szempár, csak ennyi és semmi más"...

Hogyne tudta volna, hogy látni és látva lenni: kegyelem, de nézni annyi, mint bűnbeesni; hogy a szemek almái a tudás fáján teremnek, és élvezetük torkunkon akad. „Ímé az ember olyanná lett, mint mi közülünk egy, jót és gonoszt tudván."

... Ám az ember nem isten (már/még): a szem elcsábul, az ártatlanság kora lejár, lángoló p(h)allos,
lángoló tekintet őrzi
a Kert bejáratát.

Ő ne tudta volna?…

aki ismeri, mindig is ismerte a tüzes angyal izzókék tekintetét…

ő, akinek szeme az anyatekintet mélységeihez, a tündérvilág szivárványos szakadékaihoz és a valóság komplexitásának zavarba ejtő horizontjaihoz szokva úgy bontja fel a valóságot, mélységről mélységre hatolva benne, mint a fényképezőgép lencséje teszi ugyanezt síkról síkra oldalazva…

akinek szeme előtt a valóság - ahogy a lencse mélységet és távolságot egymásra fókuszál - fokról fokra alakul át igazsággá, úgyhogy emberi szemnek már elviselhetetlen lett a tekintete, mert úgy látott rá immár a természetre is a gépe célkeresztjéből, ahogy csak az emberre nézett azelőtt, éppoly könyörtelenül, éppoly hiába keresve az átjárhatóság teljesség-élményét, megütközve a mélységük felé egyre átlátszatlanabb, egyre inkább fallá merevedő áthatolhatatlanságokon, melyek úgy tesznek, mintha a teljesség volnának…
s akinek tekintetében e lassulások és megállások úgy lehelik életre, úgy formálják, mindenki szeme láttára, az emberi időt, a véges dolgok bejárásához szükséges időt, hogy mindenki megértheti belőle, mit jelent az, hogy isten ma is teremti a világot?…

Ő ne tudta volna, mit nyer és mit veszít, amikor új, még hatalmibb szemmel szerelte fel magát?…

egy Küklopsz szemével, egyetlen óriás emberevő -szemmel, mely villámként nyílik meg és kérlelhetetlenül rácsukódik arra, amit látott: fürge sólyomként veti magát áldozatára, hogy odahozza gazdájának, ami a legmélyebb és legcsalárdabb az elejtett vadban: a látható oldalát…

Pedig titokban, szíve legmélyebb rejtekén a fotós azt akarja levadászni, amit szemmel nem képes meglátni: a lényben a lényeget, amelyről azt gondolja, hogy a szemnek láthatatlan;

ám amikor e különös vakságból kiszabadulni akarván az örökkévalót felvillantó elveszett pillanatot kísérli meg vegykonyhájában kibányászni önmagából, e sóvárgása a lelki művelet tárgyiasult, külső leképezésében ölt testet;

s amikor látni kezd vakuja fényének különös megvilágosodásában, hirtelen önmagát látja meg a világban, mint fényképezésre érdemest, azaz egy tudati aktusban eltávolítja önmagától
és transzcendálja önmagát;

ám, mivel hiányzik az utolsó lépés, önmaga lényegének a teremtésből való kivonása,

a fotós által előállított valami, a fénykép, csak egy hamis álom, még csak nem is a vágyva vágyott (pedig halott) arany {mert „az aranynak - vírággá, a szellemnek - testté és lélekké kell válnia, hogy élővé legyen"},

így hiába látja a fényképet készítő önmagát alkimistának,

mert vágyakozása ellenére nem esszenciává sűríti, hanem „az álom szintjére emeli a valóságot, önnön mítoszává változtatja a valóságos tárgyat... Valójában azok a mesterkedések, melyeknek az ember alávetí a személyes kisugárzást, feketemiséhez hasonlítanak, vérszínű fény, különböző folyadékok, aranycsinálás... mindez az értékek inverziója. Kettős inverzió: a baloldalt a jobboldalra helyezhetjük, a feketét fehérré változtathatjuk... És a filmek előhívása és a negatívok nézése kísértés és bánat, mert míg az ellenfényben nézett negatívok semmihez sem hasonlíthatóan elbűvölőek., a másolás, amely visszaadja a pozitív képet, lefokozó jellegű. Azt, hogy a negatívok száma véges, ellensúlyozza az a lehetőség, hogy végtelen számú pozitív készíthető belőlük: a fényképezés révén a vad végtelenség megszelídített végtelenséggé válik."

És így nemhogy nem élő aranyat hozunk létre a fotóval, csupán egy halott papírdarabot, de ez a lap valójában koporsóba zárt képmása is egy eleven valóságnak, egy már nem is másodlagos, hanem harmadlagos valóság alkimista lombikjának fenekén kicsapódó ólom, amely az őstípus megragadása helyett aspektusaira szeleteli a teret, az igazság apró törmelékeire robbantja az időt. S miközben a fényképező a világ képeiben önmagát keresi s önmagára próbál visszaemlékezni, csak a káprázatot sokasítja: az emlékezés (az elfojtással való kézitusa) helyett megszakítja és részeire töri az Egészet, hogy ne kelljen elfogadni, megérteni, megélni és emlékezni rá,

hogy az emlékezés véresen komoly rítusa helyett eme ál-emlékezés ál-ártatlan, megszelídített rítusait ismételgethesse,

s hogy ‚cseppben-a-tenger'-örömében, kicsiség-imádatában megfeledkezhessen a nagyság mint minőség iránti iszonyodó félelméről; s hogy a lényegi dolgok feletti boldog elsiklás sima víztükrén megjelenített valóság-káprázattal fedje el a tükörlap alatt rejtőző mélységet, a valóság valódi, mélységi hatalmát...

Épp Timi ne tudná mindezt?... ez a kis eleven csapda,
önmaga verme és kincseskamrája?...
...„az eltéveszthetetlen labirintus,
a ház, melybe bemenni nem lehet,
melyből kijönni
nem lehet:

önmaga tündökletes létének utolsó lakóhelye, utolsó halóhelye... ház-váz, önnön házának váza, vázának háza", ismeretlen ragyogások szüntelen buzgó forrása, hid önnön mélységeinek forgó késekkel teli kútja fölött, akiben együvé zárva raboskodik az emberi übertudás és a hétköznapi cselekvésképtelenség?...

Persze hogy tudja. És az erdő is tudja mindezt, s mégis befogadja.

„Valami szándék ébredez, nem mozdulat, csak csöppnyi nesz, iránytalan, előre-hátra, indul a nagy, függőleges sötéttel tele fában. Már gyülekezik, megered, kitölti az üres teret, hajszálcsövekben felfelé tör a formát képező meleg barlangok éjjeléből... Még mérhetetlen ideig fürészti egy langyos, szelíd, szívlüktetésű tenger, mígnem színültig megtelik paradicsomi szerelemmel. Hosszú, zománcké pillanat, mikor megjön, s szétcsapja végre függönyeit a virradat. S kilép a lények seregébe."

- Csak egy boldog, rövid sóhajtás a kócos, most ébredező füvek felől; csak az ölelés nesze, az ágaké; csak a megérintett dolgok gyors, pontos suttogása.

Fentről fény szóródott szerte, sok apró fény, mely hajamról vállamra hullott és ott megtapadt, akár egy lassanként szertefoszló nagy rózsa szirmai... Egy tétova, bontakozó kis árnyék óvatosan mászkál a kezemen; nem mozdulok, nehogy elrepüljön. A sarjadó élet a maga teremtetlenségében belebomlik az időbe, és a teremtő fény formákba kényszeríti. A fény képei... „Te szülted őket, mint árnyát a fény"... Az élő fény árnyéka a test; a test árnyéka a lélek teste.

...Ó, az a végeérhetetlen tegnap! Egy teljes nap a könyvtárban, elzárva a fénytől, a tavasz áradásától!...belépni egy könyv labirintusába néhány szóért, betűért, amelyet galádul elrejtettek ezer meg ezer éppolyan betű és szó közé!...
Múlt pénteken, még mielőtt egész testemben reszketve kiléphettem volna az ajtón, így szólt:
- Találja meg. Van abban a könyvben egy sor; egy sor, amit nem én írtam le, pedig nekem kellett volna leírnom és térden állva nyújtanom magának, mint a legtöbbet, legnagyobbat, amire képes vagyok... bárha ***azt is*** *magától kaptam,*

mert évszázadok óta a nők szolgáltatják a teljes szerelmet, mindig ők játszották mindkét szereplő részét. Mert a férfi csak elismételte, amit a nők mondtak... Roppant ínségük kényszere alatt belső lük kerültek ki a hatalmas szerető k. Az ilyen szerelem nem kíván viszonzást: önmagát hallgatja meg. A költő nek teljes díszben meg kellene előtte alázkodnia,
és írni, mindkét kezével írni, amit a nő mond neki,
térden állva, mint
János Patmoszon.

E hang ellenében nincs választás;
s lám, nem történt meg mégsem.
Mindig másként történnek a dolgok…
mint ahogy én sem voltam képes megtenni, aminek, egyedül, lehetségesnek kellett volna lennie, megírni azt a sort, ami Magától jött, Magából, Maga felől; leírta más; de ha Maga megtalálná! attól talán olyan lesz, mint ha mégis én írtam volna. –

Ezt mondta nekem a Démon. Csak a könyv címét adta meg;

és én akkor hirtelen úgy éreztem, minden könyvtár szeszélyesen élesített vagy hatástalanított aknákkal teli mező, mely csak az áldozatokra vár;
de a kíváncsiság, ez a torzszülött magzat, majd szétrúgta a hasam.

Végül bementem, levettem a polcról és magam elé tettem a könyvet. Ismertem – és mégsem. Ki hitte volna, hogy egy cím ilyen obszcén módon árulkodó tud lenni? „Aranykoporsó”: megölt szavak hulláinak tízezreit tartja fogva; ezer és ezer hulla arcába kell belenéznem, hogy megtaláljam azt a tetszhalott mondatot, amely tekintetemtől majd kivirágzik. Ki hinné, hogyan kelleti magát minden egyes gondolat, hogy kiemeljék, hogy ő legyen a kiválasztott?… hogyan pukkadnak ki a virágnak nézett kékes gázbuborékok e viruló rétnek álcázott mocsárban?… mennyi a csábítás, a szín, a szirén-ének, a látszatok micsoda pazar bősége karolja át a kereső lábát?…

Ó, csak így volna szabad könyvet olvasni, csakis így: hogy minden szóról azt kelljen hinned, ez az a szó; és minden gondolatnak úgy nézni az arcába, mintha az életed függne tőle; mintha arcodba robbanhatna a betű, ha mellétfogsz… Kellene, hogy átéld: beléd csapott a villám… és aztán a kétség újra, mégis végighajt az egész ingoványon megint (bár most már biztosabb lábbal, már tisztuló szemmel), hogy a végén visszanézve, elszégyelld magad, hogy kételkedni tudtál, s ez megsebzi örömed…
Ó, az a világítótorony, a neked szóló üzenet magasba-lobogó fáklyája!

„Köszönöm, hogy árnyul elfogadtál tündöklő életedhez”.

És megérinté őt: Kelj fel és járj;
és feltámadt a gondolat és járni kezdett.

Megtaláltam, tanár úr.
Árnyékom.
Szerelmem

Mindazonáltal – ó, ó – csak semmi ellágyulás!…
„S a lepkeszárny-érintéstől kinyílt virág az alkonyatban egy ganajtúrót fogadott magába”…
Ha ő az árnyékom, ki vagyok én? Az árnyékot nem a fény veti, hanem az, amire a fény vetül. Ha életem a fény („tündöklő életedhez”, azt mondja), akkor én vagyok az, én magam, aki az életragyogás és önnön árnyéka közé áll, hogy megteremtse őt? … ó, micsoda kétes metafizika!…
Itt az ideje, hogy senki se állhasson többé közém és szenvedésem közé:..
Ámbár, ámbár… ez az árnyék-dolog azért nem egészen érdektelen. Jung szerint (frisskeletű magánvéleményét évezredek óta milliók osztják) testünk van, és az – óhatatlanul – árnyékot vet
(nem akarom tudni árnyékvető nevedet, nem akarlak hívni:..
hívatlan maradj mellettem) –,
ha pedig megtagadjuk ezt a testet, elveszítjük a háromdimenziós létet… (pedig?…
és miért, és miért?… hogy éppen ez a test és e nyomorék három dimenzió kecsegtet leginkább minden hívságos jókkal?…
és ezért rá se hederítünk a többi dimenzió bődületes lehetőségeire?…)

És íme és lám, belekorlátolódtunk a minimalitás-elvbe, bele-testesültünk, bele-bestesültünk, holott pedig **ez a test egy állat** (…nana. „Az állat az istenek árnyéka”…) **egy állat lelkével** – így Jung a maga részéről.

Ó, az állatok lelke!… (lelkem). Ka, a halhatatlan. Halak lélekzet-váza: toll. Koronás halál: valaha-volt szarvas-madarak, melyek napsütésben
nem a saját testük, hanem egy emberi lény árnyékát vetik a földre:..
Azt beszélik, hogy égszínkék a tollazatuk (égszínkék a tollazatom). …„A Perítonok olyan emberek szellemei, akik oltalmazó istenektől távol haltak meg (oltalmazó istenektől távol).
Ha sikerül megölnüük egy embert, megszerzik az istenek kegyét”
(az elhagyott, valaha oltalmazó istenek kegyét…
Hallottál-e már az összetört istenek templomáról? Tajvanon tényleg van egy ilyen templom: egy könyörületes buddhista szerzetes építette azon ‚istenek’ számára, akiket elhagytak az emberek… Láthatunk itt lefejezett isteneket, karjuktól megfosztott, sőt, egyetlen dühös suhintással kettévágott isteneket is.)

„Egy-egy Periton csupán egyetlen embert ölhet meg… meghentereg az áldozat vérében, majd elmenekül a magasba”.

(Csupán egyetlen embert ölhetek meg… elmenekülök a magasba.
Csupán egyetlen embert ölhetek meg… meghentergek az áldozat vérében, majd elmenekülök a magasba.)
Ó, a lélek
röpülése!…

„Amit az emberek a test árnyékának neveznek, az nem a test árnyéka, hanem a lélek teste. Állj ki a tengerpartra, fordíts hátat a holdnak és vágd el a lábad körül az árnyékodat, amely a lélek teste, és parancsolj rá a lelkedre, távozzék tőled; meglásd, el is távozik. Meglásd, elröpül. Hess, lélek, huss! Nincs szükségem rád. Nagy a világ, van benne pokol is, menny is, kettő között meg a derengés háza. Menj, ahová csak akarsz, mert engem a szerelmem hív. És elővette a viperabőr markolatú kis kést, és elmetszette lába körül az árnyékát, az árnyék pedig egyszerre felemelkedett, elébe állt, ránézett, és szakasztott olyan volt, mint ő.” Meghentergek a vérében, és elébem áll és rámnéz és szakasztott olyan, mint én. A lelkemből lelkedzett árnyék…déli verőn. Valahol messze mögöttem tündöklik az életem, mint a nap; mintha megállt volna az égen. Egy fordulóra, hölgyem. Farkasordító meleg van - … Szarvas voltam hajdanán? …Az isten vadászik. Mondd meg, melyik erdőben, és én vele fogok lovagolni. Puska. Lövés. A tűz hatalma és a nyíl hatalma…
az önmagát lebírt, távolságot uraló erő, a megkerülés eszköze, és a célkereszt a saját homlokán, a két szeme között: látod? állítsd a homlokod közepére, arra a világos kis foltra… láttam őt, magamat, homlokán/homlokomon a remegő célkereszttel, olyan volt az a fehér folt, mint az egyiptomi Ankh jel, az újjászülető élet jele, kereszt és karika:
kulcs (melyet lényege hordoz, az élet);
önmagába záruló kör, a vadász és a vad egymásra-ismerése egymás érintetlen teljességére emlékezve, kölcsönös áldozat-mivoltuk mélységi azonosságában:

„Dicsőség Uram, Neked, az Oroszlán Testvérért, amely nyugodt, hatalmas mancsain suhan a hajlongó fűben, vöröslő pofájú, csendes, de mellében mennydörgés feszül.” Amikor megpillantja az embert, tán megrezdül, mélyen a királysörény alatt… „Dicsőség Neked, Uram, ember-testvéremért, aki kimerészkedik hozzám az éj sötétjében.”

És lövés villámától borzong meg a táj; egy örökkévaló pillanatra beragyogja a farkasarcú Apollón árnyéktalan fényessége. „Irgalmatlan szelídséged arca elé vond ma a feledés száraz hatalmát, óvja az emlékektől síkos lépcsőkön hozzád halandót.” A feledés száraz hatalma… Mi nem tudjuk emlékezni az elevent. Mi egy ál-örökkévalóság halálcsapdájába ejtjük az élő fényt. Keretbe foglaljuk. Négyszögesítjük. Kifordítjuk, befordítjuk. Mégis!…Ajkon ajak, tenyéren tenyér, ölön öl, lázon lázak: egymásra felfeszített, kétszer-fordítva pozitívult árnyak…
„És egységed lelke lebeg vala kétségeim felett: és lőn a fény… Kotyog, s aranytojást tojik a Nap. Szertegurulnak pelyhes fénycsibéi;
kigyulladnak a fák, a madarak, és szállnak, szállnak az öröm píhéi”…

Árnyék mászkál óvatosan a kezemen: egy fa vándorló árnyéka;
én vagyok
az a fa.

Hallottam hullani harmatot; hallottam havat hullani; láttam hervadni a napot, s hajnalban újra kihajtani; állok a rothadó anyagon, szívja a szívem a föld erejét: ágaim elérik, hogyha hagyom, létem legtetejét.

Én vagyok az az égig érő fa… az adományozó asszony-fa; az ember alól kihalt anya-fa; a fa, amely felfalta a madarakat és tavasszal tollakat hajtott; tündérek ágas-bogas tejút-fája; a nézés roppant fája.

Gyökereim befonják a föld méhét, visszabújtatnak, meggondolatlanul kitörtet, a föld odvas mélyeibe; sűrű nedveket keresnek, messzire elkóborolnak a víz illata után.
Gyökereim teste: eleven emlékezés a vízre.

Ágaim bejárják az ég boltos tereit (szeles terek szélességét, tornyos egek tágasságát), szerelmesen, érzéki bódulatban hajolnak, nyújtóznak a fény felé: minden mozdulásuk a fény mozdulatainak mása:
ágaim teste eleven emlékezés, a fény emlékezete.

Így emlékezik Istenre a megteremtett és teremtője által magára hagyott Valóság az Idő és Tér kietlen lét-kozmoszában, amelyből a teremtő kivonta magát, hogy helyet szorítson a létezésnek:
ahogy a viselős nők méhe emlékezik az Egyetlenre, akit újra és újra
megszülni igyekszik a föld -

ó, az Anya édes reménysége, várakozó türelme és lankadatlan szomorúsága!
Ahogy a méz csöpög a méhek lépéből, és tej fakad a nőből, úgy van Benned reményem, ó, uram…

(„Most. Most aztán elkapták. Most aztán elkapták és meglesték a titkát. Most aztán elkapták és meglesték a titkát a fehér gyolcs alatt. Letették szótlanul. Sziklát gurítottak fölé. Azóta szülnek. Álomban és ébren. Mióta látták. S tudják, hogy hiába…
Szél és virágizom…Fehérre duzzadt lepedők repednek. Szeretem, aki eljön, nem szól, megáll a kapuban, megoldja saruját.
Tejtől lucskos hajnal: madár sikolt, fordul a Föld. Fogan") -

ó, a Fiú heves növekedése, mohó belesarjadása a fénybe!

és a lélek-lányok, a mindig-szűz anyák, ahogy megállnak karjuk kitárva, mintha az így átölelt távolság kívül kerülne a sorson, s miközben az egek mintegy a természet felett vonulnak,
mindnek marad annyi ideje, hogy csak egy madár legyen,
csak egy madár,
semmi több - -

Március 28. nagypéntek éjjel

Valahogy nem tudok ma elaludni. Nem tudom, hány óra lehet. Sikos és édes az éjszaka a még mindig duzzadt Hold gátlástalanul patakzó tejétől. Megpróbáltam megkeresni a papucsomat az ágy alatt, de nem találom; úgy látszik, elúszott valamerre. Mezítláb ülök a padlón egy fehér tócsában és írok, írok…

Azt szeretném most leírni, hogy mi történt ma, nagypénteken. Hiszen először láttam őt az után a nap után, amikor azokat a rettenetes szavakat mondta nekem önmagáról… Féltem én, iszonyodtam ettől a viszontlátástól, de a szemináriumot nem hagyhattam ki. A romantikánál tartottunk, és tudtam, hogy Lermontov Démonjáról is fog beszélni. Ahogy mondani szokás, két marokra fogtam a szívemet, az arcomat finoman bekentem alapozóval, hogy eltüntessem megtöretésem nyomait, a farmermellény alá kerekgalléros fehér blúzt vettem fel, és utolsónak mentem be a terembe. Már csak a sarokban volt üres szék. Én jól láttam őt (ő valamivel kevésbé engem). Rögtön észrevettem, hogy szokásos fejfájása kínozza. Arcán mély ráncok ültek, szemhéja vörös és duzzadt volt, halántékán vonaglott az ér. Kezében erősen remegett a gyufa – rágyújtott, még mielőtt megszólalt volna. A csoport sokáig matatott, és hangja egy darabig nem tudott úrrá lenni a neszeken, apró köhögéseken, olyan erőtlen és elgyötört hang volt. Tétovázva, messziről indult. Egy ideig szorongva bámultam a füzetembe – írtam volna, de nem volt mit. Ránéztem. Tekintetét elhúzta rólam, csapkodott vele, mint egy verébfióka. Erős, hosszú pillantásomon megpihent egyszer-egyszer, újra elrepült. Lassanként, ahogy köd száll fel, kezdett eltűnni a homály és bizonytalanság.

„A legenda – minden legenda az emberi szenvedés okairól szól, az erkölcsi világrend felépülésének hogyanját keresi.” Tekintete megkapaszkodott figyelmemben, fájón, karmosan, aztán súlyosan, lassan felrepült.

Ó, a hit hatalma! mert bizony az én szemem (a hívő szeme, a nő szeme) jelek ezreinek láthatatlan fonalaival kötözgette erősre ezt a szárnyat, sugárfonalakat küldözgetett a gondolatoktól bódult fejek fölött és mosollyal itatta meg az egyre följebb repülőt:

„Az emberi szenvedély harca a racionálisan rendezett világgal szemben egyszerre kikerülhetetlen és reménytelen. Minél reménytelenebb, annál heroikusabb, minél heroikusabb, annál telítettebb a reménytelenség tudatával. Mindez egyszerre tragikus és komikus –
ez adja a küzdelem
drámai harmóniáját.”

És már elszakadt, és már nem lát semmit, mert odafönn van, egészen a fénynél már, a fény forrásainál:

„A büntetés - a magány. Hol kereshetne társat a tudással megbélyegzett lélek? A hasonlók között? Kevesen vannak, és mind magányos. Az ‚ártatlanok', a meg nem bélyegzettek között? Azok, ha beléjük ültetné önnön lényegét, karikatúráivá lennének. És ekkor születik az illúzió - a megváltódás lehetősége a szerelem által, a kettős, egymással érintkező vágy által:

a szellemi anyagivá, az anyagi szellemivé akar lenni.

Ó, a szenvedély! a szellem állandó vágya, hogy legalább félig-anyaggá: érzelemmé váltódjék meg! És az anyag vágya, hogy fogalommá lehessen - a gondolat születése! A szenvedély: eszköz és határ. A Démon szerelmi vallomása: ígéret a szellemi lényeggé változásra. A Démon csókja: a tudás megszerzése - a földi lény halála. De a szellem nem képes a vele ellentétes lényegbe átváltani; nem tud megszűnni -
örökre halhatatlan és ezért örökre boldogtalan."

Most már nem fenyeget veszély: kiterjesztett szárnnyal, egyre lassulva kering fölöttünk:

„Hiszen mi az emberréválás titka? Az anyagi és szellemi lényeg egyszerre-megélése, harca és harmóniája. És a boldogság nem más, mint e két lényeg közül valamelyiknek az elvesztése az örökkévalóság egyetlen pillanatára..."

És csak most fog bele az előadásba, visszanyerve önmagába vetett hitét, saját hangján szólva, mint aki újra megszületett.

„Kedves hallgatóim, drága gyermekek - így kezdte -,

ma arra teszek kísérletet (a ti odaadó figyelmetek és érdeklődésetek nagyértékű segítségével, amelyért nem győzök eléggé hálás lenni), hogy bemutassam a romantika legnagyobb értékét, azt az irányultságát ugyanis,
hogy felkutassa a mélységeket és a magasságokat, feltéve minden tiltott kérdést, amelyeket a lélek valaha feltett a szellemnek, kérdéseket az életről és a halálról, Jóról és Rosszról, Istenről és a Sátánról, fényről és sötétségről, teremtésről és pusztulásról, alávetésről és lázadásról...

És, ahogy bizonyára sejtettétek, mindezt egyetlen romantikus műremek, Lermontov ‚keleti regéjének', „A Démon" című elbeszélő költeménynek az anyagán próbálom bemutatni. És persze nem kezdhetjük méltóbban az ismerkedést, mint magával a szöveggel (bár természetesen biztos vagyok benne, hogy mindannyian
kívülről fújjátok már)...

„Magányos démon, bús zarándok / Repült a bűnös föld felett,
És jobb idők, szép tiszta álmok / Szavára visszarévedett;
Mikor még fenn, a fény honában / Szelíd kerubként tündökölt,
Derűsen szállt az éjszakában, / S az éter hullócsillagában
Mosolygó testvért üdvözölt…
… Körötte ős ködök lebegtek, / Tudásszomj szülte vágyait,
Figyelte szétszórt égitestek / Keringő karaványait;
Mikor még hőn szeretve hitt, / A lét vidám első szülöttje!
Nem ismert kételyt, bűnt, s fölötte / Még nem siettek századok
Unalmas, meddő sorba térni… / Ó. régi, régi szép napok!…
Már fel se tudta mind idézni! –

Már rég hazátlan kóborolt / A pusztaűrben, számkivetve:
Mint perc a percre, úgy vonult / Megannyi század, ködbeveszve,
Egyhangú kört követve mind. / S hiába szerzett kínra kint,
Már nem hozott gyönyört szívének, / S mert lenn a földi bús határ
Nem állt ellent művészetének, / A kártevést is unta már.”

– Én innentől fogva már csak nagy vonalakban próbálom meg összefoglalni, mi mindenről beszélt ő ezen a délutánon, mert teljes lehetetlenség akár csak a töredékét is visszaidézni annak a tébolyítóan gazdag anyagnak, gondolat- és tudástömegnek, amivel szabályosan leöntött bennünket.
Sokan szorongtunk a kis szemináriumi teremben, és a szó szoros értelmében szorongtunk, úgy érezve, hogy a világ legnagyobb kincse, a tudás aranya éppen most, végképp kifolyik az ujjaink közül, mintha aranyszemcsékkel teli rohanó folyóba mártottuk volna a kezünket, és hiába kapkodnánk a csillogó káprázat után, az tovairamlik, és a folyó halkan mormolva nevet hiábavaló igyekezetünkön. Jegyzeteltünk persze, és figyeltünk nagyon, minden szellemi és lelki erőnket a végsőkig feszítve, de megint az volt az okosabb, aki felvette az egészet;

szerencsére megkaptam egy kis időre a felvételt, úgyhogy majd leírom és egybevetem a jegyzeteimmel és az emlékezetemben megmaradt morzsákkal,
és akkor talán megmarad valami a hiteles, érzelemként is megélt, kozmikus volumenű gondolatok és élet-tapasztalatok színes szövetévé szőtt,
a szellem szabadságától gazdag tudás
végül már fájdalmasan szívszorító, átláthatatlan pompájából,
amivel elkápráztatott és sokkolt mindannyiunkat.

Először a Démon bukásáról beszélt, az angyalok lázadásáról és annak okairól;
aztán a fény és a sötétség polaritásának
szükségességéről:

megpróbálta megértetni velünk, hogy a fényszülte paradicsomi Rend és a teremtetlenség Káosza, amit a sötét erők próbálnak visszacsempészni a világba, olyan feszültséget képviselnek, amely nélkül nem lenne sem mozgás, sem fejlődés a Teremtésben. A lucifери Gonosz tehát végeredményben a Teremtés érdekében dolgozik, és nem is élvezi annyira ezt a ‚munkát', lázadásának e jutalmát és büntetését, mint gondolnánk. Lermontov Démonja a metafizikai Rossz szenvedő és haragos képviselője, aki Tamarában, az élettel teli, tiszta Lélekben a megváltóját látja;
ám legalább annyira fél a szerelemben emberré lenni és így kapni meg az Élet adományát, mint amennyire vágyik erre.
Az embernek ez eleve megadatott, de ezzel együtt az a lehetőség és kényszer is, hogy - saját akarata lévén - folyamatosan döntenie kell,
választani jó és rossz, sötétség és fény között - és a lélek hol ezzel, hol amazzal azonosul be. Megdöbbentő példákon mutatta be a ‚Jó'-val beazonosulók szenvedéseit a Gonosz támadásai alatt. Jób ismert története mellett „Az ördög menyasszonya" című film hősnőjének sorsát mesélte el, akinek kirívó ártatlansága - és értetlensége - három férje halálának és saját felakasztásának is oka lett Cromwell pokoli Angliájában;
a Tüzes Angyal által összezavart Renáta démoni kalandjait is ide sorolta; de semmi nem fogható ahhoz a megrendüléshez, amivel Virata történetét fogadtuk, aki - fokozatosan rádöbbenve a társadalom minden egyes szegmensében ott rejlő igazságtalanságokra, sorban lemondva hadvezéri, bírói, királyi tanácsadói tisztségeiről, majd házáról és családjáról is - végül erdei remeteségében vélte megtalálni az igazságos és békés, senkinek sem ártó életet - egészen addig, amíg rá nem kellett ébrednie, hogy istennek és embernek egyaránt tetsző élete (férfiak tömegeit vonzva) elnéptelenedett falvak, családfenntartók nélküli házak, özvegy-sorba jutott asszonyok, éhenhalt gyermekek iszonyatos sorsát eredményezte, rávilágítva arra, hogy a ‚Rossz' nem elkerülhető ebben a világban. És tagadása sem járható út: az ember kétségbeesett erőfeszítése, hogy elkerülje vagy negálja a Gonoszt, azaz maga az ellenállás csak táplálékot és erőt ad annak.

Így hát aligha tehetünk mást, mint hogy magunkba engedjük, integráljuk és ‚Jóvá szeretjük' - ha ugyan képesek vagyunk rá.

„A feladat tehát - ezt mondta, összegzőleg, az óra vége felé, - a megértések és felismerések nyomán lemondani a lázadásról, a rossz tudásról,
a büszkeségről…

Feloldódni a befogadásban,
az adakozó szeretetben
és a szerelemben."

Az én szívem úgy félrevert ennek hallatán, mint az a harang, ami az utolsó szavai után felébresztett bennünket a ‚jó-tudás' boldog révületéből.

De ennek előtte még felolvasott valamit (visszahallgattam a kazettáról) a lélegzettelen csöndben:

„Megadás és jóság, a természeté, amely a semmiből indul ki, hogy aztán nyugodtan és komolyan járja végig bőségbe torkolló, messzi útját, mint ekéje mögött a szántóvető, el-eltűnődve földjén s földje mélységén, a fölé boruló égbolton, a szelek járásán s az eső zuhogásán, eltűnődve mindazon, ami volt és fájt és elmúlt és visszatért és örökkön létezett.

És mindebben, a sokféleségtől kevésbé zavarva, jobban felismerni az örökkévalót, azt, aminek kedvéért a szenvedés is jó, a teher is anyaság,
a fájdalom is szép.

Hát nem langyos-e még tőled a föld, s a madarak nem hagynak-e teret a te hangodnak is? A harmat más, de a csillagok még a te éjszakáidból valók. Vagy nem tőled származik egyáltalán az egész világ?

Mert az igaz szerelemnek a mindenség kell. Az ilyen szerelem nem kíván viszonzást: önmagát hallgatja meg. E hang ellenében nincs választás, a hang, mely „az angyalok tisztét végzi", eljön, hogy beburkoljon s az örökkévalóság magasságába emeljen. Lángoló mennyei szekere megérkezik s a halálnak előkészített sötét mítosz is, melyet betöltetlenül,
üresen ott hagy.

Jer csak, te sors... semmire se mégy a teljes, végtelen jövő nélkül. Ami rombol, még az is magával hurcolja a fennmaradót, halálnak nincs érkezése a háta mögötti sok elevenség nélkül. Hajnal nyitottsága legyen a te szíved levegőjében... csak érintkezést ismerj, véletlent ne. Ugyan hol nem sajátod bármi is, ha szereted a jövendő méhében közelgőt,
és hogy is ne jönne az a te valóságos gyermekedként a világra?

El ne határold magad, szív, jótól-gonosztól és a felismerhetetlentől..."

És ekkor elhallgatott, és nagy csönd támadt.

A harangkondulás váratlanul megzörrentette az ablaküveget; valaki az egybeesések rémületében leejtette a tollát. Mosolyok, ébredő mozdulatok fodrozzák az álmodó idő lassan világosodó tükrét. Sóhajok, csosszanások. Reccsennek a székek elgémberedett ízületei,
az ajtórésen fény, zaj és hűvösség
szivárog be a folyosóról -
vége az órának.

Márc. 29. szombat délelőtt

Egész éjjel írtam, aztán aludtam egy keveset, és most megint nekilátok, hál' isten csönd van, Anya a gyerekekkel leutazott Apa rokonaihoz (nem tudom, Apa utánuk megy-e egyáltalán, éjjel megint nem volt itthon…), így talán három napom is lesz egyedül, úgy kell ez nekem most, mint a levegő. Ott folytatom, amikor vége lett a Démon-órának, és amennyire emlékszem, tisztára kábultan, imbolyogva mentem lefelé - még egy szemináriúm, nem, ez lehetetlen… - gondoltam. A terem előtti padon már ültek néhányan, vitatkoztak. Nem tudtam rájuk figyelni. A Démon lázadása!… Tamara eszmélése… Végtelen tereken jártam, csillagok ugráltak ki a talpam alól. - Bocsánat - mondtam nekik. Nevetgéltek, összesúgtak, bennem örvény nyílt és húzni kezdett. - Elfelejtettem valamit. Vissza kell mennem! - Hé, hová mész, mindjárt kezdődik az óra! - Sietek! - válaszoltam vissza futás közben.
Meg se álltam az ajtaja előtt, alig kopogtam, nem vártam meg a hangját. Csak akkor torpantam meg, amikor már félig benn voltam és megláttam, hogy arccal az ajtó felé fordulva, mozdulatlanul ül. - Hát maga mit csinál itt?! - kiáltottam rá csaknem rémülten. - Magát várom - felelte.

Leejtett karral az ajtónak dőltem, lassan becsukódott. - Azóta ül így? - Azóta. Ültem és arra gondoltam - csak arra, nem tudtam gondolni semmi másra: jöjjön vissza. Hogy milyen jó lenne, ha visszajönne.

Leültem vele szemben és elmosolyodtam az arca láttán. A fájdalom minden nyoma eltűnt róla. Még sohasem láttam ilyen arcot: olyan sötét tud lenni, mint a fűtetlen kemence torka, aztán meg olyan fényes, mint a cintányér: mintha valaki lemosta és fényesre suvikszolta volna. Ő is mosolygott, odajött hozzám és megfogta a kezeimet. - Jó volt, Anna? Sikerült adnom maguknak valamit? (Hogy kérdezhet ilyet?! Hiszen tudja… érzi… - gondoltam, és mintha hangosan mondtam volna, válaszolt): - Igen. És köszönöm. - Lehajolt a kezemre, megcsókolta. Homloka az arcomhoz ért, éreztem ajkaimmal meleg és illatos bőrén át az ér nyugodt lüktetését. Óvatosan megcsókoltam azt az eret. Megint elmosolyodott, homlokomhoz szorította a homlokát, - milyen jó ez, milyen nagyon jó… - s ahogy arcomat a kezére fektettem, könnyű, meleg, meghitt csókokkal válaszolt, nyakam, hajam tele lett velük. Most én mosolyogtam. - Ezt a mosolyt, ezt őrizze meg nekem - mondta, majd furcsán elváltozott hangon, váratlanul hozzátette: - De most mennem kell. Jóéjszakát. -Tekintete riadt volt és minduntalan az íróasztal felé csapdosott, és én észrevettem… Amikor benyitottam, már nem volt ideje, hogy eltüntesse a konyakosüveget, és én most megláttam. Rettenetes zavarában még a tengelye körül is megfordult.

Mozdulata megállt a levegőben és egy pillanatra úgy maradt, kettészelve, mint egy poshadt görögdinnye, aztán szétesett. - Most meg hová megy?... De csak leül még egy kicsikét! Milyen elegáns ma, nem merek magára nézni... - Nem ültem le. Nekitámasztottam a hátam a falnak (mennyi fal van itt, az egész szoba csupa fal!) és makacsul hallgattam. Rémült sietséggel bugyborékoltak belőle a szavak, aztán hirtelen megtört. Szótlanul odament a mosdóhoz, fogta az egyik koszos vízespoharat és töltött bele a konyakból. Odahozta hozzám és a kezembe nyomta. - Igyál, madárka - mondta, és az arca csupasz lett és fénylett. - Igyál a kedvemért.
A tegezés okozta rémülettől behunytam a szemem. Puha szirmokat éreztem a szemhéjaimon, arcomon könnyű suttogás futkosott: - Olyan furcsa hangulatban vagyok ma... - Ránéztem: visszaült az íróasztalához, mosolygott. - Én is - mondtam csak úgy magamnak, hangtalanul és valahogy mégis rekedten, és még mindig ugyanúgy fogva jobb kezemben az érintetlen poharat, bal vállammal súrolva az iratszekrény oldalát, lassan lecsúsztam a fal mellett a földre.

> „...Ahogy ott ültél - hadarta sebesen, mint aki fél, hogy lekésik, végzetesen lekésik a legfontosabbról, ami történhet vele életében, - ahogy ott ültél akkor pénteken abban a fehér ruhában - fehérben, miért? -, talpig fehérben, és a kezedben az a fehér papírlap, a „Haladék" - ahogy ott ültél azzal a verssel, az időeltolás játékának gyümölcsével a kezedben - nem is te voltál az, hanem egy lélegző és mosolygó szimbólum, és hirtelen eltörött akkor valami, érted?... dehogy érted: egyszerre vége lett mindennek, ami eddig volt, megráztam magam és elkezdtem örülni, akkor mertem először örülni, mindennek, a mi csodálatos találkozásunknak, mert lejártak a határidők, a hallgatás és aszkézis határidői, a magány és az önkéntes száműzetés ideje lejárt, és nagy, fényes öröm van most bennem, mert már behegedtek a sebek, és újra a világ elé léphetek, hiszen ellenálltam az utolsó kísértésnek is, megvolt az utolsó nagy kísértés, és én nem buktam el, megálltam, egyedül, egyedül, mert az ilyesmit egyedül kell elvégeznie az embernek, mint a halált, és elvégeztetett, és ami hamu volt, az élet lett, te elhoztad a megváltó szót és az a szó meghalt és a rózsa szárba szökkent... azóta nem szűnik a csöndes öröm bennem, mert megszilárdultak mostanra teherbírásom falai és már tudom, mit vállalhatok",

...milyen különös - gondoltam, egyenletesen dörzsölgetve egy morzsolódó papírzsebkendővel a feldöntött, érintetlen áldozatként szétfolyt konyakot a kopott szőnyegből - , már ott kinn is olyan volt ma, mintha úsztam volna a tömegben, mint a gyermekláncfű bolyha a sűrű levegőben... a Kígyó utcában meg szembejött velem az a vak lány, aki mindig szentképeket tart egy kis tálcán az ölében (egyszer elkértem egyet, Jézust ábrázolja a galileai tó partján, előtte, félig a vízben egy furcsa, gyönyörű
női alak),

most láttam őt először menni (biztos ugyanazon az útvonalon megy mindig, hogy el ne tévedjen, gondoltam),
és arcán látszott az eltökéltség boldogsága,

eddig csak ülve láttam, ahogy szüntelenül és némán himbálódzik kis székén előre-hátra egyforma mosollyal, télen és nyáron, napsütésben és hóesésben, most pedig ment, vak bizalommal ment a sodródó és önmagával elfoglalt áradatban, arany-fülbevalósok, vastagon kifestettek, mohók és szerelmesek között, el mellettem is, akit a szerelem felé sodort a tömeg, ehhez az órához ebben a szobában, ő pedig magához szorította piros műanyagszékét, melyen sohase fogja meglátni a nagy foltokban elterült piszkot, és ment a világtalansága jelölte szűk térben, amely (most hirtelen belém villant) csak nekünk tűnik szűknek, neki ott egy hatalmas mindenség terül el,
az áramló, zavaros tömeg helyén
egy áramló, egyre mélyülő, smaragdból kobaltkékre váltó tenger,
és ahol legmélyebb a víz, ott áll a vízikirály palotája…falai korallból vannak, magas, csúcsíves ablakai átlátszó borostyánkőből, de a teteje csupa kagylóhéj és ezek a víz járása szerint nyílnak és csukódnak.. és a király leányai, a kis hableányok naphosszat eljátszogathatnak lenn a palota nagytermében, ahol eleven virágok nőnek a falakból…s a halak odaúsznak a királykisasszonyokhoz s a kezükből esznek és engedik magukat simogatni,
vagy a palota előtti nagy kertben játszanak, ahol sötétkék meg tűzpiros fák állnak, a sok gyümölcs tündöklik, mint az arany, a sok virág, mint a lobogó láng… Áttetsző kékeszöld buraként borul rájuk a hatalmas víztömeg, derengő fényével a fenti világnak; szélcsöndben még a napot is lehet látni, olyan, mint nagy bíbor virág, amelynek kelyhéből ömlik ki minden világosság…

Ám egyszer lenn a mélységek mélységében, piros korallokból és sápadtfényű gyöngyökből épült termeiben iszonyatos haragra gerjedt a Vizek Királya, a hableányok nagyhatalmú atyjaura, amikor megtudta, hogy legkisebb, legkedvesebb leánya beleszeretett egy emberbe..
egy semmirekellő halászba vagy koldusba, akinek egyszerű lenvászon ingén és ágyékkötőjén kívül semmije sincs s az is csak néha villan fel egy-egy percre a hullámok szemveszejtő ragyogásában, ahogy halkan jár, alig hagyva nyomot könnyű talpával a könnyű, csillogó homokszemcsék között… és akit mégis hozzá hasonló mezítlábas nyomorultak hada követ mindenfelé a parton, odahagyva a mozzattól szakállas szakadozott hálókat és rozzant ladikokat a sós fövenyen, s akik úgy isszák csendes, homokként pergő vagy néha tengeri hullámok morajával felcsapó emberi szavait, mintha lakodalmuk részegítő borát innák cseppről-cseppre,
az elképzelhetetlenül gyönyörű, káprázatos jövő
arany kelyhéből..

…s a kicsi sellő is, akinek haja nedves aranygyapjú, és minden egyes hajszála akár a tiszta aranyerezet az üvegcsészén, teste fehér elefántcsont, farka csupa gyöngy és ezüst… amikor egyszer messzire csavargott gondtalan úszkálásai közepett, messze eltávolodva fenséges atyja és vidám testvérnénjei víz alatti palotájától, a király borostyánkő palotájától, melynek teteje szintiszta smaragd és fényes gyöngy a padozata… amikor messze déli vizek ringatták langyos csevegéssel, mint letört nádszálat a nagy folyamok nyugodtan hömpölygő árja… a kicsi sellő is meghallotta egyszer azokat az áttetsző homokszemekként pergő tiszta szavakat, és közelebb úszott, hogy belenézhessen azokba az ibolyaláng-szemekbe, melyek sokkal többet tudtak a mindentudó szavaknál is…

…és nem tudott többé visszatérni a lazúrkő-színű derengésben úszkáló testvéreihez, sem atyjához, aki alabástrom trónján ülve azóta siratja legkedvesebb gyermekét és annyira bánkódik utána, hogy bánatától megfeketednek a hullámok és a hajók deszkái nyikorogva sírnak és az üvöltő szelek az ő leírhatatlan gyászát hordják szét az egész világon… mert nem látja már soha a kicsi sellőt, aki nem akar többé a tenger népéhez tartozni, és nem akar gyöngyöt érlelő kagylókkal és bohókás kis halakkal játszani a víz alatt…

…hanem emberi lelket akar és az ember minden szenvedését akarja, ha ez az ára annak, hogy ismét hallja azt a hangot ott a parton, ahogy ez a hang a csodálatos jövőről és a szenvedések megváltásáról beszél. Ott ül magányosan a kicsi sellő egy elhagyatott sziklán és az emberekre gondol, a nők csípőjén ringó kosarakra, melyek tele vannak a föld különös állatú gyümölcseivel és ő is szeretné az illatukat érezni - és a férfiak szőrös, izzadt testén gyöngyöző verejtékcseppek szagát is, ahogy hazatérnek a földekről estefelé kis kunyhóikba és ölelésük olyan darabos, mint a barázdák nagy barna rögei, melyek a termékenység és a súly nehéz állataival itatták át napégette bőrüket… és a kenyerek illatára gondol, melyet ő nem érez, ahogy a férfiak és nők táguló orrlyukakkal és kitágult, örvendező szemekkel osztják a kosarakból ott a parton… és szegény játszótársainak, az ezüst halacskáknak megdermedt, megnyúzott testét nézi, ahogy kirántják őket a tűzből és azon forrón (mi az, hogy forró?…) darabokra szaggatják és a szájukba tömik őket ezek a furcsa, barázdás arcú és megkínzott tekintetű lények…
…az emberekre gondol, a szenvedésre gondol,
és Róla, az ibolyaláng-szemű, lenvászon-ruhás megváltóról álmodozik.

> *„…évekig önként hallgatni, te ezt nem tudhatod, kedves, és ne is tudd meg, legyen más utad, én vigyázok majd rád, de nekem így kellett tennem, mert amikor visszajöttem,*
> *ujjal mutogattak rám,*

,az agyára ment - kiabálták, - beledilizett az akarásba'!... pedig csak fel voltam töltve, érted, csordultig voltam élménnyel és tudással, de meg kellett hajolnom, mert nem jött el még az én időm, mert mindennek rendelt ideje van, és ez a hallgatás ideje volt, így hát el kellett fogadnom a kihívást az aszkézisre, pedig amúgy nem kenyerem, nem igazán

(görbe ragadozómadár-mosoly csap le tudatomra, mintegy a zárt ablakon át, melynek párkányán úgy kopognak szavai, mint a jégeső)

...és a sebek, amiket ütöttem, már behegedtek, te még nem tudod, micsoda fájdalmat tudok én okozni azoknak, akik szeretnek engem",

...micsoda fájdalom!... micsoda kút az... mélye jéghideg gyűrűs fájdalomnak, micsoda önmagába zárt reménytelenség, milyen gyökereket eregető szívós erő... micsoda fájdalom azok fájdalma, akik szeretnek...
...a bika! - gombolyodik gondolataim fonala a nekik rendelt labirintus homályában - , mostanában folyton a Szent Bikán jár az eszem, valahol olvashattam én róla, de miért jön elő folyton-folyvást?... beteg volt, a papok rejtegették betegségét és az ünnep kitűzött napja egyre halasztódott, egyre távolodott az időben, a lányok közül pedig egy, akinek a bika hátán kellett volna táncolnia, aztán belebújnia a nagy, fából ácsolt tehénbe, hogy belsejében kuporogva átélje az isten szent hevületének aktusát, a megtermékenyítés kimondhatatlan és elképzelhetetlen rítusát - ez a lány, izgalmának és rémült várakozásának remegő túlérzékenyítettségében megsejtette az igazságot, kijátszotta az őröket, és reggel az ügyeletes pap (legnagyobb rémületére) a titkos istállóban találta őt, a beteg állat mellett feküdt a mocskos szalmán és testével melengette. Hiába fenyegették, hiába könyörögtek neki, nem mozdult onnan. Lassan mindenki belefáradt a lány akaratával hadakozni, legyintettek, ráhagyták, ő pedig ott élt az istállóban attól fogva, és mert a szent állat nem tudott enni, saját péppé-rágott ételét nyomkodta nyelvével összeszorított fogai közé, percenként nedvesítette (reggelente gyűjtött harmattal) a vastag, lefittyedt ajkakat, simogatta, fényesre kefélte, nedves ruhával törölgette a bika súlyosan verejtékező, óriási és legyengült testét, mígnem az állat egy reggelen felállt.

Felállt és megszólalt emberi hangon: „Éhes vagyok".

A lány arcra bukott, bele a fojtogató bűzű alomba, és sírvafakadt az örömtől. Zokogott eszét vesztve, amíg be nem jött a pap, talpra nem segítette, le nem mosta arcáról a szennyet és a könnyet.

És akkor újra megszólalt a szent állat, és azt mondta hatalmas hangon:
„Éhes vagyok. Téged
akarlak
megenni" - -

„…dehát te ne félj, nem, ez már nem hangulat, azok a falak leomlottak, és ha azt mondom, nagyon szeretlek, ezt már nem lehet visszavonni, csordultig vagyok örömmel, akkora szavak vannak bennem, hogy nem meremőket a számra venni, különben hát nem is kellenek a szavak, hiszen egyszer megérzed magad is, mert most már minden másképp lesz majd, meglátod: most már szabad, mindent szabad, elmúltak a fájdalmak is, az összes fájdalmak!… nem megyek többé orvoshoz sem, úszni fogok majd, megint elkezdek hegedülni, és megírok mindent, amit ígértem neked, mindent, a cikk már majdnem kész! és elkezdtem a tanulmánykötetet is, a regény pedig itt van a fejemben, beszélgetésünk óta a címét is kigondoltam már, megmondjam? …nem, csak ne légy olyan telhetetlen, majd meglátsz mindent, ha eljön az ideje, és az gyorsan itt lesz,

s ne kelteném életre a legszebb alakot én, a legnagyobb vágyú hatalom?…

…csak te ne félj, és ne sírj, még ha rettenetes volt is mindez, mert te is tudod: ez a sok kínlódás ahhoz kellett, „hogy elmélyedve e vízió szemléletébe, nyugodtan ülhessen lebegő csónakjában a nyílt tengeren", bizony, hogy nyugodtan ülhessen hajójában az alkotó ember, ezért szenvedtünk, és én most, ezzel az örömmel, hogy minden kísértést legyűrtem, az összes sötét hatalmakat" -

…Nem! - sikította valaki ekkor mélyen bennem, tudatom védtelen falaihoz húzódva, mert az ablakot kivágta a szél és a szavak már elöntötték a padlót - ezt nem! bármit, csak ezt nem - hiszen még mindig minden lehetséges! Minden! Például még az is lehetne, hogy elmégy… hallod? Abbahagyod például, hogy összekulcsolt kézzel térdelj egy másik ember kacskaringós gondolatai előtt, miközben fáj a térded, és az ördög vihog az oltár mögött… Tegyük fel, néhány centivel magasabbra nőtt, mint más, ez még nem ok, hogy este is elfelejts megreggelizni, és virágos-könnyes áhítatod naponta végighúzd a kiskörúton… El is mehetnél most innen… Nem mintha itt sokkal unalmasabb lenne, mint máshol, mert például a függöny, ha lehet, még feketébb, mint legutóbb, és minden szék néhány centivel odébb van, ami érdekesen átstruktúrálja a falak közé zárt monoton teret, viszont a zsíros folt az ablaküvegen, amit a homlokod hagyott, amikor szent révületben nekidőltél a minap, az ugyanott van, pedig az idő odébbaraszolt jócskán,
így hát az ember elgondolkodhatik például, hogy ' is van ez, változnak-e hát a dolgok avagy se, mi változik közülük és miért, és melyiküket szeressük ezért kitüntetőbb áhítattal - viszont, gondolj csak bele, mennyivel érdekesebb lenne bárhol másutt: a liftesnéni például
ma talán nem paprikáskrumplit,
hanem fasírozottat eszik
a portásfülkében,

kint nem északi szél fújja a képedbe a havat, hanem valami délies mocorgás bizseregtet

(és ettől eszedbe juthat esetleg, ha minden klappol, az a nyeszlett kis fa is, amit ma láttál a buszból, mielőtt beleszaladtatok volna a járdaszegélybe attól a kettyent taxistól, aki minden kétséget kizáróan annál a kis pipinél akart jó lenni, aki mellette ült átmenetileg -
rá se hederítve ezekre a koincidenciákra a nyeszlett kis fa virágzott, füstben-illatban állt, füstben és illatban, amely puha és nedves és finoman remegve feszül, mint frissensimogatott mellnek a blúz finom anyaga - mint könnyű és nedves füst illata volt ez a kis fa és bizonyosan bódultan köröznek most körülötte kába rovarok a esteli lámpa oktalan hívásától szédült fejjel és gyengén a téltől s ennek ellenére máris, félénken bár és ostobán, de az elhivatottság fura, gőzös révületében vibrálnak a szirmok között, a csábító-csalafinta ízzószál felé),
és láthatnád, ha ebben a pillanatban esetleg éppen lefelé mendegélnél a lépcsőn, milyen várakozón billegnének a letépett és összetaposott plakátok fecnijei, hogy léptedtől egyszerre valamiképp fáradékony és petyhüdt lepkékbe menjenek át, melyek réveteg és szeszélyes röpködésekkel vennék körül lábaid, ahogy egyre lejjebb helyeznéd őket az engedelmes kövek egymásutánján,
és, ha szerencséd, neadjisten kifejezetten mázlid volna, még azt is meghallhatnád esetleg, ugyanakkor, ahogy az üres liftaknába köpköd a Hold, amikor jártában belebámul -
ha elmégy most, és nem hiszed, hogy ami van, az rosszabb és kevesebb, mint ami lehetne, mert hiszen ezen múlik, hogy táncoló léptekkel lejtesz-e végig az utcán az unatkozó kirakatok sorfala között, vagy ismét belecsusszansz a bánat hálójába azon a picike lyukon át, melyet vakok és bolondok számára tart fönn a Nagy Halász - akkor észreveheted akár, hogy egy centivel magasabban, ameddig nézni szoktál, veszedelmesen megrepedtek a falak, és ezért nagyon, nagyon fog tetszeni neked az ég a felszabadulás tere fölött, amilyen tisztességes, repedezetlen fekete, kikezdhetetlenül egész, üres és könnytelen -

> „…Feltámadott, valóban feltámadott! - de hát elég, elég, nagyonis kifárasztottalak, szegénykém, madárkám, kedvesem" -

még mindig az íróasztalnál ülve mondta ezeket, és meg sem mozdult, felém se nyúlt, csak szemeit nyitotta rám,
szemeiben pedig egyforma két Nap sütött, úgyhogy nem lehetett belenézni,

…akkor hát - szia - mondtam én, felállva a földről, és olyan gyorsan csuktam be magam mögött az ajtót, hogy azt se hallottam már, elköszönt-e ő is, és csak otthon jutott eszembe, hogy talán ez volt az egyetlen mondat,
amit hallott tőlem
aznap.

Márc. 29. szombat este

Ma tehát Nagyszombat van - a pokoljárás napja:
ma még a harangok se szóltak, hogy enyhítsék a fájdalmat és a gyászt…

‚Aki dudás akar lenni' - akarunk pokolra menni?
ki akar bennünk és mit akar tőlünk?…

Talán ***maga az akarás a pokol, minden sötétség szellemi szülőatyja****?… a fekete lyukakban összesűrűsödött világfaló erő?…*

És ***mi akarunk-e a sötétségben, tudunk-e a nem-fényben élni, tudjuk-e a fény hiányát a jó manifesztációjának látni vagy az árnyék sötétjét fénnyé szeretni****?… tudunk-e a cet barlanghomályú, zsigerbűzös gyomrában lakozni?…* ***‚Miért én, Uram?!'****… még a gyerekek is ezt kérdezik kórusban, ha Anya elkiáltja magát - Valaki vigye ki a szemetet!…Ricsi, lennél olyan jó?… -* ***‚Mért pont én?!'****- de enyhítőleg máris hozzáteszi: ‚Szingaléz kérdezni: ti a hullákat is újrahasznosítani?'…*

Ki akar szemetet kihordani, a másik ember szennyét felmosni?… ki akar hullarablóval barátkozni a keselyűk tornyában, hátha az elküldi barátjához, az ópiumkereskedőhöz, az pedig a pénzváltóhoz, aki majd egy másik bejáratra mutat, míg sok-sok utat bejárva, sok-sok kapun bekopogtatva végül esetleg ott állhat az ajtó helyére függesztett gyékény előtt, amelyen csak egyetlen szó van, az igazság végső neve, és amely mögül úgy tódul a fény, mint ha egy csillag robbant volna fel a kozmosz szívében?…

Ki akar bizonytalan célok ígéreteivel a szeme sarkában szellemi istállókat kiganézni, a kétes igazságot hirdetni mindenek ellen,
ki ne szaladna világgá, mint ***a próféta****, midőn lőn az Úrnak szava Jónáshoz, az Amittai fiához, mondván: Kelj fel, menj Ninivébe, a nagy városba,*
és kiálts ellene, mert gonoszságuk felhatolt elémbe!
És felkele Jónás, hogy Tarsisba ***szaladna az Úr elől****..*

Csak az örök Túlélők, a Nagy Kígyó hasában hullahegyen furulyázók, a hős lovagok és az igaz szeretők nem futamodnak meg,
akik maguk ugranak be a sárkány szájába, hogy kivágva magukat onnan, örökre legyőzve a pokol (a saját tudattalanjuk, a másik ember, az elkülönültség, a két-ség, a hazugság és a halál) rémületes kísérteteit, bedobva az utolsó, egyetlen szál rózsát a reménykedő emlékezés tűz-tavába,
megtalálják akkor a soha-el-nem-égő igazságot,
önlelkük halhatatlan szerelmének tündérországát…

Délelőtt fejeztem be a naplóban az előző részt, gyorsan bekaptam egy vajas kenyeret néhány szem kicsi hónapos retekkel (Apa hozta nagy büszkén a gazdaság fóliasátrából a húsvéti asztalt feldobandó, amiből nem lett semmi), és lerohantam a buszmegállóba. Mehettem volna gyalog is, de annyira hajtott valami, hogy nem volt hozzá türelmem. Felszálltam a buszra. Ezt gyakran úgy csinálom, hogy szinte nem is tudok róla. Még a zajok, ütődések se mindig riasztanak fel. Én magam egészen máshol vagyok, a testem meg lép, kapaszkodik, néha még tolakszik is értem... Most is - hol nem jártam én! Mély, homályos, keskeny horhosban, jobbról sötét szikla, balról még sötétebb szakadék - egyensúlyozni - itt nem szabad megbotlani, mert... és a vékony csapán gyökerek, törzstelen és virágtalan, elhalt gyökerek, mindet észre kell venni, mindet kikerülni,
kövek és gyökerek, és meleg van, mint egy kemence fenekén...

de ez a busz - persze, a busz. Egy kövér középkorú mellett üres a belső hely, mi meg, mint a sózott heringek... „Miért nem mondja valakinek, hogy üljön le?" - gondolom szinte félálomban... beszorulok valami táska és egy farmernadrág közé, néhány percig lehúnyt szemmel aggódom, mozdul-e vagy sem a férfi, aki ilyen szorosan mögém került. Talán ma megúszom - ugyan állítólag, ezt a barátnőm mondja, rájuk is lehet szólni - dehát az pokolian megalázó - hogy mindenki rájöjjön - már a gondolattól kigyullad a bőröm, ez az alattomos áruló - vagy rálépni a lábára? és ha észre se veszi? vagy úgy tesz, mintha nem venné észre? esetleg szitkozódni kezd és akkor én kérjek bocsánatot? - vagy?... jaj, nem, ne. Legalább ma ne. Jobbról egyenletes lélegzés veri a fülem (dohányosé), balról szégyentelenül hangos női hadarás („na és képzeld hogy úszómedencéjük is van de hát a telek is kicsi gyep is kellett meg miegymás nézem a medencét valami eszméletlenül szép csak egészen pici érted talán négyszer hármas vagy ilyesmi hát mi a fenére jó ez kérdezem én hát most mondd csakhogy itt jön a poén látom úszik ám benne valaki de egyhelyben érted hát én teljesen paff voltam azt hittem káprázik a szemem aztán kiderült hogy mizújs hogy ez a legújabb divat valami állítható villanymotorral áramoltatják benne a vizet pont olyan sebességgel ahogy te úszol csak persze szemben veled úgyhogy te úszol tempózol rendesen csak éppen egy centivel se jutsz előbbre na mit szólsz hozzá hát nem zseniális?"...

biztos, csak én egyáltalán nem akarom ezt hallgatni, ezért bekapcsolom a szemem, a hang zümmögéssé változik, a busz éppen megállt, a szemközti ház ablakában egy szőke nőt látok, meztelen, azonkívül fél kézzel fog egy néger kisbabát, aki kinn ül a párkányon, vagy hat méterre az utca fölött, a bájos fekete babucí nyugodtan üldögél a vékonyka bádoglemezen a piros rugdalózójában és a szomszéd párkányon sütkérező macska felé kapkod, az pedig őfelé pislog,
a szőke nő viszont fésülködik a másik kezével,
jesszusom!...

…de már kiindultunk a megállóból, a látvány eltávolodik, és én érzek,

a pasi nem mozog a hátam mögött, hálistennek, hanem a keze, az furamód közel került az enyémhez a kapaszkodón, „képzelődsz… a döccenések rázzák arrébb”, „te, ne csináld ezt, teljesen meghülyíted itt magad”, odébbhúzzuk egy kicsit, mindjárt kiderül - ki is derül, az övé is jön utána, épp csak érintés-közelbe, úgy, hogy a rázkódásoknál egy pillanatra hozzáérjen, egy kicsikét rácsússzon, aztán elszakadjon megint, a következőig, nézem, egy pillanatra úgy tűnik, az én kezem az is, az én két kezem érintgeti egymást finoman borzongva?… nem, az enyém kisebb és keményebb… hát mire jó ez neki?… szépvonalú kéz, értelmiségié, kár, hogy az arcát nem látom - jó volna látni? akkor nem merné ezt - így, inkognitóban, névtelen-arctalan marad a ‚bűn’ - de bűn ez? az érintés bűne?… Azt mondják, a fasizmus abból nő ki, hogy az apák a mi kultúránkban nem érintik meg gyengéden-elfogadólag, gyógyító-felszabadító szeretettel a fiaikat (legfeljebb durván, elutasítóan vagy harciasan, úgyhogy némelyik szerencsétlen kisfiú valósággal fuldoklik apja kemény ölelésében, és bőre csak az ütések fájdalmas érintésén keresztül ismeri apja bőrét, hogy egy életre belevésődjön az atyai hatalom) -
és vajon Jahve nem ezt játssza-e az ő választott népével? amikor tüzes bokorban vagy vulkántűzben vagy a sivatag felhőoszlopában jelenik meg, amikor megtiltja az ábrázolást, hogy még szoborként se legyen megérinthető, amikor magához vonz és eltaszít, kénye-kedve szerint jutalmaz és büntet? És vajon nem azért játssza-e ezt, hogy fiai, alávetvén magukat az ő hatalmának, megpróbáljanak egymással és magukkal kezdeni valamit, és a „noli me tangere” tilalmát egyszerre elfogadva és megszegve, ha másképp nem, kései Tamásokként egymás sebeibe helyezve ujjukat igyekezzenek kiszabadítani a még forró hegekben és a kihűlt, idegenné hanyagolt felületekben, az érintéshiánytól szorongó bőrben bennrekedt fényt?…
mert hiszen az érintés világteremtő-világgyógyító áldozat,
„és illeté annak kezét és elhagyá őt a kín”…
…két kéz, egybeveri a döccenés, a gödör, a rosszul vett kanyar, két összeverődő kavics a mozgó víz fenekén, miféle bűn?… mégis: nem nézett vissza, amikor leszállt, csak a hátát láttam, az arcát nem, kicsit puhány és hajlott, de értelmes hát, siet az emlék elől? …vagy a feltámadás hajnal-illata elé fut? „Földet csókol a talp és föld a talpat - rés nyílik: hiány sebzi az időt -
a tér remegve tágul, nő a harmat, s egy perc kinyúl és megérinti őt.”

Néztem utána, míg be nem lepte a többi ember, az oszlopok, a távolság.

Fennmaradtam a buszon,
mentem még egy
megállót -

Most viszont abba kell hagynom az írást, rettenetesen fáj a fejem, a vállaim, a kezem, mindenem... talán később még folytatom.

Másfél óra múlva

Azt hiszem, aludtam egy kicsit. Mintha álmomban a kisfia száradó pelenkáit szedegettem volna a földről (van gyereke egyáltalán? nem is tudom): lefújta őket a szél a kötélről, nagyszárnyú fehér madarak, a füvek feje fölött repkedtek. Senki nem jött ki a házból... Fogalmam sincs, hány óra lehet - mindegy, ezt be akarom fejezni, mert addig nem fogok megnyugodni. Valahogy ilyennek képzelem a szülést: az ember már fáradt, olyan fáradt, hogy legszívesebben becsukná a szemét és nem is mozdulna többet, de az a valami ott benne mozog és ki akar jönni, a legfiatalabb lét elképzelhetetlen erejével akar, és nem hagy békén, rúg és kapáldózik és dörömböl, míg fel nem adod, és összeszedve erőid maradékát világra nem hozod késéles kínok közepette - hogy meglátva, rögtön beleszeress, megértvén: nem ‚valamit', hanem éppenséggel az egyetlen dolgot hoztad a világra, amiért te magad a világra jöttél. Hát valahogy így vagyok én most ezzel. Az emlék dörömböl, látom magam a buszon, amely megy ki a lakótelepről a végállomás felé...

Ott kezdődik az erdő, az út túloldalán indul befelé egy ösvény. Nem álltam meg a köveknél, bokroknál, mint amikor Timivel megyünk - mentem egyenesen és tempósan, ahogy azok mennek, akik tudják, merre van az útjuk. A tűzre gondoltam már akkor (valahogy nem arra a szörnyűségre, arra a groteszk, fonák, felemás feltámadásra, ami pénteken történt: ahogy az egészséges, fiatal szervezet is néha feltűnően gyorsan, könnyen esik ájulásba a fizikai fájdalomtól, éppen mert erős és ép még a védelmi rendszere, úgy volt valahogy az én tudatom is; megérezve a határt, amin túl már nem tudna befogadni, egyszerűen bezárult a tények előtt, mint csiga a gyerekkéz első apró mozdulatára, mintha tudná, milyen ütés következik ezután, mely még a háza maradványait is bőrébe préselné emlékeztetőül - ezért bebújik a házába, bár törékenyebbé és védtelenebbé teszi magát ezzel, mint ha bőrizomtömlői nyálkás csupaszságát szegezné szembe az erőszakkal, amely emettől talán elundorodnék, bújásától viszont fölingerlődik
és a végig-vitel kényszerével tüzeli föl a kegyetlenséget) -

így nem tudtam én, nem is akartam a nagypéntekre gondolni, hanem egy régebbi, ezért már elfogadhatóbb sérelem kínzott, ha ugyan lehet ezt a szót használni arra a lehetetlenségre, amikor az ember egyszerre elveszíti a hatalmát valami fölött, ami fölött sohase volt hatalma
és nem is remélhette, hogy lesz

(olyasmire gondolok, mint az álmok vagy a szépség, melyek már az első pillanattól kezdve, hogy megjelennek nekünk, a függetlenség jegyét hordják magukon a legfeltűnőbb helyen, és a függésnek csak egy módja lehetséges velük kapcsolatban - hogy mi magunk kerülünk az ő hatalmukba, mi válunk védtelenné öntudatlan és kegyetlen létükkel szemben).

És ezt én tudtam elejétől fogva, amikor először néztem bele a káprázatnak abba a mélységes kútjába, amelyről folyton beszélek, bár inkább hallgatni kellene róla, már csak a megóvása miatt is, mert már nincsen,
mert csak a szavakban él már,

és én okkal tartok tőle, hogy egy sincs a szavak között, amely meg tudná akár csak sejtetni, mi lehetett az, ami arra kényszerített, hogy a hamus-kormos-seprűs leleplezés-leleplező dés vérfagyasztó bohóckomédiája után - jóllehet féltem akár csak visszagondolni is arra, ami történt, nemhogy megpróbálkozni azzal, hogy megértsem - egyszer csak azon kaptam magam, hogy az erdőben gyűjtött sok apró ágat meg száraz mohát még kisebbre tördelem és a nagy hamutartóban meggyújtom. A moha jó sokáig ég. Olyan fura és izgalmas volt - mentünk az erdőben Timivel. ‚Szedjünk ágakat.' Nem kérdez. Soha nem kérdez semmit. Bemegy a sűrűbe, a bokrok felszívják, csak vibrálás marad belőle a levelek között, ahogy a forró levegő vibrál nyár végén a mezőn. Aztán megjelenik, tévedhetetlenül és pontosan az ember orra előtt, fűszál se hajlik jöttére. ‚Ez jó lesz?' Szoknyája tele apró, száraz, letört gallyal, szikkadt mohával. ‚Pontosan ez kell. Éppen ez.' Bólint, elém önti. ‚Hozok még,' és eltűnik újra. A szemem csukva, ahogy fekszem a fűben, de látok - egy csupasz, erős, gyönyörű vállat látok, mélyében megkötött izmok lázadása, megtört csontok szenvedése, mégis sima, fényes és meleg, mint az olvasztott arany, és oly törékeny a maga szépségében, hogy vissza kell tartanom a lélegzetem, mert úgy érzem, sebezhetőbb mindennél, egy sóhaj is összeroncsolná, mert képtelen bármiféle növekedésre körülhatárolt tökéletessége, mely csupán az ismétlődés során válik örökké, hogy a mulandó létből megteremtse a maradandót, hogy a megformált tér túlélje az időket...
mert sohasem éri el önmagát, és minél tökéletesebb, annál inkább nő kétségbeesése, mert foglya az önmagában végződő örök visszatérésnek és ezért kemény, kemény az emberi szenvedéssel szemben,
mert az nem jelent neki mást, mint mulandó létet...
és így megmutatkozik az embernek a szépség mint kegyetlenség -

hát nem lélegzem inkább, nem lélegzem és nem gondolkodom, csak nézek és vagyok, mert mindent tudok most róla, a szépségről és magamról is mindent, egyszerre mindent térben és időben,
hogy nincs a világnak, sem önmagamnak
egyetlen olyan részecskéje sem,
amellyel ne volna
kapcsolatom,

és érzékelem azt is, hogy ők is mind kapcsolatban állnak és ***szüntelenül kommunikálnak egymással, a kozmosz minden eleme az összes elemmel****, és én egy vagyok közülük, minden sejtem is egy ezek közül, és ezért mindegy, hogy atom vagy sejt vagy én vagy egy gondolat vagy a mindenség -*

Timi már ott guggol mellettem, ki tudja, mióta, és ha nem hullik rám egy beleakadt ágacska a szőke hajából, nem is veszem észre. Így viszont felülök, visszazsibbadó tudatomban még rögzül egy rémült felismerés, hogy az ember a maga izolált gondolkodásával kiiktatta önmagát a dolgok és jelenségek kommunikációs rendszeréből és magányra ítélte magát öntelt fogalmai és szavai által, amelyek a világegyetem legpontatlanabb, legreménytelenebb információs rendszerét alkotják -

és aztán már úgy elvesztem a fonalat, hogy megetetném boldogságom morzsáival ezt a kis verebet, aki mellettem ugrál, mesélni kezdenék neki arról, amit átéltem, de ő felhúzza a vállát, nevetgél, elszaladgál mellőlem, és mikor megunja értetlenségem, összeráncolt szemöldökkel, feddőleg így szól: „Én is ott voltam - hát nem vetted észre?!"…

Ugyan mi vitt rá, hogy ez után az élmény után, hazaérve, mégis és újra, megbocsáthatatlanul kezembe vegyem a gyufát? hogy a tűz lelepleződött illúziójába nézzek újból, azzal a titkos vággyal, hogy talán sikerül ezúttal egészen kívül maradnom? és tudván tudva bár, legalább ***nem látni*** *azt, ami mögötte rejtezve mozgatja az álmodás délibábos mechanizmusát…*

Így esett, hogy amikor - leküzdve az önmagamtól és a képzeletben tettenért valóságtól való iszonyodást is - meggyújtottam a tüzet a nagy hamutálban, a legképtelenebb ürességgel találtam magam szemközt: a lepecsételt jelen-nem-léttel, amely nem egyszerű hiány, hanem szándékos és nyomatékos távolmaradás neked címzett ítélete, melyről felbontatlan is tudnivaló, hogy életfogytiglanra szól és a legmegfellebbezhetetlenebb módon jogerős, mivel nem csak hogy törvény nincs, amely visszahelyezhetne sosemvolt jogaidba (hogy láthattad, amit látnod végképp megfoghatatlan kegyként adatott, mellyel szinte rögtön, még fel se ocsúdva a bámulatból, visszaéltél, mint a kisgyerek, amikor azon frissiben kiköpi a csak az imént kikövetelt és szájába gyömöszölt rózsaszín rágógumit), és kiskapuk sincsenek azon a falon, melyet magad emeltél vágyaid ellen a hit törvényeinek megszegésével,
sőt rés sincs, amin bekukucskálhatnál abba a paradicsomba, amiről magad derítetted ki, hogy nem létezik -

így hát erre a tűzre - és egyáltalán: a teljes lényemet, létem egészét felemésztő űr-közepű tűzre - gondoltam ma délben, ahogy
legmélyebb, egyetlen sérelmére gondol az ember,
és egyre gyorsabban mentem az erdei úton,
keményen és nyugtalanul.

Aggódtam, hogy a tisztás a pataknál nem lesz üres, vagy hogy megzavarhatnak, de egy lélekkel sem találkoztam.

A tisztáson, a kövektől nem messze letettem a táskámat, leterítettem a magammal hozott gyerekplédet és elkezdtem ágat gyűjteni a tűzhöz. Alulra nagyobbakat tettem, aztán egyre vékonyabbat, felülre gallyat. Amikor úttörőtáborban máglyát raktunk a tábortűzhöz, jól megtanultam, hogyan kell. Ha jelzéshez akartuk használni, akkor nedves ágakat kellett keresni, a tetejére pedig mohát és rothadó avart szórtunk, hogy jó nagy füstje legyen, messzire lássék... De most nem kellett füst.

Nagy tűz kellett, füsttelen, tiszta.

Megraktam, aztán még egyszer körüljártam a tisztást. Sehol senki. A patak két oldalán madarak énekeltek, elámulva saját hangjuk erejétől, és zizzenések, roppanások, reccsenések, a csönd szólamai szóltak. Vigyázva, hogy semmit meg ne zavarjak, levettem a cipőm és beleléptem a vízbe. Jóságos volt a patak, beengedett szó nélkül, nem is duzzogott.

Ó, a víz mindent-befogadó, lágy engedékenysége, anyai egykedvűsége! Az élet forrása... mely által összeszövődve és egymás testévé váltan sarjad növény, állat és ember, egymás árnyékában, egymásba kapaszkodva,

örökre testvérként...

Megnedvesítettem a kezem, a homlokom, a melleim, a szemhéjaimat. Aztán csak álltam. Hagytam, hogy megülepedjen bennem a nap,

a zaj, a fájdalom, a fény.

Csak amikor már átlátszóvá tisztult bennem az anyag, úgy, hogy beláthattam a legfenekéig, akkor mentem ki a partra és vettem elő a gyufát. Még mindig ugyanaz a skatulya gyufa volt nálam. A közéjük gyömöszölt papírzsebkendőktől a gallyacskák meggyulladtak, én pedig elfordultam. Leültem és vártam.

A hátammal éreztem, hogyan nő, növekszik és erősödik a tűz. Csak akkor fordultam meg, amikor ereje teljébe ért és perzselni kezdett.

Megfordultam, felálltam és beleléptem. Nem úgy, ahogy tanították. Nem vártam meg, hogy megjelenjék.

Egyszerűen átléptem a tűz falán, ezen a sötéten átlátszó,
a mindent átlényegítő pusztítás teremtő hevét
magába záró falon,

és egyenesen beléptem
a tűzbe.

Március 30. Húsvét vasárnapja

Feltámadott, valóban feltámadott! - ezt mondta akkor, nagypéntek este,
amikor még szinte alig múlt el a pillanat, amelyben ő mosolyogva beszélt a szögekkel s ellökte a szivacsot bocsánatos, könnyű grimasszal, pedig az mézédes ecettel átitatott volt hűsíteni ajkát, de most keserűre száradt a meghasadt fekete égen, ahol zöldeshasú döglégy hordta halála halvány, hűlt híreit, s ahonnan még alig-dermedten csöppent le, mint a viasz, és féltek megfogni törékeny csuklóit, melyekből fény szivárgott -
valójában csak épp hogy leszedték (a hiányától összeomló időben, a végtelenné sötétedő térben reszketve) a halálra-sápadt, halottra-sebzett testet, csak épp odatették a leroskadt anya ölébe, amíg előhozták a fából ácsolt hordágyat, hogy az előkészített sírhoz vigyék a zokogó asszonyok között -

és akkor ő ezzel a korán-jött örömével mintha engem szegezett volna oda a saját megbomló tudata keresztfájára, ahonnan nincs menekvés,
csak a hibátlan áldozat,
a lélek által megvalósítható legteljesebb önátadás árán -

így hát én - a pokolraszállás éppen aktuális és örök és elkerülhetetlen szükségessége szerint - engedelmeskedtem a hívásnak

(„mert a lélek állandóan indulófélben van, indulásra készen és önnön leglelke felé indulóban, teremtményi mivolta és teremtményen-kívülisége felé, mert felhívásának mégise az, amire az ember rálát, a tömlöcbe zárt ember mégise, kiolthatatlan szabadságának és kiolthatatlan megismerni-akarásának mégise, mely oly hajlíthatatlan, hogy az ember a földi elégtelenség fölébe magasodik,
túlnő önmagán
az emberiség titáni mégise;

mert bármennyire foglya is az ember földi elégtelenségének, bármennyire nem számíthatott mindez másnak, csak tévútnak, sőt... alig egyetlen mozdulat egy első lépés megkezdésére és félresikerült máris, még a kezdet kezdete előtt,
ó, bármennyire úgy látszik is most,
hogy meghiúsult ez az egész élet,
bármennyire
meghiúsult
is...

Ó, mégis és mégis: nem történt semmi szükségszerűtlenül, nem történik semmi szükségszerűtlenül, mert az emberi lélek szükségszerűsége, mert az emberi feladat szükségszerűsége uralkodik minden történés fölött, még a tévút, még a tévedés fölött is, mert az embernek szüksége van a hiábavalóság felismerésére...
mert csak így válik lehetővé, hogy a rettenet szarvas kapuján át megérkezzék a létbe)...

... csak így vált lehetővé, hogy végül megérkezzem a tűzbe.

Ó, a tűz! a szellem kísértete! a mindent felfaló és újraszülő lángvihar! Dionysos átlátszatlan, forró és sötét téboly-tüze, Apollón átlátszó, hideg és fényes szépség-tüze! a körkörös védelmi vonalak, falak mögé elsáncolt ego-tűz, a mohó vágyak és akarások, a hatalom pokol-tüze! tigris és bika, rózsa és vihar! a tűzben-született, akiről a földkerekség minden teremtménye közül csak a tűz tudja, hogy kísértet! a tűzbe-mártogatott, akinek így kell istenné edződnie!... a leszállás-tűz és a felemelkedés-tűz! a kemence-száj koromló tüze és a tulipánok égrenyújtózó szirmainak feltámadás-tüze! a pokol lángjai és a csillagok mindenség-tüze az éjszakai égbolton, a sötétségből előlángolón!...

Egy szobában álltam - ablak, ajtó, falak... Egy kopott szőnyeg a kopott padlón. Úgy tűnt, valaki gúnyosan néz rám. Virágillat helyett olcsó cigaretta füstjének bútorba-függönybe áporodott szaga. Kegyetlenül ismerős. És a hatalmas szárnyak árnyékának éjsötét csillámlása helyén csak egy kosztól besötétedett, ócska nylon csipkefüggöny. „A szárnyad..." Akkor felnevetett. Most néztem meg jobban. A szeme, igen... De a haja, az a megátalkodott fekete láng - csaknem ősz... És láthatóan pocakosodik. Az ingét elöl kiverte valami sötét pára. Bezárta az ajtót kulccsal, az ajtót... Miféle ajtót, Krisztusom?... miféle kulccsal?... és ugyan miért? Fogoly voltam úgyis - menni?... hova?... minek? És maradni?... Maradni, érintései alatt? A csend érintései alatt? Micsoda csend... Lassan nyúlt hozzám - futni? ...elfutni! ...de hová? és mikor? Most? vagy soha? ...
Maga az idő kiáltozott gúnyolódva, a megmásíthatatlanul tovaáradó idő, hangjainak egész változatosságával és azzal a teljes szívóerővel, amely benne és kizárólag benne lakozik,

hiszen lehetett volna más is, tér vagy kék boltozat, a magasság vakító élein szikrázó tollal billegő madár, harmatos csöndet káprázó vad ég, amelyből fény szitál,

de csak falak, falak, az egyik kicsikét meg is hajolt,
és egy asztal
négykézláb,

(…ó, az isten megmásíthatatlan embersorsa, hogy le kell szállnia, le kell szállnia a földi fogságba, a gonoszba, a bűnösbe, hogy először a földiekben teljesedjék be a körforgás és záruljon egyre szűkebbre a születés kikutathatatlan létoka körül, amely egyszer majd minden teremtés újjászületésének létokává változik, mihelyt isten és ember betöltötte feladatát -
ó, az ember megmásíthatatlan sorskötelessége, hogy készségesen egyengesse az utat istennek, a kigúnyolhatatlanság útját, melyet el akar érni
s ezért egyesül isten és ember) -

pedig naptüzű tulipán is lehetett volna, hullámzó mező lángszínű pipacsból, rebbenő kézen a madár bizalma, a szél kezembe ülne, mint galamb, szép szívem óriás, piros virág…
de csak csupasz padló, fáztam,
lovaim a Napba, szülőházukba tértek a lombos tűz virágait legelni,

segített, mert reszkettek az ujjaim, gondosan, tárgyilagosan vetkőztetett,

(öltözni: külső hideg ellen, vetkőzni: belső hideg ellen,
vér hadserege: támadj!)…

parancsolóan,

(a parancs a kikutathatatlanból hangzott föl, és benne szólt a lázas, fáradt-fekete ragyogás, amely mozdulatlanul ömölt végig a tetőkön, odafolyt az ablakhoz, és átölelte őt is, aki itt állott, beborítva az éberségre szólító paranccsal, mintha ez az éberség része volna hideg lázának. És lázasan a láthatóra szegezte éberségét, a virágligetek valóságára, és ami mögött, felismerhetetlenül, megismerhetetlenül ott a valóságos valóság, a soha nem hallott, mégis kezdettől fogva feledett, mégis kezdettől fogva ígért szó valósága, az újratámadó természet valósága,
a kifürkészhetetlen szem csillagának sugárzásában) -

egyetlen szó nélkül, hangtalan csöndességben, amely csak a hangra várt

(hogy a semmiből és mindenségből előtörve, minden megértésnek fölötte… ama tiszta szóként előtörve, ami volt, tiszta szóként zengjen el fölötte,
hogy semmi se tudjon megállni előtte, mert az állat és az isten némasága között áll a szó, arra várva, hogy révületbe szédülve ő maga elhallgasson, ama szem sugárzásában, melynek vaksága révülten látó lett) -

oda? - kérdeztem szótlanul, hangtalanul mutatva a padló felé, bólintott, megdideregtem, akkor kinyúlt (…KINYÚLT A TŰZBŐL!… gondoltam rémülten, milyen iszonyú hideg van itt, a tűz szívében!…)
és beemelte
a plédet,

kockás, világoskék gyerektakaró, egyik kockában nyuszi, fehér alapon kékkel, a másikban…

(Ó, az örökké tartó éj, melyben az anya az úr, a gyermek elszenderült a megmásíthatatlanban, a sötétben szenderedve a sötétből a sötétbe, ó, az egyszer-s-mindenkor édes megmásíthatatlansága) –

sikítani kellene, gondoltam hirtelen, velőtrázóan sikítani, és úgy megkívántam ezt a tébolyodott hangot, hogy kiszáradt a szám belé,

(a hang a mindenség fölött lebegett, a semmi fölött lebegett… és minél jobban benyomult az áradó zengésbe, annál elérhetetlenebb és nagyobb, annál súlyosabb és elszállóbb lett a szó, lebegő tenger, lebegő tűz) –

a csodát, Uram! add elő a csodát! mondd ki!…

(hogy elenyésszen a mindenség a szó előtt, feloldódjon és megszűnjék a szóban, mégis benne foglaltassék és megőrződjék, megsemmisülve és örökre újrateremtve, mert semmi sem veszett el, mert a vég a kezdethez illeszkedett, újjászülten, újjászülőn) –

még ha minden csoda is, vagy semmi sem az,

(harc a gonosszal, az alsó világ szörnyeivel, leküzdeni a testetöltés köreit, mert csak akkor ragyoghat fel a megszabadító ÉGI SZERELEM) –

de csak kiszámított, éles mozdulatok voltak,
csak kíméletlen, pontos gyönyör-pótlék adatott helyette, a csoda helyett,

(pedig csak a pontatlanságban lepleződik le az emberi sors termékeny gyönyörűsége, amely önmagán való túlterjedés) –

pontos pótlék, csúszós, pirosas fájdalommal keverve,

(a vér fénye, a világ zsigereí – igen! most!… És büszkén tűrjük a fájdalmakat… A fájdalom magas rangunkra emlékeztet; ámde ott, Uram, ahol egy szűzi, éber fül hallaná zengésedet partjain: üdvösségébe belepusztulna, vagy a Végtelent hordozná, s megtermékenyített agyának az örökös szüléstől
meg kéne szakadnia)

megszakadó, akaratlan, befejezetlen, mint egy gyilkosság, mint egy kés, mint egy vérfolt a padlón,

(a feketelyuk-nyílás-nyílás, amely az alsó világból, a pokolból, az emberi tudattalan alvilágából kivezető egyetlen út: fagyökér-lépcső, barlang,
‚nagy büdös lik', hókuszpókusz, békanyál, kicsi tölgyfám, tárulj ál) –

lehetett volna rózsa!…

(szűzies és szenvedélyes egyszerre, olyan, amilyennek az érzékek, a szív és az elme megálmodják az igazi szerelmet) -

bele is lehetett volna halni, ahogy az ajkak redőin átszivárog a vágy,

(de az ajaka a földet érte, a felső szája az égen volt... ordenáré-hatalmas fekete lyuk, felszívott mindent, ami ég és föld között dagonyázott) -

fel is emelhette volna a kezét, hogy a vér lomha áramlását megállítsa az erekben, hogy meggyújtsa a bőr fáklyáit és csillagokká imádkozza a padló réseiben szorongó port,

(hogy megvalósíthassam a lebegő sejtést... hogy megérinthessem a szárnyakat, és kikutathassam az arc leleplezett mélységét a csillaggyűrű fényében) -
de gyakorlottan és pontosan mozdult, ahogy öreg papok osztják az ostyát, ‚ez az én testem, vegyétek és egyétek',

(elefántcsont-csillogással, teste csillogón a testetlenbe játszva, csillag-fiittan a haja, hűvös-törékeny láng) -

lapockája fölött a két szimmetrikus anyajegy megriadt az ujjaim alatt, és csókjai mint hűvös ezüst szemcsék a számban, és homlokáról és vállairól súlyos, lassú, hideg csöppek hulltak a mellemre, mint az imádság,
mint a végre-végre felhangzó szó,

(egész közelről, magától értetődően közelről, hold-szétszórtan és egész halkan csillogva: - Ne taszíts el. Én vagyok a te utad... én vagyok a te társhangzásod kezdetétől fogva és minden halálon túl, örökkön-örökké.) -

„Mint valami kísértés, olyan volt ez, csupa édes csábítás, csupa egyszerűség és csupa álom"

(soha többé nem lehetsz magányos, soha többé, mert ami felhangzott belőled, nagyobb volt, mint te magad, nagyobb, mint a magányod... a te magányod énekében ott van minden hang, minden világ, ott vannak nálad visszhangjukkal együtt, és mindörökre áttörték magányodat,
mindörökre összefonódtak minden eljövendővel) -

és íme a mocskos kagylóba víz folyt, magányos vízsugár,
patak is lehetett volna, pisztránggal, fényesen gördülő, tisztára mosott kavicsokkal,

(lehetne akár egy gyöngyre gondolni, amelyben víz alatti világának bizonytalansága olyan szellemi jelentőségűvé fokozódik, hogy úgy látszik:
a sors egész felismerhetetlensége
panaszkodik ártatlan cseppjében) -

de nem patak volt, csak önnedveink ülepítéssel tisztává álcázott reinkarnációja, és a Paradicsom, az emberi szív kelyhében alvó igazgyöngy szörnyethalt az iszonyattól,

így hát én megmosdattam és felöltöztettem a halottat, ő pedig még mindig alsónadrágban ült a földön, sebeit nyalogatta és mosolygott,

(Nem tudom elfelejteni soha, miként néztél rám.
Mint valami könnyen lebillenő tárgyat, úgy tartottad ezt a tekintetet hátrahajló arcodon. Sejtelmesen zárt ajkak és szemek: túl mindenen, álomszerűen tágra nyíltak, örök, holdas éjbe néző k:
mosolyuk nincsen rögzítve sehol...
Ez a szó: „MOST", olyan lett ebben a mosolyban, akár egy időzített bomba, ami egyszercsak bezuhant az ablakon és azóta ketyeg) -

végre mégiscsak felállt, gondosan összehajtogatta a foltos gyerektakarót, eltette a szekrénybe, kimérten felöltözött és udvariasan kinyitotta előttem az ajtót.

Esteledett odakinn, a hamvadó tűzön kívül szendergő mindenségben.

Az ég azalatt, míg nem láttam, váratlanul kivirágzott, fürtökben lógtak rajta a frissiben kipattant csillagok; az égbolt részeként egy opálos szelídségű csillag csillogott, már szinte pirkadati fényben úszva, amely nem egyéb,
mint folyékony egyetértés nyugalom és mozgás között...

Illatok hevertek szét a füvek közé egymással játszani, a fák szíve furcsán, hangosan vert, csupasz ujjaik között szél imbolygott reszketve, és hallani lehetett, ahogy a hangok mélyében keletkezik, érlelődik, duzzadozik a csend.

Kifosztottnak és kopárnak éreztem magam, mint egy fiatal fa, amely a még gyümölcstelen virágzás után az első telet megéli.

Ugyanakkor valami bennem teljes egészében annyira kiterjeszkedett, mintha túl lenne a halálán. Mindenütt egészen belemélyedtem a létbe, mint aki odatartozik, s mindaz, ami velem történt, örökre ott élt a természetben...

Lassanként minden porcikámat egyformán átjárta egy különös benső ritmusban lüktető áram, mintha csak arra lettem volna alkalmas, hogy tisztán és óvatosan legyek jelen, akár egy kísértet, az immár másutt lakozó, aki biztosan újra felölti levetett burkát, hogy még egyszer, habár szórakozottan, de mégis ehhez a hajdan nélkülözhetetlennek hitt világhoz tartozzék.

Moccanás nélkül lassan körbetekintettem:
egyszerre ismerős lett
minden,

de mindehhez mintha csupán azért tértem volna vissza, hogy testemből, akár egy elhagyott ablakmélyedésből nézzek vissza ide, a dolgokra,

…és akkor madárrikoltást hallottam; a hang kívül és bennem egyképp jelen volt, mert valahogy nem tört meg testem határain;

kint és bent valami folytonos térré egyesült, ahol rejtélyes módon oltalmazva, a legtisztább és legmélyebb tudat fészkelt.

Akkor, nehogy testem körvonala zavarjon a tapasztalásban, lehúnytam a szemem,

és hirtelen úgy éreztem,

mintha egyszerre két szerelem eresztett volna gyökeret belém:

*az egyik, mondjuk úgy - az élet **teste** iránt,*
*a másik az iránt, ami az élet **lelke.***

Mindenfelől áramlott belém a végtelenség, s oly bizalommal zúgott át rajtam, hogy szívemen éreztem a vándorló csillagok könnyű pihenőjét.

…Beledobtam a doboz gyufámat a vergődő tűzbe. Szinte robbant, ahogy egyszerre gyulladt meg a sok kénes, pokolszagú gyufafej. Fogtam egy jó erős ágat, és szétvertem a tűz maradékát. Nehogy bánthassa mindazt, ami itt gyökerezett és lombozódott, lélegzett, tágult és növekedett,

egyszerre a belső és a külső térben.

A tűz a Gonosz inkorporációja. A szellem anyaggá-degradáltságának szubsztanciája…

A tűz magjában sötét van. És hideg. És én belementem.
És magamba engedtem.

Március van és fáj a fény is, zöld fűvekből fekete por pereg…
ébredjetek - az ördög jár a vetésben és azt mondják, hogy hideg a magja

(vakító tiszta vagy {gyermekkorom sajduló ízei} - hisz le lehetne térdepelni hozzád, jaj, összesimuló kezed csókkal magasztos, arany ajkad hámló oltáriszentség, ruhátlanul hogy' hazudhattál volna -
bőröd lenne az áruló? …Segíts) -

Teljes erőmből ütöttem a tüzet, aztán ráugrottam és jól megtapostam. Az erdő miatt… nehogy véletlenül lángra lobbantsa
egy arra járó ostoba szél.
Az ilyesmi nagyon veszélyes.

Március 31. hétfő

Húsvéthétfőre virradtunk, és én hajnalban róla álmodtam. Nem is álom volt ez, hanem inkább hosszú, fehér szalagok, összefogták széthullani készülő tagjaimat egyetlen mozdulatlan, fehér lánggá.
A szalagokon imádság szavai. Így szól az imádság:

Uram: vagyok. Vagyok, szeretem. Szeretem, s lenni látszik: látszani döntött. Engedelmesen emeltem fel a tekintetemet: néki elhittem volna, hogy nincs hová, de a remény meztelensége egyre kivillant a festett szavak alól.

(Álmomban anyám a Mari karjára ültetett, mondta, vigyen le a térre, a Mari meg elbámészkodott: vándorkomédiások jártak arra. Sikítoztam a gyönyörűségtől: a paraván fölött kifestett bábuk, megannyi sikba bűvölt béka; a kínai keze-lába sárga, de még a képe is, vékony, íves fekete szemöldöke szinte táncol, fekete hajcsimbók ragasztva neki, buggyos nadrágja zöld, kopik róla a festék; koponyája fénylik, egyenesen rám néz: mint ha félnék tőle, nem tudom róla levenni a szemem. Anyám már a rendőrséget hívta, hisztériás rohamot kapott, lekurvázta a Marit, kitépett a karjából. A kínai egyik fonala elszakadt, bal karja bénultan lecsüngött.
Sírtam, ütöttem, karmoltam, rúgtam. Különösen az a barnás folt… az a világos, csupasz fa, ahol lekopott a zöld festék. Jobb keze még mindig mozog, föl és le, föl és le. Helyén apró, vérző seb marad.)

Nincs olyan kicsike szó, amely nála nagyobb ne lenne. De a legkisebbet se tudom kimondani. Kezére hajolok, elkezdek nevetni. A könnyem is csorog tőle.
Elhúzódik, körvonalai megszilárdulnak, fájdalma pontosan kimért. Kezét fölemeli, leereszti, föl és le, föl és le: megsimogat. Sebeim eltüntetni marad az utca: az talán nem ütközik meg, ha egy bicegő szív szaggatott, szivárványos foltokat hagy az aszfalton. Rálépnek, széthordják ezerfelé.
Az egész városban hallani - ha elül a szél, elhallgatnak a madarak és leállnak az autóbuszok a napsütésben - , ahogy a cipőtalpakon imádkozik és énekel.

Kérlek, Uram: tedd, hogy a dolgok azzá lehessenek, amik.
Lásd, így örökké önmagukra vágynak.
Tükörbe csak a halott lelke nézne, s nem vakítanák kormos, sűrű vásznak.
A nevetés lehetne nevetés - s a boldogság áttetsző, tiszta látszat.

És tedd, Uram, hogy minden úgy legyen,
ahogy magától lenne:
hogy vagyok, őneki ne fájjon;
hogy nincs -
nekem ne.

Április 5. szombat

Máig nem derült ki, mi történt húsvétkor, de vészterhes és egyben mákonyos szélcsönd van itthon azóta. Apa látványosan, demonstratíve szakított a szeretőjével. A lakásban minduntalan a szexuális kibékülés alattomos pókhálóiba keveredik az ember. Együtt vacsorázunk: a ‚szent család' és én, az ‚idegen közöttük'… Fogaim között már megcsikordulna a fölöslegesség homokja, de Anya megelőz, ‚Egyetek csak, majd én közben elmosogatok'… Ettől mindenki varázsütésre abbahagyja az evést, erőlködve lenyeli az utolsó falatot. Apa ellilul a fékentartott iszonytól, a gyerekek becsapottan merednek a tányérjaikba. – Gyere, egyél te is nyugodtan – mondom Anyának, rosszul, elkésve, hamisan, – letesszük a gyerekeket, utána majd együtt rendbe rakjuk a konyhát. – Mint ha csapot nyitottam volna meg, úgy kezd folyni a könnye. ‚Ugyan. Hiszen mindig így volt ez. Sohase volt ez másképp, most miért lenne? Hát ki segített volna nekem? (Apa kimegy, bevágja az ajtót.) Apátok? (A gyerekek egyenként kisomfordálnak. Vétlen bűntudatukat hosszan húzzák maguk mögött a földön.)… Vagy ezek a taknyosok?… Hát egyik se, soha. Hiszen tudod. Egyszál magam csináltam én mindig mindent. A lakást. A gyerekeket. Főztem, mostam, takarítottam. És hát dolgoztam is közben, mert a pénz is kellett, mert Apa hiába keres sokat, mindig el is költi! Az isten pénzét is elkölti az utolsó garasig, nem törődött az senkivel egész világéletében, se velem, se a gyerekekkel, de azért a házikosztja, az meglegyen! A tiszta, vasalt inge, egy nap kettő is! Ha a kurvájához megy, a harmadik! Hogy miből, hogy hogyan, az neki édesmindegy, ő fontos ember! Neki nyugalom kell, „családi háttér"! Neki milliók vannak a kezében, nem ér rá apróságokkal bíbelődni! Olyan apróságokkal, mint az én életem. És én ne legyek olyan önző, hogy ilyesmivel zavarom őuraságát! Merthogy ő a közért dolgozik. Rajta egy ország szeme! Közben ő maga már zöld meg sárga az önzéstől és a hiúságtól, és nem ismer se istent, se embert… De akármit tesz is, az jó. Mert a gazdaság megy, nagyon is jól megy. Én pedig tönkrementem bele. Mert nem szóltam egy szót se. Mert szerettem…

Szép ember volt Apa, de nagyon szép! És szép lenne még most is, ha el nem csúfítja a lába… a bicegés, tudod. Pedig hiszen alig látszik, de a tudata… Azóta megvadult. Vadállat, tiszta vadállat. Annyiba nem vesz, mint a sarat a cipőtalpán. Engem, aki az egész életemet nekiadtam. Akinek soha más célja az életben nem volt, mint őt boldoggá tenni. Neki mindent biztosítani… Hogy nagy lehessen… Az anyja keserves istenit! Az egész rohadt életet…

Mert én még azt se tudtam, mi az, hogy ‚én'! Hogy vagyok-e egyáltalán. Mintha csak az árnyéka lettem volna. Csak abból jöttem rá, hogy vagyok én is, nem csak ő, amikor belém rúgott és fájt.

Fájt, a leborult hétszentségit,

úgy fájt, azt hittem, beléveszek.

Nem is csak az, hogy engem itthagy folyton egyedül - hogy nem ad elég pénzt, és sokszor úgy kell kéregetnem őkegyelmét, hogy adjon vacsorára a gyerekeknek - hogy szeretőt tart - hanem hogy végighurcolja mindezt az emberek előtt - hogy ne állhassak meg előttük, hogy ujjal mutogassanak rám... És csak rugdal, nem fárad bele. Pedig én nem panaszkodtam. Én szerettem érte lenni. És örömmel adtam oda mindent - érted te ezt?! Dehogy érted, hogy a fenébe értenétek ti bármit is - ti másképp, egész másképp éltek. Én örömmel áldoztam fel magam az utolsó gondolatomig, minden szál hajamig, „semmiért egészen"... nekem ez volt az élet, másért lenni, dolgozni, világítani... „mint a lámpa, ha lecsavarom, ne égj, ha nem akarom" - úgy volt, úgy! hogy én egyáltalán ne legyek, csak ő, csak ő! Meg ti!... a gyerekek!... az ,ő gyerekei'! És én belementem ebbe, és mindent megtettem... Hát akkor miért történik ez velem?... miért kapom ezt cserébe a sok önfeláldozásért?... Egy embere hibáján, egy téves hívás miatt, egy jogtalanul kiszabott tizenegyesen jobban felindul, mint ha én meghalnék... hát hogy lehetséges ez, hogyan?'...

És a nyakamba borul. És sír. Rázendítek én is. Sokáig, jóleső en bőgünk egymás vállán. Lassan, nagyon lassan csitul a hüppögés, egy-egy mosoly szorul közénk: távolodunk... Fokozatosan visszakeményedik, talpra áll, már a szégyen is ki-kikezdi a csöndet. Óvatosan megy kifelé, mint aki nem akarja, hogy észrevegyék - pontosabban befelé megy, be Apához. 'Tudom, mi jön ezután. „Van fogalmad, milyen szörnyű az, amikor..." Van. Jobban szeretném nem tudni. Semmit se tudni - egyáltalán semmit, soha többé. Holott sajnos azt is tudom, azt is muszáj volt észrevennem, hogy Anya egyre féltékenyebb rám. Pedig ha a dolgok rendben lennének, soha semmi ki nem kezdhetné a volt és leendő anyák szótlan cinkosságát, sejtszintű minden-tudásuk örök összetartozását. De semmi nincs rendben - semmi.

Féltékeny, mert Timi nagyon ragaszkodik hozzám - hozzám (talán Apát kivéve), egyedül a világon. Együtt járunk a természetben, néma, tökéletes egyetértésben. Apró titkait, kövek és bogarak intimitásait, lélegzetének és lépéseinek ritmusát mind velem osztja meg.
Nekem megmutatta a nagy, piros kalapos, fehér pettyes gombákat, amelyek tövében szoktak aludni az elfek és a trollok, a bolondító fekete hunyort, amely szentestén karácsonyi rózsát virágzik, a sötét trombitagombákat, oszlásnak indult tölcséreik ehető k ugyan, de dög közelét jelzik, a nadragulyát, amely megszünteti az izzadást és kitágítja a pupillát, a sötétveres és duzzadt szárú sátángombát, és megmutatta azokat a gyökerekkel és indákkal keresztül-kasul hálózott domboldali kis üregeket, amelyek az ősz hajú aggastyánnak látszó, de dörgő hangon beszélő gnómok odújának
bejáratát jelzik...

Azt is elmesélte, miként lehet észrevenni a tündéreket, főleg húsvét és pünkösd között, délben, s úgy is hívják őket ilyenkor, hogy „déli démon" - táncolnak, virágot esznek: ‚növelje isten a táncotokat!'... s úgy énekelnek, mint a halottak... az égben laknak, ők vezetik a felhőket, táncuk a forgószél; s a menyasszonyként, öngyilkosként meghalt szűzlányok lelkei a hatalmas, magánosan álló ősi fák körül lejtenek körtáncot, ezt még te is láthattad Csontváry képén (teszi hozzá a gyengébbek kedvéért).
És akkor még Ricsi dévaj kedveskedései is...
És Apa! Egy idő óta azt játsszuk, hogy ő tegez, én meg magázom. ‚Annuska-bogárka, hagyd már azt a tanulást. Nem tudnál egy kicsit velem is foglalkozni?' ‚Ma nem, kedves uram, értse meg, záródolgozatok, beszámolók, vizsgáznom kell'... ‚Dehogy értem. Nem értem. Te úgyis mindent tudsz. Még annál is többet. Még hogy vizsgázol... És pihenned is kell. Gyere, kimegyünk a területre. Megmutatom neked a búzámat, gyönyörű, de nád van benne, szerinted mi az ördögöt csináljak vele?!'... Képtelen vagyok szembeszállni vele. Erősebb nálam. Egy telefon a sofőrnek, és tíz perc múlva már hárman döccenünk a dűlők hepe-hupáin...
A lakótelep a préri szélén van. Én direkt prérinek csúfolom az ő szentséges birodalmát, ami valójában egy irdatlan nagy állami gazdaság. Apa úgy ül a szolgálati Ladában, mintha lovon ülne, valahogy magasról néz le a violásodó tájra (alkonyatkor szeret kimenni, vadászni is, terepszemlére is), és én minden pórusomon érzem, ahogy testét és agyát elönti a teremtő szellem gőgje... Amikor pedig fölfogja, hogy én érzékelem ezt, már nincs, amit határt szabjon a teljesség, a hatalom mámorának, melyben ő maga egészen eltűnik: már fölvetett fejű koronás vad, remegő orrcimpáján fűszeres, méltóságteljes hullámokban tódul be a szabadság...
én pedig ülök mögötte a kocsiban, belerögzítve a hamvas tájba, nézem göndör tarkóját, erős nyakát, és azt szeretném, ha nem történne soha többé semmi, csak így ülhetnék örökké a háta mögött,
és feltöltve hatalmas és gazdag létezésének erejével csak hallgathatnám, szavak nélkül, ahogy a vérünk egymással beszélget. -
Amikor aztán ott benn a gazdaságban olykor meggyűlik egy kissé a levegő, vagy ha kidobja a szeretője, és ő úgy látja, hogy minden lámpaoszlopra az van kiírva kockás papírfecniken apró piros betűkkel: ‚Megöregedtél, Véged, Oda a Szépséged, Oda a Hatalmad, NEM KELLESZ SENKINEK, SENKINEK, SENKINEK"... - vagy ha otthon Anya kiégett életének kormába nyúl és utána iszonyodva nézegeti fekete kezét - akkor kiparancsol-kikönyörög a konyhába és kezdetét veszi a rítus:

megmossa szemeimben, ezekben az áttetsző, hűvös vízzel teli tavakban
az arcát, a kezét, a lábát,
a lelkét.

És amikor már minden hatalmat és hiúságot lemosott magáról, és kicsi lett és pucér és fázós, mint egy kisgyerek, akkor még le kell dörzsölnöm érdes szavakkal, hogy kimelegedjék, végtére bebugyolálnom puha, meleg hallgatásba, hogy megnyugodjék, mintha langyos tejet ivott volna, és elcsöppenő-nyállal-édes, mélységes mély álma legyen. Ez népgazdasági érdek. Sok száz ember másnapi teljesítménye függ ettől. Talán még a tehenek tejhozama is -

Így hát én megértem, hogy Anyának haragudnia kell rám. Még külön azért is, mert általában vidám vagyok... pimaszul fiatal és vidám. Testvérkéimnek néhanapján olyanokat mondok, hogy sikítoznak a gyönyörűségtől. Még ma is sokszor órákon át énekelek nekik, mint amikor még kicsik voltak: „Hová mész te, kiscsibe? Megyek a csibe-bölcsibe. Mit csinálsz ott, kiscsibe? Amit a nagy csibe, csak kicsibe..."

Anya pedig fáradt... Ahhoz is fáradt, hogy megoldja léte övét, ahol nagyon szorít. Az ő szemében én fiatal vagyok, felelőtlenül szabad és szemérmetlenül boldog. Fiatal, szabad és boldog... És talán igaza is van.
A szerelemben föltárult előttem a túlvilág kapuja, mennyeken át repültem, láttam a munkálkodó Istent, szent szenvedéseket szenvedtem, és semmi ellen sem védekeztem, semmitől sem féltem, elfogadtam mindent, mindenek előtt kitártam a szívem. A szenvedés tengere fölé csapó drága, állandó boldogságárban az ember egy-egy pillanatra oly magasra száll saját sorsa fölé, hogy boldogsága csillagként sugárzik, és akit beragyog, az öröknek és saját vágyálmának látja...
Ám én egy angyalt szeretek, ha bukottat is. Vajon ha úgy akarja az ég, hogy hűségesek legyünk földi vonzalmainkhoz, miért hagyja, hogy angyalok tévedjenek erre? Szegény angyal! ... - Nem az én lelkem, ez a tékozló, riadt madár pillantott-e rám az ő fekete szeméből is?... Tekintetétől - s nekem úgy tűnt föl, mintha ebben a tekintetben saját lelkem nézne rám - összeomlott a valóság. Megigézve bámulunk egymásra, megigézve néz rám szegény, gyámoltalan lelkem. Vajon ***mindig démon lakozik-e a kedvesben,*** *mely hatalmat vesz rajtunk és kínoz, míg csak tart a szerelem?...*
Vajon az, ami bennünk születik általa, több-e, fontosabb-e az ártatlanság nyugalmánál, amit örökre elveszítettünk?
Van-e ilyen nyugalom egyáltalán, hogy folyton siratjuk?...

Hesse szerint már „a kezdet kezdete sem ártatlan és egyszerű; minden teremtmény, a látszólag legegyszerűbb is bűnös és bonyolult, a létezés mocskos árjába vettetett, és az árral szemben nem lehet úszni. Az ártatlansághoz, a meg nem teremtetthez, Istenhez nem visszafelé visz az út, hanem előre, egyre tovább a bűnben,
egyre mélyebben az
emberré válásban.

Nem szűkítheted le világodat, nem egyszerűsítheted lelkedet, egyre többet és többet fogadsz be a világból kínok közt táguló lelkedbe, míg végül magadba nem fogadod az egész világot, hogy egyszer talán célba érj és megpihenhess. Ezt az utat járta Buddha és minden nagy ember, ki tudatosan, ki ösztönösen, és addig jutott, ameddig merészkedett.

Minden születés elszakadás a Mindenségtől, elhatárolódás, elkülönülés Istentől, gyötrelmes megújhodás. És akkor térsz vissza a Mindenségbe, akkor szűnik meg a gyötrelmes egyénné válás, akkor válik az ember Istenné, amikor annyira kitágította a lelkét, hogy át tudja ölelni a Mindenséget."

Amikor annyira kitágította a lelkét... amikor majd annyira kitágítottam a lelkemet. Akkor leszek valóban boldog... Ha igaz.

Kata felhívott tegnap este. Én nem mentem be az utolsó órára - nem voltam képes. Mint kiderült, jól tettem. Kata elmesélte, mi történt:

a szobája ajtajára egy gyűrött cetli volt felrajzszögezve, rajta ceruzával írva az állt: TANSZÉKVEZETŐ. Nem mertek bekopogni sem, a szemináriumi teremben várták, mi lesz. Ő, aki mindig előbb volt ott, mint a hallgatói, most vagy fél órát késett, és akkor... franciául kezdett beszélni, hadarva - nem értettek belőle semmit (csak egyetlenegy francia szakos volt a csoportunkban, most az se volt ott), de ez láthatólag egy cseppet sem zavarta, roppant élvezettel szavalt, gesztikulált, néha oroszra vagy németre, máskor megint magyarra váltott, megkísérelte elénekelni a ,Tavaszi szél vizet áraszt' kezdetű népdalt, szegény hallgatói számára teljesen érthetetlen, összefüggéstelen és dagályos szövegeket adott elő hihetetlen hevülettel (Kata megpróbálta felvenni nekem a magyar nyelven elhangzottakat legalább):

...,Hát nem a véres könnyek, a fájdalomkiáltás és a ruhák szaggatásának ideje volt ez? És mindenekelőtt nem volt-e itt az ideje, a legfőbb ideje a cselekvésnek? A tetteknek? A példaadásnak? Ország- s népmentésnek a biztos pusztulás elől?... Én csak kiáltoztam, mint egy értetlen gyerek a sötétben: „Légy még türelmes, én Istenem! Ne pusztítsd el ezt a világot!" Az ő hangja mérhetetlen távolról zengett: „Gondolj mindarra, ami a világban történt! Abból megértheted, hogy az én türelmem végtelen. Ne zavarj többet!"... Nem, ez nem képzelgés! Ez a legfélelmetesebb valóság, ami az ember számára feltárható. De a többség sosem válik felnőtté...

...Vannak napok, mikor a ,másik ember' terhünkre van. De nincs szomorúbb, főleg nevetségesebb, mint egy szegény ördög, aki utolsó órája bűvkörében forog és hetekig-évekig alkudozik a halállal... A többiek gúnyolódnak rajta - körülállják, nézik és kiáltoznak, mint nézők egy kétbalkezes vásári mutatványos körül, aki nem tudja elszánni magát,
hogy elrugaszkodjon az ugródeszkáról.

„Leugrik! Nem ugrik le!" Az emberek joggal nevetnek a szemébe annak, aki sem itthagyni, sem elviselni nem tudja őket... Figyeljetek rám, gyermekeim. Ha harangszót akartok hallani, akkor ne bádogot ütögessetek!

*...„Jaj a világnak a botránkozások miatt! Mert szükség, hogy botránkozások essenek; de jaj annak az embernek, aki által a botránkozás esik"... Ki kell vágni a beteg fát, hogy a többinek legyen esélye egészségesnek maradni; le kell metszeni a hervadó virágot, hogy pusztulásával meg ne rothassza a zsenge bimbót, amely még megpróbál hinni a virágzásban. Jézus azt mondja: „Ha pedig a te kezed vagy a te lábad megbotránkoztat téged, vágd le azokat és vesd el magadtól; jobb néked az életre sántán vagy csonkán bemenned, hogynem két kézzel vagy két lábbal vettetned az örök tűzre. És ha a te szemed botránkoztat meg téged, vájd ki azt és vesd el magadtól"... Mert mindennek oka az ártatlanság elvesztése, igazságosságra törekvés a törvény alatt, az ebből fakadó kétségbeesés a hasztalan harcban, hogy cselekedetekkel vagy felismeréssel legyűrjük a bűnt... **Ahhoz, hogy valaki** végül tán még **a Világmindenségbe is el merjen rugaszkodni;** szembesülnie kell önmagával, **teljesen tudatára kell ébrednie önmagának.** Egy napon talán elérkezik*
e végső lehetőséghez. Talán megismeri önmagát, akár úgy, hogy a keze ügyébe kerül valamelyik kis tükrünk, akár úgy, hogy találkozik a halhatatlanokkal, vagy netán valamelyik mágikus színházunkban rábukkan arra, ami felszabadítja elárvult lelkét. Számtalan lehetőség vár rá... pokolhintán vad, szédítő körök.. varjak örvénye fenn s egy ember idelenn segítségért kiált és űzi a halált a deres tereken... varjak örvénye fenn, lázak törvénye benn kétszemnyi csillogás, egyszívnyi lángolás pokol-vermeiben - varjak örvénye fenn s egy ember idelenn: magány fogja kezét, hó hamvazza fejét és szíve megpihen - mert eljő a felbukkanás a pokolból egy megváltozott világba és egy újfajta ártatlanságba Istenig, a szellem tiszta létéig, ahol az anyagi létezés kínjai ismeretlenek.

...Csak ne tűzzetek ki célokat ott, ahol a végtelennel álltok szemben!...

...Nehéz élni anya nélkül, kedveseim, nehéz élni otthon nélkül, haza nélkül, nép nélkül, dicsőség nélkül, az együttlét minden édessége nélkül. Rossz élni a hidegben, és a legtöbben, akik ezen az úton járnak, belepusztulnak. Az embernek közömbösnek kell lennie a pusztulással szemben, ha meg akarja ízlelni a magányt és számot akar vetni a sorsával. ...A magány az út, amelyen a sors önmagához vezeti az embert. Azért vagytok kiválasztottak, hogy szenvedésetekben önmagatokká váljatok, a fájdalomban visszanyerjétek saját lélegzéseteket és szívveréseteket, melyet elvesztettetek. Azért vagytok kiválasztottak, hogy csillaglevegőt lélegezzetek' -

Ezután hosszú francia szavalás következik (talán a Cid-ből,
kockáztatta meg Kata óvatosan),

aztán egy csomó szám meg valószínűleg valami szerzők nevei kerültek viharos tempóban a táblára, amit letörölt (mesélte Kata), még mielőtt bárki bármit leírhatott volna belőle,

majd oroszul hadart valamit egy rózsáról, ami maga a szerelem és ami egy rossz szótól elhamvad (talán?...) és amit egyetlen szóval szárba lehet szökkenteni mégis (csak egy szót kell súgni neki, mondta titokzatosan)...

és akkor meg egy agg kintornásról kezdett énekelni, akivé a kis herceg lett öreg korában, és aki ott ült a kicsi bolygóján
„s bár hallotta: hívják - nem mehetett,
és a szelíd, jó rókákat a Földön megkinozták a gonosz gyerekek...
S a kis herceg nem jött többé a Földre, már nem látott és sosem kérdezett, vén volt s nyekergett hályoglepte szemmel és lábánál a rózsa nevetett" -

és valaha volt kedves tanárunk és mesterünk, a Démon így tombolt, őrjöngött, játszott és énekelt, váltogatta szándékait, váltogatta az idézeteket, és saját s a világ életét dagályos kifejezésekből, selejtes versekből, sóhajokból, könnyekből és vérből összetevődő értelmetlen, fantasztikus s egyúttal rettenetes álommá, lármás zűrzavarrá változtatta.

- Hát ez volt - mondta végül Kata kissé szomorúan, mert alapjában véve mélyen együttérzett velem, de hangjában mégis ott bujkált az abszurditás szenzációja fölötti visszás öröm.

‚És bár talán ezt, ennyire, így... talán ezt az egészet azért mégsem lehetett előre tudni, de tulajdonképpen várható volt' és ‚ő vagy bárki épeszű akár meg is jósolhatta volna, ha ugyan lett volna kinek, és nem lett volna eleve falrahányt borsó'.
És ‚mindez teljesen tipikus a mániás szakaszban', és ‚tudtad-e, hogy ez a bipolaritás éppen az erkölcsileg kimagasló emberek betegsége vagy minek nevezzük', és hogy ő régen látja, hogy ‚nagyrabecsült tanárunk valahogy erkölcsi téren törekszik haszonra, mert minden látszat ellenére igenis szereti önmagát, és Isten, önmaga és kisszámú szerettei előtt akar nagyra nőni... mert ő kacér, erkölcsi értelemben... saját lelkiismerete és különös szeretete tükre előtt kacérkodik'...

Nem tudtam, mit mondjak. Mintha valami nehéz, sűrű folyam indult volna el belőlem lefelé, a föld felé, és kényszerített volna, hogy vele tartsak, egész testemmel, de a lelkemmel is. A tudatom mint egy hálóba akadt madár verdesett valahol, a sötétség lezuhanó és felemelkedő, súlyosan hullámzó terében,
az érzékelés egyre szűkülő határain túl.
Arra sem emlékszem, mikor tettem le a telefont, és Kata nem beszélt-e tovább, bele a tavaszi éjszaka
készülődés-zsibongásába...

(Itt most egy csomó visszakapott levél következik, amelyeket valamikor találomra bedugtam a napló lapjai közé.
Ebben a sorrendben találtam őket:)

(1.levél)

Kedves Uram,

kezdhetném így is, kissé ledéren: Maga fél! s nagy kedvem volna ledérkedni, mert a tiltás és a parancs, amit nem szívesen veszek magamra, a Hetérának szólt s a Szűzet akarja előerősködni belőlem (mintha az kevésbé volna veszélyes!);
pedig jól tudja, hogy sem ez, sem az:

Amazon leszek legfeljebb, ha nem lesz, aki Anyává tegyen;

s jaj lesz akkor azoknak, akiknek gyávasága felfegyverzett engem önmaguk ellen: szó, gondolat és tett mind kopja és pajzs lesz ellenük s a rettegett mélységek még iszonytatóbb felszínné alakulnak: ellenséggé, amely rájuk hasonlít, mint egy szörnyű íkerkép: tükrözi s félelmetesen ismeri őket kívül és belül, és nincs előtte rejtve soha semmi: egyetlen lágy, sebezhető kis pont sem, a lélek egyetlenegy gyengesége, a gerincoszlop legkisebb hajlása se, a hús egyetlen kívánsága se: s akkor: „Fegyverbe! fegyverbe!"… kezdődik a harc életre-halálra!…

Ezt akarja? Harcolni a megteremtett ellenséggel? vagy megfutni előle?…
Vajon tényleg végiggondolta, mi elől szalad úgy? egy életen keresztül? a körülbástyázott házasság és a szándékos gyermektelenség, a mások fölött szerzett morális hatalom, a tudás mesterséges kozmoszába vezető szellemi munka kapuin át - mi elől menekül? s tulajdonképp: hová? …

Én elhiszem - nem: én tudom: gyakran szeretne nem-látóvá lenni, akár a többiek; szeretné, ha a tudat édesdeden szunyókálna a homloka mögött s áldott álma fátyolként eltakarná, amit látni olyan kín, hogy folyton fáj a feje és görcsberáng a gyomra tőle és minden porcikáján átsajog:
mert az ember olyan szerencsétlen állat (így tanítják a bölcsek), akinek - mióta a fa kiszökött alóla - lúdtalpa s hozzá lelke van,
s azok mindketten a háton jelennek
s jelenítik meg magukat:

a manifesztálódott rossz tartás és a lelki görcsök láthatatlan kötőszövetí csomók képében nyomják szegény idegeinket, sajgást vagy rossz parancsot keltve - és megzavarodik a máj és az epe, a szív, a gyomor - az orvosok a fejüket csóválgatják: hisz minden eredmény NEGATÍV! (…) - az embervolt, lám, nem gyógyítható: talán a lúdtalpat?… vagy inkább
a lelket kellene végleg felszámolni? és megszűnnének a fájások?…

Ó, nem! nem!… maga már lát, s ha lát, hát engem lát, tisztelt Tanár úr;

mert én állok az utak elején és végén; tőlem, rajtam keresztül és hozzám menekül: mert én vagyok az az óriási, sötét és meleg barlang, melyből kiszakítva magát egyenként tépte át születő lényéhez majdani tagjait, mozdulatait, fogalmait, s apránként megnevezve önmagát így teremtett meg újra engem is, aki a Más vagyok, a Más világa, az Ént körülfolyó idegen otthon, az életet sorssá szövő valóság;
mert minden mi vagyunk, ami születik, él és elpusztul; az Anya(g) vagyunk: a szellem ágya; boldog anyaföld, amelyből kinő és visszanő az élet; dús sziget, sötétvizű öböl vagyunk, ahová megtér a fáradt utazó, ha útja végére ért, s melynek rejtett vizében az élni induló lüktetve vár; anyák vagyunk minden bölcső fölött és illatos emlőnkből szavakon túli bölcsesség édes, sűrű teje csorran;
így várjuk mindig azt, ki megszomjazott a hosszú úton s hozzánk tér haza:
mert ami élet, az halál is,
s aki bármelyiktől fél, a létezéstől fél; és ami fél, az nem egész, nem teljes, az csak egy rész, csak egy fél-elem;
pedig emlékeznie kellene anyja ölére, mézes mellére, édes szép szavára, hogyan nevezte mindenének s kincsének és királyfinak hogyan nevelte, győzni világbíró gonosz királya ellen, bitorló ellen lázadónak - őt! istennek! s ő hogyan fogadkozott, hogy megöli a szörnyet és a kincset elhozza s anyját így megszabadítva feleségül veszi;
milyen gyanakvón figyelte apja érthetetlen és gyűlöletes hatalmát és hogyan fogadta meg: nem türi már soká;
hogyan készült ifjúsága lüktető burkában a nagy, végső kitörésre, mellyel világát birtokba veszi: megharcol szemtől-szembe a gonosszal, levágja minden förtelmes fejét s király lesz földön, vizen, téren és időn;
a labirintushoz hogyan jutott el s milyen csábító mosoly lökte be; hogyan bolyongott benne úttalan sötét mélységek alatt és fölött, és kiáltozva hogyan hívogatta elveszett anyját, huhogó kacajoktól s bűztől s ocsmány látomásoktól meggyötörve;
s hogyan talált a legsötétebb mélyben a szörnyetegre, aki apja volt,
miként pusztította el s bukkant a fényre
ordítva és vakon
és véresen;

s mint látta meg ekkor anyját, valahogy ifjan, valahogy úgy, hogy az és mégse az, édes nyáltól csillog s nyitva a szája, öle kitárva és bő tejjel teli - hogy hirtelen borzongva nyilallja át: becsapták:
apja, királya, istene halott; és ha halott, hát nem isten s nem király, hanem halandó, és gyilkosa is az;
már elvetette önhalála magját e síkos és édes ölben, amelyből egykor és most újra kicsusszant sírva, fény-kések közé;
az meg ott, az óvó dús homályban pezsegve nő, osztódik lelkesen; már édes vérrel etetik és gyűlnek a mákonyos hazugságok az anyaszájban, hogy őt, a drága gyilkost, fölneveljék, a soros királyfit, a győztes fiúistent -
s hogy néki már nincs hátra más: ölelni az áruló testet, gyilkosa fészkét, s mind sűrűbben a holtakkal beszélni: saját lelkével s apja szellemével, s vélük múlatván megszámlált idejét, saját óráját várnia, mikor az Anya eljön érte újra, s a Rettenetest is megcsalván, megenyhíti a kint,
s emlőjében a megcsalattatás im a dolgok örök visszatérésének legédesebb tejévé változik -
Tanár Úr, kedvesem, édes uram:
hiszen tudja, hogy Éden nincs, csak ez;
még hogyha volt is Paradicsom egyszer, ha létezett is valahol-valaha a sértetlen egész-lét makett-paradicsoma, a szaporodás igája és a túlélés szégyene nélküli halhatatlanság birodalma, a kudarcot és lelepleződést nem ismerő öntudatlan hatalom Édene,
úgy azt az Édent bezárták;
lángos angyal-p(h)allos őrzi ellenünk, a tűz maga, amellyel minden kezdődött s minden végződni fog, a világot felemésztő és újrateremtő tűz
titkos hatalma, mely kiterjesztve a férfi hatalmát, megkísértette azt;
és minden elveszett;
a hatalom kiterjesztetett és megosztatott, s tudóvá lett az ember:
megtudta, hogy nem örök létre, hanem a tudás kínjára született, hogy átkozott legyen a föld ő miatta s fáradságos munkával éljen belőle életének minden napjaiban; tövist és bogáncskórót teremjen néki s egye a mező nek füvét; orcája verítékével egye az ő kenyerét, miglen visszatér a földbe, amelyből vétetett... ám Éva lugost varázsla, s ott a keservekkel teli munka és tudata kínjai után a férfiú megenyhülék; s ugyan hová mehetne onnan?...miféle tárt kapuk délibábja felé pusztákon és sivatagokon át?...

Ha nem Éva vagyok, legyek a sivatag kígyója én;
hisz én vagyok a kígyó; hadd marjam örök életre-halálra!

A Magot akarom, mert én vagyok a föld;
kelj fel, Napom, soká
ne késlekedjél!

P.s.: Vigasztalásul, és mert olyan érdekesnek találtam:

nemrég egy műtétet mutattak be a TV-ben: egy olyan csecsemőt operáltak, aki nyitott mellkassal született, és a szíve kívül volt testén. Az a szív kinn dobogott, kívül a kicsi csecsemőtesten, a technika jóvoltából láthatta az egész világ, dobogott nyugodtan és halálraítélten és csak egy vékonyka hártya védte az egész világ ellen... És éppen aznap... az a vak lány, aki ott szokott ülni a buszmegállónál és szinte minden nap látom az egyetemre jövet, ahogy szüntelenül és némán himbálódzik előre-hátra piros számláján, mindig egyforma mosollyal, télen és nyáron, napsütésben és hóesésben is ott osztogatja azokat a fura kicsi szentképeit Jézussal meg a kis hableánnyal - szóval ez a lányka most énekelt, és olyan különös volt az a dal, hogy hirtelen előkaptam a kismagnómat és szemérmetlenül odatartottam a közelébe, abban reménykedve, hogy nem veszi észre...

Ezt énekelte egészen halkan, mintegy csak magának (az eleje lemaradt):

(A vásártér?) „...közepén asszony állt. Csönd volt... a tömeget megbabonázta. Mind hallgattak, figyelték, mit csinál... nem akármit: saját szívét kínálta."

(Itt hirtelen a dallam is megváltozott és ő is másképpen, egészen magas hangon, erőteljesebben kezdett énekelni:)

„Kikiáltó a szívem árverésén, kiabáltam: Jó urak, érdemes! Friss ez a szív, nézzék, még egyre vérzik! és mily gyöngéd! s formára mily nemes!"...

(Most megint halkabb, mélyebb, elbeszélő hang:)

„Alig is értve, hogy miért s minek, de pimaszságig udvariasan / a szívre most alkudni kezdenek / a férfiak, kinek csak pénze van; csak én nem mentem közéjük tolongni, ki zsebemben egy krajcárt sem találtam, s nem tudtam csak egy könnyű csókot dobni / a szívre messziről - onnan, hol álltam. És kiderült (mikor megkapni senki / nem tudta azt a szívet, mert túl drága): **mílyen nehéz a nő szívét szeretni... Megölni könnyű; megvenni - hiába.**"

(S most ismét a magas női hang és a másik dallam, halkulóban):

„Kikiáltó a szívem árverésén, kiabáltam, míg torkom berekedt,
és madzagon lógattam ki a szívem, amíg a fagytól végig nem repedt,

akkor azután csöndben visszadugtam, ahonnan egyszer kitéptem, oda,
és szóltam: Urak! tönkrement az áru...

most már menjenek
békével
haza."

(2. levél)

Megtaláltam! Ugye ez az? Ugye ez!

„Köszönöm, hogy árnyul elfogadtál tündöklő életedhez”...

Mivel nem tudok, nem merek reagálni erre (magamban persze órákon át mást se tettem), azzal köszönném meg azt, hogy részesévé tett egy ilyen megrendülésnek, hogy kiírok ide néhány oldalt a kedvenc Móriczomból, azt kérve, hogy olvassa ugyanolyan türelemmel és szeretettel, ahogy én lekörmöltem (és vegye számításba, hogy mennyivel egyszerűbb feladatot adok ezzel Magának, mint megkeresni azt az egyetlen sort egy egész könyvben!...);
és kérem, ne vélje abszolút véletlennek,
hogy itt is egy kedves kis Annáról esik szó...

Bethlen Báthori Annához:

„ - Lásd, te kedves, ez az, hogy aki a főúrisághoz hozzászokott, az nem gondol másra, csak hogy lehetne még több díszt s nagyobb hatalmat szerezni... De lásd, nem ez a fejedelemség. Annak, aki országnak feje kíván lenni, annak egész életét, éjt s napot munkában kell töltenі, és ha valakit nem a lélek hajt, annak a legiszonyúbb fáradság és gond a fejedelemség. Vagy úgy tesz, mint a te szegény bátyád, Gábor tette, aki, megvallom előtted, édes angyal, a legnagyobb elme volt, kit valaha látnom adatott... Én úgy gondolok rá, mint egy istení küldöttre, aki fiatalsága miatt nem jutott, ahová akart, és a szenvedélyei miatt... Én itt neked megvallom - s az Anna finom hosszú ujjait kezébe vette és morzsolgatta -, hogy ha arra gondolok, hogy evvel a szegény országgal mit kelljen csinálni, mindig arra erőltetem a fejem, hogy ő neki egy-egy szavát elmémbe visszahozzam, s ilyenkor könny ömlik a szememből, s míg örülök, ha meglelem a vezérlő szót és gondolatot az ő elejtett ígéiből, egyszersmind szánom és sajnálom a szegényt, hogy ott fekszik kinyújtóztatva a Báthori-templomban és temetetlenül...
már hét hónap óta.

...Anna csak nézett nagy, kék szemeivel, nézett a fejedelemre,
s az hátravetvén magát, elhallgatott.

- Meséljen még kegyelmed, nagyságos uram.

- Mit meséljek? - mondta Bethlen mosolyogva. - Láddе, én csak éppen ennyit akarok, mindenkinek elrontani az örömét.

- Igen - mondta Anna.

- ...Azt az örömöt, hogy egyik nép a másikra rágyüjjön. Úgy vélem, más idők jönnek, mint eleddig voltanak... Mert úgy akarom megőrözni ezt a kis országot, mint pacsirtafészket a kaszás elől. Hadd nevelje kicsiny magzatait a madár a fészek alján... A magzat, ez az egy, ami ér... Ama semmi, a holnap, igen... csak a jövendőért kell cselekedni.

Anna könyörögve s alázatosan nézett rá:

- S elmegy.

- Elmegyek, de itt maradok... Anna... Köszönöm neked ezt a szép emlékezést, amit magammal viszek...

Evvel leült szemben a más székben. Úgy omlott le, mint a bánat férfia.

- Még soha íly nehezen sehonnan el nem mentem.

Anna előreborult, s a térdére tette a fejét. Bethlen lassan simogatta haját és szép fejét... Szédült... a nőből szikrázott az idegen szépség... Még soha a szépséggel nem találkozott, csak itt, csak evvel.

Ez a hallgatag szép, aki nem pöröl, nem ellenkezik, nem szól: bizonyára nagyon megismerte már az életet, és nem tiltakozik és nem utasítja el, amit az ég neki ad...

Mélyet s nagyot sóhajtott:

- Elmegyek, Anna, mert el kell mennem. Nehéz életem vagyon...

Érezte, hogy ujjai alatt megvonaglik a nő szép nyaka s válla, mintha sírás hajtaná...

- Ha te tudnád, milyen nehéz... hogy milyen magános állat vagyok. Ezer és egy emberrel kell harcolnom...

...Hallgatott. Soká.

- Anna, kedvesem, kis leányom... én nem panaszolkodom... megverne az Isten... Zsuzsanna az Istennek különös és egyetlen lángoló okosság. De beteg... Nem a teste... nem csak a teste, mert az is... a lelke beteg... kínzó, nagy betegség vagyon benne, s nekem abba meg kell halnom... meghalok abban a levegőben. Istennek minden arkangyalai kevés ahhoz, amit nekem el kelletik viselni... Már nem, s nem bírom...

Anna most megmozdult és felkúszott az ölébe
és a szájára tapasztotta ajkát, s soká úgy maradt...

- Hideg... és beteg... de oly ész van benne, hogy én amellett senki vagyok és semmi... Keresztüllát a levegőn és a legkisebb gondolatomban olvas... Nem lehet elő le menekülni, fekete szemei itt égnek, s ha szememet behunyom, akkor még jobban látom szegényt... szegény, mást nem mondhatok rá, csak azt, hogy szegény... S nem tudom, mi baja... mártír, de nem asszony,
és szeret, de nem nyújt megbékítő és megvigasztaló szerelmet...
mintha jégcsap lenne az ágyában, és én egy halottat ölelek."

Hát ennyi. Nagyon szeretem az egész regényt, de ezt a részt különösen sokszor elolvasom. Talán Magának is ad valamit...

Szeretettel küldöm:

Anna

(3. levél)

Kedvesem,

olyan furcsa, olyan jó: rájöttem, hogy még sohasem mondtam Neked – le sem írtam – és nem csak Neked: olyan szerencsém van, hogy még senkinek, soha – és most leírom, mert nagyon fáj valami és mert ez jó – és talán egyszer majd ki is mondom, hogy halljad – és ha azt hiszed, hogy nehéz – hogy az, ami volt és ami lehet még, hogy az mind elébe tornyosul ennek a szónak, nehogy eljátssza önmagát – ne hidd:

nézd, milyen könnyű: leírom egyszer, s még egyszer, könnyebben, mint egy pontot, mint a semmit, leírom a szót:
szeretlek,

szeretlek s nem vagy

pedig minden fénnyel-hímzett levél feléd törekszik s feléd fut a fény

hajlítva ágat és kedélyt léted iránt

bokrok- s füvekből tépett illatok lebegő fátylával az út fölött

lohol feléd

s én benne állok

talpig kifosztva

mozdulatlan e laza áradásban

s nézem ahogy egy felajzott madárpár

édes dala

sok-sok apró

remegő rebbenéssel

egymásba bomlik

szívem

helyén

(4. levél)

A kezedre gondolok, az ér lüktetésére a kézfejeden, az ajkad lágyságára, és nagyon jó élni tőle. Pénteken, amikor másfél órát vergődtem az ajtód előtt, miután egy álló hétig gyűjtöttem magam Neked, és Te elküldtél - láttad: el tudtam jönni harag nélkül,

és a szomorúságomból is ima lett aztán a sorsban lakozó apró istenekhez, hogy vegyék el a fájdalmat tőled, és ne nyugtalanítsák miattam a lelked. Hiszen úgyis velem vagy. Sokat, órákat beszélsz hozzám, valahányszor oda tudok figyelni, a buszon, a kádban, az utcán. Jössz velem,

mint vándorral a hold.

De most pihenj, kedves. Gondolatban megöleltelek, válladra hajtva a homlokomat,

aztán elengedtelek - és most repülsz a szélben.

Az én isteneim fogják a kezed.

(5. levél)

Csábítanálak hamvas zuhataggal -
de te ne tudnád? mosogatni kell még.
Hűlt tényekre ül behúzott szavakkal
varázslatom - és kiadja a lelkét.
Köröznek egyenruhás, bamba tárgyak.
Tegnapi ráncok bujdosnak kezedben.
Hitté kövült csupasz fénnyel dobállak -
árnyad se rebben.

Akarom: énekelj,
szél szabadítsa zsebedből a morzsát,
akarom: talpig remegésbe öltözz,
kulcsod a tegnap ajtaját ne nyissa,
átkod, ha van, nedves zölddé bomoljon,
ajkad sebesre szárítsa az álom,
azt akarom: ne szólj,

szótlan halj meg, ha
megérintelek

(6. levél)

Ha most itt lennél, úgy ölelnélek meg, hogy beleroppannának a csontjaid,
úgy csókolnálak meg, hogy kicsordulnának belé a könnyeid,
átölelném a lábad, úgy könyörögnék: ne rontsd el! …
hadd szeressem ki belőled az angyalt,
akinek a nyelvén megtanultál beszélni -

de nem vagy itt,

s mire elérnélek a kezemmel, talán késő lesz:
fáradt leszel, gyomrodban krumpli, fejedben zavaros fájdalom,
angyalod alszik…

én pedig okosan és szomorúan megállok majd a küszöbödön
s hallgatom, ahogy a szerelem
lassan
összecsukja
szárnyát

(7. levél)

Nem hallom a hangod.

Kihúztad magad belőlem, szótlanul, mint nő testéből kihúzza magát a túl korán, magányosan kielégülő férfi, magára hagyva a másik testet, a lágyat és befogadót, a találkozástól sebzettet saját vágyai és reményei váladékaiban és az ő akaratával fölkenten
megszenteltnek és megalázottnak,

hogy büszkén hordozza magában elhagyottsága sebét, mint ha remény volna, és léte átváltozását a szentség edényévé, mint ha átok volna,

hogy soha többé ne lehessen és ne reméljen bármi más lenni, mint hiány, beszélő, járó, étkező, ürítkező és lélegző hiány, amely csak azért tartja fönn magát, hogy a valóság egy pillanatra se feledkezhessen meg önnön sebezhetőségéről (ami benne öltött testet) a szerelem által (aminek talán nincs is más valóságos létformája, mint ez a visszájára fordított létezés a hiányban mint sebben, melyet a valóság testén ütött).

És ahogy az sem tehet egyebet, mint hogy várakozik, azaz a türelem teljességét gyakorolja a keresésben, pillanatról pillanatra bejárva léte egészét valami után, amely egy sóhajtásnyi időre benne foglaltatott
(még ha csak azért is, hogy hitelesítse saját különvalóságát a másik létben hagyott negatív lenyomata, a hiány létezése által),

úgy várakozom én is, vákuummá lett életem középpontjában keresve téged,

és ámult döbbenettel látom, ahogy a valóság minden gazdagsága beáramlik figyelmem elvékonyodott hártyáján át pótolni ezt a hiányt, képzeletem pedig kiáramlik belőlem és csordultig tölti a világot a rejtőzés és a hívás reménytelen és csapongó képeivel.

Mert reménytelen a hívás, és maga a remény is reménytelen, hiszen csak önmagát hívja.

„A sötétségbe űzettem, de nem a magam akaratából, beléje hatoltam, ölébe nyomultam, de alá nem merültem...
most visszatérek beléd, hívásodra, az idő időtlen múlásában, melynek te vagy nyugvó vezérlője:
Aki nem szeret, azt betegség sújtja,
és csak aki újra
szerelemre ébred, az tud
meggyógyulni."

Nem szabadna zokon venned e sorokat - de hát észrevenni sem fogod; egyszerűen tudom, olvasatlanul adod majd vissza mindet, rájuk ütvén a megfellebbezhetetlen hiábavalóság fáradtrózsaszín pecsétjét:

mert hiába hogy téged kereslek, bennem-született hiányod úgysem tölthető be semmi, legkevésbé te magad, talán csak magának e céltalan várakozásnak az észveszejtő pompája. Én pedig, e kincs halálraítélt várományosa, szelíd és értelmetlen áldozatként küldöm föl e várakozás iszamos oltárán leölt fehér óráim és napjaim égőáldozatát és az őrült himnuszokat, melyek annyira sem jutnak el hozzád, hogy tüsszentésre ingereljenek;

de az a magasság, amelybe küldöm őket, egy hang ígéretével van tele: a teljesség gyöngédségének hangjával, ami megszólalt és elhallgatott bennem, hogy lehetségességének emléke kísértsen mindig és reménytelensége szenteljen titkos edényeddé, melybe megtérni örökké késlekedni fogsz.

Ne csodálkozz hát leveleimen:
már régóta saját, belőled-nőtt-belőled-kiszakadt, csodákkal és szenvedésekkel telí boldogságommal beszélgetek bennük;
és ne lepődj meg, ha megcsókolnám a kezed,
amikor végleg elküldesz magadtól.

Amikor megláttalak tegnap, hosszú fehér kabát volt rajtad;
amikor megláttalak tegnap éjjel álmomban, bő, gyűrött, értelmetlenül világos kabátot viseltél, és amikor levetetted, hátadra kis fehér cédulák voltak gombostűzve, gyöngybetűkkel teleírva, és senkinek sem lehetett ideje, hogy elolvassa őket, épp csak annyi ideje maradhatott bárkinek, hogy úgy tegyen, mintha nem venné észre, és mindenki úgy köszöntött, mintha nem látná, kinek köszön, vagy mintha az, akinek köszön, nem az volna, akinek látja;

és én akkor elfutottam a templomig, az öncsalás hűvös, pompázatos és józan váráig, és ott térdre estem a feszület előtt, kifáradva a futástól,
de Jézus tehetetlenül tárta szét a karját,
akkor elcsúsztam onnan az üvegkoporsó felé, Szent Teréz napsárga ruhája felé, amely tévedésből fekete volt, de én mégis megcsókoltam az üvegen át, mint a motyogó öregasszonyok, akik folyton azt várják, hogy egy napon megcsapja orrukat a hullaszag, amely a koporsó fedele alól szivárog,
holott a szentek teste nem indul oszlásnak (és az övé különösen nem, aki fekélyeket tisztított és szoborrá lett az utókor kegyeletéből)... és ugyan miben hihetnének, ha nem ennek a csodának a lehetőségében, ó, Igazságnak Istene,

ám hirtelen széttörött az iszonyat tojása és epeszínű belsejének édeskés illata még megcsapta az orrom, de már tudtam, hogy felébredtem,
és csak a porszemek viháncolásának illatát érzem
a napsugarak ütései alatt -

(8. levél)

Tisztelt Tanár Úr!

Kérem, hogy a könyveim közül a könyvtáriakat sürgősen szíveskedjék visszahozni, mert lejárt a kölcsönzési határidő.

Köszönettel:

Anna

Május 10.. szombat

Tegnap reggel belegondoltam: éppen hat hete,
hogy azt mondta utoljára: „de hát elég, elég, nagyonis kifárasztottalak, szegénykém, madárkám, kedvesem”, én pedig: „Hát akkor - szia”, és azóta

nem láttam többé.

A leveleimet sorra betettem a fachjába. Semmi válasz, semmi reakció. És semmi hír róla, a botrányos utolsó óráját kivéve. Annyit mondtak, hogy beteg... Mindegy. Tegnap délután megint bementem, hátha most mégis bejön a szokott időben... Az indexemet alá kell vele íratnom -
már így is baj lesz belőle.

Dehát az semmi... a legszörnyűbb az volt, hogy azelőtt mindig beszélt hozzám - egész nap beszélgettem Vele, amikor csak akartam, most pedig egy idő óta hallgatott, nem hallottam lassú és meleg hangját magamban, egyetlen szót sem szólt hozzám - később ő maga is eltűnt belőlem - rémülten, fejvesztetten róttam a köröket létezésem belső útjain, erekben, sejtfalak apró nyílásain át vándoroltam önmagamban és kerestem őt, aki egyszer már mindenütt ott volt, ahol csak gondolat vagy érzet vagy emlék vagy vágy mozdul, és most nem találtam sehol, és ez sokkal rettenetesebb volt, mint ha sose lett volna, mert minden, ami tele volt és mozgott bennem, az ő hiányával volt tele és betájolhatatlan léte felé mozgott, tanácstalan összevisszaságban.

Nem volt benn. Félelem növekedett bennem, és valami értelmetlen harag... Az ajtón cédula: „A mai konzultáció betegség miatt elmarad”. ‚Konzultáció’... Még hogy konzultáció!... Letéptem a papírt. Aztán leültem a folyosón egy padra és megpróbáltam gondolkozni. Ha beteg, hogyan tette ki a cédulát? Az ő kézírása... Nem megy. Félelem és apró, alattomos fájdalmak. Mindenütt fáj. Ültem és vártam. Ültem és fájtam és féltem. Ez a pontos. Egy cseppet se lepődtem meg, amikor másfél óra múlva meghallottam a lépéseit. Vidám volt, egy könyvekkel teli zacskót lóbált. Rémülettel vegyes megdöbbenés ült ki az arcára, amikor meglátott: „Bocsásson meg, közbejött valami”. Bólintottam, mint aki már réges-régen tudja ezt.

Nem engedett be rögtön magához, negyedórát váratott. A folyosó úgy tett, mint ha sötét volna, a végén bizonytalan fénnyel. Mindenki arrafelé ment, az összes pillanat is arra futott, égő talppal.
Bent a szobában állva maradtam;
ő is állt.

Azt mondta: - Az index, persze. Nos? Akar egy ötöst is, Anna?... - helyesbített - ...akarsz egy ötöst is - azokért a szép versekért? Megérdemled. Igazán meg. És ugye visszakéred őket? Ugye vissza? Tessék. Itt van minden leveled is, fogd. Megőriztem, látod?... És majdnem mindet elolvastam becsülettel, nem mondhatod. Csak néhányat nem, egyszerűen nem volt érkezésem. Bocsánat, kezet kell mosnom. Elnézést... -

A mosdó. A víz. A törölköző.

Nagyon megváltozott.
Mint akit láng éget belülről, láthatatlan, olthatatlan: arca csupa gőg, buja kegyetlenség, átszellemült, vad érzékiség. Homlokára tette a kezem: - Lázas vagyok, ugye? hűts le! hűts le!... - De a bőre hideg volt és nyirkos, novemberhajnali nyálkás kövezet, amin szétmázolódnak az ablakokból kiugráló, borzas és riadt, ostobácska álmok.

- A könyveim - mondtam, - nálad van egy csomó könyvem. A regényedhez hoztam, emlékszel. Egy része nem is az enyém. Vissza kell adnom őket - mondtam.

- Bocsánat, mea culpa, mea maxima culpa. Elfelejtettem, teljesen kiment a fejemből. Azaz nem felejtettem el, dehogy. Hanem a táskámba nem fért bele. Kikészítettem már napokkal ezelőtt, csak nem fért bele a táskámba. Hát persze. Nem fért bele -

- Akkor - hogyan legyen?

- Feladom postán, jó?... az lesz a legjobb. Akkor egyikünknek se kell feleslegesen befáradnia... Jó, Anna? holnap feladom. Szeptemberben pedig, ha úgy döntene, bocsánat, ha úgy döntesz, hogy hozzám írod a szakdolgozatodat - örömmel állok a rendelkezésedre.
És most elnézést, dolgom van.

Nem válaszoltam.

A csöndre felriadt, mintha valami felébresztette volna hirtelen,

sietve kikapott egy fekete határidőnaplót a táskájából, kinyitotta és az orrom alá dugta. Hideg csapott meg, és valami furcsa, éterre emlékeztető szag.

- Hogy a kedvességed irántam ne lankadjon. Itt van, látod? - Semmit nem láttam: pörgő lapokon bejegyzések, apró gyöngybetűk...

- Hogyan - csak nem?!...
kész van?...

- Persze. Hiszen mondtam!... nem vesztegetem a drága időt,
ne félj.

Persze kiadva még nincs, de kisülni kisült,
ropogósra,
pirosra...

Ugyanolyan fürgén visszadugta a táskába a könyvecskét,
és nyugtalanul pillantott körbe: - Mindent visszaadtam? -

A szekrény felé nézett, mint ha valamire emlékezni akarna.

- És azt - azt nem kéred?...
Ragadozómadár-mosoly csapott le
megrebbenő tekintetemre.

- Mit? Mit?!...

- Semmit - hát persze... Ahogy akarod. De azért tőlem is kapsz majd valamit...
hogy mit, Anna?... Tudod-e, mit?... Örök nyugodalmat. -

És józanul hozzátette:

- Most pedig már hamarosan el kell mennem. Teljesen függő viszonyban vagyok.
A kezelőorvosom...

- Igen - mondtam.

- De dolgozom. Megírok mindent. - És elindult, mintegy tolva engem maga előtt,
az ajtó felé.

Nem tudtam, mit mondjak, hogyan búcsúzzam el.

Tehetetlenségemben kinyújtottam a kezem.

- Akkor hát a viszontlátásra, tanár úr.

Ellökte a kezem, közelebb lépett hozzám, és leeresztett karral, mereven fölém
hajolva megcsókolt.

Ajkai hidegek voltak és élesek, mint a borotvapenge.

- Viszontlátásra, Anna - mondta.

Se csodálkozás, se beletörődés
nem volt a hangjában.

Május 15. csütörtök

A verebekre ébredtem ma reggel. Nem nagyon szeretem a verebeket: szürkék, erőszakosak és hangosak. Régebben sok pacsirta volt itt: őket szerettem. Pedig egyszerű madár az is, rögszínű, némán jár a gödrök és kupacok között, észre sem vennéd - hanem amikor fölrepül!... Hányszor kértem magamban, hallgass el, ha meglátsz, ne szégyeníts meg! - de magasan volt, sokkal magasabban, semhogy hiúságom nyomorúsága eljuthatott volna hozzá.

Ma reggel mégis jó volt a verebek szemérmetlen locsogására ébredni: mert feneketlenül mély volt mögöttük az ég, és csivitelésükben meg annak a kékségnek a némaságában ott volt a nekem szóló üzenet, hogy valahol van egy pacsirta is, széttárt szárnyakkal, mozdulatlanul vibrál a felhevült mező fölött és nyitott torkából ömlik a boldogság,

mert május van,

hála és könnyű bánat és tűnődő csodálat és hulldogáló lágy szirompehely
s napbafeszülő tárt virágkehely s fölsajduló seb s kínzó röpke féltés
és csalogató mézédes kísértés s fények és fulladások s eszelős vad futások
és a rigók nem szűnő füttyei s langyos esők oldozó cseppjei
s színek illata és illatok íze s szegény Teremtés kalimpáló szíve -
ó, május ezer törékeny csodája!...
s a mélyről halkuló várakozás: időbetárt terek; közeledés egy pont felé: eléd hulló remény varázsa félmosollyal (tudón és rejtőn): május hamvai - - -

Jó volt verébzsivajt hallani ezen a májusi napon, mert hosszú álmokból és fekete nappalokból ébredtem én erre a reggelre,

és kikönyököltem magamból mint egy ablakból és láttam: a hamvazó eső derék rózsát nevelt a satnya tarackból, és megkívántam hirtelen:
ne gyere el, akárhogy várlak.

Mert akkor minden így marad, sűrűn és biztosan, mint a halál,
s a körben forgó álmok tengelye sem lesz egyszerű pókfonál, amit szétzilálhat egy visszafojtott nevetés.

Mert üres országokban jártam, melyeken az iszonyat testetlen folyója folyik keresztül, és árnyékká változtam magam is, amely nem emlékszik,
nem tud és nem érez, de mint vérébe csimpaszkodott féreg gyötri egy sejtés,
hogy valamit elfelejtett, és hogy
semmi fontos nincs az egész világon,
kivéve, hogy eszébe jusson
az a valami...

…Eleinte még egyszerűbb volt: csak fájdalmaim és félelmeim voltak. Amikor az aláírást megkapva hazaértem az egyetemről, lefeküdtem az ágyamra, és egyenként kihúzogattam magamból szavai és tettei késeit. De már a vérzést elállítani nem tudtam. És tehetetlenül hagytam, hogy a remény az utolsó cseppig elfolyjon belőlem és én teljesen kiürülve belesüllyedjek valami puha feketeségbe…

Az utolsó pillanatban egy őrült gondolat térített észhez: a telefon!… Meg fog szólalni. Megszólal, és minden megváltozik. Kiderül, hogy félreértés volt az egész, valami esztelen rémálom, és minden úgy van, ahogy egyedül lehetséges: szeret és vár engem, megpróbált vonásai elpihentek a kiharcolt, immár valódi öröm önfeledtségében, én pedig áttöröm magam a hamis távolságokon, az események sorfalain, az embereken, az emlékeimen, és megérkezem hozzá…

Igen, csöngeni fog! Behunyom a szemem és várok. Lassan elszámolok húszig, egy, kettő, nagyon lassan, és akkor …mindjárt!… érzem, ahogy készülődik a csöngés. Szinte hallom, ahogy elindul… tizennyolc, tizenkilenc… már megrezzent valami, most!…

csöng a telefon,

és én nem rohanok felvenni, mert valami megállít, tudássá bomló gyanú: ez a telefon ráz! Igen, most már biztosan tudom: valami rá van kötve. Ha hozzányúlok, megráz, meghalok… De csöng, hív, esedezve hív. Mennem kell.

Elindulok felé. Sokáig, sokáig megyek. Már karnyújtásnyira van - de milyen hosszú az ember karja, ha lépésekkel mérik - csak nehogy lekéssem, jaj, csak nehogy abbahagyja! Nagyot lépek. Kinyújtom a karom, hozzányúlok a kagylóhoz és fölkapom… és a mozdulat megáll a levegőben: az elektromos áram szörnyű fájdalommal ver végig rajtam. Az ujjaimban indul el, a kezemen, a karomon fut végig, összerántott… Nem tudok mozdulni. Homályosan érzem, hogy ha eldobom a kagylót, talán még megmenekülök.

De nem tudom elereszteni. Mintha hozzánőtt volna a kezem. Meghalok… Iszonyú erőfeszítést teszek, hogy szétnyissam az ujjaimat. Nem sikerül.

A kagyló fogja a kezemet. A szorító fájdalom a váll felől megy tovább, a szív felé. Tudom, hogy csak annyi időm van, amíg odaér. Semmi időm nincs… És meg kellene hallanom a hangját, legalább a lélegzetvételét, amint hozzákészül, hogy az első szót kimondja, azt is felismerném, az is elég lenne, elég!… de a gyors, hideg fájdalom a szívemhez ér -

egy utolsó, kétségbeesett erőfeszítés -
nem tudom elereszteni a kagylót -
nem hallok semmit - Meghaltam.

Hideg verítékben ébredek, a jobb karom teljesen merev. Pillantásom a telefonra esik. Hallgat. De vajon…

Soha nem fogom megtudni.

Soha.

És amikor már újból nem volt mire várni, megint lehúzott az örvény - sűrű, nyugodt, sima és közömbös, teljesen egyenletes mozgással szívta be lelkem fellobogózott, lakkozott fedélzetű, fehér hajóját, és mire felbukkant -
már csak egy-egy gyufaszál (árbócmaradvány) hányódott a tajtékos vízen, a harag néhány elgörbült szöge valahavolt-sosemvolt események deszkáiban, örömök egy-egy rongya, álmok foszlányai…

Álmodtam.

Például tigrist álmodtam; a tigris velem lakott, az én szobámban; az én tigrisem volt. Csodálatos állat volt: simaszőrű, óriási, erős. Tudtam, hogy mancsa egyetlen ütésére úgy törne el a gerincem, mint a gyufaszál, de ő óvatosan emelgette a lábát, hogy még a mozdulataival se riasszon engem, lefeküdt a lábaimhoz a földre, és királyi fejét a térdemre fektette. Semmim nem volt rajta kívül. Nappal mozdulatlanul ültem az üres szobában, míg ő aludt a térdemen, éjjel pedig összekucorodtam az ágyon, és hallgattam, nem születik-e valami szokatlan zaj a városban - nem került-e bajba. Mert éjszakánként kijárt, hogy élelmet szerezzen magának. Etethettem volna én is - hozhattam volna neki akár friss, a vértől még iszamos húst is - de hát hogyan fogadhatta volna el?… Hiszen vad volt, fiatal és erős. Hogyan alázhattam volna meg az alamizsnával? - hogyan köthettem volna magamhoz azzal, hogy élete tőlem függ? Akkor nem az lett volna, aki - akkor kóccal kitömött játékállat lett volna.

Mind a ketten tudtuk ezt, így hát ő esténként kisurrant, én pedig megpróbáltam elaludni, de közben állandó, feszült éberséggel figyeltem, nem hallom-e meg a vészjelzését…

Féltem, igen; féltettem, de ugyanakkor erősen biztam is benne, hogy vele nem történhet semmi baj;
nem tudtam, hol jár, mit csinál, hogyan és mire vadászik - de meg sem fordult a fejemben, hogy rosszat tehetne; nem is attól tartottam, hogy ilyesmiért kapják el - csakis azért, mert félnek tőle, mert irigylik a szépségét és az erejét.

Mert az emberek nem tudják, hogy az erőtől nem kell félni - hogy éppenséggel az erő az, ami nem szorul sem erőszakra, sem hamisságra,
sem kegyetlenségre, sem önigazolásra, mert ezek
a gyengeség
bűnei.

Az én tigrisem pedig erős volt és gyönyörű,

és én félálomban láttam, ahogy jön a hamvasodó hajnalban, nesztelenül surran a sötét utcákon, kihalt lépcsőkön és függőfolyosókon át, be a ‚nyitvafelejtett' ajtón, hogy végül, száját nyalogatva nagy, érdes nyelvével, hangtalan léptekkel beosonjon hozzám, gyengéden megbökdjön a nedves orrával és aztán egész fáradt, hatalmas lénye elnyugodjék
a lábaim előtt...

A gyerekek behoztak valami vacsorát, - Anya küldi. Anya azt mondja, meghalsz - újságolta Ricsi. - Tényleg meghalsz?

- Hülye - mondta Timi. - Anya viccel. - Dehát ha nem eszik? - Ki mondta, hogy nem eszik?!...

Haraptam a mézes-vajas kenyérből. - Mondjátok meg Anyának, hogy nagyon köszönöm, de most még nem vagyok éhes. - Nem vagy éhes... attól még miért kell itt feküdni és bőgni? - Menjetek, gyerekek. Elkapjátok a náthát. Majd ha elmúlt, kimegyek, jó? - Kisomfordáltak (Ricsi duzzogva és aggódva, Timi szótlan tapintattal) - és kezdődött megint az örvény -
álmok - emelkedések - zuhanások... -

Egyszer például, emlékszem, nagy, négyszögletes épület lépcsőin mentem fel, egyre feljebb és feljebb, míg már nem volt több lépcső, és én egy teraszon találtam magam. A terasz nagyon magasan volt, és alatta, egyre szűkülően, újabb és újabb teraszok következtek, négy oldalról közrefogva a mélyben egy csillogó négyszöget. Minden márga-sárga kőből volt, hanem az a parányi négyszög ott lenn, az olyan volt, mint a smaragd, és szinte megbabonázott. Álltam a terasz szélén, és iszonyúan féltem, hogy megbillenek, lezuhanok és szétzúzódom az alattam lévő teraszokon, de ellenállhatatlanul vonzott az az áttetsző, zöld mélység... Előreléptem, lenéztem, megszédültem, meginogtam - és saját hosszú sikoltásomra ébredtem fel.

Ilyenkor az ébrenlét bénult és fekete órái következtek - nem is tudom, csináltam-e valamit, ettem-e vagy ilyesmi - álom és valóság ragadós és csomós masszává sűrűsödött és én erőlködve úsztam benne, hogy fenn maradjak, aztán elhagyott az erőm, és akkor kiderült, hogy nem süllyedek el, szépen lebegek a tetején - és mégis, valahányszor erőre kaptam, újból úszni kezdtem és rettegni, hogy ha elfáradok, akkor végem.

Néha arcok bukkantak fel, valóságosnak látszottak, csodálkoztam - temérdek ember él, de mennyivel több az arc, hiszen senkinek sem elég belőle egy.
Igaz, vannak, akik ugyanazt az arcot hordják éveken át,
el is kopik persze... hát félreteszik.
Majd elhordják a gyerekek...

Mások félelmetes gyorsasággal váltogatják arcukat, sorra egymás után, és hamarosan el is hordják mind. Először azt hiszik, örökre el vannak látva, de aztán máris az utolsónál tartanak. … Nyolc nap alatt elkopik, kilyukad, elvékonyodik, akár a papíros, és lassacskán elő bukkan, ami alatta van, vagyis a semmi… Az arcok kérdeztek, aggódtak, fenyegettek, de válaszaimtól gyorsan foszladozni kezdtek. Még védekeztem… pedig tudtam, hogy szívem már kicsüng, és akkor sem tudnék élni tovább, ha kínzóim nyugton hagynának… mert bennem olyasmi történik, ami lassan mindentől elválaszt és eltávolít. Valahányszor azt mondták egy haldoklóról: már nem ismer meg senkit, magányos arcot képzeltem magam elé, amint a párnák mélyéből felágaskodik, és egyre keres-kutat valamit, ami ismerős, amit egyszer már látott - de semmit nem talál. Talán lehet másképp látni mindent,
és mégis élni tovább?…

Anya bukkant fel, és láttomra megriadt, felmerült önmagából, ámde túl gyorsan és hevesen: arca a tenyerében maradt.

Időnként mintha a gyerekeket is láttam volna - később felderengett bennem, mennyire eltökéltem annak idején, hogy nem szeretek soha, nehogy bárkit is olyan szörnyű helyzetbe hozzak, amely azokat fenyegeti, akiket szeretnek. Mint a többi elhatározás, ez is lehetetlennek bizonyult…

Egyszer Apa is bejött. Azt mondta,

- Levizsgáztál, itt az ideje, hogy megünnepeljük, gyorsan öltözz fel, bálba megyünk, azt a hosszú nyerssélyem ruhádat vedd fel,
- Nincs is hosszú ruhám - akartam mondani, de akkor már rajtam is volt, gyönyörű vajfehér ruha, mell alatt szabott, a vállát csat fogta össze,
sűrű redőkben omlott le, mint Nausikaa ruhája,
- Karolj belém és engedd el magad - parancsolta Apa,
- Dehát… - próbáltam tiltakozni, ám ekkorra már karonfogva vitt befelé egy tarka lampionokkal díszített, homályos, ordenáré nagy terembe, ahol olcsó mártás-, sör- és rezesbanda-szag volt,
feszengő, ízléstelen nyakkendőkbe, kétségbeesetten repedező fehér ingekbe gyömöszölt vörhenyes arcú alakok hajlongtak - ‚Hát eljött, igazgató ets,' - ‚Micsoda megtiszteltetés, drága igazgató úr!' - ‚Ide parancsoljon a kisasszonnyal, ide a díszhelyre, önöknek tartottuk fenn' - a rezesbanda tust húzott, - ‚Ha megtenné, kedves igazgató úr, hogy megnyitná a táncot, keringőt, fiúk!',
- Gyere - súgta Apa, ez a mi táncunk -
és forogni kezdtünk, minden forgott, egyre gyorsabban, egyre bolondabbul,
- Ne, jaj, ne!… - a kocsiban tértem magamhoz, homlokon vizes zsebkendő,
- Én vagyok a hibás, bocsáss meg, Annus, hogy is gondolhattam…
de most jóváteszem, ne félj -

és én nem is féltem, fiatal bak a világoszöld zabban, fejét hátraszegte (fejemet hátraszegtem) az elsötétült erdők előtt, a következő percet izlelgette remegő orral (a következő percet izlelgettem remegő orral),
- „Kedves édesapám, rám te sose célozz”... - láttam magam, homlokomon a remegő célkereszttel, és nem féltem,

a tükrös ablakoktól se, a pálmáktól és az aranyozott székektől se, a falnyi színestévétől se, pedig a betörő arcán akkora volt az anyajegy,
mint egy dinnye,

még a fekete csipkébe öltözött, fehérkötényes kiszolgálónő maszkjától se féltem, pedig túl volt húzva rajta minden vonás, a két ‚exkluzív' vendég pedig úgy imbolygott a teremben, mint két díszkrét, szomorú kísértet,

de nem is a félelemtől voltam sápadt,

> *- Anna - mondta Apa - , meg szeretném valamire kérni - először is ne csodálkozzon, hogy magázni fogom ezentúl, de olyan komoly és fontos dolgokról kell most beszélnünk, hogy ez nem lehet másképp,*
>
> *másodszor emlékeztetni szeretném, mennyit beszélt Maga a lelkemre a családom miatt, emlékszik? én nem haragszom, ne higgye, sőt, hálás vagyok ezért Magának, észre kellett vennie a hálát is meg azt is, hogy megváltozott valami - nevezzük nevén a gyermeket, én a nyers igazságok embere vagyok: szakítottam a szeretőmmel, ezt Maga is tudja, Anna, és elkezdtem vigyázni a feleségem lelkivilágára - ezt is észre kellett vennie, nyilván észre is vette és örült magában, biztos azt gondolta, jól megneveltem ezt a vén csontot, és örült, -*
>
> *csakhogy én, Anna - azaz, fogalmazzunk pontosabban: mindez azért **is** történt, mert én megértettem, amit mondott, hogy a sértett hiúság változtatott ilyen kegyetlenné és ezt át kell gondolnom*
> *és tennem kell róla -*
>
> *csakhogy az nem megy csak úgy, magától - arra a sebzett hiúságra gyógyír kell, Anna - és most arra kérem, ne ijedjen meg, ha*
> *a közepébe vágok a dolgoknak,*
> *Maga értelmes ember,*
> *én pedig ilyen vagyok és kész, nem szeretem a köntörfalazást:*
>
> *Maga az a gyógyír, Anna,*
> *az egyetlen, ami begyógyíthatja az én sebemet...*
>
> *Látja, milyen tisztességes, amit mondok,*
> *nem azt mondom: ‚szeretem,*
> *legyen a feleségem',*

Maga okos lány, nincs szükség rá, hogy hazudjam és nem is vagyok hozzászokva, hogy hazudnom kelljen,

nem, semmi ilyesmiről nincs szó, de Maga kell nekem, nagyon kell nekem, a feje és a teste kell nekem, Anna, ilyen egyszerű, még sohasem láttam ilyen nőt, mint Maga, ilyen okosat és szépet egyszerre,

hát ez volt - nem az OK, hanem a CÉL, amiért radikálisan szakítottam az eddigi életmódommal, és megnyugtattam a kedélyeket, mert azt akartam, igen, akartam, Anna, hogy Maga lássa, még mielőtt tudná, miért, már akkor érezze, hogy én mindenre kész vagyok,
csak hogy ne utasítson el -

hogy minden úgy legyen megcsinálva, szépen és okosan, ahogyan kell, mert én a Maga testének és eszének gazdagságából nem botránykövet akarok csinálni, nekem az már nem kell többé -

ha én megkapom Magát, akkor nekem már semmi nem kell az életben; hiszen nem is volt benne semmi, pontosabban ami volt, csak azért volt, hogy mindazt, amit létrehoztam általa, egy napon - és a mai nap az a nap - a Maga lábai elé tehessem és azt mondhassam: ez vagyok én, és ez az egész a Magáé -

és cserébe nem kérek mást

(lássa, még a lelkét se kérem: lehet, hogy az nekem túl bonyolult lenne, bejárhatatlan, ami mögött mindig ott virraszt egy ezer hangból szőtt nagyívű melódia... hadd maradjon az szabad) -

csak a gyönyörű fiatal testét meg a ragyogó gondolatait akarom, hogy megossza velem és fénnyel töltse meg életem utolsó éveit;

és erről nem kell tudnia senkinek - nem, erről csak nekem szabad tudnom és Magának, ezt csak nekem kell éreznem és Magának, és én ezt megoldom, Anna, én mindent biztosítok, ami ahhoz kell, hogy korlátok, gondok, nehézségek nélkül, szabadon és teljesen boldogok lehessünk együtt, és hogy ne tudja meg senki, hogy Maga az enyém;
és nem is fogják megtudni, mert én leszek a legjobb férj, a legjobb családapa, a legmegértőbb főnök, ha ez meglesz, és ez nem üres fecsegés, ezt Maga is végiggondolhatja, mert
nekem mindenem megvolt: pénzem, tehetségem, hatalmam, családom -
csak ***ez*** *hiányzott nekem, egy ilyen csodálatos nő, akit szerethetek -*
és ha ez így lesz, én leszek a legboldogabb ember a világon,
és mindenki boldog lesz, aki körülöttem van,
boldog, mint én, erre
megesküszöm Magának - - -

…Hirtelen úgy tűnt, a magas tükrök folyvástót ismételgetik, mintha könyv nélkül kellene megtanulniok szavait és lényét… és Apa egy ideig ott maradt a tárgyak fölött, aztán pedig, úgy látszott, beszivárog a sok sötét tükörbe, s ott elnyugszik bennük, mint tavakban az ezüst.

> -Jaj, ne, jaj, ne válaszoljon most - fogta könyörgőre, mint az olyan ember,
> akinek már semmi sem számít, egyetlen dolgot kivéve…
> mint aki szélén jár földjeinek, önnön leglelke felé indulóban;

végül kinjában rágyújtott egy szivarra és leverte a hamutartót, ami nyolc példányban tört ripityára a lúdbőrző tükrökben, nyolc agyonsminkelt kiszolgálónő vett erőt magán, hogy ne csapja össze a kezét, hanem bűbájos mosollyal azt mondja Apának - Ó, igazán ne aggódjon, uram, rögtön eltüntetjük, máris - és nyolc kisfiú söpörte össze kakaószínű aranysújtásos líbériában a csillárok fényében szikrázó cserepeket, Apa pedig egészen összehúzta magát, és rohamosan zsugorodni kezdett,

-Jaj, ne…! - kiáltottam most én, újra és újra - jaj, ne!… -

de egyre kisebbé halványuló, holttá fehéredő alakja eltűnt az asztalterítő csipkéjének egy lyukában, mint egy fekete kútban.

(Ó, az ős-forrás!… kútmély kútmély után, az emlékezés tere… és látható lett a vizek kút-feneke is, a legmélységesebb gyökér-mélyük, a kút a kútban, és ott, a kútnak mélységes mélyén, szivárványszínűen, mégis jegesen átlátszón, időkörré zárulva, maga a kígyó feküdt. És én kígyó-sorsom merev szemébe néztem. ‚Mindig kerested magad, hogy meglelj engem,
és magad meglelve engem keresél'.)

Apa eltűnt akkor, és én már nem is láttam soha többé.

…A sötét álmokba némelykor fénysugár vágott sebet - nem, nem is fénysugár, csak egyetlen szál élő hegedűhang, kifeszült a homály két partja közé, pókfonál-híd, melyet hajszálnyi öntestével hozott létre,
és remegett, mint a kín,
nekem pedig át kellett kelnem rajta ezerszer is, mert eszembe juttatta, hogy keresek valamit, ami fontosabb, mint az élet, és mindig úgy tűnt,
hogy az a valami a túlsó parton van - mindig a túlsó parton…
Egyszer e hang törékeny hídján átkelve, bolyongásomban eszembe jutott az az utca - hogy is mondta a néni? Árnyas utca?… hát persze. Árnyas utca négy. Vár az árnyék, mire várnék?… Ott nem ismer senki. A nénivel jól elleszek. Megkapálom a rózsáit. A szomszédok átkukucskálnak a kerítésen, nézegetnek, gondolnak valamit. Célozgatnak. Nem fogok válaszolni.
Vagy muszáj lesz? Kinéznek?…
Kinézik a hasamból a gyereket? …

Tera néni könyörgőre fogja. ‚Mondd nekik, hogy meghalt… Úgyse hiszik el, de elhallgatnak egy időre. Azzal senki se mer játszani. Újjat húzni'…

(„Mert úgy csináltok, mintha ismernétek. Emeljétek föl a szemeteket, és **ne ismerjétek**… éheztessétek ki rá nem ismeréssel. És egyszer csak, nemlétől rémülten, odasikoltja majd nektek nevét a rettenetes, és elhanyatlik"…)

És mindentudón bólogat: ‚Próbálj csak **nem hazudni** ezeknek.
Vagy bárki másnak. Ugyan, kislányom.'

(„Nincs senki, aki ne volna kapható rá, hogy megvesse embertársát, és az alávalóság tolongásában, amely névtelenül, mondhatatlanul minduntalan újra feltárul és bezárul, ott dereng az ember tudása a maga emberségre való képtelenségéről, aggódása azért a méltóságért, amely megadatott neki, mégsem képes birtokába jutni.")

Megteszem, amire Tera néni kér. Jó hozzám. Minden nap megmenti az életünket. Rá nem tudok haragudni, azt értem. A többiekre se haragszom, de… megfagy körülöttem a levegő.

Fázom… hideg volna? a szobában, ahol alszom… alszom? Álmodom, hogy Tera néni szomorú, de nem szól, begubódzik, pakolgat – a halálra készül?… Hogy otthon se különb a helyzet?… Nem merek Anya szeme elé kerülni… Meglesem Timit vagy Ricsit, ha jönnek haza az iskolából: sivalkodva a nyakamba ugranak, de riadtan néznek körül, nem látja-e őket valaki… Később egyre hűvösebbek lesznek, ahogy nő otthon a feszültség, ahogy szokják a létezést nélkülem, ahogy okosodnak: ‚nem vagy velünk, nem tudhatod' –

S ki lát beléjük? talán már okolnak valamiért. Talán már mindenért engem okolnak… Nem mondják, de szinte hallom a gondolataikat: ‚Elmentél. Nem tudhatod. Minden rosszabb lett. Hogyan tehetted? És ha már így van, minek kérdezel?… minek jössz?… mit dugod az orrod abba, amihez már nincs semmi közöd?'

Aztán egyszerre csak karácsony van, akkor mégis rá kell szánni magam. De persze addigra még sokkal, de sokkal nehezebb… Már semmi nem oldja a megmagyarázhatatlan, hosszú távollét bánatait. Anya ránéz a mindenperces hasamra, halottfehérre sápad. (Ezek szerint a gyerekek nem árulták el neki…)
Nem tudja, mit mondjon.

– Anya. Szenteste van. Karácsony… – Kirobban. – Miféle karácsony, azt mondd meg! Karácsony… És ezt te mondod? – sikoltja, – éppen te?…
A konyhában nyitva az ablak, a kék linóleumpadlón morzsa,
hideg van, a tűzhely üres.
Leülök egy konyhaszékre,
alákulcsolom a hasamnak, húz.

Anya megáll az ajtókivágásban (az ajtót valamiért kiszedték),
üres és hideg a szeme, mint a tűzhely. Nézem őt,

a mélység hűlt helyét, amely valaha istenmód kinyílt benne…

Az emberek mindig máshol keresik Istent. Fent kutatják őt a fényben, amely egyre hidegebbé és élesebbé válik. Isten pedig máshol vár… csak vár… lent, mindenek alapjánál. A mélyben. Ahol a gyökerek vannak. Ahol meleg van és sötét. Az ember mindig ő fölötte van, akár egy gyümölcs, mely alá valaki egy szép tálat tart. Aranyból, mely a lomb között csillog. És ha a gyümölcs beérik, beléhull… Azelőtt mindenki tudta, hogy a halál bennünk fészkel, mint gyümölcsben a mag. A gyermeké kicsi, a felnőtté nagyobb. Az asszonyok méhükben hordozták, a férfiak pedig a szívük táján. Anya már a halállal viselős öregség küszöbén áll, és az ajtófélfát markolássza tehetetlenségében.

– Nem is akartál főzni valamit?… – Ugyan kinek, miért? – A kedvemért. Hazajöttem, nem lehetne most az egyszer minden úgy, mint régen? – Most viccelsz?… úgy már semmi sem lesz soha. Csak lábat vettem. Apa nem bírja már megenni azt se, de hát úgysincs itt… Magamnak vettem meg a gyerekeknek holnap ebédre, nincs iskola, mégis kell valamit enni nekik. – Anya. Csak most az egyszer. A kedvemért. Régen is így volt…

(…Karácsonykor ez volt a szokás nálunk: az én virágtündér-anyám véres húsokat aprított iszonyodó kézzel, sütötte-főzte, lassú tűzön kevergette… és íme összegyülekezének és megölék őt… Szenteste. Jó éjszakát mindenkinek) –

…Az egész iszonytatóan hosszú, önkívületben töltött idő alatt csak egyetlenegyszer álmodtam róla.

Azt álmodtam, hogy álmodik; azt álmodja (láttam az álmát), hogy óriási elefánt fején ül szép, díszes párnán, és az elefánt halad vele előre, egymás mögött sorakozó kerítéseken át;
ormányával kitördelte a rácsok egy részét, úgyhogy kapu keletkezett, méltóságteljesen átment ezen a kapun, aztán szépen visszaállítgatta a rácsokat és a kerítés újra bezárult…

Az elefánt végtelen sokáig ment, mert végtelen sok rács volt, amelyen kaput kellett törni, mindig újabb és újabb jött, és ringató volt a fején ülni, biztonságos, magasztos és értelmetlen,
és ő sokáig álmodta azt az elefántot, és én sokáig álmodtam őt –

aztán valamikor, mintegy az időn és az időtlenségen, a szűzi nappalokon
és az anyaság éjszakáján, az álmokon és a kínokon túl
egyszercsak tényleg megszólalt a telefon.
Összeszedtem magam, odamentem és fölvettem.

‚Szia, Annus, én vagyok, Zsuzsa. Nem zavarlak, csak azt akartam elmesélni, hogy a buli pocsék rosszul sikerült, ez a csoport nem ér semmit… Nem tudom, most azért-e, hogy te nem voltál ott, vagy már amúgyis szétesett az egész, de csak lötyögtünk ott össze-vissza, sehol semmi… Úgyhogy ne sajnáld.

Na és te? Veled mi van? Leszigorlatozom holnap, utána fölugrom hozzád, majd mindent elmesélek, megint elköltöztem, Palit egyszerűen nem lehet kibírni, de hát ezt magad is tudod, na légy jó, szióka…'

(„Palit egyszerűen nem lehet kibírni"… különösen azóta, hogy elvette Zsuzsát, aki az egyik csoporttársam az egyetemen - leírom most, később lehet, hogy elfelejteném, nem vagyunk annyira nagyon nagy barátnők… van egy folyamatos enyhe feszültség köztünk,

mert hogy eredetileg én mentem el hozzá, mármint Palihoz, a ‚kisdokihoz' - felfáztam, rossz szokásom a park vaskorlátján üldögélni a téli zegernyében is - szóval ő volt az ügyeletes orvos akkor, ez a kis Pali-madár - eléggé kezdő lehet, gondoltam - és amikor először voltam nála a véres vizelet miatt, meg hogy azok az eszméletlen fájdalmaim voltak - olyan mosolyt eresztett belém, hogy a bacik azonnal felfordultak tőle. Szinte láttam, hogyan úsznak a vérben égnek fordított apró tappancsokkal, alattuk pedig harangoznak a sejtek nagy igyekezetükben: „Giling-galang-giling-galang"… Anikó? -kérdezte. - Anna - feleltem elbámulva. - De honnan?… A táskámon függő arany betűre mutatott. - Mégis hogy vette észre?… - A recept szinte fölöslegesnek tűnt. Következő alkalommal megkérdezte, mit olvasok. A harmadik héten szomorú volt és megkért, szerezzek neki albérletet. Remek lehetőséget találtam ki direkt az ő számára: eszembe jutott Tera néni, akivel az első találkozás óta is folyton összefutunk, és már teljesen összemelegedtünk… Megszerveztem, de nem jött el. Momentán dühös lettem (azt képzeltem róla, hogy még a csontjait is látom), de nem tudtam haragudni rá: csermelymosolya volt és gyermekmozdulatai; szinte láttam a fehérre és gömbölyűre csiszolt kavicsokat a lelke fenekén. Muszáj volt túróspitét vinnem neki - lábujjhegyre állva csókolt meg érte. Nem mintha kisebb lenne nálam. Hát ez az. Fehér orvosi ingében és nadrágjában olyan volt, mint egy fiatal, védtelen gyertya. Ha ránéztem, később meg ha csak rágondoltam is, szétfutott az arcomon az öröm. Ez sokszor megriasztotta egy kicsit: - Megmondanád, most min mosolyogsz? - Hát azon, hogy te mosolyogsz. - Hitetlenkedve nézett rám, de megint csak elmosolyodott. És mosolyától leestek a legyek a falról, felfordultak a bacik, énekelt a mozgólépcső a metróban, és mindenféle bánat léhaságnak tűnt.

Szóval Zsuzsát én küldtem hozzá annó, amikor egyszer ‚jó orvost' keresett, és aztán később kiderült, hogy összejöttek,
valahogy én nem is tudtam róla,

és ők meg ripsz-ropsz összeházasodtak, és azóta már gyerekük is lett, és mi Zsuzsával mostanában keveset beszélünk.

Mióta a kisfia megszületett, férjén kitört a ‚leplezetlen feudalizmus'.
„Aki anya, az elsősorban anya. És feleség. Megkérlek, próbálj néha erre is gondolni." És Zsuzsa megpróbál: szép piros mosogatóban zsíros, langy-szürke mosogatólevet gondol, benne lerágott idő-csutkák, gondolat-morzsák úszkálnak, aztán a kihúzott dugót látja, és ahogy mindez hirtelen eltűnik a lefolyóban, beszívja valami ismeretlen örvény… És tanul is közben és próbál a szerepeinek megfelelni és szűköl. „Csitulj - mondom neki néha, - így minden kiég körülötted…" - „Égjen. Égjen! Remélhetőleg a tűz nagyobb lesz, mint ami elég" - felelí.
És elmeséli, hogy amikor áll a konyhában és mosogat, a gyerek meg a szobában sír, Palí odasündörög mögé és elkezdi lehámozni róla a bugyiját… - Nem bírom! - sikítja ő, és erre Palí is ordítani kezd, - Te egy senki vagy, mikor fogod fel már végre, kivel állsz szemben, én orvos vagyok, egy csomó ember megbízik bennem, én embereket gyógyítok és pénzt keresek, hogy meglegyenek a luxuscuccaid, én megcsináltam magam, én lettem valaki és én eltartalak téged meg a porontyodat, érted? téged is, mert te még arra is képtelen vagy, hogy magadat eltartsd, nemhogy másokat, azt se tudod, mit fogsz kezdeni magaddal, ha lediplomáztál, hát hogy mered kinyitni a szádat?!… hogy mersz nekem nemet mondaní?! - és keze ütésre lendül,
és a fogát csikorgatja.

És mindeközben bigott vallásos lett, panaszolja Zsuzsa, minden vasárnap templomba kell vele menni, a gyereket megkeresztelteti és már most fenyegetőzik, hogy egyházi óvodába meg iskolába fogja adni és én meg se próbáljak beleszólni, mert úgyis ő dönti el,
mindent ő dönt el meg a jóisten,

és a jóisten azt akarja, hogy a férfi legyen az úr a háznál,

és a nő, aki a férfi oldalbordája csupán, pontosabban „a férfi szexuális része, amely túlságosan terjedelmes, semhogy állandóan magánál tartsa, tehát idejének jelentős részében megválik tőle, s csak szükség esetén veszi magához,

engedelmeskedjen az ő urának, bármi történik is, akármi!…

és ő tényleg bármit megtehet és meg is tesz, mert utána elmegy gyónni
és Jézus megbocsát és ílymódon ő üdvözülni fog mindenképpen, mert ő úgy csinál mindent, ahogy a Jóisten elvárja tőle, és ő nagyon igyekszik,
hogy ne vétkezzen, és ha mégis,
akkor az csak
véletlenségből
történik,

mert ő soha-de-soha szándékosan meg nem szegné a szabályokat
és az esküjét meg pláne nem

és ezért én ne is gondoljak válásra, mert „mi Isten színe előtt esküdtünk örök hűséget egymásnak és ezt az esküt senki nem szegheti meg, még egy ilyen kis bölcsészkurva se, mint te”… –

és Zsuzsa ilyenkor általában már zokog, én pedig bénultan próbálom megérteni, hogyan lehetséges mindez)…

és ekkor megint csörgés,

és én megint felkapom, és hihetetlen, de a Pali hangja,

‚Szevasz, Anna, Pali vagyok. Csodálkozol?… Jó régen nem beszéltünk… Nem zavarlak?… Ne haragudj, csak ezt muszáj elmondanom valakinek most… neked… mert ez titok, érted?… és te tudsz titkot tartani, hát senkinek ne beszélj erről, főleg Zsuzsának ne…
…Azt még biztos tudod, hogy elvettem a barátnődet, és ma épp egy éves a kislányom… de amit nem tudtok, az az, hogy a kisfiam is néhány napja volt szintén egy éves… és én olyan boldog vagyok!…
Az úgy volt, hogy a lakodalom túl jól sikerült és sokat ittam és ott volt a fél csoportotok, annyi szép lány… és még ha nem is lett volna szép, ki tudta azt már a végén és sötét is volt… na és általában senki se tudta,
ki hol és kivel…
és még mikor Zsuzsa mellé bújtam hajnalban, akkor se nagyon tudtam, mi van, és csak homályosan emlékszem, hogy kibotorkáltam a konyhába, és a sok maradék kaja között találtam egy nagy tál málnahabot, amit mindig is imádtam, hát én fogtam azt a nagy tálat és bevittem a hálószobába, és leszedtem a Zsuzsáról azt a sok fehér ünnepi cafrangot és jól bekentem a málnahabbal tetőtől talpig az én kis menyasszonyomat és aztán szép tisztára nyaltam…
Most biztos jót derülsz ezen, te szeretsz nevetni, vagy nem jól emlékszem?… Sebaj. Különben te jól vagy? Egyszer igazán eljöhetnél hozzánk, Zsuzsa is örülne, tényleg…
Hát vigyázz magadra és te is menj gyorsan férjhez, az a legtutibb!’

Nem hiszem el…

Megint csörög.
‚Szia, Annácska, na mi van? ezer éve nem beszéltünk,
képzeld, kinn vagyok Cannes-ban, beneveztük
azt az öregasszonyos filmemet,
amit megmutattam neked, emlékszel?…’

[…már hogy ne emlékeznék? …felejthetetlen, ahogy rohant előttem feltűrt ujjú fehér nyloningében a kijevi utcán a patakzó nyárban, az éjszakai esőtől vakítóan fehérre mosott csempékkel borított, teljesen egyforma tömbházak tövében tanyázó dinnyeárusok között,

időnként megállt, hogy beérjem, ilyenkor mögém-südörögve
(ahogy szokása volt) rögtönzött egy aszfaltbetyár-jelenetet

(‚látom, egyedül van, drága hölgy, egy ilyen gyönyörű nőnek sosem szabadna egyedül menni sehová, mert még megkörnyékezi valami kétes szándékú gazember, amilyen én is vagyok, és akkor aztán
ki tudja, mi történhetik' …és így tovább,

én pedig felháborodtam vagy úgy tettem, mint ha nem figyelnék oda, nevettem és elfutottam felváltva,

és ez így ment minden áldott reggel, ahogy mentünk a nyelvi előkészítőre, szinte mindig ugyanúgy, mégis minden nap kicsit másképp,
mint a játék vagy álom…),

aztán berángatott abba a valószínűtlenül modern üvegpalotába, amit úttörőháznak neveztek ott (vajon miért?… valóban ott törtek volna utat a legfényesebb jövőbe, vagy éppenhogy összetörték?!…),

mindenesetre nekünk már a puszta látványától is elállt a lélegzetünk, beljebb pedig (a süppedő szőnyegpadló pasztellszíneitől, az óriási, csillogó üvegajtóktól és ablakoktól, az elhúzható falaktól) annyira megilletődtünk, hogy szinte lábujjhegyen mentünk végig rajta,

pedig ebben a túlvilági kristálypalotában
kiáltozó (bár láthatóan azért mindig öntudatos) srácok futottak egyik teremből a másikba, kislányok vonultak - elmaradhatatlan fehér köténykéjükben, kottákat szorongatva - próbálni, és a műhelyekben talpig sáros-maszatos kisdiákok ültek az apró fazekaskorongok mellett, domborították a vörösrezet, faragták a puha, fehér fát, formálták koraérett agyagszobrocskáikat -

és valóságos, hétköznapi apró emberkék forgatták az obszervatórium hatalmas távcsövét és rajzolták a csillagok pályáját, és ők énekeltek és zenéltek picinyke hangszereiken az állítható, lyuggatott fa-lemezekből készült falú zeneszobácskákban és próbatermekben, és a színházterem vörösbársony ülésein ott látszott kicsike popsijuk alig-lenyomata -

és nem sokkal azután, a kirakat mögötti valóság
ijesztően nyomorúságos
síkátoraiban,

egy kicsiny oroszos gerendaház egyetlen parányi szobájának falára kifeszített nagy fehér lepedőn bámultuk (nagylelkű és csupa-szeretet, csupa-befogadás, vodkás-zakuszkás házigazdáinkkal együtt, akik egy szót sem értettek az egészből) a homályosan pergő fekete-fehér filmkockákat,
az ő első filmjét

(„Öregasszonyok", talán épp ez volt a címe):

egy anyókát láttunk, aki egy szintén aprócska, de (a magyar falvakra jellemző) meszelt falú vályogház előtti lócán ül, kezében egy egészen kicsi dunyhahuzattal, és szinte megfeketedett arcának ráncaiban - mint vékonyka föld-erekben - valami elementáris közönnyel folydogálnak, végig az egész jelenet alatt, a könnyek...

Csak ül ott az árnyékban és motyog magában. Még a kamerán keresztül is van benne valami félelmetes: rongyos a ruhája, kócos az ősz haja, és folyamatosan beszél, beszél, mintha varázsigét mondogatna, titokzatos erőkkel társalkodna, azok meg mintha körülötte csúszkálnának, térdreborulnának a rongyai előtt... És csak mondja, mondja, eleinte alig néhány szót érteni, aztán már egy-egy mondatfoszlányt, félmondatot is:

„...nincs énnékem semmi bajom, kedveskéim, csak a menyem, az kinoz halálra... nem bírok aludni... mit ki nem talált a gonosz pára: nyolc méteres dunnahuzatot adott nekem, abba az én dunnám elvész, mind a szélibe megy, egy csomóba, osztán lejön rullam az egész, semmi se marad rajtam egész éccaka'...

és, mint Ágnes asszony a bűnjelet, előmutatja ő is a magáét:
rendes, tiszta, még a normálisnál is kisebb huzatot...

És valamit hadar a családjáról (mintha sokat-játszott, szomorú öreg lemezt hallgatnánk):

hogy ő eladta a házát, odaadta a pénzt a fiának, az Pesten vett lakást, őt meg odavették, hanem neki rossz ott, kinézik, megvetik, szólni se szólnak hozzá - és nem köszönnek az emberek se az utcán!... el is jött onnan, inkább ez a viskó, mert ‚hát millen egy világ a, édes jó istenem?'...

Aztán még egy másik jelenetre is emlékszem, a budapesti metró, a kamera az arcokat pásztázza, nincs rajtuk egyetlen szikra érzés se - egy részük fáradt, tompa, üres, szomorú vagy feszült, a többi meg olyan, mintha leöntötték volna majonézzel, csöpög róluk az önelégültség bárgyúsága,

és közben, a képek sora alatt egy kissé melankolikus,
kedves férfihang azt mondja,
mintegy kommentálva a látottakat,

Járhatnál naphosszat vagonról vagonra, szerelvényről szerelvényre, végig a sötét alagutak hosszában, hogy csak egyetlenegy olyan arcra találj, amely átlátszó és megközelíthető'…

(és most mintha olvasni kezdene ez a hang):

…„mert a Benső, amiből ez a kor áll, formátlan, megfoghatatlan: folyékony. És mi vándornép vagyunk… nincs közös házunk. Majd ha áll mögöttük egy háttér, akkor lépnek csak kapcsolatba egymással ezek a zárt arcok. Hiszen hivatkozniuk kell és lehet közös hazájukra…

…Mihelyt az ‚én' tudatára ébred önnönmagának, a növekedéstől múlhatatlan érvényűen tudatosul benne a mindenség egysége, amely jelenvalóságának erejével egyetleneggyé egyesíti mindazokat a tereket, amelyekbe az ember belekerül, az eredet egyetlenegy terévé…
oly mértéktelenül átlátszón, hogy az érc-szelíd kéz által égnek fordított és nyitott emberarcon tükröződvén, sors-beszőtten, csillag-beszőtten fölragyog a nem-hiábavalóság megígért ajándéka,
a véletlentől örökre mentes idő ajándéka"…

(És most tovább beszél a maga szavaival):

…,és ha megtalálnád azt a nyílt, testvéri arcot - egymásra néznétek mosolyogva, talán egy kicsit szomorúan, mert tovább kellene menni, tovább… Sehol nem olyan tapintható a magány, mint ezekben a bádog-dobozokban, ahol merő véletlenségből egymáshoz szorul egy csomó élet és a fizikai közelség leleplezi az össze-nem-tartozást…

…és a mohóság! - főleg ezeknek a kiöltözött kis csajoknak az arcán - szinte kiszárad a bőrük ettől az érthetetlen mohóságtól, feszül rajtuk a smink, mint egy halotti maszk, és csicseregve és hadarva beszélnek, fülbántóan éles és magas hangon, szinte csivognak, mint egy éhes seregély-raj, mint akik állandóan attól félnek, hogy lekésnek valamiről…

és hallgassák csak ezeket a beszélgetéseket!… mindig ugyanaz' …

(és miközben a kamera megy végig a vagonon, halljuk a metró kerekeinek ütemes kattogását és az alagút süvítő zajának hátterében
egy-egy beszélgetés-foszlányt:

a nőknél: cuccok és általában a ‚kinézés', vásárlás, pénz, férfiak,
‚…Ne viccelj, nem rossz pasi, ezerötös Ladája van…',

a férfiak között: fizetés, főnök, foci, kocsi, nők…
…‚Öregem, az a pipi ott - micsoda friss hús!')…

Aztán már mintegy kívülről látjuk, ahogy az alagút egyhelyben vonaglik, mint egy amputált százlábú, kitágul és összehúzódik, kilöki magából az emészthetetlen maradékot, a többit pedig szállítja tovább rejtélyes szükségleteinek sötét útjain, a mozgás esztelenül állandó törvénye szerint… Mindez gyorsan és csaknem zajtalanul megy végbe, csak mintegy a részecskék egymáshoz ütődése hallatszik, meg a súrlódás, ahogy a tartalom megindul a maga formájának szűk terében…

aztán egy öregasszony jön, kissé sántikálva, de sietősen átvág az állomáson, egyenesen odaáll a kamera elé és azt mondja halkan, nehogy a ‚többiek' meghallják:

‚Kedvesem, te csak álldogálsz itt, nézelődöl - vigyázz, nehogy elérjen a bánat! Mi - koldusok, zsellérek, bolondok vagyunk - azt mondják.
De ti onnan jöttetek - ti mind!'

Szeme mint két izzó vasszög.

Az előbbi férfihang azt feleli neki:

‚Meglehet, nénike, meglehet, csakhogy tessék nézni, a mi szatyraink mind lyukasak, még a levegő is mind kifolyik belőlük, sehogyse fér el bennük a bánat - aztán meg nem is várunk mi semmit, úgy sincs, aki elhozhatná nekünk, gazdagoknak.'

‚Jól van, kedveském' - mondja erre (mintegy megnyugodva) az öregasszony, és arcáról úgy potyog le az érdeklődés, mint öreg házról a vakolat -]

… ‚na szóval rábeszéltek (hadarja közben az én filmrendező barátom),
és nem is bánom, mert nagyon izgi itt lenni, tudod, ez a pompa meg nyüzsi meg minden, szorgalmatosan építjük a kapcsolati tőkét meg az internacionalizmust meg a kozmopolitizmust, nem tudom, érzed-e a nagyon kicsi, finom különbségeket,
merthogy az utóbbi kettőben egyaránt valami elvadult álmodozás van (és, mint tudjuk, az álmodozó maga a testet öltött bűn…), és ami hiányzik, az a kiteljesedés lehetősége,

előre bocs, ezt a remek bakit tegnap láttam egy cikkben, de hát pont ez nincs meg bennük: a „kitejesedés" lehetősége,
ami pedig a kiszakadás sebének gyógyulását hozhatná a szűz teje által, miközben a visszafogadás sebe már magától (a magjától) is gyógyul, ha ugyan érted, amit beszélek, ha-ha-ha…

hát persze hogy érted, te mindig mindent értesz és érzel is,
engem is te értesz, te érzel a leginkább,
sokkal jobban, mint én saját magamat,

és én minden jót tőled kapok és te bátorítasz, hogy egyáltalán legyek, csakhogy hiába, édes Anna, kis barátom, tök hiába, mert ez se megy, az igazság se megy, a valóság pedig már régen egy cseppet sem menő,

úgyhogy én tejjesen (ha-ha) esélytelen lettem ebben a világban ezzel az idétlen idealizmusommal, és te hiába is próbálsz győzködni

(hozzám keserű vízet inni jár, koldushoz a király… a megváltó igazságot belőlem issza),

én ezt feladtam, összeszedtem egy jó kis bandát
és most remek reklámfilmeket csinálunk, tudod, ősanya hisztizik ősapának: „Nem megmondtam, hogy bontott csirkét hozz, bontott csirkét, bontott csirkét?!" - na ez aztán kapós, rengeteg lóvé és ha nem tetszik valakinek a pofája, akkor berúgom vagy kirúgom,

és a csajokat is kirúgom, ha nem teszik azt és úgy,
amit kell és ahogy én elvárom tőlük,

és teszek az egész mindenségre, az egész mindenség nekem tejel és én meg összespriccelem az egész nyamvadt plafont a fölösleggel, és minden reggel egy órát futok a hóban akár egyszál gatyóban

(és nem fázol? - hogy én?… hogy ÉN?… HOGY ÉN?!…),

és - jól figyelj - én már szabad vagyok…
úgy kitágult a sors, hogy nem-lennem is szabad…

és hát csak ezt akartam közölni veled: nagyon boldog vagyok' (és ásít) -

…S tessék!… alighogy letettem, megint csörög az az átkozott,
és én megint felkapom, hátha most…

‚Szervusz, kislányom. De régen láttalak… Emlékszel még Tera nénédre? Meg hogy hittalak, gyere hozzám lakni? Most is hívlak ám, ott az az üres szobácska, ahogy volt… Ne félj, nem leszek terhedre. Már akkor se lettem volna, de most minden sokkal jobb is lett… A szememet megoperálták, már nem csukódik le, látok, mint a sas. Egy ‚szociális munkás' is eljött hozzám - dehogy munkás, micsoda hülyeség, egyszerűen egy jó ember,
gondozónő vagy hogy hívják, istápolja az öregeket a környékbe, hogy meg ne fagyjanak télen a nagy hidegbe, akinek nincs tüzifája meg ilyesmi. Nálam van rendes gázos fűtés, úgyhogy rám így nem is kell rám nézni, csak hogy nem lettem-e rosszul esetleg, meg nem kell-e gyógyszert felírni. El is hozza, hogyha kell. Ő egy jó ember,
és vannak jó emberek,
ha hiszed, ha nem.

Az emberek alapból jók, csak néha elromlanak, megsavanyodnak, mint a tej, nem szabad rájuk haragudni ezért. Én nem is tudok haragudni senkire se, pláne amikor ilyen jó sorom van. Mindenem megvan, ami kell, és még több is: annyi befőtt van arról a sok szép gyümölcsfáról, amit még a szegény öregem ültetett, isten nyugosztalja, hogy alig győzöm főletetni a gyerekekkel.
Mer azt még nem is mondtam, hogy egy csomó gyerek jár mostanába hozzám, egy egész osztály… Alsósok, és a tanító nénijük megtudta valahonnan, hogy én tudok befőzni meg sütni meg hímezni, és osztályfőnöki meg környezet-órákon elhozza őket hozzám (ott az iskola a szomszédba), hogy megtanítsam őket ezekre a dolgokra… Hát még a kertet is megcsinálják nekem, megtanultak kapálni, hiába hogy városi gyerekek, együtt ültetünk, palántázunk, locsoljuk a virágokat, csudálatos, komolyan mondom. Sütünk, aztán megesszük a sütit, annyira élvezzük, hogy azt ki se lehet mondani. Már sok mindent maguktól is tudnak, én meg tőlük az új dolgokat tanulom, csak én sokkalta bénább vagyok, mint ezek a kicsik, lassan tanulok és gyorsan felejtek, dehát ez a normális az én koromba, ők meg olyan édesek, ahogy nevetnek rajtam, csupa élet lett a házam…
Annuskám, meg se kérdeztem, buta öregasszony, te hogyan vagyol, most meg már szaladnom kell haza, az utcáról hívtalak s mingyárt gyönnek a gyerekek, de te csak gyere bármikor, látogatóba vagy örökre,
Árnyas utca négy, tudod.'

…És most megint csöng, és ezúttal Kata az,

‚Szia, én vagyok, nagyon aggódom, nemrég ott voltam és mintha nem lettél volna magadnál, tisztára mintha félálomban motyogtál volna
és kihúztál a párnád alól egy verset és a kezembe nyomtad,
„Egy forradalom halálára", rémes egy írómány

(„Okosul a ricsaj. Az általános zsendülés csitul.
Még egy-egy eltévedt dongó felzümmög és elhallgat:
becsapódott… Fedezéküket elhagyják a bibék.
A Törvény éles, zöld tőröket állít Bomlott virágok lábai közé.
Ritkább és mélyebb érintések. Még Néhány áramütés, és megered
A föld nyála. Ó, május!… Május!… Vége")

…biztos nyugodtabb lennék, ha nem is láttam volna,

persze jellemző módon én is pont egy verssel akartalak meglepni,
és fogalmam sincs, elolvastad-e,
el tudtad-e olvasni egyáltalán
ilyen állapotban…'

(persze hogy elolvastam, kicsit magamhoz is tértem tőle, kivételesen olvashatóan volt leírva, láthatólag nem a piszkozatot adta ide:

„Májusra gondolok, mikor az ég egy éjszakán elkezd virágzani
és szertedőlnek részeg illatok a park füvén egymással játszani
s oly őrülten ver a világ szíve, hogy minden hangban tisztán hallani
és mindenütt bimbós vágyak feszülnek egymás felé titkokról vallani
s minden virág egy érintésre vár s köztük remegve imbolyog a szél -
májusra gondolok, amikor minden saját hangján énekel és beszél,
az ég, a föld, a víz, a levegő százezer hangon ujjong és dalol -
s a lüktető és zengő éjszakában a legnagyobb csönd érik valahol"),

,de most nem is ezért hívlak, csak hogy megkérdezzem, hogy' meg-vagy (szóval megvagy-e még?) meg hogy elújságoljam, képzeld, Anyuék elváltak, most lett vége a tárgyalásnak - (Te jó ég, Kata, nem is mondtad) - hát mert mással vagyunk elfoglalva folyton - (ez most célzás akart lenni?) - nem, ez telitalálat, különben pedig nem is volt ez olyan nagyon fontos - (ezt meg most miért mondod, az ilyesmi mindig szörnyű mindenkinek, én csak tudom, Anya és Apa is már-már...) - az talán mégis más, vagy ti másképpen élitek meg, de nálunk ez nagyon sima ügy'...
és most derűsen elmondja, hogy milyen egyszerű ez és főleg hogy vége (végre!), mert most minden még sokkal-de-sokkal jobb lesz, nincs több feszültség, ő az anyjánál marad, és minden úgy lesz, ahogy eddig is (már amíg össze nem jön valami komolyabb fiú, teszi hozzá huncutul), épp csak hogy az apjának most majd több ideje jut rá, illetve most már az is külön remek program lesz, hogy főz valami finom kaját és odaviszi és utána kettesben elmennek moziba (Apu, tudod, moziőrült, de eddig többnyire egyedül ment megnézni az összes létező filmet, most viszont kénytelenek leszünk jóelőre megbeszélni, hogy velem, kiskorúval - kuncog - mit lehet és egyáltalán mit vagyok hajlandó megnézni, ő pedig előre megveszi a jegyeket a legjobb helyre és együtt odavonulunk
és esszük a pattogatott kukoricát és a film után beülünk valahová és iszunk egy finom tejszínhabos kávét és jól kidumáljuk magunkat
a filmről meg az életről úgy általában (amire eddig sose jutott idő), szóval hogy megint egy új és még izgibb és vidámabb időszak jön,

és ahogy mondja és mondja, nekem szinte elzsibbad a fejem, és alig tudok egy-egy szót vagy kérdést közbevetni, hogy ,de hát...' meg
...,és anyád nem szomorú?'... és ,mégiscsak egy fél életet...',

de nem és nem, ilyesmi nincs, „az élet szép, tenéked magyarázzam?",
- nekem ugyan ne, magam is élem ezt az
eszeveszett és gyönyörű világot,

csakhogy számomra valóban eszeveszett, tisztára őrült **is** ez a világ,
csodálatos és iszonyú is egyben,
neki meg csak csodálatos,
neki merő egy örömködés,

szerinte nincs is rossz egyáltalán, csak a hülye emberi tudat gyártja a rossz gondolatokat és az vetíti ki a világra az általa kigondolt rosszat -

(nade akkor ez a hülye emberi tudat a rossz, tehát mégiscsak van Rossz),

dehogy, hát nem érted?... az is jó, ha hülye, az is jó, ha kvázi rossz, mert akkor az ember megláthatja a saját hülyeségét és átgondolhatja,
hogy miért is szeret ő rosszakat gondolni, és hogy ha csupa jót gondolna, akkor a világ is csupa jó lenne,

mert a világot a mi gondolataink teremtik percről-percre, és amikor szépet és jót gondolunk, akkor szép és jó világot teremtünk, és ez nagyon könnyű, csak mindenkinek rá kellene állnia erre,

hogy ha valami zörög vagy büdös vagy gonosz, akkor gondold azt, hogy ez neki se olyan nagyon jó így és ha te kedvesen nézel rá, akkor már attól elcsendesedik és rögtön megpróbál illatos vagy jóságos lenni,

ehhez pedig kizárólag szeretet szükségeltetik

(és itt a húga dolgozatát szokta idézni, miszerint „a szeretet az, amikor apu izzadt és büdös, de anyu akkor is azt mondja neki, hogy sokkal helyesebb, mint Robert Redford"),

és persze azt is gondolja, hogy szeretni nagyon egyszerű és könnyű dolog, csak nem szabad áldozatnak érezni magunkat soha, hanem mindig azt kell csinálni, ami örömet okoz, és ehhez csak meg kell tanulni együtt úszni a vízcseppecskékkel (mert persze ő hal, akinek nemlétező fülében állandóan szól a hal-dal s ő együtt úszik a dallal - egészen a hatalmas szeretet- óceánig, ahol minden egy, ahol minden vízcsepp azonos minden másikkal),

...együtt áramlani a végtelen áramlással, mondja habozás nélkül, mert az élet olyan, mint egy gyönyörű kavicsos medrű patak, amelyben
egymáson görögnek fénylő álmaink -

(csak sajnos az enyéimet - szólnék közbe - összetörik a kövek,
és szétfröccsennek a fáradt füvekre és elalszanak tőlük a fáradt füvek...),

mert nézd csak meg, minden jó valamire és ha valami mégse tetszene,
hát el lehet siklani mellette, ki lehet térni előle,
és ilyenkor Kata beidéz
egy bennszülött tanítást:

„Feltétel nélküli szeretetnek is nevezik, ha valaki figyel, de nem ítél. Az Örökkévalóság szemében nincs vétek, mert felfedező úton vagyunk. Megfigyelhetjük, mi történik, és anélkül, hogy ítélnénk fölötte, eldönthetjük, hogy az íze, a szaga, vagy az általa keltett benyomás nem felel meg a mi utunknak. Ne nevezzük rossznak, ne pazaroljunk rá energiát,
se szóban, se tettben, se gondolatban.

Ha ítélünk, akkor meg kell tanulnunk megbocsátani is - másoknak, a helyzeteknek, önmagunknak. Ha csak figyelünk és nem ítélünk, nincs is szükség a megbocsátásra. A megfigyelés kéz a kézben jár a megértéssel, annak a tudásával, hogy csak a mi halandó elhatározásunkon múlik, ha nem nőttünk még fel tökéletességünkhöz. Naponta közelíthetünk lehetőségeinkhez,
és velünk együtt lesz tökéletesebb a világ”...

És ő a maga részéről így is tesz, nem ám erőlködve vagy mert például ezek a vademberek így mondják, ő ezt csak a gyengébbek kedvéért hozza fel, mert ő maga ezt nem tudná ilyen szépen megfogalmazni,
mivel ő csak egy ‚csekélyértelmű medvebocs’, aki szereti a mézet,

és persze mindenki jobban tenné, ha a taoista Micimackóval azonosulna ahelyett, hogy holmi démonokkal vagy olyan demiurgoszokkal cicázik, akik a saját tükrükbe nézve is szarvas-patás fekete ördögnek látják magukat...

és ilyenkor édesdeden kacagni kezd

(„és felnevetett az isten hétszer: első felnevetésére megjelent a világosság, és ragyogás ragyogott be mindent; és felnevetett másodszor, és volt minden: víz...
és felnevetett hetedszer úgy, hogy elakadt a lélegzete
és nevetés közben könnyet ejtett és lett Psyché: a Lélek”)...

a rózsát nevető leány,

kacagása, mint a tenger... telt, nevető életáradás,

(„és a nevetés néma nyelve és a zene néma nyelve a nyelven kívül, az emberi kötöttség határa alatt és fölött új nyelvvé szövetkezik,

olyan nyelvvé, amelyben a nevetés kezdettől fogva társa a szépségnek, és mindörökre benne lakozik, és mosolygásként csillog benne a megismeréstől szabadult, megismerést-megvető isten tréfája és merészsége,
mert a nevetés a teremtés-előttiség nyelve,
ahol a csillagok a vizek fenekén áramolnak”) -

És én így, az ő csillagnevetésével a fülemben alszom el
(„csilingelő csillagaid lesznek”)
és álmodom megint,

és álmomban egy nő közelít felém… nem ismerősek túl erőteljes arcvonásai, sűrű szálú, eleven, sötét haja, de nagy, ragyogó barna szemében a megjárt mélységek és magasságok villódzása belém sajdul. A kezében tart valamit. Egy kicsiny, tojás alakú kő fekszik a tenyerében, mintha egy fülönfüggő egyik darabja lenne. Millió apró fazettája színesen lövelli a fényt.
Odanyújtja, én elvenném, de kettőnk között a földre esik és szilánkokra robban.
„Nem baj - mondja az ismeretlen nő -, van másik." Előveszi a zsebéből az ékszer párját. Ekkor veszem észre, hogy az ő nyakában egy ugyanilyen csiszolt kristály függ, csak sokkal-sokkal nagyobb. Rámeredek a hatalmas
kőre, és az növekedni kezd, még tovább és tovább, már szinte eltakarja az ismeretlen arcát és én hirtelen úgy látom, nem is egy nő az, hanem egy aggastyán hosszú fehér szakállal, furcsa kapucnis köntösben, különös ívű bozontos ősz szemöldökkel, ősöreg-arcú, akinek szemében felfoghatatlan bölcsességgel és nyugalommal teli szigorú, mégis szelíd tűz világol. És ez az agg a kezében tartja ezt az óriásivá nőtt követ, amelynek apró lapjai tükrök, és az Igazság Véne semmi egyebet nem tesz, mint folyamatosan forgatja ezt a tükrökké csiszolt tojást mintegy **valaki** *szemei előtt,* **aki** *nem látszik, de tudható valamiképp, hogy* **ott van, középen**, *és hogy* **ő az Álmodó,** *akinek álmait a parányi tükrök milliárdjai tükrözik öröktől fogva és mindörökké. És tudom, hogy ha ez a tojás megszűnne forogni,*
az Álmodó felébredne hirtelen és az álmok örökre eltűnnének,
és ezzel eltűnne maga a világ is.

Álmomban tudom, hogy akit álmodom, az Igazság és az Álom hordozója, az Igazság Tüköre, a Korok Öregje, aki mindent tud, ami volt és lesz (és mindig, egyszerre van) - és talán arról is tud, ami nincs és nem is lehet.

És tovább álmodom, és most egy másik lényt látok, aki mintha én magam lennék, holott egy cseppet sem hasonlít rám…

Ez a Lény óriási, felfoghatatlanul nagy, létével egész világokat betöltő. Teste nem húsból való, hanem fényből és hangokból összeszőtt. Hatalmas erejének meg sem kottyan, hogy egyik kezével a Tejutat, másikkal az egész Univerzumot tartsa és meg se rezzenjen belé. Áll, és tartja a világokat öröktől fogva és az örökkévalóságig. Nem is tehet mást: ha elengedné,
az egész véle együtt semmivé omolna…
És eközben a bensejében leírhatatlanul, elképzelhetetlenül gyönyörű hangok születnek, és kiáramlanak a száján, ami nem száj, a szemén, ami nem szem, és ezek a hangok kitöltik a világegyetem tereit, mint valami fény-ragasztó, valami ragyogás-éter, ami összetartja a dolgokat, nehogy túlságosan eltávolodjanak egymástól,
nehogy annyira szétváljanak,
hogy végül elveszítsék egymást örökre.

És valahogy tudom (mert én ő vagyok): a teremtésben folytonosan születő és növekvő szabadság teremti a teret és a távolságot,
hogy a dolgok és lények, elkülönülvén, megismerhessék egymást
és a másikban önmagukat,
és csak ennek a fényből születő hangnak a szeretet-vonzása tartja meg őket a létezés peremén, nehogy a nemlét szakadékába zuhanjanak. E nélkül a teljes mélységű, végtelen terű Hang nélkül kétségbeesve bolyonganánk mindannyian az űr végtelen sötétségében, örökké egymást szólongatva, mindhiába.

És ez a Lény (aki én voltam álmomban) álmodott.

A világon valaha létezett legszebb lényeket álmodta. Tündérifjakat zuzmószínű ezüstfényből szőtt ruhákban. Karcsún, hajlékonyan állnak, mint örökéletű fák, akik felülről tartják a földet és alulról az eget a föld felett. És ők a patakok és a folyók, akik elfekszenek a földön és összekötik csobogásukkal, áramlásukkal a hegyeket, a síkságokat, a réteket és az erdőket. Ők a tavak, tükreikben a múlt csillagai nézegetik magukat, évmilliárdok fényének emlékeit. De ők az élő csillagok is,
és törékenyen, gyönyörűen és ragyogón állnak a tündérleányok előtt, akiknek tündöklését szavak le nem írhatják. E leányok áttetsző, kecsesen hajlékony ujjaikkal a jövő szépségének ezerszínű fonalát pödörgetik arany rokkáikon. Ők szövik a virágok végtelen finomságú sziromszövetét. És ők a virágok, közepükben a Nappal, az élet titkával. Színesek, mint millió szivárvány, és mindegyikük más, mégis mind fényes és művesen formázott és ragyogó és szelíd, illatos és tökéletes.

A csodálatos tündérifjak elragadtatott szemekkel bámulják a tündökletes tündérleányokat attól a pillanattól fogva, hogy megálmodójuk a világra képzelte őket.

A hatalmas Lény, aki szíve bőségéből teremtette mindegyiket, üde vidámságba és finom, lengedező szomorúságba öltöztette és szétküldte a világba őket, és ők betöltötték a Kozmoszt, elmentek mindenhová, ahol élet van, megkeresték a bolygók lelkét, és örömmel, gondoskodással, hamvas szeretettel töltötték meg a világ tereit. Ők lettek az Idő, a mindent éltető Természet gazdagságtól illatozó ideje,

és ahol hagyták őket teljes szépségükben kibomlani,
gyönyörűséges lett a lét a nyomukban,
és minden létező boldog lett
az érintésüktől.

Ezt álmodta a Lény valamikor réges-régen (most), ezt teremti szíve legszebb álmából. Látom az álmot, és a hatalmas Lényt is, aki ezt álmodja és közben mindent betöltő fény-zenével tartja össze az univerzumot –

közben pedig az jut eszembe (álmodom ezt is),
hogy vajon Ő lát-e engem?... Tudja-e, ahogy én tudom most (álmomban), hogy mi ketten (Ő, az Óriás és én, a parány) – egyek vagyunk?...

És ha igen (mert Ő mindent tud, sok olyasmit is, amit én elképzelni sem vagyok képes),
vajon mit szól az én picike életemhez (amely az Övé is)?...
Mit szól az én esendőségemhez:
bukásaimhoz, hibáimhoz, méltatlanságaimhoz?...

És látom magam az Ő nem-emberi türelmű, jóságos szemében, mint egy megértésből csiszolt tükörben, hogyan araszolok a magam föld-útján, akár egy hangya,
porban és sárban, göröngyök és lelkek között botolva,

és hogy miféle hitek csapdájába estem:

miért kellett, hogy valakit imádjak, egyszerű, kicsiny hangyának, nekem,
s miért kellett, hogy térdre hullva várjak s csodában kezdjek hinni hirtelen..

„S a hangyát akkor elhagyta nyugalma;
oly köznapinak tűnt minden megint –
s istent teremtett magának a hangya
a maga hite s vágyai szerint.

...Imbolygó árnyuk a küszöbre tévedt,
s ők csak beszéltek, nem is ejtve szót,
bölcsek, akár az istenek és szépek,
és szomorúak, mint a földlakók" –

...és ekkor, látván-látva az Ő kozmikus titán-tekintetével földhangya-magamat, sírvafakadtam álmomban.

Arra ébredtem, hogy a párnám csupa víz,
és arcom fázik
a lassan kihűlő
könnyektől.

Május 18. vasárnap

Reggel van, és még szinte magamhoz se tértem, már megint csöng a telefon, és megint Tera néni…

‚Ne haragudj, kedveském, csak az éjjel eszembe jutott, hogy egyszer beszéltünk valami fiatalemberről, aki szeretett volna nálam lakni és hát ti nem jöttetek azzal a fiatalemberrel - nagyon sajnáltam ám, nem a pénz miatt, bár jól jött volna a kis nyugdíjamhoz, de hogy megbízható ember lett volna, akit te küldesz, abban biztos voltam… Akárkit mégse merek idevenni. És tudod, megint csak azt gondoltam, mi ketten nagyon jól ellennénk itt, ha te mégis idejönnél lakni, valahogy úgy éreztem most, hogy ez neked is nagyon jó lenne… Tudom, ott a családod meg minden, de hát te… mégiscsak felnőtt ember kezdesz lenni, talán… meg hát itt kert is van, meg minden… Attól ne félj, nem vagyok én még olyan öreg, nem szorulok én segítségre, ellátom magam rendesen, meséltem neked tegnap, egyedül se vagyok már annyira - de azért az jó lenne, ha volna kivel komolyabban meghányni-vetni a dolgokat, kiülnénk este a kertbe, vagy rendbe tennénk a rózsákat, a fákat, közben meg beszélgetnénk erről-arról… Gondold meg, aranyoskám, én pénzt se kérnék tőled a szobáért, úgy örülnék, ha jönnél'…

Akkor szólaltam meg először.

‚Tera néni - ha holnap délfelé ott vagyok a holmikkal, az úgy jó?…' - - -

…Miért válik minden idegenné, amikor utoljára néz rá az ember?…

A kiserdőben a fák úgy bámultak rám, mintha sose láttak volna. A bogarak mind elbújtak előlem, teljes egy órát hasaltam az irtáson, a távvezetékek alatt, mire egy árva imádkozó sáskát tudtam fogni

(pedig most nagyon kellett, Timinek búcsúajándék… A kis bestia persze már elolvasta Dalit, sokat kuncogott rajta. Hogy Millet „Angelus" című képén a mezőn álló férje mellett imádkozó nő valójában egy ilyen ‚ájtatos manó', aki a párzás után először leharapja a hím fejét,
majd szépen bekebelezi az egészet,
egy morzsát se hagy
belőle…

„Jól emlékszem, hogy gyermekkoromban az Angelus látványa igen különös felindulást keltett bennem, hasonlóan a szecesszió csodálatos építészeti alkotásaihoz. Nagyon gyakran előfordult, hogy egy-egy napon alkonyattáját kiszöktem a városból a mezőre... a fényváltozásnak ebben a pillanatában a rovarok éneke rendkívül komoly érzelmi hatással volt rám. Visszavonhatatlanul letűnt a földtörténeti őskor, s vele együtt megszűnt létezni e kor növény- és állatvilága; utána fokozatosan megjelent az emberi civilizáció, mely lépésről lépésre tönkreteszi a világ szűzi állapotát...
Az ‚alkonyi atavizmusok léte' szoros kapcsolatba hozható a misztikus eksztázisokból jól ismert szimbolikus erotikával; ez a testtartás az áll alatt összekulcsolt kezekkel valójában a felkészülés tipikus testtartása, a kirobbanó erőszakot megelőző mozdulatlanság... Különösen jól ábrázolja ezt a testhelyzetet az imádkozó sáska. Mifelénk a tőzegerdők populációjára emlékeztető rovartani anomáliák között első helyen a sáskaféléket kell megemlíteni, ezek sorába tartozik az imádkozó sáska is, mely mind erkölcsét, mind felépítését nézve, fölöttébb figyelemreméltó... Mint mondják, a szerelem erősebb a halálnál. Jelen esetben ez szó szerint értendő: ebben a lefejezett, melléig megcsonkított holttestben még mindig hat az életadás vágya. Majd csak akkor hagy fel az öleléssel, amikor a nemző szerveire is sor kerül" -

...tehát először a fejét, reccs, aztán a szárnyát, ripp-ropp... Timinek sáska, Ricsinek a kismozdony, csak ne felejtsem el)...

Egyetlen toboz sem esett a fejemre - az erdő hűvösen búcsúzott. A patakhoz se fértem hozzá - bekerítette magát térdig érő gazzal, csalánnal, katánggal, lapuval, megközelíthetetlen volt és sietett... Ő tudta;
ők mindent tudnak; mert „csak a közvetlenül s öntudatlanul létező létezik igazán. Te, Világ befejezője: akárcsak az, ami esőként hull a földre és a vizekre... majdnem láthatóan, derűsen s törvényét követve mindenből száll, lebegve emelkedik és eget formál: így támadt belőled a mi csapadékaink párája is, s zenébe burkolta a világot. Ez a te zenéd: bárcsak a világé lehetett volna és nem a miénk... És akkor szerteáradtál volna, Túláradó, átadva ismét a Mindenségnek, amit csak a Mindenség viselhet el. És szertesugárzik ottan a mag"...
Eszembe jutott a sok lélegzetelállító gyönyörűség, amit itt, eddigi életemben átéreztem. „Vadon erdők! kusza bozót! patakok, hegyek és remegő, dús síkok! az ég mély ívein át újulva hanyatló csillagok! emberi szív! ó, szarvasok! állt a vad erdő csúcsán, büszke patáit a légbe emelve a Dámvad s emberi hangon szólt s tovaszökkent bátran a lombok rengő tengerein, láng vére hevét puha orrán fúva a holdra. Dalolt a világ,
pergetve csodái hulló évszakait vörösen..
táncoltak a nyírfák, s hajladozó derekuk
zizegett!

Ó, föld, levegő, szél, tűz és víz, elemek! bölcsőnk s temetőnk! kavarogva forrt a zavar, s formáit a Rend szigorúan emelte: dúlva teremtett! s ültek az égi szelek szomorú, szép partjain, oldva fehér hajukat s kék könnyüket ontva bő ven a hold szűz lányai; úsztak a mámoros árban rőten a csillagok… - Alkonya ormán állt a Varázsló, pálcáját fölemelte, s a lét hullámai zúgtak: virágok és füvek, szemeiből források, szájából nagy vizek, vállaiból hegyek… a fény a fényben csodái. - És íme, csoda jelenék meg az égen, egy asszony, kinek köntöse a Nap, lábainál a Hold, feje körül tizenkét csillag. - Három dimenziónk nyügei elszakadnak, s kitárulnak körül a világtengerek. - És új Eget és új Földet láték! Mert az első Ég és az első Föld elmúltanak" -

…A pakolást reggelre hagytam, hogy a gyerekeket ne zavarjam meg túlságosan. Együtt vacsoráztunk, Apa kivételével - láttam Anya arcán a növekvő, lassan minden mást elmosó kétségbeesést - engem kérdezett meg: - Neked se mondta meg, hova megy? - Én napok óta nem találkoztam vele - Látod, pedig már kezdtem hinni, hogy tényleg rendbe jönnek a dolgok…

Elő kellett állnom a hírrel: - Én holnap elköltözöm, Anya. Ne haragudjatok. Megígértem valakinek, szüksége van rám. Nagyon sajnálom - jó volt nekem itthon, szeretlek és mindig szeretni foglak benneteket, nagyon…

Anyának egy arcizma se rándult. - Te tudod… Bár minek úgy sietni, beteg voltál, le vagy gyöngülve… Igaz, nem is látszik rajtad. Már akartam is mondani, megleptél, úgy kiteltél valahogy, sima az arcod, szinte kigömbölyödött… Hát csak vigyázz, ostobaságot ne csinálj…

A gyerekek döbbenten néztek, nem hittek a fülüknek. Timi elsápadt, Ricsi kidöntötte a tejét és remegett a szájszéle, látszott, rögtön sírva fakad. Elő kellett kapnom az ellenszert - Ricsinek egy élethű kismozdonyt, a fényképem volt eldugva benne, aminek a hátára kiírtam a Süsüből: „Üdvözöllek, dicső lovag, szép a ruhád, szép a lovad, mi szél hozott, mondssza, erre, mi vajon a szíved terhe?"… Timinek pedig az imádkozót. Rögtön mindketten elfeledkeztek rólam és a költözésről. - Lesz mivel etetni? tudod, ragadozó - ezt inkább nem kellett volna, hogyne tudná, már éppen be akart rohanni a pálmaházába, amikor békítőleg gyorsan hozzátettem: - …kénytelen leszel a többi sáskádat feláldozni… - Pont erre tartom őket, meg egy csomó temetőbogaram is van. - Nem sajnálnád, hogy megegye őket? - Miért sajnáljam? ha egyszer éhes, neki is enni kell szegénynek. - Mély együttérzés volt a hangjában, és nemsokára elmélyülten bámulta, ahogy az ájtatos rovar két karmos fogólába közt tartva áldozatát (az üvegben hetek óta gondosan pátyolgatott kis sáskát), mintha csak imádkoznék,
leharapja a fejét…
Ricsi a forgatóra tette az új mozdonyt,
hogy a megfelelő vágányra kerüljön.

Anyának odaadtam a naplómat (lefénymásoltattam az eddig írottakat), s kissé szorongva bevallottam, tudom, elég meredek egy dolog ezt odaadni neki, de azt gondoltam, ebben a nehéz helyzetben mégis az a legjobb, ha mindent tudunk egymásról - ha megértjük, miben, milyen élethelyzetben van a másik, talán nem kell megbocsátani sem - és hogy remélem, nem zavarom össze még jobban a dolgokat ezzel - mire Anya azt mondta, - Tudod, a mi gondolataink olyan egyszerűek, hogy minket nem tudsz összezavarni...

Apának pedig „A Tűzőrző Öreg" magam-írta meséjét szántam - nem jött meg reggelre sem, még este odatettem az ágyára, hogy biztosan észrevegye, de érintetlen volt a párna is, a nagy fehér boriték is, és a selyemszalaggal rákötött rózsa is teljesen elhervadt - beletettem egy vázába, hátha még magához tér, de nem tudtam, mit kellene súgnom neki, hogy feltámadjon halálából, és nagyon szomorú lettem ettől (is), nagyon fáradt és szomorú -

„Kelj fel, mert elmegyünk - szólt a Nagy Főnök. - Én nem mehetek sehová - mondta az Öreg, - beteg a lábam, és a tűzre kell vigyáznom. - Majd találunk tüzet útközben. - Nem - mondta a sánta Öreg, - az a tűz nem ez a tűz lesz már. - Nem mindegy az? - horkant fel a Nagy Főnök. - Nekem nem mindegy, mert az én erőm ebben a tűzben van. - Ej, micsoda ostobaságokat beszélsz! Nincs már vad a környéken, a nép éhezik, s te naphosszat itt kuporogsz a tűz mellett, füveket kotyvasztasz s az asszonynéppel sugdolózol. Ez nem mehet így tovább, hallod? A nép éhezik. Indulnunk kell... Elmegyünk, gazdag zsákmányt szerzek a népemnek, s az elégedett lesz és dicsőíteni fog újra, mert húst adok néki. Ez az én erőm. - Én pedig nem megyek veletek. Itt maradok a tűz mellett, és rád fogok gondolni, mert az én hatalmam az emlékezés. - Ostoba! - nevetett fel a Nagy Főnök, - ha emlékezni tudnál rám, a hatalmamra kellene emlékezned, s az mindannyiszor porba sújtana. - Néha mégis sikerül majd emlékeznem rád, s porba is fogsz sújtani, uram. De úgy lesz jól. Mert hatalmad ostora alatt újra és újra felfedezem az igazságot, hogy felkelvén alóla, új életre keljek és elfeledhessem megint. Így fogok néked áldozni emlékezettel és feledéssel, porba-sújtottsággal és feltámadással az idők végezetéig, így várakozom haragod napjaiban és örömöm napjaiban arra a beláthatatlan napra, amikor majd visszatérsz. - S nem fogsz-e felkelni ellenem, hatalmam és emlékem ellen, mondd? - Amíg a tüzet őrzöm, addig bizonyosan nem, uram. De ha felkelek és elmegyek innen, akkor elfelejtek emlékezni, arcomat az eljövendő igazság felé fordítom s akkor emlékezni is, felejteni is elfelejtek, széttöröm emlékezetem láncait, mellyel fogva tartalak az idő méhében s kezemben a láncot csörgetve megyek a nép közé s a láncszemek csörgésével megrontom majd a népeket,

idegen leszek majd a népek között
és gúnyuknak tárgya,

ördögnek neveznek majd s isten majmának s minden rossz szülőjének és tudatlanságuk ártatlanságában démonnak is, nem is sejtve, hogy **a ‚daimón' az ismeretlen isten megnevezése s az ő egyik nevét jelenti** a kilencmilliárd között, amelyeket ha egyszer mind kimondanának, elsötétedne a világegyetem és a csillagok egymás után kialudnának;
egy név, melyben az istení sorstalanság, nevetés, könnyűség és kegyetlenség mint sors jelenik meg és a komolyság fátylát vonja a hős gyermek-arca elé, aki kiválasztatván, tudatlansága szavával megátkozhat és bűntelensége kardjával istenné aprithat engem; te pedig eljössz haragodban, mert idő előtt megszabadítottalak s az idő előttí idők poklát hozod magaddal, megkésve mégis, a sivatagi hegyek tüzes barlangjaiból és a homokra épült városok múlandó délibábjából, de aki eljön, nem te leszel már, aminthogy nem te vagy, aki most elmegy - ám én, aki emlékezetemmel lekötöztelek az idő mélyeibe, felismerlek téged minden alakodban, felismerlek és megváltoztatom az arcom és az erény csóváját vetem a virágzó hazugságok derűs fészkeibe s **az igazság könyörtelen zászlaját bontom ki viruló országaid felett, hogy megmentsem őket rejtve pusztító, álságos hatalmadtól -**
- Te szerencsétlen, nem tudod, mit beszélsz! - kiáltott fel a Nagy Főnök és megfordította a lovát, - az én hatalmam örökkévaló! mert emlékezni fog rám a nők szerelme és fiaim csodálata és gyűlölete és a felkelő Napot köszöntő kakasok bíborvörös és hencegő dala és minden harci kiáltás és minden szó és minden gondolat, amely a lehetetlen falait ostromolja és minden tárgy, amely a mesterek érzékeny keze alatt formálódva tökéletességről álmodik... - Bocsáss hát meg nekem, uram, mert valóban nem tudom, mit beszélek - szólt ekkor reszkető hangon az Öreg, a Nagy Főnök pedig visszafordult egy pillanatra, megmerevedett és éktelen haragjában - Megbocsátani?! - iszonyatosat kiáltott, - Lóra!... lóra mindenki! - s a harcosok, ölükbe kapva asszonyaikat s a rúgkapáló gyermekeket, mind lóra kaptak és sebtében fölragadott botjaikat mélyen megmártva a szent tűzben, lobogó fáklyáikkal elvágtattak némán: csak lovaik dübörgése hallatszott s rémült és büszke asszonyaik megrendült suttogása húzódott utánuk, mint egy hosszú fátyol, mint a haldokló tüzek füstje: - Ég áldjon, Öreg... ne felejts el minket... az ősök szelleme oltalmazzon téged."

...Így aztán Apát nem is láttam már. A gyerekeknek lefekvés előtt, amikor megint előkerültek, még bedobtam a szokásos csalit:
- Tudok egy jó nótát, megtanuljátok? A dallamát ismerítek, csak a szöveg új...
„Ég a suli, ég,
el ne aludjék,
aki lángot látni akar, benzint hozzon még"...

Az este elszivárgott, mint a többi este,
az éjszaka résein át.

Május 19. hétfő

Ma hajnalban pedig fülemülét hallottam (álmomban?)... Mélyről, a ház előtt álló csenevész fácska lombjai közül jöttek a trillák, szabályosan váltakozva, mintha a rendet ünnepelnék, a változások ismétlés-természetét. Álomittasan még, nem is tudtam, álmodom-e ezt a hangot és a tudást a szívben, remegve megnyílván a hangnak, amely nem hang többé, hanem tett már, mert alászáll, hogy fölhozza a nevet... mert csak, aki eredete szerint mentes a véletlen alól, csak az képes újraegyesíteni a véletlent olyan végső törvényesség csodájával, amelynek hatalma még a sorsot is igába hajtja...

Még nem és immár mégis -
mert **a szeretet megkülönböztetés:** készenlét a teremtésre.

És akkor meghallottam az álom szívverését. Úgy éreztem, mintha a remegő fénylüktetésben, ebben a végső gyökér-mélységben a forma örök tartalommá való átváltozásának kellene ismét megtörténnie: az ébredésnek.

Mert **a szeretet várakozó készenlét,** türelmes várakozás benne minden;
mert **a szeretet teremtés-készség:** még nem és immár mégis,
ezen a küszöbön áll a szeretet, a valóság pitvarában,
még derengés-övezetten, sugárzó teljessége végtelen hangzás-tengerében...
a szférák várakozó kristályedénye.

Nem tudtam, álmodom-e a hangot, és felhangzik-e, felhangzik-e majd az álomból a világegységnek, a világrendnek, a világ-minden-megismerésnek az a magamagát újra felzendítő visszhang-akkordja, amely a világfeladat végső megoldása lesz, a hang-teljesség ölelésében...?

Az átváltozásnak kellene megtörténnie: az ébredésnek.
És én változásra ébredtem, és éreztem, hogy a változás küszöbén én magam vagyok a megoldás... egy lépés csupán, és nagy nyomorúságom
üdvömmé lehet.

Mint oly sokszor, most is eszembe jutott a gyermekkorom:
szinte most is látom, amint ott fekszem kicsi, rácsos ágyamban (az igazság bűbájos álomnak álcázott börtön-cellájában) álmatlanul, s valahogy homályosan előre érzem már, milyen lesz az életem: csupa különös dolog,
amit csak egyvalakinek szántak, s amit nem lehet kimondani.
Annyi bizonyos, hogy lassacskán valami szomorú, nehéz büszkeség tornyosult fel bennem. Elképzeltem, miként jár-kel az ember a világban, önmagával zsúfoltan s hallgatagon.
Érthetetlen rokonszenv fűzött a felnőttekhez; csodáltam valamennyit,
s elhatároztam, hogy megmondom nekik, mennyire csodálom őket...

És most idekerültem erre a küszöbre, a saját életem, felnőtt-létem, a csak nekem szánt különös dolgok küszöbére, és arra készülök, hogy átlépjek oda; hogy szeressek, mindennél jobban szeressek és ezáltal világot teremtsek magamból. És mégsem volt sem súly, sem zsúfoltság mindebben, ahogy gyermekként elképzeltem. Épp ellenkezőleg: furcsa áhítatot éreztem a történés reszketeg fény-fuvallatában, készenlétet és valami szent felelőtlenséget, és könnyű voltam, habosan, tejesen könnyű, mert megláttam magamban valami újat, ami fontosabb nálam. Csak az éri el a halhatatlanságot, aki meg tud halni, hogy átadja magát az örök változásnak.

…A pakolás gyorsan ment, megdöbbentett, milyen kevés tárgy van, ami elkísér. Jószerivel csak könyvek, könyvek. A szobám alig változott meg, hogy megszűntem benne lenni - épp csak egy kicsivel rendezettebb lett így, felsóhajtott és kitágult egy csöppet, felfúvódott büszkeségében, hogy nélkülem is az, ami - és ez minden. Most ülök az ágyamon, és azon gondolkodom, mi van hátra még. Tejet hoztam, betettem a hűtőbe. A teknősöknek enni kell még adni, Timi tegnap az imádkozó miatt elfeledkezett róla. Ricsinek itthagyni a Bojtorján-kazettámat… Az ablakokat megnézni, nehogy nyitva maradjanak, zivatart mondtak mára, és ötig nem lesz itthon senki. A vízcsapok… A gáz. Apától el se tudtam búcsúzni, egyáltalán nem jött haza. Talán majd máskor. Talán majd máshol…

Szóval kész. Most majd még egyszer végigmegyek a szobákon, gyorsan, nehogy túlságosan rossz legyen, aztán bezárom kívülről a bejárati ajtót alul is, felül is, a kulcsot bedobom a levélnyíláson (látom gondolatban, ahogy - szinte puhán - leesik az előszoba kék melegpadlójára), és odamegyek a lifthez…

Letettem a kék füzetet, mert itt véget ért a naplóm. Megigazítottam a párnámat, és visszafeküdtem, miközben még egyre azok az utolsó pillanatok jártak az eszemben, amikor a gyermekkor kapuja végérvényesen bezárult mögöttem. Visszaemlékeztem arra a sokszor-volt, most mégis különös és egyszeri, utolsó várakozásra a liftajtónál: ezt is kékre festették, a boldogság és a bilik színére (a boldogság azért kék, mert a tiszta égbolt látványa mindig elhiteti velünk, hogy az élet szép és minden rendben van, holott minden éjszaka kiderül, hogy csak a nap fényének és a légkör molekuláinak megtévesztő összejátszásából alakul ki, mindig csak átmenetileg, az a világoskék búra, amely hathatósan kitakarja a fölötte lévő valóságot, az éjsötét kozmosz igazságát, ahol *örökké tart az éj, melyben az anya az úr, és a gyermek elszenderül a megmásíthatatlanban, a sötétben szenderedve a sötétből a sötétbe, ahol mélyen a lét televénye alatt rontástól mentesen lakozik az éj, megtermékenyülve az álomtól,*
minden nászforróság forrásától…

mert a visszatérés átkát
az álom áldása rejti.

Mozdulatlanul nagy az éjszaka szeme, amelynek mélyén a szerelem nyugszik. Ott lüktet a szív *az éjszaka lebegő barlangjában, az éjszakáében, az ezüstlő tér barlangjában, a végtelen éj-boltozatban, melynek véget-nem-érő falait oly sokszor végigtapogattuk)*…

mint a falakat mindig, ha nem kézzel, hát a tekintetünkkel, hogy ott vannak-e még, biztonságot adón és a biztonságba bezárva minket, a nappal fénnyel telített illúziójába, hogy minden határ megvan még és működik, meghatároz és elválaszt minket, és így pimaszkodhatunk kedvünkre a kicselezett valósággal, és például a nappal bárgyúság-kék, boldogság-kék színére festett liftajtóra

(erre a csalóka fal-rejtvényre, ami fal is meg az ellenkezője is, zárul és véd, de ijesztő, bár ravaszul elrejtett mélységekre is nyílik)

odakarcolhatjuk: ‚Ágyka, szeretlek', összevonva ilyképp a szerelem tárgyát a tárggyal, melyen a „a szerelem nyugszik", mert ***az ember*** *fölegyenesedve* ***áll****, egyedül ő, egyenesen, növekedésre szántan, fölnyúlik az emberi lélek a lét televényének sötét gyökér-örvényeiből egészen a fény elárasztotta csillagvilágig; és minél inkább fény-átitatta formává teszi növekedése, minél inkább árny-forma lesz, fa módjára szétágazva és kibontakozva, annál inkább képessé válik rá, hogy ágainak árnylombjában egyesítse a sötétet a fényessel;* ***ám megpihenni: aludni, szeretni, meghalni lefekszik,*** s akkor, ahogy égrenövő fából *szétterülő tájjá válik, akkor,* amikor *behúnyja szemét, se nem jó, se nem rossz többé –*

odavéshetjük a rejtekajtóra a <u>lényeget</u>, hogy

> (miközben mindnyájan szanaszét kódorgunk a világban, mindenféle liftajtók előtt, remények és akadályok labirintusaiban, kiáltozunk egymásnak és hangunk csak súrolja a másikat, felhorzsolja a várakozást és elsikkan a másik mellett)

egyszer s mindenkorra rögzítse és tudassa velünk a szétválaszthatatlan dolgok együvé tartozását: hogy a szeretők mosolya *egymás arcába világít, és összedőlt az idő. S ők: viruló virágok a romjain. Száz és száz ajtó mögött szunnyad e mély-mély álom, két ember közös álma,* és idevilágít a mi arcunkba is, akik álldogálunk egy álomtalan mélységbe zuhanó (álomtalan magasságba vergődő) élettelen szerkezet harákoló zárófala előtt, amely kék színű és nyílni tud, kinyílni és befogadni éjszakáktól és leélt évektől elporhanyósodott bármilyen testet, amely íme alászáll,

liftakna, függőleges alagút a biztonság puha melege és a színtér markáns fénye között, benne egy homályos doboz, mindig két állomás között, zuhan vagy repül? erők egyensúlyozzák, húzzák le és tartják fönn, kicsit nyiszorog a kasztni, a szinteknél kattannak a tértelenített tér és a szűkülő idő jelzőhangjai,

az éjszaka világítóhangjai, az álom néma világítóhangjai fölé idő áramlik fönn, idő áramlik lenn, az éj rejtett ideje, pillanat pillanathoz illeszkedik tértelenül, képek és képmások láncai ölelik körül az időt, ami egyszer majd *többé nem lészen,* ami valójában most sincs, mert az idő voltaképpen csak tévelygés-tréfa, az agy neuron-kisüléseinek térképén kirajzolódó félreértés-ábra, az önhitt emberi gondolkodás tévedése a világot teremtő hőterjedés megértésére… az idő maga a teremtettség-illúzió, egy végtelen örökkévalóság-pillanatban kibomló álom, és mi – a mélységhez közeledvén a hangok sötét erdejében – tulajdonképpen szorongunk egy kicsit…

milyen lenne, ha felébrednénk, és kiderülne, hogy nincsenek hangok, se csönd, se fények, se sötét, se mélység, se magasság, csak a minden van és a semmi (egyszerre, egymásban) és mi mindent tudunk mindenről, ami nincs már és ami nincs még, ami csak merő lehetségesség, és arról is, ami lenni látszik,

a szerelemről, ami túl van mindenen, a teremtett rend és a mindig-volt-mindig-lesz káosz végzetesen összenőtt, egymásba-lombozódott, kusza bozótján is túl, még az épp csak megszülető álom üveghegyein és üvegtengerén is túl…

a várakozásról, amely formaként tapad a mezítelen sors mozdulatlanul ragyogó sugár-lényege köré…

vagy akár erről a liftről, a tárgyiasult szorongásról, amely egyszer talán nem áll meg a földszinten (a felszínen? a föld színén…), hanem valóban alászáll – *Ó, tárgyakat elnyelő éjszaka… Ó, lépcsőházban felkúszó csönd, szomszéd szobából szivárgó csönd, fenn a tetőn hasaló csönd. Ó, anyám, te egyetlen, ki egykor, gyermekkoromban útját álltad e csöndnek…* A mélység csöndjének, amelynek homályos gyomrából néhanap fura gőzök keringélnek föl, dohos erjedések ernyedt bűzei szivárognak a lépcsőház banális szagkombinációiba, sejtetve, hogy valami gyanús és sötét terpeszkedik ott lenn az életünk alatt –

talán azoknak jobb, akiknek ez soha nem jut eszükbe, kiszállnak a földszinten felvetett fejjel, megigazítják a ruhájukat és jobb lábbal kilépnek a kapun át a fénybe…

akikben fel sem merül a gondolat, hogy lehetnek (vannak) homályos dolgok is, sötét ügyek, pincék például, ahol a nyirkos melegben csótányok futkosnak létük eredendő izgalmával a csöveken és éppúgy nem gondolnak az emberre, mint az rájuk,

pedig azért mindez ott van valahol, a sötét meg a lent és a csótányok a rozsdás csöveken, a lenti pokol, amitől az emberek félnek, amikor felnőtt-tudatuk egy pillanatra kihúny

és átélik újra, hogy békává változtak és a kénes mocsárgőzök és a nesztelenül surranó, merevszemű kígyók elől menekülve egy szuronyos tekintet boncasztalán végzik –

a száműzött rossz, a *minden emberi* pokla, a *másik ember* pokla, a pókként leselkedő besúgás, a kegyetlenség, az aljasság, a jósággal, együttérzéssel és szeretettel való visszaélés pokla, a fájdalom és a félelem poklai, az ellökött kezek és az ajakseb pokla (*„nem az fertőzteti meg az embert, ami bemegy a száján, hanem ami kijön belőle … a száj túlságosan intim testrész, befogadó, szemérmetlen,* maga *a gyönyörű seb”)* –

Sziszifosz pokla, Sziszifosz valósága (mindünk egy-valósága, ahogy fölgurítjuk a sziklát, reménykedünk, izzadunk, szenvedünk – és mire fölvisszük a hegyre, legurul a kő, és kezdhetjük megint elölről! de az igazság még ennél is rettenetesebb, mert tegyük fel, hogy ott a kő, és nem gurul le, és akkor mit csinál Sziszifosz?… lelöki a sziklát ő maga! mert nem tehet mást, egyszerűen nincs más választása) –

ó, a választás-nélküliség, a kényszerűség, a kiszolgáltatottság pokla! és az egó, a lélek-gyilkos énkép, a *másik ember* kényszerítő tekintetének pokla!…

az Éden elvesztésének pokla, ahol *a szemek almái értek*… és a *mindent látó tekintet* égető pokol-tüze, Isten szeme, ahogy külön-külön néz le ránk, mint egyetlen-egyre, egyszülött, méltatlan gyermekére!… („*Lehetséges, hogy a világ egész történelmét félreértették, mert mindig csak a tömegeiről beszéltek – ahelyett, hogy az Egyetlent tekintették volna, akit mindenki körülállt, mert idegen volt és meghalt?”)*…

a halál és az élet félelmének pokla, amely együttes pokol;

mert aki a haláltól fél, az az élettől fél, az élet labirintusától, a labirintusban bolyongó énjétől, aki végtelen hosszú ideje keresi az utat szülőjéhez és *halála urához*, a meddő nőstény-bikává gyilkolt ős-Földanyához,

Tehozzád, aki „*hastalan akartál fennmaradni… A fehér törpe meghalt, s neutroncsillag született. Seb hasadott hasadon, ketté vált az egy, ami kettő: ‚ott fönn a kusza Nap, idelenn Aszterión’. Csak e két dolog maradt, ami egyszeres a világon, de a Nap, s így Aszterión is, elpusztul. Kétes összetartás, avagy csak egyszerűen: bánat a Minotauroszért. Az utolsó kő: a fel nem görgetett, s a végtelen falakból megmaradott. Ez Aszterión kedvese: a halvaszületett bolygó, Aszterión utolsó lakóhelye, utolsó halóhelye. S Aszterión lecsúszik róla, szétrobban vele, összetartja, felfalja, megöleli, meghágja, megszüli. Az eltéveszthetetlen labirintus. A ház, melybe bemenni nem lehet, melyből kijönni nem lehet. A meztelen bolygóroncs, részecskék alkotta felhő, fél-gáz, ház-váz, Aszterión házának váza,*
vázának háza,

Aszterión sírkamrája, gázkamrája, nászkamrája. Aszterión násza. A kettő eggyé válása. A seb beforr, valaki megkönyörül, s Aszterión vázát felszegzik az égre: új félszeg vázlat, új csillagkép, új világ körvonalai lángolnak fel a sötét végtelenben. S ott, a távolban, egy tengerszegte vidéken, két kar az első követ elhelyezi." Az első kő és az utolsó: a *„szegeletkő, amelyet az építők elvetettek". A kőhideg, ahol a törvény képe kering és tőle elkülönülve a soha le nem ereszkedő, a mindig csak sejthető igazság a maga emberen túli szükségszerűségében;*

a várakozás pokla, a kőszoboré, amely ott áll egy templom hajójában *hétszáz esztendeje már-már megremegő ajakkal;*

a szükségszerű és a megmásíthatatlannak látszó dolgok pokla;

a rész-szerűség, a szétszaggatottság, a felaprózottság, a beláthatatlanság, a kuszaság és zavarosság pokla;

a magány és vele szemben *a kényszerű együttlétben* megjelenő elfordulás a másiktól:
a *félrekapott tekintetek* pokla,

a bejárhatatlanság, a végtelenített utak, a nem-saját élet megélésének pokla,

a hazugság, a megtévesztés, a cselek, a lélektől megfosztott cselekedetek, a hatalmi játszmák soha véget nem érő, kiúttalan labirintus-pokla…

és mindez: zuhanás, és mindez: soha-meg-nem-érkezés, egészen a mindent feloldó, mindent magába olvasztó magmáig, a létezés újraszülő tűz-kohójáig, ahol maga a mindent túlélő lélek is visszaolvad a teremtés lét-okába, *hogy*
először a földiekben teljesedjék be a körforgás és záruljon egyre szűkebbre a születés kikutathatatlan lét-oka körül, amely egyszer majd minden teremtés újjászületésének lét-okává változik,
mihelyt isten és ember betöltötte feladatát – –

és ekkor hirtelen, mintegy az idő látszatán kívül, egyszerre *tudatára ébredtem a bennem munkálkodó megismerésnek, tudtam, hogy az nincs alávetve a véletlennek, tudtam megismerő erőim reménytelen várakozásáról, mely mentes minden türelmetlenségtől, és készen álltam a beteljesületlenségben való szükségszerű beteljesülésre. És ekkor mind szelídebb és szelídebb lett a kéz, amely megtartott fönt és lent között, és oltalommá vált. És közel jött a földi világ. Mert aki túlhaladt a rettenet első kapuján, új eszmélet veszi körül és tartja meg… ő az, aki újra fölegyenesedett, aki fölfelé növekszik és visszatalál önmagához, és bárkája immár bevont evezőkkel siklik tova, mert aki áthaladt a rettenet első kapuján, az bevonult a valóság pitvarába, mert megismerése, fölfedezve önmagát, és mintegy első ízben önmagára szegzett szemmel,*
kezdi fölfogni a szükségszerűt a mindenségben,

s minden szükségszerű történésben tulajdon lelke útját kezdi látni,
s akkor rálát a lét egységére, a tiszta jelenvalóságra, amely közös a mindenségben és az emberben.

Immár elhittem, megértettem és tudtam, és létem középpontjává lett e felismerés,

hogy világ-teremtő szerelmemben befogadtam és magamban minden szépségen túli csodává szeretem, új kozmosszá szülöm a Gonoszt;

hogy a világon-túli, időn-túli semmi kútjába pillantva (*az ős-forrásba, melynek mélységes mélyén, szivárványszínűen, mégis jegesen átlátszón, időkörré zárulva, a kígyó feküdt)* megszelídítettem őt, a Rettenetest, mint a kis herceg a maga kígyóját,
hogy segítsen hazatalálni

(ó, hazatérés! *a megismerés, melynek hazatérő hullámverése mindig a szív partján törik meg!)*,

és most betelt az idő, az én időm: *a csillagom pontosan a fölött a hely fölött van, ahol földet értem,* és *olyan csillagaim lesznek, mint senki másnak: nevető csillagaim lesznek… Olyan lesz ez, mintha csillagok helyett egy halom apró csengettyűt kaptam volna,*
amelyik mind nevetni tud…

Meddig tart a most és meddig az emléke?… miközben a lift egyre gyorsulva zuhan lefelé (elszabadult lelkem zuhanni látszik, pedig repül – ez egy a végtelennél*),* minden kacag velem együtt, a lift falai is, közéjük szorul a nevetés, egyre tágulnak a repeső sejtekkel együtt,

nevető sejtek, nevető falak, atomok, bolygórendszerek, csillagok, szédületes sebességgel repülök bele a végtelen űrbe, egy hatalmas élő kristály filamentjein mint egy lélegző hálózat eleven sugarain suhanok, mintha egy meleg test erei volnának, de nem vér, hanem fény, ezerszínű fény kering lüktetve bennük, mindörökre feloldva az elkülönült tudat kompenzálni-akarásának boldogtalan, liláskék csomóit, a teremtés-infarktusok heges nyomait a jóság, bőség, tágasság és élet végtelenjeinek meleg szín-óceánjában, melynek mélységes és jóságos hangja így szól hozzám:

„Sose felejtsd el a Föld megtartó erejét és rokonaid, a hegyek, a fák üzenetét!" És hosszasan mesél az ősidők szövetéről, az éj titokzatos varázsáról, a háborgó lelkek beavatási próbáiról, a bátor asszonyokról és hős férfiakról, és arról, ahogy a Változás átszövi az újra és újra születő életet. „Emlékezz a változás gyógyító erejére, az élet újraálmodásának képességére… az asszonyokra, az élet hordozóira, akik olvasnak a füst színéből, alakjából, jósolnak a tűz parazsából, az elszórt virágszirom formáiból és a patakok vizének gyöngyöző mélyéből. Mi vagyunk az út, mi küldjük az álmok jeleit, szemünk olvas a Természet jeleiből, a kérdező meghallgatja szavunk.

A mi kincseink a virágok, erdők, bokrok, a zöld fűvel borított rétek… Táncolj a zölddel, táncolj a réttel! Egy család vagyunk, gyógyító erőnk a szolgálat nagyságában rejlik… A Tanulás útját a Tisztelet hozza el… A szíveddel láss! És én *éreztem, szívem minden dobbanása egy lépés önmagam és a világ felé. Úgy éreztem: mindenkit szeretnék megölelni –*
és ekkor a fátyol lehullott rólam: felébredtem a múltból, megérkezvén a mostba.
És ebben a mostban tudom: minden, amit átéltem, eleven kincsként nyugszik bennem, élő csillag-magzatként, csak arra várva, hogy világra segítsem… –

csilingelő csillagok, jut még eszembe, *„olyan szép lesz, nevető csillagaid lesznek",*

„Mama, te nevetsz? – hallom messziről, – hát felébredtél végre!"… és talán csakugyan felébredtem végre, egészen, végleg, örökre –

nagyon világos van, a nyitott ablakon (én hagytam nyitva az este? rettentő meleg volt) dől be a napfény, lebben az áttetsző függöny, de nem, nem a függöny az, kis tejfehér habos hálóingen tűz át a vakító sugárnyaláb, benne két tejfehér lábacska körvonalai, két felemelt karocska, vállra hulló fehérszőke haj,

Noa áll a párkányon a nyitott ablakban, nevet, ahogy a csillagok nevetnek, és íme megszólalt a néma hattyú-fióka, emberi szóval engem szólongat, és én mozdulni sem tudok, kiáltani sem, én, az anya, a feltört és kifosztott, forrássá sebzett ősélet, világnyi hatalmas kővé dermedetten, rezzenetlenül (nehogy felriasszam a sarkokban leselkedő sorsot) fekszem az ágyban, ahová gondolataimból, emlékeimből, múltamból és jövőmből zuhantam (*Hány óra van? kérdezte bennem valaki, s ugyanő azt válaszolta: örökkévalóság…)* –

Noa pedig ott áll a nyitott ablakban, a bokrok és távoli füvek csilingelő, nevető zöldjének hátterében, látom, hogy a *karját kitárta, mintha az ily módon átölelt távolsággal több irányban birtokolhatná a világot*… de azt is látnom adatott, hogy *mindez a sorson kívül történt, s az egek mintegy a természet felett vonultak,* és neki *maradt annyi ideje, hogy*
csak egy madár legyen, semmi több,

és

Mama, figyelj! – csilingeli a nevetős hangocska, – tudok repülni!…
meglengetem a karjaimat, így ni, felemelem az egyik lábamat –
és most figyelj! mindjárt kezdek repülni,
már csak a másik lábamat
kell felemelni